

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ

İLAHİYAT LİSANS TAMAMLAMA
UZAKTAN EĞİTİM YAYINLARI
YAYIN NO: 3

İLİTAM PROGRAMI

ARAPÇA I

YAZARLAR

Prof. Dr. Reşit ÖZBALIKÇI – Doç. Dr. Senem SOYER - Doç. Dr. Murat ÖZCAN
Doç. Dr. Ferruh KAHRAMAN – Dr. Öğr. Üyesi Üzeyir TUNA
Öğr. Gör. Dr. Nurullah ŞENTÜRK - Öğr. Gör. Halit ERBOĞA
Öğr. Gör. Ali Ejder DERTLİOĞLUGİL

EDİTÖR

Doç. Dr. Senem SOYER

İlahiyat-Deuzem
İZMİR 2021

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ YAYINLARI
İLAHİYAT LİSANS TAMAMLAMA UZAKTAN EĞİTİM PROGRAMI–No: 3
ARAPÇA I

Yayın No : 09.1400.0000.000/DK.011.053.584

ISBN : 978-975-441-341-0

1. Baskı

Koordinatör :
Koordinatör Yard. :
Teknik Koordinatör :
Dizgi : Doç. Dr. Senem SOYER

Editör : Doç. Dr. Senem SOYER
Yazarlar : Prof. Dr. Reşit ÖZBALIKÇI
Doç. Dr. Murat ÖZCAN
Doç. Dr. Senem SOYER
Doç. Dr. Ferruh KAHRAMAN
Dr. Öğr. Üyesi Üzeyir TUNA
Öğr. Gör. Dr. Nurullah ŞENTÜRK
Öğr. Gör. Halit ERBOĞA
Öğr. Gör. Ali Ejder DERTLİOĞLUGİL

İsteme Adresi : Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Esenyalı Mah. 108/2 Sok. No: 20 35140 Karabağlar /
İZMİR
Tel: (232) 285 29 32 Fax: (232) 224 18 90
e-posta : ilahiyat@deu.edu.tr

Basım Yeri : Dokuz Eylül Üniversitesi Matbaası

Basım Tarihi :

Basım Yeri Adresi : Dokuz Eylül Üniversitesi Matbaası
DEÜ Sağlık Yerleşkesi Mithatpaşa Cad. No: 1606 Balçova
35340 İZMİR
Tel : 0 (232) 412 33 40 – Fax : 0 (232) 412 33 39

Bu kitabın basım, yayım, dağıtım ve satış hakları Dokuz Eylül Üniversitesine aittir. Dokuz Eylül üniversitesinden yazılı izin almadan kitabın tamamı veya bir bölümü mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt veya başka şekillerde çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Ancak kaynak olarak kullanılabilir. Kitaptaki görüşlerin yasal ve bilimsel sorumluluğu ünite yazarlarına aittir.

© Tüm Hakları Saklıdır.

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE : KELİME ÇEŞİTLERİ ve İŞÂRET İSİMLERİ	1
AÇIKLAMALAR	2
ALİŞTIRMALAR	7
DENEME SORULARI	15
2. ÜNİTE : ZAMİRLER.....	23
AÇIKLAMALAR	23
ALİŞTIRMALAR	31
DENEME SORULARI	41
3. ÜNİTE : MARİFE - NEKİRE	47
AÇIKLAMALAR	47
ALİŞTIRMALAR	50
DENEME SORULARI	57
4. ÜNİTE : MÜZEKKER VE MÜENNES İSİMLER	60
AÇIKLAMALAR	60
ALİŞTIRMALAR	63
DENEME SORULARI	70
5. ÜNİTE : SORU ÜSLÛBU ve SORU EDÂTLARI	76
AÇIKLAMALAR	78
ALİŞTIRMALAR	82
DENEME SORULARI	92
6. ÜNİTE : MÜFRED, TESNİYE ve CEMÎ	98
AÇIKLAMALAR	98
ALİŞTIRMALAR	103
DENEME SORULARI	115
7. ÜNİTE : İSİM CÜMLESİ	119
AÇIKLAMALAR	119
ALİŞTIRMALAR	122
DENEME SORULARI	132
8. ÜNİTE : HARF-İ CERLER ve İZÂFET TERKÎBİ	136
AÇIKLAMALAR	137
ALİŞTIRMALAR	144

DENEME SORULARI	153
9. ÜNİTE : SIFAT TAMLAMASI	161
AÇIKLAMALAR.....	161
ALİŞTIRMALAR.....	174
DENEME SORULARI	180
10. ÜNİTE : FİİL CÜMLESİ	185
AÇIKLAMALAR.....	185
ALİŞTIRMALAR.....	190
DENEME SORULARI	196
11. ÜNİTE : MÂZÎ, MUZÂRÎ ve EMİR FİİLLERİ.....	200
AÇIKLAMALAR.....	200
ALİŞTIRMALAR.....	205
DENEME SORULARI	210
12. ÜNİTE : MÜCERRED ve MEZÎD FİİLLER	216
AÇIKLAMALAR.....	216
ALİŞTIRMALAR.....	231
DENEME SORULARI	247
13. ÜNİTE : AKSÂM-I SEB‘A	255
AÇIKLAMALAR.....	255
A- SAHİH FİİL.....	256
ALİŞTIRMALAR.....	264
B- MU‘TEL (İLLETLİ) FİİL.....	275
ALİŞTIRMALAR.....	288
DENEME SORULARI	304
14. ÜNİTE : MUZARÎ FİİLİN RAF’I, NASBI ve CEZMÎ.....	315
AÇIKLAMALAR.....	315
ALİŞTIRMALAR.....	325
DENEME SORULARI	337
15. ÜNİTE : EF‘ÂL-İ HAMSE (BEŞ FİİL)	345
AÇIKLAMALAR.....	345
ALİŞTIRMALAR.....	347
DENEME SORULARI	353

16. ÜNİTE : LÂZİM ve MÜTE‘ADDÎ FİİLLER, LÂZİMİN MÜTE‘ADDÎ YAPILMASI	357
AÇIKLAMALAR	357
ALİŞTIRMALAR	359
DENEME SORULARI	369
17. ÜNİTE : NÂİB-İ FÂ‘İL ve MEÇHÛL FİİL	377
AÇIKLAMALAR	377
ALİŞTIRMALAR	382
DENEME SORULARI	390
18. ÜNİTE : MEF‘ÛLUN BİH SARÎH. MEF‘ÛLUN BİH GAYR-İ SARÎH, MEF‘ÛLUN FÎH (ZARF-I ZAMAN ve MEKÂN) .	395
AÇIKLAMALAR	396
ALİŞTIRMALAR	400
DENEME SORULARI	411
19. ÜNİTE : MEF‘ÛLUN MUTLAK	422
AÇIKLAMALAR	422
ALİŞTIRMALAR	426
DENEME SORULARI	433
20. ÜNİTE : MEF‘ÛLÛN LİECLİH	438
AÇIKLAMALAR	438
ALİŞTIRMALAR	442
DENEME SORULARI	451
21. ÜNİTE : İKİ - ÜÇ MEFÛLÛN BİH NASBEDEN FİİLLER	456
AÇIKLAMALAR	456
ALİŞTIRMALAR	462
DENEME SORULARI	472
22. ÜNİTE : İSM-İ MEVSÛL	477
AÇIKLAMALAR	477
ALİŞTIRMALAR	481
DENEME SORULARI	488

23. DERS : TEMYÎZ	492
AÇIKLAMALAR.....	492
ALİŞTIRMALAR.....	494
DENEME SORULARI	500
24. DERS : SAYILAR ve İ‘RABI	504
AÇIKLAMALAR.....	504
ALİŞTIRMALAR.....	508
DENEME SORULARI	520
25. DERS : MAKSÛR, MANKÛS ve MEMDÛD İSİMLER	527
AÇIKLAMALAR.....	527
ALİŞTIRMALAR.....	533
DENEME SORULARI	545
26. ÜNİTE : ESMÂ-İ HAMSE (BEŞ İSİM)	549
AÇIKLAMALAR.....	549
ALİŞTIRMALAR.....	552
DENEME SORULARI	560
KAYNAKLAR.....	5٦٨

EDİTÖRDEN

Bu kitap, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İlahiyat Lisans Tamamlama Programı (İLİTAM) **Arapça I** dersi için hazırlanmış bir ders kitabıdır. Bu eser, temel düzeyde öğrenenlere Arapçanın kaide ve kurallarını kazandırmayı amaçlamaktadır.

Kitapta 26 bölüm yer almaktadır. Her üniteye başlıca gramer konuları işlenmiştir. Konu anlatımlarında pedagojik bir yöntemle kolaydan zora, bilinenden bilinmeyene, yaygın kullanımlardan daha az kullanılan yapılara doğru bir sıralama takip edilmiştir. Konuların işlenmesinde öncelik sırası gözetilerek sarf ve nahve ait kurallar birlikte verilmeye çalışılmıştır.

Her ünite, konu ile ilgili örnek cümlelerle başlamış, ardından konunun anlatımı ‘**Açıklamalar**’ başlığı altında örnek cümlelerle detaylı olarak yapılmıştır ve yer yer tablolar kullanılmıştır. Daha sonra konunun daha iyi anlaşılması ve zihinde somutlaşması için konu ile ilgili pek çok alıştırmaya yer verilmiştir. Bu alıştırmalar boşluk doldurma, çoktan seçmeli, yeniden cümle yazma, Türkçe-Arapça Arapça-Türkçe çeviri, metin okuma ve anlama, i'râb yapma gibi pek çok türü kapsamaktadır. Ünitein sonunda öğrencinin konuyu anlayıp anlamadığını kendi kendine test etmesi için “**Deneme Soruları**” başlığı altında bir test verilmiştir. Öğrenciler bu testleri konu bitiminde kendileri uygulayabilir ve cevaplarını cevap anahtarından kontrol edebilirler.

Öğrencilerin, fakültemiz öğretim elemanları tarafından hazırlanmış olan bu kitaptaki üniteleri anlamaya çalışmaları ve zorlandıkları hususları yüzyüze eğitim sırasında ilgili öğretim elemanlarına sormaları yararlı olacaktır.

Bu çalışmanın başta İlitam öğrencileri olmak üzere Arapçaya ilgi duyan ve bu dili öğrenmeyi arzulayan herkese faydalı olması temennimizdir.

Doç. Dr. Senem SOYER
Editör

1. ÜNİTE
KELİME ÇEŞİTLERİ ve İŞÂRET İSİMLERİ
Doç. Dr. Senem SOYER

الطَّالِبُ تَعَلَّمَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ وَآدَابَهَا فِي الْجَامِعَةِ.
نَدِيمٌ طَبِيبٌ مَاهِرٌ، هُوَ يُعَالِجُ الْمَرْضَى فِي الْمُسْتَشْفَى.
يَا أَحْمَدُ افْتَحْ كِتَابَكَ وَاسْتَمِعْ إِلَى شَرْحِ الْأُسْتَاذِ.

هَذَا الْعَامِلُ نَشِيطٌ.	هَذِهِ الْعَامِلَةُ نَشِيطَةٌ.
هَذَانِ الْعَامِلَانِ نَشِيطَانِ.	هَاتَانِ الْعَامِلَتَانِ نَشِيطَتَانِ.
هَؤُلَاءِ الْعَمَّالُ نَشِيطُونَ.	هَؤُلَاءِ الْعَامِلَاتُ نَشِيطَاتٌ.
هَذَا الْكِتَابُ مُفِيدٌ.	أَحْمَدُ هَذَا ذِكِّي .
نَظَارَةُ عَلِيٍّ هَذِهِ غَالِيَةٌ .	سَيَّارَةُ خَالِدٍ هَذَا جَدِيدَةٌ .

هَنَا مَصْنَعٌ وَهَنَّاكَ مَطْعَمٌ. ﴿فَأَيْنِمَ اتُّوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهُ اللَّهِ﴾ [البقرة، ١١٥/٢]

AÇIKLAMALAR

Arapçada kelime türleri üç çeşittir:

a- İSİM: Bir zamana bağlı olmayan ve kendi başına bağımsız bir anlama sahip kelimelerdir. İsimler insan, hayvan, bitki veya cansız bir nesneyi işaret edensözcüklerdir. Örnek:

Bir doktor hastaneye **gitti.** ذَهَبَ **طَبِيبٌ** إِلَى **الْمُسْتَشْفَى**.

Halid seferden döndü. عَادَ **خَالِدٌ** مِنَ **السَّفَرِ**.

Sen İlahiyat Fakültesinde öğrencisin. أَنْتَ **طَالِبٌ** فِي **كُلِّيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ**.

İsmin alâmetleri şunlardır:

- Başına harf-i ta'rif gelebilir: ... الدَّفْتَرُ، الْقَلَمُ، السَّيَّارَةُ، ...
- Sonuna tenvin gelebilir: ... كِتَابٌ، مُحَمَّدٌ، مُعَلِّمٌ، جَامِعَةٌ، ...
- Başına harf-i cerr gelebilir, bu durumda son harekesi kesre olur:

مِنَ الْبَيْتِ، تَحْتَ الشَّجَرَةِ، فِي الصَّفِّ، إِلَى الْكُلِّيَّةِ، ...

- Başına nidâ harfi gelebilir: ... يَا أَحْمَدُ، يَا حَلِيلُ، يَا عَائِشَةُ، ...
- İsim tamlaması (izâfet) oluşturabilir:

نَافِذَةُ الصَّفِّ، بَابُ السَّيَّارَةِ، حَدِيقَةُ الْكُلِّيَّةِ

- Sonuna “ta marbuta” gelebilir: ... شَجَرَةٌ، مُحَفَظَةٌ، حَقِيبَةٌ، وَرْدَةٌ، تَفَّاحَةٌ، ...

b- FİİL: Zamanla ilişkili olup bağımsız bir anlam ifade eden, bir eylem, iş ve oluş bildiren kelimelerdir. Fiiller zaman bakımından üç bölüme ayrılır:

- **Mazi:** Geçmiş zamanda meydana gelen bir eylemi ifade eden fiildir.

Muhammet dersi **okudu.** قَرَأَ مُحَمَّدٌ الدَّرْسَ.

Baba kapıyı **açtı.** فَتَحَ الْأَبُ الْبَابَ.

- **Muzari:** Şimdiki veya geniş zamanda meydana gelen bir eylemi ifade eden fiildir.

Ayşe annesine yardım **ediyor, eder.** تُسَاعِدُ عَائِشَةُ أُمَّهَا.

يَلْعَبُ الطِّفْلُ الْكُرَّةَ. Çocuk top oynuyor, oynar.

- **Emir:** Muhataptan bir eylemigerçekleştirmesinin istemek için kullanılır.

اَكْتُبِ الْوَاجِبَ. Ödevi yaz.

اقْرَأِ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ. Kur'ân-ı Kerim'i oku.

c- HARF: Tek başına bir anlamı olmayan, birliktelik ve eşdizim oluşturduğu isim veya fiil ile birlikte anlam kazanan kelimelerdir. Burada harften kasıt hece harfleri olmayıp mana harfleridir. Harfler sadece isimlerin ya da fiillerin başlarına gelebilecekleri gibi hem isimlerin hem de fiillerin başına gelebilirler. Bunları şu şekilde sınıflandırmak mümkün;

- **Sadece isimlerin başına gelebilenler:** ب ، فِي ، مِنْ ، عَنْ ، إِلَى ، عَلَى، ...
- **Sadece fiillerin başına gelebilenler:** أَنْ ، لَنْ ، كَيْ ، إِذَنْ ، لَمَّا ، قَدْ ،
- **Hem isimlerin, hem de fiillerin başına gelebilenler:** ف ، وَ ، ثُمَّ

KELİME ÇEŞİTLERİ

اسْم	فِعْل	حَرْف
كِتَابٌ	ذَهَبَ	إِلَى
أَحْمَدُ	يَدْرُسُ	لَنْ
السَّيَّارَةُ	اَكْتُبُ	ثُمَّ

İŞARET İSİMLERİ

İşaret isimleri, belirli şeye işaret eden marife/belirli kelimelerdir. Kendisine işaret edilen ve işaret isimlerinden sonra gelen harf-i tarifli marife isimlere **müşârun ileyh** denir. İşaret isimleri, işaret ettikleri varlıkların **uzaklık derecelerine** göre şu kısımlara ayrılır:

1- Yakın için kullanılan işaret isimleri:

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
هَذَا	هَذَانِ/هَذَيْنِ	هَؤُلَاءِ	الْمَذْكُورُ
هَذِهِ	هَاتَانِ/هَاتَيْنِ	هَؤُلَاءِ	الْمُؤَنَّثُ

İşaret isimlerinin başında bulunan ه harfi kelimenin aslından olmayıp uyarı için gelmiştir. Bu yüzden ona هَاءُ التَّنْبِيهِ denir.

2- Orta uzaklık için kullanılan ism-i işaretler:

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
ذَٰكَ	ذَٰنِكَ/ذَٰئِكَ	أُولَٰئِكَ	الْمَذْكُورُ
تَٰكَ/تَيْكَ	تَانِكَ/تَيْنِكَ	أُولَٰئِكَ	الْمُؤَنَّثُ

3- Uzak için kullanılan ism-i işaretler:

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
ذَٰلِكَ	ذَٰنِكَ/ذَٰئِكَ	أُولَٰئِكَ	الْمَذْكُورُ
تَٰلِكَ	تَانِكَ/تَيْنِكَ	أُولَٰئِكَ	الْمُؤَنَّثُ

İşaret isimlerine bitişen ke[ك] harfi zamir olmayıp **hitap kafi**'dir. Bu harf, muhatabın durumuna göre değişir. Örnek:

ذَٰكَ قَلَمُ الْمَعْلَمِ يَا تَلْمِيذُ! Öğrenci! Şu, öğretmenin kalemidir.

ذَٰكَ قَلَمُهُمْ يَا تَلْمِيذَةُ! Öğrenci(byn)! Şu, onların kalemidir.

ذَٰلِكُمَا قَلَمُهُنَّ يَا تَلْمِيذَانِ/تَلْمِيذَاتَانِ! İki öğrenci! O, onların kalemidir.

ذَٰلِكُمْ قَلَمُ الْأَسَاتِذَةِ يَا تَلَامِيذُ! Öğrenciler! O, hocaların kalemidir.

ذَٰلِكُنَّ قَلَمُهُنَّ يَا تَلْمِيذَاتُ! Öğrenciler (byn)! O, onların kalemidir.

İşaret isimlerinin tesniyeleri hariç **hepsi mebnidir**. Bu yüzden mahallen irab edilirler. Tesniye olanlar ise murab olup müsennâ gibi ref halinde elif ile, nasb veya cer halinde ya ile irab edilirler. Örnek:

ذَهَبَ هَذَانِ الطَّالِبَانِ. Bu iki öğrenci gitti.

رَأَيْتُ هَذَيْنِ الْوَلَدَيْنِ. Bu iki çocuğu gördüm.

سَلَّمْتُ عَلَى هَاتَيْنِ الْبَنَتَيْنِ فِي الْمَكْتَبَةِ. Bu iki kıza kütüphanede selam verdim.

Cansız varlıklar müfred müennes sayıldıklarından bu varlıklara işaret edildiğinde müfred müennes işaret isimleri kullanılır. Örnek:

هَذِهِ الْأَشْجَارُ طَوِيلَةٌ. Bu ağaçlar uzundur.

تِلْكَ السَّيَّارَاتُ غَالِيَةٌ. O arabalar pahalıdır.

Müşârun ileyh **elif-lam'lı isim** olmak zorundadır. Bu yüzden işaret isimlerinden sonra gelen zamirler, alemler, ism-i mevsuller gibi marife isimler müşârun ileyh olarak değerlendirilmezler. Bunlar genellikle mübtedahaber olurlar.

هَذَا سَلِيمٌ. Bu Selim'dir.

هَذِهِ هِيَ. Bu odur.

هَذَا كِتَابُنَا. Bu kitabımızdır.

Alem ya da muzâf olan bir isim, müşârun ileyh yapılmak istenirse, o zaman işaret ismi sonra getirilir. Bu durumda işaret isimleri kendilerinden önceki ismin sıfatı olurlar. Örnek:

أَحْمَدُ هَذَا مُعَلِّمٌ فِي الثَّانَوِيَّةِ. Bu Ahmet, lisede öğretmendir.

عَائِشَةُ هَذِهِ خَالَتِي. Bu Ayşe, teyzemdir.

لَا تَنْسُوا يَوْمَكُمْ هَذَا. Bu gününüzü unutmayın.

İşaret isminden sonra gelen elif-lam'lı isim, bedel veya atf-ı beyan olarak irab edilir. Örnek: هَذَا الطَّالِبُ ناجحٌ cümlesinde altı çizili olan الطَّالِبُ kelimesi, işaret isminin bedelidir.

İşaret isimlerinden mekana has olan bazı isimler vardır. Bunlar:

- هُنَا مَحَطَّةُ الْقِطَارِ. Yakın yere işaret için: هُنَا
- هُنَاكَ كُلِّيَّةُ الْإِلَهِيَّاتِ. Orta uzaklıktaki yere işaret için: هُنَاكَ

- **هُنَالِكَ** سُوقُ الْحَضْرَوَاتِ . Uzak yere işaret için: **هُنَالِكَ**

Ayrıca uzak yere işaret için **ثُمَّ** ve **ثُمَّ** kelimeleri de kullanılır:

ثُمَّ كَلِيَّةُ الطَّبِّ . **ثُمَّ** قَرْيَةُ أَبِي .

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde geçen kelime çeşitlerini (isim, fiil ve harf) gösteriniz.

1- ﴿وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ﴾ [آل عمران، ١٤٠/٣] ^١

2- ﴿فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ [السجدة، ١٤/٣٢] ^٢

3- ﴿فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ﴾ [القصص، ٣٢/٢٨] ^٣

4- يَخْتَرِمُ الطَّالِبُ بِالْمُعَلِّمِ.

5- الْأُسْرَةُ تَسْكُنُ فِي الْقَرْيَةِ.

2- Aşağıdaki boşluklara uygun işaret isimleri getiriniz.

..... مَكْتَبَةٌ. كتاب. نَافِذَةٌ.

..... حَاسُوبٌ. مُحَفَظَةٌ. طَالِبَتَانِ.

..... طُلاب. دُولَاب. كُرْسِيٌّ.

..... مِنْضَدَةٌ. أَسَاتِذَةٌ. طَالِبَةٌ.

..... طَبِيبٌ. طَالِبَانِ. مَقْعَدٌ.

3- Aşağıdaki boşlukları uygun bir isim koyarak tamamlayınız.

هَذَا تِلْكَ أُولَئِكَ

هَذِهِ هَاتَانِ ذَلِكَ

هَؤُلَاءِ هَذِهِ أُولَئِكَ

تِلْكَ هَذَا هَذَانِ

¹ İşte (iyi veya kötü) günleri insanlar arasında (böyle) döndürür dururuz.

² O hâlde, bu gününüze kavuşmayı unutmanıza karşılık (azabı) tadın.

³ İşte bunlar, Rabbin tarafından (sana verilen) iki delildir.

4- Aşağıdaki boşlukları uygun birer işaret ismi getiriniz.

طَالِبَةٌ.....	طِفْلَةٌ.....	وَلَدَانِ.....
مُعَلِّمُونَ.....	مُعَلِّمَتَانِ.....	مُعَلِّمَةٌ.....
طِفْلٌ.....	أَطْفَالٌ.....	مُهَنْدِسٌ.....
مُدِيرَانِ.....	مُسْلِمَةٌ.....	مُسْلِمُونَ.....
رَجُلٌ.....	بِنْتُ.....	رِجَالٌ.....
بَنَاتٌ.....	مُؤْمِنُونَ.....	مُؤْمِنَتَانِ.....

5- Aşağıdaki boşlukları uygun birer isim koyarak tamamlayınız.

ذَلِكَ.....	هَذَا.....	هَؤُلَاءِ.....
هَذِهِ.....	تِلْكَ.....	هَذَانِ.....
هَؤُلَاءِ.....	هَذِهِ.....	أُولَئِكَ.....
هَذَانِ.....	هَذَا.....	ذَلِكَ.....
هَاتَانِ.....	هَؤُلَاءِ.....	أُولَئِكَ.....

6- Aşağıdaki cümlelerde geçen işaret isimlerini ve müşarun ileyhleri gösteriniz.

- ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ. أَحْمَدُ هَذَا نَاجِحٌ.
- نَظَارَةٌ عَلَيَّ هَذِهِ غَالِيَةٌ. مُحَفَظَةٌ زَيْدٍ هَذَا رَخِيصَةٌ.
- ﴿قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا﴾ تَانِكَ الطَّالِبَتَانِ جَمِيلَتَانِ.
- ﴿وَيُنْذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا﴾ أُولَئِكَ الْأَوْلَادُ يَتَسَابَقُونَ.
- رَأَيْتُ هَاتَيْنِ الْمُعَلِّمَتَيْنِ. رَأَيْتُ هَذَيْنِ الْمُعَلِّمَيْنِ.

7- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

-: Bu mühendistir.
-: Bu ikisi öğretmendir.
-: Bunlar kız öğrencilerdir.
-: O, hemşiredir.
-: O ikisi kadın doktordur.
-: Onlar kadın doktorlardır.

8- Aşağıdaki ayeti kerimelerde geçen işaret isimlerini ve müşarun ileyhleri gösteriniz.

- ۱- ﴿وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ﴾ [يونس، ۱۸/۱۰]
- ۲- ﴿أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ﴾ [البقرة، ۵/۲]
- ۳- ﴿هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ﴾ [الأعراف، ۷۳/۷]
- ۴- ﴿ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ﴾ [يونس، ۳/۱۰]
- ۵- ﴿تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ﴾ [البقرة، ۲۵۳/۲]

9- Aşağıdaki boşluklara uygun birer işaret ismi koyunuz ve cümleyi Türkçeye tercüme ediniz.

- ۱- الولدُ يلعبُ بالكرة.
- ۲- البنتُ تُنظِّفُ بيئتها.
- ۳- الولدانِ كسلا.
- ۴- البنتانِ تحمِلانِ الأزهارَ.

٥- البنات قادمات من الكلية.

10- Aşağıdaki boşluklara uygun birer işaret ismi getiriniz.

..... أرض. تُفّاح. كتابُ الله.
..... المدينة. إخوة. مقاعد.
..... طالب. وردة. معلّمتان.

11- Aşağıdaki cümlelerde geçen müşarun ileyhlari ve haberleri örnekteki gibi gösteriniz.

المُشارُ إليه الخبر

المثال: ذَلِكَ الرَّجُلُ جَارِي.

١- هذا الطالبُ مجتهدٌ. :
٢- هذه الطالبةُ مجتهدةٌ. :
٣- هذان الطالبان مجتهدان. :
٤- هاتان الطالبتان مجتهدتان. :
٥- هؤلاء الطلابُ مجتهدون. :
٦- هؤلاء الطالباتُ مجتهداتٌ. :

12- Aşağıdaki cümlelerde müşarun ileyhten önce ve sonra gelen işaret isimlerini gösteriniz ve cümleleri Türkçeye çeviriniz.

1- أولئك الرياضياتُ يتسابقن.

2- ﴿فَالْيَوْمَ نَنْسَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ يَوْمِهِمْ هَذَا﴾ [الأعراف، ٥١/٧]

3- رأيتُ هذين الطالبين.

4- ﴿قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَبِيرُهُمْ هَذَا﴾ [الأنبياء، ٦٣/٢١]

5- ﴿فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا﴾ [التوبة، ٢٨/٩]

13- Aşağıdaki boşluklara, örnekteki gibi, uygun işaret isimleri koyunuz.

المثال ١: ذَلِكَ التِّلْمِذُ صَدِيقِي.

المثال ٢: حَسَنٌ هَذَا مُجْتَهِدٌ.

١-التِّلْمِذَةُ مَخْلُصَةٌ.

٢- طَالِبَتَا الْكَلِيَّةِمُجْتَهِدَتَانِ.

٣- كِتَابُ الْمَعْلَمِمُفِيدٌ.

٤-الرِّجَالُ مَخْلُصُونَ.

٥- رَأَيْتُ نَشَاطًا فِيالْعَيْنَيْنِ.

٦- بَابُ الصَّفِّكَانَ مَفْتُوحًا.

14- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

.....: رَأَيْتُ هَاتَيْنِ الطَالِبَتَيْنِ.

.....: ﴿وَنُودُوا أَنْ تُلَكُمُ الْجَنَّةُ﴾ [الأعراف، ٤٣/٧]

.....: ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ﴾ [النور، ٤٤/٢٤]

.....: اشْتَرَكَ هَذَانِ الْمُجَاهِدَانِ فِي الْمَعْرَكَةِ.

15- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

- Bu kalemler, pahalıdır.
- O kız öğrenciler, çalışkandırılar.
- Şu iki çocuk, kardeşimin oğullarıdır.
- Yusuf'un bu çantası yenidir.
- Halamın şu oğlu öğrencimizdir.
- Burası evimizdir.
- Orası okulumuzdur.
- Bu öğrenciler üniversiteye gittiler.
- O gömleği satın aldım.

16- İrab örnekleri:

- 1 ﴿وَقَالَ هَذَا يَوْمٌ عَصِيبٌ﴾ [هود، ٧٧/١١]
 هذا: اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ.
- 2 ﴿لَوْ أَنزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَّرَأَيْتَهُ خَاشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةٍ﴾ [الحشر، ٢١/٥٩]
 هذا: اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ مَفْعُولٌ بِهِ.
- 3 ﴿لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرْيَتَيْنِ عَظِيمٍ﴾ [الزخرف، ٣١/٤٣]
 هذا: اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ نَائِبُ فَاعِلٍ.
- 4 ﴿ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾ [البقرة، ٢/٢]
 (ذا): اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ وَاللَّامُ لِلْبُعْدِ
 وَالْكَافُ لِلخِطَابِ.

- 5- ﴿إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ﴾ [الحج، ٧٠/٢٢]
- (ذا): اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الشُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبِ اسْمِ "إِنَّ"، وَاللَّامُ لِلْبُعْدِ وَالْكَافُ لِلخِطَابِ.
- 6- ﴿تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ﴾ [البقرة، ٢٥٢/٢]
- (تي): اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الشُّكُونِ، حُذِفَتِ الْيَاءُ مِنْ آخِرِهِ لِاتِّقَاءِ السَّاكِنَيْنِ، فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٍ وَاللَّامُ لِلْبُعْدِ وَالْكَافُ لِلخِطَابِ.
- 7- ﴿أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ﴾ [المطففين، ٤/٨٣]
- (أولاء): اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ، وَالْكَافُ حَرْفُ خِطَابٍ.
- 8- ﴿أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَى﴾ [البقرة، ١٦/٢]
- (أولاء): اسمُ إشارةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ رَفْعِ مُبْتَدَأٍ، وَالْكَافُ حَرْفُ خِطَابٍ.

Aşağıdaki ayetlerde altıçiziliisimlerin irabını yapınız.

- 1- ﴿إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ﴾ [الإسراء، ٩/١٧]
- 2- ﴿إِنَّ هَذَا هُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ﴾ [آل عمران، ٦٢/٣]
- 3- ﴿فَمَا جَزَاءُ مَنْ يَفْعَلُ ذَلِكَ مِنْكُمْ﴾ [البقرة، ٨٥/٢]
- 4- ﴿فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ﴾ [الكهف، ٥٤/١٨]
- 5- ﴿إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لَكُمْ﴾ [البقرة، ٢٤٨/٢]
- 6- ﴿وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا﴾ [الفرقان، ٦٧/٢٥]

7- ﴿قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُبِينٌ﴾ [يونس، ١٠/٧٦]

8- ﴿وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا﴾ [النساء، ٤/٣٠]

DENEME SORULARI

A- Parantez içindeki kelimeleri kullanarak aşağıdaki soruların doğru cevaplarını bulunuz.

۱- مَا هَذَا؟ (دَفْتَر)

- (A) هَذَا دَفْتَر .
(B) هَذِهِ دَفْتَر .
(C) هَذَانِ دَفْتَر .
(D) هَؤُلَاءِ دَفْتَر .

۲- مَا هَذَا؟ (بَاب)

- (A) هَذِهِ بَاب .
(B) هَذَا بَاب .
(C) هَذَانِ بَاب .
(D) هَؤُلَاءِ بَاب .

۳- مَا هَذِهِ؟ (سَيَّارَة)

- (A) هَذَا سَيَّارَة .
(B) هَذِهِ سَيَّارَة .
(C) هَاتَانِ سَيَّارَة .
(D) هَؤُلَاءِ سَيَّارَة .

۴- مَا هَذِهِ؟ (مَدْرَسَة)

- (A) هَذَا مَدْرَسَة .
(B) هَذَانِ مَدْرَسَة .
(C) هَاتَانِ مَدْرَسَة .
(D) هَذِهِ مَدْرَسَة .

۵- مَا هَذِهِ؟ (مِظَلَّة)

- (A) هَذِهِ مِظَلَّة .
(B) هَذَا مِظَلَّة .
(C) هَاتَانِ مِظَلَّة .
(D) هَذَانِ مِظَلَّة .

۶- مَا هَذَانِ؟ (دَفْتَر وَقَلَم)

- (A) هَاتَانِ دَفْتَر وَقَلَم .
(B) هَذَانِ دَفْتَر وَقَلَم .
(C) هَؤُلَاءِ دَفْتَر وَقَلَم .
(D) هَذَا دَفْتَر وَقَلَم .

٧- مَا هَذَانِ؟ (مِسْطَرَّةٌ وَكِتَابٌ)

- (A) هَاتَانِ مِسْطَرَّةٌ وَكِتَابٌ. (B) هُوَلاءِ مِسْطَرَّةٌ وَكِتَابٌ.
(C) هَذَانِ مِسْطَرَّةٌ وَكِتَابٌ. (D) هَذَا مِسْطَرَّةٌ وَكِتَابٌ.

٨- مَا هَاتَانِ؟ (مِسْطَرَّةٌ وَحَقِيبَةٌ)

- (A) هَاتَانِ مِسْطَرَّةٌ وَهَذِهِ حَقِيبَةٌ. (B) هُوَلاءِ مِسْطَرَّةٌ وَحَقِيبَةٌ.
(C) هَذَانِ مِسْطَرَّةٌ وَحَقِيبَةٌ. (D) هَاتَانِ مِسْطَرَّةٌ وَحَقِيبَةٌ.

٩- مَنْ هُوَلاءِ؟ (يُوسُفُ وَأَحْمَدُ وَمُحَمَّدٌ)

- (A) هُوَلاءِ يُوسُفُ وَأَحْمَدُ وَمُحَمَّدٌ. (B) هَذَانِ يُوسُفُ وَأَحْمَدُ وَمُحَمَّدٌ.
(C) هَذَا يُوسُفُ وَأَحْمَدُ وَمُحَمَّدٌ. (D) هَاتَانِ يُوسُفُ وَأَحْمَدُ وَمُحَمَّدٌ.

١٠- مَنْ هَذِهِ؟ (مُدِيرَةٌ)

- (A) هَذَا مُدِيرَةٌ. (B) هَذِهِ مُدِيرَةٌ.
(C) هَذَانِ مُدِيرَةٌ. (D) هُوَلاءِ مُدِيرَةٌ.

B- Aşağıdaki kelimelere uygun işaret isimlerini seçiniz.

١- (طَلَّابٌ)

- (A) هَذَانِ طَلَّابٌ. (B) هَاتَانِ طَلَّابٌ.
(C) هُوَلاءِ طَلَّابٌ. (D) هَذِهِ طَلَّابٌ.

٢- (طِفْلَةٌ)

- (A) هَذَا طِفْلَةٌ. (B) هَاتَانِ طِفْلَةٌ.
(C) هَذَانِ طِفْلَةٌ. (D) هَذِهِ طِفْلَةٌ.

٣- (مُعَلِّمُونَ)

- (A) هَذَانِ مُعَلِّمُونَ. (B) هَاتَانِ مُعَلِّمُونَ.
(C) هَذَا مُعَلِّمُونَ (D) هَؤُلَاءِ مُعَلِّمُونَ.

٤- (طَالِبَات)

- (A) هَؤُلَاءِ طَالِبَات. (B) هَذِهِ طَالِبَات.
(C) هَذَانِ طَالِبَات (D) هَذَا طَالِبَات.

٥- (زَهْرَة)

- (A) هَذِهِ زَهْرَة. (B) هَذَا زَهْرَة.
(C) هَاتَانِ زَهْرَة. (D) هَذَانِ زَهْرَة.

٦- (أَسَاتِذَة)

- (A) هَؤُلَاءِ أَسَاتِذَة. (B) هَذِهِ أَسَاتِذَة.
(C) هَاتَانِ أَسَاتِذَة. (D) هَذَا أَسَاتِذَة.

٧- (طَلْحَة)

- (A) هَذِهِ طَلْحَة. (B) هَذَا طَلْحَة.
(C) هَاتَانِ طَلْحَة. (D) هَذَانِ طَلْحَة.

٨- (حَمْرَة، عَلِي، أُسَامَة، مُحَمَّد)

- (A) هَذِهِ حَمْرَة، وَعَلِي، وَأُسَامَة، وَمُحَمَّد.
(B) هَذَا حَمْرَة، وَعَلِي، وَأُسَامَة، وَمُحَمَّد.
(C) هَؤُلَاءِ حَمْرَة، وَعَلِي، وَأُسَامَة، وَمُحَمَّد.
(D) هَذَانِ حَمْرَة، وَعَلِي، وَأُسَامَة، وَمُحَمَّد.

٩- (شَّمْس)

- (A) هَذَا شَمْس. (B) هَذِهِ شَمْس.
(C) هَاتَانِ شَمْس. (D) هَذَانِ شَمْس.

١٠- (مُعَلِّمَان)

- (A) هَذَا مُعَلِّمَان. (B) هَذِهِ مُعَلِّمَان.
(C) هَذَانِ مُعَلِّمَان. (D) هَاتَانِ مُعَلِّمَان.

C- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun işaret isimlerini seçiniz.

١- مُهَنْدِسُون.

- (A) هَذَا (B) هَذِهِ (C) هَذَانِ (D) هَؤُلَاءِ

٢- مُعَلِّمَان.

- (A) هَذَانِ (B) هَؤُلَاءِ (C) هَذِهِ (D) هَذَا

٣- كَاتِب.

- (A) هَذِهِ (B) هَذَا (C) هَذَانِ (D) هَؤُلَاءِ

٤- دَفْتَر.

- (A) هَؤُلَاءِ (B) هَذَانِ (C) هَذِهِ (D) هَذَا

٥- كِتَاب وَدَفْتَر.

- (A) هَذَا (B) هَذِهِ (C) هَذَانِ (D) هَؤُلَاءِ

٦- مِصْعَد.

- (A) هَؤُلَاءِ (B) هَذَانِ (C) هَذَا (D) هَذِهِ

٧- هَذَانِ

- (A) كِتَاب. (B) نَافِذَةٌ وَمِظْلَةٌ.
(C) طَالِب. (D) كِتَابٌ وَدَفْطَر.

٨- هَاتَانِ

- (A) مِنْضَدَةٌ. (B) مُهَنْدِس.
(C) طَاوِلَةٌ وَكُرَّاسَةٌ. (D) مَكْتَبَةٌ.

٩- هَؤُلَاءِ

- (A) خَلِيل. (B) عَلِيٌّ وَيُوسُفُ وَعُثْمَانُ.
(C) مُحَمَّدٌ وَخَلِيل. (D) زَيْنَبُ وَعَائِشَةُ.

١٠- هَذَا

- (A) كِتَاب. (B) مِنْضَدَةٌ.
(C) كُرَّاسَةٌ. (D) مَسَاحَةٌ.

D- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun işaret isimlerini seçiniz.

١- أَنْتَ كَتَبْتَ الرَّسَالَةَ.

- (A) هذا (B) هَاتَانِ (C) هذه (D) هَؤُلَاءِ

٢- نَحْنُ خَرَجْنَا فِي الْكُلِّيَّةِ.

- (A) ذَلِكَ (B) تِلْكَ (C) أُولَئِكَ (D) تَأَنِّكَ

٣- أَنْتُمْ أَكَلْتُمْ مِنْ الْعَسَلِ.

- (A) تِلْكَ (B) هَذَانِ (C) هذا (D) هذه

٤- أَنْتَ كَسَرْتُنَّ الرَّجَاجَ.

(A) تِلْكَ (B) ذَلِكَ (C) تِلْكَمَا (D) ذَانِكَ

٥- أَنَا قَرَأْتُ الْكِتَابَ.

(A) ذَاكَ (B) ذَانِكَ (C) ذَاكُمَا (D) تَاكُمَا

E- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun işaret isimlerini seçiniz.

١- ﴿.....فَ... بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ﴾ [القصص، ٣٢]

(A) ذَلِكَ (B) تَانِكَ (C) ذَيْنِكَ (D) ذَانِكَ

٢- ﴿قَالَ..... بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ فَاعِلِينَ﴾ [الحجر، ٧١]

(A) هَؤُلَاءِ (B) هَذِهِ (C) تِلْكَمَا (D) كُمْ

٣- ﴿قَالُوا مَا إِلَّا سِحْرٌ﴾ [القصص، ٣٦]

(A) هَذَانِ (B) هَذِهِ (C) هَذَا (D) أُولَئِكَ

٤- ﴿أَلَمْ أَهْكُمَا عَنْ الشَّجَرَةِ﴾ [الأعراف، ٢١]

(A) تِلْكَمَا (B) ذَلِكَمَا (C) ذَاكُمَا (D) ذَيْنُكُمَا

٥- ﴿قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنْكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ﴾ [القصص، ٢٧]

(A) هَاتَانِ (B) هَاتَيْنِ (C) تِلْكَ (D) ذَاكُمَا

F- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun müşarun ileyhleri seçiniz.

1- ﴿ذَلِكَ لَا رَيْبَ فِيهِ﴾

(A) الْكِتَابِ (B) الْكِتَابَ (C) الْكِتَابُ (D) كِتَابُ

2- أُنْزِلَ هَذَا هِدَايَةً لِلْعَالَمِينَ.

(A) القرآن (B) القرآن (C) القرآن (D) قرآنًا

3- إِنَّ هَذَيْنِ نَشِيطَانِ.

(A) المعلّمتان (B) المعلّمين (C) المعلّمان (D) المعلّمين

4- ﴿أَلَمْ أَنُكِّمًا عَنْ تِلْكَمَا﴾

(A) الشجرة (B) الشجرة (C) الشجرتان (D) الشجرتين

5- اسْتَمِعْ هَذِهِ !.....!

(A) القصص (B) القصص (C) القصص (D) القصص

G- Cümle sonundaki muhatabı dikkate alarak aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun işaret isimlerini seçiniz.

۱- الْقَلَمُ جَدِيدٌ يَا مُحَمَّدُ!

(A) هَذِهِ (B) هَذَانِ (C) ذَلِكَ (D) تِلْكَ

۲- الْبُسْتَانُ صَغِيرٌ يَا عَائِشَةُ!

(A) تِلْكَ (B) ذَلِكَ (C) هَذَانِ (D) هَذِهِ

۳- الْحَدِيقَةُ مُحَرَّمَةٌ يَا وَلَدَانِ!

(A) تِلْكَمَا (B) هَذِهِ (C) ذَلِكَمَا (D) تِلْكَ

۴- الْعُمَّالُ نَشِيطُونَ يَا أَصْدِقَائِي!

(A) تِلْكَمَا (B) هَذِهِ (C) أُولَئِكَ (D) تِلْكَ

۵- الْبَيْتُ وَاسِعٌ يَا سَيِّدَاتِي!

(A) أُولَئِكُم (B) هَذِهِ (C) تِلْكَمَا (D) ذَلِكَ

H- Aşağıdaki cümleler içinden doğru olanını bulunuz.

۱- (A) قَلَمُكَ جَمِيلَةٌ. (B) ذَهَبَ هَذِهِ الطُّلَابُ جَمِيعُهَا.

(C) هذا الأُمُّ لَهُ وَلَدٌ. (D) غَسَلَ هذا الرَّجُلُ يَدَهُ.

-٢ (A) مَرَّ ذلك الرَّجُلُ بِوَلَدِهِ. (B) مَتَى كَتَبَ هَذِهِ دُرُوسُكُمَا؟

(C) أَنْتَ تَعِيشِينَ فِي إِزْمِيرَ هذا. (D) مَا لَهُمْ هَذِهِ كَثِيرٌ.

-٣ (A) هَلْ أَكَلْتُ هَذَا طَعَامَكَ. (B) تَشْتَهُ إِزْمِيرُ هذه بِجَمَالِهَا.

(C) اسْأَلِي صَدِيقَكُمَا هَذَيْنِ. (D) مَا عُمُرُكُمْ يَا هَذَانِ؟

-٤ (A) يَا وَلَدُ هذه! نَظِّفِي أَسْنَانَكَ. (B) هذه الرَّجُلُ عِلْمُهَا كَثِيرٌ.

(C) يَزْرَعُ أَوْلَئِكَ الْفَلَاحُونَ حَقْلَهُمْ. (D) الْأَسَدُ افْتَرَسَ صَيْدَهَا هذه.

-٥ (A) يَسْقِي هَذَا الْفَلَّاحُ أَرْضَهُ. (B) هَذَانِ الطَّالِبُ دَرَسُهَا سَهْلَةٌ.

(C) الْبَيْتُ بَابُهَا هذه مَفْتُوحٌ. (D) سَائِقُ السَّيَّارَةِ هذا فِي سَيَّارَتِهَا.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>	<u>F</u>
1- A	1- C	1- D	1- C	1- D	1- C
2- B	2- D	2- A	2- B	2- A	2- B
3- B	3- D	3- B	3- C	3- C	3- D
4- D	4- A	4- D	4- B	4- A	4- A
5- A	5- A	5- C	5- A	5- B	5- C
6- B	6- A	6- C			
7- C	7- B	7- D			
8- D	8- C	8- C			
9- A	9- B	9- B			
10- B	10- C	10- A			

<u>G</u>	<u>H</u>
1- C	1- D
2- B	2- A
3- A	3- B
4- C	4- C
5- D	5- A

2. ÜNİTE ZAMİRLER

Doç. Dr. Senem SOYER

هُوَ طَالِبٌ فِي هَذِهِ الْجَامِعَةِ. هَلْ اشْتَرَيْتُمَا الْقَلَمَ الْجَدِيدَ؟
أَنْتُمْ مُعَلِّمُونَ فِي الثَّانَوِيَّةِ. نَعَمْ، اشْتَرَيْنَاهُ الْيَوْمَ.
هُمَا طَبِيبَتَانِ فِي الْمُسْتَشْفَى. الطَّالِبَانِ يَكْتُبَانِ الدَّرْسَ الْأَوَّلَ؟
مَنْ أَيْنَ أَنْتَ يَا إِبْرَاهِيمُ؟ سَاعَدَكَ الْأُسْتَاذُ فِي وَاجِبِكَ.
إِيَّاكَ أَعْنِي وَاسْمَعِي يَا جَارَةُ. هَذَا قَلَمُكَ، وَكِتَابُكَ، وَدَفْتَرُكَ.
لَا أَعْتَمِدُ إِلَّا إِيَّاهُ. اشْتَرَيْتُ لَهَا حَقِيبَةً لَوْهًا أَزْرَقُ.
إِيَّانَا أَكْرَمَ الْأُسْتَاذُ. سَيَّارَتُهُ خَلْفَ بَيْتِهِ.
أَحْمَدُ فَتَحَ (هُوَ) الْبَابَ.
عَائِشَةُ تَكْتُبُ (هِيَ) دَرْسَهَا.
اَكْتُبْ (أَنْتَ) وَاجِبَكَ يَا وَلَدُ!

AÇIKLAMALAR

İsmin yerini tutan marife/belirli kelimeye zamir denir. Arapçada bütün zamirler mebnîdir, yani son harekeleri değişmez. Cümlede bulundukları konuma göre mahallen irab edilir.

Arapçada zamirler üç kısma ayrılır:

- a- Munfasıl zamirler
- b- Muttasıl zamirler
- c- Müstetir zamirler

A- MUNFASIL ZAMİRLER

Herhangi bir kelimeye bitişmeyen, kendi başına bağımsız olarak yazılan ve kullanılan zamirlerdir. Bu zamirler **merfu munfasıl zamirler** ve **mansûb munfasıl zamirler** olmak üzere iki kısma ayrılır:

1- Merfu Munfasıl Zamirler: Cümle içinde merfu konumda olup herhangi bir kelimeye bitişmeyen zamirlerdir.

Merfu munfasıl zamirler mebni olup mahallen merfudurlar. Örnek:

O, başarılı bir öğrencidir. **هُوَ طَالِبٌ نَاجِحٌ.**

Siz yolcu musunuz? **هَلْ أَنْتُمْ مُسَافِرُونَ؟**

Siz ikiniz öğretmensiniz. **أَنْتُمَا مُدَرِّسَتَانِ.**

Merfu Munfasıl Zamirler

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
هُوَ	هُمَا	هُمْ	الْغَائِبُ
هِيَ	هُمَا	هُنَّ	الْغَائِبَةُ
أَنْتَ	أَنْتُمَا	أَنْتُمْ	الْمُخَاطَبُ
أَنْتِ	أَنْتُمَا	أَنْتُنَّ	الْمُخَاطَبَةُ
أَنَا	نَحْنُ	نَحْنُ	الْمُتَكَلِّمُ

2- Mansûb Munfasıl Zamirler: Cümlede mansub konumda gelen ve hiçbir kelimeye bitişmeden bağımsız olarak yazılan ve kullanılan nesne konumundaki zamirlerdir. Bu zamirler mahallen mansubturlar. Örnek:

Öğretmen sadece **ona** söyledi. **إِيَّاهَا قَالَ الْمُدَرِّسُ.**

Sadece **Sana** ibadet eder ve sadece **Senden** yardım dileriz. **(إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ)**

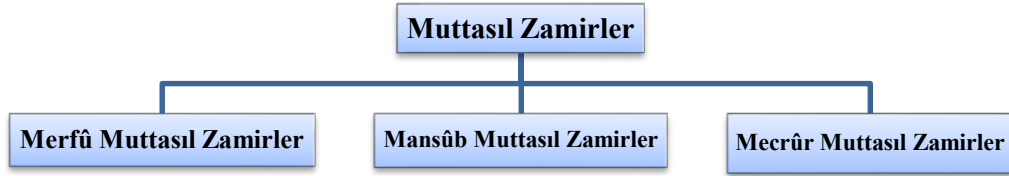
Senden başka hiç kimseye güvenmeyiz / Sadece **sana** güveniriz. **لَا نَعْتَمِدُ إِلَّا إِيَّاكَ.**

Mansûb Munfasıl Zamirler

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
إِيَّاهُ	إِيَّاهُمَا	إِيَّاهُمْ	الْغَائِبُ
إِيَّاهَا	إِيَّاهُمَا	إِيَّاهُنَّ	الْغَائِبَةُ
إِيَّاكَ	إِيَّاكُمَا	إِيَّاكُمْ	الْمُخَاطَبُ
إِيَّاكِ	إِيَّاكُمَا	إِيَّاكُنَّ	الْمُخَاطَبَةُ
إِيَّايَ	إِيَّانَا	إِيَّانَا	الْمُتَكَلِّمُ

B- MUTTASIL ZAMİRLER

Bir kelimeye bitişen zamirlerdir. Bulundukları yere göre merfû, mansûb ya da mecrûr olarak adlandırılırlar ve mahallen irab edilirler. Buna göre muttasıl zamirler üç bölüme ayrılır:

1- Merfû Muttasıl Zamirler:

Fiile bitişen ve merfû konumda gelen zamirlerdir. Bu zamirler fail, nâibu'l-fâil, ya da nâkıs fiillerin ismi olabilir. Bu zamirler mebnî olduklarından daima mahallen merfûdur. Örnek:

سَاعَدْتُ أُمِّي. Anneme yardım ettim.

الطَّالِبَتَانِ تَكْتُبَانِ وَاجِبًا. İki kız öğrenci bir ödev yazıyorlar.

يَا طُلَّابُ، اذْهَبُوا إِلَى الْمَلْعَبِ! Öğrenciler! Oyun alanına gidin.

Mazi fiile bitişen merfû muttasıl zamirler

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
كَتَبَ	كَتَبَا	كَتَبُوا	الْغَائِبُ
كَتَبَتْ	كَتَبَتَا	كَتَبْنَ	الْغَائِبَةُ
كَتَبَتْ	كَتَبْتُمَا	كَتَبْتُمْ	الْمُخَاطَبُ
كَتَبَتْ	كَتَبْتُمَا	كَتَبْتُنَّ	الْمُخَاطَبَةُ
كَتَبْتُ	كَتَبْنَا	كَتَبْنَا	الْمُتَكَلِّمُ

Muzari fiile bitişen merfû muttasıl zamirler

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
يَكْتُبُ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُونَ	الْغَائِبُ
تَكْتُبُ	تَكْتُبَانِ	يَكْتُبْنَ	الْغَائِبَةُ
تَكْتُبُ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُونَ	الْمُخَاطَبُ
تَكْتُبِينَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبْنَ	الْمُخَاطَبَةُ
أَكْتُبُ	نَكْتُبُ	نَكْتُبُ	الْمُتَكَلِّمُ

Emir fiiline bitişen merfû muttasıl zamirler

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
اُكْتُبْ	اُكْتُبَا	اُكْتُبُوا	الْمُخَاطَبُ
اُكْتُبِي	اُكْتُبَا	اُكْتُبْنَ	الْمُخَاطَبَةُ

2- Mansûb Muttasıl Zamirler:

Fiile bitişen ve **mansûb konumda** gelen zamirlerdir. Genellikle fiil cümlesinde **meful** konumunda gelirler. Mebnî oldukları için **mahallen mansûb**turlar. Bazen bu zamirler **inne ve benzerlerinden** sonra da gelebilirler. Örnek:

عَلَّمَنَا المعلمُ. Öğretmen bize öğretti.

إِنَّهُ رَجُلٌ غَنِيٌّ. O zengin bir adamdır.

زَارَهُمُ الوزيرُ. Bakan onları ziyaret etti.

Mansûb muttasıl zamirlerin **mazi fiile** bitişmesi (ضَرَبَهُ زَيْدٌ)

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
ضَرَبَهُ	ضَرَبَهُمَا	ضَرَبَهُمْ	الْغَائِبُ
ضَرَبَهَا	ضَرَبَهُمَا	ضَرَبَهُنَّ	الْغَائِبَةُ
ضَرَبَكَ	ضَرَبَكُمَا	ضَرَبَكُمْ	الْمُخَاطَبُ
ضَرَبَكَ	ضَرَبَكُمَا	ضَرَبَكُنَّ	الْمُخَاطَبَةُ
ضَرَبَنِي	ضَرَبَنَا	ضَرَبَنَا	الْمُتَكَلِّمُ

Mansûb muttasıl zamirlerin **muzari fiile** bitişmesi (يَضْرِبُهُ زَيْدٌ)

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
يَضْرِبُهُ	يَضْرِبُهُمَا	يَضْرِبُهُمْ	الْغَائِبُ
يَضْرِبَهَا	يَضْرِبُهُمَا	يَضْرِبُهُنَّ	الْغَائِبَةُ
يَضْرِبَكَ	يَضْرِبَكُمَا	يَضْرِبَكُمْ	الْمُخَاطَبُ
يَضْرِبَكَ	يَضْرِبَكُمَا	يَضْرِبَكُنَّ	الْمُخَاطَبَةُ
يَضْرِبَنِي	يَضْرِبَنَا	يَضْرِبَنَا	الْمُتَكَلِّمُ

Mansûb muttasıl zamirlerin **emir fiiline** bitiřmesi (أَنْصُرُهُ يَا زَيْدُ!)

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
أَنْصُرُهُ	أَنْصُرُهُمَا	أَنْصُرُهُمْ	الْمُخَاطَبُ
أَنْصُرُهَا	أَنْصُرُهُمَا	أَنْصُرُهُنَّ	الْمُخَاطَبَةُ

3-Mecrûr Muttasıl Zamirler:

Cümlede isme bitiřen (muzâfun ileyh durumunda olan) veya bir harf-i cerden sonra gelen zamirlerdir. Zamirler duyuldukları hareke üzere mebnî ve mahallen mecrûrdurlar.

هَمْ , هُمَا , هُ ve هُنَّ zamirlerinden önce **kesra** veya **sakin bir ya** harfi gelirse **hâ**'lar kesra okunur. تَرْمِيهِمْ , فِي كِتَابِهِمَا , بِكِتَابِهِ , عَلَيْهِ ve بِهِ gibi. Bu, **okuma kolaylığı** içindir, **irab alameti değildir**. Bunun dışındaki hallerde damme olarak okunur. كِتَابُهُ , كِتَابَهُ , كِتَابُهَا gibi.

Mecrûr muttasıl zamirler

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
كِتَابُهُ	كِتَابُهُمَا	كِتَابُهُمْ	الْغَائِبُ
كِتَابُهَا	كِتَابُهُمَا	كِتَابُهُنَّ	الْغَائِبَةُ
كِتَابُكَ	كِتَابُكُمَا	كِتَابُكُمْ	الْمُخَاطَبُ
كِتَابُكِ	كِتَابُكُمَا	كِتَابُكُنَّ	الْمُخَاطَبَةُ
كِتَابِي	كِتَابُنَا	كِتَابُنَا	الْمُتَكَلِّمُ

C- MUSTETİR ZAMİRLER

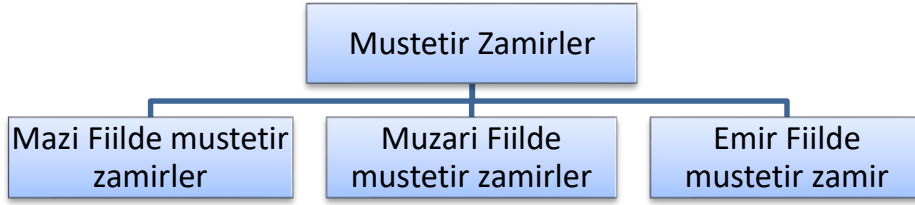
Mustetir zamirler, konuşmada yer almayan ancak zihnen var kabul edilen zamirlerdir. Fiilde gizli şekilde fâil veya nâibu'l-fâil olarak yer alırlar. Bu zamirleri şeklen görmemiz ve okumamız mümkün değildir. Daima merfûdurlar.

Mustetir zamirler iki kısma ayrılır:

a- Cevâzen mustetir olan zamirler: Yerine isim koymak mümkün olan zamirlerdir. Bunlar [هُوَ - هِيَ] zamirleridir. Örnek:

كَتَبَ زَيْدٌ. → زَيْدٌ كَتَبَ (هُوَ)

b- Vucûben mustetir olan zamirler: Yerine isim koymak mümkün olmayan zamirlerdir. Bunlar [أَنْتَ - أَنَا - نَحْنُ] zamirleridir.

Mazi Fiilde mustetir zamirler

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
كَتَبَ (هُوَ) جَوَازًا	—	—	الْغَائِبُ
كَتَبَتْ (هِيَ) جَوَازًا	—	—	الْغَائِبَةُ
—	—	—	الْمُخَاطَبُ
—	—	—	الْمُخَاطَبَةُ
—	—	—	الْمُتَكَلِّمُ

Muzari Fiilde mustetir zamirler

الْجَمْعُ	الْمُثَنَّى	الْمُفْرَدُ	
—	—	يَكْتُبُ (هو) جَوَازًا	الْغَائِبُ
—	—	تَكْتُبُ (هي) جَوَازًا	الْغَائِبَةُ
—	—	تَكْتُبُ (أَنْتَ) وَجُوبًا	الْمُخَاطَبُ
—	—	—	الْمُخَاطَبَةُ
نَكْتُبُ (نَحْنُ) وَجُوبًا	نَكْتُبُ (نَحْنُ) وَجُوبًا	أَكْتُبُ (أَنَا) وَجُوبًا	الْمُتَكَلِّمُ

Emir Fiilinde mustetir zamir

الْجَمْعُ	الْمُثَنَّى	الْمُفْرَدُ	
—	—	أَكْتُبُ (أَنْتَ) وَجُوبًا	الْمُخَاطَبُ
—	—	—	الْمُخَاطَبَةُ

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki boşlukları uygun bir zamirle doldurunuz.

..... مُهَنْدِسَةٌ.	 مُؤَدِّبٌ.	 خَادِمَةٌ.
..... مُعَلِّمَتَانِ.	 مُدَرِّسَةٌ.	 مُعَلِّمَاتٌ.
..... مُهَنْدِسٌ.	 طَبِيبَةٌ.	 مُسَافِرَانِ.
..... مُخْلِصَةٌ.	 مُدَرِّسٌ.	 فَلَّاحٌ.
..... مُخْلِصٌ.	 مُعَلِّمُونَ.	 خَادِمٌ.

2- Aşağıdaki boşlukları uygun bir isimle doldurunuz.

- 1- أَنَا أَنْتِ
- 2- هُوَ أَنْتِ
- 3- هِيَ أَنَا
- 4- أَنْتَ هُوَ
- 5- أَنْتِ هِيَ

3- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi zamire uygun bir isimle doldurunuz.

المثال: هُوَ مُهَنْدِسٌ. هُوَ مُدِيرٌ. هُوَ مُهَنْدِسٌ.

- 1- هُمَا طَبِيبَانِ. هُمَا هُمَا
- 2- هُمْ أَطِبَّاءٌ. هُمْ هُمْ
- 3- هِيَ طَبِيبَةٌ. هِيَ هِيَ
- 4- هُمَا طَبِيبَتَانِ. هُمَا هُمَا

5- هُنَّ طَبِيبَاتٌ. هُنَّ هُنَّ

4- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi isme uygun zamirle doldurunuz.

أَنَا كَمَال	←	(سَالِم)	أَنَا سَالِم	هُوَ سَالِم
هِيَ فَاطِمَة	←	(لَيْلَى)		
أَنْتَ سَالِم	←	(كَمَال)		
هِيَ لَيْلَى	←	(سَمِيرَة)		
أَنْتَ كَمَال	←	(حَامِد)		
أَنْتِ سَمِيرَة	←	(فَاطِمَة)		

5- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi zamire uygun isimle doldurunuz.

أَنْتِ سَلْمَى	←	(أَنَا)	أَنَا فَاطِمَة.	(هِيَ)	هِيَ عَائِشَة.
هِيَ لَيْلَى	←	(أَنْتِ)		(هِيَ)	
أَنْتَ يُوسُف	←	(هُوَ)		(أَنْتِ)	
أَنَا كَمَال	←	(أَنْتِ)		(هُوَ)	
أَنْتِ لَيْلَى	←	(هِيَ)		(أَنْتِ)	
أَنْتَ يُونُس	←	(أَنَا)		(هُوَ)	

6- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi isme uygun zamirle doldurunuz.

هُمَا مُدِيرَانِ.	هُنَّ مُدِيرَاتٌ.
1- مُعَلِّمَتَانِ.	 مُهَنْدِسُونِ.
2- مُعَلِّمَاتٌ.	 مُدَرِّسَتَانِ.
3- مُعَلِّمَةٌ.	 مُدَرِّسَانِ.

4- مُعَلِّمٌ مُهَنْدِسَاتٌ.

5- مُعَلِّمَتَانِ مُدَرِّسَةٌ.

7- Aşağıdaki boşlukları parantez içindeki uygun kelimelerden birini seçerek doldurunuz.

1- هَذِهِ سَيَّارَتِي، جَمِيلَةٌ. (هُم - هُو - هِيَ)

2- هَذِهِ وَالِدَتِي عَائِشَةُ، مُمَرِّضَةٌ. (هُوَ - هِيَ - هُمْ)

3- اسْمِي يَوْسُفٌ، تُرْكِيٌّ. (نَحْنُ - أَنَا - أَنْتَ)

4- مِنْ أَيْنَ يَا فَاطِمَةُ؟ (أَنْتُمْ - أَنْتِ - أَنْتَ)

5- هَذَا صَدِيقِي حَسَنٌ، طَيِّبٌ. (هُوَ - هِيَ - هُمْ)

8- Aşağıdaki boşlukları, mübteda olacak şekilde, parantez içindeki uygun kelimelerden birini seçerek doldurunuz.

..... عَامِلٌ مَاهِرٌ. (هُمَا - هِيَ - هُو)

..... مُسَافِرَانِ. (هُوَ - هُمَا - هِيَ)

..... مُؤَدَّبُونَ. (أَنْتَ - أَنْتُمَا - أَنْتُمْ)

..... كَرِيمَاتٌ. (أَنْتُمَا - أَنْتُمْ - أَنْتُنَّ)

..... صَائِمَةٌ. (أَنْتَ - أَنْتِ - أَنْتُمَا)

9- Aşağıdaki cümlelerde haberi tesniyeye çeviriniz ve gerekli değişiklikleri yaparak cümleyi, örnekteki gibi, tekrar yazınız.

المِثَالُ: أَنْتِ مُجْتَهِدَةٌ. أَنْتُمَا مُجْتَهِدَتَانِ.

1- هُوَ نَشِيطٌ.:

2- أَنْتَ صَادِقٌ.:

3- أَنْتِ مُخْلِصَةٌ.:

.....: 4- هِيَ طَالِبَةٌ.

.....: 5- أَنَا مُسَافِرَةٌ.

10- Aşağıdaki cümlelerde haberi cemiye çeviriniz ve gerekli değişiklikleri yaparak cümleyi, örnekteki gibi, tekrar yazınız.

الْمِثَالُ : أَنْتَ مُدَرِّسٌ. أَنْتُمْ مُدَرِّسُونَ.

.....: 1- هِيَ نَشِيطَةٌ.

.....: 2- هُوَ فَالَاحٌ.

.....: 3- أَنَا مُوَظَّفَةٌ.

.....: 4- أَنْتَ مُخْلِصٌ.

.....: 5- أَنْتِ مَسْرُورَةٌ.

11- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

.....: O ikisi öğretmendir.

.....: Onlar kadın doktorlardır.

.....: Sen, hemşiresin.

.....: Siz ikiniz kadın mühendissiniz.

.....: Sizler çalışkansınız.

12- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi zamire uygun olarak doldurunuz.

الْأَفْعَالُ					الضَّمِيرُ
فَتَحَ	سَمِعَ	لَعِبَ	شَرِبَ	ذَهَبَ	هُوَ

.....				ذَهَبْتُ	أَنَا
.....				ذَهَبْنَا	نَحْنُ
.....				ذَهَبْتَ	أَنْتَ
.....				ذَهَبْتِ	أَنْتِ
.....				ذَهَبْتُمَا	أَنْتُمَا (لِلْمُذَكَّرِ)
.....				ذَهَبْتُمَا	أَنْتُمَا (لِلْمُؤَنَّثِ)
.....				ذَهَبْتُمْ	أَنْتُمْ
.....				ذَهَبْتُنَّ	أَنْتُنَّ
.....				ذَهَبَ	هُوَ
.....				ذَهَبَتْ	هِيَ
.....				ذَهَبَا	هُمَا (لِلْمُذَكَّرِ)
.....				ذَهَبَتَا	هُمَا (لِلْمُؤَنَّثِ)
.....				ذَهَبُوا	هُمْ
.....				ذَهَبْنَ	هُنَّ

1۳- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi zamire uygun olarak doldurunuz.

يُجْلِسُ	يَقُولُ	يَفْتَحُ	يَعْلَمُ	يَذْهَبُ	الضَّمِيرُ
----------	---------	----------	----------	----------	------------

.....				أَذْهَبُ	أَنَا
.....				نَذْهَبُ	نَحْنُ
.....				تَذْهَبُ	أَنْتَ
.....				تَذْهَبِينَ	أَنْتِ
.....				تَذْهَبَانِ	أَنْتُمَا (لِلْمَذْكَرِ)
.....				تَذْهَبَانِ	أَنْتُمَا (لِلْمُؤَنَّثِ)
.....				تَذْهَبُونَ	أَنْتُمْ
.....				تَذْهَبْنَ	أَنْتُنَّ
.....				يَذْهَبُ	هُوَ
.....				تَذْهَبُ	هِيَ
.....				يَذْهَبَانِ	هُمَا (لِلْمَذْكَرِ)
.....				تَذْهَبَانِ	هُمَا (لِلْمُؤَنَّثِ)
.....				يَذْهَبُونَ	هُمْ
.....				يَذْهَبْنَ	هُنَّ

14- Aşağıdaki boşlukları, örnekteki gibi, baştaki zamirlere uygun olarak doğru bir şekilde doldurunuz.

الضَّمِيرُ	كِتَابُ	دَفْتَرُ	غُرْفَةُ	بَيْتُ	جَامِعَةُ
------------	---------	----------	----------	--------	-----------

.....		عُرْفَتِي		كِتَابِي	أَنَا
.....		عُرْفَتُنَا		كِتَابُنَا	نَحْنُ
.....		عُرْفَتُكَ		كِتَابُكَ	أَنْتَ
.....		عُرْفَتِكَ		كِتَابُكَ	أَنْتِ
.....		عُرْفَتُكُمَا		كِتَابُكُمَا	أَنْتُمَا (لِلْمَذَكَّرِ)
.....		عُرْفَتُكُمَا		كِتَابُكُمَا	أَنْتُمَا (لِلْمَوْثَثِ)
.....		عُرْفَتُكُمْ		كِتَابُكُمْ	أَنْتُمْ
.....		عُرْفَتُكُنَّ		كِتَابُكُنَّ	أَنْتُنَّ
.....		عُرْفَتُهُ		كِتَابُهُ	هُوَ
.....		عُرْفَتُهَا		كِتَابُهَا	هِيَ
.....		عُرْفَتُهُمَا		كِتَابُهُمَا	هُمَا (لِلْمَذَكَّرِ)
.....		عُرْفَتُهُمَا		كِتَابُهُمَا	هُمَا (لِلْمَوْثَثِ)
.....		عُرْفَتُهُمْ		كِتَابُهُمْ	هُمْ
.....		عُرْفَتُهُنَّ		كِتَابُهُنَّ	هُنَّ

١٥- Aşağıdaki soruları uygun cevapları ile eşleştiriniz.

- 1- أَيْنَ قَلَمُكَ؟ نَعَمْ، لِي أَحَدٌ.
- 2- هَلْ لَكَ أَحَدٌ؟ دَهَبْتُ فِي الصَّبَاحِ.

- 3- كَمْ عُمْرُكَ؟ مِهْنَةُ أَبِي الْفَلَّاحَةِ.
- 4- مَتَى ذَهَبْتَ؟ قَلَمِي فِي الْحَقِيقَةِ.
- 5- مَا مِهْنَةُ أَبِيكَ؟ عُمْرِي ثَلَاثُونَ عَامًا.
- 6- أَيْنَ سَيَّارَتُهَا؟ عُمْرُهَا سَبْعَةٌ وَعِشْرُونَ عَامًا.
- 7- مَتَى وَصَلُوا إِلَى الْكُلِّيَّةِ؟ كُتُبُنَا فِي الصَّفِّ.
- 8- كَمْ عُمْرُهَا؟ أَسْتَاذُهُنَّ السَّيِّدُ خَالِدٌ.
- 9- أَيْنَ كُتُبُكُمَا؟ وَصَلُوا فِي السَّاعَةِ الْعَاشِرَةِ.
- 10- مَنْ أَسْتَاذُهُنَّ؟ سَيَّارَتُهَا أَمَامَ الْبَيْتِ.

١٦- Aşağıdaki soru kalıplarını kullanarak parantez içindeki kelimelerle soru ve cevap cümleleri oluşturunuz.

نَعَمْ، هَذِهِ سَيَّارَتِي.	—	هَلْ هَذِهِ سَيَّارَتُكَ؟	(سَيَّارَةٌ)
لَا، هَذِهِ سَيَّارَتُهُ.	—	هَلْ هَذِهِ سَيَّارَتُكَ أَيْضًا؟	
.....	—		(بَيْتٌ)
.....	—		
.....	—		(حَاسُوبٌ)
.....	—		
.....	—		(كِتَابٌ)
.....	—		
.....	—		(جَامِعَةٌ)
.....	—		

١٧- Aşağıdaki cümlelerde, örnekteki gibi, müstetir zamirleri gösteriniz.

المثال: الرَّجُلُ يَجْلِسُ. يَجْلِسُ (هو)

- 1- الْبِنْتُ تَبْكِي. الْحِصَانُ يَتَجَوَّلُ.
- 2- أَتَعْلَمُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ. أَنْتَ تُحِبُّ السِّبَاخَةَ.
- 3- نَظَفَ أَسْنَانَكَ. أَحْمَدُ يُسَاعِدُ الْفُقَرَاءَ.
- 4- زَيْنَبُ تَطْبُخُ الطَّعَامَ. أَكْتُبُ وَاجِبَكَ يَا يَوْسُفُ!
- 5- نَكْتُبُ وَاجِبَنَا. أَتَحَدَّثُ مَعَ صَدِيقِي.

١٨- Aşağıdaki boşlukları, örnekteki gibi, parantez içindeki uygun kelimelerle doldurunuz.

- المِثَالُ : يُدَافِعُ الْجُنُودَ عَنْ وَطَنِهِمْ. (وَطَنِكُمْ / وَطَنِهِمْ / وَطَنِهِمَا)
- 1- تَرَكْتُ عَائِشَةً..... فِي الشَّرَكَةِ . (عَمَلُهُمَا / عَمَلُهَا / عَمَلُهُ)
 - 2- رَكِبَ يَوْسُفُ..... الْجَدِيدَةَ. (سَيَّارَتُهَا / سَيَّارَتُهُ / سَيَّارَتُهُنَّ)
 - 3- شَكَرَ الطُّلَابُ..... عَلَى الْهَدَايَا. (مُدِيرُهُنَّ / مُدِيرُهُمْ / مُدِيرُهُ)
 - 4- قَالَ أَحْمَدُ لِمُحَمَّدٍ..... نَاجِحٌ. (إِنَّكَ / إِنَّكُمَا / إِنَّكُمْ)
 - 5- فَرَحَتْ الطَّالِمَاتُ بِ..... (نَجَاحِهِمْ / نَجَاحِهَا / نَجَاحِهِنَّ)

١٩- Aşağıdaki soruları parantez içindeki kelimelerden yardım olarak örnekteki gibi cevaplayınız.

المِثَالَانِ : أ - أَيْنَ خَالِدٌ ؟ (شَرَكَةٌ) خَالِدٌ فِي شَرَكَتِهِ .

ب - أَينَ أَنتِ (بَيْتٌ) أَنَا فِي بَيْتِي .

1- أَينَ تَسْكُنُ ؟ (مَنْزِلٌ)

2- أَينَ لَيْلَى ؟ (حَديقَةٌ)

3- أَينَ أَوْلَادُكَ ؟ (المَدْرَسَةُ)

4- مِنْ أَينَ أَنْتُمْ قَادِمَانِ ؟ (وَطَنٌ)

5- مِنْ أَينَ جَاءَ حِشَامٌ ؟ (عَمَلٌ)

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun kelimeyi seçiniz.

- ١- أَنْتِ
(A) خَادِمٌ. (B) مُعَلِّمَتَانِ. (C) مُعَلِّمَةٌ. (D) مُعَلِّمُونَ.
- ٢- نَحْنُ
(A) كَاتِبٌ. (B) مُعَلِّمَةٌ. (C) خَادِمَةٌ. (D) مُعَلِّمَتَانِ.
- ٣- أَنَا
(A) مُعَلِّمُونَ. (B) مُهَنْدِسَةٌ. (C) مُعَلِّمَتَانِ. (D) مُعَلِّمَاتٌ.
- ٤- أَنْتُمْ
(A) مُهَنْدِسٌ. (B) مُعَلِّمَاتٌ. (C) مُدَرِّسُونَ. (D) طَالِبَةٌ.
- ٥- هُنَّ
(A) طَالِبَةٌ. (B) مُعَلِّمُونَ. (C) طَالِبٌ. (D) مُدَرِّسَاتٌ.

B- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun Munfasıl Zamiri seçiniz.

- ١- يَوْسُفُ.
(A) هُوَ (B) أَنْتُمْ (C) هُمَا (D) هُنَّ
- ٢- فَاطِمَةُ.
(A) أَنْتُمَا (B) هِيَ (C) هُوَ (D) أَنْتِ
- ٣- أُسْتَاذَةٌ.
(A) أَنْتِ (B) هُنَّ (C) أَنْتِ (D) هُوَ

٤- مُدَرِّسَةٌ.

(A) أَنَا (B) أَنْتُمْ (C) هُمَا (D) أَنْتَ

٥- عَامِلٌ.

(A) أَنْتِ (B) أَنْتَ (C) هُنَّ (D) أَنْتُمَا

C- Aşağıdaki cümlelerden doğru olanını seçiniz.

١- (A) هُوَ مُعَلِّمُونَ. (B) هُمْ عُمَّالٌ.

(C) أَنْتَ طَبِيبَةٌ. (D) أَنْتِ أَطْبَاءُ.

٢- (A) نَحْنُ مُسْلِمُونَ. (B) أَنْتُمْ نِسَاءٌ.

(C) أَنَا طَالِبَانِ. (D) أَنْتِ حَمْرَةٌ.

٣- (A) هُوَ سَلَمَى. (B) هُمَا عَدَنَانُ.

(C) أَنْتَ عَلِيٌّ. (D) هِيَ طَلْحَةُ.

٤- (A) أَنْتَ طَالِبَةٌ. (B) هُمَا طَلْحَةٌ.

(C) هِيَ مُعَلِّمَاتٌ. (D) هُوَ عُثْمَانُ.

٥- (A) أَنْتَ عَالِمٌ. (B) هِيَ عَلِيٌّ.

(C) هُوَ لَيْلَى. (D) أَنْتِ يَوْسُفُ.

D- Aşağıdaki cümlelerden hatalı olanını seçiniz.

١- (A) أَنْتِ زَيْنَبُ. (B) أَنْتُمْ مُعَلِّمَتَانِ.

(C) هُوَ حَمْرَةٌ. (D) نَحْنُ طُلَّابٌ.

٢- (A) أَنَا مُعَلِّمَةٌ. (B) نَحْنُ طُلَّابٌ.

(C) أَنْتَ طَيِّبٌ. (D) أَنْتُنَّ طَالِبَاتٌ.

٣- (A) هِيَ مُهَذَّبٌ. (B) أَنْتِ زَكِيٌّ.

(C) هُمَا رَجُلَانِ. (D) هُمْ أُمَهَاتٌ.

٤- (A) هِيَ مُجْتَهِدَةٌ. (B) هُمْ مُجْتَهِدُونَ.

(C) أَنَا مُجْتَهِدَانِ. (D) هُنَّ مُجْتَهِدَاتٌ.

٥- (A) هِيَ شَاكِرَةٌ. (B) هُمَا شَاكِرَانِ.

(C) أَنْتِ شَاكِرٌ. (D) هُمَا شَاكِرَاتٌ.

E- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun kelimeyi seçiniz.

١- نَحْنُ الواجبة.

(A) كَتَبْنَا (B) كَتَبْتُمْ (C) كَتَبَنَ (D) كَتَبُوا

٢- أَنَا فِي الثَّانَوِيَّةِ.

(A) تَخَرَّجْنَا (B) تَخَرَّجْتُمْ (C) تَخَرَّجْتُ (D) تَخَرَّجْتَ

٣- أَنْتُنَّ الْبَيْضِ.

(A) أَكَلَا (B) أَكَلْنَا (C) أَكَلُوا (D) أَكَلْتُنَّ

٤- أَنْتُمْ الْفَنَاجَانِ.

(A) كَسَرْتُمْ (B) كَسَرْنَا (C) كَسَرْتُنَّ (D) كَسَرُوا

٥- أَنْتِ الرِّسَالَةِ.

(A) قَرَأْتُ (B) قَرَأْتَ (C) قَرَأْنَا (D) قَرَأْتُمْ

F- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun zamiri seçiniz.

- ۱- يَا عَلِيَّ! يُحِبُّ..... النَّاسُ.
(A) كُمْ (B) لِكَ (C) لَكَ (D) كُما
- ۲- نَصَرَ..... اللَّهُ عَلَى أَعْدَائِكُمْ.
(A) نَا (B) هُمْ (C) هُنَّ (D) كُمْ
- ۳- الْغَنَمُ ذَبَحَ..... الْجَزَارُ.
(A) هُمَا (B) هُ (C) هَا (D) هُمْ
- ۴- سَاعَدَ..... أَقَارِبُهُمْ.
(A) هُمْ (B) هُمَا (C) كُما (D) هُنَّ
- ۵- يَحْتَرِّمُ..... صَدِيقُكَ.
(A) كُمْ (B) لِكَ (C) لَكَ (D) كُما

G- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun zamiri seçiniz.

- ۱- أَدَّتْ فَاطِمَةُ عَمَلًا.....
(A) هَا (B) هُ (C) هُمَا (D) هُمْ
- ۲- اغْسِلْ يَدَيْ..... بَعْدَ الْأَكْلِ.
(A) لِكَ (B) لِكَ (C) كُمْ (D) كُنَّ
- ۳- لَا تُهْمِلِي وَاجِبَ.....
(A) كُمْ (B) لِكَ (C) لِكَ (D) كُما
- ۴- أَيْنَ وَضَعْتَ الْأُسْتَاذَةُ سَيَّارَتَ.....؟
(A) هَا (B) هُ (C) هُمَا (D) هُمْ
- ۵- سَافَرَ الطُّلَابُ مَعَ أُمِّ.....
(A) كُمْ (B) هُمَا (C) هُمْ (D) هِنَّ

H- Aşağıdaki cümlelerde fiile ait gizli zamiri bulunuz.

١- اَكْتُبْ واجِبَكَ.

(A) أَنْتِ (B) أَنْتَ (C) هُوَ (D) هُمْ

٢- أَشْرَبُ الْقَهْوَةَ.

(A) نَحْنُ (B) أَنْتُمْ (C) هُمْ (D) أَنَا

٣- الطَّالِبُ يَذْهَبُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ صَبَاحًا.

(A) هُوَ (B) هِيَ (C) نَحْنُ (D) هُمْ

٤- الشَّمْسُ لَمَعَتْ.

(A) أَنْتُمْ (B) هُوَ (C) هِيَ (D) أَنْتُمْ

٥- نَدْرُسُ الدَّرْسَ.

(A) أَنَا (B) نَحْنُ (C) هُمْ (D) أَنْتُمْ

I- Aşağıdaki sorularda doğru cümleyi seçiniz.

١- (A) غَسَلَ الطُّفْلُ يَدَهُ. (B) ذَهَبَ الطُّلَّابُ جَمِيعُهَا.

(C) الْأَبُ لَهَا وَلَدٌ. (D) كِتَابُكَ جَمِيلَةٌ.

٢- (A) مَالُهُمَا كَثِيرَةٌ. (B) مَتَى قَرَأْتَنَ دُرُوسَكُمَا؟

(C) أَنْتُمَا تَعِيشِينَ فِي إِزْمِيرَ. (D) سَلَّمَ الْأَبُ عَلَى وَلَدِهِ.

٣- (A) هَلْ أَكَلْتَنَ طَعَامَكَ. (B) اسْأَلْ صَدِيقَكُم.

(C) تَشْتَهَرُ إِزْمِيرُ بِجَمَالِهَا. (D) مَا عُمُرُكَ يَا أَحْمَدُ؟

٤- (A) يَا بِنْتُ! نَظَّفَ أَسْنَانَكَ. (B) يُهْمِلُ الطُّلَّابُ وَاجِبَهُمْ.

(C) الْعَامِلُ عِلْمُهَا كَثِيرٌ. (D) الْأَسَدُ افْتَرَسَ صَيْدَهَا.

- ٥- (A) يَزْرَعُ الفَلاَحُ أَرْضَهُ. (B) الطَّالِبَةُ دَرَسَتْهُ سَهْلًا.
(C) السَّيَّارَةُ بَابُهُ مَفْتُوحٌ. (D) سَائِقَةُ السَّيَّارَةِ فِي سَيَّارَتِهِ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- C	1- A	1- B	1- B	1- A
2- D	2- B	2- A	2- D	2- C
3- B	3- A	3- C	3- A	3- D
4- C	4- A	4- D	4- C	4- A
5- D	5- B	5- A	5- D	5- B

<u>F</u>	<u>G</u>	<u>H</u>	<u>I</u>
1- C	1- A	1- B	1- A
2- D	2- A	2- D	2- D
3- B	3- C	3- A	3- C
4- A	4- A	4- C	4- B
5- C	5- C	5- B	5- A

3. ÜNİTE MARİFE - NEKİRE

Prof. Dr. M. Reşit ÖZBALIKÇI

سَمِعَ التِّلْمِيذُ دَرْسًا مُفِيدًا. حَدَّثْتُ الَّذِي حَدَّثَنِي.
هَذَا كِتَابٌ نَافِعٌ. أَحْمَدُ طَالِبٌ ذَكِيٌّ.
أَنَا أَسْتَعْجِلُ فِي الصَّبَاحِ. جَاءَ ابْنُ الْأُسْتَاذِ.
رَكِبَ خَادِمُ الْحِصَانِ.
سَقَطَتْ وَرَقَةٌ مِنَ الشَّجَرَةِ.
فِي الدُّرَجِ كِتَابٌ.

AÇIKLAMALAR

1-MARİFE ve NEKRE:

Arapça'da belirli olan kelimeler marife, belirsiz olanlara ise **nekre** denir. Marife olan isimler genellikle tenvin almaz iken nekre olan isimler umumiyetle tenvin alırlar.

Arapçada zamirler, alemler/özel isimler, işaret isimleri, ismi mevsuller, elif-lam ile belirlenmiş isimler ve marifeye muzaf olan isimler marifedir. Bunların dışındaki isimler ise nekredir.

A-ZAMİRLER

Arapçadaki munfasıl, muttasıl ve müstetir zamirlerin hepsi marifedir. Örnek:

أَنَا لَا أَتَأَخَّرُ فِي الصَّبَاحِ. Ben, sabahleyin gecikmem.

كَتَبْتُ الدَّرْسَ. Dersi yazdım.

خَالِدٌ يُحِبُّ (هُوَ) الْوَطَنَ. Halit vatani sever.

B- ÖZEL İSİMLER /ALEMLER

İnsan, hayvan, bitki ile cansız varlıklara verilen hususi adlandırmalara alem/özel isim denir. Örnek:

يُوسُفُ : Yusuf,

دُلْدُلُ : Düldül,

اسْطَنْبُولُ : İstanbul,

تُرْكِيَا : Türkiye

Özel isimler doğrudan ma'rife sayıldıkları için "belirlilik takısı" almasına gerek yoktur. Ancak bazen tenvin veya elif-lam takısı alabilirler. Örnek:

مُحَمَّدٌ , خَالِدٌ , عَلِيٌّ gibi özel isimler, sonunda tenvin olmasına rağmen

marife sayılmaktadır. Aynı şekilde özel isim olan "الْقَاهِرَةُ" ve "الْمَدِينَةُ" gibi isimlerin başına harf-i tarif gelebilmektedir. Buradaki elif-lam belirlilik için olmayıp kelimenin aslındandır.

C- İŞARET İSİMLERİ

Belirli bir varlığa işaret için kullanılan isimlere işaret ismi denir. Bu isimlerin hepsi marifedir. Örnek:

هَذَا كِتَابٌ نَافِعٌ. Bu faydalı bir kitaptır.

هَذِهِ غُرْفَةٌ وَاسِعَةٌ. Bu geniş bir odadır.

أُولَئِكَ الْأَوْلَادُ يَلْعَبُونَ. O çocuklar oynuyorlar.

D- İSMİ MEVSULLER

İsm-i Mevsûl, tek başına bir anlamı olmayan, ancak kendisinden sonra gelen cümleyle birlikte bir anlam ifade eden müphem bir isimdir.

الَّذِي , الَّتِي , مَنْ , مَا gibi ism-i mevsullerin hepsi marife isimlerdir.

Örnek:

ضَحِكَتِ اللَّتَانِ بَجَلَسَانِ أَمَامَنَا. Önümüzde otur^{an} iki bayan güldü.

جَاءَ الرَّجُلُ الَّذِي رَأَيْتُهُ أَمْسٍ. Dün gördüğüm adam geldi.

مَا شَاءَ اللَّهُ كَانَ وَمَا لَمْ يَشَأْ لَمْ يَكُنْ. Allah'ın dilediği olur, dilemediği olmaz.

اقْبَلْ عُذْرَ مَنْ اعْتَذَرَ إِلَيْكَ. Senden özür dileyenin özrünü kabul et!

E- ELİF-LAM İLE BELİRLENMİŞ İSİMLER

Nekre olan isimler başlarına “Elif-lâm” takısı getirilerek marife yapılır. Bu “Elif-lam” takısına “harf-i tarif”, yani “belirlilik takısı” adı verilir. Başında “harf-i tarif” olan isimlerin sonunda tenvin bulunmaz. Örnek:

رَأَيْتُ فِي الطَّرِيقِ شُرْطِيًّا. **Yolda bir polis gördüm.**

﴿خُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا﴾ [الأنبياء ١٣] **İnsan** zayıf olarak yaratılmıştır.

الرَّجُلُ أَقْوَى مِنَ الْمَرْأَةِ. **Erkek kadından daha güçlüdür.**

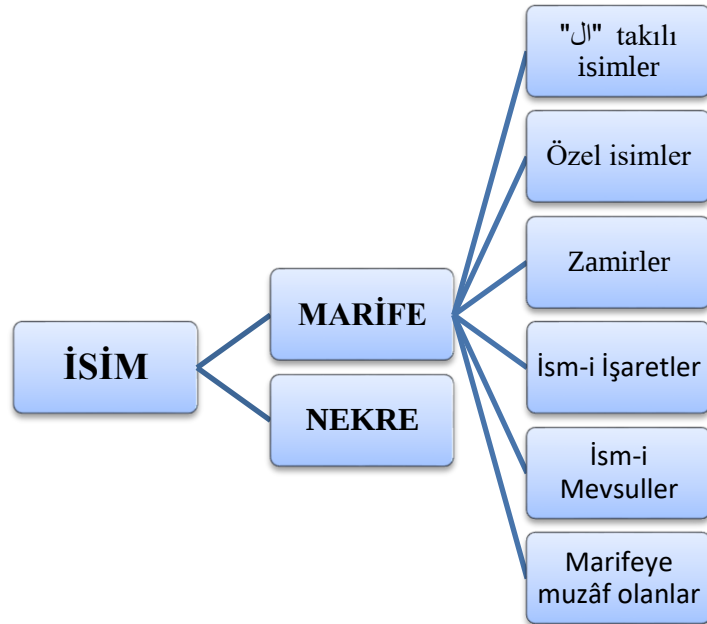
F-MARİFEYE MUZAF OLAN İSİMLER

Ma'rife bir kelimeye muzâf olan isimler belirli hale gelirler. Mesela, لَوْنُ القَلَمِ terkininde geçen لَوْنُ kelimesi nekre bir isimdir ve ma'rife olan القَلَمِ kelimesine muzâf olduğu için ma'rifelik kazanmıştır. Örnek:

سَأَلَ رَجُلٌ عَنْ وَالِدِي. Bir adam **babamı** sordu.

جَاءَ بَطْلُ الْجَرِيِّ لِلْمُسَابَقَةِ. Koşu **şampiyonu** yarışma için geldi.

سَرَجُ الْحِصَانِ جَدِيدٌ. Atın **eğeri** yenidir.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde marife ve nekre isimleri belirleyiniz.

- فِي الصَّفِّ سَاعَةً. السَّاعَةُ عَلَى الْحَائِطِ.
- فِي الْحَقِيبَةِ قَلَمٌ. الْقَلَمُ طَوِيلٌ.
- فِي الصَّفِّ طَالِبٌ. الطَّالِبُ مُجْتَهِدٌ.
- هَذَا مُدَرِّسٌ. الْمُدَرِّسُ مُخْلِصٌ.
- هَذِهِ بِنْتُ. الْبِنْتُ مُجْتَهِدَةٌ.
- هَذِهِ سَيَّارَةٌ. السَّيَّارَةُ سَرِيعَةٌ.
- خَلِيلٌ طَالِبٌ. هُوَ فِي الْمَكْتَبَةِ.
- هَذِهِ خَدِيجَةٌ. هِيَ فِي الْمَطْبَخِ.

2- Aşağıdaki cümlelerde bulunan marifeleri nekreye çeviriniz.

- ۱- لَا تَتْرُكْ شُغْلَ الْمَسَاءِ إِلَى الصَّبَاحِ.
- ۲- يَذْهَبُ الْجَمَالُ وَيَبْقَى مَعَكَ الْمَالُ.
- ۳- آخُذْ الدَّرْسَ مِنَ الْمُعَلِّمِ.
- ۴- لَا أَكُلُ الطَّعَامَ حَارًّا.
- ۵- الْكَلْبُ الْجَوَّالُ خَيْرٌ مِنَ الْأَسَدِ الرَّابِضِ.

3- Aşağıdaki nekre isimleri harf-1 tarifle marife yapınız.

دَرْسٌ	كُرْسِيٌّ	صَالَةٌ
إِمَامٌ	مُهَنْدِسٌ	تَاجِرٌ
فَقِيرٌ	مُعَلِّمٌ	غُرْفَةٌ

سَيَّارَةٌ طَرِيقٌ مُسْلِمٌ

4- Aşağıdaki boşlukları nekre kelimelerle doldurunuz.

الشَّجَرَةُ السَّيَّارَةُ الْوَلَدُ
المُعَلِّمُ الْكَلِيَّةُ الصَّفُّ
النَّافِذَةُ الْبَابُ الشَّيْءُ
الْحُبْزُ الطَّرِيقُ الشَّارِعُ

5- Âyette geçen özel isimleri belirleyiniz:

﴿إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا﴾ [النساء، ١٦٣/٤].

6- Aşağıdaki cümlelerde marife ve nekre isimleri örnekte olduğu gibi gösteriniz.

الاسْمُ الْمَعْرِفَةُ الاسْمُ النَّكْرَةُ
المِثَالُ: اشْتَرَى مُحَمَّدٌ سَيَّارَةً جَدِيدَةً. مُحَمَّدٌ سيارة، جديدةً
١- هَذِهِ الْبِنْتُ صَغِيرَةٌ.
٢- رَكِبَتْ فَاطِمَةُ سَيَّارَةً.
٣- أَنْتَ طَالِبٌ فِي كَلِيَّةِ الطَّبِّ.
٤- قَرَأَ خَالِدٌ دَرَسًا فِي كِتَابِ الْقَوَاعِدِ.
٥- زَيْنَبُ مُعَلِّمَةٌ فِي مَدْرَسَةِ الْأَطْفَالِ.

٦- هَذَا الطَّالِبُ يَقْرَأُ فِي صَحِيفَةٍ عَرَبِيَّةٍ.

7- Örnekte olduğu gibi doldurunuz.

المِثَالُ: هَذَا كِتَابٌ. هَذَا الْكِتَابُ مُفِيدٌ.

1- هَذِهِ سَيَّارَةٌ. هَذِهِ السَّيَّارَةُ

2- هَذَا قَلَمٌ. هَذَا الْقَلَمُ

3- هَذِهِ شَجَرَةٌ. هَذِهِ الشَّجَرَةُ

4- هَذَا وَلَدٌ. هَذَا الْوَلَدُ

5- هَذِهِ حَقِيقَةٌ. هَذِهِ الْحَقِيقَةُ

6- هَذَا مُعَلِّمٌ. هَذَا الْمُعَلِّمُ

8- Aşağıdaki cümlelerde nekre isimleri örnekte olduğu gibi harf-i tarifle marife yapınız.

المِثَالُ: رَأَيْتُ طَالِبًا يَجْلِسُ فِي الْمُحْتَبَرِ. ← رَأَيْتُ الطَّالِبَ يَجْلِسُ فِي الْمُحْتَبَرِ.

١- وَصَلَ مُهَنْدِسٌ إِلَى الشَّرَكَةِ.

٢- رَأَيْتُ تَاجِرًا يَتَّقِي اللَّهَ فِي بَيْعِهِ.

٣- هَذَا مُسْلِمٌ يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ.

٤- جَلَسْتُ مَعَ مُوظَّفٍ فِي مَكْتَبِ الْبَرِيدِ.

٥- قَرَأْتُ سَعَادَ دَرْسًا.

٦- رَأَيْتُ وَلَدًا يَلْعَبُ فِي الْحَدِيقَةِ.

٧- شَكَرَ الْمُدِيرُ مُوظَّفًا.

٨- اشْتَرَيْتُ سَيَّارَةً.

.....:

9- Aşağıdaki isimleri örnekte olduğu gibi parantez içindekilerden yararlanarak izafetle marife yapınız ve cümlede kullanınız.

المِثَالُ: مُدِيرُ (الْفُنْدُقِ) ← تَحَدَّثْتُ مَعَ مُدِيرِ الْفُنْدُقِ.

١- مُهَنْدِسُ (الشَّرِكَةِ) :

٢- كَلِيَّةُ (الْهَنْدَسَةِ) :

٣- طَبِيبَةُ (الْأَطْفَالِ) :

٤- مُعَلِّمُ (الصَّفِّ) :

٥- إِمَامُ (الْمَسْجِدِ) :

٦- سَيَّارَةُ (خَالِدٍ) :

٧- مَنْزِلُ (مَحْمُودٍ) :

٨- مَكْتَبُ (الْبَرِيدِ) :

٩- شَارِعُ (الْمَطَارِ) :

10- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi tamamlayınız.

المِثَالُ : أ - قَرَأْتُ كِتَابَ الْقِرَاءَةِ.

ب - قَرَأْتُ كِتَابَ الْقِرَاءَةِ وَكِتَابَ الْقَوَاعِدِ.

ج - قَرَأْتُ كِتَابَ الْقِرَاءَةِ وَكِتَابَ الْقَوَاعِدِ وَكِتَابَ التَّارِيخِ.

١ - أ - اشْتَرَيْتُ قَلَمًا أَمْسٍ.

ب - اشْتَرَيْتُ قَلَمًا و أَمْسٍ.

ج - اشْتَرَيْتُ قَلَمًا و و أَمْسٍ.

٢ - أ - زُرْتُ الْقَاهِرَةَ فِي الْعَامِ الْمَاضِي.

ب - زُرْتُ الْقَاهِرَةَ و فِي الْعَامِ الْمَاضِي.

- ج - زُرْتُ الْقَاهِرَةَ و و فِي الْعَامِ الْمَاضِي.
- ٣- أ - وَصَلَ أَحْمَدُ مِنَ السَّفَرِ.
- ب - وَصَلَ أَحْمَدُ و مِنَ السَّفَرِ.
- ج - وَصَلَ أَحْمَدُ و و مِنَ السَّفَرِ.
- ٤- أ - رَأَيْتُ عَامِلًا فِي الشَّرْكَةِ.
- ب - رَأَيْتُ عَامِلًا و فِي الشَّرْكَةِ.
- ج - رَأَيْتُ عَامِلًا و و فِي الشَّرْكَةِ.
- ٥- أ - بَعْتُ السَّيَّارَةَ فِي الشَّهْرِ الْمَاضِي.
- ب - بَعْتُ السَّيَّارَةَ و فِي الشَّهْرِ الْمَاضِي.
- ج - بَعْتُ السَّيَّارَةَ و و فِي الشَّهْرِ الْمَاضِي.

11- Aşağıdaki örnekte olduğu gibi boşlukları uygun marife isimlerle doldurunuz.

- المثال : ذَهَبْتُ إِلَى الْمَكْتَبَةِ وَاشْتَرَيْتُ كِتَابًا.
- ١- قَابَلْتُ الْيَوْمَ.
- ٢- يَسْكُنُ فِي شَارِعِ الْكُلَيْيَّةِ.
- ٣- قَرَأْتُ أَمْسَ.
- ٤- أَدْرُسُ بِجَامِعَةِ إِسْتَنْبُولَ.
- ٥- يَطُوفُ بِالْكَعْبَةِ.
- ٦- وَصَلَ إِلَى الشَّرْكَةِ.
- ٧- صَدِيقٌ عَزِيزٌ.

۸- بَيْتٌ جَمِيلٌ.

12- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi isme uygun zamirlerle doldurunuz.

هُمَا كَاتِبَانِ.	هُنَّ كَاتِبَاتٌ.
6- مُعَلِّمَتَانِ.	مُهَنْدِسُونَ.
7- مُعَلِّمَاتٌ.	مُدَرِّسَانِ.
8- مُعَلِّمَةٌ.	مُدَرِّسَتَانِ.
9- مُعَلِّمٌ.	مُهَنْدِسَاتٌ.
10- مُعَلِّمَانِ.	مُدَرِّسٌ.
11- مُعَلِّمُونَ.	مُدَرِّسَةٌ.
12- مُعَلِّمَةٌ.	مُهَنْدِسَانِ.
13- مُعَلِّمَانِ.	مُهَنْدِسُونَ.

13- Aşağıdaki boşlukları uygun ism-i mevsullerle doldurunuz.

- 1- رُزْتُ مِنَ الْأَقْوَامِ يُكْرِمُونَ الضَّيْفَ.
- 2- الْأَشْجَارُ أَثْمَرْتُ زَيْتِ الْحَدَائِقِ.
- 3- مَنْ هِيَ قَرَأْتُ رِسَالَتَكَ؟
- 4- أَخْرَجَ فِي جَيْبِكَ.
- 5- رَأَيْتُ الطَّالِبَ قَابَلْتُهُ أَمْسٍ.

14- Aşağıda boşlukları uygun ism-i işaretlerle doldurunuz.

- 1- الْوَلَدُ يَلْعَبُ بِالْكُرَةِ.
- 2- الْبِنْتُ تُنْظِفُ أَسْنَانَهَا.
- 3- الْوَلَدَانِ نَشِيطَانِ.

.....البُنْتَانِ تَحْمِلَانِ الْأَزْهَارَ. -4

.....الْبَنَاتُ قَادِمَاتٌ إِلَى الْمَدْرَسَةِ . -5

15- Aşağıda cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

.....: Bu ağaç, uzundur.

.....: Bu, geniş bir evdir.

.....: O cadde kalabalıktır.

.....: Sen öğretmensin.

.....: Şu araba hızlıdır.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümleleri anlamlı bir şekilde tamamlayan uygun isimleri seçiniz.

۱- هَذِهِ السَّيَّارَةُ

(A) السَّرِيعَةُ (B) الْكَبِيرَةُ (C) السَّرِيعَةُ (D) كَبِيرٌ

۲- الْبَيْتُ

(A) الْقَدِيمُ (B) قَدِيمٌ (C) الْجَدِيدُ (D) كَبِيرَةٌ

۳- الْحَدِيقَةُ

(A) وَاسِعَةٌ (B) وَاسِعٌ (C) كَبِيرٌ (D) الْجَمِيلَةُ

۴- هَذَا الرَّجُلُ

(A) الْقَصِيرُ (B) طَوِيلَةٌ (C) الضَّعِيفُ (D) قَوِيٌّ

۵- هَذَا عَالَمٌ.

(A) الْمَرْأَةُ (B) رَجُلٌ (C) بِنْتُ (D) الطَّيْبَةُ

B- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun marife isimleri seçiniz.

۱- قَرَأْتُ الْيَوْمَ.

(A) كِتَابًا (B) الْقُرْآنَ (C) صَفْحَةً (D) مَجَلَّةً

۲- صَدِيقٌ عَزِيزٌ.

(A) الشَّجَرَةُ (B) السَّيَّارَةُ (C) أَنْتَ (D) هَذِهِ

۳- مُجْتَهِدُونَ.

(A) نَحْنُ (B) هُوَ (C) الْبَنَاتُ (D) الرِّجَالُ

۴- بِنْتُ جَمِيلَةٍ.

(A) هَذَا (B) هُوَ (C) طَبِيبَةٌ (D) هِيَ

۵- رَجُلَانِ عَاقِلَانِ.

(A) هُوَ (B) هُمَا (C) الْمُعَلِّمُونَ (D) هَؤُلَاءِ

C- Aşağıdaki cümlelerde marife isimlerin sayısını belirleyiniz.

۱- رَأَيْتُ الْمُعَلِّمَ فِي الْحَدِيقَةِ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

۲- الطَّالِبُ ذَهَبَ إِلَى الْمَطْعَمِ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

۳- الْفَلَّاحُ فِي الْحَقْلِ وَالابْنُ فِي الْمَدْرَسَةِ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

۴- هَؤُلَاءِ الْفَتَيَةُ إِخْوَةٌ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

۵- أَيْنَ الطُّلَّابُ الْجُدُدُ؟ هُمْ فِي الصَّفِّ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

D- Aşağıdaki Arapça cümlelerin doğru çevirisini seçiniz.

۱- هَذَا الطَّالِبُ جَدِيدٌ.

A) Bu öğrenci yenidir.
C) Bu öğrencidir ve yenidir.

B) Bu, yeni bir öğrencidir.
D) Bu, yeni öğrencidir.

۲- هَذَا رَجُلٌ غَنِيٌّ.

A) Bu adam zengindir.
C) Bu, zengin bir adamdır.

B) Bu adamdır ve zengindir.
D) Bu zengin adam.

۳- هَؤُلَاءِ الرِّجَالُ ضُيُوفٌ.

A) O misafir adamlar.
C) Onlar, misafir adamlardır.

B) Bu adamlar misafirimizdir.
D) Bu adamlar misafirdirler.

۴- هَاتَانِ طَبِيبَتَانِ مُسْلِمَتَانِ.

A) Bu iki bayan doktor, Müslümandırlar.
C) Bu ikisi, doktordur ve Müslümandır.
B) Bu ikisi, iki Müslüman byn doktordur.
D) Bu iki Müslüman bayan doktor.

هـ - هَؤُلَاءِ الْفَتِيَّةُ إِخْوَةٌ.

A) Bunlar, kardeş gençlerdir.
C) Bu gençler kardeşlerdir.

B) Bunlar, gençtir ve kardeşler.
D) Bu kardeşler gençtir.

E- Aşağıdaki Türkçe cümlelerin doğru çevirisini seçiniz.

1- “Bu sınıf, geniştir.”

(A) هَذَا صَفٌّ وَاسِعٌ. (B) هَذَا صَفٌّ الْوَاسِعِ.

(C) هَذَا الصَّفِّ الْوَاسِعِ. (D) هَذَا الصَّفِّ وَاسِعٌ.

2- “Bu, hızlı bir uçaktır.”

(A) هَذِهِ طَائِرَةٌ سَرِيعَةٌ. (B) هَذِهِ الطَّائِرَةُ السَّرِيعَةُ.

(C) هَذِهِ الطَّائِرَةُ سَرِيعَةٌ. (D) هَذِهِ طَائِرَةُ السَّرْعَةِ.

3- “Bu mühendisler, Müslümandırlar.”

(A) هَؤُلَاءِ مُهَنْدِسُونَ مُسْلِمُونَ. (B) هَؤُلَاءِ الْمُهَنْدِسُونَ مُسْلِمُونَ.

(C) هَؤُلَاءِ الْمُهَنْدِسُونَ الْمُسْلِمُونَ. (D) هَؤُلَاءِ الْمُسْلِمُونَ مُهَنْدِسُونَ.

4- “Bu kadın, hemşiredir.”

(A) هَذِهِ امْرَأَةٌ مُمَرِّضَةٌ. (B) هَذِهِ الْمَرْأَةُ الْمُمَرِّضَةُ.

(C) هَذِهِ الْمُمَرِّضَةُ مَرَأَةً. (D) هَذِهِ الْمَرْأَةُ مُمَرِّضَةٌ.

5- “Bu iki ev, yenidir.”

(A) هَذَانِ الْجَدِيدَانِ بَيْتَانِ. (B) هَذَانِ بَيْتَانِ جَدِيدَانِ.

(C) هَذَانِ الْبَيْتَانِ جَدِيدَانِ. (D) هَذَانِ الْبَيْتَانِ الْجَدِيدَانِ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- C	1- B	1- C	1- A	1- D
2- B	2- C	2- B	2- C	2- A
3- A	3- A	3- D	3- D	3- B
4- D	4- D	4- B	4- B	4- D
5- B	5- B	5- D	5- C	5- C

4. ÜNİTE MÜZEKKER VE MÜENNES (ERİL - DIŞİL) İSİMLER

Öğr. Gör. Dr. Nurullah ŞENTÜRK

الْأُمُّ أُحْتُ الْحَالَةِ.

الْأَبُ أَخُو الْعَمِّ.

الشَّجَرَةُ جَمِيلَةٌ الْمَنْظَرِ.

الْفِيلُ أُذُنَاهُ طَوِيلَتَانِ.

الْيَدُ الْعُلْيَا خَيْرٌ مِنَ الْيَدِ السُّفْلَى.

الْكِتَابُ الْقَدِيمُ مُفِيدٌ لِلْغَايَةِ.

الْبَيْدَاءُ وَاسِعَةٌ.

الْأُمُّ تَقُومُ بِتَرْبِيَةِ أَوْلَادِهَا.

AÇIKLAMALAR

Arapçada cinsiyet bakımından isimler müzekker ve müennes olmak üzere iki kısma ayrılır:

1- MÜZEKKER (ERİL) İSİM: (أَسَدٌ — عَلِيٌّ) gibi gerçek eril varlıkları gösteren isimler ile; (مَسْجِدٌ — حَائِطٌ) gibi müennes (dişil) olduğunu gösteren bir alâmet bulunmayan isimlerdir.

2- MÜENNES (DIŞİL) İSİM: (مُجْتَهِدَةٌ — لَيْلَى — حَسَنَاءُ) gibi sonuna müenneslik alâmetlerinden bitişen isimler ile; (مَرْيَمٌ — زَيْنَبٌ) gibi gerçek dişil varlıkları gösteren isimlerdir.

Müennes isimler, Hakiki ve Mecazi olmak üzere iki kısma ayrılır:

a. Hakiki Müennes: sonuna müenneslik alâmetlerinden biri bitişsin veya bitişmesin, doğurma veya yumurtlama özelliği bulunan varlıkları gösteren isimlerdir. Örnek: أُمٌّ، خَالَةٌ، دَجَاجَةٌ، زَيْنَبٌ، نَاقَةٌ، بَقَرَةٌ..

b. Mecazi Müennes: Gerçekte dişil olmadıkları (doğurma veya yumurtlama özelliği bulunmadığı) halde ya müenneslik

alametlerinden birini taşıdıklarından veya bu alametlerden birini taşımadıkları halde Arapların müennes kabul ettiği isimlerdir.

Örnek: الشَّمْسُ، النَّافَذَةُ، الشَّجَرَةُ، الْيَدُ، الْعَصَا، الدَّارُ، الصَّخْرَاءُ،

Hakiki ve **Mecazi** müennes isimler sonlarına müenneslik alameti alıp almama bakımından da tekrar Lafzî müennes veya Manevi müennes diye ikiye ayrılır.

- a. **Lafzî Müennes:** sonlarına müenneslik alameti alan isimlerdir.
دَجَاجَةٌ، نَاقَةٌ، النَّافَذَةُ، الْعَصَا، الصَّخْرَاءُ،..
- b. **Manevi Müennes:** sonlarında müennes olduklarını gösteren herhangi bir alamet bulunmayan isimlerdir. زَيْنَبُ، أُمُّ، الشَّمْسُ،
الدَّارُ، الْيَدُ،..

İSİMLERDE MÜENNESLİK ALÂMETLERİ:

- a- التَّاءُ المَرْبُوطَةُ (Tâ-i Marbûta/Bağlı/Kapalı/Yuvarlak Ta) gibi.
طَالِبَةٌ، مَكْتَبَةٌ، نَاقَةٌ (قة) (Tâ)
- b- الِأَلِفُ الْمَقْصُورَةُ (Elif-i Maksûra/Kısa Elif) 4 (ى ل):
بُشْرَى، الْعُلْيَا، كُبْرَى، gibi.
- c- الصَّخْرَاءُ، (اء) (Elif-i Memdûde/Uzun Elif) الألف الممدودة
السَّمَاءُ، حَمْرَاءُ gibi.

NOT: Arapçada isimlerin müennes olduklarını gösteren alametler isimlerin sonlarına ilave edilirler.

❖ Kendilerinde müenneslik alâmeti olan bazı isimler vardır ki “**şeklen**” müennes oldukları halde gerçekte erkek “müzekker/eril” olduklarından müzekkerdirler. Örneğin; زَكْرِيَّا، الْفَتَى، حَمْرَةٌ gibi.

❖ Arapçada bazı isimler vardır ki şeklen müennes olmadıkları halde araplar müennes kabul ettiklerinden dolayı nahivde “**müennes/dişil**” muamelesi görürler. Bu tür isimler **mecâzî** veya

⁴ Genellikle Yâ ى formunda yazıldığından bu ismi almıştır

semâî müennes diye de adlandırılırlar. Bu isimler sözlük yardımıyla öğrenilir. Örneğin; **عَيْنٌ، أَرْضٌ، بَشَرٌ، جَحِيمٌ، حَرْبٌ، حَمْرٌ، شَمْسٌ، نَارٌ**;

رِيحٌ، جَهَنَّمٌ، دَارٌ gibi.

❖ **ÖNEMLİ BİR UYARI:** Arapçada isimleri cinsiyet bakımından bir birinden ayırabilmek için bilinmesi gereken en önemli kural şudur; ***bir kelime müennes değilse müzekkerdir. O halde asıl olan müennes alametlerini bilmektir Çünkü müzekkerin müzekkerlik alameti yoktur. Buna karşın müennesin yukarıda bahsi geçen alametleri vardır. Bunların çok iyi bilinmesi gerekir. Eğer bu özellikler bir isimde yoksa ve isim semâî müennes de değilse o isim müzekkerdir.***

❖ Memleket (ülke vb.), şehir, ve kabile (boy/soy) isimleri daima müennestir. **مِصْرٌ، تُرْكِيَا، إِزْمِيرٌ، أَنْقَرَةٌ، قُرَيْشٌ، قَايِي** gibi

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki boşluklara örnekteki gibi karşısında verilen kelimelerin müenneslerini yazınız.

المِثَالُ: مُعَلِّمٌ ← مُعَلِّمَةٌ	كَاتِبٌ ← كَاتِبَةٌ
عَالِمٌ ←	مُؤَرِّخٌ ←
شَفِيعٌ ←	مُرْسَلٌ ←
دَارِسٌ ←	شَاطِرٌ ←
أَمِينٌ ←	مُسْلِمٌ ←
جَيِّدٌ ←	رَدِيقٌ ←
مَسْكِينٌ ←	مُوسِرٌ ←
عَرِيضٌ ←	ضَيْقٌ ←
بَدِينٌ ←	نَحِيفٌ ←

2- Aşağıdaki boşluklara verilen kelimelerin müzekker ya da müennes olduklarını örnekteki gibi yazınız.

المِثَالُ: طَالِبٌ ← مُذَكَّرٌ	طَالِبَةٌ ← مُؤَنَّثٌ
صَدِيقٌ ←	إِمْرَأَةٌ ←
أُخْتُ ←	وَالِدَةٌ ←
لَاعِبَةٌ ←	مُدِيرَةٌ ←
أُمٌّ ←	حَمْرَةٌ ←
كُبْرَى ←	نَافِذَةٌ ←
حَائِطٌ ←	أَسَامَةٌ ←

.....	← مَنَصَّةٌ		← كَلِيَّةٌ
.....	← مَجْلِسٌ		← مَكْتَبٌ
.....	← إِسْمَاعِيلُ		← مِسْطَرَةٌ
.....	← قَلَمٌ		← مُعَلِّمَةٌ
.....	← مَقْلَاةٌ		← مُمْحَاةٌ
.....	← أَنْوُرٌ		← سَائِقٌ
.....	← خَلَّاطٌ		← مُعَلِّمٌ
.....	← مَدْرَسَةٌ		← بَنَكٌ

3- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi parantez içerisindeki kelimelerden uygun olanları seçerek doldurunuz.

المِثَالُ: لَيْلَى طَالِبَةٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الْإِبْتِدَائِيَّةِ. (طَالِبٌ - طَالِبَةٌ)

١- عَلِيٌّ فِي وَرَارَةِ التَّعْلِيمِ (مُهَنْدِسٌ - مُهَنْدِسَةٌ)

٢- الْبَيْتُ (جَدِيدَةٌ - جَدِيدٌ)

٣- حُسَيْنٌ فِي وَرَارَةِ التَّرْبِيَةِ. (مُدَرِّسٌ - مُدَرِّسَةٌ)

٤- سَيَّارَةُ أَبِي (غَالِيَةٌ - غَالٍ)

٥- سَعَادٌ فِي وَرَارَةِ الصِّحَّةِ. (طَبِيبٌ - طَبِيبَةٌ)

٦- جَامِعَةُ عَيْنِ شَمْسٍ جَامِعَةٌ (جَيِّدَةٌ - جَيِّدٌ)

٧- فَاطِمَةُ أَمَامَ مَنْزِلِهَا. (وَاقِفَةٌ - وَاقِفٌ)

(سِيَّاحِيَّةٌ - سِيَّاحِيٌّ)

٨- إِرْمِيرُ مَدِينَةٍ

4- Aşağıdaki boşluklara örnekte olduğu gibi karşıda verilen kelimelerin müenneslerini yazınız.

أم	←	المثال: أب
.....	←	1- والد
.....	←	2- حارس
.....	←	3- طفل
.....	←	4- عم
.....	←	5- كبير
.....	←	6- جمل
.....	←	7- ثور
.....	←	8- كبش
.....	←	9- أخ

5- Aşağıdaki cümleleri örnekte olduğu gibi müennese çevirerek tekrar yazınız

المهندسُ نَشِيطٌ	←	المُهندِسةُ نَشِيطَةٌ
.....:		١- أَخِي أُسْتَاذٌ.
.....:		٢- خَالِي مَوْجُودٌ فِي بَيْتِهِ.
.....:		٣- أَبِي رَحِيمٌ.
.....:		٤- الْمُسَافِرُ قَرِيبٌ مِنْ بَلَدِهِ.
.....:		٥- الْأَبُ كَرِيمٌ.
.....:		٦- هُوَ عَامِلٌ سُودَانِيٌّ.

٧- الْمُعَلِّمُ نَشِيطٌ.:

٨- الرَّئِيسُ الْآنَ فِي شَرَكَةِ التَّصْدِيرِ.:

6- Aşağıdaki cümleleri örnekte olduğu gibi müzekkere dönüştürerek tekrar yazınız.

المِثَالُ: الْبِنْتُ صَغِيرَةٌ. ← الْوَلَدُ صَغِيرٌ.

١- الْأُمُّ رَحِيمَةٌ.:

٢- عَمَّتِي مَرِيضَةٌ.:

٣- بِنْتِي طَالِبَةٌ شَاطِرَةٌ.:

٤- أُمِّي جَالِسَةٌ فِي الْبَيْتِ.:

٥- أُخْتِي رَاسِبَةٌ فِي الْمَادَّةِ.:

٦- الْمُسْلِمَةُ سَاجِدَةٌ فِي الْكَعْبَةِ.:

٧- الْمُعَلِّمَةُ وَاقِفَةٌ أَمَامَ سَيَّارَتِهَا.:

٨- عَمَّتِي مُعَلِّمَةٌ فِي دَارِ الْإِيْتَامِ.:

7- Aşağıdaki cümleleri örnekte olduğu gibi uygun bir isim ile doldurunuz ve karşısına müzekker veya müennes olduğunu belirtiniz.

المِثَالَانِ: نَوْعُ الْاسْمِ

المِثَالُ الْأَوَّلُ: رَكِبَ خَالِدٌ الْحِصَانَ. مُذَكَّرٌ

المِثَالُ الثَّانِي: تَطَوَّفَ الْمُسْلِمَةُ حَوْلَ الْكَعْبَةِ. مُؤَنَّثٌ

١- جَالِسٌ فِي الْعُرْفَةِ.

٢- مُسَافِرَةٌ إِلَى أَيْدِينَ.

٣- نَاجِحٌ.

٤- الطِّفْلَةُ.

٥- أُخْتُ مُهَذَّبَةٌ.

٦- رَجُلٌ مُتَّقِنٌ

٧- الكَلِيَّةُ

٨- وَاسِعٌ

8- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimelerin müenneslik alâmetlerini örnekte olduğu gibi boşluklara yazınız.

علامة التأنيث

المثال: رِيْمٌ طَالِبَةٌ مِنْ مِصْرَ. التاءُ المربوطةُ

١- الجَمَلُ يَعِيشُ فِي الْبَيْدَاءِ.

٢- نَافِذَةُ الْمَكْتَبَةِ مَكْسُورَةٌ.

٣- صَفِيَّةٌ هِيَ الْبَنْتُ الصُّغْرَى.

٤- الْمِلْعَقَةُ عَلَى الطَّائِلَةِ.

٥- شَيْمَاءٌ مِنْ سُورِيَا.

9- Aşağıdaki parçayı okuyunuz ve metinde yer alan müzekker ve müennes isimleri gösteriniz.

مِنْ آدَابِ الزِّيَارَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ

إذا قصدت زيارةَ صديقٍ أو قريبٍ ما، فَمَاذَا تفعل عادةً؟ الآياتُ الْقُرْآنِيَّةُ والأَحَادِيثُ الشَّرِيفَةُ تُؤَيِّدُ لَنَا أَنَّهُ مِنَ الْضَرُورِيِّ الاستِئْذَانُ قَبْلَ الزِّيَارَةِ، فإذا أَذِنَ لَنَا صَاحِبُ الْبَيْتِ نَتَّجِهْ إِلَيْهِ وَنَدْخُلُ بَيْتَهُ، وَأَوَّلُ مَا نَقُومُ بِهِ هُوَ إِقَاءُ التَّحِيَّةِ عَلَيْهِ وَعَلَى أُسْرَتِهِ، فَالتَّحِيَّةُ بِالسَّلَامِ أَمْرٌ مَحْبُوبٌ دَعَا إِلَيْهِ الدِّينُ، وَأَمَرَنَا بِهِ الرَّسُولُ (صَلَع) حِينَ قَالَ : (أَلَا أَدُلُّكُمْ عَلَى أَمْرٍ إِذَا مَا فَعَلْتُمُوهُ تَخَابَبْتُمْ، أَفْشُوا السَّلَامَ. " أَيِ

أُنشُرُوا السَّلامَ بِقَوْلِ "السَّلامَ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَةُ اللَّهِ) لِكُلِّ الَّذِينَ تُقَابِلُونَهُمْ سِوَاءَ
تَعْرِفُونَهُمْ أَوْ لَا تَعْرِفُونَهُمْ.

10- Aşağıdaki paragraftaki boşlukları parantez içerisinde verilen kelimeleri kullanarak doldurunuz.

(الْأَبُ - أَخْتُهُ - قَصِيرَةٌ - الْغَدَاءُ - عَلَيَّ)

خَرَجَ مِنَ الْجَامِعَةِ، فَرَكَبَ سَيَّارَتَهُ الْخَاصَّةَ، وَلَمَّا وَصَلَ إِلَى الْبَيْتِ
وَجَدَ أَبَوَيْهِمَا فِي انْتِظَارِهِ فَسَلَّمَ عَلَيْهِمَا، وَبَعْدَ مُدَّةٍ وَصَلَ أَخُوهُ حَاتِمٌ، ثُمَّ
جَاءَتْ زَيْنَبُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ، فَجَلَسَ الْجَمِيعُ حَوْلَ الْمَائِدَةِ لِتَنَاوُلِ طَعَامِ
.....، ثُمَّ دَخَلَ أَحْمَدُ غُرْفَتَهُ لِيَسْتَرِيحَ، وَجَلَسَ يَقْرَأُ الصَّحِيفَةَ.

11- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

..... : أَحْمَدُ طَالِبٌ فِي ثَانَوِيَّةِ الْأُمَمَةِ وَالْخُطْبَاءِ.
..... : تَقَعُ تُرْكِيَا فِي قَارَتَيِ آسِيَا وَأُورُبَا.
..... : الْخَلِيفَةُ الْأَوَّلُ هُوَ أَبُو بَكْرٍ.
..... : طَلَحَةُ وَأَبُو عُبَيْدَةَ مِنَ الْمُبَشِّرِينَ بِالْجَنَّةِ.
..... : بِنْتِي الصَّغْرَى غَيْرُ مُتَزَوِّجَةٍ.

12- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

..... Benim kız kardeşim doktordur.
..... Leyla lisede okuyor.
..... İzmir'de ikamet eden kimdir?
..... Büro geniş ve temizdir

- Aslan ormanda yaşar.
- Hasan çalışkan bir mühendistir.
- Fatma samimi bir öğretmendir.

13- İrab örnekleri:

۱- المؤمنة كريمة.

المؤمننة : مبتدأ مرفوعٌ وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره، وهو اسم مؤنثٌ وعلامة تأنيثه التاء المربوطة.

كريمة : خبر مرفوعٌ وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره ، وهو اسم مؤنثٌ وعلامة تأنيثه التاء المربوطة.

۲- الصخراء رهيبة.

الصخراء : مبتدأ مرفوعٌ وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره ، وهو اسم مؤنثٌ وعلامة تأنيثه الألف الممدودة.

واسعة : خبر مرفوعٌ وعلامة رفعه الضمة الظاهرة على آخره ، وهو اسم مؤنثٌ وعلامة تأنيثه التاء المربوطة.

14- Altıçiziliisimlerin irabını yapınız.

۱- عائشة فضلى البنات.

۲- هذا المعلم من الأردن.

۳- الطالبة مجتهدة في دروسها.

۴- المريضة في المستوصف.

۵- أقفل الأستاذ الباب.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümleleri tamamlayan uygun kelimeleri seçiniz.

- 1-الأبُ
- (A) طَوِيلَةٌ (B) رَحِيمٌ (C) رَخِيصَةٌ (D) جَدِيدَةٌ
- 2-جَدِيدَةٌ
- (A) السَّيَّارَةُ (B) الأبُ (C) الأخُ (D) الولدُ
- 3-أُخْتُكَ
- (A) طَالِبٌ (B) كَبِيرٌ (C) عَامِلٌ (D) طَوِيلَةٌ
- 4-كَبِيرٌ فِي السِّنِّ
- (A) أَبُوكَ (B) بِنْتُكَ (C) الْأُمُّ (D) الْحَالَةُ
- 5-الطَّيِّبُ
- (A) مُخْلِصَةٌ (B) جَالِسٌ (C) مَاهِرَةٌ (D) مُجْتَهِدَةٌ

B- Aşağıdaki cümlelerin müennese çevrilmiş doğru şeklini seçiniz.

- ۱- "الرَّجُلُ نَائِمٌ عَلَى السَّرِيرِ".
- (A) الرَّجُلُ نَائِمَةٌ عَلَى السَّرِيرِ (B) الرَّجُلَةُ نَائِمٌ عَلَى السَّرِيرِ (C) الرَّجَالُ نَائِمَةٌ عَلَى السَّرِيرِ (D) الْمَرْأَةُ نَائِمَةٌ عَلَى السَّرِيرِ
- ۲- "خَالُكَ كَرِيمٌ".
- (A) خَالَتُكَ كَرِيمٌ (B) خَالُكَ كَرِيمَةٌ (C) عَمَّتُكَ كَرِيمَةٌ (D) عَمُّكَ كَرِيمَةٌ

۳- "ابْنُكَ شَاطِرٌ".

(A) ابْنُكَ شَاطِرَةٌ

(C) ابْنَتُكَ شَاطِرٌ.

(B) ابْنَتُكَ شَاطِرَةٌ.

(D) ابْنُكَ شَاطِرَاتٌ.

۴- "الْعَامِلُ مَاهِرٌ".

(A) الْعَامِلَاتُ مَاهِرٌ.

(C) الْعَامِلُ مَاهِرَةٌ.

(B) الْعَامِلَةُ مَاهِرَاتٌ.

(D) الْعَامِلَةُ مَاهِرَةٌ.

۵- "الْمُدْرَسُ مُحْتَرَمٌ".

(A) الْمُدْرَسُ مُحْتَرَمَةٌ.

(C) الْمُدْرَسَةُ مُحْتَرَمٌ.

(B) الْمُدْرَسَةُ مُحْتَرَمَاتٌ.

(D) الْمُدْرَسَةُ مُحْتَرَمَةٌ.

C- Aşağıdaki cümlelerin müzekkere çevrilmiş doğru şeklini seçiniz.

۱- "الْأُمُّ مُرَبِّیَّةٌ أَوْلَادَهَا".

(A) الْأُمُّ مُرَبٍّ أَوْلَادَهُ.

(C) الْأَبُّ مُرَبِّیَّةٌ أَوْلَادَهُ.

(B) الْأَبُّ مُرَبٍّ أَوْلَادَهُ.

(D) الْأَبُّ مُرَبِّیَّةٌ أَوْلَادَهَا.

۲- "هَذِهِ مُوظَّفَةٌ".

(A) هَذِهِ مُوظَّفٌ.

(C) هَذَا مُوظَّفٌ.

(B) هَذَا مُوظَّفَةٌ.

(D) هُوَ مُوظَّفَةٌ.

۳- "ابْنَتِي مُدْرَسَةٌ".

(A) ابْنَتِي مُدْرَسَةٌ.

(C) ابْنَتِي مُدْرَسٌ.

(D) اِبْنَتِي مُدَرِّسَاتٌ.

(B) اِبْنَتِي مُدَرِّسٌ.

٤ - "الطِّفْلَةُ بَاكِةٌ".

(C) الطِّفْلَةُ بَاكِ.

(A) الطِّفْلُ بَاكِةٌ.

(D) الطِّفْلُ بَاكِاتٌ.

(B) الطِّفْلُ بَاكِ.

٥ - "الْأُمُّ نَشِيطَةٌ".

(C) الْأُخْتُ نَشِيطٌ.

(A) الْأَبُ نَشِيطٌ.

(D) الْأَبُ نَشِيطَةٌ.

(B) الْوَلَدُ نَشِيطٌ.

D- Aşağıdaki sorularda hatalı cümleyi bulunuz.

(C) هَذَا مُفِيدٌ.

(A - ١) الْأَبُ ذَكِيٌّ.

(D) الْعَامِلُ نَافِعٌ.

(B) الْأُخْتُ عَاقِلٌ.

(C) النَّافِذَةُ مَقْفُولَةٌ.

(A - ٢) الطِّفْلُ نَائِمٌ.

(D) الْكِتَابُ جَيِّدَةٌ.

(B) الْأُخْتُ مُجْتَهِدَةٌ.

(C) الْبَابُ جَدِيدٌ.

(A - ٣) الْمِنْصَدَةُ قَدِيمَةٌ.

(D) الطَّالِبُ مُجِدٌّ.

(B) الْأُسْتَاذَةُ مُخْلِصٌ.

(C) خَالِي نَائِمٌ.

(A - ٤) عَمَّتُكَ مُسَافِرَةٌ.

(D) أَبُوكَ وَزِيرٌ.

(B) أَخِي مَرِيضَةٌ.

(C) عَمَّتُكَ مُهَنْدِسَةٌ.

(A - ٥) أُخْتِي مُتَزَوِّجٌ.

(D) أَنْتَ طَبِيبٌ.

(B) هِيَ مُعَلِّمَةٌ.

E- Aşağıdaki soruda müennes isim içermeyen cümleyi seçiniz.

(A-1) الْجَمَلُ سَفِينَةُ الصَّحَرَاءِ.

(B) الطَّالِبَةُ سَاعِيَةٌ وَرَاءَ الْأُسْتَاذَةِ.

(C) مُدَرِّسَةُ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ مَغْرِبِيَّةٌ.

(D) مَرَرْتُ بِالنَّاجِحِينَ.

Aşağıdaki sorularda müennes isim içeren cümleyi seçiniz.

(A-2) عَمِّي عَامِلٌ فِي الْمَصْنَعِ الْجَدِيدِ.

(B) السَّمَاءُ زَرْقَاءُ الْيَوْمِ.

(C) ذَهَبَ الْمُعَلِّمُونَ الْأَفْضَلُ.

(D) الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّهُ.

(A-3) هَذِهِ الْبِنْتُ هِيَ جَارَتُنَا.

(B) جَاءَ الرِّجَالُ الْعُلَمَاءُ.

(C) سَرَقَ النَّصَابُ مَالَ الْوَفْدِ.

(D) سَلَّمْتُ عَلَى الْمُعَلِّمِ الْفَاضِلِ.

(A-4) تَبْكِي الصَّغِيرَةُ مِنَ الْجُوعِ.

(B) عَلَيَّ ذَاهِبٌ إِلَى الْمَكْتَبِ.

(C) زُرْتُ الْمُعَلِّمَ الْفَاضِلَ فِي بَيْتِهِ.

(D) الْمُؤْمِنُ عَافٍ عَنْ أَخِيهِ الْمُؤْمِنِ.

(A-5) حَسَنٌ وَ عُمَرُ جَاهِزَانِ لِلْخُرُوجِ الْآنَ.

(B) الْجَوُّ حَارٌّ فِي الصَّحَرَاءِ.

(C) نَحْنُ الصِّغَارُ مُحْتَرِمُونَ كِبَارَ السِّنِّ.

(D) الْمِعْطَفُ مُعَلَّقٌ عَلَى الْجِدَارِ

F- Aşağıdaki sorularda altı çizili kelimelerin müenneslik alâmetini gösteren doğru şıkkı seçiniz.

۱- تَقَعُ كَلَيْتُنَا شَرْقَ الْوَادِي.

(A) التَّاءُ الْمَرْبُوطَةُ

(B) الْأَلِفُ الْمَقْصُورَةُ

(C) الْأَلِفُ الْمَمْدُودَةُ

(D) الْمُؤَنَّثُ السَّمَاعِيُّ

۲- عَادَتْ كُبْرَى مِنَ الْمَغْرِبِ.

(A) التَّاءُ الْمَرْبُوطَةُ

(B) الْأَلِفُ الْمَقْصُورَةُ

(C) الْأَلِفُ الْمَمْدُودَةُ

(D) الْمُؤَنَّثُ السَّمَاعِيُّ

۳- إِنَّ الْعَصَا بِيَدِ الرَّاعِي.

(A) التَّاءُ الْمَرْبُوطَةُ

(B) الْمُؤَنَّثُ السَّمَاعِيُّ

(C) الْأَلِفُ الْمَمْدُودَةُ

(D) الْأَلِفُ الْمَقْصُورَةُ

۴- هَذِهِ هِيَ السَّيَّارَةُ الْحُمْرَاءُ.

(A) التَّاءُ الْمَرْبُوطَةُ

(B) الْأَلِفُ الْمَقْصُورَةُ

(C) الْأَلِفُ الْمَمْدُودَةُ

(D) الْمُؤَنَّثُ السَّمَاعِيُّ

۵- بُشْرَى أَكْبَرُ بِنْتُ لِلْمُدِيرِ.

(A) التَّاءُ الْمَرْبُوطَةُ

(B) الْأَلِفُ الْمَقْصُورَةُ

(C) الْأَلِفُ الْمَمْدُودَةُ

(D) الْمُؤَنَّثُ السَّمَاعِيُّ

G- Aşağıdaki cümlelerde geçen müfredi müennes olan isimlerin sayısını gösteren doğru şıkkı işaretleyiniz.

١- عَائِشَةُ وَهَدَى وَمَرِيَمُ ثَلَاثُ صَاحِبَاتٍ، يَدْرُسْنَ فِي كَلِيَّةِ الزَّرَاعَةِ وَأَمَّا نَجْلَاءُ
تَعِيشُ مَعَ عَمَّتِهَا وَتَدْرُسُ فِي كَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ.

١٠ (A) ٩ (B) ٨ (C) ٧ (D)

٢- أَسْرُهُ مَجْدِي تَسْكُنُ فِي مَدِينَةِ نَصْرِ فِي شَقَّةٍ وَاسِعَةٍ، فِي حَيِّ هَادِيٍّ بَعِيدَةٍ
عَنِ أَعْيُنِ النَّاسِ.

٣ (A) ٥ (B) ٤ (C) ٦ (D)

٣- ذَهَبَتْ شَيْمَاءُ إِلَى حَدِيقَةِ حَيَوَانَاتٍ قَرِيبَةٍ مِنْ بَيْتِهَا، فَرَأَتْ حَمَامَةً فِي عُشٍّ
عَلَى الشَّجَرَةِ.

٤ (A) ٥ (B) ٦ (C) ٧ (D)

٤- رَكِبَ أَحْمَدُ قِطَارَ الْمَيْتْرُو وَذَهَبَ إِلَى السُّوقِ الْمَرْكَزِيِّ لِشُرَيْ كِتَابًا وَثَلَاثَةَ
أَقْلَامٍ وَمَمْحَاةٍ وَدَفَعَ لِلْبَائِعِ ثَلَاثِينَ جُنْيَةً.

٢ (A) ٥ (B) ٤ (C) ٣ (D)

٥- كَوَّنَتْ هُدَى جَمَاعَةً لِمُسَاعَدَةِ الطَّالِبَاتِ الْفَقِيرَاتِ، اشْتَرَكَتْ فِيهَا نَجْلَاءُ
وَبَتُولُ.

٤ (A) ٥ (B) ٦ (C) ٧ (D)

CEVAP ANAHTARI

A	B	C	D	E	F	G
1- B	1- D	1- B	1- B	1- A	1- A	1- A
2- A	2- C	2- C	2- D	2- B	2- B	2- B
3- D	3- B	3- C	3- B	3- A	3- D	3- B
4- A	4- D	4- B	4- B	4- A	4- C	4- A
5- B	5- D	5- A	5- A	5- B	5- B	5- D

5. ÜNİTE
SORU ÜSLÛBU ve SORU EDÂTLARI
Öğr. Gör. Halit ERBOĞA

حَامِدٌ : مَنْ أَنْتَ؟

رَشِيدٌ : أَنَا طَالِبٌ فِي كُتَيْبَةِ الْإِلَهِيَّاتِ.

حَامِدٌ : أَ أَنْتَ طَالِبٌ جَدِيدٌ؟

رَشِيدٌ : نَعَمْ، أَنَا طَالِبٌ جَدِيدٌ.

حَامِدٌ : مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟

رَشِيدٌ : أَنَا مِنْ بَاكِسْتَانِ.

حَامِدٌ : مَا اسْمُكَ؟

رَشِيدٌ : إِسْمِي رَشِيدٌ.

حَامِدٌ : كَمْ عُمْرُكَ؟

رَشِيدٌ : عُمْرِي سَبْعَةَ عَشَرَ.

حَامِدٌ : وَمَنْ هَذَا الْفَتَى الَّذِي مَعَكَ؟

رَشِيدٌ : هُوَ زَمِيلِي.

حَامِدٌ : أَ هُوَ أَيْضًا مِنْ بَاكِسْتَانِ؟

رَشِيدٌ : لَا، هُوَ مِنَ الصِّينِ.

حَامِدٌ : مَا اسْمُهُ؟

رَشِيدٌ : اسْمُهُ عَبْدُ اللَّهِ.

المُدْرَسُ: كَمْ أَخَا لَكَ يَا مُحَمَّدُ؟

مُحَمَّدٌ: : لِي أَخٌ وَاحِدٌ.

المُدْرَسُ: أَيْنَ تَسْكُنُ يَا رَشِيدُ؟

رَشِيدٌ: : أَسْكُنُ فِي سَكَنِ الْجَامِعَةِ.

المُدْرَسُ: كَيْفَ تَأْتِي إِلَى الْجَامِعَةِ؟

رَشِيدٌ: : آتِي بِالْحَافِلَةِ.

المُدْرَسُ: مَتَى تَسْتَيْقِظُ يَا زَكْرِيَّا؟

زَكْرِيَّا: : أَسْتَيْقِظُ فِي السَّاعَةِ السَّادِسَةِ صَبَاحًا.

المُدْرَسُ: مَاذَا تَتَنَاوَلُ فِي الْفُطُورِ؟

زَكْرِيَّا: : أَتَنَاوَلُ الْخُبْزَ، وَالشَّايَ، وَالْجُبْنَ، وَالزَّيْتُونَ،

وَالطَّمَاظِمَ، وَالْمُرَبَّى، وَالْبَيْضَ.

المُدْرَسُ: كَيْفَ تَذْهَبُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ؟

زَكْرِيَّا: : أَذْهَبُ بِسَيَّارَتِي الْخَاصَّةِ.

المُدْرَسُ: مَتَى تَعُودُ إِلَى الْبَيْتِ يَا رَشِيدُ؟

رَشِيدٌ: : أَعُودُ فِي السَّاعَةِ الثَّلَاثَةِ بَعْدَ الظُّهْرِ.

المُدْرَسُ: أَيَّ كِتَابٍ تَقْرَأُ يَا مُصْطَفَى؟

مُصْطَفَى: : أَقْرَأُ كِتَابَ النَّحْوِ.

المُدْرَسُ: هَلْ هُوَ صَعْبٌ؟

مُصْطَفَى: : لَا، هُوَ سَهْلٌ

المُدْرَسُ: أَلَمْ تَنْتَه مِنْ قِرَائَتِهِ؟

مُصْطَفَى: : بَلَى، يَا أَسْتَاذِي، انْتَهَيْتُ.

AÇIKLAMALAR

Türkçede olduğu gibi Arapçada da çok çeşitli soru üslûpları vardır. Ancak biz burada sadece iki tür soru üslûbundan söz edeceğiz. Bunlar da; **olumlu soru** ve **olumsuz soru** üslûplarıdır.

A- Olumlu soru üslûbu: Yaygın soru tarzıdır. Bunun için aşağıdaki soru edatları kullanılır.

Bu edatların bir kısmı harf, bir kısmı da isimdir.

d- Harfler: Bunlar; ...mı, ...mi, ...mıdır? anlamına gelen (هَلْ) ve Hemze

(أَ) harfleridir. Bu harflerle yapılan sorunun cevabı olumlu ise (نَعَمْ),

olumsuz ise (لَا) diye başlar. Örnek:

- هَلْ زُرْتُ مِصْرَ؟ نَعَمْ، زَرْتُ مِصْرَ. لَا، مَا زُرْتُ مِصْرَ.
- أَسَافَرَ خَالِدٌ؟ نَعَمْ، سَافَرَ خَالِدٌ. لَا، مَا سَافَرَ خَالِدٌ.

Tercih/seçenek ifade eden sorularda (أَ) edatı kullanılır. Cevaba “evet” veya “hayır” diye başlanmaz, doğrudan tercihi istenen varlık veya nesne zikredilir. Örnek:

- أَفَرِيدُ حَضَرَ أَمْ زِيَادٌ؟ زِيَادٌ حَضَرَ.
- أَمَاشِيًا تَذْهَبُ إِلَى الْكَلْبَةِ أَمْ رَاكِبًا؟ أَذْهَبُ إِلَى الْكَلْبَةِ مَاشِيًا.

İsimler: Bunlardan her birinin kendine mahsus bir anlamı olduğundan, cevapları da onlara göre olacaktır. Soru isimleri cümledeki konumlarına göre; mübteda, haber, mef'ûlün bih, mef'ûlün fih, hal..... şeklinde i'rab edilirler. Bu irab konumları soruya verilen cevaba göre şekillenir.

مَنْ ve ذَا: “Kim?” anlamına gelen bu soru isimleri ile âkiler sorulur. Örnek:

- مَنْ حَضَرَ مِنَ الْأَصْدِقَاءِ؟ أَحْمَدُ حَضَرَ / زَيْنَبُ حَضَرَتْ.
- مَنْ ذَا الَّذِي أَلَّفَ هَذَا الْكِتَابَ؟ خَالِدٌ هُوَ الَّذِي أَلَّفَ هَذَا الْكِتَابَ.
- مَنْ هَذَا الرَّجُلُ؟ هَذَا الرَّجُلُ زَيْدٌ.
- مَنْ رَأَيْتَ الْيَوْمَ فِي الْمَدْرَسَةِ؟ رَأَيْتُ الْمُدِيرَ الْيَوْمَ فِي الْمَدْرَسَةِ؟

أَيَّانَ : “Ne zaman” anlamına gelen bu soru ismi sadece gelecek zamanla ilgili sorularda kullanılır.Örnek:

- أَيَّانَ تُسَافِرُ إِلَى بَلَدِكَ؟ سَوْفَ أُسَافِرُ بَعْدَ أُسْبُوعَيْنِ.

كَيْفَ : “Nasıl” anlamına gelen bu soru ismi iledurum sorulur.Örnek:

- كَيْفَ جِئْتُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ؟ جِئْتُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ مَاشِيًا.

أَيْنَ : Bu soru ismi “nereden” anlamında kullanılır.Örnek:

- ﴿يَا مَرْيَمُ أَنِّي لَكَ هَذَا؟﴾ ﴿قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ﴾ [آل عمران، ٣٧/٣]

كَمْ : Bu soru ismi ile sayı ve saat sorulur. Temyizi, yani kendisinden sonra gelen ismi daima müfred mansuptur. Ancak temyizi zikredilmemiş ise kendisinden sonra gelen isim merfu olur.Örnek:

- كَمْ يَوْمًا فِي الشَّهْرِ؟ فِي الشَّهْرِ ثَلَاثُونَ يَوْمًا.
- كَمْ عُمْرُكَ؟ (كَمْ عَامًا عُمْرُكَ) عُمْرِي عِشْرُونَ عَامًا.
- كَمْ السَّاعَةُ؟ السَّاعَةُ الثَّانِيَةُ عَشْرَةَ.

أَيَّ : Bu soru ismi, hemen hemen yukarıda geçen tüm soruların yerine kullanılabilir. Hangi amaçla kullnıldığını kendisinden sonra gelen muzafun ileyh belirler.Tüm soru isimleri mebnî olduğu halde bu soru ismi mu’rebtir. Cümlede bulunduğu konuma göre; damme, fatha veya kesre ile hareklenir.Müzekkerler için أَيَّ müennesler için أَيَّة kullanılır. Örnek:

Âkiller için:

- أَيُّ أَسْتَاذٍ حَضَرَ؟ حَضَرَ الْأُسْتَاذُ وَحِيدٌ.

Âkil olmayanlar için:

- أَيُّ كِتَابٍ تُفَضِّلُ؟ أَفْضَلُ كِتَابِ الْفِقْهِ.

Zamanı sormak için:

- فِي أَيِّ وَقْتٍ تَعُودُ إِلَى مَنْزِلِكَ؟ أَعُودُ بَعْدَ الْعَصْرِ.

Mekânı sormak için:

• فِي أَيِّ بَلَدٍ تُوجَدُ الْكَعْبَةُ؟
تُوجَدُ الْكَعْبَةُ فِي مَكَّةَ الْمَكْرَمَةِ.

هَلْ ve hemze أَ harf oldukları için irabta mahalleri yoktur.

B- Olumsuz Soru Üslûbu: Bu soru üslûbu, başına soru edatı olan hemze (أ)den sonra olumsuzluk bildiren harflerden biri getirilerek yapılır. Bu tür sorunun cevabı olumlu ise cevaba (بَلَى), olumsuz ise (نَعَمْ) ile başlanır. Örnek:

• أَلَمْ تَكْتُبْ وَاجِبَكَ؟
بَلَى، كَتَبْتُهُ.
• أَلَنْ تُسَافِرَ إِلَى أَمْرِيكَ؟
نَعَمْ، لَنْ أُسَافِرَ إِلَى أَمْرِيكَ.
• أَلَسْتُ أَسْتَاذًا فِي الْكَلِيَّةِ؟
بَلَى، أَنْتَ أَسْتَاذٌ فِي الْكَلِيَّةِ.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

- 1- أَأَنْتَ طَبِيبٌ؟
.....:
- 2- هَلْ هُوَ مُهَنْدِسٌ؟
.....:
- 3- هَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ؟
.....:
- 4- أَحَضَرَ الْمُدَرِّسُونَ؟
.....:
- 5- هَلْ هَذِهِ طَالِبَةٌ؟
.....:
- 6- هَلْ تَنَاوَلَ مُحَمَّدٌ الْفَطُورَ؟
.....:
- 7- هَلْ بَيْتُكَ قَرِيبٌ؟
.....:
- 8- أَأَنْتَ خَالَ حَامِدٍ؟
.....:
- 9- هَلِ الْجَوُّ بَارِدٌ؟
.....:
- 10- هَلِ الشَّارِعُ مُزْدَحِمٌ؟
.....:

2- Aşağıdaki sorulara cevap veriniz.

- ۱- مَا اسْمُكَ؟
.....:
- ۲- مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟
.....:
- ۳- مَا لَعْنُكَ؟
.....:
- ۴- أَيْنَ أَبُوكَ؟
.....:
- ۵- أَيْنَ أُمُّكَ؟
.....:
- ۶- أَلَاكَ أَخٌ؟
.....:
- ۷- أَلَاكَ أُخْتُ؟
.....:
- ۸- أَعِنْدَكَ سَيَّارَةٌ؟
.....:

-: ٩- أَ عِنْدَكَ دَرَجَةٌ؟
-: ١٠- أَ عِنْدَكَ قَلَمٌ؟
-: ١١- أَ عِنْدَكَ دَفْتَرٌ؟
-: ١٢- مِنْ أَيْنَ مُحَمَّدٌ؟
-: ١٣- مَا لُغَتُهُ؟
-: ١٤- أَيْنَ أُمُّهُ؟
-: ١٥- مِنْ أَيْنَ حَمْرَةٌ؟
-: ١٦- مَا لُغَتُهُ؟
-: ١٧- أَلَيْسَ الْعَمِيدُ فِي مَكْتَبِهِ؟
-: ١٨- أَلَمْ أُسَاعِدْكَ فِي عَمَلِكَ؟
-: ١٩- أَلَنْ تَزُورَ صَدِيقَكَ؟
-: ٢٠- أَ لَسْتُ عَلَى حَقٍّ؟

3- Aşağıdaki boşluklara parantez içinden uygun muhatab zamiri yerleştiriniz.

(أَنْتَ، أَنْتُمْ، أَنْتِ، أَنْتِ)

- 1- أَ مُسْلِمٌ؟
- 2- هَلْ مَرِيضَةٌ؟
- 3- أَ طَبِيبَاتٌ؟
- 4- هَلْ تُجَارٌ؟
- 5- أَ بِنْتُ الْمُدَرِّسِ؟
- 6- هَلْ أَخَوَاتُ عَبَّاسٍ؟

7- أ طُلَّابٌ؟

4- Aşağıdaki cevaplara, örnekte olduğu gibi uygun soru yazınız.

المثال: أَعِنْدَكَ قَلَمٌ؟ نَعَمْ، عِنْدِي قَلَمٌ.

1-؟ نَعَمْ، عِنْدِي كِتَابٌ.

2-؟ نَعَمْ، عِنْدِي سَيَّارَةٌ.

3-؟ نَعَمْ، عِنْدِي دَرَّاجَةٌ.

4-؟ نَعَمْ، عِنْدِي دَفْترٌ.

5-؟ نَعَمْ، عِنْدِي بَيْتٌ.

6-؟ نَعَمْ، لَيْسَ عِنْدِي حِصَانٌ.

5- Aşağıdaki cevaplara örnekteki gibi uygun soru yazınız.

المثال: مَنْ أَنْتُمْ؟ نَحْنُ أَبْنَاءُ الطَّيِّبِ.

1-؟ بَيْتُنَا قَرِيبٌ مِنَ الْمَطَارِ.

2-؟ رَبُّنَا اللَّهُ.

3-؟ لُعُنْنَا الْيَابَانِيَّةَ.

4-؟ مَدْرَسَتِي قَرِيبَةٌ مِنَ الْمَطَارِ.

5-؟ نَعَمْ، لَيْسَ فِي بَيْتِنَا حَدِيقَةٌ.

6-؟ بَلَى، عِنْدَنَا سَيَّارَةٌ.

7-؟ مُدَرِّسُنَا فِي بَيْتِهِ.

8-؟ هَذَا الْكِتَابُ لِمُحَمَّدٍ.

9-؟ هَذَا الْقَلَمُ لِعَبَّاسٍ.

10- ؟ عُمْرِي ثَمَانِيَةَ عَشَرَ عَامًا.

6- Aşağıdaki sorulara uygun cevaplar yazınız.

- 1- كَمْ قَلَمًا عِنْدَكَ؟ :
- 2- كَمْ كِتَابًا عِنْدَكَ؟ :
- 3- كَمْ سُبُورَةً فِي صَفِّكُمْ؟ :
- 4- كَمْ دُولَارًا عِنْدَكَ يَا خَدِيجَةُ؟ :
- 5- كَمْ أُخْتًا لَكَ يَا عَلِيُّ؟ :
- 6- كَمْ عَمًّا لَكَ يَا آمَنَةُ؟ :
- 7- كَمْ صَدِيقًا لَكَ يَا خَلِيلُ؟ :
- 8- كَمْ طَالِبَةً جَدِيدَةً فِي صَفِّكَ؟ :
- 9- كَمْ مَسْجِدًا فِي إِزْمِيرٍ؟ :
- 10- كَمْ فُنْدُقًا فِي هَذَا الشَّارِعِ؟ :
- 11- كَمْ أَخًا لَكَ يَا زَيْنَبُ؟ :

7- Aşağıdaki boşlukları, örnekte olduğu gibi (كَمْ) sorusuna uygun temyizlerle doldurunuz.

المثال: كَمْ طَالِبًا فِي الصَّفِّ؟

- ١- كَمْ عِنْدَكَ؟
- ٥- كَمْ لَكَ؟
- ٢- كَمْ فِي الْجَامِعَةِ؟
- ٦- كَمْ فِي مَدِينَتِكَ؟
- ٣- كَمْ فِي صَفِّكَ؟
- ٧- كَمْ فِي الْأُسْبُوعِ؟

٤- كَمْ لِلسَّيَّارَةِ؟ ٨- كَمْ فِي الْبَيْتِ؟

8- Aşağıdaki cevaplara uygun sorular yazınız.

- 1- ؟ عَبْدُ اللَّهِ يَدْرُسُ بِجَامِعَةِ إِسْطَنْبُولَ.
- 2- ؟ حَدِيْجَةُ تَدْرُسُ فِي كُليَّةِ الْهَنْدَسَةِ.
- 3- ؟ يَعْمَلُ مُوسَى فِي كُليَّةِ الطَّبِّ.
- 4- ؟ يَدْرُسُ إِبْرَاهِيمُ فِي كُليَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ.
- 5- ؟ فِي كُليَّةِ الْآدَابِ ثَمَانُونَ أَسْتَاذًا.
- 6- ؟ هُنَّ يَدْرُسْنَ فِي الْمَدْرَسَةِ الْمَتَوَسِّطَةِ.
- 7- ؟ يَسْكُنُ عَبْدُ اللَّهِ مَعَ قَرِيْبِهِ.
- 8- ؟ بَلَى، فَهَمْنَا الدَّرْسَ.
- 9- ؟ نَعَمْ، مَا شَاهَدْتُ هَذَا الْفِيلْمَ.

9- Aşağıdaki boşluklara örnekte olduğu gibi parantez içinden seçeceğiniz uygun soru edatlarını yazınız.

- المثال: كَمْ لَا عِبًا فِي فَرِيْقِ كُرَةِ الْقَدَمِ؟ (أَيْنَ / كَمْ / مَا)
- ١- الَّذِي كَتَبَ إِلَيْكَ هَذِهِ الرِّسَالَةَ؟ (مَتَى / أَيْنَ / مَنْ)
 - ٢- وَصَلَ الْمُدِيرُ مِنَ السَّفَرِ؟ (كَمْ / مَتَى / أَيْنَ)
 - ٣- يَبْدَأُ فَصْلُ الرَّبِيعِ؟ (أَيْنَ / أَيْ / مَتَى)
 - ٤- تَلْمِيْذًا فِي الْمَدْرَسَةِ؟ (كَمْ / أَيْنَ / أَيْ)
 - ٥- صَلَّيْتُ الْمَغْرِبَ؟ (مَنْ / مَا / أَيْنَ)
 - ٦- كِتَابٍ تَقْرَأُ؟ (أَيْنَ / مَتَى / أَيْ)

٧-إِنْسَانٍ تُحِبُّ؟ (أَيِّ / مَا / هَلْ)

٨-تَدْفَعُ كُلَّ شَهْرٍ؟ (أَيِّ / كَمْ / مَنْ)

10- Aşağıdaki cümlelerde örnekte olduğu gibi altı çizili kelimelere uygun soru yazınız.

المثال: مَنْ فَازَ بِجَائِزَةِ الْجَامِعَةِ؟ خَالِدٌ فَازَ بِجَائِزَةِ الْجَامِعَةِ.

١-؟ وَصَلْتُ إِلَى الْمَعْهَدِ مَا شِئًا.

٢-؟ فِي الْمَصْنَعِ أَلْفُ عَامِلٍ.

٣-؟ أَسْكُنُ فِي شَارِعِ الْوِزَارَةِ.

٤-؟ سُتْقِلِعُ الطَّائِرَةُ بَعْدَ سَاعَةٍ.

٥-؟ أُحِبُّ كُتُبَ عِلْمِ النَّفْسِ.

11- Aşağıdaki metni okuyup tercüme ettikten sonra, örnekte olduğu gibi altı çizili kelimelere uygun soru ve cevap oluşturunuz.

المسجد النبوي الشريف

يوجد المسجد النبوي بالمدينة المنورة. وقد بناه الرسول صلى الله عليه وسلم بيديه الكريمتين مع أصحابه من الطين، وجعل سقفه من الجريد، وأعمدته من جذوع النخل. وبلغت مساحته وقت إتمام بنائه ٤٢٠٠ (أربعة آلاف ومائتي) ذراع. وفي العام السابع الهجري جدد الرسول الكريم عمارته وزاد في مساحته حتى بلغت عشرة آلاف ذراع وكان له حينئذ ثلاثة أبواب.

وأوّل مَنْ جَدّد في عمارة هذا المسجد الشريف - بعد وفاة الرّسول صلّى الله عليه وسلّم عمر بن الخطّاب ثمّ عثمان بن عفّان رضي الله عنهما، ثم الوليد بن عبد الملّك، ثم تتبّعت - بعد ذلك - جهودُ الخلفاء وزعماء المسلمين في تجديد عمارته وتوسّيعته. (القواعد العربية الميسّرة، الجزء الثّاني)

المثال: س: أين يوجد المسجد النبويّ ؟ ج - يوجد في المدينة المنورة.

س: ١-؟ ج -

س: ٢-؟ ج -

س: ٣-؟ ج -

س: ٤-؟ ج -

س: ٥-؟ ج -

12- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

.....: أ أَنْتَ طَالِبٌ أَمْ أَسْتَاذٌ؟

.....: هَلْ تُعْمَلُ أُمُّكَ فِي أَيِّ مَكَانٍ؟

.....: مَنْ تُحِبُّ مِنَ الْعُلَمَاءِ؟

.....: أَيْنَ تُقِيمُ فِي إِزْمِيرٍ؟

.....: كَيْفَ تُسَافِرُ إِلَى بَلَدِكَ؟

.....: مَتَى تَسْتَيْقِظُ مِنَ النَّوْمِ؟

.....: كَمْ يَوْمًا فِي الْأُسْبُوعِ؟

.....: أَيَّةَ مَدِينَةٍ تُحِبُّ زيارَتَهَا؟

13- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

-: Ahmet mühendis mi, doktor mu?
-: Bu sizin hocanız mı?
-: Meyvelerden neyi seversin?
-: Yaz tatilini nerede geçirirsin?
-: Fakülteye nasıl gidiyorsunuz?
-: Zeynep niçin okula gidiyor?
-: Şimdiye kadar kaç kitap okudun?
-: Eviniz okula yakın değil mi?

14- İ'rab Örnekleri:

1- هَلْ تَنَاوَلْتَ طَعَامَ الْفُطُورِ؟

هَلْ : حَرْفُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ، لَا مَحَلَّ لَهُ مِنَ الْإِعْرَابِ.

2- مَنْ حَضَرَ الْجَمَاعَةَ؟

مَنْ : اسْمُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ، فِي مَحَلِّ رَفْعٍ، مُبْتَدَأٌ.
حَضَرَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ
"هُوَ" وَالْجُمْلَةُ الْفَعْلِيَّةُ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ.

3- مَنْ رَأَيْتَ الْيَوْمَ فِي الْمَدْرَسَةِ؟

مَنْ : اسْمُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ، مَفْعُولٌ بِهِ،
مُقَدَّمٌ، وَرَأَيْتَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ
مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ "أَنْتَ".

4- مَا فَعَلْتَ الْيَوْمَ؟

مَا : اسمُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الشُّكُونِ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ، مَفْعُولٌ بِهِ.

5- كَيْفَ قَضَيْتَ الْإِجَازَةَ؟

كَيْفَ : اسمُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ، حَالٌ.

6- مَتَى سَتُسَافِرُ إِلَى الرَّيَاضِ؟

مَتَى : اسمُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الشُّكُونِ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ، مَفْعُولٌ فِيهِ.

7- أَيُّ الطُّلَّابِ جَاءَ؟

أَيُّ : اسمُ اسْتِفْهَامٍ، مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ وَهُوَ مُضَافٌ،

الطُّلَّابُ : مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةٌ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ.

جَاءَ : فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ "هُوَ" وَالْجُمْلَةُ الْفَعْلِيَّةُ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ.

8- أَيْنَ الْكَلِيَّةُ؟

أَيْنَ : اسمُ اسْتِفْهَامٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرٌ مُقَدَّمٌ.

الْكَلِيَّةُ : مُبْتَدَأٌ مُؤَخَّرٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةٌ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ.

Aşağıdaki cümlelerde yer alan soru isimlerini i'rab ediniz:

۱- أَ هَذَا كِتَابٌ؟

٢- كَمْ عُمْرُكَ؟

٣- كَيْفَ تَأْتِي إِلَى الْكَلِيَّةِ؟

٤- مَنْ تُصَاحِبُ فِي الطَّرِيقِ؟

٥- أَيِّ فَنَّا نِ تُحِبُّ؟

٦- كَيْفَ الْحَالُ؟

٧- مَتَى تَسْتَيْقِظُ مِنَ النَّوْمِ؟

٨- أَيْنَ تَدْرُسُ؟

٩- هَلْ أَنْتَ طَالِبٌ؟

١٠- مَاذَا فَعَلْتَ الْيَوْمَ؟

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşluklara gelecek uygun soru edatını seçiniz.

١- ذَلِكَ الرَّجُلُ الطَّوِيلُ؟

- (A) كَمْ (B) مَنْ (C) أَيَّ (D) مَتَى

٢- الْمَلْعَقَةُ الصَّغِيرَةُ؟

- (A) أَيَّ (B) مَتَى (C) أَيْنَ (D) كَمْ

٣- تِلْكَ السَّيَّارَةُ الْجَمِيلَةُ؟

- (A) لِمَنْ (B) كَمْ (C) هَلْ (D) مَتَى

٤- الْامْتِحَانُ يَا طُلَّابُ؟

- (A) هَلْ (B) كَمْ (C) أَيَّ (D) مَتَى

٥- أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ؟

- (A) مَتَى (B) هَلْ (C) كَمْ (D) أَيَّ

B- Aşağıdaki cevaplara ait uygun soruyu içeren cümleyi seçiniz.

١- يَدْرُسُ إِبْرَاهِيمُ فِي كَلِيَّةِ الطِّبِّ.

- (A) هَلْ يَدْرُسُ إِبْرَاهِيمُ؟
(B) مَتَى يَدْرُسُ إِبْرَاهِيمُ؟
(C) كَيْفَ يَدْرُسُ إِبْرَاهِيمُ؟
(D) فِي أَيِّ كَلِيَّةٍ يَدْرُسُ إِبْرَاهِيمُ؟

٢- نَعَمْ، لَا أَعْرِفُ بَيْتَ الْمُدْرَسِ.

- (A) أَيْنَ بَيْتُ الْمُدْرَسِ؟
(B) أَمَا تَعْرِفُ بَيْتَ الْمُدْرَسِ؟
(C) هَلْ هَذَا بَيْتُ الْمُدْرَسِ؟
(D) مَتَى تَذْهَبُ إِلَى بَيْتِ الْمُدْرَسِ؟

٣- اسْمُ الطَّبِيبِ رَشِيدٌ.

- (A) مَا اسْمُ الطَّبِيبِ؟
(B) هَلْ تَعْرِفُ اسْمَ الطَّبِيبِ؟
(C) أَ هَذَا اسْمُ الطَّبِيبِ؟
(D) أَيْنَ اسْمُ الطَّبِيبِ؟

٤- يَسْكُنُ عَبْدُ اللَّهِ فِي شَارِعِ الْجَامِعَةِ.

- (A) هَلْ هَذَا شَارِعُ الْجَامِعَةِ؟
(B) هَلْ يَسْكُنُ عَبْدُ اللَّهِ فِي شَارِعِ الْجَامِعَةِ؟
(C) أَيْنَ يَسْكُنُ عَبْدُ اللَّهِ؟
(D) هَلْ عَبْدُ اللَّهِ فِي شَارِعِ الْجَامِعَةِ؟

٥- سَأَذْهَبُ إِلَى الْحَلَّاقِ غَدًا.

- (A) أَيْنَ الْحَلَّاقُ؟
(B) مَتَى سَتَذْهَبُ إِلَى الْحَلَّاقِ؟
(C) مَنِ الْحَلَّاقُ؟
(D) كَيْفَ تَذْهَبُ إِلَى الْحَلَّاقِ؟

C- Aşağıdaki sorulara ait uygun cevabı içeren cümleyi seçiniz.

١- مَنْ آخِرُ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ؟

- (A) هُوَ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ.
(B) هُوَ آخِرُ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ.
(C) عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ خَلِيفَةٌ.
(D) هُمْ أَصْحَابُ الرَّسُولِ (ص).

٢- كَمْ شَخْصًا فِي الْحُجْرَةِ؟

- (A) فِي الْحُجْرَةِ أَرْبَعَةُ مَقَاعِدَ.
(B) فِي الْحُجْرَةِ شَخْصَانِ.
(C) الرِّجَالُ فِي الْحُجْرَةِ.
(D) فِي الْحُجْرَةِ أَوْلَادٌ.

٣- كَيْفَ جِئْتَ إِلَى الْكُلِّيَّةِ؟

- (A) الْكُلِّيَّةُ بَعِيدَةٌ عَنِ الْبَيْتِ.
(B) السَّيَّارَةُ أَسْرَعُ مِنَ الْحَافِلَةِ.
(C) جِئْتُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ بِالْحَافِلَةِ.
(D) الْحَافِلَةُ تَمُرُّ مِنْ أَمَامِ الْكُلِّيَّةِ.

٤- أَيْنَ تُوجَدُ الْكَعْبَةُ الْمُشْرِفَةُ؟

- (A) تُوجَدُ الْكَعْبَةُ الْمُشْرِفَةُ فِي مَكَّةَ.
(B) الْكَعْبَةُ قِبْلَةُ الْمُسْلِمِينَ.
(C) الْكَعْبَةُ الْمُشْرِفَةُ بَيْتُ اللَّهِ.
(D) مَكَّةُ الْمُكَرَّمَةُ فِي السُّعُودِيَّةِ.

٥- مَتَى يَنْتَهِي الدَّرْسُ؟

- (A) يَبْدَأُ الدَّرْسُ فِي السَّاعَةِ الثَّامِنَةِ.
(B) مُدَّةُ الدَّرْسِ سَاعَةٌ.
(C) الدَّرْسُ الْأَخِيرُ فِي السَّاعَةِ الثَّانِيَةِ.
(D) يَنْتَهِي الدَّرْسُ بَعْدَ سَاعَةٍ.

D- Aşağıdaki boşluklara gelecek uygun kelimeyi seçiniz.

١- كَمْ عِنْدَكَ؟

- (A) كِتَابًا (B) إِخْوَانٍ (C) قَلَمٍ (D) وَلَدٍ

٢- كَمْ لَكَ؟

- (A) حَقَائِبَ (B) مُعَلِّمٍ (C) أُحْتَأَ (D) بَنَاتٍ

٣- كَمْ فِي غُرْفَتِكَ؟

- (A) نَافِذَةٌ (B) كُرْسِيٌّ (C) سَرِيرٍ (D) مَقَاعِدَ

٤- كَمْ لِلسَّيَّارَةِ؟

- (A) شُبَّاكٍ (B) أَبْوَابًا (C) بَابٍ (D) عَجَلَةً

٥- كَمْ فِي هَذِهِ الْمَدِينَةِ؟

- (A) فَنَادِقَ (B) مَسْجِدًا (C) دُكَّانٍ (D) مَدْرَسَةً

E- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimeye uygun soruyu seçiniz.

۱- أَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ فِي السَّابِعَةِ صَبَاحًا.

(A) مَاذَا تَتَنَاوَلُ فِي السَّابِعَةِ صَبَاحًا؟

(B) مَتَى تَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ؟

(C) أَيْنَ تَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ؟

(D) مَعَ مَنْ تَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ؟

۲- أَكُلُ فِي طَعَامِ الْإِفْطَارِ الْخُبْزَ وَالْجُبْنَ وَالْبَيْضَ.

(A) مَنْ يَأْكُلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ؟

(B) أَيْنَ تَأْكُلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ؟

(C) مَاذَا تَأْكُلُ فِي طَعَامِ الْإِفْطَارِ؟

(D) مَتَى تَأْكُلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ؟

۳- أَتَنَاوَلُ فِي الْيَوْمِ ثَلَاثَ وَجَبَاتٍ.

(A) كَمْ وَجَبَةً تَتَنَاوَلُ فِي الْيَوْمِ؟

(B) أَيْنَ تَتَنَاوَلُ الْوَجَبَاتِ؟

(C) مَاذَا تَتَنَاوَلُ فِي الْوَجَبَاتِ؟

(D) مَتَى تَتَنَاوَلُ الْوَجَبَاتِ؟

۴- زَوْجَتِي هِيَ الَّتِي تُعِدُّ لِي الطَّعَامَ.

(A) مَاذَا تُعِدُّ زَوْجَتُكَ؟

(B) أَيْنَ تُعِدُّ زَوْجَتُكَ الطَّعَامَ؟

(C) مَتَى تُعِدُّ زَوْجَتُكَ الطَّعَامَ؟

(D) مَنْ يُعِدُّ الطَّعَامَ لَكَ؟

هـ - أَتَنَاوَلُ الْعَدَاءَ عَادَةً فِي غُرْفَةِ الطَّعَامِ.

(A) أَيْنَ غُرْفَةُ الطَّعَامِ؟

(B) أَيْنَ تَتَنَاوَلُ الْعَدَاءَ عَادَةً؟

(C) هَلْ تَتَنَاوَلُ الْعَدَاءَ؟

(D) مَتَى تَتَنَاوَلُ الْعَدَاءَ؟

F- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili soru edatlarının doğru irabını içeren cümleyi seçiniz.

1- أَيْنَ كِتَابُكَ؟

(A) مبنيّ على الفتح، في محلّ نصبٍ، مفعولٌ به.

(B) مبنيّ على الفتح، في محلّ رفعٍ، مُبْتَدَأٌ.

(C) مبنيّ على الفتح، في محلّ رفعٍ، خَبَرٌ مُقَدَّمٌ.

(D) مبنيّ على الفتح، في محلّ نصبٍ، ظَرْفٌ مَكَانٍ.

2- مَاذَا أَكَلْتُ فِي طَعَامِ الْعَدَاءِ.

(A) مبنيّ على السُّكُونِ، في محلّ نصبٍ، مفعولٌ به.

(B) مبنيّ على السُّكُونِ، في محلّ رفعٍ، مُبْتَدَأٌ.

(C) مبنيّ على الفتح، في محلّ رفعٍ، خَبَرٌ مُقَدَّمٌ.

(D) مبنيّ على الفتح، في محلّ نصبٍ، ظَرْفٌ مَكَانٍ.

3- كَيْفَ حَالُكَ يَا زَيْنَبُ؟

(A) مبنيّ على الفتح، في محلّ نصبٍ، مفعولٌ به.

(B) مبنيّ على الفتح، في محلّ رفعٍ، مُبْتَدَأٌ.

(C) مبنيّ على الفتح، في محلّ نصبٍ، ظَرْفٌ مَكَانٍ.

(D) مبنيّ على الفتح، في محلّ رفعٍ، خَبَرٌ مُقَدَّمٌ.

4- من رأيت اليوم في المدرسة؟

- (A) مبني على السكون، في محل رفع، خبر مقدم.
(B) مبني على السكون، في محل نصب، مفعول به.
(C) مبني على السكون، في محل نصب، ظرف مكان.
(D) مبني على السكون، في محل رفع، مبتدأ.

5- أيكم كتب هذا الخط الجميل.

- (A) مرفوع بضم ظاهري، مبتدأ.
(B) مبني على السكون، في محل نصب، خبر مقدم.
(C) مبني على الضم، في محل رفع، فاعل.
(D) مرفوع بضم ظاهري، في محل رفع، خبر مقدم.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>	<u>F</u>
1- B	1- D	1- A	1- A	1- B	1- C
2- C	2- B	2- B	2- C	2- C	2- A
3- A	3- A	3- C	3- A	3- A	3- D
4- D	4- C	4- A	4- D	4- D	4- B
5- B	5- B	5- D	5- B	5- B	5- A

6. ÜNİTE MÜFRED, TESNİYE ve CEMÎ

Prof. Dr. M. Reşit ÖZBALIKÇI

دَخَلَ الْأَبُ الْبُسْتَانَ. فِي الْقَرْيَةِ مَسْجِدَانِ صَغِيرَانِ.
نَجَحَ الطَّالِبُ فِي الْامْتِحَانِ. لِخَالِدِ ابْنَانِ وَبَنَاتَانِ.
خَرَجَ الْقِطُّ مِنَ الْبَيْتِ. فِي هَذِهِ الشَّقَّةِ غُرَفَتَانِ كَبِيرَتَانِ.
الْمُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ لِلَّهِ.
الْمُسْلِمَاتُ قَانِتَاتٌ لِلَّهِ.
حَضَرَ الْعَمَالُ إِلَى الْمَصْنَعِ.

AÇIKLAMALAR

İsimler tekil (müfred), ikil (tesniye) ve çoğul (cemi) olmak üzere üç kısma ayrılır:

A- Müfred: Müzekker veya müennes olsun tek bir şeyi gösteren isimdir. Müfred isimlerin raf alâmeti damme, nasb alâmeti fetha, cer alâmeti ise kesredir. Örnek:

هَذَا كِتَابٌ مُفِيدٌ. Bu, faydalı bir kitaptır. (Raf hali)

جَاءَ رَجُلٌ بَدَوِيٌّ. Bedevi bir adam geldi. (Raf hali)

شَاهَدْنَا حَدِيقَةً جَمِيلَةً. Güzel bir bahçe gördük. (Nasb hali)

يَفْهَمُ الطَّالِبُ الدَّرْسَ. Öğrenci dersi anlıyor. (Nasb hali)

خَرَجَ الْمُعَلِّمُ مِنَ الصَّفِّ. Öğretmen sınıftan çıktı. (Cer hali)

يَأْمُرُ الْأَبُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ. Baba, ailesine namazı emreder. (Cer hali)

B- Tesniye: İki varlığı gösteren kelimelere denir. Müfred isimlerin sonuna raf halinde elif nûn (انِ), nasb ve cer halinde ise yâ nûn (يْنِ) eklenerek tesniye yapılır. Bunlar tesniye yapım ekleridir. Müsennâ isimlerin raf alâmeti elif (اِ), nasb ve cer alâmeti ise yâ (يِ) dir. Örnek:

- ﴿وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ﴾ İki deniz birbirine eşit olmaz. (Raf)
- ﴿وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ﴾ Bu ikisinden başka iki cennet daha vardır. (Raf)
- ﴿سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ﴾ Onlara iki kez azap edeceğiz. (Nasb)
- ﴿وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ﴾ Onların bahçelerini iki bahçeye çevirdik. (Nasb)
- ﴿رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ﴾ O, iki doğunun Rabbidir, iki batının Rabbidir. (Cer)
- ﴿مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ﴾ Allah insanın içine iki kalp koymamıştır. (Cer)

Müsennâ isim muzâf olduğunda sonundaki nûn düşer. Örnek:

- ﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي هَبٍ وَتَبَّ﴾ (يَدَانِ) Ebû Leheb'in elleri kurusun; kurudu da! (Raf)
- رَأَيْتُ طِفْلَيْنِ عَلَيَّ. (طِفْلَيْنِ) Ali'nin iki çocuğunu gördüm. (Nasb)
- سَلَّمْتُ عَلَى أَسْتَاذَيْنِ الْكَلْبِيِّ. (أُسْتَاذَيْنِ) Fakültenin iki hocasına selâm verdim. (Cer)

C- Cemî: İkiden fazla varlıkları gösteren isimlere denir. Cemîler üç kısma ayrılır: **Cem-i müzekkeri sâlim**, **cem-i müennesi sâlim** ve **cem-i teksîr**dir.

Cem-i müzekker-i sâlim: Müfred hali değişmeden müzekker isimlerin sonuna raf halinde vâv nûn (وَنَ), nasb ve cer halinde ya nûn (يْنَ) ilave edilen cemîlerdir. Örneğin: النَّاجِحِينَ , الْفَائِزِينَ , اللَّاعِبُونَ gibi. Bu kelimelerin müfredi نَاجِحٌ , فَائِزٌ , لَاعِبٌ şeklindedir. Bir kelimenin cem-i müzekker-i sâlim şeklinde çoğulunun yapılabilmesi için:

- a- Sonunda kapalı ta (ة) bulunmayanmüfred özel isim olması gerekir. طَلْحَة - مُحَمَّدٌ gibi. Sonu kapalı tâ ile biten طَلْحَة nın çoğulu سَيِّوِيَهُونَ , bileşik isim olan سَيِّوِيَهُ نın çoğulu سَيِّوِيَهُونَ , izafet terkihi olan عَبْدُ اللَّهِ in da عَبْدُونَ şeklinde çoğulu **yapılamaz**.

- b- Müennesi ta (ة) lı olan ve akıllı erkeğe ait sıfat olması gerekir.

ماهرٌ (مؤنثة ماهرة) ← ماهرُونَ

Not: عَلَامَةٌ ← عَلَامَتُونَ şeklinde bir çoğul **yapılamaz**.

c- İsm-i tafdil olması gerekir:

أَعْظَمُ ← أَعْظَمُونَ، أَكْبَرُ ← أَكْبَرُونَ، أَحْسَنُ ← أَحْسَنُونَ، أَفْضَلُ ← أَفْضَلُونَ.

Her üç şarta uygun birer örnek:

مُحَمَّدٌ ← مُحَمَّدُونَ عَالِمٌ ← عَالِمُونَ أَكْبَرُونَ gibi.

Ancak bu şartları taşımayan bazı kelimeler vardır. Bu üç şarttan hiç birini taşımadığı halde cem-i müzekker-i sâlim şeklinde çoğulları yapılır, Bunlara Arapça ifadesiyle “**cemi müzekker sâlime mülhak isimler**” adı verilir. Örnek:

(ابن) بَنُونَ — (سنة) سِنُونَ — (عالم) عَالَمُونَ — (أهل) أَهْلُونَ — (أرض) أَرْضُونَ

أَرْضُونَ — (ذو) أُولُو — ukûd sayıları عِشْرُونَ تِسْعُونَ

İRABI: Cemi müzekkeri salimin raf alameti vav, nasb ve cer alameti ise ya dır. Örnek:

حَضَرَ الْمُهَنْدِسُونَ.

زُرْتُ الْمُهَنْدِسِينَ.

سَلَّمْتُ عَلَى الْمُهَنْدِسِينَ.

Cem-i müzekker-i sâlim muzâf olduğunda (tesniyede olduğu gibi) sonundan nûn (ن) düşer. Bu düşüş sadece telâffuzu kolaylaştırmak içindir; başka bir anlam taşımaz. Örnek:

حَضَرَ الْمُدَرِّسُونَ ← حَضَرَ مُدَرِّسُو اللغة العربية.

2-Cem-i müennes-i sâlim: Müennes isimlerin müfred haline elif te (ات)

ilâve edilerek yapılan ve müfred hali değişmeyen dişil cemilerdir. Kapalı tâ ile biten bir kelime çoğul yapılacağı zaman sonundaki tâ harfi düşürülür ve çoğul eki eklenir. Örnek:

مُهَنْدِسَةٌ ← مِهْنَدِسَاتُ مَعْلَمَةٌ ← مَعْلِمَاتُ

تَلْمِيذَةٌ ← تَلْمِيذَاتُ كَلِمَةٌ ← كَلِمَاتُ

خَدِيجَةٌ ← خَدِيجَاتُ عَائِشَةٌ ← عَائِشَاتُ

Bir ismin cem-i müennesi sâlim şeklinde çoğul yapılabilmesi için:

a- Müennes özel isim olması,

هِنْدٌ ← هِنْدَاتُ زَيْنَبٌ ← زَيْنَبَاتُ

سُعَادُ ← سَعَادَاتٌ مَرِيْمٌ ← مَرِيَمَاتٌ

b- Üç te'nis alametinden biriyle biten isim olması,

صَحْرَاءُ ← صَحْرَاوَاتٌ

ذِكْرَى ← ذِكْرِيَّاتٌ

شَجَرَةٌ ← شَجَرَاتٌ

c- Akılsıza ait sıfat ve küçültme ismi olması,

جَبَلٌ شَاهِقٌ ← جِبَالٌ شَاهِقَةٌ/شَاهِقَاتٌ،

دُرَيْهَمٌ ← دُرَيْهَمَاتٌ

d- Üç harften fazla olan fiillerin mastarı olması,

تَعْرِيفٌ ← تَعْرِيفَاتٌ، اِكْرَامٌ ← اِكْرَامَاتٌ، تَعْلِيمٌ ← تَعْلِيمَاتٌ

e- Başka bir çoğulu bulunmayan isim olması

مَهْرَجَانٌ ← مَهْرَجَانَاتٌ تَلْفِزِيُونٌ ← تَلْفِزِيُونَاتٌ

حَمَامٌ ← حَمَامَاتٌ اِصْطَبَلٌ ← اِصْطَبَلَاتٌ

f- İbn [ابن] ve zî [ذي] kelimeleriyle başlayan gayr-ı âkil isim olması

ذُو الْقَعْدَةِ ← ذَوَاتُ الْقَعْدَةِ ذُو الْحِجَّةِ ← ذَوَاتُ الْحِجَّةِ

ابْنُ آوَى ← بَنَاتُ آوَى ابْنُ عُرْسٍ ← بَنَاتُ عُرْسٍ

İRABI: Cemi müennesi sâlim ötre ile merfu, üstünün vekili olarak esre ile mansûb olur. Mecnûs hali ise esre ile olur.

حَضَرَتِ الْمُهَنْدِسَاتُ.

زُرْتُ الْمُهَنْدِسَاتِ.

سَلَّمْتُ عَلَى الْمُهَنْدِسَاتِ.

3- Cem-i teksîr: Müfredinin bünyesinde harf veya hareke değişikliği ile meydana gelen çoğullardır. Örnek:

عَامِلٌ ← عُمَّالٌ، مَدِينَةٌ ← مَدَنٌ، أَسَدٌ ← أُسَدٌ، طَبِيبٌ ← أَطِبَاءٌ

İRABI: Müfred isim gibidir. Damme ile merfû, fetha ile mansûb kesra ile de mecnûs olur. Örnek:

حَضَرَ الْعَمَالَ. زُرْتُ الْعَمَالَ. سَلَّمْتُ عَلَى الْعَمَالَ.

Cemi teksir, sayıya delalet etmesi bakımından iki çeşittir:

- 1- Cem-i Killet (azlık çoğulu)
- 2- Cem-i Kesret (çokluk çoğulu)

1- Cem-i Killet: 3-10 arası sayıda olan varlığı gösteren çoğuldur. Dört kalıbı vardır. Bu kalıplar ezberlendiği takdirde bütün kalıplar için değerlendirme yapılabilir:

﴿وَإِذَا رَأَيْتَهُمْ تُعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ﴾ (أَفْعَال) Onlara baktığın zaman cüsseleri hoşuna gider.

﴿فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ﴾ (أَفْعُل) Yeryüzünde dört ay daha dolaşınız.

أَمَّا سَمِعْتَ أَنَّ لِسُلَيْمَانَ خَيْلًا لَهَا أَجْنِحَةٌ؟ (أَفْعَلَة) Süleyman'ın atının kanatları olduğunu duymadın mı?

﴿وَجَاءَ إِخْوَةُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ﴾ (فِعْلَة) Yusuf'un kardeşleri gelip yanına girdiler.

2- Cem-i Kesret: Üçten sonsuzakadar olan varlıkları gösteren çoğullardır. Çok sayıda kalıpları vardır. En çok kullanılan kalıpları şunlardır:

﴿فُعُل﴾ ← ﴿فُرُش﴾، ﴿فُعُل﴾ ← ﴿صُفُر﴾، ﴿فُعُل﴾ ← ﴿تُرُب﴾، ﴿فُعُل﴾ ← ﴿قُطَع﴾، ﴿فُعُل﴾ ← ﴿نُصُر﴾، ﴿فَعْلَة﴾ ← ﴿طَلَبَة﴾، ﴿فَعْلَة﴾ ← ﴿فَيْلَة﴾، ﴿فَعْلَى﴾ ← ﴿مَرَضَى﴾، ﴿فُعُول﴾ ← ﴿بُيُوت﴾، ﴿فِعَال﴾ ← ﴿كِلَاب﴾، ﴿فُعَال﴾ ← ﴿كُتَاب﴾، ﴿فُعَلَاء﴾ ← ﴿عُلَمَاء﴾، ﴿فُعَالَى﴾ ← ﴿دَعَاوَى﴾، ﴿فُعَالَى﴾ ← ﴿كُسَالَى﴾

İsmi Çeşitleri

Müfred : Eril/dişil tek varlığı gösterir.

Örnek: وَلَدٌ — بِنْتُ — سَيَّارَةٌ

Müsennâ : Eril/dişil iki varlığı gösterir.

Örnek: وَلَدَانِ — بِنْتَانِ — سَيَّارَتَانِ

Cemi : Eril/dişil ikiden çok varlığı gösterir.

Örnek: مُعَلِّمُونَ — مُعَلِّمَاتٌ — عُمَّالٌ

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki tekil kelimelerin ikil ve çoğullarını yazınız.

المفرد	المثنى	الجمع
أَبٌ		
ابْنٌ		
أَخٌ		
أُخْتُ		
إِسْمٌ		
أُمٌّ		
إِمْرَأَةٌ		
بَابٌ		
بِنْتُ		
تَاجِرٌ		
جَدِيدٌ		
حَاجٌ		
رَجُلٌ		
زَوْجٌ		
زَوْجَةٌ		
صَدِيقٌ		
صَغِيرٌ		
ضَعِيفٌ		
ضَيْفٌ		
طَبِيبٌ		

.....		طَوِيلٌ
.....		طَوِيلَةٌ
.....		عَمَّةٌ
.....		غَنِيٌّ
.....		فَتَاةٌ
.....		فَتًى
.....		فَقِيرٌ
.....		كَبِيرٌ
.....		كَبِيرَةٌ
.....		كَلْبٌ
.....		لُغَةٌ
.....		مُدَرِّسٌ
.....		مُسْلِمٌ
.....		مُسْلِمَةٌ
.....		مِلْعَقَةٌ
.....		هَذَا
.....		هَذِهِ
.....		هُوَ
.....		هِيَ
.....		وَجْهٌ
.....		وَزِيرٌ
.....		وَلَدٌ

2- Aşağıdaki kelimelerin müfretilerini yazınız.

المُفْرَدُ	الكَلِمَةُ	المُفْرَدُ	الكَلِمَةُ
.....	وَلَدَانِ		طَبِيبَاتٌ
.....	آبَاءٌ		مَكْتَبَانِ
.....	إِخْوَةٌ		فَتَيَّةٌ
.....	أَزْوَاجٌ		كِبَارٌ
.....	أَسْمَاءٌ		أَحْوَاتٌ
.....	أَطِبَّاءٌ		فُقَرَاءٌ
.....	إِمْرَأَتَانِ		مِنْدِيلَانِ
.....	أُمّهَاتٌ		أَبْنَاءٌ
.....	كُتُبٌ		حُجَّاجٌ
.....	جُدُدٌ		ضُيُوفٌ
.....	زَوْجَاتٌ		أَعْنِيَاءٌ
.....	ضِعَافٌ		بَنَاتٌ
.....	طَوَالٌ		أَوْقَاتٌ
.....	عَمَّاتٌ		مُسْلِمُونَ
.....	فَتَيَاتٌ		ضَمَائِرٌ
.....	قَمِصَانِ		أُخْتَانِ
.....	مُهَنْدِسُونَ		صِغَارٌ
.....	كِبَارٌ		أَخْوَانِ
.....	نِسَاءٌ		رِجَالٌ
.....	وُزَرَاءُ		مُسْلِمَاتٌ

3- Aşağıdaki cümlelerde örnekte olduğu gibi mübtedayı müsennâya çeviriniz.

- المِثَالُ : هَذَا كِتَابٌ. هَذَا كِتَابَانِ.
- 1- هَذَا قَلَمٌ. :
- 2- هَذِهِ مِسْطَرَةٌ. :
- 3- هَذَا طَالِبٌ. :
- 4- هَذِهِ طَالِبَةٌ. :
- 5- هَذَا الرَّجُلُ مُدَرِّسٌ. :
- 6- هَذَا الطَّالِبُ مِنَ الْهِنْدِ. :
- 7- هَذِهِ السَّاعَةُ مِنَ الْيَابَانِ. :
- 8- هَذِهِ السَّيَّارَةُ لِلْمُدِيرِ. :
- 9- لِمَنْ هَذَا الْمِفْتَاحُ؟ :
- 10- لِمَنْ هَذِهِ الْمَلْعَقَةُ؟ :

4- Aşağıdaki cümlelerde geçen tekil, ikil ve çoğulları gösteriniz.

- 1- خَالِدٌ لَهُ ابْنَانِ وَبَنَاتَانِ.
- 2- فَاطِمَةُ لَهَا طِفْلَانِ صَغِيرَانِ.
- 3- لِي عَيْنَانِ وَأُذُنَانِ وَيَدَانِ وَرِجْلَانِ.
- 4- فِي هَذَا الْبَيْتِ عُزْفَتَانِ كَبِيرَتَانِ.
- 5- هَؤُلَاءِ إِخْوَتِي وَهَؤُلَاءِ أَخَوَاتِي.

5- Aşağıdaki örnekte olduğu gibi mübtedayı çoğula çeviriniz ve gerekli değişikliği yapınız.

المِثَالُ: هَذِهِ بِنْتُ. هَؤُلَاءِ بَنَاتٌ.

1- هَذِهِ طَالِبَةٌ. :

2- هَذَا تَاجِرٌ. :

3- هَذِهِ مُدَرِّسَةٌ. :

4- هَذِهِ طَبِيبَةٌ. :

5- هَذَا رَجُلٌ. :

6- هَذِهِ مُسْلِمَةٌ. :

6- Altı çizili kelimeleri örnekte olduğu gibi çoğula çeviriniz

المِثَالُ : مَنْ هَذَا الرَّجُلُ؟ هُوَ حَاجٌّ. مَنْ هَؤُلَاءِ الرِّجَالُ؟ هُمُ حُجَّاجٌ.

1- مَنْ أَيْنَ هَذَا الطَّالِبُ؟ هُوَ مِنَ الْهِنْدِ. :

2- أَيْنَ التَّاجِرُ الْكَبِيرُ؟ هُوَ فِي السُّوقِ. :

3- أَيْنَ الْمُدَرِّسُ الْجَدِيدُ؟ هُوَ عِنْدَ الْمَدِيرِ. :

4- أَيْنَ الطَّالِبُ الصَّغِيرُ؟ أ هُوَ فِي الصَّفِّ؟ :

5- أ هَذَا الطَّالِبُ الْبَغِي؟ لَا، هُوَ فَقِيرٌ. :

7- Aşağıdaki isimlere parantez içindeki ismi işaretlerle işaret ediniz

(هَذَا، هَذِهِ، هَذَانِ، هَاتَانِ، هَؤُلَاءِ).

..... أَخِي. أُخْتِي.

..... رَجُلَانِ. مُدَرِّسُونَ.

..... طَالِبَاتٌ. أُمِّي.

..... أَبِي. طَالِبَةٌ.

..... طَيِّبَتَانِ. تُجَّارٌ.

8- Örnekte olduğu gibi cemi müennes salim sıgasına çeviriniz.

المَثَالُ: الْمُسْلِمُونَ مُخْلِصُونَ لِلَّهِ. ← الْمُسْلِمَاتُ مُخْلِصَاتٌ لِلَّهِ.

← ١ - الْأَطِبَّاءُ مَوْجُودُونَ فِي الْمُسْتَشْفَى.

← ٢ - الْمُسَافِرُونَ مُنْتَظِرُونَ فِي صَالَةِ الْمَطَارِ.

← ٣ - الطَّلَابُ نَاجِحُونَ فِي الْإِمْتِحَانِ.

← ٤ - الْمُوظَّفُونَ مُجْتَمِعُونَ مَعَ الْمُدِيرِ.

← ٥ - الْعَامِلُونَ فِي الْفُنْدُقِ نَشِيطُونَ.

9- Altı çizili kelimeyi örnekte olduğu gibi müfrede çevirerek gerekli değişiklikleri yapınız.

المثال: المُسْلِمُونَ خَاشِعُونَ فِي الصَّلَاةِ. المُسْلِمُ خَاشِعٌ فِي الصَّلَاةِ.

١- يُوجَدُ فِي الرِّيَاضِ جَامِعَتَانِ.

٢- فِي الرِّيَاضِ الْحَدَائِقُ جَمِيلَةٌ.

٣- وَجَدْتُ فِي إِسْطَنْبُولَ مَعَاهِدَ عِلْمِيَّةٍ.

٤- فِي إِزْمِيرَ شَرَكَاتُ تِجَارِيَّةٍ عَظِيمَةٌ.

٥- الْبُيُوتُ فِي الْقُرَى صَغِيرَةٌ.

10- Aşağıdaki boşlukları örneklerde olduğu gibi parantez içinden uygun kelimelerle doldurunuz.

1- الْمَسْجِدَانِ (جَدِيدٌ - جَدِيدَةٌ - جَدِيدَانِ)

2- الْأُمُّ لَطْفُهَا. (مُبْتَسِمَةٌ - مُبْتَسِمَتَانِ - مُبْتَسِمَاتٌ)

3- مُسْرَعَتَانِ. (السَّيَّارَةُ - السَّيَّارَاتُ - السَّيَّارَتَانِ)

4- الْعُمَالُ (نَشِيطَانِ - نَشِيطُونَ - نَشِيطٌ)

5- مُدِيرَةُ الْفُنْدُقِ فِي الصَّلَاةِ. (جَالِسَاتٌ - جَالِسَةٌ - جَالِسَتَانِ)

6- سَائِقُ السَّيَّارَةِ فِي السَّبْرِ. (مُسْرِعَانِ - مُسْرِعُونَ - مُسْرِعٌ)

7- الطُّلَّابُ فِي الْامْتِحَانِ. (نَاجِحٌ - نَاجِحَانِ - نَاجِحُونَ)

8- حُسَامٌ وَفَيْصَلٌ إِلَى الْقَاهِرَةِ. (مُسَافِرُونَ - مُسَافِرَانِ - مُسَافِرٌ)

9- الْبَنَاتُ فِي شُرْفَةِ الْمَنْزِلِ. (وَاقِفَةٌ - وَاقِفَاتُ - وَاقِفَتَانِ)

11- Aşağıdaki cemi müzekker salim, cemi müennes salim ve cemi teksir şeklindeki çoğulları ilgili bölümlere yazınız.

(أَقْلَامٌ - مُدَرِّسُونَ - مُعَلِّمَاتٌ - عُلَمَاءُ - بُيُوتٌ - سِيَّاراتٌ - سَائِقُونَ - رِجَالٌ - عُمَالٌ - مُدَرِّسُونَ - مُسَلِّمَاتٌ - فَلَاحُونَ - أَكْوَابٌ - سَبُّورَاتٌ - مُوظَّفُونَ - أَطِبَّاءٌ - مُسَافِرَاتٌ - مُعَلِّمُونَ - جَامِعَاتٌ - مُمَرِّضُونَ - طَالِبَاتٌ - مُهندسون - أولادٌ - مُمَرِّضَاتٌ - تِلَامِيذٌ - مُزَارِعُونَ - طَبَّاحَاتٌ)

جمع التذكير	جمع المؤنث السالم	جمع المذكر السالم
أَطِبَّاءٌ	مُعَلِّمَاتٌ	مُدَرِّسُونَ
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		
.....		

12- Aşağıdaki cümlelerde geçen müsennâ isimlerin i'râbtaki yerini örnekteki gibi belirtiniz:

إِعْرَابُهُ	الاسْمُ
فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ.	الْقَائِدَانِ الْمُظْفِرَانِ.
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

13- Aşağıdaki cümlelerde geçen cemi müzekkeri salim isimlerin i'râbtaki yerini örnekteki gibi belirtiniz:

الاسم إعرابه

المثال: قَدِمَ القَادَةُ المَخْلُصُونَ. المَخْلُصُونَ صِفَةُ الفَاعِلِ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ.

- ١- مُحَمَّدٌ وَخَالِدٌ وَعَلِيٌّ طُلَّابٌ مُجْتَهِدُونَ.
- ٢- أَنتَهَى الْعَامِلُونَ عَمَلَهُمْ فِي سَاعَتَيْنِ.
- ٣- أَبْصَرْتُ الْجُنْدِيَّيْنَ النَّشِيطَيْنِ.
- ٤- مُهَنْدِسُو الشَّرَكَةِ مَاهِرُونَ.
- ٥- جَاءَ الْمُسْلِمُونَ إِلَى الْمَسْجِدِ.

14- Altı çizili çoğulların örneklerde olduğu gibi türünü açıklayınız

المثال نوع الجمع
إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ. جَمْعُ مُذَكَّرٍ سَالِمٍ

- ١- يُوجَدُ بِالْجَامِعَةِ كُتُبَاتٌ كَثِيرَةٌ. :
- ٢- شَوَارِعُ الْمَدِينَةِ وَاسِعَةٌ. :
- ٣- وَصَلَ الضُّيُوفُ إِلَى الْحَفْلِ. :
- ٤- سَافَرَتِ الْمُعَلِّمَاتُ إِلَى مَكَّةَ. :
- ٥- الْمُفَكِّرُونَ قَادَةُ الرَّأْيِ فِي الْأُمَّةِ. :

15- Aşağıdaki müfred kelimelerin uygun çoğulunu yazınız.

.....	مَنْزِلٌ		شَاعِرٌ
.....	مُعَلِّمَةٌ		طِفْلٌ
.....	أُسْتَاذٌ		نَاجِحَةٌ
.....	حَدِيقَةٌ		مُسْلِمَةٌ
.....	مُدِيرٌ		مُؤْمِنٌ
.....	أُمٌّ		مُحَاضِرٌ

16- Aşağıdaki paragrafları tercüme ediniz ve içinde geçen müfred tesniye ve cemi kelimeleri bulunuz.

ذَهَبَ طِفْلَانِ إِلَى حَدِيقَةٍ جَمِيلَةٍ فَوَجَدَا عُصْفُورَيْنِ يَقِفَانِ عَلَى عُصْنَيْنِ يَأْكُلَانِ مِنَ الثَّمَارِ
وَيُعَرِّدَانِ فِي سَعَادَةٍ وَسُرُورٍ. فَقَالَ أَحَدُ الطِّفْلَيْنِ: إِنَّ الْحُرِّيَّةَ مَصْدَرُ السَّعَادَةِ.

يَنْهَضُ النَّاشِطُونَ مِنَ التَّلَامِيذِ فِي الصَّبَاحِ الْبَاكِرِ. فَيُرَاجِعُونَ دُرُوسَهُمْ ثُمَّ يُصَلُّونَ صَلَاةَ
الْفَجْرِ، بَعْدَهُ يَتَنَاوَلُونَ فَطُورَهُمْ فَيُودِّعُونَ وَالِدِيَهُمْ وَيَذْهَبُونَ إِلَى مَدَارِسِهِمْ مَسْرُورِينَ ثُمَّ
يَعُودُونَ إِلَى بُيُوتِهِمْ فِي الْمَسَاءِ.

فِي الْمُدُنِ الْكَبِيرَةِ مَيَادِينُ فَسِيحَةٌ تُزَيِّنُهَا مُتَنَزِّهَاتٌ جَمِيلَةٌ، وَشَوَارِعُهَا طَوِيلَةٌ وَمَرْصُوفَةٌ،
وَتَرَى عَلَى جَوَانِبِهَا قُصُورًا عَالِيَةً وَمَتَاجِرَ كَبِيرَةً، وَتَجْرِي السَّيَّارَاتُ فِي شَوَارِعِهَا، تَنْقُلُ النَّاسَ
إِلَى أَعْمَالِهِمْ وَالطُّلَّابَ وَالطَّالِبَاتِ إِلَى مَنَازِلِهِمْ.

17- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

..... : الطُّلَّابُ يَجْتَهِدُونَ فِي دُرُوسِهِمْ.

..... : الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ.

..... : الطَّالِبَاتُ الْمُهَذَّبَاتُ مُحْتَرَمَاتٌ.

..... : الْمُضِيفَاتُ يَعْمَلْنَ فِي الطَّائِرَاتِ.

..... : الْبَائِعُونَ يَسْكُنُونَ فِي الْمُدُنِ.

18- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

..... : Bu öğrenciler fakirdir.

..... : Yeni öğretmenler müdürün yanındadır.

..... : İki doktor hastanededir.

..... : İki yeni araba hızlıdır.

..... : Arkadaşlarım kütüphanededir.

19- İrab Örnekleri:

١- جَاءَ الْوَلَدُ.

جاءَ: فعلٌ ماضٍ مبنيٌّ على الفتحِ.

الولدُ: فاعلٌ مرفوعٌ بالضمة الظاهرة.

٢- قَدِمَ الطَّالِبَانِ.

قَدِمَ: فعلٌ ماضٍ مبنيٌّ على الفتحِ.

الطالبانِ: فاعلٌ مرفوعٌ بالالفِ لأنه مُثنًى.

٣- العليُّونَ محبوبُونَ.

العليُّونَ: مبتدأ مرفوعٌ بالواوِ لأنَّه جمعُ مُذكرٍ سَالِمٍ.

محبوبُونَ: خبرٌ مرفوعٌ بالواوِ لأنَّه جمعُ مُذكرٍ سَالِمٍ.

٤- ذهبتُ إلى المكتباتِ.

ذهبتُ: فعلٌ ماضٍ مبنيٌّ على السُّكونِ لا يتَّصله بضميرٍ رَفْعٍ مُتحرِّكٍ، والتَّاءُ

ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٌ.

إلى: حرفٌ جرٌّ.

المكتباتِ: اسمٌ مجرورٌ بـ (إلى) وعلامةُ جرِّه الكسرةُ الظاهرةُ في آخره.

Aşağıdaki cümlelerin irabını yapınız.

١- الطالبُ ناجحٌ.

٢- العالمانِ أتيا.

٣- شاهدتُ الأستاذينِ.

٤- المتقنُونَ محبوبُونَ.

٥- جلسنا في الحجراتِ.

DENEMESORULARI

A- Aşağıdaki boşlukları uygun kelimelerle doldurunuz.

۱- هَذَا فَقِيرٌ، وَهَؤُلَاءِ

(A) فَقِيرَةٌ (B) فَقِيرَانِ (C) فَقِيرٌ (D) فَقَرَاءٌ

۲- هَذَا طَبِيبٌ، وَهَؤُلَاءِ

(A) أَطِبَّاءُ (B) طَبِيبٌ (C) طَبِيبَانِ (D) طَبِيبَةٌ

۳- هَذَا مُدَرِّسٌ، وَهَؤُلَاءِ

(A) مُدَرِّسَتَانِ (B) مُدَرِّسَةٌ (C) مُدَرِّسُونَ (D) مُدَرِّسَانِ

۴- هَذَا مُجْتَهِدٌ، وَ مُجْتَهِدُونَ.

(A) هُوَ (B) هَؤُلَاءِ (C) هُنَّ (D) هِيَ

۵- هَذَا شَيْخٌ، وَ شُيُوخٌ.

(A) هِيَ (B) هُمَا (C) هُوَ (D) هُمْ

B- Aşağıdaki sorulara müsennâ isimler kullanarak cevap veriniz.

۱- كَمْ صَدِيقًا لَكَ يَا مُحَمَّدٌ؟

(A) لِي أَصْدِقَاءُ. (B) لِي صَدِيقٌ.

(C) لِي صَدِيقَةٌ. (D) لِي صَدِيقَانِ.

۲- كَمْ طَالِبًا جَدِيدًا فِي صَفِّكُمْ؟

(A) فِي صَفِّنَا طَالِبٌ. (B) فِي صَفِّنَا طَالِبَانِ جَدِيدَانِ.

(C) فِي صَفِّنَا طُلَّابٌ. (D) فِي صَفِّنَا طَالِبَاتٌ.

۳- كَمْ مَسْجِدًا فِي قَرْيَتِكَ يَا زَكْرِيَّا؟

(A) فِيهَا مَسْجِدَانِ. (B) فِيهَا مَسْجِدٌ.

(C) فِيهِ مَسْجِدٌ. (D) فِيهَا مَسَاجِدٌ.

٤- كَمْ فُنْدُقًا فِي هَذَا الشَّارِعِ؟

- (A) فِي هَذَا الشَّارِعِ فُنْدُقٌ.
(B) فِي هَذَا الشَّارِعِ فُنَادِقُ.
(C) فِي هَذَا الشَّارِعِ فُنْدُقَانِ.
(D) لَا فُنْدُقَ فِي هَذَا الشَّارِعِ.

٥- كَمْ سَبُّورَةً فِي صَفِّكُمْ؟

- (A) فِيهَا سَبُّورَةٌ.
(B) فِيهِ سَبُّورَاتٌ.
(C) فِيهِ سَبُّورَةٌ.
(D) فِيهِ سَبُّورَتَانِ.

C- Aşağıdaki cümlelerin müsennâya dönüştürülmüş doğru şekillerini seçiniz.

١- الطَّالِبُ نَاجِحٌ.

- (A) الطُّلَّابُ نَاجِحٌ.
(B) الطَّالِبَانِ نَاجِحُونَ.
(C) الطَّالِبَانِ نَاجِحَانِ.
(D) الطَّالِبُ نَاجِحَانِ.

٢- الْمُهَنْدِسَةُ مُخْلِصَةٌ.

- (A) الْمُهَنْدِسَاتُ مُخْلِصَتَانِ.
(B) الْمُهَنْدِسَةُ مُخْلِصَتَانِ.
(C) الْمُهَنْدِسَاتُ مُخْلِصَةٌ.
(D) الْمُهَنْدِسَتَانِ مُخْلِصَتَانِ.

٣- الْمُدِيرُ مُسَافِرٌ.

- (A) الْمُدِيرُ مُسَافِرَانِ.
(B) الْمُدِيرَانِ مُسَافِرَانِ.
(C) الْمُدِيرَانِ مُسَافِرٌ.
(D) الْمُدِيرُونَ مُسَافِرُونَ.

٤- الْمُعَلِّمُ وَاقِفٌ.

- (A) الْمُعَلِّمَانِ وَاقِفَانِ.
(B) الْمُعَلِّمُونَ وَاقِفٌ.
(C) الْمُعَلِّمَانِ وَاقِفٌ.
(D) الْمُعَلِّمُ وَاقِفَانِ.

٥- الطِّفْلُ صَغِيرٌ.

- (A) الطِّفْلَانِ صَغِيرٌ.
(B) الطِّفْلَانِ صَغِيرَانِ.

(D) الأَطْفَالُ صِعَاژ.

(C) الطِّفْلَانِ صِعَاژ.

D- Aşağıdaki cümlelerin çoğula dönüştürülmüş doğru şekillerini seçiniz.

۱- المُهَنْدِسَةُ مُخْلِصَةٌ.

(B) المُهَنْدِسَاتُ مُخْلِصَةٌ.

(A) المُهَنْدِسَتَانِ مُخْلِصَتَانِ.

(D) المُهَنْدِسَاتُ مُخْلِصَاتُ.

(C) المُهَنْدِسَةُ مُخْلِصَاتُ.

۲- الْمُوظَّفُ نَشِيطٌ.

(B) الْمُوظَّفَانِ نَشِيطَانِ.

(A) الْمُوظَّفُونَ نَشِيطُونَ.

(D) الْمُوظَّفُونَ نَشِيطٌ.

(C) الْمُوظَّفُ نَشِيطُونَ.

۳- السَّيَّارَةُ مُسْرَعَةٌ.

(B) السَّيَّارَتَانِ مُسْرَعَتَانِ.

(A) السَّيَّارَةُ مُسْرَعَاتُ.

(D) السَّيَّارَاتُ مُسْرَعَتَانِ.

(C) السَّيَّارَاتُ مُسْرَعَةٌ.

۴- الْمُدْرَسَةُ جَدِيدَةٌ.

(B) الْمُدْرِسَاتُ جَدِيدَاتُ.

(A) الْمُدْرِسَاتُ جَدِيدَةٌ.

(D) الْمُدْرِسَاتُ جَدِيدُونَ.

(C) الْمُدْرِسَتَانِ جَدِيدَانِ.

۵- الطَّبِيبُ مَوْجُودٌ.

(B) الْأَطِبَّاءُ مَوْجُودٌ.

(A) الطَّبِيبَانِ مَوْجُودٌ.

(D) الْأَطِبَّاءُ مَوْجُودُونَ.

(C) الطَّبِيبُ مَوْجُودُونَ.

E- Aşağıdaki cümlelerden doğru olanlarını seçiniz.

(C) السَّارِقِينَ مَكْرُوهُونَ عِنْدَ النَّاسِ.

(A - ۱) يَعُودُ الْحَجَّاجُونَ إِلَى بِلَادِهِمْ.

(D) الْأَبْنَاءُ مُخْلِصُونَ لِأَبْوَيْهِمْ.

(B) الشَّقَقُ وَاسِعُونَ فِي الْعِمَارَتِنَا.

- ٢- (A) الْمُزَارِعُونَ يَعْمَلُونَ فِي الْأَرْضِ. (C) بَيْضَاتُ الْيَوْمِ خَيْرٌ مِنْ دَجَاجَاتِ الْغَدِ.
 (B) الْمُسْلِمَاتُ واقِفَاتٍ فِي غُرَفَاتٍ. (D) الْمُدَرِّسَاتُ جَالِسِينَ فِي غُرَفِهِنَّ.
- ٣- (A) الصَّدَقَاتُ تَمْحُو السَّيِّئَاتِ. (C) النَّهْرُ يَرَوِي الْأَشْجَارُ فِي الْحَدِيقَةِ.
 (B) قَابَلْنَا الْمُسَافِرَاتِ فِي الْمَطَارِ. (D) الْأَسَاتِذَةُ مُخْلِصَاتُ فِي عَمَلِهِنَّ.
- ٤- (A) الْأَغْنِيَاءُ مَسْئُولِينَ عَنِ النَّعِيمِ. (C) الْمَوْظَّفُونَ جَالِسِينَ فِي مَكَاتِبِهِمْ.
 (B) الْمُسَافِرِينَ مُسْتَعِدُّونَ لِلرَّحْلَةِ. (D) الْأَغْنِيَاءُ مَسْئُولُونَ عَنِ النَّعِيمِ.
- ٥- (A) هَؤُلَاءِ الْعُمَّالُ ذَاهِبُونَ إِلَى الْعَمَلِ. (C) الصَّيَّادِينَ يَحْدَعُونَ الصَّيْدَ.
 (B) مَوْظَّفُونَ الْإِسْتِقْبَالَ حَاضِرُونَ. (D) الْأَسَاتِذَةُ مُخْلِصُونَ فِي عَمَلِهِمْ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- D	1- D	1- C	1- D	1- D
2- A	2- B	2- B	2- A	2- A
3- C	3- A	3- D	3- C	3- B
4- B	4- C	4- A	4- B	4- D
5- D	5- D	5- B	5- D	5- D

7. ÜNİTE İSİM CÜMLESİ

Prof. Dr. M. Reşit ÖZBALIKÇI

الطَّالِبَةُ مُجْتَهِدَةٌ.

الطَّالِبَتَانِ مُجْتَهِدَتَانِ.

الطَّالِبَاتُ مُجْتَهِدَاتٌ.

هَذَا الطَّالِبُ أَبُوهُ مُهَنْدِسٌ.

زَيْنَبُ تَدْرُسُ الطَّبَّ.

الْكُتُبُ عَلَى الرَّفِّ.

الصَّيِّدَلِيَّةُ خَلْفَ الْمُسْتَشْفَى.

أَمَامَ الْعِمَارَةِ سَيَّارَةٌ جَدِيدَةٌ.

أَيْنَ كَلْبَةُ الْإِهْيَاطِ؟

عِنْدَ الْبُسْتَانِ حَارِسُهُ.

الطَّالِبُ مُجْتَهِدٌ.

الطَّالِبَانِ مُجْتَهِدَانِ.

الطُّلَّابُ مُجْتَهِدُونَ.

الْكِتَابُ مُفِيدٌ.

الْمَدِينَةُ كَبِيرَةٌ.

عَلَيَّ طَوِيلُ الْقَامَةِ.

الْمُوظَّفُونَ كَثِيرُونَ الْعَدَدِ.

فِي الْمَكْتَبَةِ كُتُبٌ كَثِيرَةٌ.

كَيْفَ حَالُكَ؟

فِي الدَّارِ صَاحِبُهَا.

AÇIKLAMALAR

İsim cümlesi, mübteda (özne) ve haber (yüklem)den oluşan cümleye denir.

Mübteda, çoğunlukla cümlenin başında bulunan marife bir isimdir.

Haber, genellikle mübtedadan sonragelen ve cümlenin anlamını tamamlayan nekre bir isimdir. Genel olarak mübteda marife, haber ise nekre olur. Her ikisi de merfudur.

Yukarıdaki örnek cümlelerde geçen **الطَّالِبُ** kelimesi cümlenin başında gelmiştir. Mübtedadır ve marifedir. **مُجْتَهِدٌ** kelimesi ise haberdir, nekredir ve

mübtedadadan sonra gelmiştir. Buna karşılık **الطَّالِبَةُ** mübteda müfred müennes olduğundan haberi de **مُجْتَهِدَةٌ** şeklinde müfred müennes olarak gelmiştir. Görüldüğü üzere mübteda ile haber arasında müfred-tesniye-cemi, müzekkerlik-müenneslik bakımından uyum vardır. Örnek:

المُدَّرِّسُ مَاهِرٌ. المُدَّرِّسَانِ مَاهِرَانِ. المُدَّرِّسُونَ مَاهِرُونَ.
المُدَّرِّسَةُ مَاهِرَةٌ. المُدَّرِّسَتَانِ مَاهِرَتَانِ. المُدَّرِّسَاتُ مَاهِرَاتُ.

Mübteda gayri âkil çoğul olursa, müfret müennes hükmünde olur. Haberi de müfred müennes olarak gelir. Örnek:

السَّيَّارَاتُ كَثِيرَةٌ. الشَّوَارِعُ نَظِيفَةٌ. الْأَشْجَارُ عَالِيَةٌ. الْكُتُبُ مُفِيدَةٌ.

Mübtedanın haberi üç çeşittir: Müfred, cümle, şibih cümle.

a- Müfred Haber: Cümle veya şibih cümle olmayan haberdir. Örnek:

- الْعِلْمُ نَافِعٌ.
- الطَّالِبَانِ مُجْتَهِدَانِ.
- الْجَامِعَةُ كَثِيرَةُ الطُّلَّابِ.
- الْمُوظَّفُونَ كَثِيرُونَ الْعَدَدِ.

b- Cümle haber:

Haber, isim cümlesi veya fiil cümlesi olduğunda onda mübtedaya dönen zahir veya müstetir bir zamir bulunur. Râbıt zamiri denilen bu zamir müfred, müsennâ ve çoğul olma ile müzekkerlik ve müenneslik bakımından mübtedaya uyar. Haber olan cümle iki şekilde gelir:

1- İsim Cümlesi. Örnek:

هَذَا الطَّالِبُ أَبُوهُ مُهَنْدِسٌ. (الضَّمِيرُ الرَّابِطُ "هُ")

2- Fiil Cümlesi.Örnek:

زَيْنَبُ تَدْرُسُ الطَّبَّ. (الضمير الرابط مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ "هِيَ" فِي "تَدْرُسُ")

c- Şibih Cümle Haber: O da iki kısımdır:

Câr mecrûrdan oluşan. Örnek:

سَلِيمٌ فِي الصَّفِّ. الكُتُبُ عَلَى الرَّفِّ.

Zarfıtan oluşan. Örnek:

حَالِدٌ خَلْفَ السَّيَّارَةِ. الصَّيْدَلِيَّةُ أَمَامَ الْمُسْتَشْفَى.

Haberin mübtedadan önce gelmesi: İsim cümlesinde prensip olarak mübteda başta, haber ise sonda gelir. Ancak aşağıdaki durumlarda haber vücûben/zorunlu olarak öne geçer:

1- Mübteda nekre olup haber de şibih cümle (Câr mecrur veya zarf) olduğunda. Örnek:

فِي الْمَكْتَبَةِ كُتُبٌ كَثِيرَةٌ. أَمَامَ الْعِمَارَةِ سَيَّارَةٌ جَدِيدَةٌ.

2- Haber soru ismi olduğu zaman. Örnek:

كَيْفَ حَالُكَ؟ أَيْنَ كُتَيْبَةُ الْإِلَهِيَّاتِ؟

3- Mübtedada habere dönen bir zamirin bulunması. Örnek

فِي الدَّارِ صَاحِبُهَا. عِنْدَ الْبُسْتَانِ حَارِسُهُ.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki mübteda ve haberi belirleyiniz ve örnekte olduğu gibi boşluklara yerleştiriniz.

الْجُمْلَةُ	الْمُبْتَدَأُ	الْخَبَرُ
المثال: النَّوَافِذُ مُفْتَحَةٌ.	النَّوَافِذُ	مُفْتَحَةٌ

		١- الْبِنَاءُ مُرْتَفَعٌ.
		٢- الْعَدْلُ أَسَاسُ الْمُلْكِ.
		٣- هَؤُلَاءِ الطَّبِيبَاتُ مَاهِرَاتٌ.
		٤- بَابُ الْمَدْرَسَةِ مُغْلَقٌ.
		٥- الْفَلَاحُونَ نَشِيطُونَ.

2- Aşağıdaki cümleleri örnekte olduğu gibi uygun bir haber koyarak tamamlayınız.

المثال: الْحُكَّامُ عَادِلُونَ.

	١- سَيَّارَةٌ سَعِيدٌ
	٢- هَؤُلَاءِ الْعُمَّالُ
	٣- الْعُلَمَاءُ الْمُحْلِصُونَ
	٤- حَقِيقَتَا الطَّالِبِ
	٥- الْمُهَنْدِسَتَانِ

3- Aşağıdaki cümlelerde isim cümlesini bulunuz, mübteda ve haberi gösteriniz.

- 1- الصُّورُ جَمِيلَةٌ. :
- 2- الْبَيْتُ صَغِيرٌ. :
- 3- تَطْلُعُ الشَّمْسُ. :
- 4- الْأُسْتَاذُ فِي الصَّفِّ. :
- 5- يَجْرُ الْحِصَانُ الْعَرَبَةَ. :
- 6- عَلَيَّ يَسْكُنُ فِي السَّكَنِ. :
- 7- الطَّالِبَاتُ يَحْضُرْنَ الْإِجْتِمَاعَ. :
- 8- الصَّبْرُ مِفْتَاحُ الْفَرَجِ. :
- 9- صَوْمُ رَمَضَانَ وَاجِبٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ. :

4- Aşağıdaki boşlukları uygun birer mübteda veya haberle doldurunuz.

- 1- الطالبُ
- 2- الأولادُ
- 3- السياراتُ
- 4- نظيفةٌ
- 5- الشجرةُ
- 6- طويلةٌ
- 7- المعلمونَ

8- الصَّفُّ

5- Aşağıdaki cümlelerde haberleri tespit ediniz.

- 1- الصَّلَاةُ عِمَادُ الدِّينِ. :
- 2- مَتَى مَوْعِدُ الصَّلَاةِ؟ :
- 3- لِلْمُؤْمِنِ التَّقِيِّ جَزَاؤُهُ :
- 4- لِلصَّلَاةِ أَوْقَاتُهَا. :
- 5- فِي قَلْبِي إِيمَانٌ :
- 6- عِنْدِي يَقِينٌ. :
- 7- أَيْنَ الْمَسْجِدُ؟ :
- 8- فِي قَلْبِي الْإِيمَانُ :

6- Aşağıdaki isim cümlelerini fiil cümlesine çeviriniz.

- 1- الْوَلَدُ نَائِمٌ. :
- 2- الْبَحْرُ هَائِجٌ. :
- 3- الشَّمْسُ مُشْرِقَةٌ. :
- 4- الْكِتَابُ نَافِعٌ. :
- 5- الْحُجْرَةُ مُظْلِمَةٌ. :
- 6- الْمَطَرُ غَزِيرٌ. :

7- Aşağıdaki cümleleri örnekte olduğu gibi uygun bir mübteda koyarak tamamlayınız.

المثال: الشَّجَرَةُ كَبِيرَةٌ.

١- سَهْلَةٌ جَدًّا.

٢- مُخْلِصُونَ.

٣- مُحْتَرَمُونَ.

٤- رَخِيصَةٌ.

٥- مُسْرِعَتَانِ.

8- Aşağıdaki cümlelerde mübteda ve haberi iki örnekte olduğu gibi tesniye ve cemiye çeviriniz.

المثال ١: الْمُدَّرِسُ مُحَبُّوبٌ.

الْمُدَّرِسُونَ مُحَبُّوبُونَ.

الْمُدَّرِسَانِ مُحَبُّوبَانِ.

المثال ٢: الْمُهَنْدِسَةُ نَشِيطَةٌ.

الْمُهَنْدِسَاتُ نَشِيطَاتُ.

الْمُهَنْدِسَتَانِ نَشِيطَتَانِ.

١- الْعَالَمُ مُحْتَرَمٌ.::

٢- الصَّدِيقُ مُخْلِصٌ.::

٣- الشَّهِيدُ خَالِدٌ.::

٤- الْخَلِيفَةُ مَسْئُولٌ.::

٥- الطَّالِبَةُ ذَكِيَّةٌ.::

9- Aşağıdaki kelimelerden isim cümleleri oluşturunuz.

(التَّوْبُ - مُعَلَّقٌ - المَيْدَانُ - مُشْتَعِلَةٌ - الرَّهْرَةُ - مُمَزَّقٌ
القُطْنُ - ذَابِلَةٌ - النَّارُ - فَسِيحٌ - البابُ - مَخْلُوجٌ)

.....: ■: ■
.....: ■: ■
.....: ■: ■

10- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi istenilen haber çeşitleriyle doldurunuz.

المِثَالُ: السَّيَّارَاتُ الْحَدِيثَةُ سُرْعَتُهَا عَظِيمَةٌ. (جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ)
١- العَصَافِيرُ بَيْنَ الْأَشْجَارِ. (جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ)
٢- الأزهارُ (شِبْهُ جُمْلَةٍ جَارٌّ وَمَجْرُورٌ)
٣- هَاتَانِ السَّيِّدَتَانِ (شِبْهُ جُمْلَةٍ ظَرْفٌ)
٤- الأطبَّاءُ (جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ)
٥- الْمُؤْمِنُونَ (جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ)

11- Örnekte olduğu gibi fiil cümlesi şeklindeki haberi müfrede çeviriniz.

المِثَالُ: الطَّالِبَاتُ يَجْلِسْنَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ. الطَّالِبَاتُ جَالِسَاتٌ تَحْتَ الشَّجَرَةِ.
١- اللهُ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا.:
٢- الْمُؤْمِنُونَ يَصُومُونَ رَمَضَانَ.:
٣- الأزهارُ تَتَفَتَّحُ فِي الرَّبِيعِ.:

..... : ٤ - الصَّبْرُ يَنْفَعُ صَاحِبَهُ.

..... : ٥ - الْقَمَرُ يَظْهَرُ بَيْنَ السَّحَابِ.

12- Örnekte olduğu gibi isim cümlesi şeklindeki haberi müfrede çeviriniz.

المِثَالُ: اللَّاعِبُ قَامَتْهُ طَوِيلَةٌ. اللّاعِبُ طَوِيلُ الْقَامَةِ.

..... : ١ - عَلِيٌّ أَخْلَاقُهُ كَرِيمَةٌ.

..... : ٢ - الطَّائِرَةُ سُرْعَتُهَا عَالِيَةٌ.

..... : ٣ - الْمُنْحَفُ زُورُهُ كَثِيرُونَ.

..... : ٤ - الزَّهْرَتَانِ رَائِحَتُهُمَا طَيِّبَةٌ.

..... : ٥ - الدَّوَاءُ فَايَدَتْهُ مُحَدَّدَةٌ.

13- Örnekte olduğu gibi müfred haberi cümle habere çeviriniz.

المِثَالُ: الطَّالِبُ مُجْتَهِدٌ فِي دُرُوسِهِ. الطَّالِبُ يَجْتَهِدُ فِي دُرُوسِهِ.

..... : ١ - السَّارِقُ طَوِيلُ الْيَدِ.

..... : ٢ - الْمُسَافِرُونَ ذَاهِبُونَ إِلَى بِلَادِهِمْ.

..... : ٣ - الْأُسْتَاذُ وَاسِعُ الصَّدْرِ.

..... : ٤ - اللَّصُّ حَائِنُ الْأَمَانَةِ.

..... : ٥ - الْأَطْفَالُ مُتَظَاهِرُونَ بِالْمَرَضِ.

14- Aşağıdaki cümlelerde haberi bulunuz ve çeşidini söyleyiniz.

..... : 1- الممرضاتُ رحيماتُ.

..... : 2- هذا طالبٌ مؤدبٌ.

..... : 3- المعلمةُ شرَّحَها جَمِيلٌ.

..... : 4- اللهَ عَلِيمٌ بما في الصُّدُورِ.

..... : 5- الصلاةُ نورٌ.

..... : 6- الكتابُ مفيدٌ لصاحبه.

..... : 7- الرياضةُ تُقَوِّي الجسمَ.

..... : 8- العصفورُ بينَ الأغصانِ.

15- Aşağıdaki cümle haberi gerekli değişikliği yaparak müfred habere çeviriniz.

..... : 1- الحديقةُ سورُها عالٍ.

..... : 2- سميرٌ كلامُهُ مُمْتَنِعٌ.

..... : 3- السيَّارةُ مُحَرَّكُها قويٌّ.

4- نَجَلَاءُ تُؤَدِّي وَاجِبَهَا. :

5- المهندسُ يُوَجِّهُ عُمَّالَهُ. :

16- Aşağıdaki gayr-ı âkil mübtedaları örnekteki gibi çoğul yaparak cümleyi yeniden yazınız.

المَثَالُ: العلمُ نافعٌ ← العلومُ نافعةٌ.

الكتابُ نافعٌ. ←
الشارعُ واسعٌ. ←
السيارةُ كبيرةٌ. ←
البابُ مفتوحٌ. ←
الصفُّ صغيرٌ. ←
الدُّرسُ سهلٌ. ←

17- Aşağıdaki cümlelerde mübtedaları gösteriniz ve Türkçeye çeviriniz.

- 1- المطرُ غزيرٌ. :
- 2- هذه الوردةُ جميلةٌ. :
- 3- مدرِّسو المدرِّسة عائِدُون إلى بلادِهِمْ. :
- 4- ما عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى. :
- 5- هما طيِّبتانِ مُسْتَشْفَى الأَطْفَالِ. :
- 6- فَيَصِلُ طَبِيبٌ مَشْهُورٌ. :
- 7- أَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ. :

18- Aşağıdaki cümlelerde haberleri gösteriniz ve niçin öne geçtiğini belirtiniz.

المَثَالُ: على الجبالِ ثلوجٌ. الخبرُ شِبْهُ جَمَلَةٍ (جَارٌّ وَمَجْرُورٌ) والمبتدأُ نَكِرَةٌ.

1- أين القلمُ؟ :

2- عَلَى الْحِصَانِ سَرْجُهُ. :

3- فِي الصَّفِّ طُلَّابٌ. :

4- مَتَى الْامْتِحَانُ؟ :

5- كَيْفَ الْجَوُّ الْيَوْمَ؟ :

19- Aşağıdaki mübtedaları örnekte olduğu gibi gerekli değişiklikleri yaparak müennese çeviriniz.

المِثَال: الصَّحْفِيُّ مَشْهُورٌ. : الصَّحْفِيَّةُ مَشْهُورَةٌ.

١- المُدِيرُ غَائِبٌ. :

٢- الفَلَّاحُ نَشِيطٌ. :

٣- الطَّبِيبُ مَشْهُورٌ. :

٤- الأبُ رَحِيمٌ. :

٥- الرَّئِيسَانِ مُسَافِرَانِ. :

20- Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz ve haberi vücben öne geçmiş isim cümlelerini tespit ederek sebebinin açıklayınız.

فِي الْكَوْنِ الْفَسِيحِ عَهْدٌ بَيْنَ الطَّبِيعَةِ وَبَيْنَ الْإِنْسَانِ؛ فَتَحْتَ تَصَرُّفِ الْإِنْسَانِ مَوَارِدُ الطَّبِيعَةِ وَكُنُوزُهَا، شَرِيطَةٌ أَنْ يَأْخُذَ الْإِنْسَانُ مِنْ هَذِهِ الْكُنُوزِ قَدَرُ حَاجَتِهِ، وَالْأَمْرُ يُؤْذِي تِلْكَ الْمَوْجُودَاتِ، وَإِذَا أَسَاءَ الْإِنْسَانُ اسْتِخْدَامَ ثَرَوَاتِ الطَّبِيعَةِ فَسَيَأْتِي يَوْمٌ يَسْأَلُ فِيهِ نَفْسُهُ: أَيْنَ الطَّبِيعَةُ الْغَنِيَّةُ الْجَمِيلَةُ؟ وَعِنْدَهَا سَتُجِيبُهُ: لِلْمُفْسِدِ عُقُوبَتُهُ، وَفِي إِسَاءَةِ اسْتِخْدَامِ الثَّرْوَةِ تَضْيِيعٌ لَهَا، فَالْحِرْصُ عَلَى الطَّبِيعَةِ حِفْظٌ لَهَا.

21- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

شَوَارِعُ الْمَدِينَةِ مُزْدَحِمَةٌ. :

-: هَذِهِ الْعِمَارَاتُ عَالِيَةٌ.
-: أَنْتَ رَئِيسُ الْعَائِلَةِ.
-: الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ.
-: هَذِهِ مَوْضُوعَاتٌ مُهِمَّةٌ.

22- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

-: Sınav soruları kolaydır.
-: Kaide kitapları ucuzdur.
-: Abdurrahman öğretmendir.
-: Bahçe, geniş ve güzeldir.
-: Gazeteler çekmecededir.

23- İrab örnekleri:

- 1- الْأَطِبَّاءُ مَاهِرُونَ.**
 الْأَطِبَّاءُ: مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
 مَاهِرُونَ: خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ لِأَنَّهُ جَمْعٌ مُذَكَّرٌ سَالِمٌ.
- 2- أَزْهَارُ الْحَدِيقَةِ مُفْتَحَةٌ.**
 أَزْهَارُ: مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ.
 الْحَدِيقَةِ: مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ.
 مُفْتَحَةٌ: خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
- 3- فِي الْمِيدَانِ سَاعَةٌ.**
 فِي الْمِيدَانِ: جَارٌّ وَمَجْرُورٌ، شَبْهُ جُمْلَةٍ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ خَبَرٌ مُقَدَّمٌ.
 سَاعَةٌ: مُبْتَدَأٌ مُؤَخَّرٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

Aşağıdaki cümleleri irab ediniz.

- ١- هَذِهِ سَيَّارَةٌ سَرِيعَةٌ.
- ٢- الطَّالِبَاتُ نَشِيطَاتٌ.
- ٣- الطَّالِبُ الْمَهْدَبُ مُحَبُّوبٌ.
- ٤- لِلصَّائِمِ فَرَحَتَانِ.
- ٥- فِي الْمَدِينَةِ سُكَّانُهَا.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun mübtedayı seçiniz.

- ١- مُسْتَدِيرَةٌ.
(A) الباب (B) الشَّمْسُ (C) الْبَيْتُ (D) الْقَلَمُ
- ٢- مُفْتَرَسٌ.
(A) الْوَلَدَانِ (B) الطُّيُورُ (C) الْأَسَدُ (D) الْفَلَاحُونَ
- ٣- سَرِيعٌ.
(A) السَّيَّارَةُ (B) الطَّائِرَةُ (C) الْحَافِلَاتُ (D) الْقِطَارُ
- ٤- خَائِفَةٌ.
(A) الْخَلِيفَةُ (B) الْفَأْرَةُ (C) الْبَنَاتُ (D) الْمُزَارِعُ
- ٥- لَطِيفٌ.
(A) الْجَوْ (B) الْأَزْهَارُ (C) الْجِبَالُ (D) الْمَدْرَسَةُ

B- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun haberi seçiniz.

- ١- الطَّالِبَتَانِ.....
(A) صَدِيقَانِ (B) صَدِيقُ (C) صَدِيقَتَانِ (D) صَدِيقَاتُ

٢- هَؤُلَاءِ الرِّجَالُ

(A) الْمُؤْمِنُونَ (B) مُؤْمِنُونَ (C) مُؤْمِنِينَ (D) مُؤْمِنِينَ

٣- السَّيَّارَةُ الَّتِي اشْتَرَيْتُهَا

(A) جَدِيدَةٌ (B) الْجَدِيدَةُ (C) جَدِيدٌ (D) جَدِيدَتَانِ

٤- كِتَابُ عَائِشَةَ

(A) الْمَفِيدَةُ (B) الْمَفِيدُ (C) مُفِيدَةٌ (D) مُفِيدٌ

٥- اِتِّحَادُ الْمُسْلِمِينَ

(A) قُوَّةٌ لَهَا (B) قُوَّةٌ لَهُمْ (C) قُوَّةٌ لَهُ (D) قُوَّةٌ لَهُمَا

C- Aşağıdaki cümlelerde mübteda ve haber uyumu bulunan şıkkı seçiniz.

١- (A) الْجَامِعَةُ وَاسِعٌ. (C) الْجَامِعَاتُ وَاسِعَتَانِ.

(B) الْجَامِعَاتُ وَاسِعَةٌ. (D) الْجَامِعَاتُ وَاسِعَاتٌ.

٢- (A) النَّهْرَانِ عَرِيضٌ. (C) النَّهْرُ عَرِيضَةٌ.

(B) الْأَنْهَارُ عَرِيضُونَ. (D) النَّهْرُ عَرِيضٌ.

٣- (A) الْأَبُ رَحِيمَةٌ. (C) الْأَبَوَانِ رَحِيمَانِ.

(B) الْأَبَاءُ رَحِيمَةٌ. (D) الْأَبَوَانِ رَحِيمَتَانِ.

٤ - A) الرَّئِيسُ مُسَافِرٌ. C) الرَّئِيسَانِ مُسَافِرُونَ.

B) الرَّئِيسُ مُسَافِرَةٌ. D) الرَّئِيسَةُ مُسَافِرَاتٌ.

٥ - A) الْوَلَدَانِ كَثِيرُونَ. C) الْأَوْلَادُ كَثِيرُونَ.

B) الْوَلَدَانِ كَثِيرَتَانِ. D) الْأَوْلَادُ كَثِيرَاتٌ.

D-Aşağıdaki cümlelerde haber türünü gösteren doğru şıkkı seçiniz.

١ - الْمُؤْمِنُ الْقَوِيُّ خَيْرٌ عِنْدَ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِ الضَّعِيفِ.

A) جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ. B) مُفْرَدٌ. C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ. D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٢ - الشُّكُولَاطَةُ تُصْنَعُ مِنْ مَسْحُوقِ الْكَأَوِ.

A) جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ. B) مُفْرَدٌ. C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ. D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٣ - الصَّوْمُ مِنْ أَرْكَانِ الْإِسْلَامِ الْخَمْسَةِ.

A) جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ. B) مُفْرَدٌ. C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ. D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٤ - الضُّبَّاطُ مُشْرِفُونَ عَلَى الْعَمَلِيَّةِ الْعَسْكَرِيَّةِ.

A) جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ. B) مُفْرَدٌ. C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ. D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٥ - الطُّلَّابُ يَدْرُسُونَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ.

A) جُمْلَةٌ اسْمِيَّةٌ. B) مُفْرَدٌ. C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ. D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

E- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin doğru irabını gösteren şıkkı seçiniz.

١ - الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ.

- (A) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(B) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(C) مُضَافٌ إِلَيْهِ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(D) نَعْتٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.

٢- الْأَسَاتِذَةُ ذَاهِبُونَ إِلَى بُيُوتِهِمْ.

- (A) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(B) مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ.
(C) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ.
(D) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالنُّونِ.

٣- الْمُمَرِّضَاتُ وَاقِفَاتٌ أَمَامَ الْمُسْتَشْفَى.

- (A) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ وَالتَّاءِ.
(B) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالتَّاءِ.
(C) نَعْتٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(D) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.

٤- الْفَلَاحُونَ نَشِيطُونَ فِي الْقُرَى.

- (A) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ وَالتَّوْنِ.
(B) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ.
(C) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالنُّونِ.
(D) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ.

٥- السَّيَّارَاتُ سَرِيعَةٌ فِي الشُّوَارِعِ.

- (A) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(B) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالتَّاءِ.
(C) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(D) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالتَّاءِ.

CEVAP ANAHTARI

A	B	C	D	E
1- B	1- C	1- B	1- B	1- A
2- C	2- B	2- D	2- C	2- C
3- D	3- A	3- C	3- D	3- D
4- B	4- D	4- A	4- B	4- B
5- A	5- B	5- C	5- C	5- A

8. ÜNİTE
HARF-İ CERLER ve İZÂFET TERKÎBİ
Öğr. Gör. Ali Ejder DERTLİOĞLUGİL

نَكْتُبُ الرِّسَائِلَ بِالْقَلَمِ. جَلَسَ الطَّالِبُ عَلَى الْكُرْسِيِّ.
تَخَافُ الْقِطْعَةَ مِنَ الْكَلْبِ. عَمِيدُ الْكَلِيَّةِ فِي غُرْفَتِهِ.
ذَهَبَ سَلِيمٌ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. هَذَا الْكِتَابُ لِعَلِيِّ.
الْعَاقِلُ يَتَّبَعُ عَنِ الْمُحَرَّمَاتِ. الْوَكِيلُ كَالْأَصِيلِ.
هَذَا بَابُ صَفٍّ. فَتَحْتُ بَابَ صَفٍّ.
بَابُ الصِّفِّ مَفْتُوحٌ. فَتَحْتُ بَابَ الصِّفِّ.
مُهَنْدِسًا الشَّرْكَةَ حَاضِرَانِ. زُرْتُ مُهَنْدِسِي الشَّرْكَةِ.
مُدَرِّسُو الْكَلِيَّةِ مُخْلِصُونَ. زُرْتُ مُدَرِّسِي الْكَلِيَّةِ.
هَذَا كِتَابِي. فَتَحْتُ كِتَابِي.
خَرَجْتُ مِنْ بَابِ صَفٍّ. خَرَجْتُ مِنْ بَابِ الصِّفِّ.
مَرَرْتُ بِمُهَنْدِسِي الشَّرْكَةِ. سَلَّمْتُ عَلَى مُدَرِّسِي الْكَلِيَّةِ.
قَرَأْتُ كِتَابِي.

AÇIKLAMALAR

İsimler harf-i cerlerle ya da izâfetle iki şekilde mecrûr olur.

A- Harf-i Cerler

1. Harf-i cerler, başına geldikleri ismin sonunu mecrûr kılarlar.

Harf-i cerlerin sayısı on yedidir. Bunlar:

ب، مِنْ، إِلَى، عَنْ، عَلَى، لَ، فِي، كَ، حَتَّى، رَبِّ، وَ (الْقَسَمَ)، ت (الْقَسَمَ)،
مُذْ، مُنْذُ، عَدَا، حَاشَا، خَلَا.

Bu harfler devamlı isimlerden önce gelerek sonlarını cer ederler. Bunların kendilerinden sonra gelen isimlerin durumuna göre şöyle bir gruplaması yapılabilir;

a) Yalnız ism-i zâhiri (açık ismi) cerredenler yedi tanedir.

Bunlar:

مُنْذُ-مُذْ-رَبِّ-حَتَّى-كَ-ت-وَ

b) Hem ism-i zâhiri, hem de muzmeri (zamiri) cerredenler on tanedir. Bunlar:

ل-ب-فِي-عَلَى-عَنْ-إِلَى-مِنْ-خَلَا-حَاشَا-عَدَا.

2. Sık kullanılan harf-i cerler ve anlamları ise şöyledir:

- a) مِنْ : den, dan نَزَلَ الْمَطَرُ مِنَ السَّمَاءِ. Gökten yağmur yağdı.
- b) إِلَى : ..e, ..a, ..ye, ..ya ذَهَبْتُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. Okula gittim.
- c) ب : ile, birlikte فَتَحْتُ الْبَابَ بِالْمِفْتَاحِ. Kapıyı anahtarla açtım.
- d) عَنْ : ...den, dan يَنْزِلُ الْجُنْدِيُّ عَنِ الْحِصَانِ. Asker attan iniyor.
- e) عَلَى : üzerinde, اصْجَعْتُ عَلَى السَّرِيرِ. Karyola üzerinde
yattım.
- f) لِ-لَهُ : için, den dolayı الْجَائِزَةُ لِلْسَّابِقِ. Ödül kazananındır.
- g) فِي : de, da, içinde أَسْكُنُ فِي الدَّارِ. Evde oturuyorum.
- h) كَ : gibi أَنْتَ كَالشَّمْسِ. Sen güneş gibisin.

Örneklerde görüldüğü üzere harf-i cerlerden sonra gelen isimler mecrurdur.

Ancak harf-i cerlerin anlamları yukarıda verilenlerle sınırlı değildir. Yukarıda harf-i cerlerin en çok kullanılanları ve en yaygın anlamları verilmiştir. Şimdi de harf-i cerlerle ilgili diğer tamamlayıcı bilgilere geçelim.

3. مُنْذُ - مُذٌ : Zâhir isimlerden sadece zaman ismine dâhil

olurlar. Örnek:

مَا رَأَيْتُ زَيْدًا مُذْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ أَوْ مُنْذُ يَوْمِ الْجُمُعَةِ

Cuma gününden beri Zeyd'i görmedim.

Cümledegeçen مُنْذُ - مُذٌ harfleri harf-i cerr olarak kullanılmış ve dâhil oldukları kelimenin sonunu mecrûr kılmışlardır.

4. حَتَّى : '...e kadar' anlamı verir.

صُمْتُ حَتَّى الْمَغْرَبِ : Akşama kadar oruç tuttum.

5. رَبٌّ : 'nice, çok kere..' anlamı verir ve çoğunlukla taklîl (azaltma) bazen de teksîr (çoğaltma) anlamını taşır. Sadece nekre ismin başına gelir. Örnek:

رُبَّ كَلِمَةٍ نَافِعَةٍ سَمِعْتُهَا : Nice faydalı sözler işittim.

رُبَّ تَالٍ يَلْعَنُهُ الْقُرْآنُ : Nice Kur'ân okuyan vardır ki, Kur'ân ona lanet eder.

6. Cer harflerinden sonra soru edatı مَا geldiği zaman, bu مَا'nın elifi düşer: عَمَّ؟ - لِمَ؟ gibi.

7. Cer harflerinden إِلَى - حَتَّى - عَلَى'nın sonuna bir ilave yapılması halinde sonlarındaki ي , elif (ا) şeklinde yazılır. Örnek:

عَلَامَ؟ - حَتَّامَ؟ - إِلامَ؟

8. Harf-i cerri isimlere ve mütekellim ya'sına bitiştiği zaman harekesi kesre, diğer zamirlere bitiştiğinde ise harekesi fethadır. Örnek:

B- İzâfet Terkîbî

1. İzâfet, bir ismi diğer isme isnâd etmek demek olup Türkçedeki isim tamlamasının karşılığıdır. İzâfet terkîbî en az iki isimden oluşur. İlk kelime olan **muzâf**'a tamlanan, ikinci kelime olan **muzâfun ileyh**e de tamlayan denir. Muzâfun ileyh daima **mecrûr**dur. Yani izâfetin birinci kısmı cümledeki yerine göre i'râb olunurken, ikinci kısmı ise daima mecrûr olur. İkinci isim izâfet sebebiyle mecrûrdir. Örnek:

مَسْجِدُ الْكَلْبَةِ قَرِيبٌ
Muzâfun ileyh Muzâf

Örnekte geçen مَسْجِدُ kelimesi muzâf, الْكَلْبَةِ kelimesi de muzâfun ileyhdur ve mecrûrdir.

2. İkinci ismin (muzâfun ileyhin) ma'rife olması tamlamaya ma'rifelik kazandırır, buna Türkçe'de "belirtili isim tamlaması" denir. İkinci ismin nekre olması ise tahsis (yarı ma'rifelik, sınırlılık, özellik) kazandırır, buna ise Türkçe'de "belirtisiz isim tamlaması" denir.

بَابُ الْبَيْتِ Evin kapısı

بَابُ بَيْتٍ Ev kapısı

Birinci örnekteki muzâfun ileyhin (الْبَيْتِ) ma'rife olması, muzâfa ma'rifelik kazandırmıştır. Türkçe'deki belirtili isim tamlamasına örnektir. İkinci örnekteki muzâfun ileyhin (بَيْتٍ) nekre olması ise muzâfa tahsis kazandırmıştır. Türkçede'ki belirtisiz isim tamlamasına örnektir.

3. İzâfet durumunda, muzâf olan ismin tenvîni ile tesniye ve cemi müzekkeri salim ismin nûnu (ن) hazfedilir (düşürülür).

Zeyd'in kitabı

كِتَابُ زَيْدٍ ←

Zeyd'in iki kitabı

كِتَابَانِ زَيْدٍ ←

Okulun öğretmenleri

مُعَلِّمُونَ الْمَدْرَسَةِ ←

Birinci örnekte müfred olan كِتَابُ kelimesinin tenvîni, ikinci örnekte tesniye olan كِتَابَانِ kelimesinin (ن) u, üçüncü örnekte ise cemi müzekkeri salim olan مُعَلِّمُونَ kelimesinin (ن) u izâfetle hazf olmuştur.

4. İzâfet, lafzî ve manevî izâfet olmak üzere ikiye ayrılır:

a) **Mânevî İzâfet;** Muzâfa ma'rifelik veya hususilik kazandıran izâfet çeşididir, buna izâfet-i mahda (الإضافة المحضة) ismi de verilir.

Manevi izafet üç kısma ayrılır:

Lam [ل] manalı izafet: Muzâf, muzâfun ileyhe ait ise yani muzâfun ileyh, muzâfın sahibi durumunda ise (ل) anlamı ifade eder;

كِتَابُ عَلِيٍّ (كِتَابُ عَلِيٍّ) = Ali'nin kitabı,

دَارُ زَيْدٍ (دَارُ زَيْدٍ) = Zeyd'in evi, örneklerinde olduğu gibi.

Min [من] manalı izafet: Muzâfun ileyh, muzâfın cinsinden ise (من) anlamı ifade eder;

خَاتَمُ فِضَّةٍ (خَاتَمُ مِنْ فِضَّةٍ) = Gümüş yüzük,

قِمَاشُ صُوفٍ (قِمَاشُ مِنْ صُوفٍ) = Yün kumaş, örneklerinde olduğu gibi.

İzâfetin bu türü Türkçe'de şekil itibariyle isim tamlaması, anlam itibariyle sıfat tamlaması kabul edilmektedir.

Fî [في] manalı izafet: Muzâfun ileyh, muzâfın yapıldığı yeri ve zamanı bildiriyorsa (في) anlamı ifade eder;

عَذَابُ الْقَبْرِ (عَذَابُ فِي الْقَبْرِ) = Kabir azabı,

رِحْلَةُ الشِّتَاءِ (رِحْلَةُ فِي الشِّتَاءِ) = Kış seferi, örneklerinde olduğu gibi.

b) Lafzî İzâfet; Sıfat mânalı kelimenin kendi mâ'mûlüne izâfesidir. Yani ism-i fâilin mef'ûlüne, ism-i mef'ûlün nâib-ü fâiline, sıfat-ı müşebbehenin fâiline muzâf olma hâlidir.

جَاءَ نَاصِرُ الْوَلَدِ = Çocuğa yardım eden geldi.

جَاءَ مَنْصُورُ الْوَلَدِ = Çocuğuna yardım edilen geldi.

جَاءَ الرَّجُلُ الْحَسَنُ الْوَجْهَ = Yüzü güzel adam geldi.

Yukarıdaki örneklerin birincisinde (نَاصِرُ) ism-i fâili (الْوَلَدِ) mef'ûlüne muzâf olmuş, ikincisinde (مَنْصُورُ) ism-i mef'ûlü (الْوَلَدِ) nâib-i fâiline muzâf olmuş, üçüncüsünde ise (الْحَسَنُ) sıfat-ı müşebbehesi (الْوَجْهَ) fâiline muzâf olmuştur.

Şu halde lafzî izâfet sözü edilen kelimelerle sınırlıdır. Dolayısıyla daha az kullanılan izâfet şeklidir. Bu izâfet türünden maksat söyleniş kolaylığı sağlamaktır.

هَذَا ضَارِبٌ عَلَيَّ = هذا ضاربٌ عَلَيَّ = Bu, Ali'ye dayak atandır, gibi.

5. Muzâf veya Muzâfun ileyhın Hazfı:

a) Bazen söz gelişinden anlaşılacağı için muzâf hazfedilebilir;

جَاءَ رَبُّكَ = جاءَ أَمْرُ رَبِّكَ

b) Bazen muzâfun ileyh hazfedilir ve buna karşılık muzâf (ال)

veya tenvin alır;

وَهِيَ النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى (هَوَاهَا) , رَفَعْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ (بَعْضِهِمْ)

6. Muzâf ile muzâfun ileyh aynı mânada olmaz:

لَيْثُ الْأَسَدِ = Arslanın arslanı, denmez. بُرُ الْقَمْحِ = Buğdayın buğdayı,

7. Birden fazla muzâf veya muzâfun ileyhın bulunması durumunda tamlamaya zincirleme isim tamlaması denir:

مِفْتَاحُ بَابِ مَسْجِدِ الْمَدِينَةِ = Şehrin mescidinin kapısının anahtarı, gibi.

8. Mütakellim yâ'sına muzâf olan isimlerin durumu:

Mütakellim yâ'sına muzâf olan isim müfret ve sonu sahih olursa, izâfette mütakellim yâ'sından önceki harf meksûr olur. Örnek:

كِتَابِي = Benim kitabım.

İsmin sonu elif-i maksûreli olursa mütakellim yâ'sı zorunlu olarak meftûh okunur. Örnek:

عَصَايَ = Benim değneyim. فَتَايَ = Delikanlım.

Sonu elifli olan müsennâ (ikil) isimler, maksûr isimler hükmündedir. Örnek:

كِتَابَايَ = İki kitabım. قَلَمَايَ = İki kalemim.

Nâkıs isimlerin yâ'sı ile mütakellim yâ'sı izâfette birbirine idğam edilerek okunur. Örnek:

قَاضِيَّ = Benim kadım. مُحَامِيَّ = Benim avukatım.

Mansûb ve mecrûr olan müsennâların yâ'sı, nâkıs ismin yâ'sı gibi mütakellim yâ'sı ile idğam olunur. Fakat mâ kabli meftuh okunur. Örnek:

مَرَرْتُ بِعَمَّتِي = İki amcama uğradım. بَعْتُ كِتَابِي = İki kitabımı sattım.

Mütakellim yâ'sı cem-i müzekkeri sâlîme bittiğinde, vâv “yâ”ya kalb olup, mütakellim “yâ”sıyla idğam olunur ve mâ kabli meksûr okunur. Örnek:

جَاءَ مُعَلِّمِي (مُعَلِّمُوِي). Benim öğretmenlerim geldi.

9. Daima muzâf olarak kullanılan kelimeler:

Bazı kelimeler kendi başlarına kullanılmaları halinde tam bir mâna ifade etmez. Bu kelimelerin tam bir mâna ifade edebilmeleri için, başka bir kelimeye muzâf olmaları gerekir. Bu kelimelerden bazıları şunlardır;

حِذَاءً، قُبَالَةً، نَحْوً، كِلَا، كِلْتَا، سَوًى، غَيْرٌ، شَبَهَ، مِثْلٌ، بَعْضٌ، كُلٌّ، ذُو،

سُبْحَانَ، تَلْقَاءَ، تَجَاهَ، بَعْدُ، وَالْجِهَاتُ السِّتُّ.

Bu kelimelerden كُلٌّ - أَيْ - مَعَ - جَمِيعٌ - بَعْضٌ - كُلٌّ kelimeleri bazen görünürde muzâfun ileyhlere olmadığı, muzâfun ileyhlere zihnen var kabul edildiği hallerde muzâf değilmiş gibi tenvîn alırlar;

كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ = كُلٌّ وَاحِدٌ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ

فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ = فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضِهِمْ

قَبْلَ ve بَعْدَ kelimeleri, bazen muzafun ileyhleri hazfedilir, bu durumda bu kelimeler izâfetten kesilerek damm üzere mebnî olur. Örnek:

مَاتَ الْوَزِيرُ مِنْ قَبْلُ. = Vezir önceden öldü.

حَسَبُ kelimesi izâfetten kesildiği zaman devamlı zamme üzere mebnî olur:

فَبَضْتُ دِرْهَمًا فَحَسَبُ. = Sadece bir dirhem elde ettim.

Bu örnekte حَسَبُ kelimesi izâfetten kesilerek zamme üzere mebnî olarak kullanılmıştır.

غَيْرُ kelimesi kendinden önce لَا ve لَيْسَ kelimelerinden biri geldiğinde izâfetten kesilir. Bu durumda غَيْرُ bunların haberi olarak fetha alabileceği gibi ismi olarak damm üzere mebnî de olabilmektedir:

لِي عَشْرَةُ دَرَاهِمَ لَا غَيْرُ / غَيْرَ - لِي عَشْرَةُ دَرَاهِمَ لَيْسَ غَيْرُ / غَيْرَ

Benim on dirhemim var, başka yok.

لَمَّا - إِذَا - إِذْ - حَيْثُ kelimeleri ise sadece cümleye muzâf olarak kullanılan kelimelerdir. Örnek:

اجْلِسْ حَيْثُ يَطِيبُ الْهَوَاءُ. Havanın güzel olduğu yere otur.

وَصَلْتُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ إِذْ الْمَطَرُ نَازِلٌ. Fakülteye yağmur yağarken ulaştım.

إِذَا صَدَقْتَ فَأَنْتَ مَحْبُوبٌ. Doğru söylediğin zaman sevilirsin.

أُجِيبُهُ إِذَا دَعَانِي. Beni davet ettiğinde icabet ederim.

لَمَّا مَاتُوا انْتَبَهُوا. Öldüklerinde uyanırlar.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde geçen harf-i cerleri bulunuz ve mecrûr isimleri belirtiniz.

۱- يَقْطَعُ النَّجَّارُ الْحَشَبَ بِالْمِنْشَارِ.

۲- نَزَلَ الْفَارِسُ عَنِ الْحَصَانِ.

۳- شَاهَدْتُ الطَّائِرَةَ تُحَلِّقُ فِي السَّمَاءِ.

۴- ذَهَبَتِ الْأُسْرَةُ إِلَى السُّوقِ.

۵- لَمْ أَرَكَ مُذِ الْعُطْلَةِ الصَّيْفِيَّةِ.

2- Aşağıdaki boşluklara uygun birer harf-i cer koyarak örnekteki gibi tamamlayınız.

المِثَالُ: حَرَجَ الطَّلَّابُ مِنْ الصَّفِّ.

۱- ذَهَبَتْ زَيْنَبُ الْمَنْزِلِ .

۲- يَسْكُنُ عَمِّي شَارِعَ الْمَطَارِ.

۳- كَتَبَ زِيَادُ الرِّسَالَةَ الْقَلَمِ.

۴- أَبْعَدْتُ الطِّفْلَ طَرِيقَ السِّيَّارَاتِ.

۵- يَجْلِسُ الطَّلَّابُ الْمَقَاعِدِ فِي الصَّفِّ.

3- Aşağıdaki sorulara parantez içinde verilen kelimeleri ve uygun harf-i cerleri kullanarak cevap veriniz.

المِثَالُ: أَأَيْنَ الْكِتَابُ؟ (المَكْتَبُ) : الْكِتَابُ عَلَى الْمَكْتَبِ.

۱- مِنْ أَيْنَ جَاءَتِ الطَّائِرَةُ؟ (الرِّبَاطُ) :

۲- لِمَنْ سَلَّمَتِ الرِّسَالَةَ؟ (مُحَمَّدٌ) :

۳- مَتَى تَذْهَبُ إِلَى السُّوقِ؟ (الْمَسَاءُ) :

۴- بِأَيِّ شَيْءٍ تَكْتُبُ؟ (الْقَلَمُ) :

۵- أَأَيْنَ ذَهَبَ الْمُحَاسِبُ؟ (الْوِزَارَةُ) :

4- Aşağıdaki boşlukları uygun harf-i cer ile doldurunuz.

ذَلِكَ خَرَجَ زِيَادٌ الْمَنْزِلَ، وَرَكِبَ سَيَّارَتَهُ، وَلَمَّا وَصَلَ السُّوقِ
أَوْقَفَ السَّيَّارَةَ بِجَوَارِ الرَّصِيفِ. وَنَظَرَ الْمَعْرُوضَاتِ نَوَافِدِ الْعَرْضِ،
فَأُعْجِبَ سَاعَةً جَمِيلَةً يَزِيدُ ثَمَنَهَا أَلْفَ رِيَالٍ. فَدَخَلَ الْمَحَلَّ،
وَطَلَبَ الْبَائِعِ أَنْ يُخَضِّرَهَا لَهُ، وَدَفَعَ الثَّمَنَ صَاحِبِ الْمَحَلِّ،
وَأَخَذَ السَّاعَةَ، ثُمَّ رَكِبَ سَيَّارَتَهُ وَرَجَعَ مَنْزِلِهِ.

5- Aşağıdaki boşlukları uygun birer mecrûr isim ile doldurunuz.

المثال: تُصْنَعُ الْأَخَذِيَّةُ مِنَ الْجِلْدِ.

- ١- يُسَاقُ الْمُجْرِمُ إِلَى
- ٢- الْعِلْمُ أَفْضَلُ مِنْ
- ٣- الْعَاقِلُ يَبْتَغِدُ عَنْ
- ٤- أَحْرَقَ الطِّفْلُ يَدَهُ بِ.....
- ٥- يَضَعُ الْغَنِيُّ نُقُودَهُ فِي.....

6- Aşağıdaki soruları uygun harfi cer kullanarak cevaplandırınız.

- ١- أَيْنَ تُسَافِرُ فِي عُطْلَةِ الصَّيْفِ؟
- ٢- لَمْ يَفْتَحِ الْخَادِمُ نَوَافِدَ الْحَجَرَةِ؟
- ٣- أَيْنَ تَسْكُنُ فِي إِزْمِيرٍ؟
- ٤- بِمَ نَبْرِي قَلَمَ الرَّصَاصِ؟
- ٥- عَلَى مَنْ يَجِبُ الصَّوْمُ؟

7- Aşağıdaki cümlelerde muzâf ve muzâfun ileyhi gösteriniz.

الجملة	المُضَافُ	المُضَافُ إِلَيْهِ
١- جَيْشُ الْعَدُوِّ يَسْتَعِدُّ لِلْهُجُومِ.		
٢- بَغْدَادُ عَاصِمَةُ الْعِرَاقِ.		
٣- طُلَّابُ كُتَيْبَةِ الْإِلَهِيَّاتِ مُهَذَّبُونَ.		
٤- يَا بَنَاتُ اسْتَمِعْنَ إِلَى نَصِيحَةِ الْوَالِدِ.		
٥- رَجَعَ أَخِي إِلَى الْبِلَادِ مَسْرُورًا.		

8- Aşağıdaki cümlelerde marifelik ve hususîlik (tahsis) kazanmış muzâfı gösteriniz.

مثال ١: عَنْقُ الْجَمَلِ طَوِيلَةٌ. : استفادَ المُضَافُ التَّعْرِيفَ.

مثال ٢: أَرَى عَلَى الرِّمَالِ آثَارَ أَقْدَامِ. : استفادَ المُضَافُ التَّخْصِصَ.

١- تَهَرَّ النَّيْلُ مِنْ أَطْوَلِ الْأَنْهَارِ. :

٢- فِي هَذَا الشَّارِعِ سَيَّارَتَا أُجْرَةٍ. :

٣- نَوَافِدُ الصَّفِّ مَفْتُوحَةٌ. :

٤- هَؤُلَاءِ الرِّجَالُ سَائِقُو سَيَّارَاتٍ. :

٥- الْمَرْءُ بِقَلْبِهِ وَلِسَانِهِ. :

9- Örnekteki gibi boşluklara uygun muzâfun ileyh getiriniz ve harekeleyiniz

المثال: رُؤَسَاءُ الدُّوَلِ حَضَرُوا الْإِجْتِمَاعَ.

- ١- يَدْرُسُ صَدِيقِي فِي جَامِعَةٍ
- ٢- يُحِبُّ النَّاسُ تَسَلُّقَ
- ٣- قَابَلْتُ صَاحِبَ..... فِي الشَّارِعِ الرَّئِيسِيِّ.
- ٤- أَحَبُّ عَنْ أَسْئَلَةٍ الْآتِيَةِ.
- ٥- سَافَرَ عَمِيدُ إِلَى خَارِجِ الْبِلَادِ.

10- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi uygun muzâf ile doldurup harekeleyiniz..

المثال: بَابَا الْمَدْرَسَةِ مَفْتُوحَانِ.

- ١- الْحَدِيقَةِ أَوْزَافُهَا حَضَرَاءُ.
- ٢- الشَّرَكَةِ مُخْلِصُونَ فِي عَمَلِهِمْ.
- ٣- كَانَتْ الْامْتِحَانِ النَّهَائِيِّ سَهْلَةً.
- ٤- الْإِسْتِقْبَالَ يُسَاعِدُونَ الْمُسَافِرِينَ.
- ٥- الْمَدِينَةِ تَمْتَلِي فِي رَمَضَانَ.

11- Sorulara örnekte olduğu gibi cevap veriniz.

- المثال:** س : ماذا نُسمِّي المُدرِّسَ الَّذِي يُدرِّسُ اللغةَ العَرَبِيَّةَ ؟
ج : نُسمِّيهِ مُدرِّسَ اللغةِ العَرَبِيَّةِ.
- ١- س : ماذا نُسمِّي الموظَّفَ الَّذِي يَسْتَقْبِلُ الضُّيُوفَ فِي الفَنَدُقِ ؟
ج :
- ٢- س : ماذا نُسمِّي السَّيِّدَةَ الَّتِي تُسَاعِدُ الأَطِبَّاءَ فِي المَسْتَشْفَى ؟
ج :
- ٣- س : ماذا نُسمِّي المُهندِسَ الَّذِي يَعْمَلُ فِي الشَّرَكَةِ ؟
ج :
- ٤- س : ماذا نُسمِّي الموظَّفَ الَّذِي يُنَظِّمُ المُرُورَ ؟
ج :
- ٥- س : ماذا نُسمِّي الموظَّفَ الَّذِي يُدِيرُ الكَلِيبَةَ ؟
ج :

12- Aşağıda verilen isimlerden örnekte olduğu gibi izafet terkibi oluşturarak cümle kurunuz.

- المثال :** الأبوابُ + الصَّفُّ : أَبوابُ الصَّفِّ مَفْتُوحَةٌ.
- ١- الشَّوَارِعُ + المَدِينَةُ :
- ٢- الطُّلَّابُ + المَعَاهِدُ :
- ٣- النُّورُ + الشَّمْسُ :
- ٤- الشَّاطِئُ + النِّهْرُ :
- ٥- الحَدِيقَةُ + المَدْرَسَةُ :

13- Muzâfun ileyh nekre olmak şartı ile izafet terkibi oluşturunuz ve cümlede kullanınız.

المثالُ : أَبْوَابٌ + بَيْتٌ : هَذِهِ أَبْوَابُ بَيْتٍ.

١- مَسَاجِدُ + قَرْيَةٌ :

٢- طُلَّابٌ + مَعْهَدٌ :

٣- مُدَرِّسَاتٌ + ثَانَوِيَّةٌ :

٤- لَوْنٌ + زَهْرَةٌ :

٥- حَدِيقَةٌ + قَصْرٌ :

14- Altı çizili kelimeleri muzâf ve muzâfun ileyhe dönüştürerek örnekteki gibi izafet terkibi oluşturunuz.

المثالُ : قَابَلْتُ المُهَنْدِسَ فِي الشَّرْكَةِ . : قَابَلْتُ مُهَنْدِسَ الشَّرْكَةِ .

١- أَحَبُّ عَنِ الْأَسْئَلَةِ فِي الْإِمْتِحَانِ . :

٢- اسْتَمِعِي إِلَى النَّصِيحَةِ مِنَ الْوَالِدَيْنِ . :

٣- حَدَثَ تَغْيِيرٌ بَيْنَ الْوُزَرَاءِ فِي الْحُكُومَةِ . :

٤- تُسَهِّمُ الطَّبَاعَةُ فِي النَّهْضَةِ الْفِكْرِيَّةِ . :

٥- اشْتَرَكَ الْوُزَرَاءُ فِي الرِّحْلَةِ إِلَى الْقَاهِرَةِ . :

15- Aşağıdaki metinde geçen izafet terkiplerinin altını çiziniz

فِي صَبَاحِ يَوْمِ الْعِيدِ اسْتَيْقَظْتُ مُبَكَّرًا فَتَوَضَّأْتُ وَصَلَّيْتُ الْفَجَرَ فِي الْبَيْتِ ثُمَّ
لَبَسْتُ يَابِي وَخَرَجْتُ مِنْ بَابِ الْبَيْتِ مُتَوَجِّهًا إِلَى مَسْجِدِ الْحَيِّ الَّذِي قَرِيبٌ مِنْ
بَيْتِنَا. عِنْدَمَا وَصَلْتُ إِلَى الْمَسْجِدِ وَجَدْتُهُ قَدْ امْتَلَأَ بِسُكَّانِ الْحَارَةِ. لَمْ أَتَمَكَّنْ مِنْ
الدُّخُولِ إِلَى الْمَسْجِدِ، فَوَقَفْتُ أَمَامَهُ لِحُظَةٍ وَأَنَا أَنْتَظِرُ شَخْصًا يُنَادِينِي بِأَنْ "تَعَالَ
اجْلِسْ بِجَانِبِي". إِذْ رَأَيْتُ مَكَانًا قُرْبَ الْبَابِ فَأَسْرَعْتُ نَحْوَهُ وَجَلَسْتُ بَاطِمَيْنِ
وَاسْتَمَعْتُ إِلَى خِطَابِ الْإِمَامِ. بَعْدَ الصَّلَاةِ عُذْتُ إِلَى مَنْزِلِي مَسْرُورًا.

16- İrab örnekleri:

۱- يَعُودُ الْمُسَافِرُونَ إِلَى الْوَطَنِ.

يَعُودُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

الْمُسَافِرُونَ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ؛ لِأَنَّهُ جَمْعٌ مُذَكَّرٌ سَالِمٌ.

إِلَى: حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.

الْوَطَنِ: اسْمٌ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ.

۲- بِالْعِلْمِ تَتَقَدَّمُ الدُّوَلُ.

بِالْعِلْمِ: "بِ" حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ. "الْعِلْمُ" اسْمٌ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ

الظَّاهِرَةِ.

تَتَقَدَّمُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

الدُّوَلُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

٣- فصلُ الصَّيْفِ حَارٌّ فِي بِلَادِنَا.

فصلٌ: مُبْتَدَأُ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ.

الصَّيْفِ: مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ.

حَارٌّ: خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

فِي: حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.

بِلَادِنَا: "بِلَادٍ" اسْمٌ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ. وَ"نَا" ضَمِيرٌ

مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ، مُضَافٌ إِلَيْهِ.

٤- كِتَابَا عَلِيٍّ قَدِيمَانِ.

كِتَابَا: مُبْتَدَأُ مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ لِأَنَّهُ مُثَنَّى، وَهُوَ مُضَافٌ.

عَلِيٍّ: مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ.

قَدِيمَانِ: خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ لِأَنَّهُ مُثَنَّى.

Altıçizilikelimelerin irabını yapınız.

١- تَظْهَرُ النُّجُومُ فِي السَّمَاءِ.

٢- يَبْتَغِدُ الْعَاقِلُ عَنِ الْمُحَرَّمَاتِ.

٣- تَعِبَ الْوَلَدُ مِنَ الْجَرِيِّ.

٤- سَافَرَ عَلِيٌّ إِلَى الْعِرَاقِ.

٤- يَنْشُرُ النَّجَّارُ الْخَشَبَ بِالْمِنْشَارِ.

٥- حَدِيقَةُ الْكَلْبَةِ وَاسِعَةٌ.

٦- مَزَارِعُو الْقَرْيَةِ نَشِيطُونَ.

Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

- : شَاهَدْتُ الطَّائِرَةَ تُحَلِّقُ فِي السَّمَاءِ.
- : مَا رَأَيْتُ زَيْدًا مُذْ يَوْمَ الْجُمُعَةِ.
- : ذَاكَرْتُ دُرُوسِي حَتَّى مَطَلَعَ الْفَجْرِ.
- : الرَّجُلُ الْعَاقِلُ يَتَّعِدُ عَنِ الْمُحَرَّمَاتِ
- : بَنَى إِبْرَاهِيمُ (ع) الْكَعْبَةَ بِأَمْرِ مِنَ اللَّهِ.

Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

- Hafta tatilinde nereye gideceksin?
- Dişlerimi fırçayla temizliyorum.
- Misafirler ev sahibine selam verdiler.
- Üç günden beridir seni görmedim.
- Okulumuzda yeni öğrenciler
- görüyorum.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun harf-i cerleri seçiniz.

۱- وَضَعْتُ الْكِتَابَ الْحَقِيبَةَ.

- (A) مِنْ (B) حَتَّى (C) إِلَى (D) فِي

۲- شَرِبَ الْمَرِيضُ الدَّوَاءَ الْمَلْعَقَةَ.

- (A) بِ (B) إِلَى (C) فِي (D) عَنْ

۳- يَكْتُبُ الْأُسْتَاذُ الدَّرْسَ السُّبُورَةَ.

- (A) إِلَى (B) مِنْ (C) عَلَى (D) كَ

۴- سَوْفَ أُسَافِرُ مِصْرَ فِي الْعُطْلَةِ.

- (A) فِي (B) إِلَى (C) بِ (D) عَلَى

۵- خَرَجَ الْمُصَلُّونَ الْمَسْجِدِ.

- (A) مُنْذُ (B) فِي (C) عَنْ (D) مِنْ

B- Aşağıdaki cümlelerde harf-i cerlerin doğru kullanımını içeren cümleyi seçiniz.

(A-۱) دَخَلَ الطُّلَّابُ عَنْ الصَّفِّ. (C) دَخَلَ الطُّلَّابُ إِلَى الصَّفِّ.

(B) دَخَلَ الطُّلَّابُ مِنَ الصَّفِّ. (D) دَخَلَ الطُّلَّابُ مُنْذُ الصَّفِّ.

(A-۲) أَبْعَدَتِ الْأُمُّ وَلَدَهَا عَنِ الطَّرِيقِ. (C) أَبْعَدَتِ الْأُمُّ وَلَدَهَا فِي الطَّرِيقِ.

- (B) أَبْعَدَتْ الْأُمُّ وَلَدَهَا إِلَى الطَّرِيقِ. (D) أَبْعَدَتْ الْأُمُّ وَلَدَهَا مِنَ الطَّرِيقِ.
- (A-٣) بَيَّنَّا قَرِيبٌ فِي كَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ. (C) بَيَّنَّا قَرِيبٌ عَنْ كَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ.
- (B) بَيَّنَّا قَرِيبٌ بِكَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ. (D) بَيَّنَّا قَرِيبٌ مِنْ كَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ.
- (A-٤) يَقْصُّ الْحَيَّاطُ الْقُمَاشَ فِي الْمَقْصِّ. (C) يَقْصُّ الْحَيَّاطُ الْقُمَاشَ مِنَ الْمَقْصِّ.
- (B) يَقْصُّ الْحَيَّاطُ الْقُمَاشَ بِالْمَقْصِّ. (D) يَقْصُّ الْحَيَّاطُ الْقُمَاشَ عَلَى الْمَقْصِّ.
- (A-٥) يَجْلِسُ الْأُسْتَاذُ إِلَى غُرْفَتِهِ. (C) يَجْلِسُ الْأُسْتَاذُ فِي غُرْفَتِهِ.
- (B) يَجْلِسُ الْأُسْتَاذُ عَلَى غُرْفَتِهِ. (D) يَجْلِسُ الْأُسْتَاذُ عَنْ غُرْفَتِهِ.

C- Aşağıdaki cümlelerde kullanımı yanlış verilen harf-i cerri içeren cümleyi bulunuz.

- (A-١) تَسِيرُ السَّيَّارَاتُ فِي الشَّارِعِ. (C) رَضِيَ اللَّهُ عَنْكَ.
- (B) ذَهَبَتْ زَيْنَبُ إِلَى الْمُخْتَبَرِ. (D) خَرَجَ الْمَدِيرُ عَنْ مَكْتَبِهِ.
- (A-٢) تُصْنَعُ الْأَبْوَابُ مِنَ الْحَشَبِ. (C) الْكُتُبُ فِي الدُّجِ.
- (B) تُصْنَعُ الْأَخْذِيَّةُ فِي الْجِلْدِ. (D) الْجَنْدِيُّ كَالْأَسَدِ.
- (A-٣) نَأْكُلُ الطَّعَامَ مِنَ الْمَلْعَقَةِ. (C) مِنْ أَيْنَ أَنْتَ؟
- (B) الْجُوُّ حَارٌّ فِي الصَّيْفِ. (D) هَذِهِ السَّيَّارَةُ لِفَرِيدٍ.
- (A-٤) الْكُتُبُ عَلَى الطَّاوِلَةِ. (C) الْكُتُبُ مِنَ الطَّاوِلَةِ.
- (B) تَلْمَعُ النُّجُومُ فِي السَّمَاءِ. (D) يَبْكِي الطِّفْلُ مِنَ الْأَلَمِ.

- ٥- (A) تَحَدَّثْتُ إِلَى زَمِيلِي. (C) يَجْلِسُ الْأُسْتَاذُ فِي عُرْفَتِهِ.
 (B) ابْتَعِدُوا عَنِ الشَّرِّ. (D) يَجْلِسُ الْأُسْتَاذُ عَنْ عُرْفَتِهِ.

D- Aşağıdaki sorularda zâhir ismin başına gelecek harf-i cerri seçiniz.

- ١- (A) إِلَى (B) عَلَى (C) حَتَّى (D) مِنْ
 ٢- (A) الْوَاو (B) عَنْ (C) فِي (D) عَلَى
 ٣- (A) فِي (B) مُذْ (C) عَلَى (D) فِي
 ٤- (A) بِ (B) عَلَى (C) عَنْ (D) رَبِّ
 ٥- (A) كَ (B) عَنْ (C) مِنْ (D) عَلَى

E- Aşağıdaki sorularda hem zâhir ismin hem de zamirin başına gelebilecek harf-i cerri seçiniz.

- ١- (A) الْوَاوِ وَالْبَاءُ. (C) عَلَى وَمِنْ.
 (B) الْكَافُ وَاللَّامُ. (D) فِي وَحَتَّى.
 ٢- (A) فِي وَالْبَاءُ. (C) مُذْ وَإِلَى.
 (B) خَلَا وَحَتَّى. (D) مُنْذُ وَعَلَى.
 ٣- (A) رَبِّ وَمِنْ. (C) حَتَّى وَالْبَاءُ.
 (B) مِنْ وَعَلَى. (D) عَنْ وَالنَّاءُ.

٤ - (A) الباءُ والتَّاءُ. (C) الكافُ وعنَّ.

(B) عَدَا ورُبَّ. (D) عَنْ وَعَلَى.

٥ - (A) فِي وَإِلَى. (C) مِنْ وَحَتَّى.

(B) رُبَّ والباءُ. (D) فِي والكافُ.

F- Aşağıdaki boşlukları uygun bir muzâf ile doldurunuz.

1- اللِّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ مُسَافِرُونَ.

(A) أُسْتَاذُ (B) مُدَرِّسُونَ (C) مُدَرِّسُو (D) أُسْتَاذَاتُ

2- يَصُومُ الْمُسْلِمُونَ رَمَضَانَ .

(A) يَوْمُ (B) شَهْرُ (C) سَنَةٌ (D) نَهَايَةُ

3- سَافَرَ الشَّرْكَةِ إِلَى أَمْرِيكَ.

(A) مُدِيرُ (B) مُهَنْدِسَانِ (C) مَسْئُولًا (D) مُدِيرَةٌ

4- الصُّحُفِ بَارِزَةٌ .

(A) عَنَاوِينَ (B) عَنَاوِينَ (C) عُنُوتُونَ (D) عُنُونًا

5- يَحْتَرِّمُ النَّاسُ السَّلَامَ.

(A) بَائِعِينَ (B) صَانِعِينَ (C) صَانِعًا (D) صَانِعِي

G- Aşağıdaki boşlukları uygun bir muzâfun ileyih ile doldurunuz.

١- مَسَاجِدُ تَتَلَّى فِي رَمَضَانَ.

(A) الْمَدِينَةُ (B) الْمُدُنُ (C) السَّلِيمِيَّةُ (D) السَّلَاطِينَ

٢- أَوَّلُ الرَّاشِدِينَ أَبُو بَكْرٍ (ر).

(A) الْخُلَفَاءُ (B) الْخُلَفَاءُ (C) الْخُلَيْفَةُ (D) الْخَلْفِ

٣- مُوظَّفُو يَعْمَلُونَ فِي الْفَنَادِقِ.

(A) الْكُلَيْيَّةُ (B) الْإِسْتِقْبَالِ (C) الشَّرِكَاتُ (D) الْوِزَارَةِ

٤- مَنَازِلُ قَدِيمَةٌ جَدًّا.

(A) الْحَيِّنَا (B) مَدِينَةٌ (C) مَنَزَلَةٌ (D) حَيِّنَا

٥- تُضَاءُ شَوَارِعُ بِمَصَابِيحَ كَهْرَبَائِيَّةٍ.

(A) الْمُزْدَحِمَةُ (B) مَدِينَتُنَا (C) الْمَدِينَةِ (D) الْقَرْيَةِ

H- Aşağıdaki tanımlardan doğru olanını seçiniz.

١- الْمُضَافُ

(A) يَكُونُ مَرْفُوعًا دَائِمًا. (C) يَكُونُ مَنْصُوبًا دَائِمًا.

(B) تَخْتَلِفُ حَرَكَتُهُ حَسَبَ مَوْقِعِهِ فِي الْجُمْلَةِ. (D) يَكُونُ مَجْرُورًا دَائِمًا.

٢- المُضَافُ إِلَيْهِ.....

- (A) يَكُونُ مَجْرُورًا دَائِمًا. (C) يَكُونُ مَنْصُوبًا دَائِمًا.
(B) تَخْتَلِفُ حَرَكَتُهُ حَسَبَ مَوْقِعِهِ فِي الْجُمْلَةِ. (D) يَكُونُ مَرْفُوعًا دَائِمًا.

٣- تُحَذَفُ التَّوْنُ مِنْ آخِرِ عِنْدَ الْإِضَافَةِ.

- (A) الْجَمْعُ الْمُؤَنَّثُ السَّلَامُ. (C) الْإِسْمُ الْمُفْرَدُ وَالْمُثَنَّى.
(B) جَمْعُ التَّكْسِيرِ. (D) الْمُثَنَّى وَجَمْعُ الْمَذْكَرِ السَّلَامُ.

٤- الْإِضَافَةُ:.....

- (A) هِيَ نِسْبَةٌ بَيْنَاسِمٍ وَفِعْلٍ. (C) هِيَ نِسْبَةٌ بَيْنَاسْمَيْنِ.
(B) هِيَ نِسْبَةٌ بَيْنَصِفَةٍ وَمَوْصُوفٍ. (D) تَأْكِيدُ اسْمٍ لِاسْمٍ قَبْلَهُ.

٥- الْمُضَافُ وَالْمُضَافُ إِلَيْهِ

- (A) لَا يَتَوَسَّطُهُمَا شَيْءٌ. (C) يَكُونَانِ مُنَوَّنَيْنِ دَائِمًا.
(B) يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا حَرْفُ عَطْفٍ. (D) يَجُوزُ أَنْ يَكُونَ بَيْنَهُمَا حَرْفُ جَرٍّ.

I- Aşağıdaki cümlelerden hatalı olanını seçiniz.

- (A - ١) كِتَابُ فَرِيدٍ مُمَزَّقٌ. (C) تُسَاعِدُ الدَّوْلَةُ مُزَارِعِي الْقَرْيَةِ.
(B) أَشْجَارُ الْحَدِيقَةِ عَالِيَةٌ. (D) الْمُوظَّفُ الْإِسْتِقْبَالِ نَشِيطٌ.

- (A - ٢) بَيْتَانِ عَلِيٍّ وَفَرِيدٍ بَعِيدَانِ. (C) نَوَافِدُ الصَّفِّ مَفْتُوحَةٌ.
(B) سَنَزَرُ مُوظَّفِي الْكَلِيَّةِ. (D) أَجَبْتُ عَنْ سُؤَالِي الْأُسْتَاذِ.

- ٣ - (A) طَبِيبُ الْأَسْنَانِ فِي عُزْفَتِهِ. (C) اسْمُ هَذَا الْوَلَدِ أُسَامَةُ.
(B) يَقْرَأُ الْمُذِيْعُونَ نَشْرَةَ الْأَخْبَارِ. (D) طَالِبَاتُ كَلِيتِنَا مُهَذَّبَاتٌ.

- ٤ - (A) أَطْعِ وَالِدَيْكَ دَائِمًا. (C) نَزَلَ رُكَّابُ الطَّائِرَةِ.
(B) أَبْوَابُ هَذِهِ الْعِمَارَةِ جَدِيدَةٌ. (D) فَلَّاحَاتُ الْقَرْيَةِ نَشِيطَاتٌ.

- ٥ - (A) الْمَسَاكِينُ الطَّلَّابُ بَعِيدَةٌ. (C) كُتِبَ الطَّبْ غَالِيَةً جِدًّا.
(B) فِي مَرْزَعَةِ بَذْرِ أَنْعَامٍ. (D) مَوْظَفَا الْبَرِيدِ مُتَعَبَانِ.

İ- Aşağıdaki cümlelerde izafet terkibi olan cümleyi seçiniz

- ١ - (A) الْحُجَّاجُ الْأَتْرَاكُ عَادُوا إِلَى الْوَطَنِ. (C) الصَّوْمُ رُكْنٌ مِنْ أَرْكَانِ الْإِسْلَامِ.
(B) رَكِبْتُ السَّيَّارَةَ إِلَى مَكَّةَ الْمَكْرَمَةِ. (D) الْمُؤَظَّفُونَ قَامُوا بِالْأَعْمَالِ.
- ٢ - (A) الْمُزَارِعُونَ يَعْمَلُونَ فِي أَرْضِيهِمْ. (C) يَزْدَادُ الْإِهْتِمَامُ بِالْمَكْتَبَاتِ الْعَامَّةِ.
(B) الْمُسْلِمَاتُ وَاقِفَاتٌ فِي الْعُرْفَاتِ. (D) وَصَلَ أَحْمَدُ إِلَى الْبَيْتِ مُتَأَخِّرًا.
- ٣ - (A) الصَّدَقَاتُ تَمْحُو السَّيِّئَاتِ. (C) خَالَتِي مُعَلِّمَةٌ فِي الْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ.
(B) قَابَلْنَا الْمُسَافِرَاتِ فِي الْمَطَارِ. (D) تَوَقَّفَتِ السَّيَّارَاتُ عَنِ السَّيْرِ.
- ٤ - (A) الْأُمّهَاتُ الْمُتَعَلِّمَاتُ أَكْثَرُ نَفْعًا لِلْوَطَنِ. (C) أَنْشَأَتِ الدَّوْلَةُ مَدَارِسَ جَدِيدَةً.
(B) الْمُؤَظَّفُونَ جَالِسُونَ فِي مَكَاتِبِهِمْ. (D) الْمُتَرْفُونَ مَسْئُولُونَ عَنِ النَّعِيمِ.

٥- A) هؤلاء العمال ذاهبون إلى العمل. C) الأوراق في الحقيبة الصغيرة.

B) تقع إزمير في غرب تركيا. D) الأساتذة يحضرون الاجتماع.

CEVAPLAR

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>	<u>F</u>
1- D	1- C	1- D	1- C	1- C	1- C
2- A	2- A	2- B	2- A	2- A	2- B
3- C	3- D	3- A	3- B	3- B	3- C
4- B	4- B	4- C	4- D	4- D	4- A
5- D	5- C	5- D	5- A	5- A	5- D
<u>G</u>	<u>H</u>	<u>I</u>	<u>İ</u>		
1- D	1- B	1- D	1- C		
2- A	2- A	2- A	2- A		
3- B	3- D	3- C	3- C		
4- D	4- C	4- B	4- B		
5- C	5- A	5- A	5- B		

9. ÜNİTE SIFAT TAMLAMASI

Öğr. Gör. Ali Ejder DERTLİOĞLUGİL

سَمِيرٌ طَالِبٌ ذَكِيٌّ .	سُعَادُ فَتَاةٌ مُهَذَّبَةٌ .
حَضَرَ الْمُوظَّفُ النَّشِيطُ .	حَضَرَتِ الْمُوظَّفَةُ النَّشِيطَةُ .
شَكَرْتُ الْمُوظَّفَ النَّشِيطَ .	شَكَرْتُ الْمُوظَّفَةَ النَّشِيطَةَ .
سَلَّمْتُ عَلَى الْمُوظَّفِ النَّشِيطِ .	سَلَّمْتُ عَلَى الْمُوظَّفَةِ النَّشِيطَةِ .
هَذَا طَالِبُأَبُوهُ مُهَنْدِسٌ .	هَذِهِ طَالِبَةٌ أَبُوهَا مُهَنْدِسٌ .
مَرَرْتُ بِشَابٍّ يَدْرُسُ فِي الْجَامِعَةِ .	تَعَرَّفْتُ عَلَى فَتَاةٍ لَا تَعْمَلُ .
هَؤُلَاءِ أَوْلَادُ بَيْنِ الْأَشْجَارِ .	هُنَاكَ سَيَّارَاتُ أَمَامَ مَبْنَى الْوِزَارَةِ .
قَابَلْتُ سَيَّاحِينَ مِنْ مَالِيزِيَا .	فِي الْفَنْدُقِ سَيِّدَاتُ مِنَ الْيَابَانِ .

AÇIKLAMALAR

SIFAT: Kendisinden önce geçen ismi niteleyen, kelime veya ibareye “sıfat” denir. Sıfatın nitelediği isme de “mevsûf” denir. Sıfatın diğer bir ismi na‘t, mevsûfun da men‘ûtdur. Sıfat ve mevsûftan meydana gelen tamlamaya “sıfat tamlaması” denir.

Arapçada sıfat, nitelediği isimden (mevsûfundan) sonra gelir. Örnek:

الفاضِلُ	الأُسْتَاذُ	حَضَرَ	Erdemli öğretmen geldi
Sıfat	Mevsûf		

Yukarıdaki cümlede الأُسْتَاذُ (öğretmen) kelimesi mevsûf (nitelenen) kendisinden sonra gelen الفاضِلُ kelimesi ise الأُسْتَاذُ kelimesini nitelemiş olan sıfattır.

Kendisinden önce geçen ismin bizzat kendisini veya bizzat kendisini değil de ona tabi olan ve onunla bağlantısı bulunan başka bir ismi nitelemesi bakımından sıfat, hakîkî ve sebebî olmak üzere ikiye ayrılır:

A. Hakîkî sıfat: Bir varlığın bizzat kendisini niteleyen sığata denir. Aşığıdaki örneklerde gördüğümüz sıfatlar, bu kısma dâhildir.

حَضَرَ الطَّالِبُ الْمُجْتَهِدُ. Çalışkan öğrenci geldi.

رَأَيْتُ الطَّالِبَ الْمُجْتَهِدَ. Çalışkan öğrenciyi gördüm.

سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبِ الْمُجْتَهِدِ. Çalışkan öğrenciye selam verdim.

حَضَرَتِ الطَّالِبَةُ الْمُجْتَهِدَةُ. Çalışkan kız öğrenci geldi.

رَأَيْتُ الطَّالِبَةَ الْمُجْتَهِدَةَ. Çalışkan kız öğrenciyi gördüm.

سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبَةِ الْمُجْتَهِدَةِ. Çalışkan kız öğrenciye selam verdim.

حَضَرَ طُلَّابُ مُجْتَهِدُونَ. Çalışkan birtakım öğrenciler geldiler.

حَضَرَتْ طَالِبَاتُ مُجْتَهِدَاتٍ. Çalışkan birtakım kız öğrenciler geldiler.

الْكِتَابُ الْجَدِيدُ مُفِيدٌ. Yeni kitap faydalıdır.

الْكَتُبُ الْجَدِيدَةُ مُفِيدَةٌ. Yeni kitaplar faydalıdır.

فِي الْجَامِعَةِ كَلِيَّاتٌ مُتَنَوِّعَةٌ الْأَهْدَافِ. Üniversitede, hedefleri farklı birtakım fakülteler vardır.

Not: Arapçada insan dışındaki varlıkların çoğulları tekil müennes kabul edildiğı için böyle çoğulların sıfatları da tekil müennes kabul edilir. Örnek:

الْكَتُبُ الْجَدِيدَةُ مُفِيدَةٌ. Yeni kitaplar faydalıdır.

Sıfatın; ism-i fâil, ism-i mef'ûl, sıfat-ı müşebbehe veya ism-i tafdîl gibi türemiş bir isim olması asıldır.

حَضَرَ الطَّالِبُ الْمُجْتَهِدُ. Çalışkan öğrenci geldi (müzekker)
İsm-i Fâil

الْوَلَدُ الْمُؤَدَّبُ مَحْبُوبٌ.

İsm-i Mef'ûl

Terbiyeli çocuk, sevilir.

هَذِهِ سَيِّدَةٌ كَرِيمَةٌ.

Sıfat-ı Müşebbehe

Bu, onurlu bir bayandır.

صَالِحٌ مُهَنْدِسٌ أَخْلَصُ مِنْ زُمَلَائِهِ.

İsm-i Tafdîl

Salih, arkadaşlarından daha samimi bir mühendistir.

Ancak, müştak isim şeklinde yorumlanabilecek türememiş (câmid) kimi isimlerden de sıfat yapılabilmektedir. Bunlar:

Masdar, örnek:

عُمَرُ رَجُلٌ عَدْلٌ. Ömer, âdil bir adamdır.

İsm-i işâret, örnek:

أَخْتَرِمُ الْعَالِمَ هَذَا. Bu âlime, saygı duyuyorum.

Sahip anlamına gelen ذُو ve müennesi ذَاتُ, örnek:

عَلِيٌّ صَحَابِيُّ ذُو عِلْمٍ. Ali, ilim sahibi bir sahabîdir.

Başında ال takısı bulunan ism-i mevsûl, örnek:

وَلَيْلَى فَتَاةٌ ذَاتُ جَمَالٍ. Leyla da güzellik sahibi bir genç kızdır.

Sayı sıfatı, örnek:

زُرْتُ أَصْدِقَاءَ ثَلَاثَةٍ. Üç arkadaş ziyaret ettim.

Sonuna nisbet ي si bitişmiş olan isim (ism-i mensûb), örnek:

جَاءَ إِلَى الْكَلْبَةِ أَسْتَاذٌ مِصْرِيٌّ. Fakülteye, mısırlı bir hoca geldi.

Benzetme ifâde eden isimler, örnek:

يَزِيدُ رَجُلٌ تَغَلَّبَ. Yezid, tilki (gibi) bir adamdır.

Belirsizlik ifade eden مَا, örnek:

سَاعِدٌ فَقِيرًا مَا. Herhangi bir yoksula yardım et.

Mevsûfun mükemmelliğini ifâde eden كُلُّ ve أَيُّ kelimeleri, örnek:

أَنْتَ عَالِمٌ كُلُّ الْعَالِمِ . Sen, mükemmel bir âlimsin.

حَضَرْتُ أَسْتَاذَهُ أَيُّهُ أَسْتَاذَةً. Mükemmel bir hoca (byn) geldi.

Yapısı bakımından sıfat üç çeşittir:

- 1- Müfred sıfat
- 2- Cümle sıfat
- 3- Şibih cümle sıfat

1- Müfred sıfat:

Cümle veya şibih cümle şeklinde gelmemiş olan sıfata “müfred sıfat” denir. Burada müfreden maksat, çoğulun zıddı olan tekil değil, bir tek kelimeden meydana gelmiş sıfat demektir. Sayı olarak; tekil, ikil veya çoğul olarak gelse dahi buna müfred sıfat denir.

Müfred sıfat, mevsûfuna dört bakımdan uymak zorundadır.

- 1- Müzekkerlik – Müenneslik bakımından.
- 2- Müfred – Müsenna – Cem‘ olma bakımından
- 3- Ma‘rifelik – Nekirelik bakımından.
- 4- İ‘râb (hareke türü) bakımından.

Örnekler:

حَضَرَ طَلَّابٌ مُجْتَهِدُونَ.

Müf. Sıfat Mevsûf

حَضَرَ الطَّالِبُ الْمُجْتَهِدُ.

Müf. Sıfat Mevsûf

حَضَرَتْ طَالِبَاتٌ مُجْتَهِدَاتٌ.

Müf. Sıfat Mevsûf

حَضَرَتِ الطَّالِبَةُ الْمُجْتَهِدَةُ.

Müf. Sıfat Mevsûf

فِي الْجَامِعَةِ كَلِيَّاتٌ مُتَنَوِّعَةٌ الْأَهْدَافِ.

Müf. Sıfat Mevsûf

هَذَا أَسْتَاذٌ طَوِيلُ الْقَامَةِ.

Müf. Sıfat Mevsûf

Yukarıdaki cümlelerin tümünde geçen sıfatlar, müfred sıfat örnekleridir. Çünkü yukarıdaki cümlelerde sıfat olarak gelen مجتهدون ve مجتهدات kelimeleri, sayı bakımından çoğul olsalar da tek kelimeden oluştukları için bunlara “müfred sıfat” denir.

**MÜFRED SIFATIN HEM NEKRE HEM DE MA'RİFE OLARAK REF'
HÂLİNE ÖRNEK CÜMLELER:**

جاءَ الطِّفْلُ الصَّغِيرُ.
Küçük çocuk geldi.
جاءَ الطِّفْلَانِ الصَّغِيرَانِ.
İki küçük çocuk geldi.
جاءَ الأَطْفَالُ الصِّغَارُ.
Küçük çocuklar geldi.
جاءَتِ الطِّفْلَةُ الصَّغِيرَةُ.
Küçük kız çocuğu geldi.
جاءَتِ الطِّفْلَتَانِ الصَّغِيرَتَانِ.
İki küçük kız çocuğu geldi.
جاءَتِ الطِّفْلَاتُ الصَّغِيرَاتُ.
Küçük kız çocukları geldi.
جاءَ الْمُعَلِّمُونَ الْمُخْلِصُونَ.
Samîmi öğretmenler geldi.

جاءَ طِفْلٌ صَغِيرٌ
Küçük bir çocuk geldi.
جاءَ طِفْلَانِ صَغِيرَانِ
İki küçük çocuk geldi.
جاءَ أَطْفَالٌ صِغَارٌ
Küçük çocuklar geldi.
جاءَتِ طِفْلَةٌ صَغِيرَةٌ
Küçük bir kız çocuğu geldi.
جاءَتِ طِفْلَتَانِ صَغِيرَتَانِ
İki küçük kız çocuğu geldi.
جاءَتِ طِفْلَاتٌ صَغِيرَاتٌ
Küçük kız çocukları geldi.
جاءَ مُعَلِّمُونَ مُخْلِصُونَ
Samîmi öğretmenler geldi.

**MÜFRED SIFATIN HEM NEKRE HEM DE MA'RİFE OLARAK
NASB HÂLİNE ÖRNEK CÜMLELER:**

رَأَيْتُ الطِّفْلَ الصَّغِيرَ.
Küçük çocuğu gördüm.
رَأَيْتُ الطِّفْلَيْنِ الصَّغِيرَيْنِ.
İki küçük çocuğu gördüm.
رَأَيْتُ الأَطْفَالَ الصِّغَارَ.
Küçük çocukları gördüm.
رَأَيْتُ الطِّفْلَةَ الصَّغِيرَةَ.
Küçük kız çocuğunu gördüm.
رَأَيْتُ الطِّفْلَتَيْنِ الصَّغِيرَتَيْنِ.
İki küçük kız çocuğunu gördüm.
رَأَيْتُ الطِّفْلَاتِ الصَّغِيرَاتِ.
Küçük kız çocuklarını gördüm.

رَأَيْتُ طِفْلاً صَغِيراً.
Küçük bir çocuğu gördüm.
رَأَيْتُ طِفْلَيْنِ صَغِيرَيْنِ.
İki küçük çocuğu gördüm.
رَأَيْتُ أَطْفَالاً صِغَاراً.
Küçük çocukları gördüm.
رَأَيْتُ طِفْلَةً صَغِيرَةً.
Küçük bir kız çocuğunu gördüm.
رَأَيْتُ طِفْلَتَيْنِ صَغِيرَتَيْنِ.
İki küçük kız çocuğunu gördüm.
رَأَيْتُ طِفْلَاتٍ صَغِيرَاتٍ.
Küçük kız çocuklarını gördüm.

رَأَيْتُ الْمُعَلِّمِينَ **مُخْلِصِينَ**.
Samîmi öğretmenleri gördüm.

رَأَيْتُ مُعَلِّمِينَ **مُخْلِصِينَ**.
Samîmi öğretmenleri gördüm.

MÜFRED SIFATIN HEM NEKRE HEM DE MA'RİFE OLARAK CER HÂLİNE ÖRNEK CÜMLELER:

مَرَرْتُ بِالْطِّفْلِ **الصَّغِيرِ**.
Küçük çocuğa uğradım.
مَرَرْتُ بِالطِّفْلَيْنِ **الصَّغِيرَيْنِ**.
İki küçük çocuğa uğradım.
مَرَرْتُ بِالْأَطْفَالِ **الصِّغَارِ**.
Küçük çocuklara uğradım.
مَرَرْتُ بِالطِّفْلِ **الصَّغِيرَةِ**.
Küçük kız çocuğuna uğradım.
مَرَرْتُ بِالطِّفْلَتَيْنِ **الصَّغِيرَتَيْنِ**.
İki küçük kız çocuğuna uğradım.
مَرَرْتُ بِالطِّفْلَاتِ **الصِّغِيرَاتِ**.
Küçük kız çocuklarına uğradım.
مَرَرْتُ بِالْمُعَلِّمِينَ **مُخْلِصِينَ**.
Samîmi öğretmenlere uğradım.

مَرَرْتُ بِطِفْلٍ **صَغِيرٍ**.
Küçük bir çocuğa uğradım.
مَرَرْتُ بِطِفْلَيْنِ **صَغِيرَيْنِ**.
İki küçük çocuğa uğradım.
مَرَرْتُ بِأَطْفَالٍ **صِغَارٍ**.
Küçük çocuklara uğradım.
مَرَرْتُ بِطِفْلَةٍ **صَغِيرَةٍ**.
Küçük bir kız çocuğuna uğradım.
مَرَرْتُ بِطِفْلَتَيْنِ **صَغِيرَتَيْنِ**.
İki küçük kız çocuğuna uğradım.
مَرَرْتُ بِطِفْلَاتٍ **صِغِيرَاتٍ**.
Küçük kız çocuklarına uğradım.
مَرَرْتُ بِمُعَلِّمِينَ **مُخْلِصِينَ**.
Samîmi öğretmenlere uğradım.

2- Cümle Sıfat:

Cümle şeklinde gelmiş olan sıfata denir. Bu tür sıfat da üç kısma ayrılmaktadır.

a) İsim Cümlesi Sıfat: Adından da anlaşılacağı üzere, mübteda ve haberden meydana gelmiş olan sıfata “isim cümlesi sıfat” denir.

فِي الصَّفِّ طَالِبٌ أَبُوهُ أَسْتَاذٌ. Sınıfta, babası öğretmen bir öğrenci vardır.
İsim Cüm. Sıfat Mevsûf

لَزَيْدٍ بِنْتُ عَيْنَاهَا زَرْقَاوَانٌ. Zeyd'in, gözleri mavi bir kızı vardır.
İsim Cüm. Sıfat Mevsûf

هَذِهِ شَجَرَةٌ أَغْصَانُهَا كَثِيرَةٌ.

Bu, dalları çok (olan) bir ağaçtır.

İsim Cüm. Sıfat Mevsûf

Yukarıdaki örneklerde gördüğümüz sıfatlar, cümle sıfat kısmına girmektedirler. Birinci cümlede geçen, أَبُوهُ أُسْتَاذُ ibaresi, mübteda ve haberden meydana gelmiş bir isim cümlesidir. أَبُو kelimesi mübtedası, أُسْتَاذُ kelimesi de onun haberidir. Cümle olarak kendisinden önce geçen طَالِبُ kelimesini nitelemektedir. Dolayısıyla isim cümlesi sıfattır.

b) Fiil Cümlesi sıfat: Fiil ve failden meydana gelen ve kendisinden önce geçen ismi niteleyen sıfata “fiil cümlesi sıfat” denir.

هَذِهِ طَبِيبَةٌ تَعْمَلُ فِي الْمُسْتَشْفَى.

Bu, hastanede çalışan bir (byn) doktordur.

F. Cüm. Sıfat Mevsûf

اسْتَمَعْتُ إِلَى وَاعِظٍ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ.

İyiliği tavsiye eden bir vaiz dinledim.

F. Cüm. Sıfat Mevsûf

هَذَا طَالِبٌ يَدْرُسُ فِي كَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ.

Bu, İlahiyat Fakültesinde okuyan bir öğrencidir.

F. Cüm. Sıfat Mevsûf

Cümle sıfat, ister isim cümlesi olsun, ister fiil cümlesi olsun, nitelediği ismin mutlaka nekire olması gerekir. Örneklere bakarak bunu anlayabiliriz. Ancak, bu tür sıfatların, Mevsûfa dönen ve ona; müzekkerlik-müenneslik ve müfred-müsenna-cem’ bakımından uyan gizli veya açık bir zamir içermesi şarttır.

Birinci cümlede geçen تَعْمَلُ ibaresi, kendisinden önce geçen طَبِيبَةٌ kelimesini niteleyen bir fiil cümlesidir. Bir tek kelime gibi görünse de bir fiil ve altında gizli bir fail zamir (هِيَ) den meydana gelmiş bir cümledir. Bu zamir, fiil cümlesinden önce geçmiş olan طَبِيبَةٌ ismine döndüğünü ve ona; müfredlik ve müenneslik bakımından uyduğunu görüyoruz.

هَؤُلَاءِ بَنَاتُ إِخْوَتُنَّ طُلَّابٌ Bunlar, erkek kardeşleri öğrenci (olan) kızlardır.

“إِخْوَتُنَّ طَلَّابٌ” İsim cümlesi halindeki bu sıfatın da aynı şekilde, nitelediği isim (بَنَاتٌ) e dönen ve ona müenneslik ve cem’ bakımından uyan bir zamir (هُنَّ) ihtiva ettiğini görüyoruz.

3- Şibih Cümle Sıfat:

Harf-i cer ve mecrurdan veya zarftan meydana gelen sıfata “şibih cümle sıfat” denir.

هَذَا عُصْفُورٌ عَلَى الشَّجَرَةِ. Bu, ağacın üzerinde (olan) bir serçedir.
Şibih c. sıfat Mevsûf

أَنَا رَجُلٌ فِي السِّتِّينَ. Ben, altmış (yaşın) da bir adamım.
Şibih c. sıfat Mevsûf

هَاتَانِ شَجَرَتَانِ أَمَامَ مَنْزِلِنَا. Bunlar, evimizin önünde (ki) iki ağaçtır.
Şibih c. sıfat Mevsûf

هَذِهِ أَزْهَارٌ بَيْنَ الْأَشْجَارِ. Bunlar, ağaçlar arasında (olan) çiçeklerdir.
Şibih c. sıfat Mevsûf

Yukarıdaki ilk iki cümlede geçen sıfatlar, harf-i cer ve mecrurdan, üçüncü ve dördüncü cümlelerde bulunan sıfatlar ise zarftan oluşmaktadır.

Şibih cümle sıfatın nitelediği isme, herhangi bir şekilde uyma zorunluluğu yoktur. Ancak, cümle sıfatta olduğu gibi, nitelediği ismin mutlaka nekire olması şarttır.

Harf-i cer ve mecrurdan meydana gelen şibih cümle sıfat tespit edilirken, hem harf-i cer hem de cer ettiği isim birlikte alınır. Zarf halindeki sıfatta ise zarfın sadece kendisi alınır. Zarfı tamlayan isim (muzafun ileyhi) gramer bakımından sıfata dâhil değildir.

B- Sebebi sıfat: Mevsûfun bizzat kendisini değil de ona tabi olan ve onunla bağlantısı bulunan başka bir ismi niteleyen sıfata denir.

جَاءَ الرَّجُلُ الْعَذْبُ كَلَامُهُ. Konuşması tatlı adam geldi.

باباسى اونرلى كادىن گىلدى. جَاءَتْ الْمَرْأَةُ الْكَرِيمُ أَبُوْهَا.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, birinci cümlede, nitelenen adamın bizzat kendisi değil konuşmasıdır. İkinci cümlede de kadının kendisi değil, babası nitelendirilmiştir. Hâlbuki حَضَرَ الطَّالِبُ الْمُجْتَهِدُ. “Çalışkan öğrenci geldi” dediğimizde, öğrencinin kendisini nitelemiş oluyoruz. Bundan da anlıyoruz ki, bu tür sıfat, aslında kendinden önce geçmiş olan ismi değil, sonra gelen ismi nitelemiştir.

Sebebi sıfatta, mevsûfa ait bir zamir bulunmazsa, sıfatın kendisi daima müfred kalır. Ancak kendisinden sonra gelen ve onu tamamlayan isimde, mevsûfa dönen ve ona; müzekkerlik-müenneslik, ifrad-tesniye-cem‘ bakımından uyan bir zamîr bulunur. Örnek:

حَضَرَ الطَّالِبُ الْعَالِمُ أَبُوْهُ. Babası âlim (olan) öğrenci geldi.

حَضَرَ الطَّالِبَانِ الْعَالِمِ أَبُوْهُمَا. Babaları âlim (olan) iki öğrenci geldi.

حَضَرَ الطَّلَّابُ الْعَالِمِ أَبُوْهُمْ. Babalar âlim (olan) öğrenciler geldi.

حَضَرَتِ الطَّالِبَةُ الْعَالِمِ أَبُوْهَا. Babası âlim (olan) kız öğrenci geldi.

حَضَرَتِ الطَّالِبَتَانِ الْعَالِمِ أَبُوْهُمَا. Babaları âlim (olan) iki kız öğrenci geldi.

حَضَرَتِ الطَّالِبَاتُ الْعَالِمِ أَبُوْهُنَّ. Babaları âlim (olan) kız öğrenciler geldi.

حَضَرَ الطَّالِبُ الْعَالِمَةُ أُمُّهُ. Annesi âlim (olan) öğrenci geldi.

حَضَرَ الطَّالِبَانِ الْعَالِمَةُ أُمُّهُمَا. Anneleri âlim (olan) iki öğrenci geldi.

حَضَرَ الطَّلَّابُ الْعَالِمَةُ أُمُّهُمْ. Anneleri âlim (olan) öğrenciler geldi.

رَأَيْتُ الطَّالِبَ الْعَالِمَةَ أُمُّهُ. Annesi âlim (olan) öğrenciyi gördüm.

سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبَيْنِ الْعَالِمَةِ أُمُّهُمَا. Anneleri âlim (olan) iki öğrenciye selam verdim.

حَضَرَ طَالِبٌ عَالِمٌ أَبُوهُ Babası âlim (olan) bir öğrenci geldi.

رَأَيْتُ طَالِبًا عَالِمًا أَبَوَاهُ Anne ve babası âlim (olan) bir öğrenci gördüm.

سَلَّمْتُ عَلَى طَالِبٍ عَالِمٍ أَعْمَامُهُ Amcaları âlim (olan) bir öğrenciye selam verdim.

Yukarıdaki cümlelerde altı çizili olan العالم ve العالمة kelimeleri,

kendilerinden önce geçen isimlerin sebebi sıfatlarıdır. Bu sebebî sıfatlardan önce geçen mevsûf isimlerin, kimisi müfred, kimisi müsennâ, kimisi cem'; kimisi müzekker, kimisi de müennes olmasına rağmen, sebebî sıfatların, daima müfred geldiğini ve hakiki sıfatta olduğu gibi, mevsûfuna uymadığını görüyoruz. Çünkü bu sıfatların kendileri, kendilerinden önce geçen mevsûflara (niteledikleri isimlere) ait herhangi bir zamîr ihtiva etmemektedirler. Dolayısıyla mevsûflarına uymamaktadırlar.

Örneğin, birinci cümlede, Mevsûf (nitelenen) konumundaki الطالب ismi müfred, onu niteleyen أبوهُ العالم sebebî sıfatı da müfreddir. Ancak حَضَرَ العالم الطالبان cümlesinde الطالبان müsenna olmasına karşın, onun sebebî sıfatı olan العالم kelimesinin yine müfred geldiğini görüyoruz. Aynı şekilde diğer cümleleri incelediğimizde العالم ve العالمة sıfatlarının, kendilerinden önce geçen Mevsûflarına ne adet ne de müzekkerlik-müenneslik bakımından uymadıklarını görürüz. Ancak, bu sıfatlardan sonra gelen ve onları tamamlayan أبو ile أم isimlerine dikkat ettiğimizde, bunlara birer zamir bitiştiğini ve bu zamirin Mevsûfa ait olup ona uyduğunu görürüz. Örneğin العالمة الطالب حَضَرَ cümlesinde, الطالب müzekker ve çoğul, أمهم ismine bitişmiş olan الطالب ismine dönen هم zamiri de müzekker ve çoğul gelmiştir.

Bu tür sebebî sıfatı fiile dönüştürüp, عالم yerine عَلِمَ şeklinde okursak, kendisinden sonra gelen ismin, bunun faili olduğunu göreceğiz.

سَلَّمْتُ عَلَى طَالِبٍ عِلْمٍ أَعْمَامُهُ. cümlesini سَلَّمْتُ عَلَى طَالِبٍ عَالِمٍ أَعْمَامُهُ. şeklinde okuyabiliriz.

Yukarıda görüldüğü gibi sebebi sıfatta, mevsûfa ait bir zamir bulunursa, bu zamîr herbakımdan mevsûfa uyar.

Sebebî sıfat, zamîrsiz ancak isim tamlaması biçiminde gelebilir. Örnekler:

حَضَرَ الطَّالِبَانِ الْعَالِمَا الْأَبَ.	Âlim babalı iki öğrenci geldi.
حَضَرَ الطَّلَّابُ الْعَالِمُو الْأَبَ.	Âlim babalı öğrenciler geldi.
رَأَيْتُ الطَّلَّابَ الْعَالِمِي الْأَبَ.	Âlim babalı öğrencileri gördüm.
سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبِ الْعَالِمِ الْأَبَ.	Âlim babalı öğrenciye selam verdim.
حَضَرَتِ الطَّالِبَةُ الْعَالِمَةُ الْأَبَ.	Âlim babalı kız öğrenci geldi.
حَضَرَتِ الطَّلَّابَاتُ الْعَالِمَاتُ الْأَبَ.	Âlim babalı kız öğrenciler geldi.
حَضَرَ الطَّالِبُ الْعَالِمُ الْأُمَّ.	Âlim anneli öğrenci geldi.
حَضَرَتِ الطَّلَّابَاتُ الْعَالِمَاتُ الْأُمَّ.	Âlim anneli kız öğrenciler geldi.
حَضَرَ رَجُلٌ حَسَنُ الْخُلُقِ.	Ahlakı güzel bir adam geldi.
رَأَيْتُ رَجُلَيْنِ حَسَنِي الْخُلُقِ.	Ahlakı güzel iki adam gördüm.
سَلَّمْتُ عَلَى رِجَالٍ حَسَانِ الْخُلُقِ.	Ahlakları güzel adamlara selam verdim.
حَضَرَتِ بِنْتُ حَسَنَةَ الْخُلُقِ.	Ahlakı güzel bir kız geldi.
رَأَيْتُ بِنَتَيْنِ حَسَنَتِي الْخُلُقِ.	Ahlakı güzel iki kız gördüm.
سَلَّمْتُ عَلَى بَنَاتٍ حَسَنَاتِ الْخُلُقِ.	Ahlakı güzel kızlara selam verdim.

“Âlim babalı iki öğrenci geldi”. yerine, “babaları âlim iki öğrenci geldi” denilebilir. Ancak isim tamlamasına vurgu yapmak için, Arapça ifadeye uygun olarak çevrildi.

Örneğin الطَّالِبَانِ الْعَالِمَا الْأَبِ cümlesinde الطَّالِبَانِ sıfatı, nitelemiş olduğu الطَّالِبَانِ ismine, hem müzekkerlik-müenneslik hem de adet bakımından uymaktadır. Bu uyumu, yukarıdaki tüm örneklerde görebiliriz.

CÜMLE OLAN SIFATIN MÜFRED SIFATA DÖNÜŞTÜRÜLMESİ

1- İsim cümlesi olan sıfatın müfred sıfata dönüştürülmesi

İsim cümlesi biçimindeki sıfat müfred sıfata dönüştürülürken mübtedâ haber yer değiştirilir zamîr atılır ve izâfete dönüştürülür. Muzaf olan kelime mevsufa uyar. Örnek:

جَاءَ مُعَلِّمٌ كُتُبُهُ كَثِيرَةٌ

Kitapları çok öğretmen geldi. (isim cümlesi biçiminde sıfat)

جَاءَ مُعَلِّمٌ كَثِيرُ الْكِتَابِ

Kitapları çok öğretmen geldi. (müfred sıfat)

جَاءَتْ نِسَاءٌ أَبْوَهُنَّ عَالَمٌ

Babaları âlim kadınlar geldi. (isim cümlesi biçiminde sıfat)

جَاءَتْ نِسَاءٌ عَالِمَاتُ الْأَبِ

Babaları âlim kadınlar geldi. (müfred sıfat)

رَأَيْتُ رَجُلًا أَبْوَهُمْ عَالِمٌ

Babaları âlim adamları gördüm. (isim cümlesi biçiminde sıfat)

رَأَيْتُ رَجُلًا عَالِمِي الْأَبِ

Babaları âlim adamları gördüm. (müfred sıfat)

2- Fiil cümlesi olan sıfatın müfred sıfata dönüştürülmesi

Fiil cümlesi biçimindeki sıfat müfred sıfata dönüştürülürken fiil ism-i fâil, ism-i mef'ûl veya sıfat-ı müşebbehe gibi müştak isimlere dönüştürülür ve bu isimler hareke, müzekkerlik-müenneslik ve sayı bakımından mevsûfunu uyar. Örnek:

جَاءَ رَجُلٌ يَذْهَبُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ.

Fakülteye giden adam geldi. (fiil cümlesi sıfat)

جَاءَ رَجُلٌ ذَاهِبٌ إِلَى الْكُلِّيَّةِ.

Fakülteye giden adam geldi. (müfred sıfat)

رَأَيْتُ رَجُلًا يَذْهَبُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ.

Fakülteye giden adamı gördüm. (fiil cümlesi sıfat)

رَأَيْتُ رَجُلًا ذَاهِبًا إِلَى الْكُلِّيَّةِ.

Fakülteye giden adamı gördüm. (müfred sıfat)

سَلَّمْتُ عَلَى رَجُلٍ يَذْهَبُ إِلَى الْكُلِّيَّةِ.

Fakülteye giden adama selâm verdim geldi. (fiil cümlesi sıfat)

سَلَّمْتُ عَلَى رَجُلٍ ذَاهِبٍ إِلَى الْكُلِّيَّةِ.

Fakülteye giden adama selâm verdim. (müfred sıfat)

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde sıfat ve mevsufu örnekteki gibi yazınız.

المِثَالُ	المَوْصُوفُ	الصِّفَةُ
يَلْعَبُ اللَّاعِبُونَ المَاهِرُونَ فِي المَلْعَبِ.	اللاعِبُونَ	المَاهِرُونَ
١- كَافًا الْأُسْتَاذُ الطَّالِبَ النَّاجِحَ.		
٢- اشْتَرَى زَمِيلِي سَيَّارَةً غَالِيَةً أَمْسٍ.		
٣- هَؤُلَاءِ طَبِيبَاتٌ جَدِيدَاتٌ.		
٤- تَسَلَّمَ المَوْظَفُ الجَدِيدُ عَمَلَهُ بِالشَّرِكَةِ.		
٥- بَعْنَا بَيْتَنَا القَدِيمَ قَبْلَ عَامَيْنِ.		

2- Aşağıdaki boşlukları uygun bir sıfat ile doldurunuz.

- المِثَالُ: وَصَلْتُ إِلَى المَدْرَسَةِ مُعَلِّمَةً جَدِيدَةً. (الجَدِيدَةُ / جَدِيدَةٌ / الجَدِيدُ / الجَدِيدُ)
- ١- كَتَبْتُ رِسَالَةً إِلَى صَدِيقِي. (طَوِيلًا / الطَوِيلَةَ / طَوِيلَةً / طَوِيلَةً)
- ٢- تُرَكِّبُ دَوْلَةً (عَظِيمٌ / عَظِيمًا / عَظِيمَةً / عَظِيمَةً)
- ٣- سَلَّمْتُ عَلَى الطَّالِبَاتِ (الجُدُدُ / الجَدِيدَةُ / الجَدِيدَاتِ / الجَدِيدَةُ)
- ٤- وَصَلْتُ إِلَى المَدْرَسَةِ مُعَلِّمَةً (نَشِيطَةٌ / نَشِيطَةً / النَشِيطَةُ / نَشِيطَةً)
- ٥- كَتَبَ الطَّالِبُ الدَّرْسَ فِي دَفْتَرِهِ. (الجَدِيدَةُ / جَدِيدٌ / الجَدِيدُ / الجَدِيدُ)

3- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi uygun bir mevsufla doldurunuz.

- المِثَالُ: تَفَتَّحَتِ الوَرْدَةُ الجَمِيلَةُ. (وَرْدَةٌ / الوَرْدَةُ / الوَرْدَةُ / وَرْدَةٌ)
- ١- هَذَا صَادِقٌ فِي قَوْلِهِ. (الرَّجُلُ / رَجُلٌ / رَجُلٌ / رَجُلًا)
- ٢- صَاحِبُ المَزْرَعَةِ مَاهِرٌ. (فَلَّاحٌ / الفَلَّاحُ / الفَلَّاحُ / فَلَّاحًا)
- ٣- هَذَا الطَّوِيلُ بَطْلُ الجَزْيِ. (شَابٌ / الشَّابُّ / شَابٌّ / الشَّابُّ)
- ٤- الأَسَدُ مُفْتَرَسٌ. (الْحَيَوَانُ / حَيَوَانٌ / الْحَيَوَانِ / حَيَوَانًا)

٥- الكتابُ صادقٌ. (صَدِيقٌ/الصَّدِيقُ/الصَّادِقُ)

4- Aşağıdaki cümlelerde geçen mevsufları örnekteki gibi müennese çeviriniz.

المثال: يَدْرُسُ فِي الْكَلِيَّةِ طُلَّابٌ نَشِيطُونَ. تَدْرُسُ فِي الْكَلِيَّةِ طَالِبَاتٌ نَشِيطَاتٌ.

- ١- عَلَى الْمُنْضَدَةِ كِتَابٌ قَدِيمٌ. :
- ٢- هَذَا طَالِبٌ صَغِيرٌ السِّنِّ. :
- ٣- مَرَرْتُ بِمُسْلِمِينَ جَالِسِينَ فِي الْمَسْجِدِ. :
- ٤- قَرَأْتُ قِصَّةً لِكَاتِبٍ مَشْهُورٍ جَدًّا. :
- ٥- تَحَدَّثْتُ إِلَى عُلَمَاءٍ مِصْرِيِّينَ. :

5- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili mevsufları marife yaparak cümleyi yeniden yazınız.

المثال: تَحَدَّثْتُ إِلَى صَحَفِيِّينَ مَشْهُورِينَ. تَحَدَّثْتُ إِلَى الصَّحَفِيِّينَ الْمَشْهُورِينَ.

- ١- وَصَلَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ أَسْتَاذٌ جَدِيدٌ. :
- ٢- قَرَأْنَا الْيَوْمَ دَرَسًا جَدِيدًا. :
- ٣- قَابَلْتُ فِي الشَّارِعِ مُسَافِرِينَ مِصْرِيِّينَ. :
- ٤- هَذِهِ سَيَّارَةٌ سَرِيعَةٌ مِنَ الْيَابَانِ. :
- ٥- سَلَّمْتُ عَلَى مُعَلِّمَاتٍ مِصْرِيَّاتٍ. :

6- Aşağıdaki cümlelerde sıfat mevsufu ve sıfat çeşidini ilgili yerlere yazınız

المِثَال	الصفة	نوعها	الموصوف
اِشْتَرَيْتُ سَيَّارَةً لَوْنُهَا أَبْيَضٌ.	لَوْنُهَا أَبْيَضٌ	جُمْلَةٌ اِسْمِيَّةٌ	سَيَّارَةٌ
١- هَذِهِ حَدِيقَةٌ أَشْجَارُهَا عَالِيَةٌ.			
٢- رَأَيْتُ طَالِبًا يَدْرُسُ بِمَعْهَدِنَا.			
٣- هَذِهِ طُيُورٌ فَوْقَ الْأَغْصَانِ.			

- ٤- جَارُنَا حَارِسٌ يَعْمَلُ فِي الْمَصْنَعِ.
- ٥- وَصَلْتُ إِلَى عَمَلِي فِي سَاعَةٍ مُبَكَّرَةٍ.

7- Aşağıdaki cümlelerde müfred olarak gelen sıfatları örneklerdeki gibi cümle sıfata çeviriniz.

- المثال ١: زَارَنِي صَدِيقٌ كَرِيمٌ الْأَخْلَاقِ. : زَارَنِي صَدِيقٌ أَخْلَاقُهُ كَرِيمَةٌ.
- المثال ٢: عَلَيَّ مُوَظَّفٌ مُحِبٌّ لِلْعَمَلِ. : عَلَيَّ مُوَظَّفٌ يُحِبُّ الْعَمَلَ.
- ١- شَاهَدْتُ سَيَّارَةً مُسْرِعَةً فِي الشَّارِعِ. :
- ٢- عَرَفْتُ مُعَلِّمَةً مُحَلِّصَةً لِتَلَامِيذِهَا. :
- ٣- هَذِهِ طَالِبَةٌ مُجْتَهِدَةٌ فِي دُرُوسِهَا. :
- ٤- فَرِيدٌ رِياضِيٌّ طَوِيلُ الْقَامَةِ. :
- ٥- هَؤُلَاءِ جُنُودٌ مُدَافِعُونَ عَنِ الْوَطَنِ. :

8- Aşağıdaki cümlelerde cümle olarak gelen sıfatları örnekteki gibi müfred sıfata çeviriniz.

- المثال ١: فِي الْعُرْفَةِ طِفْلَةٌ تَبْكِي مِنَ الْأَلَمِ. : فِي الْعُرْفَةِ طِفْلَةٌ بَاكِئَةٌ مِنَ الْأَلَمِ.
- المثال ٢: شَاهَدْتُ سَيَّارَةً سُرْعَتُهَا عَظِيمَةٌ. : شَاهَدْتُ سَيَّارَةً عَظِيمَةَ السَّرْعَةِ.
- ١- هَذَا كِتَابٌ يُفِيدُ فِي الْإِرْشَادِ الصَّحِيِّ. :
- ٢- اشْتَرَيْتُ مَنْزِلًا بِنَاؤُهُ مُرْتَفِعٌ. :
- ٣- اسْتَمَعْنَا إِلَى خَطِيبٍ يَأْمُرُ بِالْمَعْرُوفِ. :

٤- اِشْتَرَى زَمِيلِي سَيَّارَةً ثَمَّنَهَا رَخِيسٌ. :

٥- زَيْنَبٌ مُهَنْدِسَةٌ خَبْرَانُهَا عَظِيمَةٌ. :

9- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi uygun cümle sıfatla tamamlayınız.

المِثَال: هَذَا دَوَاءٌ يَشْفِي مِنَ الْمَرَضِ بِإِذْنِ اللَّهِ.

١- هَذَا طَالِبٌ فِي كُتَيْبَةِ الْإِهْيَاتِ.

٢- هَؤُلَاءِ مُمَرِّضَاتٌ

٣- رَأَيْتُ مُوظَّفَيْنِ التَّقْرِيرَ.

٤- هَذَا كِتَابٌ فِي تَعْلِيمِ اللُّغَةِ الْعَرَبِيَّةِ.

٥- عِنْدِي كُتُبٌ

10- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi sıfat olacak uygun şibih cümle ile tamamlayınız.

المِثَال ١: هَؤُلَاءِ طُلَّابٌ مِنْ تَرْكِيا.

المِثَال ٢: شَاهَدْتُ طَائِرَةً بَيْنَ السَّحَابِ.

١- هَذَا شَرَابٌ الْبُرْتُقَالِ.

٢- تَعَرَّفْتُ عَلَى سَائِحِينَ

٣- عِنْدِي سَيَّارَةٌ

٤- خَالِدٌ مُهَنْدِسٌ

٥- هَذِهِ سَاعَاتٌ

11- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

الوَطَنُ بِحَاجَةٍ إِلَى عَامِلِينَ مُخْلِصِينَ.

هَذِهِ عِمَارَاتٌ عَالِيَةٌ جَدًّا.

أَخِي نَجَّارٌ يَصْنَعُ أَبْوَابًا مِنْ خَشَبٍ.

لَزَيْنَبَ بِنْتُ عَيْنَاهَا زَرْقَاوَانٌ.

هَذِهِ مَوْضُوعَاتٌ فِي النَّحْوِ الْعَرَبِيِّ.

12- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

..... : Bunlar çalışkan öğrencilerdir.

..... : Bunlar, sabah çıkan gazetelerdir.

..... : Komşumuz, Iraklı bir
öğretmendir.

..... : Ali'nin, iki yaşında bir oğlu var.

..... : Bunlar, ağaç üzerindeki
kuşlardır.

13- Aşağıdaki Arapça metni okuyup sıfatları gösteriniz

خَرَجَ حُسَامٌ فِي يَوْمٍ مِنْ أَيَّامِ الرَّبِيعِ الْجَمِيلَةِ لِيُزُورَ صَدِيقًا عَزِيزًا لَهُ، فَركَبَ حَافِلَةً
عَامَّةً وَكَانَتِ الْحَافِلَةُ مُتَمَلِّئَةً بِالرُّكَّابِ، وَلَمْ يَجِدْ مَقْعَدًا يَجْلِسُ عَلَيْهِ. فَنَزَلَ مِنْهَا، وَسَارَ
عَلَى قَدَمَيْهِ، حَتَّى وَصَلَ إِلَى بَيْتِ جَدِيدٍ تُحِيطُ بِهِ حَدِيقَةٌ جَمِيلَةٌ، وَعَرَفَ أَنَّ هَذَا
الْبَيْتَ بَيْتُ صَدِيقِهِ.

قَابَلَهُ صَدِيقُهُ وَرَحَّبَ بِهِ، وَجَلَسَا مَعًا مُدَّةً طَوِيلَةً دَامَتْ حَوْلَ ثَلَاثِ سَاعَاتٍ ثُمَّ
رَجَعَ حُسَامٌ إِلَى مَنْزِلِهِ وَهُوَ مَسْرُورٌ بِزِيَارَةِ صَدِيقِهِ الْعَزِيزِ

14- İrab örnekleri

١- هَؤُلَاءِ مُدَرِّسُونَ مُخْلِصُونَ.

هَؤُلَاءِ : اسمُ إِشَارَةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ.

مُدَرِّسُونَ : خبرُ المبتدأ مرفوع بالواوِ لأنَّه جمع مذكر سالمٌ.

مُخْلِصُونَ : نَعَتْ مرفوع بالواوِ لأنَّه جمع مذكر سالمٌ.

٢- هَذَا طَالِبٌ يَدْرُسُ فِي الْجَامِعَةِ.

هَذَا : اسمُ إِشَارَةٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ مُبْتَدَأٌ.

طَالِبٌ : خبرُ المبتدأ مرفوع بالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

يَدْرُسُ : فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ. وَالْفَاعِلُ ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ تَقْدِيرُهُ "هو".

فِي : حَرْفٌ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.

الْجَامِعَةِ : اسمٌ مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ. وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ مِنَ الْفِعْلِ وَالْفَاعِلِ

نَعَتْ لِـ "طالب" فِي مَحَلِّ رَفْعٍ.

Aşağıdaki cümlelerin irabını yapınız.

١- هَذِهِ سَيَّارَةٌ سَرِيعَةٌ.

٢- شَكَرْتُ الطَّالِبَاتِ النَّشِيطَاتِ.

٣- هَذَا طَالِبٌ أُمُّهُ مُمَرِّضَةٌ.

٤- فَرِيدٌ مُهَنْدِسٌ يَعْمَلُ فِي الْمَصْنَعِ.

٥- هَؤُلَاءِ تُجَّارٌ مِنَ الصِّينِ

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun sıfatı seçiniz.

١- لَقَدْ فَازَ طُلَّابٌ..... في الإمتحانِ النَّهائِيِّ.

(A) مُجْتَهِدُونَ (B) المجتهدون (C) مُجْتَهِدِينَ (D) المجتهدُونَ

٢- هَؤُلَاءِ رِجَالٌ في أَعْمَالِهِمْ.

(A) الْمُؤْمِنِينَ (B) مُخْلِصِينَ (C) الْمُخْلِصُونَ (D) مُخْلِصُونَ

٣- شكر المدير المهندساتِ

(A) نَشِيطَاتٍ (B) النَشِيطَاتِ (C) النَشِيطِينَ (D) النَشِيطَةَ

٤- قرأتُ كُتُبًا

(A) مُفِيدَاتٍ (B) مُفِيدًا (C) مُفِيدَةً (D) مُفِيدِينَ

٥- هَذِهِ طُيُورٌ جِدًّا.

(A) جَمِيلَةٌ (B) جَمِيلُونَ (C) جَمِيلَاتٍ (D) جَمِيلٍ

B- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun cümle sıfatı seçiniz.

١- شَاهَدْتُ فِي تَرْكِيا مَصْنَعٍ

(A) يَتَنَوَّعُ إِنْتاجُهُ. (C) مُتَنَوِّعَةُ الإِنْتاجِ.

(B) يَتَنَوَّعُ إِنْتاجُهَا. (D) يَتَنَوَّعُ إِنْتاجُهُمَا.

٢- هَؤُلَاءِ رِجَالٌ

(A) أَخْلَاقُهُمَا حَسَنَةٌ. (C) يَعْمَلُونَ بِمَكْتَبِ الْبَرِيدِ.

(B) أَخْلَاقُهَا حَسَنَةٌ. (D) يَعْمَلْنَ بِمَكْتَبِ الْبَرِيدِ.

٣- رَأَيْنَا فِي الْمَسْجِدِ رَجُلًا

- (A) قَادِمٌ مِنْ مَصْرَ. (C) يُصَلِّيَانِ خَلْفَ الْإِمَامِ.
(B) يَقْرَأُ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ. (D) يَنَامُونَ عَلَى السَّجَّادِ.

٤- اشْتَرَكِ فِي الْمُؤْتَمَرِ مَنْدُوبَانِ

- (A) عِرَاقِيَّانِ. (C) قَادِمُونَ مِنَ السُّعُودِيَّةِ.
(B) قَادِمَاتٌ مِنْ سُورِيَا. (D) مِهْنَتُهُمَا التَّدْرِيسُ.

٥- يُدَافِعُ عَنِ الْوَطَنِ جُنُودٌ

- (A) يُؤْمِنُونَ بِرَبِّهِمْ. (C) يَعْبُدَانِ اللَّهَ.
(B) مَشْهُورُونَ. (D) مُدَرِّبُونَ تَدْرِيبًا جَيِّدًا.

C- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun şibih cümle sıfatı seçiniz.

١- هذا كتابٌ

- (A) مُفِيدٌ جَدًّا (C) لِكَاتِبٍ مَشْهُورٍ.
(B) يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ. (D) وَرَقُهُ جَيِّدٌ.

٢- تَعَرَّفْتُ عَلَى طَبِيبٍ

- (A) مِنْ بَكِسْتَانِ (C) يَعْمَلُ فِي مُسْطَوْصَفٍ.
(B) اسْمُهُ أُسَامَةُ. (D) لَهُ وَلَدَانِ.

٣- هَؤُلَاءِ سَائِحُونَ

- (A) يَسْكُنُونَ فِي الْفُنْدُقِ (C) نُقُودُهُمْ كَثِيرَةٌ.
(B) فِي سَيَّارَاتِهِمْ. (D) بَعِيدُونَ عَنْ ثَقَافَتِنَا.

٤- عِنْدِي سَيَّارَةٌ

- (A) مِنَ الطَّرَازِ الْحَدِيثِ. (C) لَوْنُهَا أَسْوَدُ.
(B) ثَمَنُهَا رَخِيسٌ. (D) فِيهَا خَمْسَةُ مَقَاعِدَ.

٥- هَذِهِ سَاعَةٌ

- (A) صَنَعَهَا الْيَابَانِيُّونَ. (C) تُلْبَسُ عَلَى الْمِعْصَمِ.
(B) مُرْتَفَعَةُ الثَّمَنِ. (D) مِنْ صُنْعِ الْيَابَانِ.

D- Aşağıdaki cümlelerde geçen sıfat türünü gösteren doğru şıkkı seçiniz.

١- هَذِهِ فَاكِهَةٌ تَنْضَجُ فِي فَصْلِ الصَّيْفِ.

- (A) مُفْرَدٌ. (C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ.
(B) جُمْلَةٌ اِسْمِيَّةٌ. (D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٢- هَؤُلَاءِ أَعْضَاءٌ مِنْ مُخْتَلَفِ الْبِلَادِ.

- (A) مُفْرَدٌ. (C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ.
(B) جُمْلَةٌ اِسْمِيَّةٌ. (D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٣- سَعَادٌ طَبِيبَةٌ لَهَا بِنَتَانِ.

- (A) مُفْرَدٌ. (C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ.
(B) جُمْلَةٌ اِسْمِيَّةٌ. (D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٤- أَخِي نَجَّارٌ فِي سُوقِ النَّجَّارِينَ.

- (A) مُفْرَدٌ. (B) جُمْلَةٌ اِسْمِيَّةٌ.
(C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ. (D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

٥- لِمُصْطَفَى أَخٌ لَا يَعْرِفُ الْكِتَابَةَ.

- (A) مُفْرَدٌ. (B) جُمْلَةٌ اِسْمِيَّةٌ.
(C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ. (D) شِبْهُ جُمْلَةٍ.

E- Aşağıdaki cümlelerde cümle sıfatın müfret sıfata dönüşmüş doğru halini gösteren şıkkı seçiniz.

١- شَاهَدْتُ طَائِرَةً تُحَلِّقُ فِي الْجَوِّ.

- (A) مُحَلِّقٌ (B) مُحَلَّقَةٌ.
(C) مُحَلِّقَةٌ (D) مُحَلَّقَةٌ.

٢- هَؤُلَاءِ طَالِبَاتٌ يَدْرُسْنَ فِي جَامِعَةِ الْأَزْهَرِ.

- (A) دَارِسَاتٌ. (B) مُدَرِّسَاتٌ.
(C) دَارِسَاتٍ. (D) دَارِسَاتًا.

٣- أَوْلَئِكَ أَسَاتِذَةٌ يُعَلِّمُونَ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ.

- (A) مُعَلِّمِينَ. (B) مُعَلِّمِينَ.
(C) مُعَلِّمُونَ. (D) يَعْمَلَانِ.

٤- تِلْكَ سَيَّارَاتٌ تَسِيرُ بِسُرْعَةٍ.

- (A) سَائِرَاتٌ. (C) سَائِرَاتٍ.
(B) سَائِرَةٌ. (D) سَائِرَةٌ.

٥- رَأَيْتُ مَنْزِلًا بِنَاؤُهُ مُرْتَفِعٌ.

- (A) مُرْتَفِعَ الْبِنَاءِ. (C) مُرْتَفِعُ الْبِنَاءِ.
(B) مُرْتَفِعِ الْبِنَاءِ. (D) مُرْتَفِعَةِ الْبِنَاءِ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- A	1- B	1- C	1- C	1- B
2- D	2- C	2- A	2- D	2- A
3- B	3- B	3- B	3- B	3- C
4- C	4- D	4- A	4- D	4- D
5- A	5- A	5- D	5- C	5- A

10. ÜNİTE FİİL CÜMLESİ

Öğr.Gör. Ali ejder DERTLİOĞLUGİL

فَرِحَ الطَّالِبُ بِنَجَاحِهَا.	فَرِحَ الطَّالِبَانِ بِنَجَاحِهِمَا.
فَرِحَتِ الطَّالِبَتَانِ بِنَجَاحِهِمَا.	فَرِحَ الطُّلَّابُ بِنَجَاحِهِمْ.
فَرِحَتِ الطَّالِبَاتُ بِنَجَاحِهِنَّ.	قَطَفَ عَلِيٌّ وَرْدَةً.
تُنَظَّفُ الْبِنْتُ الْغُرْفَةَ.	يُغَرِّدُ الطَّائِرُ.
أَقْلَعَتِ الطَّائِرَةُ.	تُغَرِّدُ الطُّيُورُ.
أَقْلَعَتِ الطَّائِرَاتُ.	حَضَرَتْ أَمْسٍ زَيْنَبُ.
حَضَرَ أَمْسٍ زَيْنَبُ.	جَاءَ الْأَعْرَابُ.
جَاءَتِ الْأَعْرَابُ.	جَاءَ النَّسْوَةُ.
جَاءَتِ النَّسْوَةُ.	حَضَرَ الْأَعْرَابُ.
حَضَرَتِ الْأَعْرَابُ.	تَطْلُعُ الشَّمْسُ.
يَطْلُعُ الشَّمْسُ.	الدَّارُ ضَاقَتْ عَلَيْنَا.
الشَّمْسُ أَشْرَقَتْ صَاحِكَةً.	

AÇIKLAMALAR

Arapçada fiil ile başlayan cümleye fiil cümlesi denir. Fiil cümlesinde fiili işleyen bir fâil (özne) mutlaka bulunmalıdır. Fail, açık bir isim şeklinde gelebildiği gibi gizli veya açık bir zamir de olabilir. Cümlede, fâilin yapmış olduğu işten etkilenen nesnenin (mefulun bih) yer alıp almaması, fiilin geçişli (müteaddi) veya geçişsiz (lazım) olmasıyla ilgilidir. Bu durumda fiil cümlesi fiil, fâil ve mefulun bihden oluşur. Örnek:

كَتَبَ	عَلَيَّ	الدَّرْسَ.
Fiil	Fâil	Meful

Yukarıdaki örnek cümle bir fiil ile başladığı için fiil cümlesidir. Yazma işini yapan **عَلِيٌّ** fâildir; açık bir isim olarak gelmiştir. **الدَّرْسَ** ise yazma işinden etkilenen olduğu için mefulun bihdır. Burada mefulun harf-i cer yardımı olmaksızın yer alması **كَتَبَ** fiilinin müteaddi yani geçişli olmasından kaynaklanmaktadır. Fiilin etkisi, fâili aşır mefulun bihe ulaşmıştır.

Fiil cümlesinde fâil merfudur ve daima fiilden sonra gelir. Müfred, cemi teksir, cemi müennes salim isimler zamme ile; tesniyeler elif ile; cemi müzekkeri salimler ise vav ile merfudurlar. Örnek:

Fâil müfrettir ve damme ile merfudur.

رَأَى الطَّالِبُ المعلمَ

Öğrenci öğretmeni gördü.

Fâil tesniyedir ve elif ile merfudur.

رَأَى الطَّالِبَانِ المعلمَ

İki öğrenci öğretmeni gördü.

Fâil cemi teksirdir ve damme ile merfudur.

رَأَى الطَّالِبُ المعلمَ

Öğrenciler öğretmeni gördüler.

Fâil cemi müzekkeri salimdir ve vav ile merfudur.

رَأَى المعلمُونَ المديرَ

Öğretmenler müdürü gördüler.

Fâil müfrettir ve damme ile merfudur.

رَأَتْ الطَّالِبَةُ المعلمَ

Bayan öğrenci öğretmeni gördü.

Fâil tesniyedir ve elif ile merfudur.

رَأَتْ الطَّالِبَتَانِ المعلمَ

İki Bayan öğrenci öğretmeni gördü.

Fâil cemi müennesi salimdir ve damme ile merfudur.

رَأَتْ الطَّالِبَاتُ المعلمَ.

Bayan öğrenciler öğretmeni gördü.

Yukarıdaki örnekler incelendiğinde fâil müfred, tesniye ve cemi olarak gelmesine rağmen bütün cümlelerde fiillerin müfred olduğu görülecektir. Çünkü fiil, fâilden önce gelmiştir. Bu durumda fiil-fâil arasında sayı bakımından bir uyum olmaz. Şayet fâil fiilden önce gelecek olursa bu cümle fiil cümlesi olmaktan çıkar ve isim cümlesi haline dönüşür.

Fâil, açık bir isim ya da zamir olabildiği gibi gizli (müstetir) bir zamir de olabilir. Örnek

Fâil açık bir isimdir.

نَصَرَ أَحْمَدُ صَدِيقَهُ

Ahmet arkadaşına yardım etti.

Fâil açık bir zamirdir.

أَكْرَمْتُ الضَّيْفَ

Misafire ikram ettim.

Fâil gizli bir zamirdir.

الطالبُ رأى (هو) المعلمَ

Öğretmen öğrenciyi gördü.

Fiil, fâiline müzekkerlerik-müenneslik bakımından uymak zorundadır. Fâil müennes olduğunda fiil müennes olur. Bu ise mazi fiilin sonuna sakin

müenneslik tâ'sı; muzâri fiilin başına da harekeli müenneslik tâ'sı getirmekle olur. Örnek:

خَرَجَتْ طَالِبَاتٌ مِنَ الصَّفِّ. Bir takım kız öğrenciler sınıftan çıktılar.

تَخْرُجُ الْبَنَاتُ مِنَ الصَّفِّ. Kızlar sınıftan çıkıyorlar.

Fiil iki yerde zorunlu olarak müennes yapılır:

a) Fâil hakiki müennes olup fiil ile arasına başka bir kelime girmemişse;

سَافَرَتِ الْبِنْتُ الْيَوْمَ Kız bugün gitti.

Bu cümlede الْبِنْتُ ismi hakiki müennestir ve fiil ile arasına yabancı bir kelime girmemiştir. Bu yüzden سَافَرَتِ fiili zorunlu bir şekilde müennes olmuştur.

Şayet fâil ile arasına yabancı bir kelime girerse bu durumda fiilin müennes olup olmaması caiz olur. Örnek:

de سَافَرَ الْيَوْمَ الْبِنْتُ. diyebileceğimiz gibi سَافَرَتِ الْيَوْمَ الْبِنْتُ. diyebiliriz.

b) Fâil, hakiki ya da mecâzî müennese dönen bir zamir ise;

زَيْنَبُ خَرَجَتْ (هي) مِنَ الصَّفِّ. Zeynep sınıftan çıktı.

الشَّمْسُ طَلَعَتْ (هي). Güneş doğdu.

Yukarıdaki iki örneği incelediğimizde fâillerin gizli (müstetir) olduğunu ve daha önce zikredilen müennes bir isme döndüklerini görürüz. Bu müennes isimlere yakından baktığımızda ise زَيْنَبُ isminin hakiki; الشَّمْسُ isminin de mecâzî müennes olduğunu müşahade ederiz. İşte fâil gizli bir zamir olup hakiki ya da mecâzî bir müennese dönüyorsa fiil zorunlu olarak müennes yapılır.

Hakiki müennes; doğurma veya yumurtlama özelliğine sahip olan varlıklara verilen isimdir.

Mecâzî müennes; doğurma veya yumurtlama özelliğine sahip olmayan ancak müennes kabul edilen cansız varlıklara verilen isimdir.

Fiilin müennes olup olmaması üç yerde caizdir.

a) Fâil, hakiki müennes olup fiil ile kendisi arasına bir fasıla girmişse. Örnek:

سَافَرَتِ الْيَوْمَ الْبِنْتُ Kız bugün gitti.

Yukarıdaki سَافَرَتِ الْيَوْمَ الْبِنْتُ cümlesinde olduğu gibi. الْيَوْمَ kelimesi fiil ile fâil arasına girdiğinden سَافَرَتِ fiilinin müennes yapıp yapılmaması caizdir. Yani cümle سَافَرَتِ الْيَوْمَ الْبِنْتُ şeklinde gelebildiği gibi سَافَرَتِ الْيَوْمَ الْبِنْتُ şeklinde de gelebilir.

b) Fâil, açık isim olup mecâzî müennes ise;

Eğer fâil mecâzî müennes ise bu durumda fiilin müennes olup olmaması caizdir. Örnek:

طَلَعَ الشَّمْسُ.
طَلَعَتِ الشَّمْسُ. Güneş doğdu.

طَلَعَ الشَّمْسُ kelimesi mecâzî müennes olduğundan fiilin müzekker ya da müennes gelmesi mümkündür.

c) Eğer fâil, müzekker ya da müennese ait kırık çoğulsa;

Arapçada kırık çoğullar (cem-i teksîr) mecâzî müennesin işlem gördüğü gibi işlem görürler. Yani fâil, müzekker ya da müennese ait kırık çoğulsa bu durumda fiilin müzekker ya da müennes olması caizdir. Örnek:

﴿وَقَالَ نِسْوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ﴾⁵ ve ﴿قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا﴾⁶ ayetlerinde

olduğu gibi. نِسْوَةٌ kelimesi müennes olmasına rağmen kırık çoğul olduğu için

⁵ “Şehirdeki bazı kadınlar dediler ki” Yusuf, 12/30.

⁶ “Bedeviler "İnandık" dediler.” Hucurat, 49/14.

fiil müzekker gelebilmiştir. Yine الْأَعْرَابُ kelimesi müzekker olmasına rağmen kırık çoğul olduğu için fiil müennes gelebilmiştir.

4. Fiil cümlesinde fiil, meful alıp almamasına göre geçişli (müteaddi) ve geçişsiz (lazım) olmak üzere iki kısma ayrılır. Eğer fiilin etkisi fâili aşır mefule ulaşıyorsa bu tür fiillere müteaddi fiil denir. Örnek:

تَرَكَ الثَّعْلَبُ الْحَدِيقَةَ. Tilki bahçeyi terk etti.

رَأَتْ الْكِلَابُ الثَّعْلَبَ. Köpek tilkiyi gördü

أَكَلَ الثَّعْلَبُ الْعِنَبَ. Tilki üzümü yedi.

Örnek cümlelerde geçen تَرَكَ , رَأَى ve أَكَلَ fiillerinin etkileri fâili aşır mefule direkt ulaştığı için bu fiiller müteaddi fiillerdir.

Eğer fiilin etkisi sadece fâilde kalıyor ve mefule ulaşmıyorsa bu tür fiillere de lazım fiil denir. Örnek:

فَرَّ الْكَلْبُ. Köpek kaçtı.

نَضَجَ الْعِنَبُ. Üzüm olgunlaştı.

جَاءَ ثَعْلَبٌ. Bir tilki geldi.

Örnek cümlelerde geçen نَضَجَ , جَاءَ ve فَرَّ fiillerinin etkisi sadece fâilde kalıp mefule geçmediği için bu tür fiillere lazım fiil denir.

ALİŞTIRMALAR

1- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde fail ile mefulun bihi gösteriniz.

<u>المِثَالُ</u>	<u>الفِعْلُ</u>	<u>الْفَاعِلُ</u>
سَافَرَ مُحَمَّدٌ إِلَى أَنْقَرَةَ.	سَافَرَ	مُحَمَّدٌ

١- يَنْتَخِبُ الشَّعْبُ أَعْضَاءَ الْبِرْلَمَانِ.

.....

٢- قَطَفَ الطِّفْلُ الزَّهْرَةَ.

.....

٣- انْكَسَرَ زُجَاجُ النَّافِذَةِ.

.....

٤- فَتَحَتْ عَائِشَةُ بَابَ الْغُرْفَةِ.

.....

٥- بَكَى الطِّفْلُ مِنَ الْجُوعِ.

.....

2.Örnekteki gibi gerekli değişikliği yaparak faili müennese çeviriniz.

المِثَالُ: خَرَجَ الطَّالِبُ مِنَ الصَّفِّ. خَرَجَتِ الطَّالِبَةُ مِنَ الصَّفِّ.

١- يُحِبُّ الطِّفْلُ اللَّعِبَ.:

٢- نَظَّفَ الْخَادِمُ الْبَيْتَ.:

٣- بَاعَ التَّاجِرُ السَّيَّارَةَ.:

٤- كَتَبَ الْكَاتِبُ قِصَّةً جَدِيدَةً.:

٥- حَضَرَ الْأُسْتَاذُ الْإِجْتِمَاعَ.:

3- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi uygun bir file doldurunuz.

المثال: شَرِبَ المَرِيضُ الدَّوَاءَ. (شَرِبَ - شَرِبَتْ - تَشْرَبُ)

١- الطلابُ في الإمتحانِ. (فَازَتْ - فَازَ - تَفُوزُ)

٢- المسلمةُ في الجهادِ. (اشْتَرَكْتُ - اشْتَرَكَ - اشْتَرَكْنَ)

٣- الطالباتُ مِنَ الصَّفِّ. (خَرَجْنَ - خَرَجَ - خَرَجَتْ)

٤- الأساتذةُ إلى مصرَ. (سَافَرُوا - سَافَرْنَ - سَافَرَ)

٥- البناتُ في الحديقةِ. (يَلْعَبُونَ - تَلْعَبُ - يَلْعَبْنَ)

4- Parantez içindeki kelimelerden örnekte olduğu gibi fiil cümlesi oluşturunuz.

المثال: (البَيْتُ / مِنْ / حَضَرْتُ / حَضَرَ / السُّوقَ) : حَضَرْتُ البَيْتَ مِنَ السُّوقِ.

١- (يَشْتَدُّ / فِي / تَشْتَدُّ / الحَرُّ / الصَّيْفِ) :

٢- (الطَّالِبُ / قَرَأَ / قَرَأَتْ / الكِتَابَ) :

٣- (سَقَطَ / سَقَطَ / فِي / النَّهْرِ / الطفلِ) :

٤- (سُعَادُ / رَتَّبَ / البَيْتَ / رَتَّبَتْ / أَثَاثَ) :

٥- (نَامَ / المَرِيضُ / نَامَتْ / عَلَى السَّرِيرِ) :

5- Örnekteki gibi parantez içindeki kelimelerden yararlanarak sorulara fiil cümlesi olacak şekilde cevap veriniz.

- المِثَالُ: أَيْنَ يَعِيشُ السَّمَكُ؟ (الماء) يَعِيشُ السَّمَكُ فِي الْمَاءِ.
- ١- أَيْنَ تَدْرُسُ الطَّالِبَةُ؟ (الجامعة) :
- ٢- أَيْنَ تَعْمَلُ الطَّبِيبَةُ؟ (المستشفى) :
- ٣- أَيْنَ يَعِيشُ الْأَسَدُ؟ (الغابة) :
- ٤- مَتَى تُشْرِقُ الشَّمْسُ؟ (الصباح) :
- ٥- مَتَى يُسَافِرُ عَلِيٌّ إِلَى تُرْكِيَا؟ (الإجازة) :

6- Örnekteki gibi faili ikil ve çoğul yapınız.

المِثَالُ: يَلْعَبُ الْوَلَدُ بِالْكُرَةِ.	يَلْعَبُ الْوَلَدَانِ بِالْكُرَةِ.	يَلْعَبُ الْأَوْلَادُ بِالْكُرَةِ.
١- فَهَمَ التِّلْمِيذُ الدَّرْسَ.	:	:
٢- حَضَرَ الرَّئِيسُ الْحَفْلَ.	:	:
٣- زَرَعَ الْفَلَّاحُ الْأَرْضَ.	:	:
٤- تَرَكَّتِ الْمُوظَّفَةُ الْعَمَلَ.	:	:
٥- كَتَبَ الطَّالِبُ الْوَاجِبَ.	:	:

7- Parantez içindeki kelimeler fail olacak şekilde fiil cümlesi oluşturunuz.

المِثَال: (النُّجُومُ) ← ظَهَرَتِ النُّجُومُ فِي السَّمَاءِ.

١ - (الدَّيْكُ) ←

٢ - (العُصْفُورُ) ←

٣ - (المَطَرُ) ←

٤ - (الْوَرْدَةُ) ←

٥ - (المُهَنْدِسُ) ←

8- Örnekte olduğu gibi cümleleri uygun mefulun bihlerle tamamlayınız.

المِثَال: أَكَلَ الْقِطُّ اللَّحْمَ.

١ - يَزْرَعُ الْفَلَّاحُ

٢ - كَسَرَ الْوَلَدُ

٣ - غَسَلَتِ الْأُمُّ

٤ - يَخِيطُ الْخَيَّاطُ

٥ - يَحْمِلُ الْجَمَلُ

٦ - يَحْتَرِّمُ النَّاسُ

9- Aşağıdaki metni okuyup tercüme ederek fiilleri, failleri ve mefulun bihleri gösteriniz.

صَدِيقِي عَمَّارٌ

صَدِيقِي عَمَّارٌ يَعْمَلُ مُهَنْدِسًا فِي الْمَصْنَعِ. يَنَامُ مُبَكَّرًا وَيَسْتَيْقِظُ مُبَكَّرًا. يَتَوَضَّأُ عِنْدَ الْفَجْرِ وَيُصَلِّيُ صَلَاةَ الصُّبْحِ، ثُمَّ يَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْفُطُورِ. بَعْدَ الْفُطُورِ يَجْلِسُ وَيَقْرَأُ بَعْضَ الصُّحُفِ عِنْدَمَا يَنْتَظِرُ السَّيَّارَةَ الَّتِي تَأْخُذُهُ إِلَى مَحَلِّ الْعَمَلِ. يَصِلُ عَمَّارٌ إِلَى مَكَانِ الْعَمَلِ فِي الْوَقْتِ الْمُنَاسِبِ. يَبْدَأُ الْعَمَلَ فِي السَّاعَةِ الثَّامِنَةِ وَالنِّصْفِ صَبَاحًا وَيَنْتَهِي فِي الْخَامِسَةِ مَسَاءً بَعْدَ انْتِهَاءِ الْعَمَلِ يَعُودُ إِلَى بَيْتِهِ مَسْرُورًا حَيْثُ تُقَابِلُهُ زَوْجَتُهُ فِي الْبَابِ وَهِيَ تَبْتَسِمُ.

10- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

- : يَدْرُسُ فَرِيدٌ فِي كَلِيَّةِ الْهَنْدَسَةِ.
- : زَيْنَبُ تَنَامُ مُبَكَّرَةً.
- : انْكَسَرَ زُجَاجُ نَوَافِذِ الْبَيْتِ.
- : تَتَفَتَّحُ الْأَزْهَارُ فِي فَصْلِ الرَّبِيعِ.
- : تَعَلَّمْتُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ.

11- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

- : Bu gün, erkenden uyandım.
- : Komşumuzun oğlu hastalandı.
- : Yeni arabalar, hızlı gidiyor.
- : Yazın, güneş erken doğuyor.
- : Arkadaşıma bir mektup yazıyorum.

12- İrab örnekleri

۱- نَظَّفَ الْخَادِمُ الْبَيْتَ.

نَظَّفَ : فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

الْخَادِمُ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

الْبَيْتَ : مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ.

۲- أَقْلَعَتِ الطَّائِرَةُ.

أَقْلَعَتِ : " أَقْلَعَ " فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ. و " التَّاءُ " لِلتَّأْنِيثِ.

الطَّائِرَةُ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

Aşağıdaki cümlelerin irabını yapınız

۱- يَصِيحُ الدِّيكُ.

۲- أَكَلَ الرَّجُلُ السَّمَكَ.

۳- تُشْرِقُ الشَّمْسُ.

۴- يَسْتَغْفِرُ الْمُؤْمِنُ رَبَّهُ.

۵- فَهَمْتُ الْمَوْضُوعَ.

DENEME SORULARI

A- Fiil cümlesi kurallarına göre doğru cümleyi gösteren cümleyi seçiniz.

- ١- A) ذَهَبَ الطَّالِبَانِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. (C) ذَهَبُوا الطُّلَّابُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.
B) ذَهَبَا الطَّالِبَانِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. (D) ذَهَبَ الطَّالِبَتَانِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.
- ٢- A) زَرَعَا الْفَلَّاحَانِ الْأَرْضَ. (C) زَرَعَتِ الْفَلَّاحَانِ الْأَرْضَ.
B) زَرَعُوا الْفَلَّاحُونَ الْأَرْضَ. (D) زَرَعَ الْفَلَّاحَانِ الْأَرْضَ.
- ٣- A) كَتَبَا الْبِنْتَانِ رِسَالَةً إِلَى أَبِيهِمَا. (C) كَتَبَتَا الْبِنْتَانِ رِسَالَةً إِلَى أَبِيهِمَا.
B) كَتَبَتِ الْبِنْتُ رِسَالَةً إِلَى أَبِيهَا. (D) كَتَبَ الْبِنْتُ رِسَالَةً إِلَى أَبِيهَا.
- ٤- A) زَارَ الْأَطْفَالُ حَدِيقَةَ الْحَيَوَانَاتِ. (C) زَارُوا الْأَطْفَالُ حَدِيقَةَ الْحَيَوَانَاتِ.
B) زَارَا الطِّفْلَانِ حَدِيقَةَ الْحَيَوَانَاتِ. (D) زَارَا الْأَطْفَالُ حَدِيقَةَ الْحَيَوَانَاتِ.
- ٥- A) تَرَكَ الْمُوظَّفَاتُ الْعَمَلَ. (C) تَرَكْنَ الْمُوظَّفَاتُ الْعَمَلَ.
B) تَرَكْنَا الْمُوظَّفَاتُ الْعَمَلَ. (D) تَرَكَّتِ الْمُوظَّفَاتُ الْعَمَلَ.

B- Aşağıdaki boşlukları uygun bir fiille tamamlayınız.

- ١- الطَّالِبَتَانِ دُرُوسَهُمَا. (A) كَتَبَتْ (B) كَتَبَتَا (C) كَتَبَ (D) كَتَبَتْ
- ٢- أَغْصَانُ الْأَشْجَارِ بِسَبَبِ الْعَوَاصِفِ. (A) كَسَرَتْ (B) فَتَحَتْ (C) انْكَسَرَتْ (D) أَغْلَقَتْ
- ٣- السِّيَّارَاتُ فِي الشَّارِعِ الرَّئِيسِيِّ.

(A) يَسِيرُ (B) تَسِيرُ (C) تَسِيرَانِ (D) يَسِيرَانِ

٤- النَّاسُ الْعُلَمَاءُ الصَّالِحِينَ.

(A) نَحْتَرِّمُ (B) يَحْتَرِّمُونَ (C) يَحْتَرِّمَنَ (D) يَحْتَرِّمُ

٥-الدُّيُوكُ فِي الصَّبَّاحِ.

(A) تَصِيحُ (B) يَصِيحُ (C) يَصِيحُونَ (D) يَصِيحَانِ

C-Boşlukları uygun bir faille tamamlayınız,

١- يَلْعَبُ بِكُرَةِ الْقَدَمِ.

(A) اللَّاعِبُونَ (B) الطَّالِبَاتُ (C) اللَّاعِبَاتِ (D) اللَّاعِبَتَيْنِ

٢- يُسَاعِدُ الْفُقَرَاءَ وَالْمَسَاكِينَ.

(A) الْأَغْنِيَاءَ (B) الْأَغْنِيَاءُ (C) الْغَنِيَّاتِ (D) الْغَنِيِّ

٣- يَعِيشُ فِي الْمَاءِ.

(A) الْعَصَافِرُ (B) الْبَقَرَاتُ (C) السَّمَكَةُ (D) السَّمَكُ

٤- يَسْتَمِعُ إِلَى خُطْبَةِ الْخَطِيبِ.

(A) النَّاسُ (B) الطَّالِبَاتُ (C) الْعُلَمَاءُ (D) الْأُمَّهَاتُ

٥- لَا يَقْتَرِبُ مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ.

(A) الْمُؤْمِنَاتُ (B) الْمُسْلِمَةُ (C) الْعَاقِلِينَ (D) الْعَاقِلُونَ

D- Boşlukları uygun bir mefulun bihle tamamlayınız.

١- فَهَمَ الطُّلَّابُ الْجَدِيدَةَ.

(A) الْمُضَوِّعَ (B) الْمُضَوِّعَاتِ (C) الْمُضَوِّعَيْنِ (D) الدَّرْسَ

٢- الْحُكُومَةُ حَلَّتْ الْإِسْكَانَ.

(A) مُشْكِلَةً (B) مُشْكِلَةٍ (C) مُشْكِلَةً (D) مُشْكِلَتَيْنِ

٣- يَحْمِلُ الْجَمْلُ الثَّقِيلَةَ.

(A) الْأَحْمَالَ (B) الْحَطَبُ (C) الْأَحْمَالُ (D) الْحِمْلَانِ

٤- يُصَلِّي الْمُسْلِمُونَ فِي الْفَجْرِ.

(A) الرَّكَعَتَانِ (B) الرَّكَعَاتِ (C) رَكْعَتَانِ (D) رَكْعَتَيْنِ

٥- تُحِبُّ الْأَنْعَامُ الْأَخْضَرَ.

(A) الْعُشْبَ (B) الْأَعْشَابَ (C) الْعُشْبُ (D) الْفَاكِهَةَ

E-Altı çizili kelimelerin doğru irabını seçiniz.

١- يَسْتَمِعُ الْحَاضِرُونَ إِلَى خُطْبَةِ الْإِمَامِ.

(A) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالنُّونِ. (B) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ وَالنُّونِ.
(C) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ. (D) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْفَتْحَةِ.

٢- تَشْكُرُ الدَّوْلَةُ الْمَزَارِعِينَ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ. (B) مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ.
(C) حَبْرُ الْمُبْتَدَأِ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ. (D) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالنُّونِ.

٣- تَقِفُ الْمُمْرِضَاتُ بِجَانِبِ الطَّيِّبِ.

- (A) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالتَّاءِ. (C) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ وَالتَّاءِ.
(BA) مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِالتَّاءِ. (D) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.

٤- تَسَلَّمَ الْمُوظَّفُونَ رَوَاتِبَهُمْ.

- (A) مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالضَّمَّةِ. (C) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.
(B) مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ. (D) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالسُّكُونِ.

٥- بَاعَ التَّاجِرُ سَيَّارَتَيْنِ جَدِيدَتَيْنِ.

- (A) مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ. (C) مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ.
(B) مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالنُّونِ. (D) فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْيَاءِ وَالنُّونِ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- A	1- A	1- A	1- B	1- C
2- D	2- C	2- B	2- C	2- A
3- B	3- B	3- D	3- A	3- D
4- A	4- D	4- A	4- D	4- B
5- D	5- A	5- D	5- A	5- A

11. ÜNİTE
MÂZÎ, MUZÂRÎ ve EMİR FİİLLERİ
Öğr. Gör. Ali Ejder DERTLİOĞLUGİL

نَامَ أَحْمَدُ مُبَكَّرًا. يَنَامُ أَحْمَدُ مُبَكَّرًا. نَمَ مُبَكَّرًا، يَا أَحْمَدُ!
مُحَمَّدٌ أَكَلَ قَلِيلًا. مُحَمَّدٌ يَأْكُلُ قَلِيلًا. كُلْ قَلِيلًا، يَا مُحَمَّدُ!

AÇIKLAMALAR

Arapçada fiiller zaman bakımından mazi, muzari ve emir olmak üzere üç kısma ayrılır.

- 1- **Mâzi/geçmiş zamanlı fiil:** Konuşma anından önceki bir zamanda meydana gelen durum veya oluşu gösteren fiildir. Örnek:

ضَحِكَ الْوَلَدُ. Çocuk **güldü**.

كَتَبَ خَالِدٌ رِسَالَةً. Halit bir mektup **yazdı**.

دَخَلَ الطَّالِبُ الصَّفَّ. Çocuk sınıfa **girdi**.

Yukarıdaki cümlelerde geçen ضَحِكَ , كَتَبَ , دَخَلَ kelimeleri fiil/yüklem; الْوَلَدُ , خَالِدٌ ve الطَّالِبُ kelimeleri fâil/öznedir. Bu cümlelerde eylemler konuşma anından önce yapıldığı için fiiller mâzî/geçmiş zamanlı fiildir.

Mâzi Fiilin Çekimi

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ
فَعَلَ	فَعَلَا	فَعَلُوا	دَخَلَ	دَخَلَا	دَخَلُوا
فَعَلْتَ	فَعَلْتَا	فَعَلْنَ	دَخَلْتُ	دَخَلْتَا	دَخَلْنَ
فَعَلْتُمْ	فَعَلْتُمَا	فَعَلْتُمْ	دَخَلْتُمْ	دَخَلْتُمَا	دَخَلْتُمْ
فَعَلْتِ	فَعَلْتُمَا	فَعَلْنَّ	دَخَلْتِ	دَخَلْتُمَا	دَخَلْنَّ
فَعَلْتُ	فَعَلْنَا	فَعَلْنَا	دَخَلْتُ	دَخَلْنَا	دَخَلْنَا

2- Müzâri‘/şimdiki/geniş zamanlı fiil: Müzâri‘ fiil, şimdiki veya gelecek zamanda vukû bulan bir durum veya oluşu gösteren fiildir. Müzâri‘ fiil, Türkçemizdeki şimdiki, gelecek ve geniş zamanları ifade eder.

Buna göre يَلْعَبُ الْوَلَدُ cümlesinde fiil, her üç zamanla da tercüme edilebilir. Fakat fiilin hangi zamana ait olduğunu gösteren karîne/ipucu varsa fiil ona göre tercüme edilir. Örnek:

يَلْعَبُ الْوَلَدُ الْآنَ. Çocuk şimdi oynuyor

يَلْعَبُ الْوَلَدُ بَعْدَ سَاعَةٍ. Çocuk, bir saat sonra oynayacak

يَلْعَبُ الْوَلَدُ طَبِيعِيًّا. Çocuk, tabîî olarak oynar

Mâzî fiilin başına *hemze* [ء، أ،]، *nûn* [ن]، *ye* [ي] veya *te* [ت] harflerinden biri getirilerek müzâri‘ fiil elde edilir. أتين kelimesinde bir araya gelen bu dört harf, müzâra‘at/müzârilik harfleri olarak isimlendirilir. Örnek:

أَخْرُجُ مِنَ الصَّفِّ. Sınıftan çıktığım/çıktayım.

تَخْرُجُ مِنَ الصَّفِّ. Sınıftan çıktıyorsun/çıktacaksın.

يَخْرُجُ مِنَ الصَّفِّ. Sınıftan çıktıyor/çıktacak.

نَخْرُجُ مِنَ الصَّفِّ. Sınıftan çıktıyoruz/çıktacağız.

Muzâri Fiilin Çekimi

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ
يَفْعُلُ	يَفْعُلَانِ	يَفْعُلُونَ	يَدْخُلُ	يَدْخُلَانِ	يَدْخُلُونَ
تَفْعُلُ	تَفْعُلَانِ	تَفْعُلْنَ	تَدْخُلُ	تَدْخُلَانِ	تَدْخُلْنَ
تَفْعُلُ	تَفْعُلَانِ	تَفْعُلُونَ	تَدْخُلُ	تَدْخُلَانِ	تَدْخُلُونَ
تَفْعُلِينَ	تَفْعُلَانِ	تَفْعُلْنَ	تَدْخُلِينَ	تَدْخُلَانِ	تَدْخُلْنَ
أَفْعُلُ	نَفْعُلُ	نَفْعُلُ	أَدْخُلُ	نَدْخُلُ	نَدْخُلُ

3- Emirfiil: Kendisiyle bir şeyin yapılması istenen fiildir. Emr-i hâzır ve emr-i ğâib olmak üzere ikiye ayrılır:

a. Emr-i hazır: Kendisiyle muhataptan bir şeyin yapılması istenen fiildir. Örnek:

اِفْتَحِ الْبَابَ. Kapıyı aç.

cümlesindeki اِفْتَحِ “aç” fiili, karşımızdaki şahıstan kapıyı açmasını istemek için kullanılan özel formlu emir fiilidir. Sîğa ile emir denilen bu şekil, müzâri’ fiilde bazı değişiklikler yapılarak elde edilir.

b. Emr-i ğâib: Kendisiyle üçüncü şahıstan bir şeyin yapılması istenen fiildir. Örnek:

لِيَجْتَهِدَ فِي دَرْسِهِ. Dersine çalışsın.

cümlesindeki لِيَجْتَهِدَ “çalışsın” fiiliyle üçüncü şahsa, dersine bakması emredilmektedir. Lâm [ل] ile emir denilen bu şekil ise müzâri’nin başına kesreli bir lâm [ل] getirilerek elde edilir.

Emr-i hâzırın yapılışı:

Emr-i hâzır, sadece ma’lûm/etken müzâri’ fiilden türetilir. Başındaki müzâraat/müzâri’lik harfi atılır, muzaraat harfi atıldıktan sonra kalan ilk harf sakin ise fiilin başına hemze getirilir. Kök harflerden ikinci harfin harekesi damme ise hemzenin harekesi damme, ikinci harfin harekesi fetha veya kesre ise hemzenin harekesi kesre olur. Fiilin sonu sâkin yapılır. Örnek:

يَنْصُرُ	←	أَنْصُرُ	Kök harflerinden ikincisi dammeli olduğu için hemze dammeli gelmiştir.
يَضْرِبُ	←	إِضْرِبْ	Kök harflerinden ikincisi kesreli olduğu için hemze kesreli gelmiştir.
يَفْتَحُ	←	اِفْتَحْ	Kök harflerinden ikincisi fethalı olduğu için hemze kesreli gelmiştir.

اِعْمَلْ كَثِيرًا. Çok çalış.

اَجْلِسْ مَكَانَكَ. Yerine otur.

أَنْصُرْ وَالِدَيْكَ. Anne babana yardım et.

اِفْتَحِ الْبَابَ. Kapıyı aç.

المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
اِفْتَحْ	اِفْتَحَا	اِفْتَحُوا	اِجْلِسْ	اِجْلِسَا	اِجْلِسُوا
اِفْتَحِي	اِفْتَحَا	اِفْتَحْنَ	اِجْلِسِي	اِجْلِسَا	اِجْلِسْنَ

Emr-i Gâib/Dolaylı Emrin Çekim Tablosu

المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
لِيَدْخُلْ	لِيَدْخُلَا	لِيَدْخُلُوا	لِيُشَاهِدْ	لِيُشَاهِدَا	لِيُشَاهِدُوا
لَتَدْخُلْ	لَتَدْخُلَا	لَتَدْخُلْنَ	لَتُشَاهِدْ	لَتُشَاهِدَا	لَتُشَاهِدْنَ
لَاَدْخُلْ	لَاَدْخُلَا	لَاَدْخُلْنَ	لَاُشَاهِدْ	لَاُشَاهِدَا	لَاُشَاهِدْنَ

Birinci ve İkinci Tekil Şahıs İçin Edilgen Yapıda Emir Fiil Çekim Tablosu

المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
لَتُنْصَرْ	لَتُنْصَرَا	لَتُنْصَرُوا	لَتُكْرَمْ	لَتُكْرَمَا	لَتُكْرَمُوا
لَتُنْصَرِي	لَتُنْصَرَا	لَتُنْصَرْنَ	لَتُكْرَمِي	لَتُكْرَمَا	لَتُكْرَمْنَ
لَاُنْصَرْ	لَاُنْصَرَا	لَاُنْصَرْنَ	لَاُكْرَمْ	لَاُكْرَمَا	لَاُكْرَمْنَ

ALİŞTIRMALAR

1- Örnekte olduğu gibi cümleleri okuyup fiillerin çeşidini

gösteriniz. sadece aşağıdaki paragrafı oku tercüme et, diğer alıştırmaları geç bu ünite

ماضٍ	رَكِبَ	المِثَالُ: مَاذَا رَكَبْتَ إِلَى الْعَمَلِ؟
.....		١- هَلْ تَدْرُسُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ؟
.....		٢- هَلْ تُحِبُّ الْكَلْبَ؟
.....		٣- اقْرَأْ كَثِيرًا وَاسْتَمِعْ كَثِيرًا.
.....		٤- حَاوِلْ أَنْ تَتَكَلَّمَ بِالْفُصْحَى.
.....		٥- حَفِظَ الطِّفْلُ الْقُرْآنَ الْكَرِيمَ.

2- Aşağıdaki boşlukları uygun mazi fiille doldurunuz.

- ١- أَبِي إِلَى مَكَّةَ لِلْعُمْرَةِ.
- ٢- الْمَطَرُ مِنَ السَّمَاءِ.
- ٣- أَخِي دَرَجَتَهُ الْقَدِيمَةَ، وَ دَرَجَةً جَدِيدَةً.
- ٤- الطِّفْلُ بَعْضَ سُورِ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ.
- ٥- خَالِدُ السَّيَّارَةِ، وَ إِلَى الْجَامِعَةِ.

3- Aşağıdaki boşlukları uygun bir muzari fiille doldurunuz.

- ١- الْمُسْلِمُ خَمْسَ مَرَّاتٍ كُلَّ يَوْمٍ.
- ٢- هُوَ فِي شَقَّةٍ نَظِيفَةٍ.
- ٣- هِيَ عِنْدَ الْفَجْرِ.
- ٤- الْإِنْسَانُ أَوْلَادَهُ.
- ٥- أُمِّي الْمَلَابِسَ.

4- Aşağıdaki boşlukları uygun emir bir fiille doldurunuz.

۱- إِلَى السَّبُورَةِ، يَا خَالِدُ!

۲- النَّافِذَةَ، يَا حُسَامُ!

۳- صَلَاةَ الْجُمُعَةِ، يَا أَحْمَدُ!

۴- الْفَقِيرَ، يَا مُصْطَفَى!

۵- إِلَى الصَّفِّ، يَا عَلِيُّ!

5- Aşağıdaki fiillerle boşlukları doldurunuz.

(يَطُوفُ - سَأَلَ - يَشْرَبُ - ادْفَعُ - تَكْثُرُ)

۱- الْمَرِيضُ الدَّوَاءَ أَمَلًا فِي الشِّفَاءِ.

۲- الثَّمَنَ قَبْلَ اسْتِلاَمِ السَّيَارَةِ.

۳- الْفَاكُهُةُ فِي الصَّيْفِ.

۴- التَّلْمِيذُ أُسْتَاذَهُ سُؤَالًا.

۵- الْمُسْلِمُونَ بِالْكَعْبَةِ.

6- Örnekte olduğu gibi parantez içindekilerden faydalanarak sorulara cevap veriniz.

المثال: مَتَى تَذْهَبُ إِلَى الْجَزَائِرِ؟ (بَعْدَ غَدٍ) : أَذْهَبُ إِلَى الْجَزَائِرِ بَعْدَ غَدٍ.

۱- مَتَى تَحْضُرُ إِلَى الْجَامِعَةِ؟ (فِي الْمَسَاءِ) :

۲- مَتَى تَشْتَرِي كِتَابًا جَدِيدًا؟ (غَدًا) :

۳- مَتَى يَنْزِلُ الْمَطَرُ؟ (فِي الشِّتَاءِ) :

۴- مَتَى تَكْتُبُ رِسَالَةً إِلَى الْأَهْلِ؟ (بَعْدَ يَوْمَيْنِ) :

٥- متى تكثر الفاكهة؟

(في الصيف) :

7-Boşluğa gelecek uygun fiili seçiniz.

١-سُعادُ إلى المدرسة أمس.

ذهبتُ () تذهبُ () أذهبُ ()

٢-الطفلُ في سريره كلَّ مساءً.

نامت () ينامُ () نمُ ()

٣-عند إشارة المرور، يا سائق!

وقفَ () يقفُ () قفَ ()

٤-المُذنبُ ربّه راجياً المغفرة بعد الصلاة كلَّ يوم.

سألتُ () يسألُ () اسألُ ()

٥-الغنيّة الفقير ثوباً في السنّة الماضية.

أعطتُ () تُعطي () أعطِي ()

8- Gelen metni okuyup Türkçeye tercüme ederek fiilleri gösteriniz.

في الطريق إلى الجامعة

يَنْهَضُ زِيَادٌ مِنَ النَّوْمِ فِي السَّاعَةِ السَّادِسَةِ صَبَاحًا، فَيَتَوَضَّأُ وَيُصَلِّي صَلَاةَ الْفَجْرِ
ثُمَّ يَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْإِفْطَارِ، وَيَشْرَبُ الشَّايَ، وَيَلْبَسُ ثِيَابَهُ، وَيَخْرُجُ مِنَ الْبَيْتِ وَيَذْهَبُ
إِلَى الْجَامِعَةِ، يُشَاهِدُ زِيَادُ الشَّوَارِعَ الْوَاسِعَةَ وَالْحَدَائِقَ الْجَمِيلَةَ وَيَنْظُرُ إِلَى النَّاسِ وَهُمْ
مُسْرِعُونَ إِلَى أَعْمَالِهِمْ، لَكِنَّهُ يَسْتَمِرُّ فِي سِرِّهِ حَتَّى يَصِلَ إِلَى الْجَامِعَةِ وَيَجْلِسَ فِي
الْصَّفِّ، وَيَسْتَمِعَ إِلَى الْمُحَاضِرَاتِ

9. Yukarıdaki metinde geçen muzari fiilleri mazi fiile dönüştürerek yeniden yazınız.

نَهَضَ عَلِيٌّ مِنَ النَّوْمِ فِي السَّاعَةِ السَّادِسَةِ صَبَاحًا، فَتَوَضَّأَ.....
.....
.....
.....
.....

10- Aşağıdaki Arapça cümleleri Türkçeye çeviriniz.

اشْرَبَ مَاءً كَثِيرًا. :
يَضَعُ أَحْمَدُ كِتَابَهُ فِي الْحَقِييَةِ. :
طَبَخَتِ الْأُمُّ طَعَامًا لَدِيدًا. :
انْزِلْ مِنَ الشَّجَرَةِ، يَا وَلَدُ! :
يَفْتَحُ الْمُعَلِّمُ بَابَ الصَّفِّ. :

11- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

..... : Ey Ali! Derslerine çalış.
Öğrenciler sınıfta
..... :
oturuyorlar.
..... : Müdüre selam verdim.
..... : Kızım! Bahçede oyna.
..... : Arapça öğreniyorum.

12-İrab örnekleri.

1- بَاعَ التَّاجِرُ الْقَمِيصَ.

بَاعَ : فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
التَّاجِرُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
الْقَمِيصَ : مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحِ الظَّاهِرَةِ.

2- يَرْجِعُ الْعَمَلُ مِنَ الْعَمَلِ.

يَرْجِعُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
الْعَمَلُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
مِنْ :حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
الْعَمَلِ: مَجْرُورٌ بِـ"مِنْ" وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ.

3- اخْرُجْ مِنَ الصَّفِّ.

اخرُجْ : فِعْلٌ أَمْرٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
مِنْ :حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
الصَّفِّ : مَجْرُورٌ بِـ"مِنْ" وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ.

Aşağıdaki cümleleri irab ediniz.

۱- مَرَضَ الطِّفْلُ.

۲- يَعُودُ الْأَوْلَادُ مِنَ الْمَدْرَسَةِ.

۳- افْتَحَ الْبَابَ.

۴- يَتَّبِعُ الْأَطْفَالُ السَّيَّارَةَ.

۵- فَحَصَ الطَّبِيبُ الْمَرِيضَ

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşlukları uygun bir fiille doldurunuz.

١- كَثِيرًا، يَا فَرِيدًا!

(A) أُدْرِسِي (B) يَدْرُسُونَ (C) دَرَسَ (D) اُدْرُسْ

٢- الإسلام أَتْبَاعَهُ بِالْإِحْسَانِ لِلْفُقَرَاءِ.

(A) أَمَرُوا (B) يَأْمُرُ (C) أَمَرَ (D) أَمَرْتُ

٣- الْحَقَّ وَلَوْ عَلَى نَفْسِكَ.

(A) قُلْ (B) يَقُولُ (C) قَالَ (D) تَقُولِينَ

٤- الطَّيَّارُ فِي الْوُصُولِ إِلَى الْمَطَارِ غَدًا.

(A) أَسْرَعَ (B) تُسْرِعُ (C) أَسْرِعَ (D) يُسْرِعُ

٥- دَرَسَكَ، يَا أَحْمَدُ!

(A) يَكْتُبُ (B) كَتَبَ (C) اَكْتُبْ (D) كَتَبَا

B- Altı çizili fiillerin çeşidini seçiniz

١- نَجَحَ أَخِي فِي جَمِيعِ امْتِحَانَاتِ الْجَامِعَةِ.

(A) ماضٍ (B) مضارع (C) فِعْلٌ مَنْصُوبٌ (D) أمرٌ

٢- نَطَّفَ يَدَيْكَ جَيِّدًا قَبْلَ الْأَكْلِ وَبَعْدَهُ.

(A) مضارع (B) فِعْلٌ مَنْصُوبٌ (C) ماضٍ (D) أمرٌ

٣- يَرْضَى اللَّهُ عَنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ.

(A) أمرٌ (B) مضارع (C) فِعْلٌ مَنْصُوبٌ (D) أمرٌ

٤- سَمِعْتُ فَاطِمَةَ حَدِيثَ وَالِدِهَا.

(A) ماضٍ (B) مضارع (C) فِعْلٌ مَجْزُومٌ (D) أمرٌ

٥- إِذَا مَضَيْتَ إِلَى عَمَلٍ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ.

(A) ماضٍ (B) فِعْلٌ مَنْصُوبٌ (C) أمرٌ (D) مضارع

C- Sorulara uygun cevabı seçiniz.

١- مَتَى تَعُودُ إِلَى الْبَلَدِ؟

(A) يَعُودُ إِلَى الْبَلَدِ بَعْدَ أُسْبُوعٍ.

(B) أَعُودُ إِلَى الْبَلَدِ فِي الْإِجَازَةِ.

(C) نَعُودُ إِلَى الْبَلَدِ بَعْدَ يَوْمَيْنِ.

(D) يَعُودُونَ إِلَى الْبَلَدِ بَعْدَ شَهْرٍ.

٢- متى تَذْهَبُ لِأَدَاءِ الْعُمْرَةِ؟

(A) أَذْهَبُ إِلَى الْعُمْرَةِ فِي الشَّهْرِ الْقَادِمِ.

(B) نَذْهَبُ إِلَى الْعُمْرَةِ بَعْدَ يَوْمَيْنِ.

(C) تَذْهَبُ إِلَى الْعُمْرَةِ بَعْدَ شَهْرٍ.

(D) يَذْهَبُ إِلَى الْعُمْرَةِ بَعْدَ أُسْبُوعٍ.

٣- متى تُعْلِنُونَ نَتِيجَةَ الْامْتِحَانِ؟

(A) تُعْلِنُ نَتِيجَةَ الْامْتِحَانِ بَعْدَ يَوْمَيْنِ.

(B) يُعْلِنُ نَتِيجَةَ الْامْتِحَانِ بَعْدَ شَهْرٍ.

(C) أُعْلِنُ نَتِيجَةَ الْامْتِحَانِ بَعْدَ سَاعَةٍ.

(D) نُعْلِنُ نَتِيجَةَ الْامْتِحَانِ بَعْدَ أُسْبُوعٍ.

٤- أَيْنَ وَقَفَ الْإِمَامُ لِأَدَاءِ الصَّلَاةِ؟

(A) يَقِفُ الْإِمَامُ خَلْفَ الْمُصَلِّينَ.

(B) تَقِفُ أَمَامَ الْمُصَلِّينَ لِأَدَاءِ الصَّلَاةِ.

(C) يَقِفُ الْإِمَامُ أَمَامَ الْمُصَلِّينَ لِأَدَاءِ الصَّلَاةِ.

(D) وَقَفَ الْإِمَامُ أَمَامَ الْمُصَلِّينَ لِأَدَاءِ الصَّلَاةِ.

٥- مَتَى غَادَرَتِ الطَّائِرَةُ أَرْضَ الْمَطَارِ؟

(A) تُغَادِرُ الطَّائِرَةُ أَرْضَ الْمَطَارِ الْآنَ.

(B) غَادَرَتِ الطَّائِرَةُ أَرْضَ الْمَطَارِ فِي الصَّبَاحِ.

(C) يُغَادِرُ الطَّائِرَةُ أَرْضَ الْمَطَارِ بَعْدَ سَاعَتَيْنِ.

(D) يَا طَائِرَةُ! غَادِرِي أَرْضَ.

D- Arapça cümlelerin doğru tercümesini seçiniz.

١- فَكَّرْ فِي الْأَسْئَلَةِ قَبْلَ الْإِجَابَةِ.

- A) Cevaptan önce soruları düşündün.
- B) Cevap vermeden önce soruları düşünüyorsun.
- C) Cevap vermeden önce soruları düşünmelisin.
- D) Cevap vermeden önce soruları düşün.

٢- اشْتَرِكَ الطَّالِبُ فِي الرَّحَلَاتِ الْجَامِعِيَّةِ.

- A) Öğrenci üniversite gezilerine katılıyor.
- B) Öğrenci üniversite gezilerine katıldı.
- C) Ey öğrenci! Üniversite gezilerine katıl.
- D) Öğrenci üniversite gezilerine katılmalı.

٣- اَكْتُبْ دَرْسَكَ يَا عَلِيُّ!

- A) Ey Ali! Dersini yazdın.
- B) Ey Ali! Dersini yazıyorsun.
- C) Ey Ali! Dersini yaz.
- D) Ey Ali! Dersini yazmalısın.

٤- يَحْرُسُ الشُّرْطِيُّ الشَّارِعَ لَيْلًا.

- A) Polis sokağı gece koruyor.
- B) Polis sokağı gece korudu.
- C) Polis! sokağı gece koru.
- D) Polis sokağı gece korumalı.

٥- نَحْنُ نُحِبُّ عَمَلَ الْحَيْرِ.

- A) Biz hayır işlemeyi sevmeliyiz.
B) Biz hayır işlemeyi sevelim.
C) Biz hayır işlemeyi sevdik.
D) Biz hayır işlemeyi severiz.

E- Arapça cümlelere uygun gelen şıkkı seçiniz..

١- اخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مَاضٍ.

- (A) لِمَاذَا تَجْرِي يَا وَلَدُ؟
(B) بَنَى إِبْرَاهِيمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْكَعْبَةَ.
(C) لَا تَزِمِ الْقُمَامَةَ فِي الشَّارِعِ يَا أَخِي. (D) أَحْمَدُ يَشْتَرِي هَذِهِ السَّيَّارَةَ.

٢- اخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مَاضٍ.

- (A) اسْقِنِي مَاءً بَارِدًا.
(B) لِمَاذَا يَبْكِي الطِّفْلُ يَا أَمِنَةُ؟
(C) تَلَا الْإِمَامُ سُورَةَ الْفِيلِ.
(D) يَأْتِي الْمُدِيرُ الْيَوْمَ.

٣- اخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مُضَارِعٍ.

- (A) بِكُمْ اشْتَرَيْتَ هَذِهِ السَّاعَةَ؟
(B) تَمْشِي الْبِنْتُ فِي الشَّمْسِ
(C) دَعَوْتُ صَدِيقِي إِلَى قَرْيَتِي.
(D) اسْكُنْ فِي هَذِهِ الْقَرْيَةِ.

٤- اخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مُضَارِعٍ.

- (A) أَكْتُبُ هَذِهِ الْكَلِمَةَ فِي دَفْتَرِكَ.
(B) اشْتَرَيْتُ الْقَمِيصَ بِعَشْرِ لِيرَاتٍ.
(C) ذَهَبْتُ أُمِّي إِلَى مَكَّةَ.
(D) تَسِيرُ أَمِنَةُ فِي السُّوقِ.

هـ - اِخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ أَمْرٍ.

(A) جَاءَ الْمُدِيرُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. (B) حَدِيحَةُ ذَهَبَتْ إِلَى السُّوقِ.

(C) ارْكَبِ الْحَافِلَةَ يَا حَامِدُ! (D) يَرْجِعُ أَخِي مِنَ الْمَطَارِ.

CEVAPLAR

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- D	1- A	1- B	1- D	1- B
2- B	2- D	2- A	2- B	2- C
3- A	3- B	3- D	3- C	3- B
4- D	4- A	4- D	4- A	4- D
5- C	5- C	5- B	5- D	5- C

12. ÜNİTE
MUCERRED (Yalın Halde) ve
MEZÎD (Harf Sayısı Artırılmış) FİİLLER
Doç. Dr. Murat ÖZCAN

نَصَرَ / يَنْصُرُ مُحَمَّدٌ زَمِيلَهُ. عِلِمَ / يَعْلَمُ العالمُ السَّوَالِ.

ضَرَبَ / يَضْرِبُ الضَّيْفُ البابَ. حَسَنَ / يَحْسُنُ الْبَحْرُ الْيَوْمَ.

فَتَحَ / يَفْتَحُ الطَّالِبُ البابَ. حَسِبَ / يَحْسِبُ مُحَمَّدٌ الْوَلَدَ نَائِمًا

وَسَّوَسَ / يُوسَّوِسُ الشَّيْطَانُ إِلَى النَّاسِ.

أَكْرَمَ اللَّهُ عِبَادَهُ الْمُؤْمِنِينَ. عَلَّمَ الْأُسْتَاذُ الطَّلَّابَ الْفَارِسِيَّةَ.

قَاتَلَ الْجَيْشُ جَيْشَ الْأَعْدَاءِ.

انْكَسَرَتِ الْقِنِينَةُ. تَعَلَّمْتُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ.

انْتَصَرَ الْمُسْلِمُونَ عَلَى الْعَدُوِّ. تَعَانَقَ الشَّقِيقَانِ الْمُحْلِصَانِ.

احْمَرَّ الثُّفَاحُ فِي حَدِيقَةِ الْجَامِعَةِ.

ACIKLAMALAR

Dünyada bulunan birçok dilin kök harflerine birtakım ekler getirilerek yeni sözcükler türetilir. Arapça bükümlü bir dildir. Bir sözcük ek almadığı durumda üç kök harfinden oluşur. كَتَبَ gibi. Bu sözcüğün bir harfini daha atamayız çünkü

kökü bu harflerden oluşmaktadır. Bu kök halindeki sözcükler Arapçada geçmiş zamanda “o” zamirinin yaptığı eylemi bildirmektedir. Yani; “O (erkek) (geçmiş zamanda) yazdı.” Anlamına gelmektedir. Türkçe ise sondan eklemeli bir dildir.

“Yazacaklarmış” sözcüğünün eklerini kaldırdığımızda geriye “yaz” fiili kalmaktadır. Arapçada üç harften oluşan fiilin başına, ortasına ve sonuna harfler, ekler ekleyerek yeni sözcükler türetilir. Türetilen bu yeni sözcük fiil, isim, zarf vb. olabilmektedir. Bu ünite de kök harflerinden oluşan fiiller ve bu kök harflerine yeni harfler ekleyerek türetilen yeni fiiller anlatılacaktır.

1- MÜCERRED FİİL: Yalın (ek almamış) fiillerdir. Bir diğer ifade ile harflerinin hepsi aslî harf olan fiillerdir. Mücerred fiiller de **sülâsî mücerred** ve **rubâî mücerred** olmak üzere ikiye ayrılır. Yalın fiillerin çoğu üç harflidir. Az bir kısmı ise dört harflidir.

a. Sülâsî Mücerred: Aslî harfleri üç tane olan fiillerdir. Örnek:

شَرِبَ، كَتَبَ، دَخَلَ fiilleri gibi.

Sülâsî mücerred fiiller 6 bâb şeklinde oluşturulur. Bunlar:

<u>Orta Harfinin Harekesi</u>	<u>Binâsı</u>	<u>Örnek Fiil</u>	<u>Vezin</u>	<u>Bâb</u>
فَتْحُ ضَمِّ	Genellikle müteaddî bazen lâzım olur.	نَصَرَ يَنْصُرُ	فَعَلَ يَفْعَلُ	1
فَتْحُ كَسْرِ	Genellikle müteaddî bazen lâzım olur.	ضَرَبَ يَضْرِبُ	فَعَلَ يَفْعَلُ	2
فَتْحَتَانِ	Genellikle müteaddî bazen lâzım olur.	فَتَحَ يَفْتَحُ	فَعَلَ يَفْعَلُ	3
كَسْرُ فَتْحٍ	Genellikle müteaddî bazen lâzım olur.	عَلِمَ يَعْلَمُ	فَعَلَ يَفْعَلُ	4
ضَمُّ ضَمِّ	Sadece lâzım olur.	حَسَنَ يَحْسُنُ	فَعَلَ يَفْعَلُ	5
كَسْرَتَانِ	Genellikle müteaddî bazen lâzım olur.	حَسِبَ يَحْسِبُ	فَعَلَ يَفْعَلُ	6

b. Rubâî Mücerred: Aslî harfleri dört tane olan fiillerdir. Bu fiillerin bir harfi daha eksiltilerek üç harfe indirilemez. Örnek:

هَرَوَلَ، تَرَجَّمَ، بَسَمَلَ fiilleri gibi.

Rubâî mücerred fiiller 1 bâbtan gelir. Vezni ve örneği şöyledir ;

فَعَّلَ - يُفَعِّلُ - فَعَّلَلَهُ / وَفَعَّلَال

وَسَوَّسَ - يُوسِّسُ - وَسَوَّسَهُ / وَوَسَّوَسَ

Bu bâbdan gelen fiillerin çoğu müteaddî (geçişli)dir. Bazen lâzım (geçişsiz) olur.Örneğin;

دَحْرَجَ عُثْمَانُ الْكُرَّةَ. Osmantopu yuvarladı.

حَصَّحَصَ الْحَقُّ. Gerçek ortaya çıktı.

2- MEZÎD FİİL: Kök harfleri üzerine ilave harf alarak yeni anlamlar taşıyan fiillerdir. Bir diğer ifade ile harfleri artırılmış fiillerdir.

Mezîd fiiller **sülâsînin mezîdi** ve **rubâînin mezîdi** olmak üzere iki kısma ayrılır.

Sülâsînin mezîdi olan fiillersülâsî mücerrede bir harf ilaveli **sülâsînin mezîdi rubâîler**, iki harf ilaveli **sülâsînin mezîdi humâsîler** ve üç harf ilaveli **sülâsînin mezîdisüdâsîler** olmak üzere üçe ayrılır.

Rubâînin mezîdi olan fiiller ise bir harf ilavesi ile **rubâînin mezîdi humâsîler** ve iki harf ilavesi ile **rubâînin mezîdi südâsîler** olmak üzere iki kısma ayrılır.

SÜLÂSÎ MEZÎD FİİLLER

a. Sülâsînin Mezîdi Rubâîler: Bu tür fiiller üç bâbtır. Toplam harf sayısı dört olduğu için bu şekilde isimlendirilmiştir. Bunlar:

I- İf'âl [إِفْعَال] Bâbı: Üç harfli bir fiilin başına kat' hemzesi eklenmesiyle elde edilir. Bu hemze her zaman yazıda yazılır ve okumada okunur. Bu bâb genellikle müteaddî, bazen lazımdır. Buna ilave olarak sülâsi lazım fiiler müteaddî yapılmak istenildiğinde bu baba da aktarılır. Vezni ve örneği şöyledir;

أَفْعَلَ - يُفَعِّلُ - إِفْعَالُ

أَكْرَمَ - يُكْرِمُ - إِكْرَام

كَرَّمَ ← أَكْرَمَ رَئِيسُ الْجَامِعَةِ
ضَيْوْفَهُ.

Üniversitenin rektörü misafirlerine
ikramda bulundu.

سَلِمَ ← أَسْلَمَ الرَّجُلُ.

Adam Müslüman oldu.

İf'âl bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يُعلنونَ	يُعلنَانِ	يُعلنُ	أُعلنُوا	أُعلْنَا	أُعلنُ	الغائبُ
يُعلننَّ	تُعلنَانِ	تُعلنُ	أُعلننَّ	أُعلنَتَا	أُعلنَتِ	الغائبةُ
تُعلنونَ	تُعلنَانِ	تُعلنُ	أُعلنْتُم	أُعلنْتُمَا	أُعلنَتِ	المخاطبُ
تُعلننَّ	تُعلنَانِ	تُعلنينَ	أُعلنْتُنَّ	أُعلنْتُمَا	أُعلنَتِ	المخاطبةُ
نُعلنُ	نُعلنُ	أُعلنُ	أُعلْنَا	أُعلْنَا	أُعلنَتُ	المتكلمُ

İf'âl bâbının emir çekim tablosu

الجمع	المثنى	المفرد	الصيغ
أُعلنُوا	أُعلْنَا	أُعلنُ	المخاطبُ
أُعلننَّ	أُعلْنَا	أُعلني	المخاطبةُ

II- Tef'îl [تَفْعِيل] Bâbı: Üç harfli bir fiilin orta harfi tekrar etmek sûretiyle elde edilir. Bu bâb genellikle müteaddi, bazen lazımdır. Buna ilave olarak sülasi lazım fiiler müteaddi yapılmak istenildiğinde bu baba da aktarılır. Vezni ve örneği şöyledir;

فَعَّلَ - يُفَعِّلُ - تَفْعِيلٌ ← عَلَّمَ - يُعَلِّمُ - تَعْلِيمٌ

عَلَّمَ ← عَلَّمَ الْأُسْتَاذُ التَّلَامِيذَ الْقِرَاءَةَ.

Öğretmen öğrencilere okumayı öğretti.

مَاتَ ← مَوَّتَ الْكَلْبُ.

(Çok sayıda) köpek öldü.

Bu bâb ayrıca (تَكْثِير) çokluk anlamı da ifade eder. Örneğin;

طَافَ ← طَوَّفَ وَلِيُّ الْكَعْبَةِ.

Veli Kabe'yi (çokça) tavaf etti.

Tefîl bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يُعَلِّمُونَ	يُعَلِّمَانِ	يُعَلِّمُ	عَلَّمُوا	عَلَّمَا	عَلَّمَ	الغائب
يُعَلِّمَنَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمُ	عَلَّمَنَ	عَلَّمَتَا	عَلَّمَتْ	الغائبة
تُعَلِّمُونَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمُ	عَلَّمْتُمْ	عَلَّمْتُمَا	عَلَّمْتُ	المخاطب
تُعَلِّمَنَ	تُعَلِّمَانِ	تُعَلِّمِينَ	عَلَّمْتُنَّ	عَلَّمْتُمَا	عَلَّمْتُ	المخاطبة
نُعَلِّمُ	نُعَلِّمُ	أُعَلِّمُ	عَلَّمْنَا	عَلَّمْنَا	عَلَّمْتُ	المتكلم

Tefîl bâbının emir çekim tablosu

الجمع	المثنى	المفرد	الصيغ
عَلِّمُوا	عَلِّمَا	عَلِّمُ	المخاطب

عَلَّمَ	عَلَّمَ	عَلَّمَ	المَخَاطَبَةُ
---------	---------	---------	---------------

III- Mufâ'ale [مُفَاعَلَة] **Bâbı:** Üç harfli bir fiilin ilk harfinden (fâul-fiil) sonra bir elif eklemek sûretiyle elde edilir. Bu bâb müşâreket (işteşlik) için kullanılır. Vezni ve örneği şöyledir;

فَاعِلٌ - يُفَاعِلُ - مُفَاعَلَةٌ

قَاتَلَ - يُقَاتِلُ - مُقَاتَلَةٌ

قَاتَلَ ← قَاتَلَ زَيْدٌ عَمْرًا.

Zeyd Amr ile kavga etti.

Mufâ'ale bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يُجَادِلُونَ	يُجَادِلَانِ	يُجَادِلُ	جَادَلُوا	جَادَلَا	جَادَلَ	الغائب
يُجَادِلْنَ	تُجَادِلَانِ	تُجَادِلُ	جَادَلْنَ	جَادَلَتَا	جَادَلَتْ	الغائبة
تُجَادِلُونَ	تُجَادِلَانِ	تُجَادِلُ	جَادَلْتُمْ	جَادَلْتُمَا	جَادَلْتَ	المخاطب
تُجَادِلْنَ	تُجَادِلَانِ	تُجَادِلِينَ	جَادَلْتُنَّ	جَادَلْتُمَا	جَادَلْتِ	المخاطبة
أُجَادِلُ	أُجَادِلُ	أُجَادِلُ	جَادَلْنَا	جَادَلْنَا	جَادَلْتُ	المتكلم

Mufâ'ale bâbının emir çekim tablosu

الصيغ	المفرد	المثنى	الجمع
المخاطَبُ	جَادِلْ	جَادِلَا	جَادِلُوا
المخاطَبَةُ	جَادِلِي	جَادِلَا	جَادِلْنَ

b. Sülâsînin Mezîdi Humâsîler: Bu fiiller beş bâbtır. Toplam harf sayısı beş olduğu için bu şekilde isimlendirilmiştir. Bunlar:

I- İnfîâl [انْفَعَالٌ] Bâbı: Üç harfli bir fiilin başına hemze ve nûn harflerini ekleyerek elde edilir. Bu bab, mutâvaat (dönüşlülük) için kullanılır. Bu baba aktarılmak istenen fiilin müteaddi olması gerekir. Vezni ve örneği şöyledir;

انْفَعَلَ – يَنْفَعِلُ – انْفَعَالٌ

انْكَسَرَ – يَنْكَسِرُ – انْكِسَارٌ

كَسَرَ ← كَسَرْتُ الْعُصْنَ. فَانْكَسَرَ الْعُصْنُ.

Dalı kırdım ve dal kırıldı.

هَدَمَ ← هَدَمَ الْعَامِلُ الْجِدَارَ، فَانْهَدَمَ الْجِدَارُ.

İşçi duvarı yıktı ve duvar yıkıldı.

İnfîâl bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

الصيغ	الماضي			المضارع		
	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الغَائِبُ	انْقَلَبَ	انْقَلَبَا	انْقَلَبُوا	يَنْقَلِبُ	يَنْقَلِبَانِ	يَنْقَلِبُونَ
الغَائِبَةُ	انْقَلَبَتْ	انْقَلَبَتَا	انْقَلَبْنَ	تَنْقَلِبُ	تَنْقَلِبَانِ	يَنْقَلِبْنَ

المَخَاطَبُ	انْقَلَبْتُ	انْقَلَبْتُمَا	انْقَلَبْتُمْ	تَقَلَّبُ	تَقَلَّبَانِ	تَنْقَلِبُونَ
المَخَاطَبَةُ	انْقَلَبْتِ	انْقَلَبْتُمَا	انْقَلَبْتُنَّ	تَنْقَلِبِينَ	تَقَلَّبَانِ	تَنْقَلِبْنَ
الْمُتَكَلِّمُ	انْقَلَبْتُ	انْقَلَبْنَا	انْقَلَبْنَا	أَنْقَلِبُ	نَنْقَلِبُ	نَنْقَلِبُ

İnfiâl bâbının emir çekim tablosu

الصيغ	المفرد	المثنى	الجمع
المَخَاطَبُ	انْقَلِبْ	انْقَلِبَا	انْقَلِبُوا
المَخَاطَبَةُ	انْقَلِبِي	انْقَلِبَا	انْقَلِبْنَ

II- İftiâl [اِفْتِعَال] Bâbı: Bu bâb üç harfli bir fiilin başına hemze ve fâu'l-fiil (fiilin ilk harf) inden sonra te harfî eklemek sûretiyle elde edilir. Bu bâb, genellikle mutâvaat (dönüşlülük) için kullanılır, kimi zaman da geçişlilik (te'addi) ifade eder. Vezni ve örneği şöyledir;

اِفْتَعَلَ - يَفْتَعِلُ - اِفْتِعَالُ

اجْتَمَعَ - يَجْتَمِعُ - اجْتِمَاعٌ

جمع ← اجْتَمَعَ الطلابُ في مَطْعَمِ المَدْرَسَةِ.

Öğrenciler okulun yemekhanesinde **toplandılar**.

فَرَسَ ← اِفْتَرَسَ الذِّئْبُ الحُرُوفَ.

Kurt koyunu **parçaladı**.

İftiâl bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

الصيغ	الماضي	المضارع
-------	--------	---------

المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	اِنْتَصَرَ	اِنْتَصَرُوا	يَنْتَصِرُ	يَنْتَصِرَانِ	يَنْتَصِرُونَ
الْغَائِبَةُ	اِنْتَصَرَتْ	اِنْتَصَرَتَا	تَنْتَصِرُ	تَنْتَصِرَانِ	يَنْتَصِرْنَ
الْمَخَاطَبُ	اِنْتَصَرْتَ	اِنْتَصَرْتُمَا	تَنْتَصِرُ	تَنْتَصِرَانِ	تَنْتَصِرُونَ
الْمَخَاطِبَةُ	اِنْتَصَرْتِ	اِنْتَصَرْتُمَا	تَنْتَصِرِينَ	تَنْتَصِرَانِ	تَنْتَصِرْنَ
الْمُتَكَلِّمُ	اِنْتَصَرْتُ	اِنْتَصَرْنَا	أَنْتَصِرُ	نَنْتَصِرُ	نَنْتَصِرُ

İftiâl bâbının emir çekim tablosu

الصيغ	المفرد	المثنى	الجمع
المخاطب	اِنْتَصِرْ	اِنْتَصِرَا	اِنْتَصِرُوا
المخاطبة	اِنْتَصِرِي	اِنْتَصِرَا	اِنْتَصِرْنَ

III-Tefe“ul Bâbı:

Bu bâb üç harfli bir fiilin başına te harfi eklenerek ve ‘aynu’l-fiili tekrarlanmak sûretiyle elde edilir. Bu bâb, mutâvaat (dönüşlülük) veya kötü sıfatların yapmacıklığını bildirmek için kullanılır, Bu bâbdan gelen fiiller, bazen müteaddî (geçişli), çoğu zamanda lâzım (geçişsiz) kullanılır. Vezni ve örneği şöyledir;

تَفَعَّلَ – يَتَفَعَّلُ – تَفَعَّلُوا

تَعَلَّمَ – يَتَعَلَّمُ – تَعَلَّمُوا

عَلِمَ ← تَعَلَّمَ التِّلْمِيذُ بِرَامَجِ الْحَاسُوبِ.

Öğrenci bilgisayar programlarını öğrendi.

غَيَّرَ ← تَغَيَّرَ لَوْنُ النَّهْرِ فِي الرَّبِيعِ.

Baharda nehrin rengi değişti.

IV-Tefâ'ul [تَفَاعُل] Bâbı: Bu bâb, iki ya da daha fazla özne arasında müşâreket

(ortaklık) için kullanılır. Üç harfli bir fiilin başına te harfi ile fâu'l-fiilinden sonra elif eklemek sûretiyle elde edilir. Vezni ve örneği şöyledir;

تَفَاعَلَ - يَتَفَاعَلُ - تَفَاعُلٌ

تَقَاتَلَ - يَتَقَاتَلُ - تَقَاتُلٌ

خَصَمَ ← تَخَصَّمَ الصَّدِيقَانِ فِي كُرَةِ الْقَدَمِ.

İki arkadaş, futbolda anlaşmazlığa düştü.

صَلَحَ ← تَصَالَحَ الْقَوْمُ.

Kavim barıştı.

Tefâ'ul bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَتَقَاتِلُونَ	يَتَقَاتِلَانِ	يَتَقَاتِلُ	تَقَاتَلُوا	تَقَاتَلَا	تَقَاتَلَ	الغائب
يَتَقَاتِلْنَ	تَتَقَاتِلَانِ	تَتَقَاتِلُ	تَقَاتَلْنَ	تَقَاتَلْتَا	تَقَاتَلَتْ	الغائبة
تَتَقَاتِلُونَ	تَتَقَاتِلَانِ	تَتَقَاتِلُ	تَقَاتَلْتُمْ	تَقَاتَلْتُمَا	تَقَاتَلْتِ	المخاطب
تَتَقَاتِلْنَ	تَتَقَاتِلَانِ	تَتَقَاتِلِينَ	تَقَاتَلْنِ	تَقَاتَلْتُمَا	تَقَاتَلْتِ	المخاطبة
نَتَقَاتِلُ	نَتَقَاتِلُ	أَتَقَاتِلُ	تَقَاتَلْنَا	تَقَاتَلْنَا	تَقَاتَلْتُ	المتكلم

Tefâ'ul bâbının emir çekim tablosu

الصيغ	المُفْرَد	المُثَنَّى	الْجَمْع
المُخَاطَبُ	تَقَاتِلْ	تَقَاتِلَا	تَقَاتِلُوا
المُخَاطَبَةُ	تَقَاتِلِي	تَقَاتِلَا	تَقَاتِلْنَ

V-İfîlâlBâbı: Bu bâb renk veya kusurun vukûunu veya bu ikisinde mübâlağa yapıldığını bildirmek için kullanılır. Üç harfli bir fiilin başına hemze harfi eklemek ile lâmu'l-fiilini şeddelemek sûretiyle elde edilir. Bu bâb sadece lâzım (geçissiz) kullanılır. Vezni ve örneği şöyledir;

إِفْعَلٌ - يَفْعَلُ - إِفْعَالٌ

إِحْمَرٌ - يَحْمَرُ - إِحْمَارٌ

حَضِرَ ← إِحْضَرَ الزَّرْعُ فِي فَصْلِ الرَّبِيعِ.

Ekin(ler) ilk baharda yeşerdi.

عَوَرَ ← إِعْوَرَ الْوَلَدُ.

Çocuk şaşı oldu.

İfîlâl bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

الصيغ	الماضي			المضارع		
	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	إِحْمَرَّ	إِحْمَرَّا	إِحْمَرُّوا	يَحْمَرُّ	يَحْمَرَانِ	يَحْمَرُونَ
الْغَائِبَةُ	إِحْمَرَّتْ	إِحْمَرَّتَا	إِحْمَرَرْنَ	تَحْمَرُّ	تَحْمَرَانِ	يَحْمَرْنَ
المُخَاطَبُ	إِحْمَرَّتَ	إِحْمَرَّتُمَا	إِحْمَرَرْتُمْ	تَحْمَرُّ	تَحْمَرَانِ	تَحْمَرُونَ

تَحْمَرْنَ	تَحْمَرَانِ	تَحْمَرَيْنِ	إِحْمَرْتُنَّ	إِحْمَرْتُمَا	إِحْمَرْتُ	المَخَاطَبَةُ
نَحْمَرُ	نَحْمَرُ	أَحْمَرُ	إِحْمَرْنَا	إِحْمَرْنَا	إِحْمَرْتُ	الْمُتَكَلِّمُ

İfîlâl bâbının emirî çekim tablosu

الصيغ	المفرد	المثنى	الجمع
المَخَاطَبُ	أَحْمَرُ	أَحْمَرَا	أَحْمَرُوا
المَخَاطَبَةُ	أَحْمَرِي	أَحْمَرَا	أَحْمَرْنَ

c. Sülâsînin Mezîdi Sûdâsîler: Sülâsî mücerrede üç harf ilaveli fiiller dört bâbtır. En çok kullanılanı İstifâl bâbıdır. Toplam harf sayısı altı olduğu için bu şekilde isimlendirilmiştir.

I-İstifâl [اِسْتِفْعَال] Bâbı: Üç harfli bir fiilin başına (اِسْت) getirilerek yapılır. Bu bâb genellikle taleb için kullanılır. Bu bâbdan gelen fiiller genellikle müteaddî (geçişli) olarak yer alır. Vezni ve örneği şöyledir;

اِسْتَفْعَلَ - يَسْتَفْعِلُ - اِسْتَفْعَلَاً

اِسْتَغْفَرَ - يَسْتَغْفِرُ - اِسْتِغْفَار

عَمِلَ ← اِسْتَعْمَلَ الْمُوظَّفُ بريد إلكتروني.

Memur e-posta kullandı.

Bu bâb bazen lâzım (geçişsiz) olarak da kullanılır. Örneğin;

حجر ← اِسْتَحْجَرَ الْأَسْمَنْتُ.

Çimento taşlaştı.

İstifâl bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

الصيغ	الماضي	المضارع
-------	--------	---------

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	اسْتَغْفَرَ	اسْتَغْفَرُوا	يَسْتَغْفِرُ	يَسْتَغْفِرَا	يَسْتَغْفِرُونَ
الْغَائِبَةُ	اسْتَغْفَرَتْ	اسْتَغْفَرَتَا	تَسْتَغْفِرُ	تَسْتَغْفِرَا	تَسْتَغْفِرُونَ
الْمَخَاطَبُ	اسْتَغْفَرْتَ	اسْتَغْفَرْتُمَا	تَسْتَغْفِرُ	تَسْتَغْفِرَا	تَسْتَغْفِرُونَ
الْمَخَاطِبَةُ	اسْتَغْفَرْتِ	اسْتَغْفَرْتُمَا	تَسْتَغْفِرِي	تَسْتَغْفِرَا	تَسْتَغْفِرْنَ
الْمُتَكَلِّمُ	اسْتَغْفَرْتُ	اسْتَغْفَرْنَا	أَسْتَغْفِرُ	نَسْتَغْفِرُ	نَسْتَغْفِرُ

İstif'âlbâbının emir çekim tablosu

الصيغ	المفرد	المثنى	الجمع
المخاطب	اسْتَغْفِرْ	اسْتَغْفِرَا	اسْتَغْفِرُوا
المخاطبة	اسْتَغْفِرِي	اسْتَغْفِرَا	اسْتَغْفِرْنَ

RUBÂ'Î MEZÎD FİİLLER

Dört harfî de asli harfî olan Rubâ'î mücerred fiile bir ve iki harf ilave ederek rubâ'î mezîd fiiller elde edilir. Rubâ'î mücerred fiile bir harf ilave ile **rubâ'înin mezîdi humâsîler**, iki harf ilave ile **rubâ'înin mezîdi sūdâsîler** meydana gelir.

a. **Rubâ'înin Mezîdi Humâsî:** Tek bir bâbı vardır.

I- **Tefa'lül [تَفَعَّلُ] Bâbı:** Rubâ'î mücerred fiilin başına fethalı te getirilerek yapılır. Rubâ'î mücerred fiili dönüşlü (mutavaat) hale getirir. Vezni ve örneği şöyledir;

تَفَعَّلَ - يَتَفَعَّلُ - تَفَعَّلُوا

تَدَخَّرَ - يَتَدَخَّرُ - تَدَخَّرُوا

دَخَرَجَ ← تَدَخَرَجَ الإِطَارُ.

Tekerlek yuvarlandı.

Tefa'lül bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَتَدَخَرِجُونَ	يَتَدَخَرِجَانِ	يَتَدَخَرِجُ	تَدَخَرَجُوا	تَدَخَرَجَا	تَدَخَرَجَ	الغائبُ
يَتَدَخَرِجْنَ	تَتَدَخَرِجَانِ	تَتَدَخَرِجُ	تَدَخَرَجْنَ	تَدَخَرَجَتَا	تَدَخَرَجَتْ	الغائبةُ
تَتَدَخَرِجُونَ	تَتَدَخَرِجَانِ	تَتَدَخَرِجُ	تَدَخَرَجْتُمَا	تَدَخَرَجْتُمَا	تَدَخَرَجْتَ	المخاطبُ
تَتَدَخَرِجْنَ	تَتَدَخَرِجَانِ	تَتَدَخَرِجِينَ	تَدَخَرَجْتُمَا	تَدَخَرَجْتُمَا	تَدَخَرَجْتِ	المخاطبةُ
نَتَدَخَرِجُ	نَتَدَخَرِجُ	أَتَدَخَرِجُ	تَدَخَرَجْنَا	تَدَخَرَجْنَا	تَدَخَرَجْتُ	المتكلمُ

Tefa'lül bâbının emir çekim tablosu

الجمع	المثنى	المفرد	الصيغ
تَدَخَرِجُوا	تَدَخَرِجَا	تَدَخَرِجُ	المخاطبُ
تَدَخَرِجْنَ	تَدَخَرِجَا	تَدَخَرِجِي	المخاطبةُ

b. Rubâ'inin Mezîdi Südâsîler: Bu tür fiiller İf'illâl [إِفْعَالًا] bâbı

ile İf'inlâl [إِفْعِنَالًا] bâbı olmak üzere iki bâbtır. Bunlardan en fazla kullanılanı İf'illâl

[إِفْعَالًا] bâbıdır.

I- İf'illâl [إِفْعَالًا] Bâbı: Lâzımdır ve mübalağa manası verir. Vezni ve örneği şöyledir;

إِفْعَلَّ - يَفْعَلُّ - إِفْعَالٌ

إِطْمَأَنَّ - يَطْمَئِنُّ - إِطْمَئِنَانٌ

طَمَأَنَّ ← إِطْمَأَنَّ الطالبُ.

Öğrenci tatmin oldu (huzur buldu).

Tefa'lül bâbının mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَطْمَئِنُّونَ	يَطْمَئِنَّانِ	يَطْمَئِنُّ	إِطْمَأْنَنُوا	إِطْمَأْنَنَّا	إِطْمَأْنَنَ	الغائبُ
يَطْمَئِنُّنَّ	تَطْمَئِنَّانِ	تَطْمَئِنُّ	إِطْمَأْنَنَ	إِطْمَأْنَنَّا	إِطْمَأْنَنَتْ	الغائبةُ
تَطْمَئِنُّونَ	تَطْمَئِنَّانِ	تَطْمَئِنُّ	إِطْمَأْنَنْتُمْ	إِطْمَأْنَنْتُمَا	إِطْمَأْنَنْتَ	المخاطبُ
تَطْمَئِنُّنَّ	تَطْمَئِنَّانِ	تَطْمَئِنُّنَّ	إِطْمَأْنَنْتُمْ	إِطْمَأْنَنْتُمَا	إِطْمَأْنَنْتِ	المخاطبةُ
نَطْمَئِنُّ	نَطْمَئِنُّ	أَطْمَئِنُّ	إِطْمَأْنَنْنَا	إِطْمَأْنَنْنَا	إِطْمَأْنَنْتُ	المتكلمُ

Tefa'lül bâbının emir çekim tablosu

الجمع	المثنى	المفرد	الصيغ
إِطْمَأْنِنُوا	إِطْمَأْنِنَا	إِطْمَأْنِنْ	المخاطبُ
إِطْمَأْنِنَنَّ	إِطْمَأْنِنَا	إِطْمَأْنِنِّي	المخاطبةُ

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde bulunan sülâsî mücerred fiillerin bâblarını yazınız.

بَابُهُ

المِثَالُ: يَشْعُرُ الْمَرِيضُ بِأَلَمٍ فِي مِعْدَتِهِ. مِنَ الْبَابِ الْأَوَّلِ

١- جَلَسَ الْوَلَدُ فَوْقَ الطَّائِلَةِ.

٢- يَذْهَبُ اللَّصُّ إِلَى قِسْمِ الشُّرْطَةِ.

٣- كَثُرَ الْمَوْزُ فِي السُّوقِ.

٤- يَحْسِبُ مُحَمَّدٌ الطِّفْلَ نَائِمًا.

٥- شَرَبَ الرَّجُلُ الْعَصِيرَ.

2- Aşağıdaki sülâsî mücerred fiillerin muzâriçekimlerini yapınız ve karşılıklarına bâblarını yazınız.

المِثَالُ: رَضِيَ رَضِيَ

مِنَ الْبَابِ الرَّابِعِ

١- قَعَدَ

٢- رَمَى

٣- وَضَعَ

٤- شَرَفَ

- ٥- يَسَ
- ٦- قَرَأَ
- ٧- جَاءَ
- ٨- قَالَ

3- Aşağıdaki muzârî fiillerin mâtî çekimlerini yapınız ve karşılıklarına bâblarını yazınız.

المثال: يَمْنَعُ مَنَعَ مِّنَ الْبَابِ الثَّالِثِ

- ١- يَخَافُ
- ٢- يَسْأَلُ
- ٣- يَبِيعُ
- ٤- يَأْخُذُ
- ٥- يَأْتِي
- ٦- يَمُرُّ
- ٧- يَرِثُ
- ٨- يَكْرُمُ

4- Aşağıdaki listede bulunan sülâsî mücerred fiilleri bâblarına uygun olarak boşluklara yazınız.

غَزَا يَغْزُو، كَسَرَ يَكْسِرُ، سَعَى يَسْعَى، قَوِيَ يَقْوَى، شَرَفَ يَشْرَفُ، نَعِمَ يَنْعِمُ، نَبَلَ يَنْبُلُ، خَشِيَ يَخْشَى، مَنَعَ يَمْنَعُ، نَزَلَ يَنْزِلُ، دَعَا يَدْعُو، رَمَى يَرْمِي، قَعَدَ يَقْعُدُ، أَمِنَ يَأْمَنُ، عَرَجَ يَعْجُجُ.				
.....				البابُ الأوَّلُ:
.....				البابُ الثاني:
.....				البابُ الثالثُ:
.....				البابُ الرابعُ:
.....				البابُ الخامسُ:
.....				البابُ السادسُ:

5- Aşağıdaki cümlelerin fiillerini muzariye çeviriniz ve babını yazınız.

المثال: مُحَمَّدٌ كَتَبَ الرِّسَالَةَ. مُحَمَّدٌ يَكْتُبُ الرِّسَالَةَ. البابُ الأوَّلُ

١- الْمُحَامِي فَهِمَ الْمَوْضُوعَ.

٢- الطِّفْلُ رَفَعَ الْعَلَمَ.

٣- الوالدُ رَضِيَ عَنِ ابْنِهِ.

٤- الحَمَلُ حَمَلَ البَضَائِعَ.

٥- وَرِثَ سُلَيْمَانُ ابْنَهُ.

6- Aşağıda parantez içerisinde verilen sözcüklerden uygun olanları seçerek boşluklara yazınız ve karşılıklarına hangi bâbtan olduklarını belirtiniz.

(الْبَسْتُ - يُجْلِسُ - سَيَسَافِرُ - أَعْلَنْتُ - عَلَّمَ - مَزَّقَ - نُسَاعِدَ)

باب الفعل

المِثَال

إِفعال

يُجْلِسُ الأبُ ضَيْفَهُ فِي أَفْضَلِ مَكَانٍ مِنَ الْمَنْزِلِ.

١- الكَلِيَّةُ نَتِيجَةُ الامْتِحاناتِ أَمْسٍ.

٢- أَخِي إِلَى الْقَاهِرَةِ بَعْدَ شَهْرٍ.

٣- مَنْ نِي حَرْفًا صَيَّرَنِي عَبْدًا.

٤- اللَّاعِبُ قَمِيصَهُ فِي مَلْعَبِ كُرَةِ الْقَدَمِ.

٥- يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ الْمُحْتَاجِينَ.

٦- الْأُمُّ بِنْتَهَا قُبْعَةً جَدِيدَةً.

7- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili mezid fiillerin zâid harflerini çıkartıp sülâsî mücerred hallerini karşılıklarındaki boşluklara yazınız.

المِثَال: يَحِبُّ عَلَيْنَا أَنْ نُسَاهِمَ فِي بِنَاءِ الْمَدْرَسَةِ الْجَدِيدَةِ. سَهْم

١- هَلْ تُعَلِّمُونَ أَوْلَادَكُمْ الْمَبَادِئَ الْإِسْلَامِيَّةَ؟
.....

٢- بَايَعَ الصَّحَابَةُ النَّبِيَّ بَعْدَ صَلَاحِ الْحُدَيْبِيَّةِ.
.....

٣- لَا تُسَمِّعُونِي خَبْرًا أَكْرَهُهُ يَا أَوْلَادُ!
.....

٤- سَنُؤَاصِلُ سَفَرَنَا إِلَى الْعِرَاقِ.
.....

٥- حَطَّمِ الْعَدُوَّ الْإِسْرَائِيلِيَّ مَنَازِلَ الْفَلَسْطِينِيِّينَ.
.....

8- Aşağıdaki tabloda verilen fiilleri parantez içerisinde istenilen bâba dönüştürerek mâzî, muzârî ve emirlerini boşluklara yazınız.

Emir	Muzârî	Mâzî	İstenilen Bâb	Fiil
.....			إِفْعَال	جَلَسَ
.....			إِفْعَال	قَامَ
.....			إِفْعَال	خَرَجَ
.....			تَفْعِيل	فَرَقَ
.....			تَفْعِيل	مَيَزَ
.....			تَفْعِيل	شَدَّ

.....			مُفَاعَلَةٌ	سَمَحَ
.....			مُفَاعَلَةٌ	شَرَكَ
.....			مُفَاعَلَةٌ	حَرَبَ

9- Aşağıdaki boşluklara parantez içindeki kelimelerden uygun olanları seçerek doldurunuz ve karşısına bâbını yazınız.

(إِغْتَسَلَ - أَنْشَرَ - إِصْفَرَ - إِسْوَدَّ - تَخَاصَمَ - تَمَزَّقَ - انْطَبَقَ)

باب الفعل

المِثَال

انْفِعَال

انْطَبَقَتِ الشَّبَكَةُ الْحُمْرَاءُ عَلَى الْأَسْمَاكِ.

- ١-.....وَنَلْبَسُ مَلَابِسَ نَظِيفَةً لِّصَلَاةِ الْعِيدِ.
.....
- ٢-.....صَدْرِي عِنْدَمَا أَسْمَعُ الْآيَاتِ الْقُرْآنِيَّةَ.
.....
- ٣-.....أَصْحَابُ الْحَافِلَاتِ بَعْدَ الْحَادِثِ.
.....
- ٤-.....مَلَابِسُ الطِّفْلِ مِنَ اللَّعِبِ.
.....
- ٥-.....الزَّرْعُ بَعْدَ أَنْ كَانَ أَخْضَرَ فِي الْبَسْتَانِ.
.....
- ٦-.....السَّمَاءُ مِنْ كَثَافَةِ السُّحُبِ السَّودَاءِ.
.....

10- Aşağıdaki cümlelerdeki filleri zâid harflerden ve zamirlerden soyutlayarak örnekteki gibi karşısına yazınız.

جَدَلَ

المِثَال: تَجَادَلَ عُمَرُ مَعَ جِيرَانِهِ.

..... ١- تَقَدَّمَتِ السَّيَّارَةُ مِنْ إِشَارَاتِ الْمُرُورِ.

..... ٢- احْمَرَّ التَّفَاحُ فِي حَدِيقَةِ جَدِّي.

..... ٣- اغْتَسَلَ حَسَنٌ ثُمَّ تَنَاوَلَ الْفُطُورَ.

..... ٤- نَهَى النَّبِيُّ عَنِ التَّنَاجُشِ وَقَالَ: لَا تَنَاجَشُوا.

..... ٥- يَنْصَهَرُ الْحَدِيدُ مِنْ شِدَّةِ الْحَرَارَةِ.

11- Aşağıdaki fiilleri "انفعال" bâbına aktararak örnekteki gibi anlamlı cümleler kurunuz.

المِثَال: (كَسَرَ) انْكَسَرَتْ زُجَاجَةُ النَّافِذَةِ مِنَ الرِّيحِ.

..... ١- (فَجَرَ)

..... ٢- (قَبَضَ)

..... ٣- (صَرَفَ)

..... ٤- (شَرَحَ)

..... ٥- (شَغَلَ)

12- Aşağıdaki fiilleri "اَفْتَعَال" bâbına aktararak örnekteki gibi anlamlı cümleler kurunuz.

المِثَال: (نقم) : يَنْتَقِمُ اللهُ مِنْ أَعْدَاءِ الطَّبِيعَةِ.

..... ١- (نصر)

..... ٢- (سمع)

..... ٣- (شدّ)

..... ٤- (قرب)

..... ٥- (بعد)

13- Aşağıdaki fiilleri "تَفَعُّل" bâbına aktararak örnekteki gibi anlamlı cümleler kurunuz.

المِثَال: (علم) : تَعَلَّمْتُ اللُّغَةَ الْفَرَنْسِيَّةَ.

..... ١- (مدن)

..... ٢- (خلف)

..... ٣- (قدم)

..... ٤- (بين)

..... ٥- (سلم)

14- Aşağıdaki fiilleri "تَفَاعُلٌ" bâbına aktararak örnekteki gibi anlamlı cümleler kurunuz.

المِثَالُ : (مرض) : تَمَارَضَ الْمُوظَّفُ لِيَحْصِلَ عَلَى إِجَازَةٍ قَصِيرَةٍ.

..... ١- (بعد)

..... ٢- (صلح)

..... ٣- (عنق)

..... ٤- (عظم)

..... ٥- (شرك)

15- Aşağıdaki fiilleri "افْعَالٌ" bâbına aktararak örnekteki gibi anlamlı cümleler kurunuz.

المِثَالُ : (عور) : إِعْوَرَّ الْوَلَدُ مِنْ مَرَضِ الْعْيُونِ.

..... ١- (عرج)

..... ٢- (سود)

..... ٣- (بيض)

..... ٤- (حمر)

..... ٥- (خضر)

16- Aşağıdaki cümlelerdeki muzârî fiilleri mâzîye çevirerek cümleleri tekrar yazınız.

المِثَال: النَّاسُ يَسْتَعْلِمُونَ الْأَخْبَارَ الْوَطَنِيَّةَ. ← النَّاسُ اسْتَعْلَمُوا الْأَخْبَارَ الْوَطَنِيَّةَ.

- ١- يَسْتَضَعِبُ الطَّلَابُ أَسْئَلَةَ الْامْتِحَانِ النَّهَائِيِّ. ←
- ٢- بِالْعَدْلِ وَالْمَسَاوَاةِ تَسْتَقِيمُ الْأُمُورُ. ←
- ٣- يَسْتَعْظِمُ بَعْضُ النَّاسِ الْعَالَمَ. ←
- ٤- قَدْ يَسْتَحْجِرُ الطِّينُ فِي الْفُرْنِ. ←
- ٥- يَسْتَغْفِرُ الْمُؤْمِنُونَ رَبَّهُمْ. ←

17- Aşağıdaki cümlelerdeki mâzîfiilleri muzârîye çevirerek cümleleri tekrar yazınız.

المِثَال: اسْتَقَامَ الظِّلُّ قَبْلَ الظُّهْرِ. ← يَسْتَقِيمُ الظِّلُّ قَبْلَ الظُّهْرِ.

- ١- اسْتَجْلَى الْمُفْتِشُ الْأَمْرَ. ←
- ٢- اسْتَنْبَطَ الْعَالِمُ الْأَحْكَامَ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ. ←
- ٣- بَعْضُ النِّسَاءِ اسْتَعْمَلْنَ مَوَادَّ التَّجْمِيلِ. ←
- ٤- اسْتَخْرَجَ الْفَلَّاحُ الْمَاءَ مِنَ الْبَيْرِ. ←
- ٥- اسْتَعْمَلْنَا الثَّلَاجَةَ لِلْحِفَافِ عَلَى الْفَوَاكِهَةِ. ←

18- Aşağıdaki cümleleri parantez içerisindeki zamirlere uygun olarak tekrar yazınız.

المثال: (هو) ← يَسْتَغْفِرُ رَبَّهُ وَيَعْمَلُ عَمَلًا صَالِحًا.

(هُمَا) ← يَسْتَغْفِرَانِ رَبَّهُمَا وَيَعْمَلَانِ عَمَلًا صَالِحًا.

١- (أَنْتِ) ←.....

٢- (أَنْتِ) ←.....

٣- (أَنْتُمْ) ←.....

٤- (أَنْتُمَا) ←.....

٥- (أَنْتُنَّ) ←.....

19- Aşağıdaki örnek cümleyi münâdâlara göre gerekli değişiklikleri yaparak tekrar yazınız.

المثال : يَا فَلَّاحُ اسْتَخْرِجِ الْجَرَّارَةَ مِنَ الْبَسْتَانِ.

١- يَا فَلَّاحَةُ.....

٢- يَا فَلَّاحَانِ.....

٣- يَا فَلَّاحُونَ.....

٤- يَا فَلَّاحَتَانِ.....

٥- يَا فَلَّاحَاتُ.....

20-Aşağıdaki birinci tabloya "استَكْبَرَ" fiilinin mâzî çekimini, ikinci tabloya ise muzârî çekimini yazınız.

الماضي			الصَّيغ
الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
			الْغَائِبُ
			الْغَائِبَةُ
			الْمَخَاطَبُ
			الْمَخَاطَبَةُ
			الْمُتَكَلِّم

المضارع			الصَّيغ
الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
			الْغَائِبُ
			الْغَائِبَةُ
			الْمَخَاطَبُ

			المخاطبةُ
			المتكلم

21- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

- : لَا تَتَقَدَّمُ الْأَمَمُ بِالنَّفْطِ وَحْدَهُ.
- : هَلْ اسْتَمَعْتُمْ إِلَى أَذَانِ الْفَجْرِ؟
- : تَسْلَقُ الرِّيَاضِيُّونَ الْجَبَلَ.
- : تَعَانَقَ الْإِخْوَةُ فِي صَالَةِ الْحِطَّةِ.
- : أَسْلَمَ رَجُلٌ صِينِيٌّ بَعْدَمَا قَرَأَ الْقُرْآنَ.
- : حَمَلَ الْمُزَارِعُ الْجَرَّارَةَ قُطْنًا.
- : نَاقَشَ الرُّؤَسَاءُ قَضِيَّةَ سُورِيَا.
- : نُجَرَّبُ بَعْضَ الْأَجْهَازَةِ قَبْلَ شِرَائِهَا.
- : أُنْجَبْتُ جَارَةً فِي حِينَا أَرْبَعَةَ بَنِينَ.

22- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

- Kedi, küçük çocuğu korkuttu.
- Deprem, bazı evleri yıktı.

- Ayşe, odasını temizliyor.
- Ahmet, ofisini düzenliyor.
- Okul, başarılıların adını ilan etti.
- Dün New York'ta bir bomba patladı.
- Önce Allah'a sonra kendine güven.
- Allah, tevazu edeni yükseltir.
- Kıyamet günü kimi yüzler ağaracak.

23- İrab örnekleri:

1- لَاعَبَ الْوَلَدُ أَخَاهُ.

لَاعَبَ : فعلٌ ماضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

الْوَلَدُ : فاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

أَخَاهُ : "أَخًا" مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْأَلِفِ لِأَنَّهُ مِنَ الْأَسْمَاءِ الْخَمْسَةِ، وَهُوَ مَضَافٌ، وَالضَّمِيرُ "ه" مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ جَرٍّ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

2- يُرَحِّبُ الْوَزِيرُ بِالضُّيُوفِ.

يُرَحِّبُ : فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

الْوَزِيرُ : فاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

بِالضُّيُوفِ : الباءُ حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكُسْرِ، و"الضُّيُوفِ" اسْمٌ
مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ. الْجَارُ وَالْمَجْرُورُ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ
لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ غَيْرُ صَرِيحٍ.

3- تَجَادَبَ اللَّاعِبَانِ الْكَرَةَ.

تَجَادَبَ : فَعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
اللَّاعِبَانِ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْأَلْفِ لِأَنَّهُ مثنًى.
الْكَرَةَ : مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

Aşağıdaki cümleleri irab ediniz.

١- يُسَلِّمُ اللَّاعِبُ عَلَى الْمَشَجَّعِينَ.

٢- يُخَالِفُ نَبِيلٌ عَلِيًّا.

٣- يُشْرِفُ الْمِعْمَارُ عَلَى الْمَشْرُوعِ.

٤- بَارَكَ اللَّهُ فِيكَ فِي عُمْرِكَ.

٥- يَجْرُ الطِّفْلُ الْحَبْلَ.

٦- يَتَسَلَّمُ الْمُوظَّفُ الطَّرْدَ.

٧- انْضَمَّ أَخِي إِلَى الْفَرِيقِ الْوَطَنِيِّ.

٨- اعْتَنَقَ الْأَجَنِيُّ الْإِسْلَامَ.

٩- تصالح الجيران يوم الجمعة.

١٠- يحمر التفاح في الصيف.

DENEMESORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sülâsî fiilin bâbını içeren doğru seçeneği işaretleyiniz.

۱- يَقْرَأُ إِسْحَاقُ الْقُرْآنَ بَعْدَ صَلَاةِ الْفَجْرِ كُلَّ يَوْمٍ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

۲- يَغْسِلُ الرَّجُلُ دَرَجَتَهُ كُلَّ أُسْبُوعٍ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

۳- يَسْمَعُ إِبْرَاهِيمُ الْأَخْبَارَ مِنَ الْهَاتِفِ الزَّكِيِّ.

۱ (A) ۲ (B) ۳ (C) ۴ (D)

۴- يَتَّقُ الْأَوْلَادُ آبَاءَهُمْ.

۳ (A) ۴ (B) ۵ (C) ۶ (D)

۵- يَقْرُبُ الشَّرْطِيُّ مِنَ السَّيَّارَةِ.

۳ (A) ۴ (B) ۵ (C) ۶ (D)

B- Aşağıdaki sorularda sülâsî mücerred fiili içeren cümleyi seçiniz.

١ - A) تَلَقَّى أَخِي طُرْدًا مِنْ صَدِيقِهِ. B) تَغَدَّى أَنُورٌ فِي الْمَطْعَمِ.

C) لِمَاذَا أَخْرَجَ أُسَامَةُ الْحَقِيبَةَ مِنَ الصَّفِّ؟ D) لَعَبْنَا كُرَّةَ الْيَدِ الْيَوْمَ.

٢ - A) تَأَخَّرَ الْأُسْتَاذُ عَنِ الدَّرْسِ الْيَوْمَ. B) تَعَلَّمَ أَخِي قِيَادَةَ السَّيَارَةِ.

C) أَبِي يَذْهَبُ إِلَى السُّوقِ كُلَّ يَوْمٍ. D) تَكَلَّمَ خَالِي إِلَى الْمَدِيرِ.

٣ - A) هَاجَرَ الْمُسْلِمُونَ مِنْ مَكَّةَ إِلَى الْمَدِينَةِ. B) خَرَجَ أَحْمَدُ وَأَخُوهُ مِنَ الْمَلْعَبِ.

C) تَحَدَّثَ الْمُهَنْدِسُونَ عَنِ الْجِسْرِ الثَّالِثِ. D) تَزَوَّجَ مُحَمَّدٌ مِنْ زَيْنَبَ.

٤ - A) مَاذَا شَرَبْتَ خَدِيجَةُ وَسُعَادُ؟

B) سَامَحَ وَلِيدٌ أَخَاهُ.

C) اغْتَرَبْتُ عَنْ بَلَدِي أَرْبَعَ سَنَوَاتٍ.

D) تَلَقَّيْتُ الْيَوْمَ هَدِيَّةً مِنَ وَالِدَتِي.

٥- (A) ذَاكَرْتُ دُرُوسِي خَمْسَ سَاعَاتٍ. (B) تَغَسَّلُ آمِنَةٌ وَأُمُّهَا الْبَنَطَالُ.

(C) تَخَرَّجْتُ مِنَ الْجَامِعَةِ هَذَا الْعَامِ. (D) سَافَرَ أَحْمَدُ إِلَى عَمَّانَ.

C- Aşağıdaki sorularda soru kökünde istenileni yapınız.

١- اخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مِنَ الْبَابِ الْأَوَّلِ.

(A) هِيَ تَنْهَضُ عِنْدَ الظَّهْرِ. (B) يَضَعُ الطَّالِبُ الْقَلَمَ فِي الْحَقِيبَةِ.

(C) يَقْعُدُ التَّاجِرُ فِي الطَّرِيقِ. (D) بَاعَ الْمَزَارِعُ الْفَاكْهَةَ.

٢- اخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مِنَ الْبَابِ الثَّانِي.

(A) يَقُولُ الْمُؤْمِنُ الْحَقَّ. (B) أُمِّي تَغْسِلُ الْأَطْبَاقَ.

(C) الْمُسْلِمُ يَعْبُدُ اللَّهَ كُلَّ يَوْمٍ. (D) سَأَلَ الطَّالِبُ سُؤْلًا.

٣- اخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مِنَ الْبَابِ الثَّالِثِ.

(A) خَافَ الْوَلَدُ مِنَ الْأَسَدِ. (B) يَعِيشُ الْإِنْسَانُ بِأَمَالِهِ.

(C) أَخَذَ الْأَوْلَادُ الْحَقِيبَةَ. (D) يَقْرَأُ أَخِي قِصَّةً قَصِيرَةً.

٤- اِخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مِنْ الْبَابِ الرَّابِعِ.

- (A) يَبْسُ التَّيْنُ فِي الصَّيْفِ. (B) بَعْتُ السَّيَّارَةَ بِمِئَتَيْنِ أَلْفٍ لِيَرَّةٍ.
(C) ذَهَبْتُ أُخْتِي إِلَى السَّيْنَمَا. (D) تَسِيرُ مُنِيرَةٌ عَلَى شَاطِئِ الْبَحْرِ.

٥- اِخْتَرِ الْجُمْلَةَ الْمُشْتَمِلَةَ عَلَى فِعْلِ مِنْ الْبَابِ الْخَامِسِ.

- (A) جَاءَ الْعَمِيدُ إِلَى الْكَلْبَةِ. (B) زَيْنَبُ ذَهَبَتْ إِلَى الْمَقْهَى.
(C) يَسْمُو الْإِنْسَانُ بِأَخْلَاقِهِ. (D) كَبُرَ جَمِيلٌ غَنِيًّا.

D- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek olan uygun fiilleri seçiniz.

١- الْأُسْتَاذُ التَّلَامِيذَ الْمَوْضُوعَ.

- (A) فَهَمَ (B) أَفْهَمَ (C) شَرَحَ (D) بَادَرَ

٢- عُمُرُ إِلَى بَلَدِهِ بَعْدَ يَوْمَيْنِ.

- (A) سَافَرَ (B) قَرَّبَ (C) سَيَّسَافِرُ (D) أَحْضَرَ

٣- لَا عَمَلَ الْيَوْمِ إِلَى الْغَدِ.

- (A) تُهْمِلُ (B) تُعَجِّلُ (C) تُقَدِّمُ (D) تُؤَجِّلُ

٤- يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ الْأَقْدَارَ مِنْ أَجْسَامِنَا.

(A) نُزِيلَ (B) نُنَزِّلَ (C) يُنْظَفَ (D) نُعَيَّنَ

٥- أَيُّهَا الْأَبْوَانِ هَلْ أَوْلَادُكُمَا الْوَاجِبَاتِ الدِّينِيَّةِ؟

(A) يُعَلِّمَانِ (B) تُعَلِّمَانِ (C) يُعَلِّمُونِ (D) تُعَلِّمُونِ

E- Aşağıdaki sorularda sülâsinin mezîdî rubâî fiil içeren şıkkı seçiniz.

١- (A) يَمُدُّ عَلَيَّ يَدَهُ لِلسَّلَامِ عَلَى زَمَلَائِهِ. (C) صَادَفْتُ صَدِيقًا لِي فِي سِيوَاسِ.
(B) الرُّكَّابُ يَرْبِطُونَ حِزَامَ الْأَمَنِ. (D) وَصَلْنَا إِلَى قَاعَةِ الْمُؤْتَمَرِ مُبَكَّرِينَ.

٢- (A) أُدْرِسُ التَّارِيخَ فِي الْكَلِيَّةِ. (C) سَنَزُورُ الْمَعْرِضَ الدَّوْلِيَّ لِلْسِيَّارَاتِ.
(B) يَسْرُنِي أَنْ تَنْجَحُوا فِي الْمَسَابَقَةِ. (D) قَدْ يَمَلُّ الْإِنْسَانُ مِنَ الْعَمَلِ.

٣- (A) رَأَيْتُ الْعَطَّاسَ يَعْطِسُ فِي الْبَحِيرَةِ. (C) صَدِيقُكَ مَنْ صَدَقَكَ.
(B) مَوْظَفَاتُ الْبَنكِ يَعْذُدْنَ التَّقْوَدَ. (D) هَذَا أَمْرٌ لَا يُصَدَّقُ.

٤- (A) الْأُمَّهَاتُ يُعْدِدْنَ الطَّعَامَ. (C) يَغْسِلُ الْعَامِلُ يَدَيْهِ قَبْلَ الْأَكْلِ.
(B) تَنْقُلُ الصُّحُفُ أَحْبَارَ السَّيْلِ. (D) رَكَبْنَا الطَّائِرَةَ إِلَى تُونِسَ.

٥- (A) ذَهَبْتُ مُنَوَّرٌ إِلَى عَمَّتِهَا. (C) الْأَكْلُ الْكَثِيرُ يَزِيدُ مِنَ الْوِزَنِ.
(B) قَدَّمَتِ السَّفِيرَةُ رِسَالَتَهَا إِلَى الرَّئِيسِ. (D) بَنَتِ الْحُكُومَةُ مَبَانِيَ جَدِيدَةً.

F- Aşağıdaki sorularda "إفعال" bâbından gelen fiili içeren şıkkı seçiniz.

- (A-1) لَا أُرِيدُ هَذَا الْمَعْطَف. (B) لَا تَتَعَبُ فِي هَذَا الْمَعْمَل.
- (C) تُشَارِكُ الْمَرْأَةُ الرَّجُلَ فِي إِنْشَاءِ الْمَجْتَمَعِ. (D) عَلَّمْتُ صَدِيقِي السِّبَاحَةَ.
- (A-2) مَدَدْتُ يَدِي لِإِنْقَاذِ الْغَرِيقِ. (B) أَمَدَّ اللَّهُ الْمُسْلِمِينَ يَوْمَ بَدْرٍ.
- (C) يَقْبِضُ الشُّرْطِيُّ عَلَى اللَّصِّ. (D) سَلَّمَ الْوَلَدُ عَلَى أَبِيهِ.
- (A-3) مَنَعَتِ الْحُكُومَةُ التَّدَخِينَ. (B) فَرَّ اللَّصُّ مِنَ السِّجْنِ.
- (C) نُعِدُّ حَقَائِبَنَا قَبْلَ السَّفَرِ. (D) الْأَبْوَانِ يَتَّعِبَانِ مِنْ أَجْلِ أَوْلَادِهِمَا.
- (A-4) سَيَسَافِرُ الرَّئِيسُ إِلَى الْكُوَيْتِ. (B) أَعَادَ فَرِيدُ الْكِتَابِ لِلْمَكْتَبَةِ.
- (C) تُكَوِّنُ الْجُمْلَةُ مِنَ الْكَلِمَاتِ. (D) الْعُمَالُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْمَصْنَعِ.
- (A-5) إِفْتَتَحَ الْوَزِيرُ الْمَعْرُضَ. (B) شَاهَدْتُ فِيلْمًا مَزْعَجًا.
- (C) انْكَسَرَ رُجَاكُ النَّافِذَةِ. (D) أَذَابَتِ الشَّمْسُ الثَّلْجَ.

G- Aşağıdaki sorularda "تفعيل" bâbından gelen fiili içeren şıkkı seçiniz.

- (A-1) عَلَيْكَ أَنْ تُنْظِفَ أَسْنَانَكَ. (B) لَا تَتْرُكْ بَيْتَكَ مُبْعَثَرَةً.
- (C) يَأْتِي الْمُبْتَدَأُ قَبْلَ الْخَبَرِ. (D) أَخْرَجَ هَاتِفَكَ مِنْ جَيْبِكَ.
- (A-2) الْإِسْلَامُ يَعْلُو وَلَا يُعْلَى عَلَيْهِ. (B) يَجِبُ أَنْ يُطَابِقَ الْخَبَرُ الْمُبْتَدَأَ.
- (C) لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ النَّاسِ حَسَبَ طَبَقَاتِهِمْ. (D) غَادَرَتِ الطَّائِرَةُ أَرْضَ الْمَطَارِ.
- (A-3) أُنْزِلَ الْقُرْآنُ عَلَى مُحَمَّدٍ. (B) يُصَلِّي الْمَسْلُمُ خَمْسَ مَرَّاتٍ.

(C) يَقَعُ المبتدأُ في أوَّلِ الجملةِ الاسميَّةِ. (D) يَزُورُنِي صَدِيقِي صَبَاحَ مَسَاءٍ.

(A-4) أَدْرُسُ الفرنسيةَ في الكليةِ. (B) تَقْصُّ الجَدَّةُ حِكَايَاتٍ غَرِيبَةً.
(C) تُصَنِّعُ الأبوابُ مِنْ موادٍّ مُخْتَلِفَةٍ. (D) أَدْرُسُ الفارسيةَ في الكليةِ.

(A-5) نَسْتَمِعُ إِلَى الأَذَانِ أحيانًا. (B) مَا أَعْلَنْتُ نَتِيجَةَ الإِمْتِحَانِ بَعْدُ.
(C) قَسَمَ الأبُ مَالَهُ بَيْنَ أَوْلَادِهِ. (D) تُسْرِعُ السَّيَّارَةُ وَسَطَ المَدِينَةِ.

H- Aşağıdaki sorularda "مُفاعَلة" bâbından gelen fiili içeren şıkkı seçiniz.

١- (A) النِّسَاءُ يُدَافِعْنَ عَنْ حُقُوقِهِنَّ. (B) تَسَلَّمَ المَوْظَفُ الظرفَ.

(C) يَسِيرُ المُشَاهُ عَلَى الرِّصِيفِ. (D) لَا تَشْرَبِ المَاءَ الكَدِرَ.

٢- (A) أَحْبَبَ حَبِيبَكَ هَوْنًا مَا. (B) عَسَى أَنْ يَكُونَ بَغِيضَكَ يَوْمًا مَا.

(C) هَذَا الطِّفْلُ يَبْحَثُ عَنْ أُمِّهِ. (D) يُغَادِرُ الضَّيْفُ بَارِيسَ صَبَاحَ اليَوْمِ.

٣- (A) أَسْلَمَ عُمَرُ قَبْلَ خَالِدِ بْنِ الولِيدِ. (B) هَذَا المِسْكَنُ لَا يُنَاسِبُنَا.

(C) لَمْ يُصَدِّقْ أَبُو جَهْلٍ النَّبِيَّ. (D) نُسَبِّحُ اللهَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا.

٤- (A) يَتَدَرَّبُ الْجَيْشُ عَلَى السَّلَاحِ. (B) أَحَبُّ أَنْ أُتَقِنَ عَمَلِي إِذَا عَمِلْتُ.

(C) الْمُؤْمِنُونَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ. (D) يَحْتَرِّمُ النَّاسُ الْعُلَمَاءَ الْمَخْلِصِينَ.

٥- (A) الطَّالِبَاتُ يُنَاقِشْنَ مَوْضُوعًا صَعْبًا.

(B) نَدْعُو اللَّهَ أَنْ يُعِيدَ رَمَضَانَ عَلَيْنَا.

(C) وَإِذَا تَنَاسَبَتِ الرِّجَالُ فَلَا أَرَى.

(D) نَسَبًا يُقَاسُ بِصَالِحِ الْأَعْمَالِ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>
1- C	1- D	1- C	1- B
2- B	2- C	2- B	2- C
3- D	3- B	3- D	3- D
4- D	4- A	4- A	4- A
5- C	5- B	5- D	5- B
<u>E</u>	<u>F</u>	<u>G</u>	<u>H</u>
1- C	1- A	1- A	1- A
2- A	2- B	2- C	2- D
3- D	3- C	3- B	3- B
4- A	4- B	4- D	4- C
5- B	5- D	5- C	5- A

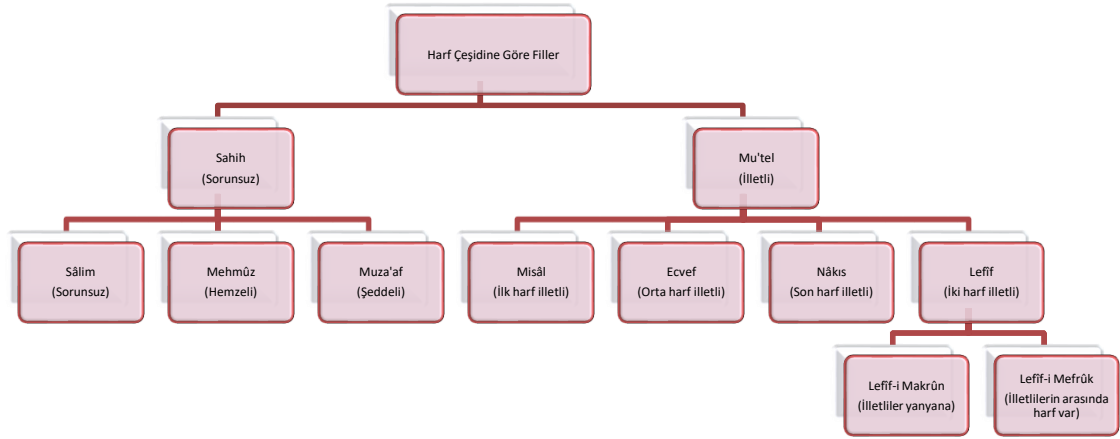
13. ÜNİTE
AKSÂM-I SEB‘A
(Fiillerin Harflerine Göre Yedi Sınıfa
Ayrılması)

Doç. Dr. Murat ÖZCAN

نَجَحَ الطَّالِبُ فِي الامْتِحَانِ.	وَصَلَ الْمُدِيرُ إِلَى الْفُنْدُقِ.
أَكَلَ الْقِرْدُ الْمَوْزَ.	أَنْتَ يَسْتُ مِنْ نُزُولِ الطَّائِرَةِ.
سَأَلَ الْأُسْتَاذُ سُؤَالَ.	بَاعَ الْبَائِعُ الدَّرَاجَةَ.
قَرَأَ أَخِي الْقِصَّةَ.	رَمَى اللَّاعِبُ الْكُرَةَ.
الْمُعَلِّمُ عَدَّ طُلَّابَ الصَّفِّ.	نَوَى عَلَيَّ أَنْ يَتَنَاوَلَ الْعِشَاءَ.
عَائِشَةُ اهْتَمَّتْ بِعَمَلِهَا.	هَلْ وَعَى طِفْلٌ نَصِيحَةَ أَخِيهِ.

AÇIKLAMALAR

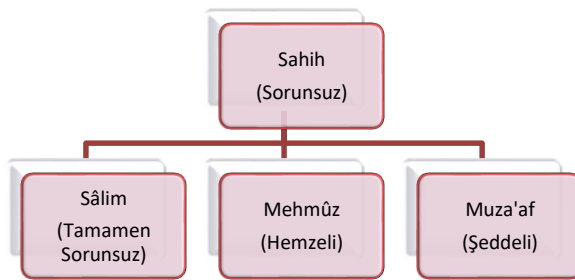
Arapçada fiiller, kök harflerinin çeşidine göre sınıflandırılır. İlk önce fiilin kökünde bulunan üç harften birinin ا و ي harflerinden biri olması ya da olmaması olarak temelde **sahih** ve **mu'tel** (illetli) olmak üzere iki kısma ayrılır. Sahih fiillerin adından da anlaşılacağı üzere içerisinde yukarıda ifade edilen üç harften birisi olmadığı için sorunsuz, düzgün fiiller denilebilir. Sahih fiiller de kendi içerisinde **sâlim**, **mehmûz** ve **muza'af** olmak üzere üçe ayrılır. Mu'tel fiillerde ise bu üç harften birisi ya da ikisi fiilin içerisinde bulunmaktadır. Mu'tel fiiller **misâl**, **ecvef**, **nâkıs** ve **lefif** olmak üzere dört kısımdır. Buradan hareketle Arapçada fiillerin aslî harflerinin çeşidine göre taksîmini ifade etmek için aksâm-ı seb'a (yedi kısım) tabiri kullanılmaktadır.

A- SAHİH FİİL

Sahih fiil: Kök harflerinde illet harfleri denilen **ی — و —** bulunmayan fiillerdir.

Örnek; **مَدَّ، أَكَلَ، ضَرَبَ** gibi. Sahih fiiller kendi içerisinde sâlim, mehmûz ve muza'af olmak üzere üç kısımdır.

1- Sâlim Fiil: Kök harflerinde illet harfi, hemze ve şedde bulunmayan fiillerdir. Örnek; **زَحْرَفَ، فَهَمَ، ضَرَبَ، حَسَنَ، نَصَرَ** gibi.

Sahih sâlim olan "نَصَرَ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَنْصُرُونَ	يَنْصُرَانِ	يَنْصُرُ	نَصَرُوا	نَصَرَا	نَصَرَ	الغائب
يَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ	نَصَرْنَ	نَصَرَتَا	نَصَرَتْ	الغائبة
تَنْصُرُونَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرُ	نَصَرْتُمْ	نَصَرْتُمَا	نَصَرْتَ	المخاطب
تَنْصُرْنَ	تَنْصُرَانِ	تَنْصُرِينَ	نَصَرْتُنَّ	نَصَرْتُمَا	نَصَرْتِ	المخاطبة
نَنْصُرُ	نَنْصُرُ	أَنْصُرُ	نَصَرْنَا	نَصَرْنَا	نَصَرْتُ	المتكلم

Sahih sâlim olan "نَصَرَ" fiilinin emir çekim tablosu

الجمع	المثنى	المفرد	الصيغ
أَنْصُرُوا	أَنْصُرَا	أَنْصُرْ	المخاطب
أَنْصُرْنَ	أَنْصُرَا	أَنْصُرِي	المخاطبة

2- Mehmûz Fiil: Kök harflerinden biri hemze olan fiillerdir. Örnek; أَخَذَ، سَأَلَ،

أَمَرَ gibi. Mehmûz fiiller kendi içerisinde üçe ayrılır. Bunlar; أَمَرَ gibi ilk harfi hemzeli

olanlara mehmûzu'l-fâ, سَأَلَ gibi orta harfi hemzeli olanlara mehmûzu'l-'ayn,

أَمَرَ gibison harfi hemzeli olanlara ise mehmûzu'l-lâm denir. Mehmûz fiillerin mâzî,

muzârî ve emir çekimleri sahîh sâlim fiiller gibidir.

Mehmûzu'l-'ayn olan "سَأَلَ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يسألون	يسألان	يسأل	سألوا	سَآلَا	سَأَلَ	الغائب
يسألن	تسألان	تسأل	سألن	سَأَلْتَا	سَأَلْتَ	الغائبة
تسألون	تسألان	تسأل	سألتهم	سألتكما	سألت	المخاطب
تسألن	تسألان	تسألين	سألتن	سألتكما	سألت	المخاطبة
نسأل	نسأل	أَسْأَلُ	سألنا	سألنا	سألت	المتكلم

- Mehmûzu'l-'ayn olan fiillerin **emir çekiminde** emir hemzesinin hazfî ile fiilin aynu'l-fiili (orta harfi) olan hemzenin hazfî câizdir.

سَأَلَ ← يَسْأَلُ ← إِسْأَلُ ← سَلْ

Mehmûzu'l-'ayn olan "سَأَلَ" fiilinin emir çekim tablosu

الجمع	المثنى	المفرد	
إِسْأَلُوا / سَلُوا	إِسْأَلَا / سَلَا	إِسْأَلْ / سَلْ	المخاطب
إِسْأَلْنَ / سَلْنَ	إِسْأَلَا / سَلَا	إِسْأَلِي / سَلِي	المخاطبة

- Ayrıca mehmûzu'l-fâ olan fiillerin emir çekiminde fiilin **fâu'l-fiili** (ilk harfi) hazfedilir.

أَخَذَ ← يَأْخُذُ ← خُذْ

Mehmûzu'l-fâ olan "أَخَذَ" fiilinin emir çekim tablosu

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
خُذْ	خُذَا	خُذُوا	المَخَاطَبُ
خُذِي	خُذَا	خُذْنَ	المَخَاطَبَةُ

- Mehmûzu'l-fâ olan fiillerin muzârî çekiminin nefsi mütেকellim vahde sîgasında fiilin fâu'l-fiili (ilk harf) olan hemze elife dönüşür.

أَخَذَ ← يَأْخُذُ ← أَأُخِذُ ← آخُذُ

Mehmûzu'l-fâ olan "أَخَذَ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

الْمَاضِي			الْمُضَارِع			الصَّيغ
الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
أَخَذَ	أَخَذَا	أَخَذُوا	يَأْخُذُ	يَأْخُذَانِ	يَأْخُذُونَ	الْعَائِبُ
أَخَذَتْ	أَخَذَتَا	أَخَذْنَ	تَأْخُذُ	تَأْخُذَانِ	يَأْخُذْنَ	الْعَائِبَةُ
أَخَذْتَ	أَخَذْتُمَا	أَخَذْتُمْ	تَأْخُذُ	تَأْخُذَانِ	تَأْخُذُونَ	المَخَاطَبُ
أَخَذْتِ	أَخَذْتُمَا	أَخَذْتُنَّ	تَأْخُذِينَ	تَأْخُذَانِ	تَأْخُذْنَ	المَخَاطَبَةُ
أَخَذْتُ	أَخَذْنَا	أَخَذْنَا	أَخْذُ	نَأْخُذُ	نَأْخُذُ	الْمُتَكَلِّمُ

3- Muza'af Fiil: Sülâsî muza'af ve rubâ'î muza'af olmak üzere iki kısımdır. Sülâsî muza'af; 'aynu'l-fiili (orta harf) ile lâmu'l-fiili (son harf) aynı olan fiillerdir. Örnek:

عَدَّ، حَبَّ، فَرَّ، أَلَمَّ، اسْتَمَدَّ gibi.

Rubâ'î muza'af; fâu'l-fiili (ilk harf) ile üçüncü harfi, 'aynu'l-fiili (orta harf) ile lâmu'l-fiili (son harf) aynı olan fiillerdir. Örnek: زَلَزَلَ، رَجَرَجَ، قَلَقَلَ، عَسَّعَسَ gibi.

- Muza'af fiilin mâzî, muzârî ve emir çekimlerinin **nûnu nisve** bitişen sîgalarında idgâm çözülür. Örnek: شَكُّكَ، يَشْكُوكُ، أَشْكُوكُ gibi.
- Muza'af fiilin emir çekiminin **müfred muhâtab** sîgasının idgâm ile okunması ya da idgâmın çözülmesi câizdir. Örnek: اُمِّدْ / اُمِّدُ gibi.
- **Mezîd muza'af** fiilin çekimi **mücerred muza'af** fiilin çekimi gibidir. Örnek: اِهْتَمَمْتُ / يَهْتَمِنُ / اِهْتَمَّ gibi.
- Muza'af fiiller; birinci, ikinci ve dördüncü bâbdan olmak üzere üç bâbtan gelir.
- Birinci bâbtan (نَصَرَ - يَنْصُرُ) olan muza'af fiillere örnek:

مَدَّ - يَمُدُّ، شَكَ - يَشْكُ، عَدَّ - يَعُدُّ، قَصَّ - يَقْصُ

Birinci bâbtan olan "مَدَّ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَمُدُّونَ	يَمُدَّانِ	يَمُدُّ	مَدُّوا	مَدَّا	مَدَّ	الغائب
يَمُدُّونَ	يَمُدَّانِ	يَمُدُّ	مَدَدْنَ	مَدَّتَا	مَدَّتْ	الغائبة
يَمُدُّونَ	يَمُدَّانِ	يَمُدُّ	مَدَدْتُمْ	مَدَدْتُمَا	مَدَدْتُ	المخاطب
يَمُدُّونَ	يَمُدَّانِ	يَمُدُّونَ	مَدَدْتُنَّ	مَدَدْتُمَا	مَدَدْتُ	المخاطبة
يَمُدُّونَ	يَمُدَّانِ	يَمُدُّونَ	مَدَدْنَا	مَدَدْنَا	مَدَدْتُ	المتكلم

Birinci bâbtan olan "مَدَّ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ

المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	
مُدَّ / أَمَدَدُ	مُدًّا	مُدُّوا	المَخَاطَبُ
مُدِّي	مُدًّا	أَمَدَدَنَ	المَخَاطَبَةُ

➤ İkinci bâbtan (ضَرَبَ - يَضْرِبُ) olan muza'af fiillere örnek:

ضَلَّ - يَضِلُّ، عَزَّ - يَعِزُّ، غَرَّ - يَغُرُّ، قَلَّ - يَقِلُّ، صَحَّ - يَصِحُّ

İkinci bâbtan olan "صَحَّ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim

tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الْجَمْعُ	المُثَنَّى	المُفْرَدُ	الْجَمْعُ	المُثَنَّى	المُفْرَدُ	
يَصِحُّونَ	يَصِحَّانِ	يَصِحُّ	صَحُّوا	صَحَّا	صَحَّ	الغائبُ
يَصْحَحْنَ	تَصِحَّانِ	تَصِحُّ	صَحَّحْنَ	صَحَّتَا	صَحَّتْ	الغائبةُ
تَصِحُّونَ	تَصِحَّانِ	تَصِحُّ	صَحَّحْتُمْ	صَحَّحْتُمَا	صَحَّحْتَ	المخاطَبُ
تَصْحَحْنَ	تَصِحَّانِ	تَصِحَّيْنِ	صَحَّحْتُنَّ	صَحَّحْتُمَا	صَحَّحْتِ	المخاطبةُ
نَصِحُّ	نَصِحُّ	أَصِحُّ	صَحَّحْنَا	صَحَّحْنَا	صَحَّحْتُ	المتكلمُ

İkinci bâbtan olan "صَحَّ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الْجَمْعُ	المُثَنَّى	المُفْرَدُ	
صِحُّوا	صِحَّا	صِحَّ	المَخَاطَبُ

المخاطبةُ	صَحِي	صَحَا	إِصْحَحْنِ
-----------	-------	-------	------------

➤ Dördüncü bâbtan (عَلِمَ - يَعْلَمُ) olan muza'af fiillere örnek:

عَضَّ (عَضَضَ) - يَعَضُّ، ظَلَّ (ظَلَّلَ) - يَظَلُّ،
وَدَّ - يُوَدُّ، مَسَّ - يَمَسُّ، مَلَّ - يَمَلُّ.

Dördüncü bâbtan olan "عَضَّ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

الصَّيغ	الماضي			المضارع		
	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الغَائِبُ	عَضَّ	عَضَّا	عَضُّوا	يَعَضُّ	يَعَضَّانِ	يَعَضُّونَ
الغَائِبَةُ	عَضَّتْ	عَضَّتَا	عَضَضْنَ	تَعَضُّ	تَعَضَّانِ	تَعَضُّونَ
المخاطَبُ	عَضِضْتَ	عَضِضْتُمَا	عَضِضْتُمْ	تَعَضُّ	تَعَضَّانِ	تَعَضُّونَ
المخاطبةُ	عَضِضْتَ	عَضِضْتُمَا	عَضِضْتُنَّ	تَعَضِّينَ	تَعَضَّانِ	تَعَضُّونَ
المتكلمُ	عَضِضْتُ	عَضِضْنَا	عَضِضْنَا	أَعَضُّ	نَعَضُّ	نَعَضُّ

Dördüncü bâbtan olan "عَضَّ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	
عَضَّ	عَضَّا	عَضُّوا	المخاطَبُ

إِعْضَضُنْ	عَضًّا	عَضِّي	المَخَاطَبَةُ
------------	--------	--------	---------------

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili olan fiillerin çeşidini boşluklara yazınız.

نوع الفعل

المثال: أَكَلَ عَلِيٌّ طَعَامَ الْعِشَاءِ فِي بَيْتِهِ. مَهْمُوزُ الْفَاءِ

..... ١- بَدَأَ الْجَدُّ يَأْكُلُ الطَّعَامَ بِالْبَسْمَلَةِ.

..... ٢- أَخَذَ رَجَبُ الْكِتَابَ مِنْ وَدَادٍ.

..... ٣- أَمَرَ الْأَبُ أَمِينَةَ أَنْ تَأْتِيَ بِالْجَرِيدَةِ.

..... ٤- مَلَأَتْ عَائِشَةُ الْكَوْبَ بِالْحَلِيبِ.

..... ٥- سَأَلَ الْوَالِدُ: "هَلْ شَبِعْتُمْ يَا ضِيُوفِي؟"

2- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi parantez içinden uygun fiille doldurunuz.

المثال : الأَطْفَالُ أَخَذُوا كُتُبَ الْمَدْرَسَةِ كُلَّ يَوْمٍ. (أَخَذُوا / أَخَذَا)

١- الْبَنَاتُ كُتُبَ الْمَدْرَسَةِ كُلَّ يَوْمٍ. (أَخَذَتْ / أَخَذْنَ)

٢- الطُّلَابُ كُتُبَ الْمَدْرَسَةِ كُلَّ يَوْمٍ. (أَخَذَ / أَخَذُوا)

٣- الطَّالِبَانِ كُتِبَ الْمَدْرَسَةَ كُلَّ يَوْمٍ. (أَحَذَ / أَحَذَا)

٤- الطَّالِبَتَانِ كُتِبَ الْمَدْرَسَةَ كُلَّ يَوْمٍ. (أَحَذَا / أَحَذَتَا)

٥- خَدِيجَةٌ كُتِبَ الْمَدْرَسَةَ كُلَّ يَوْمٍ. (أَحَذَنَ / أَحَذَتْ)

3- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi, parantez içindeki zamirlere uygun olarak doldurunuz.

المثال : إِذَا أَخَذْتَ الطَّعَامَ فَخُذْهُ بِيَدِكَ الْيُمْنَى. (أَنْتَ)

١- إِذَا الطَّعَامَ بِيَدِ الْيُمْنَى. (أَنْتُمَا لِلْمُدَّكَّرِ).

٢- إِذَا الطَّعَامَ بِيَدِ الْيُمْنَى. (أَنْتُمْ).

٣- إِذَا الطَّعَامَ بِيَدِ الْيُمْنَى. (أَنْتَن).

٤- إِذَا الطَّعَامَ بِيَدِ الْيُمْنَى. (أَنْتُمَا لِلْمُؤَنَّثِ).

٥- إِذَا الطَّعَامَ بِيَدِ الْيُمْنَى. (أَنْتِ).

4- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi parantez içinden uygun fiille doldurunuz.

(أَمَرَ - أَذِنَ - مَلَأَ - أَسَرَ - سَأَلَ - أَسِفَ)

- ١- المُدَرِّسُ طَلَّابَهُ بِالسُّكُوتِ.
- ٢- لَبِسَ عَلِيٌّ ثِيَابَهُ وَ..... حَقِيبَتَهُ بِالْكِتَابِ.
- ٣- عَدَنَانُ لِأَنَّهُ رَاسِبٌ.
- ٤- رَفَعَ الْجُنْدِيُّ يَدَهُوَ..... الضَّابِطُ سُؤَالَ بَعْدَ أَنْ.....
لَهُ بِالْكَلامِ.
- ٥- الْمُقَاتِلُونَ كَثِيرًا مِنْ جُنْدِ الْعَدُوِّ.

5- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi doldurunuz.

المثال : إِسْأَلْ أَبَاكَ، فَإِنْ لَمْ تَفْهَمْ فَسَلِ الْمُدَرِّسَ.

- ١- جَارِكُنَّ، فَإِنْ لَمْ تَفْهَمْنَ فَ..... إِمَامَ الْمَسْجِدِ.
- ٢- وَالِدِكَ، فَإِنْ لَمْ تَفْهَمِي فَ..... عُمَرَ.
- ٣- الْفَلَّاحَ، فَإِنْ لَمْ تَفْهَمَا فَ..... الْمُهَنْدِسَ.
- ٤- خَالِدًا، فَإِنْ لَمْ تَفْهَمُوا فَ..... عَبْدَ الرَّحْمَنِ.
- ٥- هَذَا الرَّجُلَ، فَإِنْ لَمْ تَفْهَمْ فَ..... الْمُوظَّفَ.

6- Aşağıdaki altı çizili olan fiillerin bâbını örnekte olduğu gibi yazınız.

بَابُ الْفَعْلِ

المثال: فَلَنْ يَضُرَّهُ الشَّيْطَانُ أَبَدًا. الباب الأول

..... ١- مَا شَمَمْتُ عَنَبًا قَطُّ أَطِيبَ مِنْ رِيحِ رَسُولِ اللَّهِ.

..... ٢- وَلَوْ تَرَكْتُمْ سُنَّةَ نَبِيِّكُمْ لَضَلَلْتُمْ.

..... ٣- أَعْطُوا الْأَجِيرَ أَجْرَهُ قَبْلَ أَنْ يَحِفَّ عَرْقُهُ.

..... ٤- مَا مَسِسْتُ دِيْبَاجَةً وَلَا حَرِيرًا أَلَيْنَ مِنْ كَفِّ رَسُولِ اللَّهِ.

..... ٥- فَرَّ مِنَ الْمَجْدُومِ.

7- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi gerekli değişiklikleri yaparak doldurunuz.

المثال : عَدَّ الرَّجُلُ النُّقُودَ وَوَضَعَهَا فِي جَيْبِهِ.

إِنِّي عَدَدْتُ النُّقُودَ وَوَضَعْتُهَا فِي جَيْبِي.

١- إِنَّكَ النُّقُودَ وَوَضَعْتُهَا فِي جَيْبِي

٢- إِنْكُمْ النُّقُودَ وَوَضَعُ فِي جَيْدٍ

٣- إِنْكَ النُّقُودَ وَوَضَعُ فِي جَيْدٍ

٤- إِنْكُمْ النُّقُودَ وَوَضَعُ فِي جَيْدٍ

٥- إِنْنَا النُّقُودَ وَوَضَعُ فِي جَيْدٍ

8- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi gerekli değişiklikleri yaparak doldurunuz.

المثال: قَصَّ الأب على أبنائه قِصَّةً جَمِيلَةً.

قَصَصْتَ على أبنائك قِصَّةً جَمِيلَةً. (أَنْتَ)

١- على أبنائي قِصَّةً جَمِيلَةً. (أَنْتَ لِلْمُذَكَّرِ).

٢- على أبنائي قِصَّةً جَمِيلَةً. (أَنْتُمْ).

٣- على أبنائي قِصَّةً جَمِيلَةً. (أَنْتِ).

٤- على أبنائي قِصَّةً جَمِيلَةً. (هُمَا).

٥- على أبنائي قِصَّةً جَمِيلَةً. (أَنْتِ).

9- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi uygun fiilleri getirerek doldurunuz.

المثال: شُرْطِيّ الْمُرُورِ يَدُلُّ السَّائِقِينَ عَلَى مَوْقِفِ السَّيَّارَاتِ.

إِنِّي أَدُلُّ السَّائِقِينَ عَلَى مَوْقِفِ السَّيَّارَاتِ.

١- إِنَّهُ السَّائِقِينَ عَلَى مَوْقِفِ السَّيَّارَاتِ.

٢- إِنَّهُمَا السَّائِقِينَ عَلَى مَوْقِفِ السَّيَّارَاتِ.

٣- إِنَّهَا السَّائِقِينَ عَلَى مَوْقِفِ السَّيَّارَاتِ.

٤- إِنَّهُمْ السَّائِقِينَ عَلَى مَوْقِفِ السَّيَّارَاتِ.

٥- إِنَّنَا السَّائِقِينَ عَلَى مَوْقِفِ السَّيَّارَاتِ.

10- Aşağıdaki boşluklara verilen fiillerin bâblarını belirleyerek mücerred mâzî ve muzârîlerini yazınız.

الْفِعْلُ	وَزْنُهُ	الْمَاضِي الْمَجْرَد	الْمُضَارِعُ
إِسْتَعَدَّ	إِسْتِفْعَال	عَدَّ	يَعُدُّ
إِمْتَدَّ			
إِهْتَمَّ			
إِسْتَدَلَّ			
أَحَبَّ			
إِشْتَدَّ			

.....			اِسْتَقَرَّ
-------	-------	-------	-------------

11- Aşağıdaki boşlukları, "رَقَّ" fiilinin uygun emir sıgası ile doldurunuz.

المثال : يَا مُؤْمِنُ رَقَّ لِحَالِ الْفُقَرَاءِ.

۱- يَا مُؤْمِنُونَ! لِحَالِ الْفُقَرَاءِ.

۲- يَا مُؤْمِنَانِ! لِحَالِ الْفُقَرَاءِ.

۳- يَا مُؤْمِنَةٌ! لِحَالِ الْفُقَرَاءِ.

۴- يَا مُؤْمِنَاتُ! لِحَالِ الْفُقَرَاءِ.

۵- يَا مُؤْمِنَتَانِ! لِحَالِ الْفُقَرَاءِ.

12- Aşağıdaki boşlukları, parantez içinden uygun fiili seçerek ve gerekli değişiklikleri yaparak doldurunuz.

(دَقَّ - ظَنَّ - قَرَّرَ - وَدَّ - سَدَّ - فَرَّ)

۱- حَديجة أَنَّ الامْتِحَانَ قَرِيبٌ.

۲- نَحْنُ عَلَى الْبَابِ لَكِنَّا لَمْ نَتَلَقَّ رَدًّا مِنَ الدَّاخِلِ.

٣- الشُّجَنَاءُ مِنَ السِّجْنِ.

٤- السَّيَّارَتَانِ الطَّرِيقَ إِلَى الْحَرِيقِ.

٥- الدَّوْلَتَانِ وَقَفَ الْحَرْبَ بَيْنَهُمَا.

13- Aşağıdaki metni okuyunuz ve mehmûz fiilleri belirleyiniz.

آمَنَ الرَّسُولُ بِاللَّهِ وَخَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، ثُمَّ أَمَرَ النَّاسَ بِأَنْ يُؤْمِنُوا بِأَنَّ اللَّهَ وَاحِدٌ
وَأَنَّهُ رَسُولُ اللَّهِ. أَخَذَ الْكُفَّارُ يُؤْذُونَ الرَّسُولَ وَأَصْحَابَهُ، فَلَمَّا كَثُرَ أَذَى الْكُفَّارِ
وَتَعَذَّيْبُهُمْ لِأَصْحَابِ الرَّسُولِ، أَذِنَ الرَّسُولُ لَهُمْ بِالْهَجْرَةِ إِلَى الْحَبَشَةِ.

كَانُوا أَحَدَ عَشَرَ رَجُلًا وَأَرْبَعَ نِسْوَةٍ مِنْهُمْ: عُثْمَانُ بْنُ عَفَّانَ وَزَوْجَتُهُ رُقَيَّةُ بِنْتُ
رَسُولِ اللَّهِ، وَأَبُو سَلَمَةَ وَزَوْجَتُهُ أُمُّ سَلَمَةَ، وَعُثْمَانُ بْنُ مَظْعُونٍ، وَمُصْعَبُ بْنُ عُمَيْرٍ.
لَمْ يَمَكُثُوا طَوِيلًا فِي الْحَبَشَةِ. أَقَامُوا بِالْحَبَشَةِ شَهْرَيْنِ؛ شَعْبَانَ وَرَمَضَانَ مِنْ سَنَةِ
خَمْسٍ مِنَ الْبِعْثَةِ، وَعَادُوا إِلَى مَكَّةَ فِي شَوَّالٍ مِنْ نَفْسِ السَّنَةِ.

14- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

..... : لَنْ أَكُلَ كَثِيرًا بَعْدَ الْيَوْمِ.

..... : إِنَّكَ أَمَرْتَنِي بِأَلَّا أُخْرَجَ مِنْ صَفِّنَا.

..... : أَذِنْتُ لَكُمْ بِالْدُّخُولِ إِلَى الشَّرْكَةِ.

- : كُلُوا الطَّعَامَ بِالْيَدِ الْيُمْنَى.
- : اِهْتَمَّ الْفَلَّاحُ بِمَزْرَعَتِهِ.
- : الْمُعَلِّمَاتُ يُحِبُّنَ عَمَلَهُنَّ.
- : رَأَى مُحَمَّدٌ مُسْكِينًا فَرَّقَ لَهُ.
- : دَقَّتِ السَّاعَةُ دَقَّتَيْنِ ثُمَّ تَوَقَّفَتْ.

15- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

- Ali'nin çıkmasına izin verin.
- Ey Bekir! Allah'tan yardım dile.
- Ey Velid! Bardağa su doldur.
- Kur'ân'ı her gün okuyunuz.
- Hayra sebep olan, yapan gibidir.
- Ey insanlar! Yaradılanları sevin.
- Misafir bahçedeki çiçeği kokladı.
- Ey İlyas! Kalemelerini say.

16- İrab örnekleri:

١- قَرَأَتِ الدَّرْسَ جَيِّدًا.

قرأ: فِعْلٌ مَاضٍ مَهْمُوزٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
ت: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ لِأَنَّهُ فَاعِلٌ.
الدَّرْسَ: مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.
جَيِّدًا: نَائِبُ الْمَفْعُولِ الْمَطْلُوقِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

٢- مَدَّ الْطِفْلُ يَدَهُ إِلَى الطَّعَامِ.

مدَّ : فِعْلٌ مَاضٍ مُضَعَّفٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
الطِّفْلُ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
يَدَ : مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ وَهُوَ مُضَافٌ. "هـ" ضَمِيرٌ
مُتَّصِلٌ فِي مَحَلِّ جَرٍّ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.
فِي : حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
الطَّعَامِ : مَجْرُورٌ بِ"فِي" وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ.

٣- تَظُنُّ خَدِيجَةُ أَنَّ الْمَسَافَةَ قَصِيرَةٌ.

تَظُنُّ : فِعْلٌ مُضَارِعٌ مُضَعَّفٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
خَدِيجَةُ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
أَنَّ : حَرْفُ تَوْكِيدٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
الْمَسَافَةَ : اِسْمٌ "أَنَّ" مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

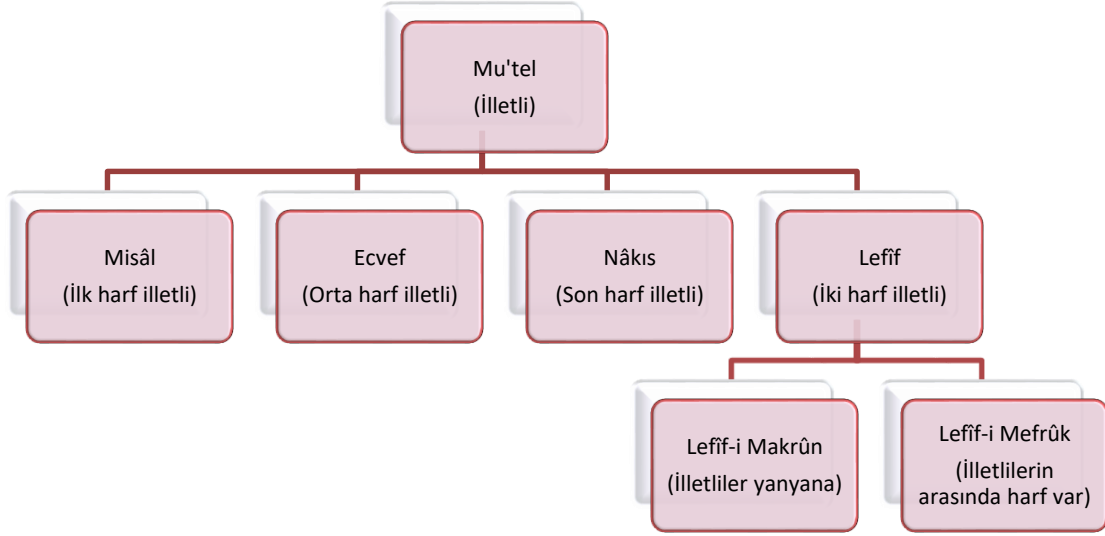
قَصِيرَةٌ : حَبْرُ "أَنَّ" مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

Aşağıdaki cümlelerdeki altıçizili fiillerin irabını yapınız.

- 1- وَالِدَتِي تَأْكُلُ الدَّجَاجَ كَثِيرًا.
- 2- سَتَبْدَأُ العُطْلَةَ فِي الشَّهْرِ الْقَادِمِ.
- 3- التِّلْمِيزَةُ قَرَأَتْ كَثِيرًا.
- 4- هَلْ تَقْرَأُ الْعَرَبِيَّةَ جَيِّدًا؟
- 5- هُوَ يَأْخُذُ مِنْ وَالِدِهِ نَقودًا كُلَّ يَوْمٍ.
- 6- اهْتَمَّتِ الْمُهَنْدِسَةُ بِالْمَشْرُوعِ الْقَدِيمِ.
- 7- يَدْخُلُ الْمُؤَدِّنُ عَلَى مَدْخَلِ الْمَسْجِدِ.
- 8- يَقِلُّ السُّكَّانُ فِي الرَّيفِ.

B- MU'TEL (İLLETLİ) FİİL

Mu'tel (illetli) fiil: Kök harflerinde illet harfleri denilen ي – و – ا bulunan fiillerdir. Örnek; وَعَى، كَوَى، رَمَى، صَامَ، وَثَبَ gibi. Mu'tel (illetli) fiiller kendi içerisinde **misâl**, **ecvef**, **nâkıs** ve **leffif** olmak üzere dört kısımdır.

1- Misâl Fiil: Fâu'l-fiili (ilk harfi) illet harfi olan fiillerdir. Örnek; وَثَبَ ، وَعَدَ، يَكْسَ، يَصِفَ، يَسَ gibi. Misâl fiilin ilk harfi vav ise **misâli vâvî**(مِثَالِ وَاوِي), eğer ye ise **misâli yâî** (مِثَالِ يَائِي)denir.

❖ Muzârîsinde aynu'l-fiili (orta harfi) kesreli olan misâli vâvî fiilin muzârî ve emir çekimlerinde fâu'l-fiil hazf edilir (atılır). Örnek; وَقَفَ، يَقِفُ، قِفْ gibi.

Misâli vâvî olan "وَقَفَ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَقْفُونَ	يَقْفَانِ	يَقِفُ	وَقَفُوا	وَقَفَا	وَقَفَ	الغائب
يَقْفُنَ	تَقِفَانِ	تَقِفُ	وَقَفْنَ	وَقَفَتَا	وَقَفَتْ	الغائبة
تَقْفُونَ	تَقِفَانِ	تَقِفُ	وَقَفْتُمْ	وَقَفْتُمَا	وَقَفْتَ	المخاطب
تَقْفُنَ	تَقِفَانِ	تَقِفِينَ	وَقَفْتُنَّ	وَقَفْتُمَا	وَقَفْتِ	المخاطبة
نَقِفُ	نَقِفُ	أَقِفُ	وَقَفْنَا	وَقَفْنَا	وَقَفْتُ	المتكلم

Misâli vâvîolan "وَقَفَ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الجمع	المثنى	المفرد	
قِفُوا	قِفَا	قِفْ	المخاطب
قِفْنَ	قِفَا	قِفِي	المخاطبة

❖ Misâli yâi olan fiilin çekimlerinde fâu'l-fiil (ilk harf) hazf edilmez.

Örnek; يَيْئَسُ، إِيَّاسُ، يَيْئَسُ gibi.

Misâli yâi olan "يَيْئَسُ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	

يَيْئَسُونَ	يَيْئَسَانِ	يَيْئَسُ	يَيْئَسُوا	يَيْئَسَا	يَيْئَسَ	الْغَائِبُ
يَيْئَسْنَ	يَيْئَسَانِ	يَيْئَسُ	يَيْئَسْنَ	يَيْئَسَتَا	يَيْئَسَتْ	الْغَائِبَةُ
يَيْئَسُونَ	يَيْئَسَانِ	يَيْئَسُ	يَيْئَسْتُمْ	يَيْئَسْتُمَا	يَيْئَسْتَ	الْمَخَاطَبُ
يَيْئَسْنَ	يَيْئَسَانِ	يَيْئَسِينَ	يَيْئَسْتُنَّ	يَيْئَسْتُمَا	يَيْئَسْتِ	الْمَخَاطَبَةُ
نَيْئَسُ	نَيْئَسُ	أَيْئَسُ	يَيْئَسْنَا	يَيْئَسْنَا	يَيْئَسْتُ	الْمُتَكَلِّمُ

Misâli yâîolan "يَيْئَسُ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الْجَمْعُ	الْمُثَنَّى	الْمُفْرَدُ	
إِيَّاسُوا	إِيَّاسَا	إِيَّاسُ	الْمَخَاطَبُ
إِيَّاسْنَ	إِيَّاسَا	إِيَّاسِي	الْمَخَاطَبَةُ

❖ Mezîd misâl fiilin çekimi sülâsî misâl fiil gibidir. Ancak fâu'l-fiili (ilk harfi) hazf edilmez. Örnek; تَوَقَّعُ، يَتَوَقَّعُ، تَوَقَّعْ gibi.

2- Ecvef Fiil: Aynu'l-fiili (orta harfi) illet harfi olan fiillerdir. Örnek; نَالَ، قَالَ،

عَبَا gibi. Ecvef fiiller ref' zamirlerinden vâvu'l-cema'a, tesniye elifi ve muhâtaba yâsına isnâd edildiğinde herhangi bir değişiklik olmaz. Örnek;

تَقُولِينَ، عَادَا، قالوا

Ecvef fiiller harekeli ref' zamirine ve mütekellimlerin nâ [نا]'sına bitiştiğinde illet harfi hazf edilir. Örnek; رُزْنَا، يَصُومْنَ، رُزْنَا gibi.

Ecvef fiillerin emir çekiminin muhâtab müfred müzekker ve cem-i müennes sîgalarında illet harfi hazf edilir. Örnek; قُمْ، قُمْنَ gibi.

Birinci bâbtan olan "قَالَ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَقُولُونَ	يَقُولَانِ	يَقُولُ	قَالُوا	قَالَا	قَالَ	الغائب
يَقُلْنَ	تَقُولَانِ	تَقُولُ	قُلْنَ	قَالَتَا	قَالَتْ	الغائبة
تَقُولُونَ	تَقُولَانِ	تَقُولُ	قُلْتُمْ	قُلْتُمَا	قُلْتَ	المخاطب
تَقُلْنَ	تَقُولَانِ	تَقُولِينَ	قُلْتُنَّ	قُلْتُمَا	قُلْتَ	المخاطبة
نَقُولُ	نَقُولُ	أَقُولُ	قُلْنَا	قُلْنَا	قُلْتُ	المتكلم

Birinci bâbtan olan "قَالَ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الجمع	المثنى	المفرد	
قُولُوا	قُولَا	قُلْ	المخاطب

قُلْنَ	قُولَا	قُولِي	المَخَاطَبَةُ
--------	--------	--------	---------------

İkinci bâbtan olan "باع" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَبِيعُونَ	يَبِيعَانِ	يَبِيعُ	بَاعُوا	بَاعَا	بَاعَ	الغائب
يَبِيعْنَ	تَبِيعَانِ	تَبِيعُ	بِعْنَ	بَاعَتَا	بَاعَتْ	الغائبة
تَبِيعُونَ	تَبِيعَانِ	تَبِيعُ	بِعْتُمْ	بِعْتُمَا	بِعَتْ	المخاطب
تَبِيعْنَ	تَبِيعَانِ	تَبِيعِينَ	بِعْتَنَّ	بِعْتُمَا	بِعَتْ	المخاطبة
نَبِيعُ	نَبِيعُ	أَبِيعُ	بِعْنَا	بِعْنَا	بِعْتُ	المتكلم

İkinci bâbtan olan "باع" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الجمع	المثنى	المفرد	
يَبِيعُوا	يَبِيعَا	يَبِيعْ	المخاطب
يَبِيعْنَ	يَبِيعَا	يَبِيعِي	المخاطبة

Dördüncü bâbtan olan "خاف" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَخَافُونَ	يَخَافَانِ	يَخَافُ	خَافُوا	خَافَا	خَافَ	الغائب

يَخْفَنُ	تَخَافَانِ	تَخَافُ	خَفَنَ	خَافَتَا	خَافَتْ	الْغَائِبَةُ
تَخَافُونَ	تَخَافَانِ	تَخَافُ	خَفْتُمْ	خَفْتُمَا	خَفَتْ	الْمَخَاطَبُ
تَخْفَنَ	تَخَافَانِ	تَخَافِينَ	خَفْنَنَّ	خَفْتُمَا	خَفَتْ	الْمَخَاطِبَةُ
تَخَافُ	تَخَافُ	أَخَافُ	خَفْنَا	خَفْنَا	خَفْتُ	الْمُتَكَلِّمُ

Dördüncü bâbtan olan "خَافَ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الْجَمْعُ	الْمُثَنَّى	الْمُفْرَدُ	
خَافُوا	خَافَا	خَفَ	الْمَخَاطَبُ
خَفْنَ	خَافَا	خَافِي	الْمَخَاطِبَةُ

3- Nâkıs Fiil: Lâmu'l-fiili (son harfi) illet harfi olan fiillerdir. Örnek; رَمَى، سَعَى،

سَمَا gibi. Bazı çekimlerinde sondaki illet harfi hazf olduğu için bu şekilde

isimlendirilmiştir. Örnek; رَمَتْ، دَعَا: دَعَتْ gibi.

Sülâsî nâkıs fiiller dört bâbtan gelir. Bunlar:

Ecvef fiiller ref' zamirlerinden vâvu'l-cema'a, tesniye elifi ve muhâtaba yâsına isnâd edildiğinde herhangi bir değişiklik olmaz. Örnek; عَادَا، قَالُوا gibi.

➤ Birinci bâbtan (نَصَرَ - يَنْصُرُ) olan nâkıs fiillere örnek:

دَعَا - يَدْعُو، صَحَا - يَصْحُو، عَفَا - يَعْفُو.

Birinci bâbtan olan "دَعَا" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

الصَّيْغُ	الْمَاضِي	الْمُضَارِعُ
-----------	-----------	--------------

الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
دَعَا	دَعَوَا	دَعَوْا	يَدْعُو	يَدْعُوَانِ	يَدْعُونَ	الْغَائِبُ
دَعَتْ	دَعَتَا	دَعَوْنَ	تَدْعُو	تَدْعُوَانِ	يَدْعُونَ	الْغَائِبَةُ
دَعَوَتْ	دَعَوْتُمَا	دَعَوْتُمْ	تَدْعُو	تَدْعُوَانِ	تَدْعُونَ	الْمَخَاطَبُ
دَعَوَتْ	دَعَوْتُمَا	دَعَوْتُنَّ	تَدْعِينَ	تَدْعُوَانِ	تَدْعُونَ	الْمَخَاطَبَةُ
دَعَوْتُ	دَعَوْنَا	دَعَوْنَا	أَدْعُو	نَدْعُو	نَدْعُو	الْمُتَكَلِّمُ

Birinci bâbtan olan "دَعَا" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
أَدْعُ	أَدْعُوا	أَدْعُوا	الْمَخَاطَبُ
أَدْعِي	أَدْعُوا	أَدْعُونَ	الْمَخَاطَبَةُ

➤ İkinci bâbtan (ضَرَبَ - يَضْرِبُ) olan nâkıs fiillere örnek:

رَمَى - يَرْمِي، مَشَى - يَمْشِي، هَدَى - يَهْدِي.

İkinci bâbtan olan "رَمَى" fiilinin mâzî ve muzârî çekim

tablosu

الْمَاضِي			الْمُضَارِع			الصَّيغ
الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
رَمَى	رَمَيَا	رَمَوْا	يَرْمِي	يَرْمِيَانِ	يَرْمُونَ	الْغَائِبُ

الغَائِبَةُ	رَمَتْ	رَمَتَا	رَمَيْنَ	تَرَمِي	تَرْمِيَانِ	يَرْمِينِ
المَخَاطَبُ	رَمَيْتَ	رَمَيْتُمَا	رَمَيْتُمْ	تَرْمِي	تَرْمِيَانِ	تَرْمُونِ
المَخَاطَبَةُ	رَمَيْتِ	رَمَيْتُمَا	رَمَيْتُنَّ	تَرْمِينِ	تَرْمِيَانِ	تَرْمِينِ
الْمُتَكَلِّمُ	رَمَيْتُ	رَمَيْنَا	رَمَيْنَا	أَرْمِي	نَرْمِي	نَرْمِي

İkinci bâbtan olan "رَمَى" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
المَخَاطَبُ	إِزْمِ	إِزْمِيَا	إِزْمُوا
المَخَاطَبَةُ	إِزْمِي	إِزْمِيَا	إِزْمِينِ

➤ Üçüncü bâbtan (يَفْتَحُ - يَنْهَى) olan nâkis fiillere örnek: نَهَى - يَنْهَى.

Üçüncü bâbtan olan "نَهَى" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

الصَّيْغُ	الْمَاضِي			الْمُضَارِعُ		
	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	نَهَى	نَهَيَا	نَهَوْا	يَنْهَى	يَنْهَيَانِ	يَنْهَوْنَ
الْغَائِبَةُ	نَهَتْ	نَهَتَا	نَهَيْنَ	تَنْهَى	تَنْهَيَانِ	يَنْهَيْنِ
المَخَاطَبُ	نَهَيْتَ	نَهَيْتُمَا	نَهَيْتُمْ	تَنْهَى	تَنْهَيَانِ	تَنْهَوْنَ

تَنْهَيْنَ	تَنْهَيَانِ	تَنْهَيْنِ	تَنْهَيْنِ	تَنْهَيْنِ	تَنْهَيْنِ	المَخَاطَبَةُ
نَنْهَى	نَنْهَى	أَنْهَى	نَهَيْنَا	نَهَيْنَا	نَهَيْتُ	الْمَتَكَلِّمُ

Üçüncü bâbtan olan "نَهَى" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الْجَمْعُ	الْمُثَنَّى	الْمُفْرَدُ	
اَنْهَوْا	اَنْهَيَا	اَنْهَ	المَخَاطَبُ
اَنْهَيْنَ	اَنْهَيَا	اَنْهَى	المَخَاطَبَةُ

➤ Dördüncü bâbtan (يَعْلَمُ - يَعْلَمُ) olan nâkıs fiillere örnek:

رَضِيَ - يَرْضَى، حَشِيَ - يَحْشَى، نَسِيَ - يَنْسَى.

Dördüncü bâbtan olan "رَضِيَ" fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الْجَمْعُ	الْمُثَنَّى	الْمُفْرَدُ	الْجَمْعُ	الْمُثَنَّى	الْمُفْرَدُ	
يَرْضَوْنَ	يَرْضَيَانِ	يَرْضَى	رَضُوا	رَضِيَا	رَضِيَ	الْغَائِبُ

الغَائِبَةُ	رَضِيتُ	رَضِيْنَا	رَضِينَ	تَرْضَى	تَرْضِيَانِ	يَرْضَيْنَ
المَخَاطَبُ	رَضِيتَ	رَضِيْتُمَا	رَضِيْتُمْ	تَرْضَى	تَرْضِيَانِ	تَرْضَوْنَ
المَخَاطَبَةُ	رَضِيتِ	رَضِيْتُمَا	رَضِيْتُنَّ	تَرْضَيْنَ	تَرْضِيَانِ	تَرْضَيْنَ
الْمَتَكَلِّمُ	رَضِيتُ	رَضِينَا	رَضِينَا	أَرْضَى	نَرْضَى	نَرْضَى

Dördüncü bâbtan olan "رَضِيَ" fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
المُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
إَرْضَ	إَرْضِيَا	إَرْضُوا	المَخَاطَبُ
إَرْضِي	إَرْضِيَا	إَرْضَيْنَ	المَخَاطَبَةُ

- Mezîd nâkis fiillerin çekimi sülâsî mücerred çekimi gibidir. Örneğin (يَجْرِي / يَجْرِي) fiilinin çekimi sülâsî mücerred olan (يَجْرِي / يَجْرِي) gibidir. (يَقْدُو / يَقْدُو) fiilinin çekimi de (يَقْدُو / يَقْدُو) gibidir.

4- Lefîf Fiil: Bünyesinde iki illet harfî olan fiillerdir. كَوَى، أَوَى، شَوَى، رَوَى،

وَفَى، وَعَى، وَفَى، **lefîfî makrûn**, gibi illet harfî peş peşe olanlara **lefîfî makrûn**, كَوَى، رَوَى،

وَفَى، وَعَى، وَفَى، **lefîfî mefrûk** denir. Lefîfî mefrûk fiiller genellikle ikinci ve dördüncü bâbtan gelirken, lefîfî mefrûk fiiller ise ikinci bâbtan gelir.

İkinci bâbtan olan "كَوَى" lefîfî makrûn fiilinin mâzî ve muzârî

çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَكُونُونَ	يَكُونَانِ	يَكُونِي	كَوُوا	كَوَيَا	كَوَى	الغائب
يَكُونِينَ	تَكُونَانِ	تَكُونِي	كَوَيْنَ	كَوَتَا	كَوَتْ	الغائبة
تَكُونُونَ	تَكُونَانِ	تَكُونِي	كَوَيْتُمْ	كَوَيْتُمَا	كَوَيْتَ	المخاطب
تَكُونِينَ	تَكُونَانِ	تَكُونِينَ	كَوَيْتُنَّ	كَوَيْتُمَا	كَوَيْتِ	المخاطبة
نَكُونِي	نَكُونِي	أَكُونِي	كَوَيْنَا	كَوَيْنَا	كَوَيْتُ	المتكلم

İkinci bâbtan olan "كَوَى" lefîfî makrûn fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الجمع	المثنى	المفرد	
اَكُونُوا	اَكُونَا	اَكُونِ	المخاطب
اَكُونِينَ	اَكُونَا	اَكُونِي	المخاطبة

Dördüncü bâbtan olan "رَوَى" lefîfî makrûn fiilinin mâzî ve muzârî

çekim tablosu

المضارع	الماضي	الصيغ
---------	--------	-------

المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
رَوِيَ	رَوِيََا	رَوَوْا	يَرَوِي	يَرَوِيَانِ	يَرَوُونَ
رَوِيَتْ	رَوِيَتَا	رَوَيْنَ	تَرَوِي	تَرَوِيَانِ	تَرَوِينَ
رَوِيَتْ	رَوِيَتَا	رَوَيْتُمْ	تَرَوِي	تَرَوِيَانِ	تَرَوُونَ
رَوِيَتْ	رَوِيَتَا	رَوَيْتُنَّ	تَرَوِينَ	تَرَوِيَانِ	تَرَوِينَ
رَوِيْتُ	رَوَيْنَا	رَوَيْنَا	نَرَوِي	نَرَوِيَانِ	نَرَوُونَ

Dördüncü bâbtan olan "رَوِيَ" lefîfi makrûn fiilinin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ	
ارْوُ	ارْوِيَا	ارْوُوا	المَخَاطَبُ
ارْوِي	ارْوِيَا	ارْوِينَ	المَخَاطَبَةُ

İkinci bâbtan olan "وَقَى" lefîfi mefrûk fiilinin mâzî ve muzârî çekim tablosu

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَقُونُ	يَقِيَانِ	يَقِي	وَقَوْا	وَقَيَا	وَقَى	الغائبُ
يَقِينَ	تَقِيَانِ	تَقِي	وَقَيْنَ	وَقَتَا	وَقَتَ	الغائبةُ
تَقُونُ	تَقِيَانِ	تَقِي	وَقَيْتُمْ	وَقَيْتُمَا	وَقَيْتَ	المخاطبُ
تَقِينَ	تَقِيَانِ	تَقِينَ	وَقَيْتُ	وَقَيْتُمَا	وَقَيْتِ	المخاطبةُ
نَقِي	نَقِي	أَقِي	وَقَيْنَا	وَقَيْنَا	وَقَيْتُ	المتكلمُ

İkinci bâbtan olan "وقى" lefifi mefrûk fiilin emir çekim tablosu

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الجمع	المثنى	المفرد	
قُوا	قِيَا	قِ	المخاطبُ
قِينَ	قِيَا	قِي	المخاطبةُ

ALIŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki zamirlere uygun olarak örnekte verilen cümleyi tekrar yazınız.

(وَعَدَ - بِه / عَلَيْهِ)

المثال : أنا / أنت : أنا أعدك بنجاح وأنت بماذا تعدني؟

..... : ١- (أنت / هو)

..... : ٢- (أنت / هي)

..... : ٣- (أنتما / هي)

..... : ٤- (نحن / أنتم)

..... : ٥- (هن / أنن)

2- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi "وَعَدَ" fiilinin uygun emir sigası ile doldurunuz.

المثال : يَا مُحَمَّدُ عِدْ بِمَا تَسْتَطِيعُ عَمَلَهُ.

١- يَا خَدِيجَةُ..... بِمَا تَسْتَطِيعِينَ عَمَلَهُ.

٢- يَا مُسْلِمَانِ..... بِمَا تَسْتَطِيعَانِ عَمَلَهُ.

٣- يَا مُسْلِمُونَ بِمَا تَسْتَطِيعُونَ عَمَلَهُ.

٤- يَا مُسْلِمَتَانِ بِمَا تَسْتَطِيعَانِ عَمَلَهُ.

٥- يَا نِسَاءُ بِمَا تَسْتَطِيعْنَ عَمَلَهُ.

3- Aşağıdaki boşluklara verilen mezîd fiillerin vezinlerini, mücerred mâzîlerini ve muzârîlerini yazınız.

الْفِعْلُ	وَزْنُهُ	الْمَاضِي الْمَجْرَد	الْمُضَارِعُ
تَوَقَّعَ	تَفَعَّلَ	وَقَعَ	يَقَعُ
اتَّصَلَ			
تَيَسَّرَ			
وَزَّعَ			
تَوَزَّعَ			
اتَّسَعَ			
اسْتَيْقَنَ			

4- Örnekteki gibi aşağıdaki cümlelerde mazi fiilleri muzariye çevirerek yeniden yazınız.

المثال: وَجَدَ وَلِيدَ كِتَابَهُ. يَجِدُ وَلِيدَ كِتَابَهُ.

- ١- وَزَنَ الْفَلَاحُ الْقَمْحَ.
- ٢- وَصَلَ الْمَرِيضُ إِلَى الْمُسْتَشْفَى.
- ٣- وَعَدَ الْمُدِيرُ الطُّلَابَ الرِّحْلَةَ.
- ٤- وَقَفَتْ عَائِشَةُ أَمَامَ الطَّاوِلَةِ.
- ٥- وَصَفَتْ سُعَادُ طَهْيَ الطَّعَامِ.

5- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi doldurunuz.

المثال : إِنِّي وَضَعْتُ الطَّعَامَ أَمَامَ الضَّيْفِ.

إِنِّي أَضَعُ الطَّعَامَ أَمَامَ الضَّيْفِ.

- ١- إِنَّنَا الْحَقِيقَةُ
- ٢- إِنَّكُمْ النُّقُودَ
- ٣- إِنَّهُ الْفَاكِهَةَ
- ٤- إِنَّمَا الْحُبْزَ
- ٥- إِنَّهُمْ الدَّوَاءَ

6- Aşağıdaki boşlukları parantez içinde verilen fiillerin emirlerini yazarak doldurunuz.

المِثَالُ: يَا وَلَدُ، ثِقْ بِقَوْلِ وَالِدَيْكَ.

۱- يَا طَالِبَانِ، الْعُمُودَ الْأَوَّلَ بِالثَّانِي. (وَصَل)

۲- يَا طُلَّابُ، أَمَامَ الْبَابِ. (وَقَفَ)

۳- يَا حُضْرِي، لِي كَيْلُو مِنَ الْبَنْدُورَةِ. (وَزَنَ)

۴- يَا غَنِيَّةُ، الْفُقَرَاءَ أَمْوَالًا. (وَهَبَ)

۵- يَا أُمَّهَاتُ، طَهَيِ الطَّعَامَ لِبَنَاتِكُنَّ. (وَصَفَ)

7- Aşağıdaki cümlelerdeki ecvef fiillerin örnekte olduğu gibi altını çiziniz ve cümleleri tercüme ediniz.

المِثَالُ : قال عليه السلام : " الله في عونِ العبدِ مَا دَامَ العبدُ في عونِ أخيه " .

۱- يعود أبي من عمله في الساعة الثامنة مساءً.

۲- غاب التلميذ عن الدرس الثالث.

۳- تبكي الطفلة لأنها جائعة.

۴- باع الفلاح بضائع بربح كثير.

6- وقف الموظفون احترامًا للمدير.

8- Aşağıdaki altı çizili olan fiillerin bâbını örnekte olduğu gibi belirleyiniz.

بَابُ الْفَعْلِ

المثال:

البَابُ الثَّانِي

يَصِيحُ الدَّيْكَ فِي الصَّبَاحِ.

١ - يَا عَلِيُّ! نَمْ مَبَكَّرًا وَاسْتَيْقِظْ مَبَكَّرًا.

٢ - عَاشَ جُنَيْدٌ فِي مَدِينَةِ الْقَاهِرَةِ.

٣ - جُعْتُ كَثِيرًا لِأَنَّكَ لَمْ تَتَنَاوَلَ طَعَامَ الْعِشَاءِ.

٤ - الْفِلَسْطِينِيُّونَ يُخَوِّضُونَ حَرْبًا قَاسِيَةً لِطَرْدِ الْمُحْتَالِينَ.

٥ - طُلَّابُ كُلِّيَةِ الْحَقُوقِ يَفُوزُونَ بِالْمَرْتَبَةِ الْأُولَى.

9- Aşağıdaki mâzî ecvef fiilleri örnekteki gibi muzârîye çevirerek cümleleri tekrar yazınız.

حَالَةُ الْمَضَارِعِ

حَالَةُ الْمَاضِي

بَاتَ خَالِدٌ فِي الْمَسْتَشْفَى سَاهِرًا. يَبِيتُ خَالِدٌ فِي الْمَسْتَشْفَى سَاهِرًا.

١ - عُدْتُمَا مِنَ الْمَصْنَعِ مُسْرِعَيْنِ.

٢ - قُمْتُ مِنْ نَوْمِكَ مَبَكَّرًا.

..... ٣- رَزُمْتُ صَدِيقَكُمْ فِي الْعُطْلَةِ.

..... ٤- سِرْتُ فِي طَرِيقِ الْخَيْرِ.

..... ٥- عَاشَ زَمَانَهُ مَكَافَحًا.

10- Aşağıdaki mâzî ecvef fiilleri örnekteki gibi emir fiile çevirerek cümleleri tekrar yazınız.

حالة الأمر

حالة الماضي

بَاتَ الْمَسَافِرُ فِي الْحَيِّمَةِ. بَتَّ فِي الْحَيِّمَةِ يَا مَسَافِرُ!

..... ١- عُدْتُمَا مِنَ الْمَصْنَعِ مَسْرِعِينَ.

..... ٢- قُمْتُ مِنْ نَوْمِكَ مَبَكْرَةً.

..... ٣- رَزُمْتُ صَدِيقَكُمْ فِي الظُّهْرِ.

..... ٤- سِرْتُ فِي طَرِيقِ الْخَيْرِ.

..... ٥- عِشْتُ زَمَانَكُمْ مُكَافِحَاتٍ.

11- Aşağıdaki mâzî ecvef fiillerin örnekteki gibi bâbını, muzârî ve emir şeklini boşluklara yazınız.

<u>الأمْر</u>	<u>المُضَارِعُ</u>	<u>بَابُهُ</u>	<u>الْفِعْلُ</u>
---------------	--------------------	----------------	------------------

قَالَ	الأَوَّل	يَقُولُ	قُلْ
ساقَ			
ضَاعَ			
غَابَ			
خَاضَ			
خَانَ			
جَاءَ			

12- Aşağıdaki nâkıs fiillerin bâblarını örnekte olduğu gibi boşluklara yazınız.

الفِعْلُ	البَابُ الْأَوَّل	البَابُ الثَّانِي	البَابُ الثَّلَاث	البَابُ الرَّابِع
مَشَى / يَمْشِي		×		
بَقِيَ / يَبْقَى				
بَدَأَ / يَبْدُو				
نَسِيَ / يَنْسَى				
عَفَا / يَعْفُو				
هَدَى / يَهْدِي				
سَعَى / يَسْعَى				

13- Aşağıdaki tabloya birinci bâbtan olan (تَلَا - يَتْلُو) nâkıs fiilinin çekimini yazınız.

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
.....		يَتْلُو			تَلَا	الغائب
.....						الغائبة
.....						المخاطب
.....						المخاطبة
.....						المتكلم

تصريف الأمر			
الجمع	المثنى	المفرد	
.....		أَتْلُ	المخاطب
.....			المخاطبة

14- Aşağıdaki tabloya ikinci bâbtan olan (بَنَى - يَبْنِي) nâkıs fiilinin çekimini yazınız.

المضارع			الماضي			الصيغ
الجمع	المثنى	المفرد	الجمع	المثنى	المفرد	
يَبْنُونَ			بَنَوْا			الغائب

.....						الغَائِبَةُ
.....						المَخَاطَبُ
.....						المَخَاطَبَةُ
.....						الْمَتَكَلِّمُ

تَصْرِيفُ الْأَمْرِ			
الصَّيغ	الْمُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ
المَخَاطَبُ	ابْنِ		
المَخَاطَبَةُ			

15- Aşağıdaki fiillerin çeşidini belirleyiniz.

اللفيف المفروق	اللفيف المقرون	الجملة
.....	×	وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ ۝٧
.....		يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السِّجِلِ لِلْكِتَابِ ...
.....		أَفَعَيْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ ... ۝٩

٧ [سُورَةُ النَّجْمِ ، ١/٥٣]

٨ [سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ ، ١٠٤/٢١]

٩ [سُورَةُ ق ، ١٥/٥٠]

.....		{فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَا مَكَرُوا ...}
.....		{اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي}
.....		{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا ..}

16- Aşağıdaki cümleyi parantez içindekilere göre tekrar yazınız.

المثال: (الصَّحَابِيُّ): الصَّحَابِيُّ ض أَخَذَ الْحَدِيثَ مِنَ النَّبِيِّ ص ثُمَّ وَعَاهُ ثُمَّ رَوَاهُ إِلَيْنَا.

١ - (الأصحابُ):

٢ - (عائشةُ):

٣ - (أبو هريرة):

٤ - (هما):

٥ - (هنَّ):

17- Aşağıdaki cümleyi parantez içindekilere göre tekrar yazınız.

المثال: (أنتَ) : تَجْرِي فِي الطَّرِيقِ، يَا وَلِيدُ! اجْرِ عَلَى الرَّصِيفِ.

١ - (أنتمُ) : يَا عُمَّالُ!

١ [سُورَةُ غَافِرٍ ، ٤٠/٤٥]

١ [سُورَةُ طهَ ، ٢٠/٤٢]

١ [سُورَةُ التَّحْرِيمِ ، ٦٦/٦]

٢- (أَنْتِ) : يَا بِنْتُ!

٣- (أَنْتُمَا) : يَا هَذَانِ!

٤- (أَنْتُمَا) : يَا هَاتَانِ!

٥- (أَنْتُنَّ) : يَا بَنَاتُ!

18- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi "نَسِي" fiilinin uygun emir çekimi ile doldurunuz.

المثال : يَا مُحَمَّدُ اِنْسَ مَا قُلْتُهُ لَكَ بِالْأَمْسِ.

١- يَا عَائِشَةُ مَا قُلْتُهُ بِالْأَمْسِ.

٢- يَا مُسْلِمَانِ مَا قُلْتُهُ بِالْأَمْسِ.

٣- يَا مُسْلِمُونَ مَا قُلْتُهُ بِالْأَمْسِ.

٤- يَا مُسْلِمَتَانِ مَا قُلْتُهُ بِالْأَمْسِ.

٥- يَا نِسَاءُ مَا قُلْتُهُ بِالْأَمْسِ.

19- Aşağıdaki tabloda verilen fiillerin bâblarını, mücerred mâzî ve muzârîlerini yazınız.

المُضَارِعُ	المَاضِي المجرد	وَزْنُهُ	الفِعْلُ
يَقْدُو	قَدَا	افْتَعَلَ	اِفْتَدَى
.....			اسْتَعْنَى
.....			اهْتَدَى
.....			انْقَضَى
.....			اسْتَشْفَى
.....			أَصْحَى
.....			ارْتَمَى

20-Örnekteki gibi, aşağıdaki boşluklara parantez içinde verilen fiillerin uygun sıgasını yazınız.

المثال : الْمُسْلِمُونَ (يَرْجُونَ) يَرْجُونَ لِقَاءَ رَبِّهِمْ.

١- الْمُؤْمِنَانِ (تَلَا) آيَاتِ اللَّهِ.

٢- وَلَكِنَّكُمْ (بَقِيَ) هُنَاكَ مُدَّةً طَوِيلَةً.

٣- الطُّلَّابُ (دَنَا) مِنْ مَدْخَلِ الْكُلِّيَّةِ.

٤ - هَلْ أَنْتِ (تَدْرِي) مَنْ هَذَا السَّائِقُ؟

٥ - الْأَطْبَاءُ (يَنْهَى) عَنِ التَّدْخِينِ.

21- Aşağıdaki metinde geçen nâkıs fiilleri belirleyiniz.

عن أنس ض قال: سمعتُ رسول الله ص يقول: "قال الله تعالى: يا ابن آدم! إِنَّكَ ما دعوتني ورجوتني غفرتُ لك على ما كان منك ولا أبالي، يا ابن آدم! لو بلغت ذنوبك عَنانَ السماءِ ثمَّ استغفرتني غفرتُ لك، يا ابن آدم! إِنَّكَ لو أتيتني بِقُرَابِ الأرضِ خطايا ثمَّ لقيتني لا تُشركُ بي شيئاً لأُتيتُك بِقُرَابِها مغفرةً" رواه الترمذيّ وقال: حديث حسن صحيح.

وعن أبي سعيدٍ الخُدريّ ض قال: سمعتُ رسول الله ص يقول: "مَنْ رَأَى مِنْكُمْ مُنْكَرًا فَلْيُغَيِّرْهُ بِيَدِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِلِسَانِهِ، فَإِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَبِقَلْبِهِ وَذَلِكَ أَضْعَفُ الْإِيمَانِ" رواه مسلم.

22- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

بِمَاذَا وَعَدَ الْأَبُ أَبْنَاءَهُ ؟ :

وَقَفَ الطَّلَابُ احْتِرَامًا لِلْمُدَرِّسِ. :

هَبِ الْفَقِيرَ ثَوْبًا يَا مُحَمَّد. :

يَسُوقُ الْقَائِدُ السَّيَّارَةَ بِسُرْعَةٍ.

يَبِيتُ الْمَسَافِرُونَ فِي فَنْدَقِ الْمَحْطَّةِ.

نَهَى الْمُسْلِمُ عَنِ الْمَعَاصِي.

دَعَتْ حَدِيْجَةُ أَحِبَّاءَهَا إِلَى الْوَلِيْمَةِ.

زَكَا الزَّرْعُ فِي فَصْلِ الرَّيِّعِ.

23- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

..... Vaizler, Cuma günü vaaz ediyorlar.

..... Onlar bizi nerede bulacaklar?

..... Çocuklar babalarına varis oldu.

..... Neden korktunuz?

..... Onu Türk zannettik.

..... Sana “arabayı sattım” dedi.

..... O annesinden razı olur.

..... Pis su, boruların içinden aktı.

24- İrab örnekleri:

١- وَعَدَ الْأَبُ ابْنَهُ بِالْجَانَّةِ.

وَعَدَ: فِعْلٌ مَاضٍ مِثَالُ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

الْأَبُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

ابن: مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ وَهُوَ مُضَافٌ. "هـ" ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ

فِي مَحَلِّ جَرٍّ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

بِ: حَرْفٌ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ.

الْجَائِزَةُ: مَجْرُورٌ بِ"ب" وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسَرَةُ الظَّاهِرَةُ.

٢- ذَابَتِ الثُّلُوجُ.

ذَابَ : فِعْلٌ مَاضٍ أَجَوْفٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ. "ت" تَاءُ التَّأْنِيثِ.

الثُّلُوجُ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

٣- قَسَا قَلْبُهُ.

قَسَا : فِعْلٌ مَاضٍ نَاقِصٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الْمُقَدَّرِ عَلَى الْأَلِفِ.

قَلْبُهُ : "قَلْب" فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ وَهُوَ مُضَافٌ. "هـ" ضَمِيرٌ

مُتَّصِلٌ فِي مَحَلِّ جَرٍّ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

Aşağıdaki cümlelerdeki altıçizili fiillerin irabını yapınız.

1- وَثَّقَتِ الطَّبِيبَاتُ بِكَلَامِ الْمَدِيرِ.

2- تَلَدُ النِّسَاءُ أَطْفَالَهُنَّ فِي مَسْتَشْفَى الْوِلَادَةِ.

3- وَفَرَّعَلِيَّ مَا لَا كَثِيرًا.

4- خَافَ الْمُنَافِقُ عِنْدَمَا هَاجَمَهُ الْعَدُوُّ.

5- هُنَّ زُرْنَ الْمَرْضَى فِي الْمُسْتَشْفَى.

6- تُبُّ مِنْ ذَنْبِكَ.

7- جَنَى الْفَلَّاحُ الْبَطِيخَ فِي الصَّبَاحِ.

8- غَزَتِ الْقَبَائِلُ أَعْدَاءَهَا.

DENEME SORULARI

A- Altı çizili olan fiillerin çeşidini gösteren doğru şıkkı seçiniz.

۱- شَوَى الطَّبَاخَ لَحْمَ الْحُرُوفِ.

(A) أجوف (B) ناقص (C) مثال (D) لفيف

۲- كَتَبْتُ يَاسْمِينَ الدَّرْسَ.

(A) مهموز (B) ناقص (C) سالم (D) لفيف

۳- وَقَعَتِ الطَّائِرَةُ عَلَى الْمَطَارِ.

(A) مثال (B) لفيف (C) مضعّف (D) ناقص

۴- صَامَ الْمُسْلِمُونَ رَمَضَانَ.

(A) ناقص (B) أجوف (C) مثال (D) مضعّف

۵- يَجْرِي الرَّجُلُ فِي الْحَدِيقَةِ.

(A) أجوف (B) لفيف (C) مثال (D) ناقص

B- Aşağıdaki sorularda sahîh fiil içeren cümleyi seçiniz.

۱- (A) وَقَفَ الطَّالِبُ أَمَامَ مَكْتَبِ الْمُدِيرِ. (B) خَلَقَ اللَّهُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضَ.

(C) يَصُومُ الْمُسْلِمُونَ رَمَضَانَ. (D) أَكْوِي الثِّيَابَ الَّتِي غَسَلْتُهَا أَمْسٍ.

- ٢ - (A) رَأَيْتُ الْأَطِبَّاءَ وَالطَّبِيبَاتِ. (B) وَجَدْتُ الْمُعْجَمَ فِي الدُّرْجِ.
- (C) رَجَعَ الطُّلَّابُ إِلَى الْمَنْزِلِ. (D) دَعَا عُمَرُ صَدِيقَهُ إِلَى الْمَلْعَبِ.
- ٣ - (A) يَسْنُقِي أَخِي الْحُجَّاجَ مَاءً. (B) فَتَحَ الْمُدَرِّسُ كِتَابَهُ وَقَرَأَ الدَّرْسَ.
- (C) دَعَوْتُ صَدِيقِي إِلَى قَرْيَتِي. (D) بَقِيَ صَدِيقِي بِمَكَّةِ الْمَكْرَمَةِ.
- ٤ - (A) فَهِمَ عَبْدُ اللَّهِ مَعْنَى الْكَلِمَاتِ. (B) مَاذَا قَالَ الْمُدِيرُ لَكَ يَا أَحْمَدُ؟
- (C) وَضَعْتُ الْكُتُبَ عَلَى الْمَكْتَبِ. (D) أَكُونُ الْقَمِيصَ الْأَسْوَدَ يَا أُمِّي؟
- ٥ - (A) شَكَى أَحْمَدُ زَمِيلَهُ إِلَى الرَّئِيسِ. (B) لِمَاذَا تَجَرَّى يَا طَالِبُ؟
- (C) غَسَلَ الْوَالِدُ السَّيَّارَةَ. (D) مَتَى قَامَ جَاهِدُ مِنَ النَّوْمِ يَا صَالِحُ؟

C- Aşağıdaki sorularda mu'tel (illetli) fiil içeren cümleyi seçiniz.

- ١ - (A) خَرَجَ الْمُدَرِّسُ مِنَ الْحَدِيقَةِ. (B) نَدَعُو اللَّهَ أَنْ يَشْفِيكَ.
- (C) سَأَلْتُ عَائِشَةَ زَمِيلَاتِهَا. (D) كَتَبْتُ هَذِهِ الْكَلِمَاتِ.

- ٢ - (A) قَرَأْتُ الجرائدَ وَالْمَجَلَّاتِ. (B) رَفَعَ رضوان يَدَهُ.
- (C) خَلَقَ اللهُ الْإِنْسَانَ مِنْ طِينٍ. (D) وَجَدْتُ مُحَفِّظَتِي فِي الحافلة.
- ٣ - (A) أَتَلُو سُورَةَ يَس. (B) فَهَمْنَا الدَّرْسَ جَيِّدًا.
- (C) حَجَّ زُمَلَائِي كُلُّهُمْ. (D) سَأَلَ الْأَبُ عَنِ الْأَبْنَاءِ وَالْبَنَاتِ.
- ٤ - (A) يَجُزُّ سَعِيدُ السَّبُّورَةِ إِلَى الْأَمَامِ. (B) ثَمَّتِ الْبِنْتُ رَائِحَةً طَيِّبَةً.
- (C) شَوَى أَخِي اللَّحْمَ عَلَى النَّارِ. (D) كَتَبَ الْمُدَرِّسُ الدَّرْسَ عَلَى السَّبُّورَةِ.
- ٥ - (A) قَرَأْتُ الصَّحِيفَةَ صَبَاحًا. (B) دَخَلْتُ الصَّفَّ قَبْلَ صَدِيقِي.
- (C) تَمَرَّتْ السَّنَوَاتُ بِسُرْعَةٍ. (D) زَارَنِي صَدِيقِي أَمْسَ وَزُرْتُهُ الْيَوْمَ.

D- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun şıkı seçiniz.

١ - إِنْني حَمَّ البقرة.

(A) أَكَلْتُ (B) تَأْخُذُ (C) نَأْخُذُ (D) نَأْكُلُ

۲-المُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ.

(A) أَفَلَّ (B) آذَى (C) آمَنَ (D) أَسِيفَ

۳-الْكُفَّارُ يُؤْذُونَ الرَّسُولَ وَأَصْحَابَهُ.

(A) أَلِمَ (B) أَخَذَ (C) أَفَلَّ (D) أَسِيفَ

۴-الطُّلَّابُ أُسْتَاذَهُمْ عَنِ الْوَاجِبِ أَمْسٍ.

(A) أَمَرَ (B) أَلَفَ (C) أَسَرَ (D) سَأَلَ

۵-خَدِيجَةُ وَعَائِشَةُ الطَّعَامَ قَبْلَ سَاعَةٍ.

(A) أَكَلْتُ (B) أَكَلْنَا (C) أَكَلُوا (D) أَكَلْنَ

E- Aşağıdaki altı çizili fiillerin muzârîye çevrilmiş doğru şeklini içeren şıkki seçiniz.

۱- مَنْ سَأَلَ اللَّهَ الشَّهَادَةَ بَلَّغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ.

(A) يَسْأَلُ (B) تَسْأَلُ (C) أَسْأَلُ (D) نَسْأَلُ

۲- بَنَانِي قَرَأَ الْقُرْآنَ كُلَّ صَبَاحٍ.

(A) تَقْرَأُ (B) تَقْرَأُ (C) يَقْرَأُ (D) تَقْرِئِينَ

۳- سَعَادَ شَكَرَتِ اللَّهَ وَأَمَلَتْ بِالْخَيْرِ.

(A) يَأْمُلُ (B) تَأْمُلُ (C) تَأْمَلِينَ (D) آمَلُ

۴- أَخَذَ مِنِّي الْعَهْدُ.

(A) نَوَّحْتُ (B) يَأْخُذُ (C) تُؤْخِذُ (D) يُؤْخِذُ

۵- قُرِئَتْ مَجَلَّةٌ كُلَّ يَوْمٍ.

(A) أُقْرَأُ (B) يُقْرَأُ (C) تُقْرَأُ (D) يُقْرَأَانِ

F- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun muza'af fiili seçiniz.

۱- يَا عَائِشَةُ!إِلَيَّ كِتَابِي.

(A) مُدِّي (B) مُدَّتْ (C) تَمُدُّ (D) مُدَّ

۲- الْمُعَلِّمَاتُالطَّالِبَاتِ كُلَّ يَوْمٍ.

(A) تَعُدُّ (B) تَعْدُدْنَ (C) يَعْدُدْنَ (D) نَعُدُّ

۳-الْحَبْلَ بِقُوَّةٍ يَا طُلَّابُ!

(A) شُدَّ (B) شُدُّوا (C) شُدَّا (D) أُشْدُدْنَ

٤- الْمَرِيضُ الرُّجَاةَ قَبْلَ تَنَاوُلِهِ الدَّوَاءَ.

(A) كَهَزُ (B) أَهَزُ (C) يَهَزُ (D) يَهْزُ

٥- أَنَا النَّجَاحَ سَهْلًا.

(A) ظَنَنْتُ (B) ظَنَنْتَ (C) ظَنَنْتُ (D) ظَنَنْنَا

G- Aşağıdaki altı çizili fiillerin muzârîye çevrilmiş doğru şeklini içeren şıkkı seçiniz.

١- قَصَصْنَا عَلَيْكُمْ الْحِكَايَةَ.

(A) تَقْصُصُ (B) يَقْصُصُونَ (C) أَقْصُصُ (D) نَقْصُصُ

٢- الرَّجُلَانِ مَرًّا بِالسُّوقِ.

(A) يَمْرَانِ (B) تَمْرَانِ (C) أَمْرُ (D) نَمْرُ

٣- هُمْ مَرُّوا مَحْطَةَ الْقِطَارِ السَّرِيعِ.

(A) يَمْرُونِ (B) يَمْرُونَ (C) تَمْرَانِ (D) تَمْرُونَ

٤- أَنْتِ صَبَبْتِ الْحَلِيبَ.

(A) يَصْبُبْنَ (B) تَصُبُّ (C) تَصْبِيْنِ (D) أَصْبُ

٥- هُنَّ صَبَبْنَ الْعَصِيرَ.

(A) تَصَبُّ (B) نَصُبُّ (C) تَصْبُبْنَ (D) يَصْبُبْنَ

H- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun misâl fiili seçiniz.

١- الرَّئِيسَانِ نَدَاءٌ إِلَى الصَّحْفِيِّينَ.

(A) يُوَجِّهَانِ (B) يُوَجِّهُونِ (C) يُوَجِّهْ (D) تُوَجِّهَانِ

٢- نَحْنُ بِفِعْلِ الْخَيْرِ.

(A) وَعَدْتُمْ (B) وَعَدُوا (C) وَعَدْنَا (D) وَعَدَنْ

٣- الْوُزَيْرَانِ اتِّفَاقِيَّةً ثَقَافِيَّةً بَيْنَ بِلَدَيْهِمَا.

(A) وَقَّعْنَا (B) وَقَّعَا (C) وَقَّعُوا (D) وَقَّعْتُمَا

٤- الطَّالِبَاتُ الْقَلَمَ عَلَى الطَّائِلَةِ.

(A) وَضَعُوا (B) وَضَعْتُمْ (C) وَضَعْتُ (D) وَضَعَنْ

٥- الْمُعَلِّمَةُ الدَّرْسَ بِاسْتِعْمَالِ طَرَقِ التَّدْرِيسِ الْحَدِيثَةِ.

(A) وَضَّحَ (B) وَضَّحَا (C) وَضَّحَتْ (D) وَضَّحُوا

I- Aşağıdaki altı çizili fiillerin muzârîye çevrilmiş doğru şeklini içeren şıkkı seçiniz.

۱- وَضَعَ المهندس المشروع.

(A) تَضَعُونَ (B) يَضَعُونَ (C) تَضَعُ (D) يَضَعُ

۲- الرَّجُلَانِ وَعَدَا الشَّعْبَ بِالْإِسْرَاعِ فِي تَنْفِيزِ خُطَّةِ التَّنْمِيَةِ.

(A) يَعِدُ (B) تَعِدَانِ (C) يَعِدَانِ (D) يَعِدُونَ

۳- وَتَقَّتْ الطبيباتُ بكلامِ مديرِ المستشفى الجديد.

(A) يَتَّقْنَ (B) يَتَّقُ (C) تَتَّقُ (D) تَتَّقْنَ

۴- العاملتانِ وقعتا على الأرضِ أثناءَ صعودهما إلى الطابقِ الثالثِ.

(A) يَقَعَانِ (B) تَقَعَانِ (C) نَقَعُ (D) يَقَعْنَ

۵- هُنَّ وَزَعْنَ الهدايا على الفائزين.

(A) يُوزَعْنَ (B) تُوزَعْنَ (C) يُوزَعُونَ (D) تُوزَعُونَ

İ- Aşağıdaki sorularda boşluklara gelebilecek uygun emir fiili seçiniz.

۱- يَا محمود.....المريضَ في المستشفى غداً.

(A) زُورَا (B) زُورِي (C) زُرْنَ (D) زُرْ

۲- يَا محمد وَيَا سَعِيدُ!المريضَ في المستشفى غداً.

(A) زُرْنَ (B) زُرْ (C) زُورَا (D) زُورِي

٣- يَا سَعَادُ! الْمَرِيضَ فِي الْمَسْتَشْفَى غَدًا.

(A) زُورَا (B) زُورِي (C) زُرْنَ (D) زُرْ

٤- يَا رِجَالُ! الْمَرِيضَ فِي الْعِيَادَةِ غَدًا.

(A) زُورُوا (B) زُورِي (C) زُرْنَ (D) زُرْ

٥- يَا بَنَاتُ! الْمَرِيضَ فِي الْمَسْتَوْصَفِ غَدًا.

(A) زُرْنَ (B) زُورِي (C) زُورُوا (D) زُرْ

J- Aşağıdaki sorularda altı çizili fiillerin bâbını gösteren doğru şıkkı seçiniz.

١- إِهْمَا قَامَتَا بِعَمَلٍ مُفِيدٍ.

(A) الْأَوَّل (B) الثَّانِي (C) الثَّالِث (D) الرَّابِع

٢- يَخَافُ الْمُؤْمِنُ مِنْ نَارِ جَهَنَّمَ.

(A) الثَّالِث (B) الرَّابِع (C) الْأَوَّل (D) الثَّانِي

٣- يَا جَمِيلُ! هَلْ صُمْتَ شَهْرَ رَمَضَانَ كَامِلًا هَذِهِ السَّنَةِ؟

(A) الرَّابِع (B) الثَّالِث (C) الثَّانِي (D) الْأَوَّل

٤- طَرِ مَتَى شِتَّ يَا قَائِدَ الطَّائِرَةِ!

(A) الثَّالِث (B) الرَّابِع (C) الأوَّل (D) الثَّانِي

٥- بَاعَ الْفَلَّاحُ كُلَّ أَنْوَاعِ الْخَضِرَاوَاتِ.

(A) الأوَّل (B) الثَّانِي (C) الثَّالِث (D) الرَّابِع

K- Aşağıdaki altı çizili fiillerin muzârîye çevrilmiş doğru şeklini içeren şıkkı seçiniz.

١- وَقَيْنَا أَنْفُسَنَا عَنِ الْحَرَامِ.

(A) تَقُونُ (B) تَقِينَ (C) أَقِي (D) نَقِي

٢- نَوَيْتُ أَنْ تُسَافِرَ إِلَى الْكُوَيْتِ.

(A) يَنْوِينُ (B) تَنْوِي (C) تَنْوِينُ (D) يَنْوِي

٣- وَعَيَّتُمْ نَصِيحَةَ مُعَلِّمِكُمْ.

(A) يَعُونُ (B) تَعِينَ (C) تَعُونُ (D) يَعِينُ

٤- رَمَى السَّائِحُ الْحَجَرَ عَلَى الْبَحْرِ.

(A) يَرْمُوا (B) يَرْمِي (C) يَرْمِي (D) يَرْمُو

٥- رَوْتُ عَائِشَةَ حَادِثَةً مُرُورٍ بِصَدِّقٍ.

(D) يَرَوِينِ

(C) يَرُؤُونُ

(B) يَرَوِي

(A) تَرَوِي

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>	<u>F</u>
1- D	1- B	1- B	1- A	1- A	1- A
2- C	2- C	2- D	2- C	2- C	2- C
3- A	3- B	3- A	3- B	3- B	3- B
4- B	4- A	4- C	4- D	4- D	4- D
5- D	5- C	5- D	5- A	5- C	5- C

<u>G</u>	<u>H</u>	<u>I</u>	<u>İ</u>	<u>J</u>	<u>K</u>
1- D	1- A	1- D	1- D	1- A	1- D
2- A	2- C	2- C	2- C	2- B	2- C
3- B	3- B	3- C	3- B	3- D	3- C
4- C	4- D	4- B	4- A	4- D	4- B
5- D	5- C	5- A	5- A	5- B	5- A

14. ÜNİTE
MUZARİ FİİLİN RAF'I, NASBI ve CEZMİ
Öğr. Gör. Halit ERBOĞA

هُوَ يَكْتُبُ دَرَسَهُ.	هُوَ لَنْ يُهْمَلَ وَاجِبُهُ.	هُوَ لَمْ يُهْمَلْ وَاجِبُهُ.
هُمَا يَكْتُبَانِ دَرَسَهُمَا.	هُمَا لَنْ يُهْمَلَا وَاجِبُهُمَا.	هُمَا لَمْ يُهْمَلَا وَاجِبُهُمَا.
هُمْ يَكْتُبُونَ دُرُوسَهُمْ.	هُمْ لَنْ يُهْمَلُوا وَاجِبُهُمْ.	هُمْ لَمْ يُهْمَلُوا وَاجِبُهُمْ.
هُوَ يَدْعُو رَبَّهُ.	هُوَ لَنْ يَدْعُو غَيْرَ اللَّهِ.	هُوَ لَمْ يَدْعُ غَيْرَ اللَّهِ.
هُمَا يَدْعَوَانِ رَبَّهُمَا.	هُمَا لَنْ يَدْعُوا غَيْرَ اللَّهِ.	هُمَا لَمْ يَدْعُوا غَيْرَ اللَّهِ.
هُمْ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ.	هُمْ لَنْ يَدْعُوا غَيْرَ اللَّهِ.	هُمْ لَمْ يَدْعُوا غَيْرَ اللَّهِ.
أَبُوهُ يَرْضَى عَنْهُ.	هُوَ لَنْ يَرْضَى بِالْقَلِيلِ.	هُوَ لَمْ يَرْضَ بِالْقَلِيلِ.
أَبَوَاهُ يَرْضَيَانِ عَنْهُ.	هُمَا لَنْ يَرْضَيَا بِالْقَلِيلِ.	هُمَا لَمْ يَرْضَيَا بِالْقَلِيلِ.
إِخْوَتُهُ يَرْضَوْنَ عَنْهُ.	هُمْ لَنْ يَرْضَوْا بِالْقَلِيلِ.	هُمْ لَمْ يَرْضَوْا بِالْقَلِيلِ.

AÇIKLAMALAR

A- MUZARİ FİİLİN MERFU OLUŞU:

Muzari fiilin başında nasbedici veya cezm edici bir âmil yoksa merfu' kabul edilir.

❖ **MUZARİ FİİLİN RAF' ALAMETLERİ:**

1- Zahir (açık/görünür) Damme: Sonu sahih olup, sonuna herhangi bir şey bitişmemiş ise.

Örnek: يَكْتُبُ، تَكْتُبُ، أَكْتُبُ، نَكْتُبُ.

2- Mukadder Damme: Sonu illetli bir harf ile bitiyorsa.

Örnek: يَدْعُو، يَرْضَى، يَسْقِي.

Yukarıdaki fiillerin merfuluk alameti olan damme; vav, elif ve yâ' üzerinde mukadder olarak gelmiştir.

3- Nûnun Subutu: Sonu ister sahih ister illetli olsun, Ef'âl-i Hamse (Beş Fiil) in rafı sonlarındaki nunun varlığı ileler. Bu fiiller sonlarına; tesniye elifi (ل), cemaat vavı (و) ve muhataba yâ (ي)'sından sonra (ن)bitişmiş olan fiillerdir.

fiilleridir. يَفْعَلُونَ – تَفْعَلُونَ – تَفْعَلُونَ – تَفْعَلُونَ

Örnek: يَكْتُبَانِ، يَكْتُبُونَ، تَكْتُبَانِ، تَكْتُبُونَ.

NOT: Sonunda nunu nisve olan muzari fiil **SÜKÛN ÜZERE MEBNÎ** olur. **Örnek:** يَكْتُبْنَ – تَكْتُبْنَ

Bu fiillerin sonundaki nun'lar zamirdir, ref' alameti değildir.

MUZARİ MERFU' FİİLİN ÇEKİMİ
SONU SAHİH OLAN MUZARİ FİİLİN ÇEKİMİ (I. BAPTAN)
(كَتَبَ – يَكْتُبُ)

الصَّيْغُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	يَكْتُبُ	يَكْتُبَانِ	يَكْتُبُونَ
الْغَائِبَةُ	تَكْتُبُ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُونَ
الْمُخَاطَبُ	تَكْتُبُ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبُونَ
الْمُخَاطَبَةُ	تَكْتُبِينَ	تَكْتُبَانِ	تَكْتُبْنَ
الْمُتَكَلِّمُ	أَكْتُبُ	نَكْتُبُ	نَكْتُبُ

SONU İLLETLİ OLAN MUZARİ FİİLİN ÇEKİMİ (I. BAPTAN)

(دَعَا – يَدْعُو)

الصَّيغ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	يَدْعُو	يَدْعُوَانِ	يَدْعُونَ
الْغَائِبَةُ	تَدْعُو	تَدْعُوَانِ	يَدْعُونَ
الْمَخَاطَبُ	تَدْعُو	تَدْعُوَانِ	تَدْعُونَ
الْمَخَاطَبَةُ	تَدْعِينَ	تَدْعُوَانِ	تَدْعُونَ
الْمُتَكَلِّمُ	أَدْعُو	نَدْعُو	نَدْعُو

SONU İLLETLİ OLAN MUZARİ FİİLİN ÇEKİMİ (II. BABBAN)

(قَضَى – يَقْضِي)

الصَّيغ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	يَقْضِي	يَقْضِيَانِ	يَقْضُونَ
الْغَائِبَةُ	تَقْضِي	تَقْضِيَانِ	يَقْضِينَ
الْمَخَاطَبُ	تَقْضِي	تَقْضِيَانِ	تَقْضُونَ
الْمَخَاطَبَةُ	تَقْضِينَ	تَقْضِيَانِ	تَقْضِينَ
الْمُتَكَلِّمُ	أَقْضِي	نَقْضِي	نَقْضِي

SONU İLLETLİ OLAN MUZARİ FİİLİN ÇEKİMİ (IV. BABTAN)

(رَضِيَ - يَرْضَى)

الصَّيغ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الغَائِبُ	يَرْضَى	يَرْضَيَانِ	يَرْضَوْنَ
الغَائِبَةُ	تَرْضَى	تَرْضَيَانِ	يَرْضَيْنَ
المَخَاطَبُ	تَرْضَى	تَرْضَيَانِ	تَرْضَوْنَ
المَخَاطَبَةُ	تَرْضَيْنَ	تَرْضَيَانِ	تَرْضَيْنَ
الْمُتَكَلِّمُ	أَرْضَى	نَرْضَى	نَرْضَى

B- MUZARİ FİİLİN MANSUB OLUŞU:

Muzari fiilin başına nasbeden edatlardan biri gelirse mansub olur.

❖ Muzari Fiili Nasbeden Edatlar:

dir. أَنْ - لَنْ - كَيْ - إِذَنْ

لَنْ يَكْتُبَ، لَنْ يَكْتُبَا، لَنْ يَكْتُبُوا...

Bu Edatların Anlamları:

أَنْ: Nasbettiği muzari fiile masdar anlamı katar. Örnek:

“Okula **gitmek** istiyorum.” أُرِيدُ أَنْ أَذْهَبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.

لَنْ: Muzari Fiili gelecek zamanda olumsuz yapar. Örnek:

“Vatanıma **asla ihanet etmeyeceğim**.” لَنْ أَخُونِ وَطَنِي أَبَدًا.

كَيْ: “...için, ...diye” anlamı katar. Örnek:

“Başarılı olmak için çok çalışıyorum” أَجْتَهِدُ كَثِيرًا كَيْ أَفُوزَ.

إِذْنُ: “O halde, öyleyse” anlamına gelen cevap niteliğinde bir edattır.

Örnek:

“Öyle ise إِذْنُ تَنْجَحَ” diyen birine, “Çok çalışacağım” سأَجْتَهِدُ كَثِيرًا. başaracaksın” demek gibi.

Muzari Fiil, ayrıca gizli أَنْ ile de nasbedilebilir.

a) (ل) نَدَنَ بِلَدِنَا نَدَنَ بِلَدِنَا neden bildiren (ل) den sonra. Örnek:

“Dinlenmek için oturdum” جَلَسْتُ لِأَسْتَرِيحَ، (لَأَنْ أَسْتَرِيحَ).

b) (ل) نَدَنَ بِلَدِنَا olumsuzluğu pekiştirmek için getirilen (ل) den

sonra ki, bu harften önce لَمْ يَكُنْ مَا كَانَ veya لَمْ يَكُنْ مَا كَانَ ifadesi gelir. Örnek:

“Dost, dostuna ihanet edecek değil.” مَا كَانَ الصَّدِيقُ لِيُخُونَنِي صَدِيقُهُ.

c)a kadar, ...incaya kadar anlamına gelen حَتَّى dan sonra. Örnek:

“Acıkıncaya kadar yemek yeme.” لَا تَأْكُلْ حَتَّى تَجُوعَ.

d) Olumsuzluk edatı veya talep (emir-nehiy) den sonra gelen فاء

السَّبَبِيَّةِ

“Bir suç işlemedi ki cezalandırılınsın” لَمْ يَرْتَكِبْ جَرِيْمَةً فَيُعَاقَبْ.

“İyilik yap ki teşekkürü hak edesin” اَصْنَعْ الْمَعْرُوفَ فَتَنَالِ الشُّكْرَ.

❖ MUZARİ FİİLİN NASB ALAMETLERİ:

1- Zahir (açık/görünür) Fetha: Sonu sahîh olup, sonuna herhangi bir şey bitişmemiş ise veya sonu illetli harflerden و ya da ي ile bitmiş ise:

Örnek: لَنْ يَكْتُبَ، لَنْ تَكْتُبَ، لَنْ أَكْتُبَ، لَنْ يَدْعُو، لَنْ يَسْقِي

2- Mukadder (var sayılan) Fetha: Sonu elif ile bitiyorsa. Örnek:

..لَنْ يَرْضَى، لَنْ تَسْعَى، لَنْ أَنْسَى..

3- Nunun Hazfı: Beş fiilde olur. Örnek:

لَنْ يَكْتُبَا، لَنْ تَكْتُبَا، لَنْ يَدْعُوا، لَنْ يَسْقِيَا، لَنْ يَرْضِيَا.

**MUZARİ MANSUB FİİLİN ÇEKİMİ
SONU SAHİH OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (I. BALTAN)**

الصَّيغ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	لَنْ يَكْتُبَ	لَنْ يَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبُوا
الْغَائِبَةُ	لَنْ تَكْتُبَ	لَنْ تَكْتُبَا	لَنْ يَكْتُبَنَّ
المُخَاطَبُ	لَنْ تَكْتُبَ	لَنْ تَكْتُبَا	لَنْ تَكْتُبُوا
المُخَاطَبَةُ	لَنْ تَكْتُبِي	لَنْ تَكْتُبَا	لَنْ تَكْتُبَنَّ
الْمُتَكَلِّمُ	لَنْ أَكْتُبَ	لَنْ نَكْتُبَ	لَنْ نَكْتُبَ

SONU İLLETLİ OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (I. BALTAN)

الصَّيغ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	لَنْ يَدْعُوَ	لَنْ يَدْعُوا	لَنْ يَدْعُوا
الْغَائِبَةُ	لَنْ تَدْعُوَ	لَنْ تَدْعُوا	لَنْ يَدْعُونَّ
المُخَاطَبُ	لَنْ تَدْعُوَ	لَنْ تَدْعُوا	لَنْ تَدْعُوا
المُخَاطَبَةُ	لَنْ تَدْعِي	لَنْ تَدْعُوا	لَنْ تَدْعُونَّ
الْمُتَكَلِّمُ	لَنْ أَدْعُوَ	لَنْ نَدْعُوَ	لَنْ نَدْعُوَ

SONU İLLETLİ OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (II. BALTAN)

الصَّيغ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	لَنْ يَسْقِيَا	لَنْ يَسْقِيَا	لَنْ يَسْقُوا
الْغَائِبَةُ	لَنْ تَسْقِيَا	لَنْ تَسْقِيَا	لَنْ يَسْقِينَ

المَخَاطَبُ	لَنْ تَسْقِي	لَنْ تَسْقِيَا	لَنْ تَسْقُوا
المَخَاطَبَةُ	لَنْ تَسْقِي	لَنْ تَسْقِيَا	لَنْ تَسْقِينَ
الْمُتَكَلِّمُ	لَنْ أُسْقِي	لَنْ نَسْقِي	لَنْ نَسْقِي

SONU İLLETLİ OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (IV. BABBAN)

الصَّيَغُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الغَائِبُ	لَنْ يَرْضَى	لَنْ يَرْضِيَا	لَنْ يَرْضَوْا
الغَائِبَةُ	لَنْ تَرْضَى	لَنْ تَرْضِيَا	لَنْ يَرْضِينَ
المَخَاطَبُ	لَنْ تَرْضَى	لَنْ تَرْضِيَا	لَنْ تَرْضَوْا
المَخَاطَبَةُ	لَنْ تَرْضَى	لَنْ تَرْضِيَا	لَنْ تَرْضِينَ
الْمُتَكَلِّمُ	لَنْ أَرْضَى	لَنْ نَرْضَى	لَنْ نَرْضَى

C- MUZARİ FİİLİN MECZUM OLUŞU:

Muzari fiilin başına cezm edatlarından biri gelirse meczum olur.

❖ **Muzari Fiili Cezmeden Edatlar:** "لَمْ" emir lâmi "لَ" ve nehiy

lâsi "لَا" dır. Bu edatlar yalnız bir muzari fiili cezmederler. Örnek:

لَمْ يَكْتُبْ فَرِيدٌ وَاجِبَهُ. Ferit ödevini yazmadı.

لَمَّا نَنْتَه مِنْ الْكِتَابِ الْجَدِيدِ. Yeni kitabı henüz bitirmedik.

لِيَكْتُبْ كُلُّ مِنَّا مَوْضُوعَهُ. Her birimiz kendi konusunu yazsın.

يَا زَيْنَبُ لَا تُهْمِلِي دُرُوسَكَ. Zeynep! Derslerini ihmal etme.

Bu Edatların Anlamları:

لَمْ: Muzari fiili cezmeder, zamanını olumsuz maziye çevirir.

Örnek: لَمْ يَكْتُبْ yazmadı. يَكْتُبْ yazıyor, yazar.

لَمَّا: Muzari fiili cezmeder, zamanını olumsuz maziye çevirir. لَمْ den farkı olumsuzluğun hâlâ devam ettiğini ifade etmesidir.

Örnek: لَمَّا يَكْتُبُ yazıyor, yazar. لَمَّا يَكْتُبُ hâlâ yazmadı.

لِ: Emir lâmi. Üçüncü şahıs için kullanılır.

Örnek: لِيَكْتُبْ yazsın.

لَا: Nehiy lâsı. Emir lâminin aksine, bu edatla bir işin yapılmaması istenir. Birinci, ikinci ve üçüncü şahıslar için kullanılır.

Örnek: لَا أَكْتُبْ yazmayayım. لَا تَكْتُبْ yazma, لَا يَكْتُبْ yazmasın.

Yukarıdaki edatların dışında, iki muzari fiil cezmeden bir takım edatlar vardır. Bunlara şart edatları denir. Yeri geldiğinde bunlardan söz edilecektir.

❖ MUZARİ FİİLİN CEZM ALAMETLERİ:

1- **Sükûn:** Muzari fiilin sonu sahih olup herhangi bir şey bitişmemiş ise.

Örnek: لَمْ يَكْتُبْ، لَمْ تَكْتُبْ، لَمْ أَكْتُبْ، لَمْ نَكْتُبْ.

2- **İllet Harfinin Hazfı:** Muzari fiilin sonu illetli ise.

Örnek: لَمْ يَدْعُ، لَمْ يَرْضَ، لَمْ يَسْقِ

لَمْ يَدْعُ dan و hazfedilmiştir, sondaki damme buna işarettir.

لَمْ يَرْضَ dan ى hazfedilmiştir, sondaki fetha buna işarettir.

لَمْ يَسْقِ dan ي hazfedilmiştir, sondaki kesra buna işarettir.

3- **Nunun Hazfı:** Muzari fiil, efal-i hamse (beş fiil) den biri ise.

Örnek:

لَمْ يَكْتُبَا، لَمْ تَكْتُبَا، لَمْ يَدْعُوا، لَمْ يَسْقُوا، لَمْ يَرْضَا.

MUZARİ MECZUM FİİLİN ÇEKİMİ SONU SAHİH OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (I. BAPTAN)

الصَّيْغُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	لَمْ يَكْتُبْ	لَمْ يَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبُوا

الغَائِبَةُ	لَمْ تَكْتُبْ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ يَكْتُبَنَّ
المَخَاطَبُ	لَمْ تَكْتُبْ	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبُوا
المَخَاطَبَةُ	لَمْ تَكْتُبِي	لَمْ تَكْتُبَا	لَمْ تَكْتُبَنَّ
الْمَتَكَلِّمُ	لَمْ أَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ	لَمْ نَكْتُبْ

SONU İLLETLİ OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (I. BABBAN)

الصَّيِّغُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الغَائِبُ	لَمْ يَدْعُ	لَمْ يَدْعُوا	لَمْ يَدْعُوا
الغَائِبَةُ	لَمْ تَدْعُ	لَمْ تَدْعُوا	لَمْ يَدْعُونَ
المَخَاطَبُ	لَمْ تَدْعُ	لَمْ تَدْعُوا	لَمْ تَدْعُوا
المَخَاطَبَةُ	لَمْ تَدْعِي	لَمْ تَدْعُوا	لَمْ تَدْعُونَ
الْمَتَكَلِّمُ	لَمْ أَدْعُ	لَمْ نَدْعُ	لَمْ نَدْعُ

SONU İLLETLİ OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (II. BABBAN)

الصَّيِّغُ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الغَائِبُ	لَمْ يَرْمِ	لَمْ يَرْمِيَا	لَمْ يَرْمُوا
الغَائِبَةُ	لَمْ تَرْمِ	لَمْ تَرْمِيَا	لَمْ يَرْمِينَ
المَخَاطَبُ	لَمْ تَرْمِ	لَمْ تَرْمِيَا	لَمْ تَرْمُوا
المَخَاطَبَةُ	لَمْ تَرْمِي	لَمْ تَرْمِيَا	لَمْ تَرْمِينَ
الْمَتَكَلِّمُ	لَمْ أَرْمِ	لَمْ نَرْمِ	لَمْ نَرْمِ

SONU İLLETLİ OLAN FİİLİN ÇEKİMİ (IV. BAPTAN)

الصَّيغ	المُفْرَدُ	المُثَنَّى	الْجَمْعُ
الْغَائِبُ	لَمْ يَرْضَ	لَمْ يَرْضَيَا	لَمْ يَرْضَوْا
الْغَائِبَةُ	لَمْ تَرْضَ	لَمْ تَرْضَيَا	لَمْ يَرْضَيْنَ
الْمَخَاطَبُ	لَمْ تَرْضَ	لَمْ تَرْضَيَا	لَمْ تَرْضَوْا
الْمَخَاطَبَةُ	لَمْ تَرْضِي	لَمْ تَرْضَيَا	لَمْ تَرْضَيْنَ
الْمَتَكَلِّمُ	لَمْ أَرْضَ	لَمْ نَرْضَ	لَمْ نَرْضَ

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki Âyetlerde bulunan MERFÛ', MANSUB ve MECZUM fiilleri bularak raf' alametlerini örnekteki gibi tabloda karşlarına yazınız.

- 1- ﴿يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطَفُ أَبْصَارَهُمْ.....﴾ [البقرة: ٢٠/٢]
- 2- ﴿الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ.....﴾ [البقرة: ١٢١/٢]
- 3- ﴿أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ، وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ،.....﴾ [البقرة: ٢٢١/٢]
- 4- ﴿يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ.....﴾ [التور: ٣٥/٢٤]
- 5- ﴿قَالَ عَفَرْتُ مِنَ الْجِنَّ أَنَا آتَيْكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ﴾ [النمل: ٣٩/٢٧]
- 6- ﴿لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ...﴾ [آل عمران: ٩٢/٣]
- 7- ﴿وَلَنْ تَرْضَى عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَى حَتَّى تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ...﴾ [البقرة: ١٢٠/٢]
- 8- ﴿وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ.....﴾ [الحج: ٤٧/٢٢]
- 9- ﴿إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ﴾ [البقرة: ٦/٢]
- 10- ﴿وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ﴾ [البقرة: ١١/٢]
- 11- ﴿أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ.﴾ [الفيل: ١/١٠٥]

الفعْل	علامة رفعه
يَخْطَفُ	ضَمَّةٌ ظَاهِرَةٌ
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

الفعْل	علامة نصبه
تَقُومُ	فَتْحَةٌ ظَاهِرَةٌ
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

الفاعل	علامة جزمه
تَر	حذف حرف العلة
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

2- Aşağıdaki cümlelerde bulunan MERFÛ', MANSUB ve MECZUM fiilleri bularak irab alametlerini ve nedenlerini örnekteki gibi tabloda karşılıklarına yazınız.

الجمَلُ	علامة إعراب الفعل
١ : الأُسْتَاذَانِ يَشْرَحَانِ الدَّرْسَ.	ثبوتُ النُّونِ
السَّبَبُ : لِأَنَّهُ مِنَ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ.	
٢ : الأُسْتَاذَانِ لَنْ يَشْرَحَا الدَّرْسَ.	حذف النُّونِ
السَّبَبُ : لِأَنَّهُ مِنَ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ.	
٣ : لَمْ يَزِمِ اللَّاعِبُ الْكَرَّةَ.	حذف حرف العلة
السَّبَبُ : لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ وَلَمْ يَتَّصِلْ بِآخِرِهِ شَيْءٌ.	
١ - يَلْعَبُ الْأَطْفَالُ فِي الْحَدِيقَةِ.	

.....:السَّبَب:

..... ٢- اللّاعِبُونَ يَجْرُونَ بِسُرْعَةٍ.

.....:السَّبَب:

..... ٣- يَسْقِي الْفَلَّاحُ أَرْضَهُ.

.....:السَّبَب:

..... ٤- لَنْ يَرْضَى عَنْكَ عَدُوُّكَ.

.....:السَّبَب:

..... ٥- الْمُهَنْدِسَانِ لَنْ يَكْتُبَا التَّقْرِيرَ.

.....:السَّبَب:

..... ٦- لَنْ أَدْعُو إِلَّا بِالْخَيْرِ.

.....:السَّبَب:

..... ٧- لَمْ يَرْضَ عَنْكَ جِيرَانُكَ.

.....:السَّبَب:

..... ٨- الْمُهَنْدِسَانِ لَمْ يَكْتُبَا التَّقْرِيرَ.

السَّبَب:

٩- لَمْ أَدْعُ إِلَّا بِالْخَيْرِ.

السَّبَب:

3- Aşağıdaki boşlukları örnekte olduğu gibi parantez içinden uygun muzari fiillerle doldurunuz.

المثال: نَحْنُ نَقْرَأُ وَنَكْتُبُ جَيِّدًا. (يَكْتُبُ / تَكْتُبُ / نَكْتُبُ)

١- الْأَسَاتِذَةُ.....أوراقَ الامْتِحاناتِ. (يُصَحِّحُ/يُصَحِّحُونَ/تُصَحِّحُ)

٢- الرَّئِيسَانِ.....إلى أنقرة. (سَيَسَافِرُ/سَيَسَافِرَانِ/سَيَسَافِرُونَ)

٣- الْأَغْنِيَاءُ.....العطلة في المَصِيفِ. (يَقْضُونَ / يَقْضِيْنَ / يَقْضِي)

٤- لَ.....الله أن يغفرَ لنا. (نَدْعُ / نَدْعُو / يَدْعُونَ)

٥- لَا.....واجبكمما أيُّها الطَّالِبَانِ. (تُحْمِلُوا / تُحْمِلُ / تُحْمِلَانِ)

٦- أَنَا لَنْ.....بالكسلِ. (أَرْضَى / أَرْضَ / نَرْضَى)

٧- لَمَّا.....فصلُ الصَّيْفِ. (يَنْتَهِي / يَنْتَهِيْ / يَنْتَهِيْنَ)

٨- لَنْ أَتْرَكَ مَكَانِي حَتَّى.....العميدُ. (يَأْتِي / يَأْتِ / يَأْتِيْ)

٩- يَجْتَهِدُ الطَّلَابُ كَي.....في الامتحانِ. (يَفُوزُوا / يَفُوزَ / يَفُوزُونَ)

4- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri uygun mansub muzari fiillerle tamamlayınız.

المثال: طُلَّابُ الْجَامِعَةِ لَنْ يَشْتَرِكُوا فِي الرِّحْلَةِ.

١- قَالَ الْأَبُ لِابْنِهِ: قُمْ مُبَكَّرًا لَ.....صلاة الصُّبْحِ.

٢- سَنَجْتَهِدُ كَثِيرًا حَتَّى.....في مُسَابَقَةِ الْقِرَاءَةِ الْحَرَّةِ.

٣- وَصَلَ زِيَادٌ إِلَى كَلْبَتِنَا.....اللغة العَرَبِيَّةِ.

٤- ذهبْتُ إلى السَّوقِ كَيْ المَعْرُوضَاتِ الجديدة.

٥- طلبَ المُدِيرُ من المُوظَّفِينَ أَنْ التَّقْرِيرَ.

5- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri uygun merfû' muzari fiillerle tamamlayınız.

المِثَالُ: الْأُسْتَاذُ يَشْرَحُ الدَّرْسَ لِلطَّلَافِ.

١- الطَّبِيبَانِ المَرَضَى.

٢- الرِّيَاضِيُّونَ فِي الْبَحْرِ بِمَهَارَةٍ.

٣- الْمَرْأَةُ الطَّعَامَ لِأَوْلَادِهَا.

٤- الْحَلَّاقُ الشَّعْرَ.

٥- كَثِيرٌ مِنَ النَّاسِ أَوْقَاتَهُمْ فِي الْحَدَائِقِ الْعَامَّةِ.

٦- سَنَجْتَهِدُ كَثِيرًا حَتَّى فِي مُسَابَقَةِ الْقِرَاءَةِ الْحَرَّةِ.

٧- وَصَلَ زِيَادٌ إِلَى كَلْبَتِنَا كَيْ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ.

6- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri uygun meczum muzari fiillerle tamamlayınız.

المِثَالُ: لِنَبْتَعدْ عَنِ الْخَطَرِ لِنُحَافِظَ عَلَى حَيَاتِنَا.

١- لَا بِالْفَضَلَاتِ فِي الشَّارِعِ.

٢- لَمْ أَحْمَدُ مِنْ هَذِهِ الْحَادِثَةِ.

٣- لَمَّا مِنْ تَصْحِيحِ الْكِتَابِ الْجَدِيدِ.

٤- فَلَمْ..... الْمُؤْمِنُونَ صَالِحًا حَتَّى يَفُوزُوا بِرِضَاءِ اللَّهِ.

٥- لَمْ..... مِنْ تِلْكَ الْكُتُبِ الْغَامِضَةِ الْأُسْلُوبِ.

7- Aşağıdaki sorulara örnekte olduğu gibi parantez içindeki ibarelerden yararlanarak merfu' muzari fiil içeren cevaplar veriniz.

المِثَالُ: مَنْ يُنْظِمُ الْمُرُورَ فِي الشَّوَارِعِ؟ (رَجُلُ الْمُرُورِ)

: رَجُلُ الْمُرُورِ يُنْظِمُ الْمُرُورَ فِي الشَّوَارِعِ.

١- مَنْ يُعَالِجُ الْمَرْضَى؟ (الْأَطِبَاءُ)

:

٢- مَنْ يَسْعَى مِنْ أَجْلِ الْأَوْلَادِ؟ (الْأَبَوَانِ)

:

٣- مَنْ يَزْرَعُ الْأَرْضَ وَيَحْصُدُهَا؟ (الْفَلَاحُونَ)

:

٤- مَنْ يَبْنِي الْعِمَارَاتِ الْعَالِيَةَ فِي الْمُدُنِ؟ (الْمُهَنْدِسُونَ)

:

٥- مَنْ يُسَاعِدُ الرِّكَّابَ فِي الطَّائِرَةِ؟ (الْمُضِيفَاتُ)

:

8- Aşağıdaki sorulara örnekte olduğu gibi parantez içindeki ibarelerden yararlanarak mansub muzari fiil içeren cevaplar veriniz.

المِثَالُ: لِمَاذَا أَتَيْتَ إِلَى كَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ؟ (أَتَعَلَّمُ الْعَرَبِيَّةَ)

: أَتَيْتُ إِلَى كَلِيَّةِ الْإِلَهِيَّاتِ لِأَتَعَلَّمَ الْعَرَبِيَّةَ.

١- مَاذَا تَقُولُ جَوَابًا لِمَنْ يَقُولُ "أَهْمِلْ دُرُوسِي". (تَفُشِّلُ فِي الْامْتِحَانِ)

..... :

٢- لماذا يَذْهَبُ النَّاسُ إِلَى الْمَعْرُضِ؟ (يُشَاهِدُونَ الْمَعْرُضَاتِ)

..... :

٣- لماذا تَذْهَبَانِ إِلَى الْمَسْجِدِ يَا طَالِبَانِ؟ (نُصَلِّي الظُّهْرَ)

..... :

٤- لماذا ذهبت فاطمة إلى المستشفى؟ (تَطْمَئِنُّ عَلَى أَخِيهَا)

..... :

٥- ماذا تَوَدُّ أَنْ تَفْعَلَ هَذِهِ الْأَيَّامَ؟ (أَشْتَرِي سَيَّارَةً)

..... :

9- Uygun fiilden başlayarak aşağıdaki karışık kelimelerden örnekte olduğu gibi fiil cümleleri oluşturunuz.

المِثَالُ: أبناؤهما - يَحْرِصَانِ - على - تربية - الوالدان - يَحْرِصُ.

يَحْرِصُ الوالدان على تربية أبنائهما.

١- يَعْتَبِرُونَ - الجاحِظُ - مِنْ - الْعُلَمَاءِ - يُعْتَبَرُ - أَعْظَمَ .

..... :

٢- يُحِبُّ - الجامعة - أستاذة - زيارة - يُحِبُّونَ - المكتبات.

..... :

٣- تُشَارِكُ - الشَّعْرِيَّة - يُشَارِكُ - السُّعُودِيَّة - أَدْبَاءٌ - فِي النَّدْوَةِ - لَمْ.

..... :

٤- الحكومة - تُشَجِّعُ - النَّهْضَةُ - يُشَجِّعُ - الصَّنَاعِيَّة - فِي الْبِلَادِ.

.....:

٥- يَعِيشُ - فِي بِلَادٍ - تَعِيشَ - مُتَنَقِّلًا - التَّاجِرُ - مُخْتَلِفَةً - لَنْ.

.....:

10- Aşağıdaki cümlelerde muzari fiilin hangi sebeple gizli (أَنْ) ile nasbedildiğini örnekte olduğu gibi belirtiniz.

السَّبَبُ	الفعل
مَسْبُوقٌ بِلَامِ التَّعْلِيلِ	لِيُصَحِّحُوا
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	
.....	

11- Aşağıdaki cümlelerde bulunan mansub muzari fiili örnekte olduğu gibi parantez içindeki cezm edatlarını kullanarak cezmediniz.

- المِثَال ١: يَجِبُ أَنْ تَسْكُتَ الْآنَ. (لِ) : لَتَسْكُتَ الْآنَ.
- المِثَال ٢: أَحِبُّ أَنْ أَجْلِسَ هُنَا. (لَا) : لَا تَجْلِسْ هُنَا.
- ١- لَنْ يَنْجَحَ الْمَهْمَلُ فِي دُرُوسِهِ. (لَمْ) :

13 Taha, 20/81.

14 Nahl, 16/44.

15 Ankebut, 29/40.

- ٢- يَجِبُ أَنْ أَسَافَرَ إِلَى الْجَزَائِرِ غَدًا. (لَا) :
- ٣- أَوَدُّ أَنْ تَنْضَجَ الْفَاكِهَةُ. (لَمَّا) :
- ٤- لَنْ تَصَلَ الطَّائِرَةُ فِي مَوْعِدِهَا. (لَمْ) :
- ٥- يَنْبَغِي أَنْ أَدْعُو اللَّهَ بِالرَّحْمَةِ. (لِ) :

12- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerin başına parantez içinden uygun cezm edatları getirerek fiilde gerekli değişikliği yapınız.

(لَمْ . لَا . لَمَّا . لِ)

- المِثَال: سَعِيدٌ يَذْهَبُ إِلَى الْكَلِيَةِ الْيَوْمَ. سَعِيدٌ لَمْ يَذْهَبْ إِلَى الْكَلِيَةِ الْيَوْمَ.
- ١- أَنْتُمْ تُوجِّحُونَ أَعْمَالَكُمْ إِلَى الْغَدِ. :
- ٢- يَكُونُ الْوَلَدُ مُهَذَّبًا حَتَّى يُحِبَّهُ الْجَمِيعُ. :
- ٣- تَهْمِلِينَ وَاجِبَكَ يَا سَعَادُ. :
- ٤- سَتَأْتِي أَيَّامُ الْعِيدِ. :
- ٥- يَدْعُو عَلِيٌّ أَصْدِقَاءَهُ إِلَى الْوَلِيمَةِ. :

13- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

- الأَبْوَانِ يَتَعَبَانِ مِنْ أَجْلِ أَوْلَادِهِمَا. :
- يُنَاقِشُ الرُّؤَسَاءُ قَضِيَّةَ فِلَسْطِينَ. :
- يَجْتَهِدُ الطَّالِبُ لِيَنْجَحَ فِي الْامْتِحَانِ. :
- أَنْ تَأْكُلَ مِنْ كَسْبِ يَدِكَ خَيْرٌ. :
- لَا تَنْهَ عَنِ خُلُقٍ وَتَأْتِي مِثْلَهُ. :
- لَمَّا يَدُنْ حَسَنٌ مِنْ هَدَفِهِ. :

14- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

- : Öğrenciler kütüphanede oturuyorlar.

- : Bahçıvan ağaçları buduyor.
- : Hasan bugün çarşıya gitmeyecek.
- : Ahmet, okula gitmek istiyor.
- : Anneler, çocuklarını eğitsinler.
- : Ağzında yemek varken konuşma.

15- İrab Örnekleri:

- 1- يَكْتُبُ فَرِيدٌ رِسَالَةً.
يَكْتُبُ : فعلٌ مضارعٌ، مَرْفُوعٌ، وعلامة رفعه الضمَّةُ الظَّاهِرَةُ.
- 2- الْوَزِيرَانِ يَسْتَقْبِلَانِ الرَّئِيسَ.
يَسْتَقْبِلَانِ : فعلٌ مضارعٌ، مَرْفُوعٌ، وعلامة رفعه ثبوتُ النُّونِ لِأَنَّهُ مِنْ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ. وَالْأَلْفُ ضَمِيرٌ مَتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ، فِي مَحَلِّ رَفْعٍ لِأَنَّهُ فَاعِلٌ.
- 3- يَدْعُو الْمُؤْمِنُ رَبَّهُ.
يَدْعُو : فعلٌ مضارعٌ، مَرْفُوعٌ، وعلامة رفعه ضَمَّةٌ مَقْدَرَةٌ عَلَى الْوَاوِ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرَ.
- 4- أُرِيدُ أَنْ يَحْضُرَ الْخَادِمُ.
أَنْ : أداة نَصْبٍ وَمَصْدَرِيَّةٌ.
يَحْضُرُ : فعلٌ مضارعٌ مَنْصُوبٌ بِ"أَنْ"، وعلامة نصبه الفتحةُ الظَّاهِرَةُ.
- 5- لَمَّا يُصَلِّ فَرِيدٌ الْفَجَرَ.
لَمَّا : حَرْفٌ نَفْيٍ وَجَزْمٍ.

يُصَلِّ : فعل مضارع مجزوم بِـ"لَمَّا" وعلامة جزمه حذف حرف العلة.

6- لَا تُهْمَلُوا الْوَاجِبَ.

لَا : حَرْفُ نَهْيٍ وَجَزْمٍ.

تُهْمَلُوا : فعل مضارع مجزوم بِـ"لَا" النّاهية وعلامة جزمه حذف النون.

والواو في محلّ رفع فاعل.

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kısımları irab ediniz:

۱- يُسَلِّمُ الْأُسْتَاذُ عَلَى الطَّلَابِ.

۲- السَّائِقَانِ يُخَالِفَانِ إِشَارَاتِ الْمُرُورِ.

۳- يَنْمُو الزَّرْعُ.

۴- لَا تَنْسَ وَعْدَكَ.

۵- الطَّلَابُ لَمْ يُهْمَلُوا وَاجِبَهُمْ.

۶- لَمْ يُسَافِرِ الْوَزِيرُ إِلَى الخَارِجِ.

۷- أَحَبُّ أَنْ أَسْتَمِعَ إِلَى الْقُرْآنِ.

۸- جَلَسَ الْأُسْتَاذُ كَيْ يَسْتَرِيحَ.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşluklara uygun merfu' muzari fiil seçiniz.

۱- الأستاذ الموضوع للطلاب.

(A) يَفْهَمُ (B) يَشْرَحُ (C) شَرَحَ (D) يَسْتَمِعُ

۲- زياد إلى بلده بعد يؤمين.

(A) يَشْتَرِكُ (B) يَبْتَغِي (C) سَيَسَافِرُ (D) يَدْعُو

۳- لا العاقل العبادة لله.

(A) تَهْمِلُ (B) يُخْلِصُ (C) يَتْرَكُوا (D) يُهْمِلُ

۴- المؤمنون لا مع الله أحداً.

(A) يَدْعُونَ (B) يَدْعُو (C) تَدْعُوا (D) تَدْعُونَ

۵- أيها الأبوان! هل أولادكما الواجبات الدينية؟

(A) يُعَلِّمَانِ (B) تُعَلِّمَانِ (C) يُعَلِّمُونَ (D) تُعَلِّمُونَ

B- Aşağıdaki boşluklara uygun mansub muzari fiil seçiniz.

۱- أرجو أن في الامتحانات.

(A) تَنْجَحُونَ (B) تَنْجَحُوا (C) تَنْجَحَانِ (D) يَنْجَحُونَ

۲- لن الفلاحون القطن بعد أسبوع.

(A) يَجْنُونَ (B) يَجْنِي (C) يَجْنِي (D) يَجْنُوا

۳- اقرأ كثيراً حتى الموضوع جيداً.

(A) تَفْهَمُ (B) تَفْهَمِي (C) تَفْهَمُ (D) تَفْهَمُ

٤- يَجِبُ عَلَيْنَا أَنْ الْأَقْدَارَ مِنْ أَجْسَامِنَا.

(A) نُزِيلُ (B) يُزِيلُ (C) يُزِيلُ (D) يُزِيلُوا

٥- ذَهَبَ الْوَلَدُ إِلَى الْمَطَارِ كَيْ الْوَالِدَ.

(A) يَسْتَقْبِلُ (B) يَسْتَقْبِلُ (C) يَسْتَقْبِلُ (D) يَسْتَقْبِلُ

C- Aşağıdaki boşluklara uygun meczum muzari fiil seçiniz.

١- دَرَسْتُ كَثِيرًا مَعَ ذَلِكَ لَمْ الْمَوْضُوعَ.

(A) أَفْهَمَ (B) أَفْهَمَ (C) نَفْهَمَ (D) تَفْهَمِي

٢- لَ زِيَادًا إِلَى بَلَدِهِ بَعْدَ يَوْمَيْنِ.

(A) يُسَافِرُ (B) يُسَافِرُ (C) يُسَافِرُ (D) يُسَافِرُوا

٣- لَا عَمَلَ الْيَوْمِ إِلَى الْغَدِ.

(A) تُهْمِلُ (B) تُعَجِّلُ (C) تُقَدِّمُ (D) تُؤَجِّلُ

٤- مَتَى تُرْكِيَا تُشَاهِدُوا مَنَاطِرَهَا الْجَمِيلَةَ.

(A) تَزُورُوا (B) تَزُورُ (C) تَزُورِي (D) تَزُورَا

٥- اِنْتَهَى الصَّيْفُ وَلَمَّا حَرُّهُ.

(A) يَنْتَهِي (B) يَنْتَهِي (C) تَنْتَهِي (D) تَنْتَهِي

D- Aşağıdaki cümlelerde, raf' alameti açık damme olan muzari fiili içeren cümleyi seçiniz.

١- (A) نَحْنُ نُنَظِّفُ أَسْنَانَنَا بِالْفُرْشَةِ. (B) هُمَا يُنَظِّفَانِ أَسْنَانَهُمَا بِالْفُرْشَةِ.

(C) أَنْتُمْ تُنَظِّفُونَ أَسْنَانَكُمْ بِالْفُرْشَةِ. (D) أَنْتِ تُنَظِّفِينَ أَسْنَانَكِ بِالْفُرْشَةِ.

٢-أ) أَنْتُمْ تَقُومُونَ بِوَاجِبَاتِكُمْ. (B) هَلْ تُقِيمِينَ بِوَاجِبَاتِكِ.

(C) نَحْنُ نَقُومُ بِوَاجِبَاتِنَا. (D) هُمْ يَقُومُونَ بِوَاجِبَاتِهِمْ.

٣-أ) يُصَلِّي الْمِسْلِمُ خَمْسَ مَرَّاتٍ. (B) يَزُورُنِي صَدِيقِي صَبَاحَ مَسَاءٍ.

(C) أَنْتَ تَغْسِلُنَ الْمَلَابِيسَ. (D) أَنْتُمْ تَرْفَعُونَ رَايَةَ لِسْلَامٍ.

٤-أ) أَنْتِ تَسِيرِينَ عَلَى الرَّصِيفِ. (B) الْجَدَّاتُ يَقْضُصْنَ حِكَايَاتٍ غَرِيبَةً.

(C) الْبَنَاتُ يَسْكُنْنَ فِي السَّكَنِ. (D) يُحِبُّنَا الْأَصْدِقَاءُ الْمَخْلِصُونَ.

٥-أ) هَلْ تَسْتَمِعْنَ إِلَى الْأَذَانِ؟ (B) هَلْ تَسْتَمِعُونَ إِلَى الْأَذَانِ؟

(C) هَلْ تَسْتَمِعُ إِلَى الْأَذَانِ؟ (D) هَلْ تَسْتَمِعِينَ إِلَى الْأَذَانِ؟

E- Aşağıdaki cümlelerde, raf' alameti mukadder damme olan muzari fiili içeren cümleyi seçiniz.

١- أ) الْعَمَّالُ يَسْعَوْنَ فِي طَلَبِ رِزْقِهِمْ. (B) الْعَامِلَانِ يَسْعَيَانِ فِي طَلَبِ رِزْقِهِمَا.

(C) الْعَامِلُ يَسْعَى فِي طَلَبِ رِزْقِهِ. (D) الْعَامِلَاتُ يَسْعَيْنَ فِي طَلَبِ رِزْقِهِنَّ.

٢- أ) الطَّالِبُ يُرْجُو النَّجَاحَ. (B) أَنْتَ تَرْجُو النَّجَاحَ.

(C) أَنْتُمْ تَرْجُونَ النَّجَاحَ. (D) هُمَا يَرْجَوَانِ النَّجَاحَ.

٣- أ) أَنْتُمْ تَقْضِيَانِ الْعُطْلَةَ سَعِيدَيْنِ. (B) أَنْتُمْ تَقْضُونَ الْعُطْلَةَ سُعْدَاءَ.

(C) أَنْتِ تَقْضِينَ الْعُطْلَةَ سَعِيدَةً. (D) نَحْنُ نَقْضِي الْعُطْلَةَ سُعْدَاءَ.

٤- أ) زَيْنَبُ لَا تَدْنُو مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ. (B) هُنَّ لَا يَدْنُونَ مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ.

(C) هُمَا لَا تَدْنَوَانِ مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ. (D) أَنْتَ لَا تَدْنُونَ مِنَ الْمُحَرَّمَاتِ.

٥- أ) أَنْتُمْ صَادِقُونَ تَقُونَ بِعُهُودِكُمْ. (B) أَنْتَ صَادِقٌ تَفِي بِعُهُودِكَ.

(C) هُنَّ صَادِقَاتٌ يَفِينَ بِعُهُودِهِنَّ. (D) أَنْتِ صَادِقَةٌ تَفِينِ بِعُهُودِكَ.

F- Aşağıdaki cümlelerde, raf' alameti nûnun sübûtu olan muzari fiili içeren cümleyi seçiniz.

- ۱- (A) الجنودُ يَعْزُونَ أعداءَ الوطنِ. (B) هُنَّ يَعْزُونَ أعداءَ الوطنِ.
(C) أَنْتُمْ تَعْزُونَ أعداءَ الوطنِ. (D) نَحْنُ نَعْزُو أعداءَ الوطنِ.

- ۲- (A) الطَّبِيبَاتُ يَفْحَصْنَ المَرْضَى. (B) الطَّبِيبَتَانِ تَفْحَصَانِ المَرْضَى.
(C) نَحْنُ أَطِبَاءٌ نَفْحَصُ المَرْضَى. (D) هَذِهِ الطَّبِيبَةُ تَفْحَصُ المَرْضَى.

- ۳- (A) الحكومةُ تَمْنَعُ التَّدخينَ. (B) أَنْتُمْ تَمْنَعُونَ التَّدخينَ.
(C) الوزراءُ يَمْنَعُونَ التَّدخينَ. (D) الأمّهاتُ يَمْنَعْنَ التَّدخينَ.

- ۴- (A) العاملُ يَذْهَبُ إلى العَمَلِ. (B) العَمالُ يَذْهَبُونَ إلى العَمَلِ.
(C) العاملاتُ يَذْهَبْنَ إلى العَمَلِ. (D) نَحْنُ نَذْهَبُ إلى العَمَلِ.

- ۵- (A) الوزيرُ يَفْتَحُ المَعْرِضَ. (B) نحنُ نَفْتَحُ المَعْرِضَ.
(C) يَفْتَحُ الوزيرانِ المَعْرِضَ. (D) الوزيرانِ يَفْتَحَانِ المَعْرِضَ.

G- Aşağıdaki cümlelerde mansub muzari fiilin doğru şeklini içeren cümleyi seçiniz.

- ۱- (A) أَنْتُمْ يَتَّقُونَ بكلامِ الصَّدِيقِ. (B) الرُّكَّابُ يَرْكَبُونَ الطَّائِرَةَ.
(C) لَنْ أَثِقَ في كلامكَ مرَّةً ثانيةً. (D) الطَّالِبَتَانِ تَصِلَانِ إلى المختبرِ.

- ۲- (A) حَضَرْنَا لِنَسْتَمَعَ الخطبةَ. (B) حَضَرْتُمْ لِنَسْتَمِعَ الخطبةَ.
(C) حَضَرْنَا لِنَسْتَمَعَ الخطبةَ. (D) حَضَرْنَا لِنَسْتَمِعَ الخطبةَ.

٣- (A) لَنْ يَدْخُلُوا الْمُشْرِكُونَ الْجَنَّةَ. (B) لَنْ يَدْخُلُوا الْمُشْرِكُونَ الْجَنَّةَ.
(C) الْمُشْرِكُونَ لَنْ يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ. (D) الْمُشْرِكُونَ لَنْ يَدْخُلُوا الْجَنَّةَ.

٤- (A) يَرِيدُ الطَّالِبَانِ أَنْ يَسْتَرِيحَا. (B) يَرِيدُ الطَّالِبَانِ أَنْ يَسْتَرِيحَا.
(C) الطَّالِبَانِ يَرِيدُ أَنْ يَسْتَرِيحَا. (D) الطَّالِبَانِ يَرِيدَانِ أَنْ يَسْتَرِيحَا.

٥- (A) لَنْ نَدْعُوَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ. (B) لَنْ نَدْعُوَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ.
(C) لَنْ تَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ. (D) لَنْ تَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ.

H- Aşağıdaki cümlelerde, nûnun hazfiyle mansûb muzari fiil içeren cümleyi seçiniz.

- ١- (A) أَنْتُمَا لَنْ تَفْشَلَا فِي حَيَاتِكُمَا. (B) هَلْ تُرَدْنَ أَنْ تَجْلِسْنَ هُنَا.
(C) لَنْ يَفُوزَ الْكَسَلَانُ. (D) يَسُرُّنِي أَنْ تَزُورَنَا.
- ٢- (A) نَرْجُو أَنْ يَعْتَدَلَ الْجَوُّ. (B) هَلْ تَوَدِّينَ أَنْ تَكُونِي أَسْتَاذَةً؟
(C) أَرِيدُ أَنْ أَحْسِنَ السَّبَاحَةَ. (D) نَتَعَلَّمُ كَيْ نَخْدُمَ أُمَّتَنَا.
- ٣- (A) لَنْ يَبِيعَ التَّاجِرَانِ أَمْوَالَهُمَا. (B) افْتَحِ النَّافِذَةَ لِيَتَجَدَّدَ الْهَوَاءُ.
(C) التَّاجِرَانِ لَنْ يَبِيعَا أَمْوَالَهُمَا. (D) نَأْكُلُ الطَّعَامَ حَتَّى نَعِيشَ.
- ٤- (A) كُنْ مُؤَدِّبًا كَيْ تَكُونَ مُحَبُّوبًا. (B) كُونِي مُؤَدِّبَةً كَيْ تَكُونِي مُحَبُّوبَةً.
(C) أَكُونُ مُؤَدِّبًا كَيْ أَكُونَ مُحَبُّوبًا. (D) نَكُونُ مُؤَدِّبِينَ كَيْ نَكُونَ مُحَبُّوبِينَ.
- ٥- (A) اشْتَرَيْتُ بَيْتًا كَيْ أَسْكُنَ فِيهِ. (B) اشْتَرَيْنَا بَيْتًا كَيْ نَسْكُنَ فِيهِ.

(C) اشْتَرَيْنَ بَيْتًا كَيْ يَسْكُنَ فِيهِ. (D) اشْتَرَوْا بَيْتًا كَيْ يَسْكُنُوا فِيهِ.

I- Altı çizili fiillerin doğru irabını içeren cümleyi işaretleyiniz.

١- الْمُضَيِّفَاتُ يَقْمَنَ بِخِدْمَةِ الْمُسَافِرِينَ.

- (A) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بثبوتِ النَّونِ، لأنَّه مِنْ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ.
(B) فعل مضارعٌ مَبْنِيٌّ عَلَى الشُّكُونِ، لِاتِّصَالِهِ بِنُونِ النَّسْوَةِ.
(C) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِفَتْحَةِ ظَاهِرَةٍ، لِاتِّصَالِهِ بِنُونِ النَّسْوَةِ.
(D) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِضَمَّةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ.

٢- الْوُزَرَاءُ يَسْتَقْبِلُونَ رَئِيسَ الْجُمْهُورِيَّةِ.

- (A) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بثبوتِ النَّونِ، لأنَّه مِنْ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ.
(B) فعل مضارعٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ، لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ.
(C) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِضَمَّةٍ ظَاهِرَةٍ، لِاتِّصَالِهِ بِنُونِ النَّسْوَةِ.
(D) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِضَمَّةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ.

٣- نَحْنُ الْأَسَاتِذَةُ نَدْعُو اللَّهَ أَنْ يُوَفِّقَ جَمِيعَ الطَّلَآبِ.

- (A) فعل مضارعٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ، لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ.
(B) فعل مضارعٌ مَنْصُوبٌ، وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ فَتْحَةُ مُقَدَّرَةٍ.
(C) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِضَمَّةٍ ظَاهِرَةٍ، لِاتِّصَالِهِ بِنُونِ النَّسْوَةِ.
(D) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِضَمَّةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ.

٤- يَقْضِي الْقَاضِي بَيْنَ النَّاسِ.

- (A) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِضَمَّةٍ ظَاهِرَةٍ، لِاتِّصَالِهِ بِنُونِ النَّسْوَةِ.
(B) فعل مضارعٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ، لِاتِّصَالِهِ بِوَاوِ الْجَمَاعَةِ.
(C) فعل مضارعٌ مرفوعٌ بِضَمَّةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ.

(D) فعل مضارع مرفوعٌ بالياء، لاِِتِّصَالِه بِحَرْفِ الْعَلَّةِ.

٥- الْفَلَاحُونَ يَسْقُونَ الْأَرْضِيَّ.

(A) فعل مضارع مرفوعٌ بِضَمَّةٍ ظَاهِرَةٍ، لاِِتِّصَالِه بِنُونِ النَّسْوَةِ.

(B) فعل مضارع مرفوعٌ بِثُبُوتِ النَّونِ، لِأَنَّهُ مِنْ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ.

(C) فعل مضارع مرفوعٌ بِضَمَّةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ.

(D) فعل مضارع مرفوعٌ بالياء، لاِِتِّصَالِه بِحَرْفِ الْعَلَّةِ.

٦- يَحْرُثُ الْفَلَّاحُ الْأَرْضَ كَيْ تَتَشَقَّقَ وَيَدْخُلَ الْمَاءُ فِيهَا.

(A) فعل مضارع منصوبٌ بِحَذْفِ النَّونِ، لِأَنَّهُ مِنْ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ.

(B) فعل مضارع منصوبٌ بِفَتْحَةٍ ظَاهِرَةٍ.

(C) فعل مضارع منصوبٌ بِفَتْحَةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ.

(D) فعل مضارع في محلِّ نصب، لِأَنَّهُ مَبْنِيٌّ.

٧- ﴿قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى﴾ [طه، ٩١/٢٠]

(A) فعل مضارع منصوبٌ، وعلامة نصبه الفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

(B) فعل مضارع منصوبٌ بِفَتْحَةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مُعْتَلٌّ الْآخِرِ.

(C) فعل مضارع منصوبٌ بِفَتْحَةٍ مُقَدَّرَةٍ، لِأَنَّهُ مِنْ الْأَفْعَالِ الْخَمْسَةِ.

(D) فعل مضارع في محلِّ نصب، لِأَنَّهُ مَبْنِيٌّ.

٨- لَا تُكْثِرُوا مِنَ الضَّحِكِ، وَأَنْتُمْ تَمْشُونَ فِي الشَّوَارِعِ.

(A) فعل مضارع مجزومٌ، وعلامة جزمه حَذْفُ النَّونِ.

(B) فعل مضارع مجزومٌ محلاً، لِأَنَّهُ مَبْنِيٌّ.

(C) فعل مضارع مجزومٌ، بِ"لَا" النَّاهِيَةِ، وعلامة جزمه السُّكُونُ.

(D) فعل مضارعٌ مَجْزُومٌ، وعلامة جزمه حذف حرف العلة.

٩- أَلَمْ يَسْتَفِدْ أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الْكُتُبِ الْقَدِيمَةِ؟

(A) فعل مضارعٌ مَجْزُومٌ، وعلامة جزمه حذف النون.

(B) فعل مضارعٌ مَجْزُومٌ محلاً، لِأَنَّهُ مَبْنِيٌّ.

(C) فعل مضارعٌ مجزومٌ، بِـ"أَلَمْ"، وعلامة جزمه السكون.

(D) فعل مضارعٌ مَجْزُومٌ، وعلامة جزمه حذف حرف العلة.

١٠- كُونِي مُؤَدِّبَةً حَتَّى تَكُونِي مُحَبُّوبَةً.

(A) فعل مضارعٌ مَجْزُومٌ، وعلامة جزمه حذف النون.

(B) فعل مضارعٌ مَنْصُوبٌ، وعلامة جزمه حذف النون.

(C) فعل مضارعٌ مجزومٌ، بِـ"حَتَّى"، وعلامة جزمه السكون.

(D) فعل مضارعٌ مَنْصُوبٌ، وعلامة نصبه حذف النون.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- B	1- B	1- B	1- A	1- C
2- C	2- C	2- C	2- C	2- A
3- D	3- D	3- D	3- B	3- D
4- A	4- A	4- A	4- D	4- A
5- B	5- B	5- B	5- C	5- B
<u>F</u>	<u>G</u>	<u>H</u>	<u>I</u>	
1- A	1- C	1- A	1- B	6- B
2- B	2- A	2- B	2- A	7- A
3- C	3- D	3- C	3- D	8- A
4- B	4- A	4- B	4- C	9- C
5- D	5- B	5- D	5- B	10- D

15. ÜNİTE
EF'ÂL-İ HAMSE (BEŞ FİİL)

Ögrt.Gör.Ali Ejder DERTLİOĞLUGİL

الطَّبِيبَتَانِ تَفْحَصَانِ الْمَرْضَى.	الطَّبِيبَتَانِ لَنْ تَفْحَصَا الْمَرْضَى.
الرُّكَّابُ يَرْكَبُونَ الطَّائِرَةَ.	الرُّكَّابُ لَمْ يَرْكَبُوا الطَّائِرَةَ.
أَنْتُمَا تَفْشَلَانِ فِي حَيَاتِكُمَا.	أَنْتُمَا لَنْ تَفْشَلَا فِي حَيَاتِكُمَا.
أَنْتِ تَسِيرِينَ عَلَى الرَّصِيفِ.	أَنْتِ لَمْ تَسِيرِي عَلَى الرَّصِيفِ.

AÇIKLAMALAR

Ef'âl-i hamse yani beş fiil Kendisine tesniye elifi, cemaat vavı veya muhataba ya'sı bitişen muzari fiillere denir. Bu fiiller sonlarındaki nûn harfinin sâbit kalması ile merfû; hazfedilmesi ile mansûb veya meczûm olurlar.Muzari fiile nasb veya cezm eden edatlardan biri geldiği zaman muzari fiilin sonundaki nunlar düşecektir.Nasb eden edatlar geldiği zaman muzari fiil mansub ,cezm eden edatlardan biri geldiği zaman muzari fiil meczum olur.

1- أَلِفُ الْاِثْنَيْنِ

الْوَزِيرَانِ يَسْتَقْبِلَانِ الرَّئِيسَ.

2- وَآوُ الْجَمَاعَةِ

الطَّلَابُ يُهْمِلُونَ وَاجِبَهُمْ.

3- يَاءُ الْمُخَاطَبَةِ

أَنْتِ تَسْتَمِعِينَ إِلَى النَّاسِ.

Bu örneklerdeki bütün fiiller nun harflerinin varlığından dolayı merfudur. Merfu oluşunun alameti de fiilin sonunda yer alan nun harfidir Nun harflerinin; hazfedilmesi ile mansûb veya meczûm olurlar.

Örnek:

١-الْوَزِيرَانِ لَنْ يَسْتَقْبِلَا الرَّئِيسَ. ٢-الْوَزِيرَانِ لَمْ يَسْتَقْبِلَا الرَّئِيسَ.

Birinci cümlede يَسْتَقْبِلَا fiilinin önüne -لَنْ- edatı geldiğinden dolayı mansub olmuş ve nasb alameti olarak sonundaki nun harfi düşmüştür. İkinci cümlede يَسْتَقْبِلَا fiilinin önüne cezmeden -لَمْ- edatı geldiğinden dolayı cezm alameti olarak sonundaki nun harfi düşmüştür.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde geçen ef'âl-i hamseyi gösteriniz.

- ۱- المهندسَانِ يَكْتُبَانِ التَّقْرِيرَ.. ..
- ۲- المعلمَتَانِ لَنْ تَخْرُجَا مِنَ الصَّفِّ
- ۳- الرِّعَاةُ لَمْ يَرْجِعُوا مِنَ الْجَبَلِ
- ۴- الطَّالِبَاتُ يَسَاعِدْنَ الْإِطْفَالَ
- ۵- المهندسَانِ دَخَلْنَا الْمَصْنَعَ

2- Aşağıdaki boşlukları parantez içindeki uygun fiillerle doldurunuz.

- ۱- الاساتذةُ لَمَّا إلى الطلابِ. (ينظروا / ينظرًا / تنظروا)
- ۲- أنتم في كلية الأليات. (تدرس / تدرسان / تدرسون)
- ۳- المصلیان لَمْ في الصلاة. (يُسرعا / تسرعا / يُسرعون)
- ۴- العاملَتَانِ لَمْ في العمل. (تَشترِکِینَ / تَشترِکَانِ / تَشترِکَا)
- ۵- أنتِ يا فاطمة الحَيْرِ. (تفعِلَانِ / تفعِلِینَ / تفعِلْنَ)

3- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde müptedayı tesniyeye çeviriniz ve gerekli değişiklikleri yaparak cümleyi tekrar yazınız.

المثال : الطَّالِبُ يَسْأَلُ الاسْتَاذَ السَّوَالِ. : الطَّالِبَانِ يَسْأَلَانِ الاسْتَاذَ السَّوَالِ.

- ۱- الراكب يركب على القطار. :
- ۲- الرجل لَنْ يَحْتَاجَ إِلَى شَيْءٍ. :
- ۳- المدرسة تُحَاوِلُ نَشْرَ الْعِلْمِ فِي الْمَدِينَةِ. :
- ۴- الطَّالِبَانِ يَرِيدَانِ أَنْ يَسْتَرْيَحَا. :

٥- جلس الأستاذُ كي يَسْتَرِيحَ.:

4- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde müptedayı cemiye/çoğula çeviriniz ve gerekli değişiklikleri yaparak cümleyi tekrar yazınız.

المثال : المكرم يكرم الضيوف. : المكرمون يكرمون الضيوف.

(١) الشاهد لن يحضر المحكمة.:

(٢) الحاكم يحكم بالعدل.:

(٣) الحافظ لم يحفظ السورة.:

(٤) الشرطي لن يترك المجرم.:

(٥) جاء الرجل ليشترى البضيع.:

5- Aşağıdaki boşlukları ef'âl-i hamseden uygun bir fiil ile doldurunuz.

١- يا أيها السائقان! لا في السير.

٢- الْمُؤْمِنُونَ لَا مع الله أَحَدًا.

٣- الطفالن لَن في الشارع

٤- أَنْتِ لَمْ الخبر.

٥- الوزيران المَعْرَضَ.

6- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki fiil cümlelerini gerekli değişiklikleri yaparak isim cümlelerine çeviriniz.

المثال : يَدْرُسُ الطُّلَّابُ بِجِدِّ : الطُّلَّابُ يَدْرُسُونَ بِجِدِّ.

١- لَمَّا يَقِمِ الطالاب بواجهم.:

٢- يُخَاطِبُ العلماء الناس.:

٣- لم يرضَ الالباء عن التدخين.:

٤- لَنْ يَنْزِلَ الْوَلَدَانِ إِلَى الْبَحْرِ:

٥- لِيَسْتَمَعَ الطَّلَابُ إِلَى شَرْحِ الْأَسَاز.:

7- Örnekte olduđu gibi ařağıdaki cümlelerde geçen beř fiili bulunuz ve i‘râb durumunu belirtiniz.

حَالُهُ

الْفِعْلُ

منصوب بـ"لن".

يَفُوزَا

المثال : العدوانِ لَنْ يَفُوزَا.

١- هُمَا لَا يَسْمَعَانِ إِلَى النَّصِيحَةِ. :

٢- لَا تَقْرَبُوا مِنَ النَّارِ. :

٣- هُمَا لَمْ يَتَّفِقَا. :

٤- السَّائِحُ لَنْ يُزُورَ الْأَثَارَ. :

٥- الطَّالِبُ يَجِبُ عَلَيْهِ أَنْ يُزُورَ الْأَسَاتِذَةَ. :

٦- أَنْتُمْ تَتَفَكَّرُونَ سَاعَةً. :

8- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki boş yerlere uygun muzari fiil koyunuz ve fiilin irap alametini gösteriniz.

المثال: الطلاب يدرسون في الصف. (علامة رفعه ثبوت النون)

- 1- المرأة..... الجمَل. :
- 2- العلماء لَمْ عن الكسولة. :
- 3- المراتان فيالبيت. :
- 4- الحراس لَمْ هذا اليوم. :
- 5- الجنود عنالوطن. :

9- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

- : كُنْ مُؤَدِّبًا كَيْ تَكُونَ مُحِبًّا.
- : افْتَحِ النَّافِذَةَ لِيَتَجَدَّدَ الْهَوَاءُ.
- : أَنْتُمْ يَتَّقُونَ بِكَلَامِ الصَّدِيقِ.
- : الطَّلَابُ لَمْ يُهْمِلُوا وَاجِبَهُمْ.
- : أَنْتُمْ تُؤَجِّلُونَ أَعْمَالَكُمْ.

10- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

-: Öğrenciler henüz fakülteye gitmediler.
-: İki çocuk kitap okuyor.
-: İki işçi fabrikada çalışıyor.
-: Gençler ağacın altında oturuyorlar.
-: Zeynep neden hala uyumadı?

11- İrab örnekleri:

١- المسلمون يصلون الصلاة.

المسلمون : مُبتدأٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ.
يصلون : فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ ثُبُوتُ النَّونِ؛ لِأَنَّهُ مِنْ
الأفعال الخمسة، وَالْوَاوُ ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي
مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ.
الصلاة : مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ، وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ فِي
مَحَلِّ رَفْعٍ، خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ.

٢- المريضان لم يرجعا من المُسْتَشْفَى.

المريضان : مُبتدأٌ مَرْفُوعٌ بِالْأَلِفِ، لِأَنَّهُ مُنْتَهَى.
لم : أَدَاةُ نَفْيٍ وَجَزْمٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
يرجعا : فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَجْزُومٌ وَعَلَامَةُ جَزْمِهِ حَذْفُ النَّونِ؛ لِأَنَّهُ مِنْ
الأفعال الخمسة، وَالْأَلِفُ ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي
مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ.
من : حَرْفُ جَرٍّ.
المُسْتَشْفَى : اسْمٌ مَجْرُورٌ، وَالْجُمْلَةُ الْفِعْلِيَّةُ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ، خَبَرُ الْمُبْتَدَأِ.

٣- العلماء لَنْ يَتْرَكُوا العلم.

العلماء: مُبتدأٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
لَنْ : حَرْفُ نَفْيٍ وَنَصْبٍ وَاسْتِقْبَالٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
يَتْرَكُوا : فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ حَذْفُ النَّونِ؛ لِأَنَّهُ مِنْ الأفعال
الخمسة، وَالْوَاوُ ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعِ فَاعِلٍ.

العلم : مفعولٌ به منصوبٌ بالفتحة الظاهرة، والجملة الفعلية في محل رفع،
خبرٌ مبتدأ.

Aşağıdaki cümlelerin irabını yapınız.

- 1- الزوّار لن يزوروا المساجد.
- 2- الشعراء يكتبون الشعر.
- 3- الطلاب لمّ تهمّلوا الواجب.
- 4- أراد المهندسون ان ينصحوا العمال.
- 5- يدرسُ الطُّلابُ لينجّحُوا في دروسهم.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimenin doğru irabını veren şıkkı seçiniz.

۱- السُّفَرَاءُ يَطْلُبُونَ مُقَابَلَةً رَئِيسِ الدَّوْلَةِ

- (A) فعلٌ مضارعٌ مرفوعٌ وعلامةُ رَفْعِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.
- (B) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جَزْمِهِ حذفُ النُّونِ.
- (C) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جَزْمِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.
- (D) فعلٌ مضارعٌ مَنْصُوبٌ وعلامةُ نَصْبِهِ حذفُ النُّونِ.

۲- الجنودُ يَتَدَرَّبُونَ كَثِيرًا يَدَافِعُوا عَنِ الْوَطَنِ.

- (A) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جَزْمِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.
- (B) فعلٌ مضارعٌ مَنْصُوبٌ وعلامةُ نَصْبِهِ حذفُ النُّونِ.
- (C) فعلٌ مضارعٌ مرفوعٌ وعلامةُ رَفْعِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.
- (D) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جَزْمِهِ حذفُ النُّونِ.

۳- عائشةُ تُحَافِظِينَ عَلَى الصَّلَاةِ.

- (A) فعلٌ مضارعٌ مَنْصُوبٌ وعلامةُ نَصْبِهِ حذفُ النُّونِ.
- (B) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جَزْمِهِ حذفُ النُّونِ.
- (C) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جَزْمِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.
- (D) فعلٌ مضارعٌ مرفوعٌ وعلامةُ رَفْعِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.

۴- الرعاةُ لَنْ يَتْرَكُوا غَنَمَهُمْ عَلَى الْجَبَلِ.

- (A) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جَزْمِهِ حذفُ النُّونِ.
- (B) فعلٌ مضارعٌ مرفوعٌ وعلامةُ رَفْعِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.
- (C) فعلٌ مضارعٌ مَنْصُوبٌ وعلامةُ نَصْبِهِ حذفُ النُّونِ.

(D) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جزمِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.

٥- السَّائِحَتَانِ لَمْ تَرْجِعَا مِنْ اسْطَبُولَ.

(A) فعلٌ مضارعٌ مرفوعٌ وعلامةُ رَفْعِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.

(B) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جزمِهِ حذفُ النُّونِ.

(C) فعلٌ مضارعٌ مجزومٌ وعلامةُ جزمِهِ ثُبُوتُ النُّونِ.

(D) فعلٌ مضارعٌ مَنْصُوبٌ وعلامةُ نَصْبِهِ حذفُ النُّونِ.

B- Aşağıdaki cümlelerde boşluğa gelebilecek uygun fiilleri seçiniz.

١- الجنودُ لَ..... عَنِ الْوَطَنِ.

(A) تدافعون (B) يدافعان (C) يدافعون (D) يدافعوا

٢- هل هذه الصَّحِيفَتَانِ فِي اسْطَبُولَ.

(A) يَصْدُرَانِ (B) يَصْدُرُ (C) تَصْدُرَانِ (D) تَصْدُرُونَ

٣- المؤمنون عَلَى فِعْلِ الْخَيْرِ.

(A) تتعاونون (B) يتعاونون (C) يتعاون (D) يتعاونوا

٤- الوزراء يجتمعون لَ..... الْمَشَاكِلَ بَيْنَهُمْ.

(A) يَبْحَثُونَ (B) يَبْحَثَانِ (C) يَبْحَثُوا (D) يَبْحَثْنَ

٥- أَنْتِ تُرِيدِينَ أَنْ الدَّرْسَ.

(A) تَكْتُبِي (B) يَكْتُبُ (C) تَكْتُبِينَ (D) يَكْتُبُوا

C- Aşağıdaki fiil cümlelerinin isim cümlesine çevrilmiş doğru şeklini gösteren şıkkı seçiniz.

١- يُنَاقِشُ الطَّالِبَانِ الْامْتِحَانَ.

(A) الطَّالِبَانِ يُنَاقِشُونَ الْامْتِحَانَ.

(B) الطَّالِبَانِ يُنَاقِشُ الْامْتِحَانَ.

(C) الطَّالِبَانِ تَنَاقِشُ الْامْتِحَانَ.

(D) الطالبانِ يُناقِشانِ الامتحانَ.

٢- لنَ تجلسَ الطالبتانِ تحتَ الشجرةِ.

(A) الطالبتانِ لنَ تجلسَ تحتَ الشجرةِ.

(B) الطالبتانِ لنَ تجلسا تحتَ الشجرةِ.

(C) الطالبتانِ لنَ تجلسان تحتَ الشجرةِ.

(D) الطالبتانِ لنَ تجلسوا تحتَ الشجرةِ.

٣- لِيُؤْمِنَ المؤمنون بوحدة اللهِ.

(A) المؤمنون لِيُؤْمِنَ بوحدة اللهِ.

(B) المؤمنون لِيُؤْمِنَا بوحدة اللهِ.

(C) المؤمنون لِيُؤْمِنُوا بوحدة اللهِ.

(D) المؤمنون لِيُؤْمِنون بوحدة اللهِ.

٤- لَمْ يَنْظُرُ الابوانِ إلى اولادِهِما.

(A) الابوانِ لَمْ يَنْظُرَا إلى اولادِهِما.

(B) الابوانِ لَمْ يَنْظُرَانِ إلى اولادِهِما.

(C) الابوانِ لَمْ يَنْظُرْ إلى اولادِهِما.

(D) الابوانِ لَمْ يَنْظُرُوا إلى اولادِهِما.

٥- لَنْ يَتْرُكَ العلماءُ العِلْمَ .

(A) العلماءُ لَنْ يَتْرُكُون العِلْمَ.

(B) العلماءُ لَنْ يَتْرُكُوا العِلْمَ.

(C) العلماءُ لَنْ يَتْرُكَ العِلْمَ.

(D) العلماءُ لَنْ يَتْرُكْنَ العِلْمَ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>
1- A	1- D	1- D
2- B	2- C	2- B
3- D	3- B	3- C
4- C	4- C	4- A
5- B	5- A	5- B

16. ÜNİTE
LÂZİM ve MÜTE‘ADDÎ FİİLLER
LÂZIMIN MÜTE‘ADDÎ YAPILMASI

Dr. Öğr. Üyesi Üzeyir TUNA

نَصَرَ زَيْدٌ عَمْرًا.	خَرَجَ زَيْدٌ.
ضَرَبَ زَيْدٌ عَمْرًا.	جَلَسَ زَيْدٌ.
فَتَحَ زَيْدٌ الْبَابَ.	ذَهَبَ زَيْدٌ.
عَلِمَ زَيْدٌ الْمَسْأَلَةَ.	وَجَلَ زَيْدٌ.
حَسِبَ زَيْدٌ عَمْرًا فَاضِلًا.	حَسَنَ خُلُقُ مُحَمَّدٍ.
خَرَجَ الرَّجُلُ.	أَخْرَجْتُ الرَّجُلَ.
فَرَحَ الْوَلَدُ.	فَرَحْتُ الْوَلَدَ.
ذَهَبَ عَلَيَّ.	ذَهَبَ عَلَيَّ بِالْوَلَدِ.

AÇIKLAMALAR

Fiil, anlamı bakımından iki kısma ayrılır:

A. Lâzım fiil: Fâiliyle yetinip mef'ûle/nesneye ihtiyaç duymayan fiildir.

Örnek:

جاء fiili lâzım bir fiildir. “Ali geldi” cümlesindeki جاء fiili lâzım bir fiildir.

B. Müte‘addî fiil: Fâiliyle yetinmeyip bir veya birden fazla mef'ûl/nesne alan fiildir. Örnek:

كَتَبَ fiili müte‘addî “Ali dersini yazdı” cümlesindeki كَتَبَ fiili müte‘addî

bir fiildir. علي kelimesi fâ'il yani öznedir, الدرس kelimesi ise mef'ûl yani nesnedir.

Lâzım fiil, üç şekilde müte‘addî hâle getirilir:

a) if‘âl [إِفْعَال] bâbına aktarılarak. Örnek:

كُرِّمَ صَاحِبُ الْبَيْتِ. “Ev sâhibi cömert oldu” cümlesindeki كُرِّمَ fiili if‘âl [إِفْعَال] bâbına aktarıldığında yani başına hemze getirildiğinde nesne alır.

Örnek:

أَكْرَمَ صَاحِبُ الْبَيْتِ ضَيْفَهُ. “Ev sâhibi misâfirine ikrâmda bulundu/misâfirini ağırladı”.

b) Tef‘îl [تَفْعِيل] bâbına aktarılarak. Örnek:

فَرِحَ الْأَبُ. “Baba sevindi” cümlesindeki فَرِحَ fiili tef‘îl [تَفْعِيل] bâbına aktarıldığında nesne alır. Örnek:

فَرَّحَ الْأَبُ ابْنَهُ. “Baba, oğlunu sevindirdi”.

c) Nesnenin başına harf-i cer getirilerek. Örnek:

ذَهَبَ الْوَلَدُ. “Çocuk gitti” cümlesinde ذَهَبَ lâzım fiil iken,

الْكِتَابُ ذَهَبَ الْوَلَدُ بِالْكِتَابِ. “Çocuk, kitabı götürdü” cümlesinde

kelimesinin başına harf-i cer getirilmek suretiyle ذَهَبَ müte‘addî hâle gelmiştir.

Not: اِفْعَلَّ، اِفْعَلَّ، اِفْعَلَّ، اِفْعَلَّ kalıplarında gelen fiillerdeki zâid harfler atıldığında bu fiiller müte‘addî hâle gelir. Örnek:

كَسَرَ	←	انْكَسَرَ	kırıldı
جَمَعَ	←	اجْتَمَعَ	toplandı
دَخَرَ	←	تَدَخَرَ	yuvarlandı
حَرَجَمَ	←	اِحْرَجَمَ	toplandı
طَمَأَنَّ	←	اطْمَأَنَّ	tatmin oldu

ALİŞTIRMALAR

1. Boş yerlere mef'ûl koymak sûretiyle aşağıdaki cümleleri tamamlayınız.

- ۱ - حَفِظَ الغَلامُ	- ۶ - أَكَلَ الثَّعْلَبُ
- ۲ - شَرَبَ الطِّفْلُ	- ۷ - طَوَى الخَادِمُ
- ۳ - قَرَأَ عَلَيَّ	- ۸ - يَزُورُ السَّائِحُ
- ۴ - غَسَلَتِ البِنْتُ	- ۹ - زَرَعَ الفَلَّاحُ
- ۵ - حَمَلَ الجَمَلُ	- ۱۰ - فَهِمَ سَعِيدُ

2. Örnekte olduğu gibi, parantez içindeki fiillerden uygun fiili seçerek boşlukları doldurunuz.

(فَاضَ، ثَارَ، فَرَّ، شَبِعَ، مَرَضَ، ظَمِيَ، فَرِحَ، عَمِيَ، ضَاعَ، هَبَّتْ)

المِثَالُ: هَبَّتِ الرِّيحُ.

- ۱ - النَّهْرُ.	- ۵ - المُسَافِرُ.
- ۲ - الغُبَارُ.	- ۶ - الفائِزُ.
- ۳ - الْمُتَّهَمُ.	- ۷ - العَيْنُ.
- ۴ - الوَلَدُ.	- ۸ - الكِتَابُ.

3. Örneklerde olduğu gibi, aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları, uygun bir fiille doldurarak fiilin türünü belirtiniz.

المِثَالُ: ۱ - يُكْرِمُ العَرَبِيُّ الضَّيْفَ

المِثَالُ: ۲ - نَامَ الطِّفْلُ مُبَكَّرًا.

..... - ۱ - القَائِدُ جُنُودَهُ.

..... - ۲ - الغَرِيقُ مِنَ المَوْتِ.

..... - ۳ - الوَزِيرُ الزَّائِرِينَ.

..... - ۴ - البُنُّ فِي البرَازِيلِ.

..... - ۵ - مُحَمَّدٌ كِتَابًا جَدِيدًا فِي الأدَبِ.

4. Aşağıdaki fiilleri, örnekte olduğu gibi cümlede kullanınız ve fiilin türünü belirtiniz.

المِثَالُ: (حَانَ) حَانَ وَقْتُ الْإِنْصِرَافِ. (لَازِمٌ)

- (ضَاعَ) ١ -
..... (عَلِمَ) ٢ -
..... (كَثُرَ) ٣ -
..... (فَتَحَ) ٤ -
..... (حَضَرَ) ٥ -

5. Aşağıdaki fiilleri, örnekte olduğu gibi cümlede kullanınız ve fiilin türünü belirtiniz.

المِثَالُ: (أَعَانَ) أَعَانَتِ الْحُكُومَةُ الْجَمْعِيَّاتِ الْخَيْرِيَّةَ. (مُتَعَدِّ)

- (أَمْضَى) ١ -
..... (قَسَمَ) ٢ -
..... (عَادَ) ٣ -
..... (اِقْتَرَحَ) ٤ -
..... (كَثُرَ) ٥ -

6. Aşağıdaki sorulara, örnekte olduğu gibi, parantez içindeki ibareleri kullanarak cevap veriniz ve fiilin türünü belirtiniz.

المِثَالُ: س: مَتَى تَنْهَضُ مِنَ النَّوْمِ؟ (السَّادِسَةُ صَبَاحًا)

ج: أَنْهَضُ مِنَ النَّوْمِ فِي السَّادِسَةِ صَبَاحًا. (لَا زِمَ)

١- س: مَتَى تَعُودُ إِلَى بَلَدِكَ؟ (بَعْدَ انْتِهَاءِ الْإِمْتِحَانِ)

ج:

٢- س: مَتَى تَتَنَاوَلُ طَعَامَ الْعَدَاءِ؟ (الْوَحْدَةَ ظَهْرًا)

ج:

٣- س: مَاذَا تَتَعَلَّمُ فِي الْمَعْهَدِ؟ (اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ)

ج:

٤- س: مَتَى يُسَافِرُ أَحُوكَ؟ (غَدًا)

ج:

٥- س: مَاذَا تَنْشُرُ الصَّحِيفَةُ؟ (الْأَخْبَارَ الْعَالَمِيَّةَ)

ج:

7. Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki fiillerin türünü belirtiniz.

المِثَالُ ١: اتَّسَعَتِ الْمُدُنُ. لَا زِمَ

المِثَالُ ٢: وَتَقَدَّمَ الْعُمَرَانُ. لَا زِمَ

١- اِمْتَلَأَ الْمَلْعَبُ بِالْمُتَفَرِّجِينَ.

٢- اِفْتَصَرَ الْحَفْلُ عَلَى الْأَصْدِقَاءِ.

٣- يَجْتَمِعُ وُزَرَاءُ الْخَارِجِيَّةِ الْعَرَبِ غَدًا فِي ثُونُسَ.

٤- تَمْتَاَزُ ثُرَكِيَا بِطَبِيعَتِهَا السَّاحِرَةِ.

٥- تَعَلَّمَ الطَّالِبُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ.

8. Aşağıdaki metni Türkçe'ye tercüme edip metinde geçen lâzım ve mute'addî fiilleri belirtiniz.

لَمَّا جَاءَ عَلِيٌّ إِلَى الْكُتَيْبَةِ، دَخَلَ الصَّفَّ، وَرَأَى فِيهِ بَعْضَ الطُّلَابِ، وَجَلَسَ فِي مَكَانِهِ، بَعْدَ دَقِيقَةٍ حَضَرَ الْأُسْتَاذُ وَسَلَّمَ عَلَيْهِمْ، وَطَلَبَ مِنْهُمْ أَنْ يَتَعَارَفُوا بَيْنَهُمْ، أَوَّلًا كَتَبَ الْأُسْتَاذُ اسْمَهُ وَلَقَبَهُ عَلَى السَّبُّورَةِ، ثَانِيًا سَأَلَهُمْ عَنْ أَسْمَائِهِمْ وَبِلَادِهِمْ. ذَكَرَ كُلُّ طَالِبٍ اسْمَهُ وَبِلَدَهُ، بَعْدَ الدَّرْسِ خَرَجُوا مِنَ الصَّفِّ، بَعْضُهُمْ ذَهَبَ إِلَى الْمَقْصَفِ، وَشَرِبَ الشَّايَ أَوْ الْقَهْوَةَ. بَعْدَ الْاسْتِرَاحَةِ رَجَعُوا إِلَى الصَّفِّ، وَاتَى الْأُسْتَاذُ وَبَدَأَ الدَّرْسَ.

9. Parantez içindeki kelimeleri kullanmak sûretiyle aşağıdaki Türkçe cümleleri Arapça'ya tercüme ediniz.

(السَّمَاءُ، مِنْ، السَّيْرِ، فِي، الْمَسْأَلَةِ، الْبَرْقُ، اللَّهُ، الْجَرَّةُ، الدَّمُ، الصَّبَاحُ، الطَّرِيقُ، الْعِنَبُ، الْعَالَمُ، الرَّحْمَةُ، لَمَعَ، سَالَ، طَلَعَ، نَضِجَ، خَلَقَ، انْكَسَرَتْ، سَهَلَتْ، صَعُبَ، نَزَلَتْ).

- Şimşek parladı.
- Kan aktı.
- Sabah oldu.
- Üzüm olgunlaştı.
- Allâh âlemi yarattı.
- Ay doğdu.
- Testi kırıldı.
- Yolda yürümek zor oldu.
- Soru kolay oldu.
- Semâdan rahmet indi.

10. Aşağıdaki cümleleri, boşluklara bir veya iki mef'ûl koymak sûretiyle tamamlayınız.

- ٦- أَوْقَدَ الْخَادِمُ ١- سَرَقَ اللَّصُّ
- ٧- افْتَرَسَ الثَّعْلَبُ ٢- ظَنَّ السَّيِّدُ
- ٨- اتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ ٣- جَعَلْتُ الدَّقِيقَ
- ٩- اقْتَلَعَتِ الْعَوَاصِفُ ٤- وَجَدْتُ الشَّجَرَةَ
- ١٠- يَتَجَنَّبُ الْعُقَلَاءُ ٥- أَنْضَجَ الْحَرُّ

11. Aşağıdaki cümleleri, boşluklara bir veya iki mef'ûl koymak sûretiyle, tamamlayınız.

- ٦- أَعَدَّتِ الْأُمُّ ١- جَعَلَ الْعَامِلُ
- ٧- أَغْلَقْتُ ٢- وَجَدَ الْإِنْسَانُ
- ٨- أَغْضَبْتُ ٣- يَزْرَعُ الْفَلَّاحُ
- ٩- مَزَّقْتُ ٤- غَسَلَتِ الْبِنْتُ
- ١٠- أَغْلَنَ الْمَدِيرُ ٥- حَسِبَ الطَّبِيبُ

12. Örnekte olduğu gibi parantez içindeki kelimeleri kullanarak lâzım fiilleri müte'addî fiillere dönüştürünüz.

- المثال: حَضَرَ اللَّصُّ. (الشُّرْطِيُّ) أَحْضَرَ الشُّرْطِيُّ اللَّصَّ.
- (الصَّحِيفَةُ) ١- شَاعَ الْخَبْرُ بَيْنَ النَّاسِ.
- (الدَّوْلَةُ) ٢- قَامَتِ الْمَصَانِعُ فِي الْمَدِينَةِ.
- (الْأُمُّ) ٣- نَامَ الطِّفْلُ فِي سَرِيرِهِ.
- (الصَّبِيُّ) ٤- ضَاعَ الْقَرَشُ.
- (الْمُهَنْدِسُ) ٥- كَمَلَ الْمَشْرُوعُ.

13. Örneklerde olduğu gibi parantez içindeki kelimeleri kullanarak lâzım fiilleri müte‘addî fiillere dönüştürünüz.

المثال ١: صَارَ الْكِتَابُ مَفْهُومًا. (الْمُتَرْجِمُ) صَيَّرَ الْمُتَرْجِمُ الْكِتَابَ مَفْهُومًا.

المثال ٢: انْقَسَمَتِ التُّفَاحَةُ بَيْنَ الْأَبْنَاءِ. (الْأَبُ) فَسَمَ الْأَبُ التُّفَاحَةَ بَيْنَ أَبْنَائِهِ.

١- كَثُرَتِ الْأَسْئَلَةُ. (الطُّلَابُ)

٢- بَانَ الْمَسْأَلَةُ. (الْمُعَلِّمُ)

٣- قَدِمَ الضَّيْفُ إِلَى الْبَيْتِ. (الْعَمُّ)

٤- تَغَيَّرَتْ مَوَاعِيدُ الدِّرَاسَةِ. (الْمُدِيرُ)

٥- تَحَوَّلَ الْمَشْرُوعُ. (الْمُهَنْدِسُ)

14. Aşağıdaki cümlelerdeki müte‘addî fiilleri, örneklerde olduğu gibi gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle lâzım fiillere dönüştürünüz.

المثال ١: كَسَرْتُ الْقَلَمَ. انْكَسَرَ الْقَلَمُ.

المثال ٢: مَلَأْتُ الزُّجَاجَةَ. اِمْتَلَأَتِ الزُّجَاجَةُ.

١- قَطَعَ الصَّبِيُّ الْحَبْلَ.

٢- صَرَفَ الْمُدِيرُ الصَّحَفِيَّيْنَ.

٣- نَصَرَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ.

٤- مَدَّ السَّائِلُ يَدَهُ.

٥- فَتَحَ الْحَارِسُ الْبَابَ.

15. Aşağıdaki cümlelerdeki lâzım fiilleri, örneklerde olduğu gibi gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle müte'addî fiillere dönüştürünüz.

المثال ١ : قَامَ مَحْمُودٌ. قَامَ مَحْمُودٌ بِوُظَيْفَتِهِ.

المثال ٢ : أَتَى الْأُسْتَاذُ. أَتَى الْأُسْتَاذُ بِالْكُتُبِ.

١- مَرَّ الطَّالِبُ.

٢- نَزَلَ الْأَبُ مِنَ الْحَافِلَةِ.

٣- جَاءَ عَلِيٌّ.

٤- ذَهَبَ عَلِيٌّ.

٥- فَازَ الطَّالِبُ.

16. Aşağıdaki cümlelerdeki lâzım fiilleri, örneklerde olduğu gibi gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle müte'addî fiillere dönüştürünüz.

المثال ١ : كَرَّمَ الرَّجُلُ. أَكْرَمَ الرَّجُلُ عَمْرًا.

المثال ٢ : اجْتَمَعَ الْجُنُودُ. جَمَعَ الْقَائِدُ الْجُنُودَ.

١- تَنَزَّلَ الْقُرْآنُ.

٢- اِطْمَأَنَّ الْقَلْبُ.

٣- تَجَوَّرَبَ الْوَلَدُ.

٤- تَدَخَّرَجَ الْحَجَرُ.

٥- اسْتَحْجَرَ الطَّيْنَ.

17. Aşağıdaki cümlelerdeki müte'addî fiilleri, örneklerde olduğu gibi gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle lâzım fiillere dönüştürünüz.

المثال ١: أَتَمَّ الْمُوظَّفُ التَّسْجِيلَ. تَمَّ التَّسْجِيلُ.

المثال ٢: صَحَّحَ الْأُسْتَاذُ الْجَوَابَ. صَحَّ الْجَوَابُ.

١- نَزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ مِنَ السَّمَاءِ.

٢- طَمَأَنَّ ذِكْرُ اللَّهِ الْقَلْبَ.

٣- جَوَرَبَتِ الْأُمُّ الْوَلَدَ.

٤- دَخَرَجَ الْبَنَاءُ الْحَجَرَ.

٥- حَجَّرَ الْحَرُّ الطَّيْنَ.

18. Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz ve fiillerin çeşidini belirtiniz.

جاء عليّ إلى إزمير، ونزل من الطائرة، وركب الحافلة في المطار، وأتى إلى قاعة الخروج وخرج منها، واستقبله صديقُه. وذهب به إلى محطة القطار، وركب القطار، بعد ساعة وصلا إلى منطقة الكلية. وحضر إلى مكتب شؤون الطلاب، وسلّم أوراق التسجيل إلى الموظف. أخذ الموظف الأوراق. وتمّ التسجيل.

19. Aşağıdaki Türkçe cümleleri Arapça'ya aktarınız:

..... Adamı çıkardım.

..... Ziyaretçiyi oturttum.

..... Kitabı kaybettim.

.....	Ali'ye kitap okuttum.
.....	Sa'îd'e ders anlattım.
.....	Ferîd'i ata bindirdim.
.....	Çocuğu ödülle sevindirdim.
.....	Adamı zulümle korkuttum.
.....	Çocuğa Kur'ân'ı ezberlettim.
.....	Deveye odun taşıttım.

20. İ'râb örnekleri:

المثال ١: أَفْهَمْتُ سَعِيدًا الدَّرْسَ.

أَفْهَمْتُ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ، والتَّاءُ: ضميرٌ متصلٌ، مبنيٌّ على الضمِّ في محلِّ رفعٍ؛ لأنَّه فاعلٌ.
 سَعِيدًا: مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.
 الدَّرْسَ: مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

المثال ٢: حَمَلْتُ الْجَمَلَ الْحَطَبَ.

حَمَلْتُ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ، والتَّاءُ: ضميرٌ متصلٌ، مبنيٌّ على الضمِّ في محلِّ رفعٍ؛ لأنَّه فاعلٌ.
 الْجَمَلَ: مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.
 الْحَطَبَ: مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

المثال ٣: إِزْدَادَ عَدَدُ الْمَدَارِسِ.

إِزْدَادَ: فِعْلٌ مَاضٍ، لَازِمٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الظَّاهِرِ.

عَدَدُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ. وَهُوَ مُضَافٌ.

الْمَدَارِسِ: مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ، وَهُوَ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

الْمِثَالُ ٤: فَتَحَتْ الْجَامِعَاتُ أَبْوَابَهَا.

فَتَحَتْ: "فتح" فعل ماضٍ، متعدٍ، مبني على الفتح، والتَّاءُ لِلتَّأْنِيثِ.

الْجَامِعَاتُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

أَبْوَابَهَا: "أبواب" مَفْعُولٌ بِهِ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحِ الظَّاهِرَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ، وَالْهَاءُ

ضَمِيرٌ مَبْنِيٌّ مُتَّصِلٌ فِي مَحَلِّ جَرٍّ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

Aşağıdaki cümleleri i'râb ediniz:

١- أَقَامَتِ الْحُكُومَةُ الْمُسْتَشْفَيَاتِ فِي كُلِّ مَكَانٍ.

٢- وَفَتَحَتْ أَبْوَابَهَا لِعِلَاجِ الْمَوَاطِنِ مَجَّانًا.

٣- وَوَزَعَتِ الْحُكُومَةُ الْأَرْضِيَّ الزَّرَاعِيَّةَ عَلَى الْمَوَاطِنِ.

٤- وَأَنْشَأَتِ الدَّوْلَةُ الْمَصَانِعَ.

٥- يُكْرَمُ الْعَرَبِيُّ الضَّيْفَ.

٦- خَرَجَ الرَّجُلُ.

٧- أَخْرَجْتُ الرَّجُلَ.

٨- أَتَى عَلِيٌّ إِلَى الْبَيْتِ.

٩- أَتَى عَلِيٌّ إِلَى الْبَيْتِ بِالْهَدِيَّةِ.

١٠- قَامَ عَلِيٌّ بِالْوُظَيْفَةِ.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun lâzım fiilleri seçiniz:

- ۱-الكأسُ بالماءِ.
- (A) مَلَأَ (B) اُمْتَلَأَ (C) اُمْلَأَ (D) مَلَّأَ
- ۲-الموظفُ إلى عمله متأخراً.
- (A) واصلَ (B) أوصلَ (C) وصلَ (D) اتَّصلَ
- ۳-خطر الحريقِ.
- (A) ذهبَ (B) أذهبَ (C) ذاهبَ (D) ذهبَ
- ۴-خلقُ المسلمِ.
- (A) حسنَ (B) حسُنَ (C) حَسَنَ (D) حَاسَنَ
- ۵-مقامُ النبيِّ.
- (A) شرفَ (B) شارَفَ (C) شَرُفَ (D) شُرِفَتْ

B-Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun müte'addî fiilleri seçiniz:

- ۱-الطفلُ الزُّجاجَ.
- (A) انكسرَ (B) كسرَ (C) كَسَرَ (D) انكسِرَ
- ۲-اللهُ المؤمنينَ إلى الخيرِ.
- (A) يهتدي (B) اهتدى (C) هُديَ (D) يَهْدِي
- ۳-الصَّحِيفَةُ أخبارَ العُدوانِ.
- (A) نشرتَ (B) نشرَ (C) انتشرتَ (D) انتشرَ
- ۴-اللهُ عُمرَكَ.
- (A) طالَ (B) أُطِيلَ (C) يَطُولُ (D) أطالَ

٥- الأُمُّ ابْنَهَا عَنِ الطَّرِيقِ.

(A) تَبَعْدُ (B) تُبَعْدُ (C) ابْتَعَدَ (D) يَبْتَعِدُ

C- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun lâzım fiilleri seçiniz:

١- الجامعاتُ.

(A) كَثُرَ (B) كُثِرَ (C) كَثُرَتْ (D) كَثَّرَ

٢- الحُكُومَةُ لِتَحْقِيقِ النَّهْضَةِ.

(A) يُسْعَى (B) تُسْعَى (C) يَسْعَى (D) تَسْعَى

٣- الْمُسَافِرُونَ إِلَى بُيُوتِهِمْ.

(A) عَادَ (B) عَادَتْ (C) عَوَّدَ (D) عَوَّدَتْ

٤- الأَعْدَاءُ.

(A) لَا يَنَامُونَ (B) لَا يَنَامُ (C) لَا تُنَامُ (D) لَا يُنَامُ

٥- الْقَائِدُ مُنْتَصِرًا.

(A) رَجَعَتْ (B) رُجِعَ (C) رَجَعَ (D) رَاجَعَ

D- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun lâzım fiilleri seçiniz:

١- الأُمَمُ بِالْعِلْمِ.

(A) يَتَقَدَّمُ (B) تَقَدَّمَ (C) تُتَقَدَّمُ (D) تَتَقَدَّمُ

٢- دَرَجَةُ الْحَرَارَةِ فِي الشِّتَاءِ.

(A) تَنْخَفِضُ (B) يَنْخَفِضُ (C) خَفِضَ (D) خُفِضَ

٣- عَذَابُ الْمُشْرِكِينَ.

(A) يُشْتَدُّ (B) يَشْتَدُّ (C) تَشْتَدُّ (D) تُشْتَدُّ

٤- الْمُحَاسِبُونَ لِمُرَاجَعَةِ الْحِسَابَاتِ.

(A) أُجْتُمِعَ (B) أُجْتُمِعَتْ (C) اجْتَمَعَ (D) اجْتَمَعَتْ

٥- الْمُهَنْدِسَانِ قَبْلَ إِتْمَامِ الْعَمَلِ.

(A) صَرَفَ (B) صَرَفَا (C) انْصَرَفَتْ (D) انْصَرَفَ

E- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun müte‘addî fiilleri seçiniz:

١- الْمَطَرُ الْأَرْضَ حُلَّةً خَضِرَاءَ.

(A) كَسَا (B) كُسِيَ (C) اِكْتَسَى (D) اِنْكَسَى

٢- النَّاسُ الْعَمَلَ مُفِيدًا.

(A) تَعَدُّ (B) يَعُدُّ (C) يُعَدُّ (D) تُعَدُّ

٣- الطُّلَّابُ الْمَسْأَلَةَ سَهْلَةً.

(A) ظَنَّ (B) ظُنَّتْ (C) ظَنَّ (D) ظَنَّتْ

٤- الْإِسْلَامُ الْإِنْسَانَ حُقُوقَهُ.

(A) أُعْطِيَ (B) أُعْطِيتْ (C) أُعْطِيتْ (D) أُعْطِيَ

٥- زَيْدٌ عَمْرًا مَوْجُودًا فِي الْإِمْتِحَانِ.

(A) حَسِبَ (B) حَسِبَتْ (C) حُسِبَ (D) حُسِبَتْ

F. Aşağıdaki cümlelerde harf-i cer ile mute‘addî hale gelen fiili içeren cümleyi seçiniz:

١- (A) أَنْزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ مِنَ السَّمَاءِ. (B) نَزَلَ اللَّهُ الْقُرْآنَ مِنَ السَّمَاءِ.

(C) نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ. (D) تَنَزَّلَ الْقُرْآنُ مِنَ السَّمَاءِ.

٢- (A) أَذْهَبَ اللَّهُ عَنْكُمْ الرَّجْزَ. (B) ذَهَبَ عَلَيَّ جِلْدَ الْكِتَابِ.

(C) ذَهَبَ عَلَيَّ بِالْقَلَمِ إِلَى الْمَدْرَسَةِ. (D) ذَهَبَ عَلَيَّ إِلَى الْمَدْرَسَةِ.

۳- (A) جَاءَ فِي الْجَرِيدَةِ أَنَّ الْجَوَّ سَيَبْرُدُ. (B) جَاءَ عَلَيَّ مِنَ الْبَيْتِ.

(C) جَاءَ عَلَيَّ إِلَى الْبَيْتِ. (D) جَاءَ عَلَيَّ بِالْقَلَمِ.

۴- (A) أَتَى عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِنَ الدَّهْرِ. (B) أَتَى عَلَيَّ إِلَى الْبَيْتِ.

(C) أَتَى عَلَيَّ مِنَ الْبَيْتِ. (D) أَتَى عَلَيَّ بِالْوَلَدِ إِلَى الْبَيْتِ.

5. Müteaddî fiil içeren cümleyi bulunuz:

(A) فَرَّ الْأَسِيرُ مِنَ السِّجْنِ. (B) فَرَّ الْمُؤْمِنُ إِلَى اللَّهِ.

(C) أَفَرَّ الْكَلْبُ الْعَصَافِيرَ. (D) افْتَرَّتْ أَسْنَانُ الْكَلْبِ.

G. Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun fiili seçiniz:

۱-الحرُّ الثمر.

(A) أَنْضَجَ (B) نَضَجَ (C) نَاضَجَ (D) أَنْضَجَتْ

۲-الخادم.

(A) غَاضَبَ (B) أَغْضَبَنِي (C) غَضِبْتَنِي (D) غَاضَبَنِي

۳-الأمُّ الطَّعَامَ.

(A) أَعَدَّ (B) عَدَّ (C) أَعَدَّتْ (D) تَعَدَّدَتْ

۴-الباب.

(A) غَلَقَ (B) غَالَقَ (C) غُلِّقَتْ (D) أَغْلَقْتُ

۵-الخادم النار.

(A) وَقَدَّ (B) أَوْقَدَ (C) وَاقَدَ (D) اتَّقَدَ

H. Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun fiili seçiniz:

۱-الثوب.

(A) مَرَّقْتُ (B) مُرِّقَتْ (C) مَرَّقَ (D) تَمَرَّقَ

٢-الله آدَمَ الأسماء.

(A) عَلِمَ (B) عَالَمَ (C) عَلَّمَ (D) عَلَّمَتِ

٣-العَوَاصِفُ كُلَّ شَيْءٍ.

(A) اِفْتَلَعَتْ (B) اِفْتَلَعَ (C) اُقْلَعَ (D) اِنْقَلَعَتْ

٤-الشَّعْلُبُ الدَّجَاجُ.

(A) فَرَسَتْ (B) فَارَسَ (C) اِفْتَرَسَ (D) اُفْرَسَ

٥-الشَّيْطَانُ فِي صُدُورِ النَّاسِ.

(A) تُوسُوسُ (B) وَسُوسَتْ (C) تَوَسَّوسَتْ (D) يُوسُوسُ

I. Aşağıdaki sorularda lâzım fiil içeren cümleleri seçiniz:

١- (A) بَطَلَ السِّحْرُ وَالسَّاحِرُ. (B) أَبْطَلَ الْكَلَامَ، فَبَطَلَ اِنْسِجَامُهُ.

(C) أَبْطَلَ الْجَيْشُ الْعُدْوَانَ. (D) بَطَلَ الْإِسْلَامُ السِّحْرَ وَالسَّاحِرَ.

٢- (A) فَتَحَ اللهُ عَلَيْنَا أَبْوَابَ الرَّحْمَةِ. (B) فَتَحَ الْمُدِيرُ النَّوَافِدَ.

(C) اِنْفَتَحَ الْبَابُ. (D) اِفْتَتَحَ الْمُصَلِّي صَلَاتَهُ بِالتَّكْبِيرِ.

٣- (A) فَرَجَتِ الدَّوْلَةُ الْأَزْمَةَ. (B) فَرَجَتِ الْحُكُومَةُ الْأَزْمَةَ.

(C) أَفْرَجَ الرَّجُلُ عَنِ الْخَيْلِ. (D) تَفَرَّجَ الْكَرْبُ وَاِنْفَرَجَتِ الْأَزْمَةُ.

٤- (A) أَسْهَلَ الْعِلَاجُ الْبَطْنَ. (B) سَهَّلَ الْأَمْرُ لَزِيدٍ.

(C) سَهَّلَ الْأَسْتَاذُ الْأَسْئَلَةَ. (D) عَلَّمَ الْعَالَمُ حَقِيقَةَ الْمَسْأَلَةِ.

٥- (A) يَسْهِّلُ الْأَمْرَ لِلْمُجْتَهِدِ. (B) أَسْهَلَ الْعِلَاجُ الْبَطْنَ.
(C) سَهَّلَ اللَّهُ الْأَمْرَ. (D) اسْتَسَهَّلَ زَيْدٌ الْأَمْرَ.

İ. Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerle ilgili doğru ifadeyi seçiniz:

١- (١) قَرَّبَ زَيْدٌ مِنْ عَمْرٍو.

(٢) قَرَّبَ الْإِسْلَامُ بَيْنَ النَّاسِ.

(٣) قَرَّبَ إِبْرَاهِيمُ إِسْمَاعِيلَ لِلَّهِ.

(٤) قَارَبَ اللَّهُ بَيْنَ الْأَنْصَارِ وَالْمُهَاجِرِينَ.

(٥) اسْتَقْرَبَ الْجَرِيحُ الْمَوْتَ.

- A) 1 nolu cümledeki fiil lâzım, 2 nolu cümledeki fiil müte'addidir.
B) 3 nolu cümledeki fiil müte'addi, 4 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
C) Bütün cümlelerdeki fiiller lâzımdır.
D) Bütün cümlelerdeki fiiller müte'addîdir.

٢- (١) بَعَدَ الطَّالِبُ عَنِ الْمَدْرَسَةِ.

(٢) لَا يَبْعُدُ أَنْ يَرْسُبَ الْكَسْلَانُ فِي الْإِمْتِحَانِ.

(٣) إِبْتَعَدَ الْمُسَافِرُ.

(٤) تَبَاعَدَ الْمُتَخَاصِمَانِ.

- A) 1 nolu cümledeki fiil lâzım, 2 nolu cümledeki fiil müte'addidir.
B) 3 nolu cümledeki fiil müte'addi, 4 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
C) Bütün cümlelerdeki fiiller lâzımdır.
D) Bütün cümlelerdeki fiiller müte'addîdir.

٣- (١) بَعَدَ زَيْدٌ بِعَمْرٍو عَنِ التَّهْلُكَةِ.

(٢) إِبْتَعَدَ الْمُؤْمِنُ عَنِ الْمُنْكَرِ.

(٣) اسْتَبْعَدَ النَّمْلُ الْحَبَّةَ.

٤) بَاعَدَ السِّحْرُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ.

٥) أَبْعَدَ (بَعَدَ) اللَّهُ الْكَافِرَ عَنِ الْجَنَّةِ.

- A) 1 nolu cümledeki fiil lâzım, 2 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
B) 3 nolu cümledeki fiil müte‘addî, 4 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
C) 4 nolu cümledeki fiil müte‘addî, 5 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
D) 2 nolu cümledeki fiil lâzım, diğer cümlelerdeki fiiller müte‘addîdir.

٤- (١) قَرَّبَ السَّفَرُ مِنْ (إِلَى) الْعَدُوِّ.

(٢) تَقَرَّبَ الطَّالِبُ مِنْ (إِلَى) الْأُسْتَاذِ.

(٣) قَارَبَ زَيْدٌ عَمْرًا.

(٤) تَقَارَبَ الْقَوْمُ.

(٥) قَدْ اقْتَرَبَتِ السَّاعَةُ.

- A) 3 nolu cümledeki fiil müte‘addî, diğer cümlelerdeki fiiller lâzımdır.
B) 3 nolu cümledeki fiil lâzım, 4 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
C) 4 nolu cümledeki fiil müte‘addî, 5 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
D) 1 nolu cümledeki fiil lâzım, 2 nolu cümledeki fiil müte‘addîdir.

٥- (١) صَعِبَ الْأَمْرُ عَلَى زَيْدٍ.

(٢) تَصَعَّبَ الْأَمْرُ عَلَى زَيْدٍ.

(٣) تَصَاعَبَ زَيْدٌ الْأَمْرَ.

(٤) صَعِبَ زَيْدٌ الْأَمْرَ عَلَى عَمْرٍو.

(٥) اسْتَصْعَبَ زَيْدٌ الْأَمْرَ.

- A) 1 nolu cümledeki fiil müte‘addî, 2 nolu cümledeki fiil müteaddidir.
B) 3 nolu cümledeki fiil müte‘addî, 4 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
C) 4 nolu cümledeki fiil lâzım, 5 nolu cümledeki fiil lâzımdır.
D) 1 ve 2 nolu cümledeki fiil lâzım, 3, 4 ve 5 nolu cümledeki fiil müte‘addîdir.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- B	1- C	1- C	1- D	1- A
2- C	2- D	2- D	2- A	2- B
3- A	3- A	3- A	3- B	3- C
4- B	4- D	4- B	4- C	4- D
5- C	5- B	5- C	5- D	5- A
<u>F</u>	<u>G</u>	<u>H</u>	<u>I</u>	<u>İ</u>
1- C	1- A	1- A	1- A	1- A
2- C	2- B	2- C	2- C	2- C
3- D	3- C	3- A	3- D	3- A
4- D	4- D	4- C	4- B	4- A
5- C	5- B	5- D	5- A	5- D

17. ÜNİTE
NÂİB-İ FÂ'İL ve MEÇHÛL FİİL

Dr. Öğr. Üyesi Üzeyir TUNA

نَصَرَ زَيْدٌ عَمْرًا.	نَصِرَ عَمْرٌو.
يَكْتُبُ زَيْدٌ الْخِطَابَ.	يُكْتُبُ الْخِطَابُ.
قَالَ زَيْدٌ الْحَقُّ.	قِيلَ الْحَقُّ.
يَقُولُ زَيْدٌ الْحَقُّ.	يُقَالُ الْحَقُّ.
دَعَا زَيْدٌ عَمْرًا إِلَى الْحَفْلِ.	دُعِيَ عَمْرٌو إِلَى الْحَفْلِ.
يَدْعُو زَيْدٌ عَمْرًا إِلَى الْحَفْلِ.	يُدْعَى عَمْرٌو إِلَى الْحَفْلِ.
شَاهَدَ الْوَلَدُ التِّلْفَازَ.	شُوهِدَ التِّلْفَازُ.
يُشَاهِدُ الْوَلَدُ التِّلْفَازَ.	يُشَاهَدُ التِّلْفَازُ.
اسْتُخْرِجَ زَيْدٌ الْحُكْمَ مِنَ النَّصِّ.	اسْتُخْرِجَ الْحُكْمَ مِنَ النَّصِّ.

AÇIKLAMALAR

Nâib-i fâ'il (sözde özne): Bir cümledeki eylemi yapan bilinmediği zaman cümledeki fâ'il (özne) in yerine geçen öğeye denir. Özneyle birlikte kullanılan fiille ma'lûm fiil denildiği gibi nâib-i fâ'il ile birlikte kullanılan fiille ise meçhûl fiil denir. Ma'lûm yapıli fiil ile fâ'il arasındaki müzekkerlik-müenneslik uyumu meçhûl yapıli fiil ile nâib-i fâ'il arasında da geçerlidir. Meçhûl fiil şu şekilde yapılır:

1. Mâzî ma'lûm fiil, sondan bir önceki harfin harekesinin kesreye, geri kalan önceki harekeli harflerin harekesinin de ötreye dönüştürülmesiyle meçhûl yapılır. Örnek:

[الْوَلَدُ] فاعل "Çocuk camı kırdı" cümlesindeki فاعل كَسَرَ الْوَلَدُ الزُّجَاجَ.

hazfedildiğinde cümlenin yeni hali, كُسِرَ الزُّجَاجُ "Cam kırıldı" şeklinde

olmuştur. ez-zücâc [الزُّجَّاجُ] kelimesi, bir önceki cümlede mef'ûlun bih iken burada nâib-i fâ'il olmuştur.

Sondan bir önceki harf *elif*[ا] ise bu *elif*[ا]ye[ي] ye dönüştürülür. Örnek:

[الْوَلَدُ] "Çocuk gerçeği söyledi" cümlesinde fâil [الْوَلَدُ] hazfedildiğinde cümlenin yeni hâli, قِيلَ الْحَقُّ "Gerçek söylendi" şeklinde olmuştur. el-Hakk [الْحَقُّ] kelimesi, bir önceki cümlede mef'ûlun bih iken burada nâib-i fâ'il olmuştur.

Aksâm-ı seb'aya göre mâzî fiillerin meçhûl yapılması

مِثَال (الْوَاوِي): وَقَفَ / وَقِفَ	سَالِمٌ: كَتَبَ / كُتِبَ
مِثَال (الْيَائِيَّ): يَيْسَ / يُيَسَّ	مَهْمُوز (الفاء): أَخَذَ / أُخِذَ
أَجَوَف (الْوَاوِي): قَالَ / قِيلَ	مَهْمُوز (العين): سَأَلَ / سُئِلَ
أَجَوَف (الْيَائِيَّ): بَاعَ / بِيْعَ	مَهْمُوز (اللام): قَرَأَ / قُرِئَ
نَاقِص (الْوَاوِي): دَعَا / دُعِيَ	مُضَعَّفٌ: مَدَّ / مُدَّ ؛ فَرَّ / فُرِّ مِنْهُ
نَاقِص (الْيَائِيَّ): رَمَى / رُمِيَ	
لَفِيف (مفروق): وَفَى / وَفِيَ	
لَفِيف (مقرون): رَوَى / رُويَ	

2. Ma'lûm müzârî fiil, baştaki (müzâraat harfi) harfin zamme, sondan bir önceki harfin ise fetha yapılmasıyla meçhûl yapılır. Örnek:

يَكْتُبُ الطَّالِبُ الدَّرْسَ "Öğrenci dersi yazıyor" cümlesinde ed- ders [الدَّرْسُ] mef'ûlun bih iken يُكْتُبُ الدَّرْسُ "Ders yazılıyor" cümlesinde nâib-i fâil olur.

Fiilin son harfi veya sondan bir önceki harfi vâv [و] veya ye [ي] ise elif [ا] e dönüştürülür. Örnek:

يَقُولُ الشَّاهِدُ الصِّدْقَ. “Şâhid, doğruyu söylüyor” cümlesinde *es-sıdk* [الصِّدْق] kelimesi mef’ûlun bih iken يُقَالُ الصِّدْقُ “Doğru söyleniyor” cümlesinde nâib-i fâ’il olur.

3. Bir cümledeki mâzî veya müzârî ma’lûm fiil, meçhûl yapılırken cümle yeniden düzenlendiğinde fâ’il hazfedilir ve birden fazla mef’ûl varsa ilk mef’ûl, merfû’ olarak nâib-i fâ’il yapılır, diğerleri olduğu gibi kalır. Örnek:

يَقْرَأُ الطَّالِبُ الدَّرْسَ. Öğrenci dersi okuyor.

يُقْرَأُ الدَّرْسُ. Ders okunuyor.

أَنْبَأْتُ زَيْدًا الْمَعْلَمَ مُسَافِرًا. Öğretmenin yola çıktığını Zeyd’e bildirdim.

أُنْبِئَ زَيْدُ الْمَعْلَمِ مُسَافِرًا. Öğretmenin yola çıktığı Zeyd’e bildirildi.

4. Nâib-i fâ’il, müfred müennes bir isim veya gayr-i âkillerin bir çoğulu olursa meçhûl fiil de müennes yapılır. Örnek:

سُجِّلَتِ الطَّالِبَةُ فِي الْجَامِعَةِ. Kız öğrenci fakülteye kaydedildi.

وُزِّعَتِ الْكُتُبُ عَلَى الطَّلَبَةِ. Kitaplar, öğrencilere dağıtıldı.

Aksâm-ı seb’aya göre müzârî fiillerin meçhûl yapılması:

سَالِمٌ: يَكْتُبُ / يُكْتَبُ	مِثَال (الْوَاوِي): يَقِفُ / يُوقَفُ
مَهْمُوز (الفاء): يَأْخُذُ / يُؤْخَذُ	مِثَال (اليَائِي): يَيْئَسُ / يُؤْسَرُ
مَهْمُوز (العين): يَسْأَلُ / يُسْأَلُ	أَجُوف (الْوَاوِي): يَقُولُ / يُقَالُ
مَهْمُوز (اللام): يَقْرَأُ / يُقْرَأُ	أَجُوف (اليَائِي): يَبِيعُ / يُبَاعُ
مُضَعَّف: يَمُدُّ / يُمَدُّ; يَفْرُ / يُفْرُ مِنْهُ	نَاقِص (الْوَاوِي): يَدْعُو / يُدْعَى
	نَاقِص (اليَائِي): يَرْمِي / يُرْمَى
	لَفِيف (مفروق): يَفِي / يُوفَى
	لَفِيف (مقرون): يَرْوِي / يُرْوَى

Nâib-i fâ’ilin çeşitleri şunlardır:

1. Zâhir/açık isim, örnek:

قُتِلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ. [البروج، ٤/٨٥]

2. Zamîr:

a) Bâriz/açık zamîr, örnek: ضَرَبْتُ “Dövüldüm” cümlesindeki

zammeyle harekeli açık te [ت], bâriz muttasıl bir zamîrdir. Zamm üzere mebnîdir. Nâib-i fâ’il konumunda olduğu için mahallen merfû’dur.

b) Müstetir/gizli zamîr:

Örnek 1: الطَّعَامُ أُكِلَ “Yemek yenildi” cümlesinde الطَّعَامُ kelimesi, mübtedâ; اُكِلَ ise fiil cümlesi biçiminde haberdir. اُكِلَ meçhûl fiilinin kendi içindeki nâib-i fâ’ili gizli هو dir.

Örnek 2: الثَّرْوَةُ نُهَبَتْ “Servet, yağmalandı” cümlesinde الثَّرْوَةُ kelimesi mübtedâ; نُهَبَتْ ise fiil cümlesi biçiminde haberdir. نُهَبَتْ meçhûl fiilinin kendi içindeki nâib-i fâ’ili gizli هي dir. Fiile bitişen sükûn ile harekelenmiş açık te [ت] ise التَّائِيثِ “müenneslik te”sidir.

3. Câr ve mecrûr veya Zarf:

a) Câr ve mecrûr, örnek: ذُهِبَ إِلَى الْمَدْرَسَةِ “Okula gidildi”.

b) Zarf:

b-1)Yer zarfı, örnek: جُلِسَ فَوْقَ الْكُرْسِيِّ “Sandalyeye oturuldu”.

b-2)Zaman zarfı, örnek: حُضِرَ قَبْلَ الظُّهْرِ “Öğleden önce gelindi”.

Not: Nâib-i fail car-mecrûr ya da cümle halinde gelirse fiil daima müfred müzekker olur. Örnek:

سَمِعْتُ أَنَّ فَاطِمَةَ قَدْ نَجَحَتْ فِي الْإِمْتِحَانِ. Fatma’nın imtihanında başarılı olduğunu duydum.

سَمِعَ أَنَّ فَاطِمَةَ قَدْ نَجَحَتْ فِي الْإِمْتِحَانِ. Fatma'nın imtihanında başarılı olduğu duyuldu.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki örneklerdeki gibi aksâm-ı seb'aya göre ma'lûm ve meçhûl fiiller yazınız:

.....		نَصَرَ	نَصَرَ
.....		مَدَّ	مَدَّ
.....		أَكَلَ	أَكَلَ
.....		سَأَلَ	سَأَلَ
.....		قَرَأَ	قَرَأَ
.....		وَقَفَ	وَقَفَ
.....		يَسَرَ	يَسَرَ
.....		قَالَ	قَالَ
.....		بَاعَ	بَاعَ
.....		دَعَا	دَعَا
.....		رَمَى	رَمَى
.....		وَفَى	وَفَى
.....		رَوَى	رَوَى
.....		أَكْرَمَ	أَكْرَمَ
.....		كَرَّمَ	كَرَّمَ
.....		شَاهَدَ	شَاهَدَ
.....		دَخَرَ	دَخَرَ
.....		اسْتَمَعَ	اسْتَمَعَ
.....		اسْتُخْرِجَ	اسْتُخْرِجَ

2- Örnekteki gibi aşağıdaki cümlelerde nâib-i fâ'ili ve türünü ilgili bölüme yazınız:

نَوْعُهُ	نَائِبُ الْفَاعِلِ	الْمِثَالُ:
اسْمٌ ظَاهِرٌ	السُّؤَالُ	سُئِلَ السُّؤَالُ.
.....		١ - الْكَافِرُونَ قُتِلُوا.
.....		٢ - عُرِفَتِ الْحَقِيقَةُ.
.....		٣ - نِيَمَ فِي اللَّيْلِ.
.....		٤ - رُوِيَ الْحَدِيثُ.
.....		٥ - جُلِسَ فَوْقَ الْكُرْسِيِّ.

3- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri meçhûle göre düzenleyip nâib-i fâ'ili ve türünü yazınız:

نَوْعُهُ	الْجُمْلَةُ الْجَدِيدَةُ	نَائِبُ الْفَاعِلِ	الْمِثَالُ:
اسْمٌ ظَاهِرٌ	الدُّنْيَا	تُرِكَتِ الدُّنْيَا	تَرَكَ الرَّاهِدُ الدُّنْيَا
.....			١ - سَرَقَ اللَّصُّ الْمَالَ.
.....			٢ - أَهْدَيْتُكَ قَلَمًا.
.....			٣ - زَرَعَ الْفَلَّاحُونَ حَقْلَيْنِ.
.....			٤ - قَالَ زَيْدٌ الْحَقَّ.

هـ - نَادَى الْمُؤَدِّدُ لِلصَّلَاةِ.

4- Aşağıdaki cümlelerdeki meçhûl fiillerin altını çiziniz:

- 1- نُشِرَتْ كُتُبٌ كَثِيرَةٌ لِلأَدِيبِ.
- 2- يُعْطَفُ عَلَى الْفُقَرَاءِ.
- 3- يُعَدُّ الْمُتَنَبِّي مِنَ الشُّعْرَاءِ الْعَرَبِ الْمَشْهُورِينَ.
- 4- أُغْلِقَتْ أَبْوَابُ الْمَصْنَعِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ.
- 5- تُعْرَفُ الْيَابَانُ بِصِنَاعَةِ السِّيَّارَاتِ.

5- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki meçhûl fiilleri ve nâib-i fâ'illeri belirtiniz:

المِثَالُ: نَائِبُ الْفَاعِلِ الْفِعْلُ الْمَبْنِيُّ لِلْمَجْهُولِ

يُسْتَعْمَلُ	الْمِثْقَابُ	يُسْتَعْمَلُ الْمِثْقَابُ فِي النَّجَارَةِ.
		1- إِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ.
		2- أُقِيمَتْ جَامِعَاتٌ عَدِيدَةٌ فِي إِزْمِيرَ.
		3- يُزَارُ الْمَرِيضُ فِي الْمُسْتَشْفَى.
		4- يُبْعَدُ الطَّالِبَانِ عَنِ الْمَدْرَسَةِ.

5- تُرْسَلُ الرِّسَالُ إِلَى أَنْقَرَةَ.

6- Örnekte olduğu gibi meçhûl fiilin önüne (√) işâreti koymak sûretiyle aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları doldurunuz:

المِثَالُ: الجَاحِظُ بِإِنْتَاكِهِ الْكَثِيرِ.

أ - () عَرَفَ ب - (√) عُرِفَ ج - () عَرِفَ

١- السَّيَّارَةُ فِي الشَّرَكَةِ.

أ - () أَصْلَحَتْ ب - () أَصْلِحَتْ ج - () أَصْلَحَتْ

٢- السَّمَكُ بِأَسْعَارٍ مُرْتَفَعَةٍ.

أ - () يَبِيعُ ب - () يُبِيعُ ج - () يُبَاعُ

٣- الْمُوظَّفُ إِذَا قَصَرَ فِي عَمَلِهِ.

أ - () يُلُومُ ب - () يُلَامُ ج - () يُلِيمُ

٤- الْكِسَائِيُّ مِنْ أَيْمَةِ النَّحْوِ الْعَرَبِيِّ.

أ - () يُعَدُّ ب - () يُعَدُّ ج - () يُعَدُّ

٥- الْأَصْدِقَاءُ إِلَى مَائِدَةِ الطَّعَامِ.

أ - () دَعَا ب - () دُعِيَ ج - () دُعُوا

7- Örneklerde olduğu gibi gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle aşağıdaki cümlelerdeki nâib-i fâ'ili müennese dönüştürünüz:

المِثَالُ ١: أَحْضَرَ الطَّالِبُ لِأَدَاءِ الْإِمْتِحَانِ. أَحْضَرَتِ الطَّالِبَةُ لِأَدَاءِ الْإِمْتِحَانِ.

المِثَالُ ٢: يُتَّهَمُ الطَّالِبُ بِالْكَسَلِ. تُتَّهَمُ الطَّالِبَةُ بِالْكَسَلِ.

1- أُرْسِلَ الْفَائِزُونَ فِي بَعْثَةِ دِرَاسِيَّةٍ.

2- يُدَرَّبُ الْفَلَاحُ عَلَى اسْتِعْمَالِ الْآلَةِ.

3- يُعَالَجُ الْمَرِيضُ فِي الْمُسْتَشْفَى.

4- اُنْتُخِبَ الْمُرَشَّحُ بِأَعْلَيَّةٍ سَاحِقَةٍ.

5- يُسْتَقْبَلُ الْمُدِيرُ اسْتِقْبَالًا حَافِلًا.

8- Örneklerde olduğu gibi gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle aşağıdaki cümlelerdeki ma'lûm mâzî fiilleri meçhûl mâzî fiillere dönüştürünüz:

المِثَالُ ١: اعْتَرَفَ اللَّصُّ بِجَرِيمَتِهِ. اعْتَرَفَ بِالْجَرِيمَةِ.

المِثَالُ ٢: مَدَّ الْمُدِيرُ يَدَهُ لِلتَّسْلِيمِ عَلَى الضَّيْفِ. مَدَّتْ يَدُ الْمُدِيرِ لِلتَّسْلِيمِ عَلَى الضَّيْفِ.

١- دَقَّ الضَّيْفُ جَرَسَ الْبَابِ قَبْلَ الدُّخُولِ.

٢- أَعَدَّ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا لِلْكَفَّارِ فِي الْآخِرَةِ.

٣- أَلَفَ الْعَالَمُ الْاجْتِمَاعِيُّ كِتَابًا فِي أَسْبَابِ الْجَرِيمَةِ.

٤- إِتِّهَمَ الْقَاضِي الشَّاهِدَ بِالْكَذِبِ.

٥- اسْتَعَانَتِ الدَّوْلَةُ بِالْخُبَرَاءِ لِنَفْيِ خُطَّةِ التَّنْمِيَةِ.

9- Örneklerde olduğu gibi gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle aşağıdaki cümlelerdeki ma'lûm müzâri' fiilleri meçhûl müzâri' fiillere dönüştürünüz:

المِثَالُ ١: سَيَدْعُونِي صَدِيقِي إِلَى طَعَامِ الْعِشَاءِ. سَادْعَى إِلَى طَعَامِ الْعِشَاءِ.

المِثَالُ ٢: يَضَعُ الْمُدِيرُ أَنْظَمَةً جَدِيدَةً لِلْعَمَلِ. تَوْضَعُ أَنْظَمَةً جَدِيدَةً لِلْعَمَلِ.

١- يَرُدُّ جَيْشُنَا الْأَعْدَاءَ.

٢- يَقُولُونَ إِنَّ الدَّوْلَةَ غَنِيَّةٌ.

٣- يُقِيمُ الْوَزِيرُ حَفْلَةً لِتَكْرِيمِ الْمُتَفَوِّقِينَ.

٤- يُصَلِّي الْمُسْلِمُ رَكْعَتَيْنِ فِي الْفَجْرِ.

٥- نَسْتَفِيدُ مِنَ الْكُتُبِ الْمَوْجُودَةِ فِي الْمَكْتَبَةِ.

10- Örneklerde olduğu gibi parantez içindeki kelimeleri kullanmak ve gerekli değişiklikleri yapmak sûretiyle aşağıdaki cümlelerdeki meçhûl fiilleri ma'lûm fiillere dönüştürünüz:

المِثَالُ ١: تُنْقَلُ الْفَاكِهَةُ إِلَى السُّوقِ بِالسَّيَّارَةِ. (الْفَلَّاحُ)

يُنْقَلُ الْفَلَّاحُ الْفَاكِهَةَ إِلَى السُّوقِ بِالسَّيَّارَةِ.

المِثَالُ ٢: حُمِلَتِ الْكُتُبُ إِلَى الْبَيْتِ. (الْأُسْتَاذُ)

حَمَلَ الْأُسْتَاذُ الْكُتُبَ إِلَى الْبَيْتِ.

١- يُحَاطُ بِالْأَعْدَاءِ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ. (الْجَيْشُ) :

٢- يُعَلِّمُ الطُّلَّابُ أَسَالِيبَ جَدِيدَةً. (الْمَعْهَدُ) :

٣- شُوهِدَ النَّاسُ فِي الْمَتْحَفِ. (السَّائِحُ) :

٤- أُتْبِعَ نِظَامٌ جَدِيدٌ لِلْإِمْتِحَانَاتِ. (اللَّجْنَةُ) :

٥- تُسْتَخْرَجُ الْمَعَادِنُ مِنْ بَاطِنِ الْأَرْضِ. (الدَّوْلَةُ) :

11- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki ma'lûm müzâri' fiilleri önce nehy-i hâzıra ardından da meçhûle dönüştürünüz:

المِثَالُ ١: تَشْرَبُ الْمَاءَ. لَا تَشْرَبِ الْمَاءَ فَإِنَّهُ لَا يُشْرَبُ.

المِثَالُ ٢: تُكَذِّبُ الْأَطِبَّاءَ. لَا تُكَذِّبِ الْأَطِبَّاءَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذَّبُونَ.

١- تَقُولُ الْكَذِبَ.

- ٢- تُغْلَقُ الأبْوَابُ.
- ٣- تُصَدِّقُ اللَّصِيْنَ.
- ٤- أَنْتَ تُسَاهِمُ فِي الْجَوَابَةِ.
- ٥- تَتَّهِمُ الْأَمْنَاءُ.

12- Aşağıdaki Türkçe cümleleri, harekeli olarak Arapça'ya aktarınız:

- : Fakîrlere yardım edildi.
- : Muhtaçlara yardım eli uzatıldı.
- : Arafat'ta duruldu.
- : Hak söz söylendi.
- : Misâfir yemeğe da'vet edildi.

13- İ'râb örnekleri:

المثال ١: أَكَلَ أَحْمَدُ الْخُبْزَ.

أَكَلَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ لِلْمَعْلُومِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الظَّاهِرِ.

أَحْمَدُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

الْخُبْزَ: مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

المثال ٢: أَكَلَ الْخُبْزَ.

أَكَلَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ لِلْمَجْهُولِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الظَّاهِرِ.

الْخُبْزَ: نَائِبُ الْفَاعِلِ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

Aşağıdaki cümleleri i'râb ediniz:

١- أَخَذَتِ الْمُعَلِّمَةُ الدَّفْترَ مِنَ التِّلْمِيذِ.

٢- أَخَذَ الدَّفْترُ مِنَ التِّلْمِيذِ.

٣- كَسَبَ الفَرِيقُ المُبَارَاةَ فِي آخِرِ لَحْظَةٍ.

٤- كُسِبَتِ المُبَارَاةُ فِي آخِرِ لَحْظَةٍ.

٥- شَرِبَ الدَّوَاءُ.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerdeki ma'lûm fiillerin meçhûle aktarılmış şeklini içeren doğru seçeneği bulunuz:

۱- نَشَرَ الصَّحْفِيُّ الْأَخْبَارَ فِي الصَّحِيفَةِ.

- (A) نُشِرَ الْأَخْبَارُ فِي الصَّحِيفَةِ. (B) نُشِرَتِ الْأَخْبَارُ فِي الصَّحِيفَةِ.
(C) نُشِرَتِ الْأَخْبَارُ فِي الصَّحِيفَةِ. (D) نُشِرَ الصَّحْفِيُّ الْأَخْبَارَ فِي الصَّحِيفَةِ.

۲- رَدَّ الطَّالِبُ عَلَى السُّؤَالِ.

- (A) رُدَّ السُّؤَالُ. (B) رُدَّ عَلَى السُّؤَالِ.
(C) رُدَّتْ عَلَى السُّؤَالِ. (D) رُدُّ عَلَى السُّؤَالِ.

۳- نَصَرَ الصَّادِقُ الصَّدِيقَ عَلَى الْعَدُوِّ.

- (A) نُصِرَ الصَّدِيقُ عَلَى الْعَدُوِّ. (B) نُصِرَ الصَّدِيقَةُ عَلَى الْعَدُوِّ.
(C) نُصِرَ الصَّدِيقُ عَلَى الْعَدُوِّ. (D) نُصِرَا الصَّدِيقُ عَلَى الْعَدُوِّ.

۴- عَقَدَ الْخَلِيفَةُ الْمَأْمُونُ الْمَجَالِسَ الْعِلْمِيَّةَ فِي بَغْدَادَ.

- (A) عُقِدَتِ الْمَجَالِسُ الْعِلْمِيَّةُ فِي بَغْدَادَ.
(B) عُقِدَتِ الْخَلِيفَةُ الْمَجَالِسَ الْعِلْمِيَّةَ فِي بَغْدَادَ.
(C) عُقِدَ الْمَجَالِسُ الْعِلْمِيَّةُ فِي بَغْدَادَ.
(D) عُقِدَ الْمَأْمُونُ الْمَجَالِسَ الْعِلْمِيَّةَ فِي بَغْدَادَ.

۵- جَعَلَ اللَّهُ الْأَرْضَ مَسْكَنًا لِلْإِنْسَانِ.

- (A) جُعِلَ مَسْكَنٌ لِلْإِنْسَانِ. (B) جُعِلَ الْأَرْضُ مَسْكَنًا لِلْإِنْسَانِ.
(C) جُعِلَتْ مَسْكَنٌ لِلْإِنْسَانِ. (D) جُعِلَتِ الْأَرْضُ مَسْكَنًا لِلْإِنْسَانِ.

B- Aşağıdaki cümlelerdeki ma'lûm fiillerin meçhûle aktarılmış şeklini içeren doğru seçeneği bulunuz:

۱- وَقَفَ الطَّالِبُ أَمَامَ الْبَابِ.

- (A) وَقَفَ أَمَامَ الْبَابِ. (B) وَقَفَ أَمَامَ الْبَابِ.
(C) وَقَفَ الْبَابُ. (D) وَقَفَ أَمَامَ الْبَابِ.

۲- قَالَ رَسُولُ اللَّهِ الْقَوْلَ الْحَقُّ.

- (A) قَوْلَ الْقَوْلِ الْحَقُّ. (B) قَوْلَ الْقَوْلِ الْحَقُّ.
(C) قِيلَ الْقَوْلِ الْحَقُّ. (D) قِيلَ الْقَوْلِ الْحَقُّ.

۳- دَعَا صَاحِبُ الْبَيْتِ الضَّيْفَ إِلَى الطَّعَامِ.

- (A) دُعِيَ الضَّيْفُ إِلَى الطَّعَامِ. (B) دُعِيَ الضَّيْفُ إِلَى الطَّعَامِ.
(C) دَعَا الضَّيْفُ إِلَى الطَّعَامِ. (D) دُعِيَ الضَّيْفُ إِلَى الطَّعَامِ.

۴- وَفَى الْعَبْدُ بِعَهْدِ اللَّهِ.

- (A) وَفَى بِعَهْدِ اللَّهِ. (B) وَفَى بِعَهْدِ اللَّهِ.
(C) وَفَوَ بِعَهْدِ اللَّهِ. (D) وَفَوَ بِعَهْدِ اللَّهِ.

۵- رَوَى الرَّاويَ الرَّوَايَةَ.

- (A) رُوِيَ الرَّاويَ الرَّوَايَةَ. (B) رُوِيَ الرَّوَايَةَ.
(C) رُوِيَ الرَّوَايَةَ. (D) رَوَى الرَّوَايَةَ.

C- Aşağıdaki cümlelerdeki ma'lûm fiillerin meçhûle aktarılmış şeklini içeren doğru seçeneği bulunuz:

۱- أُكْرِمَ الْمَأْمُونُ الْعُلَمَاءَ.

- (A) أُكْرِمَ الْعُلَمَاءَ. (B) أُكْرِمَ الْعُلَمَاءَ.
(C) أُكْرِمَتِ الْعُلَمَاءَ. (D) أُكْرِمَتِ الْعُلَمَاءَ.

٢- وَجَّهَ الْمَأْمُونُ عِنَايَةً لِلْعِلْمِ.

- (A) وَجَّهَ عِنَايَتُهُ لِلْعِلْمِ.
(B) وَجَّهَ الْعِلْمُ.
(C) وَجَّهَتْ عِنَايَةً لِلْعِلْمِ.
(D) وَجَّهَ الْمَأْمُونُ.

٣- صَالَحَ الْمَأْمُونُ حَاكِمَ قُبْرُصَ.

- (A) صَوْلَحَ حَاكِمُ قُبْرُصَ.
(B) صَوْلَحَ حَاكِمَ قُبْرُصَ.
(C) صَوْلَحَتْ حَاكِمَ قُبْرُصَ.
(D) صَوْلَحَ حَاكِمَ قُبْرُصَ.

٤- اخْتَبَرَ الْأُسْتَاذُ الطَّالِبَ فِي الصَّفِّ.

- (A) اخْتَبَرَ الطَّالِبُ فِي الصَّفِّ.
(B) اخْتَبَرَ الطَّالِبَ فِي الصَّفِّ.
(C) اخْتَبِرَ الطَّالِبُ فِي الصَّفِّ.
(D) اخْتَبِرَ الطَّالِبَ فِي الصَّفِّ.

٥- اسْتُخْدِمَ الْمَأْمُونُ الْمَنْهَجَ الْعِلْمِيَّ.

- (A) اسْتُخْدِمَ الْمَنْهَجَ الْعِلْمِيَّ.
(B) اسْتُخْدِمَتْ الْمَنْهَجَ الْعِلْمِيَّ.
(C) اسْتُخْدِمَ الْمَنْهَجَ الْعِلْمِيَّ.
(D) اسْتُخْدِمَ الْمَنْهَجَ الْعِلْمِيَّ.

D- Aşağıdaki cümlelerdeki ma'lûm fiillerin meçhûle aktarılmış şeklini içeren doğru seçeneği bulunuz:

١- أَقَامَ الرَّسُولُ الدَّوْلَةَ فِي الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ.

- (A) أُقِيمَتِ الدَّوْلَةُ فِي الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ.
(B) أُقِيمَ الدَّوْلَةُ فِي الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ.
(C) أَقَامَ الدَّوْلَةُ فِي الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ.
(D) أَقَامَتِ الدَّوْلَةُ فِي الْمَدِينَةِ الْمُنَوَّرَةِ.

٢- بَايَعَ الْأَصْحَابُ الرَّسُولَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ.

- (A) بُوِيعَ الرَّسُولُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ. (B) بُوِيعَ الرَّسُولُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ.
(C) بُوِيعَ الرَّسُولُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ. (D) بُوِيعَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ.

٣- اِخْتَارَ أَهْلُ الْقَرْيَةِ عَلِيًّا مُخْتَارًا.

- (A) اِخْتِيرَ أَهْلُ الْقَرْيَةِ عَلِيًّا مُخْتَارًا. (B) اِخْتِيرَ عَلِيٌّ مُخْتَارًا.
(C) اُخْتَارَ عَلِيًّا مُخْتَارًا. (D) اِخْتِيرَ مُخْتَارًا عَلِيًّا.

٤- تَوَفَّى اللَّهُ الْمَأْمُونُ فِي السَّنَةِ الثَّامِنَةِ عَشْرَةَ بَعْدَ الْمِائَتَيْنِ لِلْهِجْرَةِ.

- (A) تَوَفَّى الْمَأْمُونُ فِي السَّنَةِ الثَّامِنَةِ عَشْرَةَ بَعْدَ الْمِائَتَيْنِ لِلْهِجْرَةِ.
(B) تَوَفَّى الْمَأْمُونُ فِي السَّنَةِ الثَّامِنَةِ عَشْرَةَ بَعْدَ الْمِائَتَيْنِ لِلْهِجْرَةِ.
(C) تُوفَّى الْمَأْمُونُ فِي السَّنَةِ الثَّامِنَةِ عَشْرَةَ بَعْدَ الْمِائَتَيْنِ لِلْهِجْرَةِ.
(D) تُوفِّيَ الْمَأْمُونُ فِي السَّنَةِ الثَّامِنَةِ عَشْرَةَ بَعْدَ الْمِائَتَيْنِ لِلْهِجْرَةِ.

٥- اِسْتَشَارَ الرَّئِيسُ مَجْلِسَ الشُّورَى.

- (A) اُسْتُشِيرَ مَجْلِسُ الشُّورَى. (B) اُسْتُشَارَ مَجْلِسُ الشُّورَى.
(C) اِسْتَشَارَ مَجْلِسَ الشُّورَى. (D) اُسْتُشِيرَ الرَّئِيسُ.

E- Aşağıdaki cümlelerdeki nâib-i fâ'ilin türünü gösteren doğru seçeneği bulunuz:

١- نُقِلَ الْخَبْرُ.

- (A) ظَرَفَ (B) مَصْدَرَ
(C) جَارٌّ وَجَرُّور (D) اسْمٌ صَرِيح

٢- سَهَرَتْ لَيْلَةً قَمَرَاءُ.

- (A) ظَرَفَ (B) مَصْنَدَر
(C) جَاؤَ وَجَرُّور (D) اسْمٌ صَرِيح

٣- ذُهِبَ إِلَى مَنْزِلِكَ.

- (A) ظَرَفَ (B) مَصْنَدَر
(C) جَاؤَ وَجَرُّور (D) اسْمٌ صَرِيح

٤- يُفَضَّلُ أَنْ تُعَالَجَ الْأُمُورُ بِدِقَّةٍ.

- (A) ظَرَفَ (B) مَصْنَدَر مُؤَوَّل
(C) جَاؤَ وَجَرُّور (D) اسْمٌ صَرِيح

٥- أُخْبِرْتُ أَنَّ الْمُعَلِّمَ مَرِيضٌ.

- (A) ظَرَفَ (B) مَصْنَدَر مُؤَوَّل
(C) ضَمِيرٌ مُسْتَتِرٌ (D) ضَمِيرٌ بَارِزٌ

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- C	1- A	1- B	1- A	1- D
2- B	2- D	2- C	2- B	2- A
3- C	3- B	3- B	3- B	3- C
4- A	4- A	4- D	4- D	4- B
5- D	5- B	5- C	5- A	5- D

18. ÜNİTE
MEF'ÛLUN BİH SARÎH
MEF'ÛLUN BİH GAYR-İ SARÎH
MEF'ÛLUN FÎH (ZARF-I ZAMAN ve MEKÂN)
Dr. Öğr. Üyesi Üzeyir TUNA

نَظَرْتُ إِلَى الْجَبَلِ.	كَتَبَ الطَّالِبُ الدَّرْسَ.
رَغِبْتُ فِي الْعِلْمِ.	يَفْهَمُ الطَّالِبُ مَعْنَى الْكَلِمَةِ.
رَغِبْتُ عَنِ الْكَسَلِ.	يَتَّبِعُ النَّاسُ عَادَةً خَاصَّةً بِهِمْ.
اعْتَرَضْتُ عَلَى الظَّالِمِينَ.	شَكَرَ الْمُدِيرُ الْحَاضِرِينَ.
سَلَّمْتُ عَلَى الْجَالِسَاتِ.	يُكَافِئُ الْعَمِيدُ الطَّالِبَاتِ.
سَلَّمْتُ عَلَيْهَا صَدِيقَتُهَا.	عَلَيَّ أَعَانَهُ صَدِيقُهُ.
اجْتَمَعْنَا أَمَامَ الْكُلِّيَّةِ.	دَرَسْتُ مَعَ صَدِيقِي نَهَارًا.
نَامَتِ الْقِطَّةُ تَحْتَ الشَّجَرَةِ.	سَافَرَتِ الطَّائِرَةُ لَيْلًا.
تَقِفُ الطُّيُورُ فَوْقَ الْأَشْجَارِ.	تَجْمَعُ النَّمْلَةُ قُوَّتَهَا صَيْفًا.
يَسْبَحُ النَّاسُ فِي الْبَحْرِ.	عَمِلْنَا كُلَّ النَّهَارِ.
يَدْرُسُ عَلَيَّ فِي إِزْمِيرَ.	نَمْنَا قَلِيلًا تِلْكَ اللَّيْلَةَ.
صَلَّيْتُ بِمَسْجِدِ الرَّسُولِ.	أَقَمْتُ فِي مَكَّةَ خَمْسَةَ أَيَّامٍ.

AÇIKLAMALAR

I- Meʼûlun bih sarîh: Fâ'ilin doğrudan etkilediği nesnedir. Meʼûlun bih sarîh daima mansûbdur. Örnek:

كَسَرَ الْوَلَدُ الزُّجَاجَ. “Çocuk **camı** kırdı” cümlesinde, kırma eylemi direkt olarak camın üzerinde vukû‘ bulmuştur. Bu sebeple الزُّجَاجَ kelimesinin cümledeki konumu meʼûlun bih sarîhtir.

Cümle içinde meʼûlun bih sarîh olarak gelen müfred ismin ve cem-i teksîrin nasb alâmeti fetha, müsennâ ismin ve cem-i müzekker-i sâlimin nasb alâmeti ye[ي], cem-i müennes-i sâlimin nasb alâmeti fethanın yerine geçen kesredir.¹⁶

Örnek 1: رَأَى الطَّالِبُ الْمُعَلِّمَ. Öğrenci **öğretmeni** gördü.

Örnek 2: رَأَى الْمُعَلِّمُ الطُّلَّابَ. Öğretmen **öğrencileri** gördü.

Örnek 3: رَأَى الطَّالِبُ الْمُعَلِّمَيْنِ. Öğrenci **ikiöğretmeni** gördü.

Örnek 4: رَأَى الطَّالِبُ الْمُعَلِّمِينَ. Öğrenci **öğretmenleri** gördü.

Örnek 5: رَأَى الطَّالِبُ الْمُعَلِّمَاتِ. Öğrenci **bayanöğretmenleri** gördü.

Bir cümlede meʼûlun bih sarîh aşağıdakilerden birisi olarak gelebilir:
1- Açık isim, örnek:

عَالَجَ الطَّبِيبُ الْمَرِيضَ. Doktor, **hastayı** mu‘âyene etti.

2- Bitişik zamîr, örnek:

أَرْسَلَهُ الْمُعَلِّمُ إِلَى الصَّفِّ. Öğretmen **onu** sınıfa gönderdi.

3- Ayrık zamîr, örnek:

إِيَّاكَ نَعْبُدُ. **Sadece sana** ibâdet ederiz.

4- Müevvel masdar, örnek:

أُحِبُّ أَنْ أُسَافِرَ. **Gitmek** istiyorum.

¹⁶Cem-i müennes-i sâlimin son harfinin harekesi asla fethalı olmaz.

سَمِعْتُ أَنَّكَ غَنِيٌّ. Duydum ki sen zenginsin.

5- İsim cümlesi, örnek:

قَالَ: الْعَدْلُ أَسَاسُ الْمُلْكِ. Dedi ki: Adâlet mülkün temelidir.

6- Fiil cümlesi, örnek:

قَالَ أَدْرُسُ فِي الْكُلِّيَّةِ. Dedi ki: Fakültede okuyorm.

7- Soru ismi, örnek:

مَاذَا تَقْرَأُ? Ne okuyorsun?

8- İsm-i mevsûl, örnek:

رَأَيْتُ مَنْ ذَهَبَ. Giden kimseyi gördüm.

II. Mef'ûlun bih gayr-i sarîh: Lâzım fiiller, ancak nesnesinin başına harf-i cer almak sûretiyle nesne alırlar. Bu durumdaki nesnelere mef'ûlun bih gayr-i sarîh denir. Örnek:

ذَهَبَ الطَّالِبُ بِالْكِتَابِ. Öğrenci kitabı götürdü.

سَلَّمْتُ عَلَى الْمُدِيرِ. Müdüre selâm verdim.

III. Mef'ûlun fih: Fiil cümlesinde fiilin gerçekleştiği zamanı veya yeri bildiren mef'ûllerdir. Zaman veya yer zarfının kullanımıyla olur.

1- Zaman zarfı: Cümledeki fiilin yapılma zamanını gösteren mansûb bir isimdir. Örnek:

أَمْسٍ	الْيَوْمَ	نَهَارًا	لَيْلًا	مَسَاءً	صَبَاحًا
Dün	Bugün	Gündüz	Gece	Akşam	Sabah

Örnek cümleler:

وَصَلْتُ إِلَى الْمَعْهَدِ صَبَاحًا. “Sabahleyin enstitüye vardım”

cümlesinde صَبَاحًا kelimesi zaman zarfıdır. Cümledeki konumu mef'ûlun fihtir ve açık fetha ile mansûbdur.

رَجَعْتُ إِلَى بَيْتِي مَسَاءً. “Akşamleyin evime döndüm”

cümlesinde مَسَاءً kelimesi zaman zarfıdır. Cümledeki konumu mef'ûlun fihtir ve açık fetha ile mansûbdur.

إِنْتَبِهْ لِنَفْسِكَ لَيْلًا وَنَهَارًا. “Gece ve gündüz kendine dikkat et”

cümlesinde لَيْلًا kelimesi zaman zarfıdır. Cümledeki konumu mef'ûlun fihtir ve açık fetha ile mansûbdur. نَهَارًا kelimesi ise لَيْلًا kelimesine ma'tûftur.

“Çocuk dün okula gitti” ذَهَبَ الْوَلَدُ إِلَى الْمَدْرَسَةِ أَمْسٍ.

cümlesinde أَمْسٍ kelimesi zaman zarfıdır. Lâfız olarak kesr üzere mebnîdir.

Ancak cümledeki konumu mef’ûlun fih olduğu için mahallen (konum olarak) mansûbdur.

Zaman zarfından önce kullanılan küll ve ba’z kelimeleri, işâret isimleri ile sayılar zaman zarfı yerine geçer ve “mef’ûlun fih” olarak değerlendirilir. Örnek:

“Bütün gün çalıştık” عَمِلْنَا كُلَّ النَّهَارِ

cümlesinde كُلَّ kelimesi zaman zarfının yerine geçmiş ve “mef’ûlun fih” olmuştur.

“O gece biraz uyuduk” نِمْنَا قَلِيلًا بِئَلَى اللَّيْلَةِ.

cümlesinde بِئَلَى işâret ismi, zaman zarfının yerine geçmiş ve “mef’ûlun fih” olmuştur.

Mekke’de beş gün kaldım. أَقَمْتُ فِي مَكَّةَ خَمْسَةَ أَيَّامٍ.

cümlesinde خَمْسَةَ kelimesi, zaman zarfının yerine geçmiş ve “mef’ûlun fih” olmuştur.

2- Mekân zarfı: Cümledeki fiilin yapılma yerini gösteren mansûb bir isimdir. Örnek:

يَسَارَ	يَمِينَ	تَحْتَ	فَوْقَ	خَلْفَ	أَمَامَ
Solunda	Sağında	Altında	Üstünde	Arkasında	Önünde

Örnek cümleler:

Arabayı evimin önünde durdurdum. أَوْقَفْتُ السَّيَّارَةَ أَمَامَ مَنْزِلِي.

cümlesinde أَمَامَ kelimesi mekân zarfıdır. Muzâf (tamlanan) tır. Cümledeki konumu mef’ûlun fihdir ve açık fetha ile mansûbdur.

İmâmın arkasında namaz kılarız. نُصَلِّي الصَّلَاةَ خَلْفَ الْإِمَامِ.

cümlesinde خَلْفَ kelimesi mekân zarfıdır. Cümledeki konumu mef'ûlun fihtir ve açık fetha ile mansûbdur.

Çokça kullanılan zaman ve mekân zarflarından bazıları şunlardır:

Bazı zaman zarfları:

يَوْمٌ، الْيَوْمُ، دَهْرٌ، سَاعَةٌ، حِينَ، شَهْرٌ، عَامٌ، سَنَةٌ، لَيْلَةٌ، عَشِيَّةٌ، بُكْرَةٌ، سَحَرٌ،
الآنَ، أَبَدًا، أَمْسٍ، عَدَا، أَيَّانَ، آنَاءَ، وَقْتُ، زَمَانٌ، زَمَنٌ، مُدَّةٌ، صَيْفٌ، شِتَاءٌ، رَيْبِعٌ،
خَرِيفٌ، قَبْلُ، بَعْدُ، لَدُنْ، صَبَاحٌ، مَسَاءٌ، ظُهْرٌ، عِشَاءٌ، فَجْرٌ، خِلَالُ، رَيْثَمًا، قَطُّ،
لَمَّا، إِذْ، إِذَا.

Bazı mekân zarfları:

فَوْقُ، تَحْتَ، بَيْنَ، أَمَامَ، قُدَّامَ، خَلْفَ، وَرَاءَ، يَمِينِ، يَسَارِ، شِمَالِ، ثَمَّ، شَرْقِ،
غَرْبِ، جَنُوبِ، حَوْلِ، حَيْثُ، عِنْدَ، لَدَى، وَسَطِ، شَطْرِ، إِزَاءَ، حِذَاءَ، تِلْقَاءَ،
نَحْوِ، خِلَالِ، عَبْرَ، دُونِ، تَجَاهَ، طُولِ، طَوَالَ، بَدَلِ، لَدُنْ، فَرَسَخِ، مِيلِ، بَرِيدِ،
كِيلُومِتر.

ALİŞTIRMALAR

1- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki mef'ûlun bih sarîhleri ilgili alanlara yazınız:

المِثَالُ: مفعول به صريح:

الدَّرْسُ
.....
.....
.....
.....
..... | كَتَبَ الطَّالِبُ الدَّرْسَ.
١ - شَرِبَ الطِّفْلُ اللَّبَنَ.
٢ - حَمَلَ عَلِيٌّ الْحَقِيْبَةَ.
٣ - كَسَرَ الْوَلَدُ الْقَلَمَ.
٤ - مَلَأَ الْخَادِمُ الزُّجَاجَةَ.
٥ - قَطَعَ الصَّبِيُّ الْحَبْلَ. |
|--|--|

2- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki fâ'illeri ve mef'ûlun bih sarîhleri ilgili alanlara yazınız:

<u>مَفْعُولٌ بِهِ صَرِيحٌ</u> بَيْتًا	<u>الْفَاعِلُ</u> عَلِيٌّ	المِثَالُ: اشْتَرَى عَلِيٌّ بَيْتًا.
--	------------------------------	--------------------------------------

.....
.....
.....
..... |
.....
.....
.....
..... | ١ - أَعْلَنْتُ إِسْرَائِيلُ الْحَرْبَ عَلَى فِلَسْطِينَ.
٢ - أَنْشَأَتِ الْجَامِعَةُ كَلِيَّةً لِلطَّبِّ.
٣ - أَقَامَ الْمَعْهَدُ حَفْلَةً لِتَخْرُجِ الطَّلَابِ.
٤ - اخْتَارَ الْأُسْتَاذُ قِصَّةً لَطَّالِبِهِ.
٥ - يَنْتَخِبُ الشَّعْبُ أَعْضَاءَ الْبَرْلَمَانِ. |
|---|---|--|

3- Aşağıdaki cümleleri, parantez içindeki kelimelerden uygun mef'ûlun bih sarîh seçmek sûretiyle tamamlayınız:

١ - عَالَجَ الطَّبِيبُ (الْمَرِيضَ / الْبَابَ / الْحَدِيقَةَ)	٢ - تَعَلَّمَ الطَّالِبُ (الْكِتَابَةَ / الطَّائِرَةَ / الْأَبَ)
٣ - نَظَّفَ الْخَادِمُ (الْعَدْلَ / السَّفَرَ / الْبَيْتَ)	٤ - انْتَخَبَ الْأَعْضَاءُ (الْبَيْتَ / السَّيَارَةَ / الرَّئِيسَ)
٥ - دَخَلَ الْخَلِيفَةُ (الْمَدِينَةَ / الْمَدِينَةَ / الْمَدِينَةَ)	

4- Aşağıdaki cümleleri parantez içindeki kelimelerden uygun mef'ûlun bih sarîhin altını çizerek tamamlayınız:

- ۱- اسْتَقْبَلَ الْقَادَةَ (الْخَلِيفَةُ - الْخَلِيفَةُ) عَلَى حُدُودِ الشَّامِ.
- ۲- زَارَ الْخَلِيفَةُ (مَوْضِعَ - مَوْضِعَ - مَوْضِعَ) الصَّخْرَةَ فِي بَيْتِ الْمَقْدِسِ.
- ۳- بَنَى الْمُسْلِمُونَ (الْمَسْجِدَ - الْمَسْجِدَ - الْمَسْجِدَ) الْأَقْصَى الْمُبَارَكَ.
- ۴- قَدَّمَ مَحْمُودٌ (الْعَصِيرَ - الْعَصِيرَ - الْعَصِيرَ) لِمُصَدِّقِهِ عَلِيٍّ.
- ۵- شَاهَدَ عَلِيٌّ (الْبَوَاخِرَ - الْبَوَاخِرَ - الْبَوَاخِرَ) فِي الْمِينَاءِ.

5- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki nâib-i fâ'illeri mef'ûlun bih sarîhe dönüştürünüz:

المثال ۱: لَا يُوجَدُ فِي بَيْتِ الْحَادِمِ طَاوِلَةٌ. سَيَشْتَرِي الْحَادِمُ طَاوِلَةً.

المثال ۲: لَا يُوجَدُ فِي حَقِيبَةِ الطَّالِبِ قَلَمٌ. سَيَأْخُذُ الطَّالِبُ قَلَمًا.

- ۱- لَا يُوجَدُ فِي عِيَادَةِ الطَّبِيبِ جَرِيدَةٌ.
- ۲- لَا يُوجَدُ فِي غُرْفَةِ الْعَامِلِ فِرَاشٌ.
- ۳- لَا يُوجَدُ عِنْدَ الْمُوظَّفِ سَيَّارَةٌ.
- ۴- لَا يُوجَدُ فِي بَيْتِ الْفَلَّاحِ ثِيَابٌ.
- ۵- لَا يُوجَدُ فِي بَيْتِ الْمُهَنْدِسِ مَكْتَبٌ.

6- Örneklerde olduğu gibi parantez içindeki kelimeleri mef'ûlun bih sarîh yapmak sûretiyle aşağıdaki soruları cevaplayınız:

المثال ۱: مَاذَا يَشْرَبُ عَلِيٌّ؟ (الْقَهْوَةُ) يَشْرَبُ عَلِيٌّ الْقَهْوَةَ.

المثال ۲: مَاذَا يَقْرَأُ الطَّالِبُ؟ (قِصَّةٌ) يَقْرَأُ الطَّالِبُ قِصَّةً.

- ۱- مَاذَا أَدَّى الْمَوْاطِنُ؟ (الْوَاجِبُ)
- ۲- مَنْ اخْتَارَ الْأَعْضَاءُ؟ (الرَّئِيسَ)
- ۳- مَاذَا أَحْضَرَ مُحَمَّدٌ؟ (كِتَابٌ)
- ۴- مَاذَا اشْتَرَى الْجَيْشُ؟ (سِلَاحٌ)
- ۵- مَاذَا أَعْلَنَ الْقَاضِي؟ (الْحُكْمَ)

7- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki mef'ûlun bih sarîhin altını çizerek türünü belirtiniz:

المثال ١: سَمِعَ الْوَلَدُ نَصِيحَةَ أَبِيهِ. اسْمٌ ظَاهِرٌ.

المثال ٢: هَذَاكَ اللَّهُ. ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ.

١- إِيَّاهُمْ نَطْلُبُ.

٢- أُريدُ أَنْ أُسَافِرَ.

٣- اعْلَمْ أَنَّ الْمَوْتَ حَقٌّ.

٤- يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا.

٥- ذَهَبَ صَالِحٌ بِكِتَابِهِ.

8- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki “mef'ûlun bih”lerin altını çiziniz:

المثال ١: شَدَّ الْوَلَدُ الْحَبْلَ.

المثال ٢: شَاهَدْتُ الشَّاكِرَ نِعْمَتَكَ.

١- يُحِبُّ الْمُؤْمِنُ رَبَّهُ.

٢- رَأَيْتُ الْكَاتِبَ فِي الْمَكْتَبَةِ.

٣- أَكْرَمَ الْأَبُ ضَيْفَهُ.

٤- اللَّهُ يَغْفِرُ ذُنُوبَنَا.

٥- اخْتَرِمَ الصَّدِيقَ.

9- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki zarfların altını çizip türünü belirtiniz:

نَوْعُ الظَّرْفِ:

المِثَالُ:

ظَرَفُ زَمَانٍ

أَذْهَبُ إِلَى عَمَلِي صَبَاحًا وَأَعُودُ إِلَى مَنْزِلِي ظَهْرًا.

.....

١- وَقَفَ الْأُسْتَاذُ أَمَامَ السَّبُّورَةِ يَشْرَحُ الدَّرْسَ.

.....

٢- سَكَتَ الرَّجُلُ لَحْظَةً ثُمَّ أَكْمَلَ حَدِيثَهُ.

.....

٣- يَقِفُ الْمُصَلُّونَ خَلْفَ الْإِمَامِ.

.....

٤- اِنْتَظَرْتُ صَدِيقِي سَاعَةً.

.....

٥- تُشْرِقُ الشَّمْسُ نَهَارًا.

10- Aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları parantez içindeki uygun mekân zarflarıyla doldurunuz:

(خَلْفَ - بَيْنَ - شِمَالًا - فَوْقَ - أَمَامَ)

١- وَضَعْتُ الْكِتَابَ الطَّاوِلَةِ.

٢- يَقِفُ الْإِمَامُ الْمُصَلِّينَ.

٣- وَجَدْتُ الرِّسَالَةَ الْأُورَاقِ.

٤- رَأَيْتُ فُنْدُقًا جَدِيدًا الْمَطَارِ.

٥- تَحَرَّكَتِ السَّيَّارَةُ ثُمَّ اصْطَدَمَتْ بِالْحَائِطِ.

11- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları parantez içindeki uygun zaman zarflarıyla doldurunuz:

(دَقِيقَةً - صَيْفًا - لَحْظَةً - سَاعَةً - ظُهُرًا)

المِثَالُ: سَأَسَافِرُ إِلَى بَغْدَادَ غَدًا.

١- تَسْقُطُ الْأَمْطَارُ فِي بَعْضِ الْبِلَادِ.

٢- اِنْتَبَظْتُ خَالِي فِي الْمَطَارِ.

٣- حَلَقَتِ الطَّائِرَةُ ثُمَّ هَبَطَتْ إِلَى أَرْضِ الْمَطَارِ.

٤- وَقَفْتُ أَمَامَ مَكْتَبِ مُدِيرِ الشَّرْكَةِ.

٥- تَحَدَّثْتُ إِلَى صَدِيقِي بِالْهَاتِفِ.

12- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kısmı örneklerde olduğu gibi zarfa dönüştürüp türünü belirtiniz:

نَوْعُ الظَّرْفِ	الْجُمْلَةُ الْجَدِيدَةُ	الْمِثَالَانِ
ظَرْفُ زَمَانٍ	سَأَحْضُرُ إِلَيْكَ مَسَاءً.	أ- سَأَحْضُرُ إِلَيْكَ فِي الْمَسَاءِ.
ظَرْفُ مَكَانٍ	سَارَ الْجُنُودُ جَنُوبًا.	ب- سَارَ الْجُنُودُ نَحْوَ الْجَنُوبِ.
.....		١- وَصَلَتِ الطَّائِرَةُ فِي الظُّهْرِ.
.....		٢- اِتَّجَهَتِ السَّيَّارَةُ نَحْوَ الْيَمِينِ.
.....		٣- هَجَمَ جَيْشُنَا عَلَى الْعَدُوِّ فِي اللَّيْلِ.
.....		٤- تَقَدَّمَ الْجَيْشُ نَحْوَ الشَّرْقِ.
.....		٥- هَرَبَ اللَّصُّ جِهَةَ الْعَرْبِ.

13- Aşağıdaki alıştırmayı örnekteki gibi yapınız:

المثال: الْمُعَلِّمُ: إِسْأَلُ زَمِيلِكَ عَنْ مَكَانِ وَقُوفِ الْمُصَلِّينَ.

ط ١: أَيْنَ يَقِفُ الْمُصَلُّونَ؟ ط ٢: يَقِفُ الْمُصَلُّونَ خَلْفَ الْإِمَامِ.

١- الْمُعَلِّمُ: إِسْأَلُ زَمِيلِكَ عَنْ مَوْعِدِ رُجُوعِهِ إِلَى مَنْزِلِهِ:

ط ١: ط ٢:

٢- الْمُعَلِّمُ: إِسْأَلُ زَمِيلِكَ عَنْ مَكَانِ كُليَّةِ التَّربِيَةِ:

ط ١: ط ٢:

٣- الْمُعَلِّمُ: إِسْأَلُ زَمِيلِكَ عَنْ مَوْعِدِ ذَهَابِهِ إِلَى النَّادِي:

ط ١: ط ٢:

٤- الْمُعَلِّمُ: إِسْأَلُ زَمِيلِكَ عَنْ مَكَانِ سَيَّارَتِهِ:

ط ١: ط ٢:

٥- الْمُعَلِّمُ: إِسْأَلُ زَمِيلِكَ عَنْ مَوْعِدِ سَفَرِ وَالِدِهِ:

ط ١: ط ٢:

14- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki soruları yer veya zaman zarfı içeren uygun cümlelerle cevaplayınız:

الجواب:

سَأَذْهَبُ إِلَى الْكُليَّةِ غَدًا.

.....

.....

.....

.....

.....

المثال:

مَتَى سَتَذْهَبُ إِلَى الْكُليَّةِ؟

١- مَتَى سَتَعُودُ إِلَى بَلَدِكَ؟

٢- مَتَى تَسْتَيْقِظُ مِنَ النَّوْمِ؟

٣- أَيْنَ يَقَعُ جَبَلُ أُحُدٍ؟

٤- أَيْنَ انْتَظَرْتَنِي صَبَاحًا؟

٥- كَمْ سَتَسْتَعْرِقُ الرِّحْلَةَ؟

15- Aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları, parantez içindeki uygun yer ve zaman zarflarıyla doldurunuz:

(سَنَوَاتٍ، خَلْفَ، غَرْبَ، عِنْدَ، أَحْيَانًا)

۱- إِرْزَمِيرُ مَدِينَةُ تُرْكِيَّةٍ تَقَعُ..... الأَنَاضُولِ.

۲- كُلُّنَا نَجْرِي..... الدُّنْيَا وَنُهْمِلُ الآخِرَةَ.

۳- مَكَّنَا يَوْمَيْنِ..... الأَصْدِقَاءِ فِي أَرْزَنْجَانِ.

۴- لَمْ أَزِرِ الأَمَاكِنَ السِّيَاحِيَّةَ فِي الشَّرْقِ مُنْذُ.....

۵- أَرَى صَدِيقِي الْقَدِيمَ عَبْدَ اللَّهِ فِي السُّوقِ.....

16- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki mef'ûlun fihlerin altını çizip türünü belirtiniz:

المِثَالُ ۱: (وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا) . ظَرْفُ زَمَانٍ

المِثَالُ ۲: نَعْتَلِي كُلَّ سَنَةٍ قِمَّةَ جَبَلٍ أُحَدِّدُ. ظَرْفُ زَمَانٍ

۱- اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ.

۲- جُلُوسِي غَدًا فِي الْبَيْتِ يُدْخِلُ الْبَهْجَةَ عَلَى أَطْفَالِي.

۳- أَنَا مُسَافِرٌ إِلَى أَنْقَرَةَ يَوْمَ الْجُمُعَةِ.

۴- أَنْتَ مُتَعَبٌ الْيَوْمَ.

۵- الْمُسْلِمُ حَلِيمٌ عِنْدَ الْغَضَبِ.

17- Aşağıdaki Arapça cümleleri Türkçeye çeviriniz:

- شَدَّ التِّلْمِيذُ الْحَبْلَ.
- سَأَزُورُكَ فِي الْعِيدِ.
- إِيَّاكَ نَعْبُدُ.
- أَحِبُّ أَنْ أَلْعَبَ.
- سَمِعْتُ أَنَّكَ غَنِيٌّ.
- قَالَ أَدْرَسُ فِي الْكُلِّيَّةِ.
- جَعَلْتُهُ يَمْشِي.
- مَاذَا قَرَأْتَ؟
- مَنْ رَأَيْتَ؟
- رَأَيْتُ مَنْ ذَهَبَ.
- الْمَرْحَاضُ خَلْفَ هَذِهِ الْغُرْفَةِ.
- اِنْتَظَرْنَا الْمُفْتِشَ نِصْفَ سَاعَةٍ.
- سَبَحْتُ مَعَ صَدِيقِي فِي الْبَحِيرَةِ.
- نَامَ صَاحِبُ الْبَيْتِ قُرْبَ سَرِيرِ الضَّيْفِ.
- عَطَشَ الْوَلَدُ لَيْلًا فَقَامَ لَشُرْبِ الْمَاءِ.

18- Aşağıdaki Türkçe cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz:

- Muhammed mektup yazdı.
- Muhammed askerin mektubunu okudu.
- Topu atan çocuğu gördüm.
- Annesi onu okula gönderdi.

- Malı sâhibi aldı.
- Yalnızca sana hürmet ederiz.
- Bu gece hep beraber sahura kalktık.
- Sabah ezân vakti topluca namaz kıldık.
- Yaz sıcağına rağmen tüm gün oruç tuttuk.
- Akşamleyin iftarımızı açtık.
- Mahalle câmisinde terâvîh namazı kıldık.
- Terâvîhin ardından dondurma yemeğe gittik.

19- İ'râb örnekleri:

المثال ١: كَتَبَ الطَّالِبُ الرِّسَالَةَ.

كَتَبَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
 الطَّالِبُ: فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
 الرِّسَالَةَ: مَفْعُولٌ بِهِ صَرِيحٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

المثال ٢: رَأَيْتُ الطُّلَّابَ فِي الصَّفِّ.

رَأَيْتُ: "رَأَى" فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ، وَالتَّاءُ: ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ؛ لِأَنَّهُ فَاعِلٌ.
 الطُّلَّابَ: مَفْعُولٌ بِهِ صَرِيحٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.
 فِي: حَرْفُ جَرٍّ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
 الصَّفِّ: مَجْرُورٌ بِحَرْفِ جَرٍّ، وَعَلَامَةُ جَرِّهِ: الْكَسْرَةُ. "فِي الصَّفِّ" فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

المثال ٣: اِطَّلَعَ الطَّالِبُ عَلَى مَنْهَجِ الْأُسْتَاذِ.

إِطَّلَعَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الظَّاهِرِ.
 الطَّالِبُ: فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
 عَلَى: حَرْفُ جَرٍّ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
 مِنْهَجٌ: مَجْرُورٌ بِحَرْفِ جَرٍّ، وَعَلَامَةُ جَرِّهِ: الْكَسْرَةُ. وَهُوَ مُضَافٌ. "منهج": مجرورٌ
 لفظاً منصوبٌ محلاً؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ غَيْرُ صَرِيحٍ.
 الْأُسْتَاذُ: مَجْرُورٌ بِالْكَسْرَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.
 المثل ٤: اسْتَيْقَظَ مُحَمَّدٌ صَبَاحًا.

اسْتَيْقَظَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
 مُحَمَّدٌ: فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
 صَبَاحًا: ظَرْفُ زَمَانٍ، مَفْعُولٌ فِيهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

المثل ٥: تَقَعُ الْكَلْبَةُ قُرْبَ الْمَسْجِدِ.
 تَقَعُ: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
 الْكَلْبَةُ: فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
 قُرْبَ: ظَرْفُ مَكَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ.
 الْمَسْجِدِ: مَجْرُورٌ بِالْكَسْرَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

المثل ٦: لَنْ أَنْسَى نَصَائِحَ النَّبِيِّ طَوَالَ عُمْرِي.
 لَنْ: أَدَاةٌ تَأْكِيدُ تَفِيدُ النَّفْيَ فِي الْمُسْتَقْبَلِ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.

أَنَسَى: فِعْلٌ مُضَارِعٌ، مَنْصُوبٌ بِ"لَنْ"، وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ: الْفَتْحَةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى
الْأَلِفِ الْمُقْصُورَةِ.

نَصَائِحَ: مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ.
النَّبِيِّ: مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ؛ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

طَوَالَ: ظَرَفٌ زَمَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ.

عُمْرِي: مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ؛ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ، وَفِي نَفْسِ الْوَقْتِ هُوَ مُضَافٌ لِيَاءِ
الْمُتَكَلِّمِ. وَالْيَاءُ: مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ؛ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.

Aşağıdaki cümleleri i'râb ediniz:

- ١ - قَرَأْتُ مِنَ الْقُرْآنِ صَفْحَتَيْنِ.
- ٢ - أُيَقِّظُ الْأُسْتَاذَ النَّائِمِينَ.
- ٣ - يُحِبُّ اللَّهُ الصَّالِحَاتِ.
- ٤ - رَأَيْتُهُمْ فِي الصَّفِّ.
- ٥ - إِيَّاكَ نَسْتَعِينُ.
- ٦ - نَزَلْتُ يَوْمًا فِي ضِيَاةِ الْأَمِيرِ.
- ٧ - غَبْتُ عَنِ الْبَلَدِ يَوْمِينَ.
- ٨ - أَقَمْنَا فِي الْمَدِينَةِ سَبْعَةَ أَيَّامٍ.
- ٩ - يَشْتَدُّ الْحَرُّ صَيْفًا.
- ١٠ - اخْتَفَى الْوَلَدُ حُلْفَ الشَّجَرَةِ.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek şekil ve içerik bakımından uygun mef'ûlun bihleri seçiniz:

۱- أَكَلَ الضَّيْفُ

(A) الكتاب (B) فاكهة (C) شارع (D) الحديقة

۲- باعَ التَّاجِرُ

(A) العقل (B) المساواة (C) الثوب (D) السماء

۳- حَلَّ الْأَسْتَاذُ

(A) المطر (B) المشي (C) الرئيس (D) المسألة

۴- زَارَ الْمُهَنْدِسُ

(A) المشروع (B) القصة (C) السماء (D) المسألة

۵- فَتَحَ الْقَائِدُ

(A) بلاد الشام (B) بلاد الشام (C) بلاد الشام (D) بلاد الشام

B- Aşağıdaki cümlelerdeki boşluklara gelebilecek uygun mef'ûlun bihleri seçiniz:

۱- أَلْزَمَ الْمُدْرِبُ مُمَارَسَةَ أَلْعَابٍ مُعَيَّنَةٍ.

(A) اللَّاعِبِينَ (B) اللَّاعِبُونَ (C) اللَّاعِبَانِ (D) الطُّلَّابُ

۲- شَكَرَ الْمُعَلِّمُ الْمُجْتَهِدَاتِ.

(A) التِّلْمِذَاتُ (B) التِّلْمِذَاتِ (C) التِّلْمِذِ (D) التِّلْمِذَةِ

۳- شَاهَدَ الْحَكَمُ يَتَخَاَصِمَانِ أَثْنَاءَ الْمُبَارَاةِ.

(A) اللَّاعِبِينَ (B) اللَّاعِبُونَ (C) اللَّاعِبَيْنِ (D) اللَّاعِبَانِ

۴- كَانَ يَسُوقُ صَاحِبُهَا بِدَقَّةٍ.

(A) السَّيَّارَةُ (B) السَّيَّارَةِ (C) السَّيَّارَتَيْنِ (D) السَّيَّارَةِ

۵- شَكَرَ أَحْمَدُ عَلَى تَشْجِيعِهِمْ.

(A) الْجَمِيعَ (B) الْجَمِيعُ (C) الْجَمِيعِ (D) جَمْعَاءَ

C- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimelerin doğru i'râbını veren seçeneği bulunuz:

١- يُسَاعِدُ الْمُسْلِمُ صَدِيقَهُ الْمُسْلِمَ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الْمُقَدَّرَةِ.

(B) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

(C) مَفْعُولٌ بِهِ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

(D) مَفْعُولٌ بِهِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

٢- اشْتَرَى الْأَبُ الْحِذَاءَيْنِ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ، مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ.

(B) مَفْعُولٌ بِهِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ الظَّاهِرِ.

(C) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ؛ لِأَنَّهُ مُثْنًى.

(D) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

٣- لَا يَحْتَرِمُ بَعْضُ النَّاسِ الصَّائِمِينَ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

(B) مَفْعُولٌ بِهِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الظَّاهِرِ.

(C) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ؛ لِأَنَّهُ مُثْنًى.

(D) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ؛ لِأَنَّهُ جَمْعٌ مُذَكَّرٌ سَالِمٌ.

٤- عَالَجَ الطَّبِيبُ الْمَرِيضَاتِ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ نِيَابَةً عَنِ الْفَتْحَةِ؛ لِأَنَّهُ جَمْعٌ مُؤَنَّثٌ سَالِمٌ.

(B) مَفْعُولٌ بِهِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ الظَّاهِرِ.

(C) مَفْعُولٌ بِهِ، مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ جَمْعٌ مُؤَنَّثٌ سَالِمٌ.

(D) مَفْعُولٌ بِهِ، مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مُفْرَدٌ مُؤَنَّثٌ.

٥- يَحْتَرِمُ الْمُجْتَمَعُ الْمَرْأَةَ الْعَامِلَةَ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

(B) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

(C) حَالٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

(D) تَمْيِيزٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

D- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimelerin doğru i'râbını veren seçeneği bulunuz:

١- اشْتَرَيْتُ هَذَا الْقَلَمَ.

(A) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(B) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(C) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(D) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

٢- أَيْقَظْتُ الَّذِي يَنَامُ.

(A) اِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(B) اِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(C) اِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ الْمُقَدَّرِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(D) اِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

٣- رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ.

(A) ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(B) ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(C) ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ؛ لِأَنَّهُ فَاعِلٌ.

(D) ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ؛ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.
٤- إِيَّاهُمْ نَطْلُبُ.

- (A) ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.
(B) ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.
(C) ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ؛ لِأَنَّهُ مُضَافٌ إِلَيْهِ.
(D) ضَمِيرٌ مُنْفَصِلٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ؛ لِأَنَّهُ فَاعِلٌ.

٥- يَحْسَبَانِ مَا لَهُ أَخْلَدَهُ.

- (A) مَصْدَرٌ مُؤَوَّلٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ تَمْيِيزٌ.
(B) مَصْدَرٌ مُؤَوَّلٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ حَالٌ.
(C) مَصْدَرٌ مُؤَوَّلٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.
(D) مَصْدَرٌ مُؤَوَّلٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

E- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimelerin doğru i'râbını veren seçeneği bulunuz:

١- يَقُولُ أَكَلْتُ طَعَامِي.

- (A) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.
(B) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ.
(C) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.
(D) جُمْلَةٌ فِعْلِيَّةٌ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

٢- ذَهَبَ اللَّهُ بِنُورِهِمْ.

- (A) شِبْهُ جُمْلَةٍ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ غَيْرُ صَرِيحٍ.
(B) شِبْهُ جُمْلَةٍ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(C) شَبَّهَ جُمْلَةً فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.

(D) شَبَّهَ جُمْلَةً فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ صَرِيحٌ.

٣- مَنْ أَرْسَلَتْ إِلَى الْوَظِيفَةِ؟

(A) أَدَاةُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ غَيْرُ صَرِيحٍ.

(B) أَدَاةُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(C) أَدَاةُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ.

(D) أَدَاةُ اسْتِفْهَامٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

٤- أَرْسَلْتُ إِلَى الْوَظِيفَةِ مَنْ يَلِيقُ بِهَا.

(A) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(B) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ.

(C) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(D) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.

٥- يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي الصُّدُورِ.

(A) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ.

(B) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.

(C) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(D) إِسْمٌ مَوْصُولٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

F- Aşağıdaki Arapça cümlelerin en yakın Türkçe karşılıkları seçeneklerden hangisidir?

١- جَلَسْتُ فِي الْغُرْفَةِ سَاعَةً.

A) Odada bir saat oturdum.

B) Odada bir saat kadar oturdum.

C) Odada bir saat oturuldu.

D) Odada bir saat otur.

٢ - اِنْتَظَرْتُ قُدُومَكَ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ.

- A) Gelişini üç gündür bekliyorum.
- B) Gelişini üç gün bekledim.
- C) Gidişini üç gün bekledim.
- D) Üç günden beri gelişimi bekledin.

٣ - وَقَفَ الْأُسْتَاذُ أَمَامَ التَّلَامِيذِ.

- A) Öğrenciler, öğretmenin önünde durdu.
- B) Öğretmen, öğrencilerin önünü kesti.
- C) Öğretmen, öğrencilerin önünde durdu.
- D) Öğretmenin duracağı yer, öğrencilerin önüdür.

٤ - بَعْدَ الْقِطَارِ عَنِّي ذِرَاعَيْنِ.

- A) Tren beni iki zirâ‘ uzaklaştırdı.
- B) Tren bana iki zirâ‘ yaklaştı.
- C) Tren bana iki zirâ‘ uzaktır.
- D) Tren benden iki zirâ‘ uzaklaştı.

٥ - هَضَبْتُ طُلُوعَ الشَّمْسِ.

- A) Güneşin doğuşunda uyandım.
- B) Güneşin batımında uyandım.
- C) Güneşin doğuşunda uyudum.
- D) Güneşin doğuşunda uyanırım.

G- Aşağıdaki Türkçe cümlelerin en yakın Arapça karşılıkları seçeneklerden hangisidir?

1. Üzümlü hasat zamanında seviyorum.

- (A) أَحَبُّ الْعِنَبِ وَقْتُ الْقَطَافِ.
- (B) أُحِبُّ الْعِنَبِ وَقْتُ الْقَطَافِ.
- (C) أَحَبُّ الْعِنَبِ وَقْتُ الْقَطَافِ.
- (D) أُحِبُّ قَطْفَ الْعِنَبِ فِي وَقْتِ مَا.

2. Ev sahibinin seni oturttuğu yerde otur.

- (A) أَجْلِسُ حَيْثُ أَجْلَسَنِي مُضَيِّفِي.
- (B) اجْلِسْ حِينَ أَجْلَسَكَ مُضَيِّفُكَ.

(C) اَجْلِسْ حَيْثُ اَجْلَسَكَ مُضَيِّفُكَ.

(D) اَجْلِسْ حَيْثُ اَطْعَمَكَ مُضَيِّفُكَ.

3. Bu gece Erzurum'a gideceğim ve tam bir ay kalacağım.

(A) سَأُسَافِرُ اللَّيْلَةَ إِلَى أَرْضِ رُومَ وَأُقِيمُ شَهْرَيْنِ كَامِلَيْنِ.

(B) سَأُسَافِرُ اللَّيْلَةَ إِلَى أَرْضِ رُومَ وَأُقِيمُ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ.

(C) سَأُسَافِرُ اللَّيْلَةَ إِلَى أَرْضِ رُومَ وَأُقِيمُ أُسْبُوعًا كَامِلًا.

(D) سَأُسَافِرُ اللَّيْلَةَ إِلَى أَرْضِ رُومَ وَأُقِيمُ شَهْرًا كَامِلًا.

4. İnsan(lar), eskiden ormanların ortasında yaşar, ağaçların üzerinde uyurdu.

(A) كَانَ الْإِنْسَانُ قَدِيمًا يَعِيشُ وَسَطَ الْغَابَاتِ وَيَنَامُ فَوْقَ الْأَشْجَارِ.

(B) كَانَ الْإِنْسَانُ قَدِيمًا يَعِيشُ فَوْقَ الْأَشْجَارِ وَيَنَامُ وَسَطَ الْغَابَاتِ.

(C) كَانَ الْإِنْسَانُ فِي الْبِدَايَةِ يَعِيشُ فِي أَعْمَاقِ الْغَابَاتِ وَيَنَامُ فَوْقَ الْأَشْجَارِ.

(D) كَانَ الْإِنْسَانُ حَالِيًا يَعِيشُ وَسَطَ الْغَابَاتِ وَيَنَامُ فَوْقَ الْأَشْجَارِ.

5. Dün sabahleyin uyandım ve dağdaki evimizin yakınında bulunan bahçeye yöneldim.

(A) سَأَتَّحُضُّ غَدًا فِي الصَّبَاحِ وَأَتَوَجَّهُ إِلَى الْحَدِيقَةِ الْوَاقِعَةِ قُرْبَ بَيْتِنَا فِي الْجَبَلِ.

(B) تَهَضُّتُ الْبَارِحَةَ صَبَاحًا وَتَوَجَّهْتُ إِلَى الْحَدِيقَةِ الْوَاقِعَةِ قُرْبَ بَيْتِنَا فِي الْجَبَلِ.

(C) تَهَضُّتُ الْبَارِحَةَ صَبَاحًا وَتَوَجَّهْتُ إِلَى الْحَدِيقَةِ الْوَاقِعَةِ أَمَامَ بَيْتِنَا فِي الْجَبَلِ.

(D) تَهَضُّتُ الْبَارِحَةَ فِي الضُّحَى وَتَوَجَّهْتُ إِلَى الْحَدِيقَةِ الْوَاقِعَةِ خَلْفَ بَيْتِنَا.

H- Aşağıdaki cümlelerdeki boşluklara gelebilecek en uygun seçenek hangisidir?

١ - أَمْسَكَ الْفَارِسُ بَعْنَانَ جَوَادِهِ وَعَدَا.....

(A) سَاعَةً (B) سَاعَةٍ (C) سَاعَةً (D) سَاعَاتٍ

٢- اِعْتَلَى الرَّحَالَةُ قِمَّةَ الْجَبَلِ وَمَكَثَ هُنَاكَ.....

(A) أَيَّامٍ (B) يَوْمٍ (C) يَوْمٍ (D) يَوْمًا

٣- اخْتَرَقَ السَّهْمُ الْفَضَاءَ الْوَاسِعَ وَاسْتَمَرَّ.....

(A) دَقِيقَةً (B) دَقِيقَةً (C) دَقِيقَةً (D) دَقَائِقُ

٤- تَسْتَمِرُّ الرِّحْلَةُ مِنْ أَفْيُونٍ إِلَى أَنْقَرَةَ.....

(A) ثَلَاثُ سَاعَاتٍ (B) ثَلَاثُ سَاعَاتٍ (C) ثَلَاثُ سَاعَاتٍ (D) ثَلَاثَةُ سَاعَاتٍ

٥- تُرَضِّعُ الْأُمّهَاتُ أَوْلَادَهُنَّ.....

(A) حَوْلًا كَامِلَيْنِ (B) حَوْلَيْنِ كَامِلًا (C) حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ (D) حَوْلَانِ كَامِلَيْنِ

I- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimelerin doğru i'râbını veren seçenek hangisidir?

١- اِنْتَظَرْتُكَ فِي الْمَوْقِفِ قَلِيلًا مِنَ الْوَقْتِ.

(A) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(B) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الْمُقَدَّرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(C) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ صِفَةٌ.

(D) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

٢- زُرْتُ الْمَرِيضَ فِي الْمُسْتَشْفَى.

(A) الْمُسْتَشْفَى: مَجْرُورٌ، وَعَلَامَةُ جَرِّهِ: الْكَسْرَةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

(B) الْمُسْتَشْفَى: مَجْرُورٌ، وَعَلَامَةُ جَرِّهِ: الْكَسْرَةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

(C) الْمُسْتَشْفَى: مَجْرُورٌ، وَعَلَامَةُ جَرِّهِ: الْكَسْرَةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

(D) المُسْتَشْفَى: مَجْرُورٌ، وَعَلَامَةُ جَرِّهِ: الْكَسْرَةُ الْمُقَدَّرَةُ عَلَى آخِرِهِ.

٨

٣- (وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ) .

(A) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(B) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(C) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(D) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

٩

٤- (فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ) .

(A) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(B) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الظَّاهِرِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(C) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(D) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

٥- لَبِثْتُ فِي إِزْمِيرَ سِنِينَ.

(A) ظَرَفُ مَكَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْيَاءِ؛ لِأَنَّهُ جَمْعُ مُذَكَّرٍ سَالِمٍ، وَهُوَ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(B) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مُلْحَقٌ بِجَمْعِ الْمُذَكَّرِ السَّالِمِ، وَهُوَ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(C) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ جَمْعُ مُذَكَّرٍ سَالِمٍ، وَهُوَ مَفْعُولٌ فِيهِ.

18 Bakara 2/191.

19 Bakara 2/144.

(D) ظَرَفُ زَمَانٍ، مَنْصُوبٌ بِإِلْيَاءٍ؛ لِأَنَّهُ مُلْحَقٌ بِجَمْعِ الْمَذْكَرِ السَّالِمِ، وَهُوَ مَفْعُولٌ فِيهِ.

İ- Aşağıdaki cümlelerdeki altı çizili kelimelerin doğru i'râbını veren seçenek hangisidir?

۱- عَمِلْنَا كُلَّ النَّهَارِ.

(A) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ، وَهُوَ مُضَافٌ.

(B) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ.

(C) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ صِفَةٌ، وَهُوَ مُضَافٌ.

(D) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ.

۲- نَمْتُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ.

(A) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(B) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(C) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(D) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.

۳- أَقَمْتُ فِي مَكَّةَ خَمْسَةَ أَيَّامٍ؟

(A) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(B) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

(C) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.

(D) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ غَيْرُ صَرِيحٍ.

۴- إِنْتَظَرْنَا الْأُسْتَاذَ نِصْفَ سَاعَةٍ.

(A) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ، وَهُوَ مُضَافٌ.

- (B) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ، وَهُوَ مُضَافٌ.
- (C) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، وَهُوَ صِفَةٌ.
- (D) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ، وَهُوَ مُضَافٌ.

٥- سَمِعْتُ الْأَخْبَارَ هَذِهِ اللَّيْلَةَ.

- (A) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.
- (B) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْكَسْرِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.
- (C) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.
- (D) اِسْمٌ إِشَارَةٌ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

CEVAP ANAHTARI

A	B	C	D	E
1- B	1- A	1- B	1- C	1- D
2- C	2- B	2- C	2- D	2- A
3- D	3- C	3- D	3- A	3- B
4- A	4- D	4- A	4- B	4- C
5- B	5- A	5- B	5- C	5- D
F	G	H	I	İ
1- A	1- B	1- C	1- D	1- A
2- B	2- C	2- D	2- A	2- B
3- C	3- D	3- A	3- B	3- C
4- D	4- A	4- B	4- C	4- D
5- A	5- B	5- C	5- D	5- A

19. ÜNİTE
MEF'ÛLUN MUTLAK

Dr. Öğr. Üyesi Üzeyir TUNA

لَعِبَ خَالِدٌ لَعِبًا.	أَكَلَ عَلِيٌّ أَكْلَةً.
يَشْرَبُ الطِّفْلُ اللَّبَنَ شُرْبًا.	أَكَلَ عَلِيٌّ أَكْلَتَيْنِ.
يَأْكُلُ الْوَلَدُ الْفَاكِهَةَ أَكْلًا.	أَكَلَ عَلِيٌّ ثَلَاثَ أَكْلَاتٍ.
كَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا.	أَكَلَ عَلِيٌّ أَكْلَاتٍ.
يُسَلِّمُ الْعُلَامَ سَلَامَ الْجُنْدِيِّ.	ضَرَبَنِي ضَرْبَةً.
مَرَّ الْقِطَارُ مَرَّ السَّحَابِ.	ضَرَبْتُهُ ضَرْبَتَيْنِ.
جَرَى خَالِدٌ جَرِيًّا سَرِيعًا.	ضَرَبَنِي ضَرْبَةً شَدِيدَةً.
﴿فَتَوَبُّوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحًا﴾.	ضَرَبْتُهُ ضَرْبَتَيْنِ شَدِيدَتَيْنِ.

AÇIKLAMALAR

Mef'ûlun mutlak, bir cümledeki fiilin anlamını pekiştirmek, türünü belirtmek veya kaç defa yapıldığını göstermek için kullanılan ve fiilin harflerinden türetilen mansûb bir isim (masdar) dir.

Örnek 1: انتَصَرَ الْجَيْشُ انتصارًا “Ordu, kesin bir zafer kazandı” cümlesinde انتصارا masdarı, fiilin anlamını pekiştirmek için gelmiştir.

Örnek 2 a: اعترف الْمُتَّهِمُ بِذَنْهِهِ اعترافًا صريحًا “Zanlı, suçunu açıkça i'tirâf etti” cümlesinde اعترافا masdarı sıfatla desteklendiği için fiilin türünü bildirir.

Örnek 2 b: جلس الطَّالِبُ جُلوسَ الْمُؤَدِّبِ. “Öğrenci, terbiyeli bir şekilde oturdu” cümlesinde جلوس masdarı muzâfun ileyh ile desteklendiği için fiilin türünü bildirir.

Örnek 3: دَقَّتِ السَّاعَةُ دَقَّتَيْنِ. “Saat, iki kez çaldı” cümlesinde دَقَّتَيْنِ

masdarı²⁰ fiilin kaç defa vukû‘ bulduğunu bildirir. Fiilin kaç defa vukû‘ bulduğunu bildirmek için fiilin sülâsî kök harfleri masdar-ı binâ-i merre kalıbı [فَعْلَةٌ]na sokulur.

Mef’ûlun mutlak olarak gelen masdarın yerine geçen/kullanılan kelimeler şunlardır:

1- Masdarın eş anlamlısı, örnek: وَقَفْتُ قِيَامًا yerine وَقَفْتُ وَقُوفًا denilmesi gibi.

2- Verilen fiilin masdarının yerine aynı fiilin farklı bir bâbdaki masdarının veya sülâsî mezîd masdarın yerine direkt sülâsî mücerred masdarının kullanılması, örnek 1: ﴿وَاذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَتَبَتَّلْ إِلَيْهِ تَبْتِيلًا﴾

“Rabbinin adını an ve bütün benliğine O’na yönel²¹âyetinde geçen تَبَتَّلْ fiilinin تَفَعَّلْ bâbındaki masdarı تَبَتَّلْ iken تَفَعَّلْ bâbındaki تَبْتِيلًا biçimindeki masdarının kullanılması gibi.

Örnek 2: اصْطَبَرْتُ صَبْرًا yerine اصْطَبَرْتُ اصْطِبَارًا denilmesi gibi.

3- Masdar olmayıp da masdarla aynı anlamı taşıyan ve harf sayısı bakımından daha az olan ism-i masdarın masdar yerine geçmesi, örnek:

تَكَلَّمَ كَلَامًا yerine تَكَلَّمَ denilmesi gibi.

4- Hazfedilen masdarın sıfatının, masdarın yerine geçmesi, örnek:

اجْتَهَدْتُ اجْتِهَادًا cümlesinde mef’ûlun mutlak iken

كَثِيرًا cümlesinde mefulun mutlak iken.

5- Mef’ûlun mutlakın nev’ini bildiren aynı fiilden türetilmiş masdarın yerine aynı anlamı veren başka bir mastarın kullanılması, örnek:

جَلَسَ الْوَلَدُ جُلُوسَ الْقُرْصَاءِ “Çocuk, bağdaş oturuyuyla oturdu”

cümlesinde جُلُوسَ الْقُرْصَاءِ kelimesi mef’ûlun mutlak iken جُلُوسَ kelimesinin جُلُوسَ yerine kullanılması gibi.

6- Cümlede mef’ûlun mutlak olarak kullanılan masdarın adedini gösteren sayının masdar yerine geçmesi, örnek:

²⁰ Masdar-ı merrenin ikilinin nasb hâli.

²¹ Müzzemmil, 73/8.

إِنْدَارَاتِ cümlesinde إِنْدَارَاتِ kelimesi mef'ûlun mutlak iken, hazfedilip ثَلَاثًا الشكلinde söylenmesi ve ثلاثا kelimesinin mef'ûlun mutlak olması gibi.

7- Cümlede mef'ûlun mutlak olarak kullanılan masdarın nasıl, hangi araç ve vasıta ile gerçekleştiğini gösteren kelime (ism-i âlet, edât veya vâsita) nin mastar yerine geçip mef'ûlun mutlak olması.

Örnek 1:

رَشَقَ الْأَطْفَالُ الْعَدُوَّ رَشَقًا بِالْحِجَارَةِ “Çocuklar, düşmanı taş atarak taşladı” cümlesinde رَشَقًا mef'ûlun mutlak iken hazfedilip رَشَقَ الْأَطْفَالُ الْعَدُوَّ şeklinde söylenmesi ve حجارة nin mef'ûlun mutlak yerine geçmesi gibi.

Örnek 2: ضَرَبَ اللَّاعِبُ الْكُرَةَ ضَرْبًا بِرَأْسِهِ “Oyuncu topa başıyla vurdu”

cümlesinde mef'ûlun mutlak konumundaki ضَرْبًا kelimesinin hazfedilip ضَرَبَ ضَرْبًا şeklinde söylenmesi ve رَأْسًا kelimesinin mef'ûlun mutlak olması gibi.

7- Mef'ûlun mutlak konumundaki masdara muzâf olarak gelen küll ba'z, كُـلٌّ, بعض ve عَيْنٌ kelimelerinin masdar yerine geçmesi, örnek:

كُلٌّ لَا تُسْرِفُ كُلَّ الْإِسْرَافِ yerine لَا تُسْرِفُ كُلَّ الْإِسْرَافِ denilmesi gibi.

بَعْضٌ لَا تُسْرِفُ بَعْضَ السَّعْيِ yerine بَعْضٌ لَا تُسْرِفُ بَعْضَ السَّعْيِ denilmesi gibi.

عَيْنٌ لَا تُسْرِفُ عَيْنَ السُّرُورِ yerine عَيْنٌ لَا تُسْرِفُ عَيْنَ السُّرُورِ denilmesi gibi.

8- Mef'ûlun mutlak konumundaki masdarı işâret eden işâret sıfatının masdar yerine geçmesi, örnek:

عَدَلْتُ ذَلِكَ الْعَدْلَ yerine عَدَلْتُ عَدْلًا denilmesi gibi.

9- Mef'ûlun mutlak konumundaki masdara dönen zamîrin masdar yerine geçmesi, örnek:

اجْتَهَدْتُ اجْتِهَادًا لَمْ يَجْتَهِدْ اجْتِهَادًا غَيْرِي “Benden başkasının çalışmadığı gibi çalıştım” yerine

اجْتَهَدْتُ اجْتِهَادًا لَمْ يَجْتَهِدْ غَيْرِي cümlesinin kullanılması ve burada masdara dönen zamîrin masdar yerine geçip mef'ûlun mutlak olması gibi.

Mef'ûlun mutlakın kendisinden türetildiği fiil, genellikle açıkça zikredilir. Ancak hazfedilmesi de mümkündür. Fiili hazfolmuş semâ'î (duyularak bilinen) mef'ûlun mutlaklara örnek olarak şunlar verilebilir:

Örnek 1:

صَبْرًا فِي مَجَالِ الشَّدَّةِ. “Şiddet anında (çok) sabret”

اصْبِرْ صَبْرًا فِي مَجَالِ الشَّدَّةِ. “Şiddet anında çok sabret” demektir.

Örnek 2:

شُكْرًا “Teşekkür”, aslında أَشْكُرُكَ شُكْرًا “Sana teşekkür ederim” demektir.

Örnek 3:

سُبْحَانَ اللَّهِ “Sübhanellâh” aslında أُسَبِّحُ سُبْحَانَ اللَّهِ “Allâh’ı her türlü eksiklikten tenzîh ederim” demektir.

Yukarıda verilen örnekler dışında şu kelimeler de zikredilebilir:

لَبَّيْتُ لِدَعْوَتِكَ تَلِيَّةً (Davetine uyup) sana geldim.

حَقًّا Gerçekten, hakîkten, doğrusu

جِدًّا Çok

أَيْضًا ...de, da

مَثَلًا Meselâ (misâl veriyorum)

عَفْوَأ Afedersin

رُؤْيَدًا (أَمْهَلُهُمْ رُؤْيَدًا) Yavaş

حَمْدًا (أَحْمَدُ اللَّهَ حَمْدًا) Allâh’a hamd olsun.

هَنِيئًا Âfiyet olsun.

سَمْعًا وَطَاعَةً Severek ve isteyerek

مَرْحَبًا (أَرْحَبُ بِكَ تَرْحِيًّا) Merhaba, hoş geldiniz

حُبًّا وَكَرَامَةً لَكَ (أَفْعَلُ ذَلِكَ حُبًّا وَأُكْرِمُكَ كَرَامَةً لَكَ). Severek, senin hatrına

مَعَادَ اللَّهِ (أَعُوذُ بِاللَّهِ مَعَادًا) Allâh korusun, Allâh’a sığınırım

22 أي: إنْهَالًا قَرِيبًا، أَوْ قَلِيلًا حَتَّى يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ. 17. Târik (86), 17.

ALİŞTIRMALAR

1- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki mef'ûlun mutlakı ve türünü belirtiniz:

المِثَالَانِ:

نَوْعُهُ:

تَأْكِيدُ مَعْنَى الْفِعْلِ

أ- انْتَقَمَ الشَّعْبُ مِنْ أَعْدَائِهِ انْتِقَامًا.

بَيَانُ نَوْعِ الْفِعْلِ

ب- قَرَأَ الطَّالِبُ الدَّرْسَ قِرَاءَةً صَحِيحَةً.

١- أَلْقَى الْإِمَامُ الْخُطْبَةَ الْفَاءَ حَسَنًا.

٢- اسْتَعَدَّ الْجَيْشُ لِقِتَالِ الْعَدُوِّ اسْتِعْدَادًا تَامًا.

٣- جَلَسَ الْمَرِيضُ عَلَى الْكُرْسِيِّ جُلُوسًا.

٤- دَقَّتِ السَّاعَةُ دَقَّتَيْنِ ثُمَّ تَوَقَّفَتْ.

٥- حَجَّ مُحَمَّدٌ الْبَيْتَ الْحَرَامَ حَجَّتَيْنِ.

2- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerdeki mef'ûlun mutlakı ve türünü belirtiniz:

المِثَالَانِ:

نَوْعُهُ:

تَأْكِيدُ مَعْنَى الْفِعْلِ

أ- تُسَبِّحُ الْمَلَائِكَةُ لِلَّهِ تَسْبِيحًا.

بَيَانُ نَوْعِ الْفِعْلِ

ب- حَكَمَ الْقَاضِي عَلَى الْقَاتِلِ حُكْمًا عَادِلًا.

١- حَكَى الْأَبُ لِأَوْلَادِهِ حِكَايَتَيْنِ.

٢- يُحَافِظُ الْمُسْلِمُ عَلَى أَدَاءِ الصَّلَاةِ فِي مَوْعِدِهَا مُحَافَظَةً.

٣- حَلَّ عَصَامُ الْمَسْأَلَةَ حَلًّا صَحِيحًا.

٤- سَرَّ الْفَرِيقُ بِالْفَوْزِ سُورًا عَظِيمًا.

٥- إِنَّ الْمُؤْمِنِينَ يَحْمَدُونَ اللَّهَ حَمْدًا كَثِيرًا.

3- Aşağıdaki cümlelerdeki boşluğu örneklerde olduğu gibi parantez içinden uygun bir fiil koyarak doldurunuz:

(اتَّسَعَتْ - ابْتَعَدَ - نَزَلَ - اتَّبَعَ - أَخْرَجَ - اِخْتَلَفَ - عَبَّرَ)

المِثَالان: أ- اتَّسَعَتْ الفُتُوحَاتُ الْإِسْلَامِيَّةُ فِي عَصْرِ الْأُمَوِيِّينَ اتِّسَاعًا.

ب- ابْتَعَدَ الْأَطْفَالُ عَنِ الْحَرِيقِ ابْتِعَادًا.

۱- اللَّاعِبُونَ إِلَى أَرْضِ الْمَلْعَبِ نُزُولًا.

۲- الْمَرِيضُ إِرْشَادَاتِ الطَّبِيبِ اتِّبَاعًا.

۳- الشُّرْطِيُّ النَّاسَ مِنَ الْمَبْنَى إِخْرَاجًا.

۴- اللَّصَّانِ فِي مَالِ السَّرِقَةِ اخْتِلَافًا كَبِيرًا.

۵- النَّاقِدُ عَنْ رَأْيِهِ فِي الْقِصَّةِ تَغْيِيرًا صَادِقًا.

4- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerden mef'ûlun mutlak içeren cümlelerin önüne (√) işâretini koyunuz:

المِثَالُ (۱) أ - () وَقَفَ الطُّلَّابُ اخْتِرَامًا لِلْمُدَّرِّسِ.

ب - (√) اِحْتَرَمَ الطُّلَّابُ الْمُدَّرِّسَ اخْتِرَامًا.

ج - () وَقَفَ الطُّلَّابُ لِاخْتِرَامِ الْمُدَّرِّسِ.

المِثَالُ (۲) أ - () رَفَعَ اللَّاعِبُونَ أَيْدِيَهُمْ تَحِيَّةً لِلْجُمْهُورِ.

ب - () حَيَّا اللَّاعِبُونَ الْجُمْهُورَ بِأَيْدِيهِمْ.

ج - (√) حَيَّا اللَّاعِبُونَ الْجُمْهُورَ تَحِيَّةً حَارَّةً.

أ - () يُضَاعِفُ الطَّالِبُ جُهُودَهُ اسْتِعْدَادًا لِلِاخْتِبَارِ.

ب - () يَسْتَعِدُّ الطَّالِبُ لِلِاخْتِبَارِ اسْتِعْدَادًا جَيِّدًا.

ج - () يَسْتَعِدُّ الطَّالِبُ لِلِاخْتِبَارِ بِجِدِّ وَاجْتِهَادٍ.

٢) أ - () حَقَّقَ الْمُؤْتَمَرُ السَّلَامَ تَحْقِيقًا.

ب - () وَافَقَ الْمُؤْتَمَرُ عَلَى إِنْهَاءِ الْحَرْبِ تَحْقِيقًا لِلسَّلَامِ.

ج - () وَافَقَ الْمُؤْتَمَرُ عَلَى تَحْقِيقِ السَّلَامِ.

٣) أ - () أَصْدَرَ الْقَاضِي الْحُكْمَ تَأْيِيدًا لِلْعَدَالَةِ.

ب - () أَصْدَرَ الْقَاضِي الْحُكْمَ لِتَأْيِيدِ الْعَدَالَةِ.

ج - () أَيْدَ الْقَاضِي الْعَدَالَةَ تَأْيِيدًا تَامًّا.

٤) أ - () لَمْ يَخْضُرِ الْعُمَالُ إِلَى الْمَصْنَعِ إِضْرَابًا عَنِ الْعَمَلِ.

ب - () أَضْرَبَ الْعُمَالُ عَنِ الْعَمَلِ إِضْرَابًا.

ج - () عَبَّرَ الْعُمَالُ عَنْ إِضْرَابِهِمْ عَنِ الْعَمَلِ.

٥) أ - () عَبَّرَ الْمُدِيرُ لِلْعَامِلِينَ عَنْ إِعْجَابِهِ تَغْيِيرًا.

ب - () شَكَرَ الْمُدِيرُ الْعَامِلِينَ لِلتَّغْيِيرِ عَنْ إِعْجَابِهِ بِجُهْدِهِمْ.

ج - () شَكَرَ الْمُدِيرُ الْعَامِلِينَ تَغْيِيرًا عَنْ إِعْجَابِهِ لِجُهْدِهِمْ.

5- Aşağıdaki boşlukları, örneklerde olduğu gibi parantez içindeki anlamına uygun mef'ûlun mutlak koyarak tamamlayınız:

المِثَالَانِ: أ- يَذْهَبُ الْمُوظَّفُ إِلَى عَمَلِهِ ذَهَابًا. (تأكيد الفعل)

ب- سَجَلْتُ أَسْمَاءَ الْغَائِبِينَ عَنِ الْمُحَاضَرَةِ تَسْجِيلًا. (تأكيد الفعل)

١- سَبَحَ عَصَامٌ فِي الْبَحْرِ (تأكيد الفعل)

٢- انْتَشَرَ الْمَرَضُ فِي الْقَرْيَةِ (بيان النوع)

٣- شَارَكَ الْمُهَنْدِسُونَ فِي الْعَمَلِ (بيان النوع)

٤- حَيَّا الْجُنُودُ الْقَائِدَ (بيان العدد)

٥- أَرْشَدَ الشُّرْطِيُّ السَّائِحَ (بيان العدد)

6- Aşağıdaki sorulara, örneklerde olduğu gibi mef'ûlun mutlak içeren cümlelerle cevap veriniz:

المِثَالان: أ- هَلْ تَقَدَّمَ الْمُوظَّفُ فِي عَمَلِهِ؟ نَعَمْ، تَقَدَّمَ تَقَدُّمًا كَبِيرًا.

ب- هَلْ تَغَيَّرَتْ مَوَاعِيدُ الدِّرَاسَةِ؟ نَعَمْ، تَغَيَّرَتْ تَغْيِيرًا بَسِيطًا.

(١) هَلْ تَطَوَّرَتِ الْبِلَادُ الْعَرَبِيَّةُ فِي السَّنَوَاتِ الْأَخِيرَةِ؟ نَعَمْ،

(٢) هَلْ اعْتَرَضَ الْمُتَّهَمُ عَلَى الْحُكْمِ؟ نَعَمْ،

(٣) هَلْ أُعْجِبَ السَّائِحُ بِالْآثَارِ؟ نَعَمْ،

(٤) هَلْ اكْتَفَتِ الدَّوْلَةُ بِشُرُوتِهَا؟ نَعَمْ،

(٥) هَلْ أَكْرَمَ عَلَيَّ الضَّيْفَ؟ نَعَمْ،

7- Aşağıdaki kelimeleri, örneklerde olduğu gibi mef'ûlun mutlak olacak şekilde anlamlı birer cümle içinde kullanınız:

المِثَالان: أ- (اعْتَدَاءٌ) : اِعْتَدَتْ إِسْرَائِيلُ عَلَى جَنْوِبِ لُبْنَانَ اِعْتِدَاءً وَاسِعًا.

ب- (تَعَاوُنٌ) : تَعَاوَنَ الْمُسْلِمُونَ فِي الْبِرِّ تَعَاوُنًا كَثِيرًا فِي عَهْدِ الرَّسُولِ.

١- (تَصْنِيفٌ) :

٢- (تَرْحِيبٌ) :

٣- (بُكَاءٌ) :

٤- (إِشْرَافٌ) :

٥- (إِخْتِلَافٌ) :

8- Aşağıdaki cümlelerdeki boşlukları, örneklerde olduğu gibi parantez içindeki kelimelerden seçeceğiniz bir mef'ûlun mutlaka doldurunuz:

المِثَالَانِ: أ- جَلَسَ الْمَرِيضُ عَلَى الْكُرْسِيِّ جُلُوسًا (جَالِسًا / جَلَسًا / جُلُوسًا)

ب- جَمَعَ التَّاجِرُ أَمْوَالَهُ جَمْعًا (اجْتِمَاعًا / جَمِيعًا / جَمْعًا)

١- حَرَّكَ اللَّاعِبُ يَدَيْهِ (حَرَكَةً / تَحْرِيكًا / حِرَاكًا)

٢- رَجَعَ الْمُهَاجِرُ إِلَى وَطَنِهِ (إِرْجَاعًا / رِجْعًا / رُجُوعًا)

٣- يَحْفَظُ الْمُسْلِمُ الْقُرْآنَ (مُحَافَظَةً / حِفَافًا / حِفْظًا)

٤- حَكَى الْأَبُ لِأَوْلَادِهِ (حِكَايَتَيْنِ / حَاكِيًا / مَحْكِيًا)

٥- حَبَسَ الْقَاضِي الْمُتَّهَمَ (حَبْسًا / حَابِسًا / مَحْبُوسًا)

9- Aşağıdaki Arapça metni Türkçeye çeviriniz ve mef'ûlun mutlakları gösteriniz:

ازْدَادَتْ حَوَادِثُ السَّيَّارَاتِ اِزْدِيَادًا كَثِيرًا فِي السَّنَوَاتِ الْآخِرَةِ، وَنَتَجَ عَنْ ذَلِكَ وَفَاةُ آلَافِ الْمَوَاطِنِ، فَأَسْرَعَتِ الْحُكُومَةُ إِلَى وَضْعِ قَوَانِينٍ تُنَظِّمُ السَّيْرَ عَلَى الطَّرِيقِ تَنْظِيمًا مُحْكَمًا، وَتَمْنَعُ الشَّرْعَةَ مَنْعًا تَامًّا، وَتُنْذِرُ الْمُخَالَفِينَ إِنْذَارًا شَدِيدًا، وَذَلِكَ فِي مُحَاوَلَةٍ لِلْحِفَافِ عَلَى سَلَامَةِ الْمَوَاطِنِ.

وَشَارَكَتْ وَسَائِلُ الْإِعْلَامِ الْمُخْتَلِفَةُ فِي تَوْعِيَةِ السَّائِقِينَ بِأَنْظِمَةِ السَّيْرِ، وَقَامَتْ أَقْسَامُ الْمُرُورِ بِوَاجِبِهَا، فَأَرْسَلَتْ سَيَّارَاتِ الشُّرْطَةِ تَدُورُ فِي الشُّوَارِعِ دَوْرَتَيْنِ فِي

الصَّبَاحِ وَالْمَسَاءِ لِمُرَاقَبَةِ السَّيْرِ وَتَنْظِيمِهِ. وَقَدْ أَدَّتْ هَذِهِ الْإِجْرَاءَاتُ إِلَى التَّخْفِيفِ مِنَ حَوَادِثِ السَّيْرِ.

10- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapça'ya çeviriniz:

- Aç adam, gerçekten iyi yedi.
- Hırsız, polisten öyle bir kaçtı ki!
- Ona âlim gibi cevap verdi.
- Araba füze gibi fırladı.
- İki kere secde ettim.
- Bakara sûresini defalarca okudum.

11- İ'râb Örnekleri

١ - نَامَ الطِّفْلُ نَوْمًا.

نَامَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ الظَّاهِرِ.
الطِّفْلُ: فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
نَوْمًا: مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ. يُفِيدُ تَأْكِيدَ الْفِعْلِ.

٢ - اعْتَرَضَ الْمُتَّهَمُ عَلَى الْقَرَارِ اعْتِرَاضًا شَدِيدًا.

اعْتَرَضَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
الْمُتَّهَمُ: فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.
عَلَى: حَرْفُ جَرٍّ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.
الْقَرَارُ: اسْمٌ مَجْرُورٌ وَعَلَامَةٌ جَرَّهُ الْكَسْرَةُ.
اعْتِرَاضًا: مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ. يُبَيِّنُ نَوْعَ الْفِعْلِ.

شَدِيدًا: صِفَةٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

٣- أَكَلَ الطِّفْلُ مِنَ الطَّعَامِ أَكْلَةً.

أَكَلَ: فِعْلٌ مَاضٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

الطِّفْلُ: فَاعِلٌ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

مِنْ: حَرْفُ جَرٍّ، مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ.

الطَّعَامُ: مَجْرُورٌ بِحَرْفِ جَرٍّ، وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ.

أَكْلَةً: مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ، يُبَيِّنُ عَدَدَ الْفِعْلِ.

Aşağıdaki cümleleri i'râb ediniz:

١- طَبَعْتُ الْكِتَابَ طَبْعَةً.

٢- قَعَدْتُ جُلُوسًا.

٣- أَعْطَيْتُ الْفَقِيرَ عَطَاءً جَزِيلًا.

٤- نَفَعَهُ النَّصْحُ بَعْضَ النَّفْعِ.

٥- سَرَّنِي رُؤْيُكَ حَقًّا.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerdeki boşluğa gelebilecek uygun kelimeyi seçiniz:

۱- ارْتَفَعَتْ قِيَمَةُ الدُّوَلَارِ.....مَلْحُوظًا.

(A) ارْتِفَاعَاتٍ (B) مُرْتَفِعًا. (C) ارْتِفَاعًا (D) رَافِعًا

۲- انْفَجَرَتِ الْقَنَابِلُ فِي أَرْضِ الْعَدُوِّ.....شَدِيدًا.

(A) انْفِجَارَتَيْنِ (B) مُنْفَجِرًا (C) إلقاء (D) انفجارًا

۳- تُسْتَخْرَجُ الْمَعَادِنُ مِنْ بَاطِنِ الْأَرْضِ.....

(A) اسْتِخْرَاجًا. (B) مُسْتَخْرَجًا. (C) مَحْرَجًا. (D) مُحْرَجًا.

۴- فَهِمْتُ الدَّرْسَ تَامًا.

(A) فَاهِمًا (B) فَهَمًا (C) مُفْهِمًا (D) مُفْهِمًا

۵- هَلْ أَلْغَى الْمُدِيرُ الْقَرَارَ..... تَامًا؟

(A) مُلغيًا (B) مُلغى (C) إلغاء (D) إلغائين

B- Aşağıdaki cümlelerdeki boşluğa gelebilecek uygun mef'ûlun mutlakı gösteren şıkkı seçiniz:

۱- جَنَى الْكَافِرُ عَلَى نَفْسِهِ.....كَبِيرَةً.

(A) جُنُونًا (B) جِنَائَتَيْنِ (C) جَنِينًا (D) جِنَايَةً

۲- حَزَنَتِ الْأُمُّ عَلَى فَقْدِ ابْنِهَا.....شَدِيدًا.

(A) حُزْنًا (B) حَزِينَةً (C) حَزِينًا (D) مَحْزُونًا

۳- يُسَافِرُ عَلَيَّ بِسَيَّارَتِهِ.....طَوِيلًا.

(A) مُسَافِرًا (B) سَفَرًا (C) سُفُورًا (D) سِفْرًا

۴- هَدَّاتِ الْعَاصِفَةُ.....كَامِلًا بَعْدَ سَاعَتَيْنِ.

(A) هَادِيًا (B) هِدَايَةً (C) هُدُوءًا (D) مَهْدِيًّا

٥- أَذَاعَ الْمُدِيرُ الْخَبَرَ.....

(A) إِذَاعَةً (B) مِذْيَاعًا (C) مُذِيعٌ (D) إِذَاعَةٌ

C- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin doğru i'râbını gösteren seçeneği bulunuz:

١- حَفَرَ الْمَزَارِعُ الْأَرْضَ حَفْرَةً.

- (A) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.
(B) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.
(C) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ صِفَةٌ.
(D) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

٢- قَرَأْتُ سُورَةَ الْبَقَرَةِ مَرَّةً.

- (A) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.
(B) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.
(C) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.
(D) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.

٣- قَرَأْتُ سُورَةَ الْبَقَرَةِ عِدَّةَ مَرَّاتٍ.

- (A) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.
(B) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.
(C) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.
(D) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ غَيْرُ صَرِيحٍ.

٤- أَكْرَمْتُ الضَّيْفَ ذَلِكَ الْإِكْرَامَ.

- (A) إِسْمُ إِشَارَةٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.
(B) إِسْمُ إِشَارَةٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.
(C) إِسْمُ إِشَارَةٍ، مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.
(D) إِسْمُ إِشَارَةٍ، مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.

٥- أَسَاعِدُ عَلِيًّا بَعْضَ الْمُسَاعَدَةِ.

- (A) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، وَهُوَ مُضَافٌ.
(B) مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ.
(C) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ فِيهِ.
(D) مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ؛ لِأَنَّهُ مَفْعُولٌ بِهِ.

D- Aşağıdaki şıklarda mef'ûlun mutlak içeren cümleyi seçiniz:

- ١- (A) يُثِيبُ اللَّهُ الْمُسْلِمِينَ الصَّادِقِينَ كُلَّهُمْ.
(B) نَجَّا كُلَّ الْمُسْلِمِينَ الصَّادِقِينَ مِنَ الْهَلَاكِ.
(C) اسْتَمَرَّ الْمُسْلِمُونَ الصَّادِقُونَ كُلَّ حَيَاتِهِمْ فِي عَمَلِ الْخَيْرِ.
(D) يُجَاهِدُ الْمُسْلِمُونَ الصَّادِقُونَ كُلَّ الْجِهَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ.

٢- (A) مَكَثْتُ فِي الْجَامِعَةِ أَرْبَعَ سَنَوَاتٍ.

- (B) مَرَّتْ عَلَى فِي الْجَامِعَةِ أَرْبَعَ سَنَوَاتٍ.
(C) يَقْطُرُ مِنَ الْفَاكِهَةِ عَصِيرُهَا أَرْبَعَ مَرَّاتٍ.

(D) قَضَيْنَا أَرْبَعَ سَنَوَاتٍ فِي الْجَامِعَةِ.

٣- (A) صُمْتُ هَذَا الشَّهْرَ.

(B) انْتَصَرْنَا هَذَا الْإِنْتِصَارَ بِالتَّقْوَى.

(C) مَرَّ هَذَا الشَّهْرُ بِسُرْعَةٍ.

(D) شَرِبْتُ مِنْ هَذَا الْقَطْرِ الْحُلُوِّ.

٤- (A) يَسْتَرِيحُ الْعَامِلُ بَعْضَ الْإِسْتِرَاحَةِ.

(B) جَاءَ بَعْضُ الطُّلَّابِ.

(C) رَأَيْتُ بَعْضَ الطُّلَّابِ.

(D) فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ.

٥- (A) فَرَّ الْجَبَانُ مِنَ الْمَعْرَكَةِ خَوْفًا مِنَ الْمَوْتِ.

(B) خَافَ الْجَبَانُ خَوْفًا شَدِيدًا.

(C) أَزَالَ الْأَبُ خَوْفَ وَلَدِهِ.

(D) خَوْفُ الْمَوْتِ حِسٌّ طَبِيعِيٌّ.

E- Aşağıdaki şıklarda mefûlun mutlakın nâib (yerine geçen) ini içeren cümleyi seçiniz:

١- (A) اذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا.

(B) أَقْدِرُ الْأَصْدِقَاءَ تَقْدِيرًا عَظِيمًا.

(C) طَلَبَ الْمُسْلِمُ مِنَ اللَّهِ الْمَغْفِرَةَ طَلَبًا.

(D) قَفَزَ النَّمْرُ قَفْزًا.

٢- (A) أَجَلَلْتُ الْأَمِيرَ إِجْلَالًا.

(B) يَبْكِي الْوَلَدُ نَحِيبًا.

(C) ﴿وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَى تَكْلِيمًا﴾ [نساء ١٦٤/٤].

(D) تَفَوَّقَ الْمُتَسَابِقُ تَفَوُّقًا كَبِيرًا.

٣- (A) انْطَلَقَتِ السَّيَّارَةُ انْطِلَاقَ السَّهْمِ.

(B) ﴿إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُبِينًا﴾ [الفتح ١/٤٨].

(C) تَكَلَّمَ الْحَطِيبُ كَلَامًا.

(D) ﴿وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى﴾ [الأحزاب ٣٣/٣٣].

٤- (A) أَحْتَرِمُ أَصْدِقَائِي احْتِرَامًا عَظِيمًا.

(B) جَلَدْتُ اللَّصَّ جَلْدَةً.

(C) ﴿وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا﴾ [الأحزاب ٣٣/٧١].

(D) ضَرَبَ الْكُرَةَ رَأْسًا.

٥- (A) اجْتَهِدْ أَيَّ اجْتِهَادٍ.

(B) ﴿كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا﴾ [الفجر ٢١/٨٩].

(C) ﴿إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًّا وَبُسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا﴾ [الواقعة ٥٦/٤، ٥].

(D) رَكَعْتُ رُكْعَةً وَسَجَدْتُ سَجْدَتَيْنِ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- C	1- D	1- A	1- D	1- A
2- D	2- A	2- B	2- C	2- B
3- A	3- B	3- C	3- B	3- C
4- B	4- C	4- D	4- A	4- D
5- C	5- D	5- A	5- B	5- A

20. ÜNİTE MEF'ÛLÜN LİECLİH

Öğr. Gör. Halit ERBOĞA

وَقَفَ الْجُمْهُورُ احْتِرَامًا لِلْعَالِمِ. حضرتُ لِلْأَطْمِئْنَانِ عَلَى صَدِيقِي.
نَظَّمَ الشَّاعِرُ قَصِيدَتَهُ مَدْحًا لِلْأَمِيرِ. يَأْتِي الطَّلَّابُ إِلَى الْكَلِيَّةِ لِلدِّرَاسَةِ.
أَسَامِخُ الصَّدِيقَ حِفَاطًا عَلَى الْمَوَدَّةِ. أَحْتَرِمُكَ لِمُسَاعَدَتِكَ الْمُحْتَاجِينَ.
تَأْنَى الْمُتَسَابِقُ فِي تِلَاوَتِهِ خَشْيَةً/حَشْيَةً الْوُقُوعِ فِي الْخَطَأِ.
يُنْفِقُ الْغَنِيُّ أَمْوَالَهُ ابْتِغَاءً/لَا بُتْغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ.
بَعْضُ النَّاسِ يَتَحَفَّظُ فِي كَلَامِهِ خَشْيَةً/لَحَشْيَةٍ الزَّلَلِ.

AÇIKLAMALAR

MEF'ÛLÜN LİECLİH

Fiilin meydana gelme nedenini açıklamak için zikredilen *mansub masdardır*.

Bu mef'ûle “Mef'ûlün Leh” ve “Mef'ûlün Min-eclih” de denir. "لم" veya

"لِمَاذَا" (niçin) diye başlayan olası bir soruya verilen cevaptır.

Örneğin:

يَتَوَجَّهُ الشَّبَابُ إِلَى الْجَامِعَةِ طَلَبًا لِلْعِلْمِ.

Gençler, ilim tahsili için üniversiteye giderler.

cümlesinde, öğrencilerin üniversiteye gitme nedenleri dile getirilmektedir. Öğrenciler, üniversiteye niçin giderler? Sorusunu sordüğümüzda, cevap “ilim tahsili için” giderler olacaktır.

Mef'ûl Lieclih, izafetten ve التاكيسından soyutlanmış halde mansub olarak gelebildiği gibi, التاكılı veya muzaf olarak da gelebilir. التاكılı veya muzaf olarak da geldiğinde mansub kalması veya başına (لِ - مِنْ - فِي) gibi bir harfi cer getirilmesi caizdir. Örnek:

أُسَامِحُ الصَّدِيقَ حِفَاطًا عَلَى الْمَوَدَّةِ. Sevgisini korumak için dostla hoşgörülü davranırım.

أَتَحَفَّظُ فِي كَلَامِي خَشْيَةَ الزَّلَلِ. Sürçme korkusundan sözüme dikkat ederim.

أَجْلِسُ بَيْنَ الْأَصْدِقَاءِ الصُّلَحِ. Dostlar arasında barışı sağlamak için otururum.

أَجْلِسُ بَيْنَ الْأَصْدِقَاءِ لِلصُّلَحِ. Dostlar arasında barışı sağlamak için otururum.

Yukardaki cümlelerde görüldüğü üzere, birinci cümlede geçen ve mef'ûl lieclih konumunda olan حِفَاطًا masdarı izafetten ve التاكيسından soyutlanmış halde mansub olarak gelmiştir. İkinci cümlede ise mef'ûl lieclih olan خَشْيَةَ masdarı muzaf olarak, üçüncü cümledeki mef'ûl lieclih الصُّلَحِ kelimesi التاكılı olarak ve dördüncü cümlede geçen mef'ûl lieclih لِلصُّلَحِ başında harf-i cerle gelmiştir.

Mef'ûl Lieclihin mansub olarak gelebilmesinin şartları:

1- Mef'ûl Lieclihin Masdar Olması:

وَقَفَ الْجُمْهُورُ احْتِرَامًا لِلْعَالِمِ. Halk, âlime hürmet için ayağa kalktı.

نَظَّمَ الشَّاعِرُ قَصِيدَتَهُ مَدْحًا لِلْأَمِيرِ. Şair, kasidesini emiri övmek için yazdı.

Yukardaki iki cümlede görüldüğü üzere احْتِرَامًا ve مَدْحًا birer masdar olup mansup olarak gelmişlerdir.

2-MasdarınKalbî Olması (fiziksel uzuvlarla olmaması):

Kalbî masdarlar: Yüceltme [إجلال], aşağılama [تحقير], korku [خوف], cesaret [شجاعة], arzu [رغبة], istek [طلب], hayâ [حياء], ilim [علم], cehalet [جهالة] vb. masdarlardır.

Masdar, kalbî fiillerden değilse veya masdar değilse, nasbedilmesi caiz olmaz. Bu durumda masdarın, illet (için) anlamına gelen (لِ - مِنْ - فِي) gibiharf-i cerlerden birisiyle cer edilmesi gerekir.

جِئْتُ إِلَى الْمَصْنَعِ لِلْعَمَلِ. Fakülteye öğrenim için geldim
cümlesinde geçen "لِلْعَمَلِ" kelimesi kalbi bir masdar olmadığından başına (لِ) harf-i cerri gelmiştir.

﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ﴾ [الأنعام، ١٥١/٦] Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin
cümlesinde geçen "إِمْلَاقٍ" kelimesi de aynı şekilde kalbi bir masdar değildir. Bu nedenle başına (مِنْ) harf-i cerri gelmiştir.

﴿وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ﴾ [الرحمن، ١٠/٥٥] Allah, yeri yaratıklar için var etti.

سَافَرْتُ إِلَى إِزْمِيرَ لِلْمَعْرِضِ. Fuar için İzmir'e gittim.

دَخَلْتُ امْرَأَةً النَّارَ فِي هَرَّةٍ. Kadının biri, bir kedi yüzünden cehenneme girdi.

Cümlelerinde geçen الْأَنَامِ، الْمَعْرِضِ، هَرَّةٍ kelimeleri masdar olmadıklarından, başlarına birerharf-i cer gelmiştir.

3-Kalbî Masdar, Zamanı ve Faili bakımından Fiil ile ortak Olmalı:

اغْتَرَبْتُ رَغْبَةً فِي الْعِلْمِ. İlmi arzuladığım için gurbete gittim.

cümlesinde geçen رَغْبَةً masdarı mef'ûlün lieclih olup, zaman ve fail bakımından fiil ile ortaktır. Zira, "arzuladım" ile "gittim" fiillerinin her ikisi

de mazidir. Aynı şekilde, “arzuladım” ile “gittim” fiillerinin fâili de aynıdır. O da fiilin sonuna bitişmiş olan **تُ** zamiridir.

يَـٰرَيْنَ غَدًا **إِنْتَظَرْتُكَ** **حُضُورَكَ** غَدًا. Yarın geleceksin diye bekledim.

cümlesinde geçen "حُضُور" kelimesi de masdardır. Ancak, **إِنْتَظَرْتُ** “bekledim”

fiili geçmiş zaman olmasına karşılık **حُضُور** masdarının zamanı gelecek

zamandır. Bunu da yarın anlamına gelen **غَدًا** kelimesinden anlıyoruz.

Dolayısıyla mef’ûl lieclih konumundaki masdar, gerekli şartları taşımadığından harf-i cerle gelmiştir.

يَـٰرَيْنَ غَدًا **أَحْتَرَمُكَ** **لِمُسَاعَدَتِكَ** **الْمُحْتَاجِينَ**. Yoksullara yardımından dolayı sana saygı duyuyorum

cümlesinde, yardımı yapan ile saygı duyan farklı kişilerdir. Burada masdar, failde ortak olmadığından harf-i cerle gelmiştir. Zira **أَحْتَرَمُكَ** fiilinin faili gizli

zamir olan **أَنَا**dır. **أَنْتَ** zamiridir. **مُسَاعَدَتِكَ** masdarının faili ise **أَنْتَ** zamiridir.

Not : 1- Mef’ûl Lieclih, başında herhangi bir harf-i cer olmadan gelirse ona “Mef’ûlün Lieclih Sarîh” denir. Şayet başında harf-i cer bulunursa, buna da “Mef’ûlün Lieclih Gayr-ı Sarîh” denir.

2- Mef’ûlün Lieclih nadiren hazfedilebilir. Ancak bu durumda kendisine delalet eden bir sözün bulunması koşuluyla caizdir. Bu hazif daha çok **أَنْ** muzari fiilden oluşan müevvel masdardan önce olur.

﴿يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ أَنْ تَضِلُّوا﴾

Âyet-i Kerîmede **أَنْ تَضِلُّوا** müevvel masdarından önce Mef’ûl Lieclih

hazfedilmiştir. Bunun takdiri **حَشِيَّةٌ أَنْ تَضِلُّوا** şeklindedir.

ALIŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki metni okuyup tercüme ettikten sonra, metinde geçen mef'ûl lieclihlerin altını çiziniz.

دورُ الشَّبابِ في بناءِ الوطنِ

يَتَوَجَّهُ الشَّابُّ إِلَى الْجَامِعَةِ طَلَبًا لِلْعِلْمِ، وَيَعْمَلُونَ بِحِدِّ وَاجْتِهَادٍ سَعْيًا إِلَى النَّجَاحِ، حَتَّى إِذَا مَا تَحَقَّقَ لَهُمْ ذَلِكَ وَتَخَرَّجُوا فِي الْجَامِعَةِ بَدَأَتْ مَرْحَلَةٌ جَدِيدَةٌ يُوَاصِلُونَ فِيهَا كِفَاحَهُمْ لِلْأُطْمِئْنَانِ عَلَى الْمُسْتَقْبَلِ وَإِعْدَادِ أَنْفُسِهِمْ لِتَحْمُلِ مَسْئُولِيَةِ الْحَيَاةِ.

وَيُؤَدِّي الشَّابُّ وَاجِبَهُمْ نَحْوَ اللَّهِ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِهِ وَيَتَسَلَّحُونَ بِالْإِيمَانِ وَالْعِلْمِ لِبِنَاءِ وَطَنِهِمْ وَرَفْعَةِ شَأْنِهِ وَحِمَايَتِهِ مِنَ الْأَعْدَاءِ.

فَإِلَى مَزِيدٍ مِنَ الْجُهْدِ وَالْعَمَلِ أَتِيهَا الشَّابُّ! فَإِنَّ الْوَطْنَ يَنْتَظِرُكُمْ، وَهُوَ بِحَاجَةٍ إِلَى جُهُودِكُمْ.

2- Aşağıdaki A sütündeki ifadeleri B sütündeki ifadelerle Mef'ûl Lieclih içeren cümle oluşturacak şekilde eşleştiriniz.

المَجْمُوعَةُ (ب)

المَجْمُوعَةُ (أ)

لَأَتَمَتَّعَ بِهَوَائِهَا الْجَمِيلِ.

١- نَزَلَ الشَّابُّ فِي الْمَاءِ

لَا نَتَخَابُ أَعْضَاءَ الْبَرِّ لَمَانَ.

٢- يَتَصَدَّقُ الْمُسْلِمُ عَلَى الْمُحْتَاجِينَ

طَلَبًا الْأَجْرَ مِنَ اللَّهِ.

٣- أَسَافَرُ إِلَى أَرْضِ رُومَ فِي الصَّيْفِ

لِإِنْقَاذِ الْغَرِيقِ.

٤- جَلَسَ الْمَسَافِرُ فِي صَالَةِ الْمَطَارِ

أَنْتَظَرًا لِمَوْعِدِ السَّفَرِ.

٥- يَتَوَجَّهُ النَّاسُ غَدًا

3- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde bulunan, mansub ve mecrur mef'ûl lieclihleri bulup i'rab alâmetlerini yazınız.

العلامة الإعرابية

الجملة

التَّصَبُّ بِالْفَتْحَةِ

المثال: وقف الطلابُ احترامًا للمدرِّس.

١- تَمْنَحُ الحكومةُ المزارعينَ قُرُوضًا مُسَاعَدَةً لَهُمْ.

.....

٢- يَقِفُ الجنودُ على حُدُودِ الوَطَنِ حِمَايَةً لَهُ.

.....

٣- يُكَنِّزُ الطَّبِيبُ مِنْ زِيَارَةِ الْمَرِيضِ لِلأَطْمِئْنَانِ عَلَيْهِ.

.....

٤- تُعَاقِبُ الدَّوْلَةُ الْمُذْنِبَ لِمَنْعِ انْتِشَارِ الْجَرِيْمَةِ.

.....

٥- سَافَرْتُ إِلَى إِسْطَنْبُولَ لَطَلَبِ الاسْتِشْفَاءِ.

.....

٦- الْمَعْلَمُ مُحْتَرَمٌ نَظَرًا لِعَطَائِهِ.

.....

٧- أَتَنَزَّهُ طَلَبَ الرَّاحَةِ.

.....

٨- نَسَأَلُ الْحَبِيرَ قَصْدَ الاسْتِزْشَادِ.

.....

4- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde bulunan mef'ûl lieclihleri bulup türlerini yazınız.

نوع المفعول لأجله

الأمثلة

مَنْصُوبٌ

١: يَجْتَمِعُ الْوُفْدَانِ حَالًا لِلْخِلَافَاتِ بَيْنَ بِلَدَيْهِمَا.

مُضَافٌ مَنْصُوبٌ

٢: نَسَأَلُ الْعُلَمَاءَ قَصْدَ الْمَعْرِفَةِ.

مُعَرَّفٌ مَجْرُورٌ

٣: أَسَامِحُ الصَّدِيقَ لِلْحِفَاظِ عَلَى الْمَوَدَّةِ.

.....

١- تَصَدَّقْتُ ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ.

.....

٢- يَغْتَرِبُ بَعْضُ النَّاسِ طَلَبًا لِلْحَرِّيَّةِ.

.....

٣- أَتَيْتُ إِلَى مِصْرَ حُبًّا فِي الاسْتِطْلَاعِ.

.....

٤- قَتَلَ بَعْضُ الْمُشْرِكِينَ بَنَاتِهِمْ حَشْيَةً الْعَارِ.

.....

٥- تَبْنِي وَزَارَةُ الْمَعَارِفِ الْمَدَارِسَ فِي الْبِلَادِ لِنَشْرِ الْعِلْمِ.

..... ٦- أُرْوِرُ الْوَالِدَةَ رَغْبَةً فِي رِضَاهَا.

..... ٧- يُسَافِرُ الطَّلَبَةُ إِلَى أُرُوبًا طَلَبًا لِلْعِلْمِ.

..... ٨- أَيُّهَا النَّاسُ، لَا تَبْخُلُوا حَشِيَّةَ الْفَقْرِ.

5- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki Âyetlerde bulunan mef'ûl lieclihleri bularak türlerini yazınız.

٢ المِثَالُ: ﴿تَجْرِي بِأَعْيُنِنَا جَزَاءَ لِمَنْ كَانَ كُفِرَ﴾ مَنصُوبٌ ٣

..... ١- ﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتٍ

..... ٤

..... ٢- ﴿يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ

..... ٥

..... ٣- ﴿فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَفْسِكَ عَلَى آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا

..... ٦

..... ٤- ﴿فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً

..... ٧

..... ٥- ﴿طَهُ (١) مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى (٢) إِلَّا

..... ٨

23 İnkâr edilmiş olana (Nuh'a) bir mükâfat olmak üzere gemi, gözlerimizin önünde akıp gidiyordu. Kamer, 54/14

24 Allah'ın rızasını kazanmak arzusuyla mallarını Allah yolunda harcayanların durumu..... Bakara, 2/265

25 Yıldırımlardan ölmek korkusu ile parmaklarını kulaklarına tıkarlar.. Bakara, 2/19

26 Demek sen, bu söze (Kur'an'a) inanmazlarsa, arkalarından üzümlere âdeti kendini tüketeceksin. Kehf, 18/6

27 Rabbin onların erginlik çağına ulaşmasını ve Rabbinden bir rahmet olarak hazinelerini çıkarmalarını istedi. Kehf, 18/82

28 (Ey Muhammed!) Biz, Kur'an'ı sana sıkıntı çekesin diye değil, ancak (Allah'ın azabından) korkacaklara bir öğüt (bir uyarı) olsun diye indirdik. Tâhâ, 20/1-3

٦- ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنْزِلُ مِنْ

٩

السَّمَاءِ مَاءً ۝﴾

٧- ﴿إِنَّا مُرْسِلُو النَّاقَةِ فِتْنَةً لَهُمْ فَارْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ ۝﴾

٨- ﴿يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ۝﴾

6- Örneklerde olduğu gibi parantez içindeki kelimeleri MEF'ÜL LİECLİHe çevirip gerekli değişiklikleri yapınız.

المثال ١: ينتقل البدو في الصحراء (بحث) عن الماء.

← ينتقل البدو في الصحراء للبحث عن الماء.

المثال ٢: يتصدق المسلم على المحتاجين (طلب) الأجر من الله.

← يتصدق المسلم على المحتاجين طلباً للأجر من الله.

١- يُكثِرُ المسلمون مِنَ الصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ (طمع) فِي ثَوَابِ اللَّهِ.

← :

٢- تُقَدِّمُ الدَّوْلَةُ الْإِعَانَاتِ لِلشَّرَكَاتِ الْوُطَنِيَّةِ (شَجَّعَ) لَهَا.

← :

٣- غَادَرَ الْأَجَانِبُ الْعِرَاقَ وَسُورِيَا (خَافَ) مِنَ الْحَرْبِ.

← :

٤- يَتَعَدُّ الْمُسْلِمُ عَنِ الْمَحْرَمَاتِ (خَشِيَ) عَذَابَ اللَّهِ.

29 Korku ve ümit arasında olmanız için, size şimşegi göstermesi, gökten yağmur indirip onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesi, O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Rûm, 30/24

30 Şüphesiz biz, onlara bir imtihan olmak üzere, o dişi deveyi göndereceğiz. Şimdi onları gözetle ve sabret. Kamer, 54/27

31 Sapmayasınız diye Allah size (hükümünü) açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir. Nisâ, 4/176

← :

٥- يجتمع العميد بالطلاب (استجاب) لِبَعْضِ طلباتهم.

← :

7- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki boşlukları parantez içinden uygun MEF'ÛL LİECLİH ile doldurunuz.

- المثال: يغفر الله الذنوب رَحْمَةً بالمؤمنين. (راحماً - رَحْمَةً - رَحْمًا)
- ١- يُؤَدِّي المسلم العباداتِ لله. (طوعاً - طاعةً - طائِعًا)
- ٢- يَسْتَقْبِلُ محمودٌ ضيفه في المطار له. (كرماً - كرامةً - إكرامًا)
- ٣- يُكْثِرُ الطبيب من زيارة المريض عليه. (اطمئنناً - طُمَأْنِينَةً - مطمئناً)
- ٤- رفع الوزير يَدَيْهِ للجمهور. (حياةً - نَحْيَةً - مُحْيِيًا)
- ٥- يتدربُ اللاعبون كثيراً في الفوز. (أملًا - آمِلِينَ - مَأْمُولِينَ)
- ٦- يُحَسِّنُ الابنُ لأبَوَيْهِ لأمر الله. (استجاباً - استجابةً - مستجيبًا)

8- Örnekte olduğu gibi parantez içindeki ibareleri mef'ûl lieclihe çevirek aşağıdaki soruları cevaplandırınız.

- المثال: لماذا تدرسُ اللغة العربية؟ (أَحَقِّقُ رَغْبَتِي فِي فَهْمِ الْإِسْلَامِ)
- ←: أدرسُ اللغة العربية تحقيقًا لرغبتِي في فهم الإسلام.
- ١- لماذا تُقيمُ الدولةُ الجامعاتِ؟ (تنشر العلم)
- ←:
- ٢- لماذا حَضَرَ المُحَامِي إلى المحكمةِ؟ (يُدافع عن المُتَّهَمِ)
- ←:
- ٣- لماذا يحمل المجاهدون السلاحَ؟ (يدافعون عن الوطن)
- ←:
- ٤- لماذا تُقاوِمُ الشُّعوبُ الاستعمارَ؟ (تطمع في الحصول على الاستقلال)

←
.....
٥- لِمَاذَا يُسَاعِدُ فُوزِي الْفُقَرَاءَ؟ (يُحِبُّ فِي عَمَلِ الْخَيْرِ)

←
.....
٦- لِمَ بَجِدْتُ فِي اسْتِذْكَارِ دُرُوسِكَ؟ (أَمَلْتُ أَنْ أُنْجَحَ فِي الْامْتِحَانِ)

←
.....
٧- لِمَ لَا تَقْتَرِبُ مِنَ الثُّعْبَانِ؟ (أَخَافُ مِنْهُ)

←
.....
٨- لِمَ عَاقَبَ الْقَاضِي الْمُجْرِمَ؟ (كَانَ يُؤَدِّبُهُ)

9- Örneklerde olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin türlerini karşılıklarına yazınız.

نوع الاسم

الأمثلة

١: يُشَارِكُ الطَّلَابُ فِي تَكْرِيمِ أَسَاتِذِهِمْ تَعْبِيرًا عَنْ حُبِّهِمْ لَهُ. مفعول لأجله

٢: يُكْرِمُ الْأَبُ ضَيْفَهُ إِكْرَامًا. مفعول مطلق

٣: أَلَفَ الْأَسَاتِذَةُ كُتُبًا جَدِيدَةً فِي النَّحْوِ وَالصَّرْفِ. مفعول به

٤: رَجَعَ الطَّلَابُ مِنْ بِلَادِهِمْ مَسْرُورِينَ. حال

١- ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِمْلَاقٍ﴾ [الإسراء، ٣١/١٧]

٢- ضَرَبَ الْقَاضِي الْمُجْرِمَ ضَرْبًا خَفِيفًا.

٣- نَتَعَلَّمُ اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ لِفَهْمِ الْقُرْآنِ فَهْمًا صَحِيحًا.

٤- يُشَجِّعُ الْمُتَفَرِّجُونَ اللَّاعِبِينَ تَشْجِيعًا حَارًّا.

٥- يَقْضِي عَصَامٌ إِجَازَتَهُ فِي الْخَارِجِ بَحْثًا عَنِ الرَّاحَةِ.

- ٦- يَسْتَيْقِظُ الْفَلَّاحُ صَبَاحًا عِنْدَ أَذَانِ الْفَجْرِ.
- ٧- يَجْتَمِعُ الْوُفْدَانِ لِحُلِّ الْخِلَافَاتِ بَيْنَ بَلَدَيْهِمَا.
- ٨- تُخَصِّصُ الصَّحْفُ صَفْحَةً لِلْأَدَبِ تَلْيِيَةً لِمَطْلَبِ الْقُرَّاءِ.

10- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri uygun mef'ûl lieclih ile doldurunuz.

المثال: أذهبُ إلى المَكْتَبَةِ كُلِّ يَوْمٍ رَغْبَةً فِي قِرَاءَةِ الْكُتُبِ.

- ١- تفتح الجامعات أبوابها للشباب
- ٢- يمنع الإسلامُ التفرقة العنصرية
- ٣- يتعاون المسلمون
- ٤- تحتلُّ إسرائيلُ الأراضي العربية
- ٥- تمنحُ الجامعاتُ طلابها جوائزَ

11- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

- : صَفَحْتُ عَنِ الْجَاهِلِ حِلْمًا.
- : عَاقَبَ الْقَاضِي الْمُجْرِمَ تَأْدِيًّا لَهُ.
- : يُسَافِرُ الطَّالِبُ إِلَى أَوْرَبَا طَلَبًا لِلْعِلْمِ.
- : ابْتَعَدْتُ عَنِ الْأَسَدِ خَوْفًا مِنْهُ.
- : سَجَدَ الطَّالِبُ الْفَائِزُ شُكْرًا لِلَّهِ.

12- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya çeviriniz.

-: Kur'ânı anlamak için Arapça öğreniyorum.
-: Allah rızası için, fakire yardım ediniz.

-: Fakirlik kokusuyla cimrilik etme!.
-: Korktuğu için yılanı yaklaştımadı.
-: Dinlenmek için izin aldım.

13- İ'rab Örnekleri:

- 1- أُسَامِحُ الصَّدِيقَ حِفَاطًا عَلَى الْمُوَدَّةِ.
- أُسَامِحُ : فعلٌ مضارعٌ، مَرْفُوعٌ، وعلامة رفعه الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ، والفاعل ضمير مستترٌ تقديرُهُ "أنا".
- الصَّدِيقَ : مفعول به منصوبٌ.
- حِفَاطًا : مَفْعُولٌ لَأَجْلِهِ مَنْصُوبٌ.
- عَلَى الْمُوَدَّةِ : متعلقة بـ "حِفَاطًا" مفعول به غير صريح.
- 2- لَا زَمْتُ الْبَيْتَ اسْتِجْمَامًا.
- لا زمت : فعل وفاعل .
- البَيْتَ : مفعول به منصوب .
- استِجْمَامًا : مفعول لأجله منصوب.
- 3- أَتَحَفَّظُ فِي كَلَامِي خَشْيَةَ الزَّلَلِ.
- أَتَحَفَّظُ : فعل مضارع مرفوع، وفاعله مستتر تقديره أنا .
- فِي كَلَامِي : جار ومجرور متعلقان بـ "أَتَحَفَّظُ" .
- خَشْيَةَ : مفعول لأجله منصوب، وهو مضاف .
- الزَّلَلِ : مضاف إليه مجرور .

4- حَضَرْتُ لِلْأَطْمِئْنَانِ عَلَى صَدِيقِي.

حَضَرْتُ : "حضر" فعل ماضٍ مبنيٌّ على السُّكُونِ، والتَّاءُ ضميرٌ مبنيٌّ على الضَّمِّ في محلِّ رفعٍ فاعلٌ.
لِلْأَطْمِئْنَانِ : جَارٌّ ومَجْرُورٌ، فِي مَحَلِّ نَصْبِ مَفْعُولٍ لِأَجْلِهِ، غَيْرُ صَرِيحٍ.
عَلَى صَدِيقِي: جَارٌّ ومَجْرُورٌ، مُتَعَلِّقٌ بِـ"الْأَطْمِئْنَانِ".

Aşağıdaki cümleleri i'rab ediniz.

- ١- أَسْأَلُ الْعَالَمَ قَصْدَ الْمَعْرِفَةِ.
- ٢- تَرَكْتُ الْمُنْكَرَ لِحَشْيَةِ اللَّهِ.
- ٣- وَقَفْتُ إِجْلَالًا لَكَ.
- ٤- لَمْ يَفِرَّ الْجَنْدِيُّ لِلْخَوْفِ.
- ٥- ابْتَعَدْتُ عَنِ الْأَسَدِ خَوْفًا مِنْهُ.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelere uygun olan MEF'ÛL LİECLİH i seçiniz.

١- يَزُورُ إِسْطَنْبُولَ كَثِيرٌ مِنَ السَّائِحِينَ عَنِ النَّفْسِ.

(A) اسْتَقْبَلًا (B) تَزْوِيجًا (C) انْتِظَارًا (D) خَوْفًا

٢- فَيَذْهَبُونَ إِلَى طُوبِ قَائِي..... فِي مَشَاهِدَةٍ مَا بِهِ مِنَ الْآثَارِ.

(A) اشْتِرَاكًا (B) رَاحَةً (C) رَغْبَةً (D) فَرَحِينَ

٣- الَّتِي بَنَاهَا الْقَدَمَاءُ..... لِنُبُوغِهِمْ.

(A) جُبْنًا (B) رَحْمَةً (C) عَارًا (D) إِظْهَارًا

٤- كُلُّ مُسْلِمٍ يَفْخَرُ..... بِآبَائِهِ الْأَمْجَادِ.

(A) إِعْجَابًا (B) فَخْرًا (C) انْكَارًا (D) ثَوَابًا

٥- حَضَرْتُ فِي السَّاعَةِ الثَّامِنَةِ..... أَنْ يَفُوتَنِي الدَّرْسُ الْأَوَّلُ.

(A) طَمَعًا فِي (B) خَوْفًا مِنْ (C) عِلْمًا بِ (D) شُكْرًا لـ

B- Aşağıdaki cümlelerden takısından ve izafetten soyutlanmış MEF'ÛL LİECLİH içeren cümleyi seçiniz.

١- (A) سَافَرَ عَلِيٌّ فِي التِّجَارَةِ. (B) أَسْأَلَ الْعَالَمَ قَصْدَ الْمَعْرِفَةِ.

(C) قُمْ إِحْتِرَامًا لِأَبَوَيْكَ. (D) أَتَيْتُ إِلَى إِزْمِيرَ لِطَلَبِ الرِّزْقِ.

٢- (A) اسْتَرَحْتُ طَلَبًا لِلرَّاحَةِ. (B) نَتَرْتُ الْمُنْكَرَ لِحَشْيَةِ اللَّهِ.

(C) نِمْتُ لِأَسْتَرِيحَ قَلِيلًا. (D) تَرَكْتُ الْمُنْكَرَ حَشْيَةَ اللَّهِ.

٣- (A) اغْتَرَبَ الْعِرَاقِيُّ لَطَلَبِ الْحَرِيَّةِ. (B) مُنِحَ الطَّالِبُ الْجَائِزَةَ لِتَكْرِيمِهِ.

(C) زُرْتُ الْوَالِدَةَ لِلرَّغْبَةِ فِي الرِّض. (D) زُرْتُ الْوَالِدَةَ رَغْبَةً فِي الرِّضَا.

٤- (A) الْاِزْتِحَالُ طَلَبًا لِلْعِلْمِ وَاجِبٌ. (B) ذَهَبْنَا إِلَى الرَّيْفِ لِلْاِسْتِجْمَامِ.

(C) حَضَرْنَا لِتَلْبِيَةِ دَعْوَةِ الْعَمِيدِ. (D) لَا تَذُنْ مِنَ الْحَرَمَاتِ حَشْيَةَ اللَّهِ.

- ٥- A) يتعَبُّ العُمَّالُ للحصولِ على المالِ. B) أَقْرَأُ كَثِيرًا حُبًّا فِي الْقِرَاءَةِ.
C) غادرَ الأَجانِبُ لَبْنَانَ مِنَ الْخَوْفِ. D) يَسْعَى الْمُؤْمِنُ لِنَشْرِ الْإِسْلَامِ.

C- Aşağıdaki cümlelerden muzaf MEF'ÛL LİECLİH içeren cümleyi işaretleyiniz.

- ١- A) فِي الْجَاهِلِيَّةِ كَانَ يَقْتُلُ الْمُشْرِكُ بَنَتَهُ خَشْيَةَ الْعَارِ.
B) سَافَرْتُ زَيْنَبُ رَغْبَةً فِي الْعِلْمِ.
C) حَضَرْنَا تَلْبِيَةً لِدَعْوَتِكَ.
D) نَعَزُّو الْأَعْدَاءَ لِسَلَامَةِ الْوَطَنِ.

- ٢- A) أُسَلِّمُ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ تَوَكُّلاً عَلَيْهِ.
B) نَعْمَلُ الْخَيْرَ فِي حُبِّ اللَّهِ.
C) نُسَاعِدُ الْفُقَرَاءَ حُبًّا فِي عَمَلِ الْخَيْرِ.
D) حَضَرَ الْمُحَامِي لِيُدْفَعَ عَنِ الْمُتَّهَمِ.

- ٣- A) رَفَعَ الْوَزِيرُ يَدَيْهِ تَحِيَّةً لِلْجُمْهُورِ.
B) اسْتَقْبَلْتُ زَيْدًا فِي الْمَطَارِ إِكْرَامًا لَهُ.
C) فَرَّ الْعَدُوُّ خَوْفَ الْمَوْتِ.
D) يُؤَدِّي الْمُسْلِمُ الْعِبَادَاتِ طَاعَةً لِلَّهِ.

- ٤- A) يَجْتَمِعُ الْوُفُودُ حَالًا لِلْخِلَافَاتِ.
B) أَحَقَّقْتُ فِي كَلَامِي خَشْيَةَ الزَّلَلِ.
C) حُضُورِي لَيْسَ رَهْبَةً مِنَ الْامْتِحَانِ.
D) اسْتَمِعْتُ لِفَهْمِ شَرْحِ الْأُسْتَاذِ.

٥- (A) دخلت امرأة النار في هرة.

(B) أشاهد المنظر للتمتع به.

(C) يتعب الرجل في المعيشة.

(D) أسأل العالم قصد المعرفة.

D- MEF'ÛL LİECLİH içeren cümleyi işaretleyiniz.

١- (A) يصوم المسلمون رمضان أملاً في الثواب.

(B) ينتقم الرجل من عدوه انتقاماً شديداً.

(C) اشترى أخي أمس سيارة جديدة.

(D) يعود الحجاج إلى بلادهم فرحين بأداء الحج.

٢- (A) ﴿وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءٌ حَسَنًا﴾ [الأنفال، ١٧/٨]

(B) ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا﴾ [الأنفال، ٤٥/٨]

(C) ﴿وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً﴾ [الأنفال، ٢٥/٨]

(D) ﴿وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةً إِمْلَاقٍ﴾ [الإسراء، ٣١/١٧]

٣- (A) إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ إِذَا عَمَلَ أَحَدُكُمْ عَمَلًا أَنْ يُتَّقِنَهُ.

(B) زُرْتُ مَنْ قَاطَعَنِي عَمَلًا بِهِدْيِ النَّبِيِّ.

(C) قَضَيْتُ دِيُونِي وَالْحَمْدُ لِلَّهِ دُونَ تَأْخِيرٍ.

(D) اسْتَمَعْتُ إِلَى وَاِعْظِ فِي الْمَسْجِدِ الْجَدِيدِ.

٤- (A) يَسْتَغْفِرُ الْمُؤْمِنُ رَبَّهُ صَبَاحًا وَمَسَاءً.

(B) فَرِحْتُ فَرَحًا كَبِيرًا لَمَّا عَلِمْتُ بِنَجَاحِ وَلَدِي.

(C) يُتَابِعُ السَّائِقُونَ إِرْشَادَاتِ رَجُلٍ الْمُرُورِ رَغْبَةً فِي السَّلَامَةِ.

(D) نَسْتَهْلِكُ مِنَ الْكَهْرِبَاءِ مَا يَكْلِفُ مَبْلَعًا كَبِيرًا.

٥- A) تُكْرِمُ الجامعاتُ الطَّلَبَةَ الْمُتَفَوِّقِينَ تَشْجِيعًا لَهُمْ.

B) اسْتَفَدْنَا مِنْ هَذِهِ الْكُتُبِ اسْتِفَادَةً مِلْحُوظَةً.

C) شَاهَدْتُ الطَّيُورَ صَافَاتٍ تَطِيرُ فَوْقَ الْبَحِيرَةِ.

D) يَرْجِعُ الرَّاعِي بَعْنَمِهِ إِلَى الْقَرْيَةِ مُتَعَبًا.

E- Aşağıda altı çizili ibarelere ait doğru tanımı içeren cümleleri işaretleyiniz.

١- تُنَشِئُ الْبَلَدِيَّةُ الْحَدَائِقَ الْعَامَّةَ لِتَجْمِيلِ الْمَدِينَةِ.

A) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ، صَرِيحٌ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ.

B) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ، غَيْرُ صَرِيحٍ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ.

C) مَفْعُولٌ بِهِ، صَرِيحٌ، مَنْصُوبٌ مَحَلًّا، لِأَنَّهُ مَجْرُورٌ.

D) حَالٌ مَنْصُوبٌ مَحَلًّا، لِأَنَّهُ شَيْئٌ بِالْجُمْلَةِ.

٢- تُقَاوِمُ الشُّعُوبُ الْاِسْتِعْمَارَ طَمَعًا فِي الْحَصُولِ عَلَى الْاِسْتِقْلَالِ.

A) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ صَرِيحٌ، مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

B) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ، غَيْرُ صَرِيحٍ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ.

C) مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

D) حَالٌ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

٣- تَعِيشُ الْحَيَوَانَاتُ الْبَرِّيَّةُ بَعِيدَةً عَنِ الْعُمَرَانِ خَائِفَةً مِنَ النَّاسِ.

A) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

B) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ، غَيْرُ صَرِيحٍ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ.

C) حَالٌ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

(D) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ صَرِيحٌ، مَنْصُوبٌ وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة.

٤- يَتَعَدُّ الْمُسْلِمُ عَنِ الْمُحَرَّمَاتِ خَشْيَةَ عَذَابِ اللَّهِ.

(A) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ، غَيْرُ صَرِيحٍ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ.

(B) مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، مَنْصُوبٌ وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة.

(C) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة.

(D) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ صَرِيحٌ، مَنْصُوبٌ وَهُوَ مُضَافٌ.

٥- شَنَّتْ إِسْرَائِيلُ حَرْبًا قَاسِيَةً عَلَى الْفِلَسْطِينِيِّينَ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة.

(B) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ صَرِيحٌ، مَنْصُوبٌ وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة.

(C) مَفْعُولٌ لِأَجْلِهِ، غَيْرُ صَرِيحٍ، فِي مَحَلِّ نَصْبٍ.

(D) مَفْعُولٌ مُطْلَقٌ، مَنْصُوبٌ وعلامة نصبه الفتحة الظاهرة.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- B	1- C	1- A	1- A	1- B
2- C	2- A	2- B	2- D	2- A
3- D	3- D	3- C	3- B	3- C
4- A	4- A	4- B	4- C	4- D
5- B	5- B	5- D	5- A	5- A

21. ÜNİTE
İKİ - ÜÇ MEF'ÛLÜN BİH NASBEDEN
FİİLLER

Öğr. Gör. Halit ERBOĞA

رَأَيْتُ السَّفَرَ بِالسِّيَارَةِ مُتَعِبًا. أَعْطَيْتُكَ الْقَلَمَ.

عَلِمْنَا الْخَبَرَ صَادِقًا. كَسَا الرِّيحُ الْأَرْضَ حُلَّةً خَضِرَاءَ.

وَجَدْتُ اللَّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ عَذْبَةً. عَلِّمُوا أَوْلَادَكُمْ السَّبَاحَةَ.

ظَنَنْتُ الْقَمَرَ طَالِعًا. مَنَحَ الْإِسْلَامُ الْمَرْأَةَ حُقُوقَهَا.

حَسِبْتُ عَلِيًّا مَوْجُودًا. أَلْبَسَ الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ ثَوْبًا.

أَعْلَمَنِي زَمِيلِي الْخَبَرَ صَحِيحًا.

أَنْبَأْتُ الْأَطْفَالَ اللَّعِبَ مُفِيدًا.

حَدَّثْتُ خَالِدًا الْخَبَرَ وَاقِعًا.

خَبَّرَنِي الْعَمِيدُ الْكَلِيَّةَ قَدْ جُدِدَتْ.

نَبَّأَنَا الْأُسْتَاذُ الْامْتِحَانَ قَرِيبًا.

AÇIKLAMALAR

Arapçada fiiller, nasbettikleri mef'ûlün bih sayısına göre üç kısma ayrılır. Birinci kısım, sadece bir mefulün bih nasbeder. Arapçadaki fiillerin çoğunu bu kısım fiiller teşkil eder ki bunlar konumuzun dışındadır. Konumuzla ilgili olanlar; iki veya üç mef'ûlün bih nasbedenlerdir.

A-İKİ MEF'ÛLÜN BİH NASBEDEN FİİLLER:

Bu fiiller de kendi aralarında, aslı mübteda ve haber olan iki mef'ûlün bih nasbedenler ile aslı mübteda ve haber olmayan iki mef'ûlün bih nasbedenler olmak üzere iki kısma ayrılır.

1- Ashı mübteda ve haber olan iki mef'ûlün bih nasbeden fiiller:

Adından da anlaşıldığı gibi bu fiillerin nasbettiği mef'ûlün bihlerin ilki daha önce mübteda, ikincisi de haberdir. Örnek:

الْخَبْرُ صَادِقٌ : Haber doğrudur.

عَلَّمْنَا الْخَبْرَ صَادِقًا : **Haberin doğru olduğunu öğrendik.**

Görüldüğü üzere yukardaki cümlelerin ilki mübteda ve haberden meydana gelmiş bir isim cümlesidir. Başına fiil ve fail [عَلَّمْنَا] getirilmeden önce, cümledeki [الْخَبْرُ] kelimesi mübteda, [صَادِقٌ] kelimesi ise haber idi. Cümlelerin başına [عَلَّمْنَا] fiili getirilince, mübteda konumundaki [الْخَبْرُ] kelimesi birinci mef'ûle, haber konumundaki [صَادِقًا] kelimesi de ikinci mef'ûle dönüştü.

Bu fiiller de kendi aralarında; **Yakîn** ifade eden fiiller, **zan/ruçhân** ifade eden fiiller ve **tahvîl /dönüştürme** ifade eden fiiller olmak üzere üç kısma ayrılır.

a) Yakîn ifade eden fiiller: Bilgi ifade eden fiillerdir. Bu fiiller şunlardır:

رَأَى	عَلِمَ	وَجَدَ	دَرَى	أَلْفَى	تَعَلَّمَ
Gördü	Bildi Anladı	Buldu Gördü	Anladı Bilgi sahibi oldu	Gördü Buldu	Bil

Örnek:

2.Mef'ûl **1.Mef'ûl** **Fiil+Fâil** **Cümlelerin anlamı**

مُفِيدًا. الْعِلْمُ رَأَى عَلِيٌّ : Ali **ilmin yararlı** olduğunu **gördü.**

سَهْلَةً. الْأَسْئَلَةُ رَأَيْتُ : Soruların **kolay** olduğunu **gördüm.**

كَثْرًا. الْقَنَاعَةُ تَعَلَّمُ : Kanaatın **hazine** olduğunu **bil.**

Not: Üçüncü sırada yer alan emir kipi [تَعَلَّمَ] fiili sadece bu şekilde yani emir olarak kullanılır. Mazi ve muzarisi yoktur.

Yukardaki tabloda gördüğümüz fiiller, kalbî fiillerdir. Yani bu fiillerin eylemi zihinseldir. Böyle değil de gözle görmek, konuyu anlamak, öğrenmek ya da bir meseleyi bilmek anlamında kullandıklarında sadece bir mef'ûlün bih nasbederler.

<u>Mef'ûlün bih</u>	<u>Fiil+Fâil</u>	<u>Cümlenin anlamı</u>
صَدِيقَهُ.	رَأَى عَلِيٌّ	: Ali arkadaşını çarşıda gördü.
السُّوَالُ.	عَلِمَ الطَّالِبُ	: Öğrenci soruyu bildi.
الْقَوَاعِدَ.	تَعَلَّمَ (أَنْتَ)	: Arap dili kurallarını öğren.

b) Zan/ruçhân ifade eden fiiller: Zan ifade etmelerine rağmen, bir yargıya varıldığını ifade eden fiillerdir. Bu fiiller şunlardır:

هَبْ	حَجَا	عَدَّ	زَعَمَ	حَسِبَ	خَالَ	ظَنَّ
Farzet	Zannetti	Varsaydı	Zannetti	Zannetti	Zannetti	Zannetti
Örnek: 2.Me'fûl	biri hakkında olumlu düşünmek				varsaydı hayal etti	
	1.Me'fûl	Fil+Fâil		Cümlelerin anlamı		

Örnek:
2.Mef'û

1. Mesul

Fiil+Fâil

Cümlelerin anlamı

كُتِبَ	كِتَابٌ	جَدِيدًا.	: Kitabın yeni olduğunu zannettim.
عَدَدْتُ	زَيْدًا	صَدِيقًا.	: Zeyd'i dost saydım.
هَبْ	مُحَمَّدًا	أَخَاكَ.	: Muhammed'in kardeşin olduğunu farzet.

Not: Üçüncü sırada yer alan emir kipi [هَبْ] fiili sadece bu şekilde kullanılır. Mazi ve muzarisi yoktur.

İkinci cümlede geçen **[عَدَدْتُ]** fiili, varsaymak, zannetmek vb. anlamlar dışında, örneğin bir nesneyi saymak anlamında kullanılsa sadece bir mef'ûlün bih nasbeder. Aynı şekilde **[هَبْ]** fiili, “farzet, varsay” anlamı dışında, “hibe etti, bağışladı” anlamına gelen **[وَهَبْ]** fiilinin emri olsaydı, iki mef'ûlün bih nasbederdi ancak nasbettığı iki mef'ûlün bihin aslı mübteda ve haber olamazdı.

Örnek:

vehebe yehebu
heb

Örnek:

<u>2.Mef'ûl</u>	<u>1.Mef'ûl</u>	<u>Fiil+Fâil</u>	<u>Cümlenin anlamı</u>
----	التَّقْوَىٰ.	عَدَدْتُ	: Paraları saydım .
مَالًا.	الْفَقِيرَ	هَبَ (أنتَ)	: Yoksula mal bağ

c) Tahvîl/dönüştürme ifade eden fiiller: Bu fiiller, bir nesnenin bulunduğu şekilden başka bir şekle dönüştürülmesini ifade eder. Bunlar:

رَدَّ	تَرَكَ	اِتَّخَذَ	اِتَّخَذَ	وَهَبَ	جَعَلَ	صَيَّرَ
Çevirdi	Etti	Edindi	Edindi	Etti	Etti	Çevirdi

yaptı dönüştürdü
..haline getirdi

Dönüştürdü | Kıldı | | | Kıldı | Kıldı | Dönüştürdü
Örnek:

<u>2.Mef'ûl</u>	<u>1.Mef'ûl</u>	<u>Fiil+Fâil</u>	<u>Cümlelerin anlamı</u>
ثَوْبًا.	الْقِمَاشَ	صَيَّرَ الْخِيَّاطُ	: Terzi, kumaşı elbiseye çevirdi .
بَابًا.	الْحَشَبَ	جَعَلَ النَّجَّارُ	: Marangoz ahşabı kapıya çevirdi .
سُعْدَاءَ.	النَّاسَ	تَرَكَ الْعِيدُ	: Bayram insanları mutlu etti .

Bu fiillerden, [وَهَبَ] fiilinin buradaki anlamı “bağışladı, hibe etti” değil, “etti, kıldı” şeklindedir. Örneğin:

.وَهَبَنِي اللَّهُ فِدَاكَ: Allah beni sana feda etsin /Canım sana feda olsun.

Fiilin nasbettiği birinci mef'ûlün bih, mütekellim yâsı [ي], ikinci mef'ûlün bih ise [فِدَا] kelimesidir.

Etmek, kılmak anlamına gelen [جَعَلَ] ve [تَرَكَ] fiilleri, bu anlam dışında, örneğin [جَعَلَ] fiili, “yaratmak, var etmek” vb. anlamlarda kullanılırsa, [تَرَكَ] fiili de “terketmek, bırakmak” anlamında kullanılırsa sadece bir mef'ûlün nasbeder.

Örnek:

<u>2.Mef'ûl</u>	<u>1.Mef'ûl</u>	<u>Fiil+Fâil</u>	<u>Cümlelerin anlamı</u>
-----	الْكُونِ.	جَعَلَ اللَّهُ	: Allah, kainatı yarattı .
-----	عَمَلُهُ.	تَرَكَ زَيْدٌ	: Zeyd işini terk etti .

Not: Aslı mübteda ve haber olan iki mef'ûlün bih nasbeden fiillerin ikinci mef'ûlün bihi, tıpkı isim cümlesinin haberinde olduğu gibi müfred, cümle veya şibih cümle şeklinde gelebilir. Örnek:

<u>2.Mef'ûl</u>	<u>1.Mef'ûl</u>	<u>Fiil+Fâil</u>	<u>Cümlelerin anlamı</u>
دَارِسًا.	زَيْدًا	ظَنَنْتُ	: Zeyd'in öğrenci olduğunu sandım .
يَذْرُسُ.	زَيْدًا	حَسِبْتُ	: Zeyd'in öğrenim gördüğünü sandım .
فِي الاجتهادِ.	النَّجَاحِ	رَأَيْتُ	: Başarının çalışmada olduğunu gördüm .

Yukardaki örnek cümlelerde görüldüğü üzere, birinci cümlede ikinci mef'ûlün bih olarak yer alan [دَارِسًا] müfred, [يَذْرُسُ] cümle ve [فِي] [شَيْبِ] cümle şeklinde gelmiştir.

Not: Aslı mübteda ve haber olan iki mef'ûlün bih nasbeden fiillerden sonra gelen ve [أَنَّ] ile başlayan cümle yani [أَنَّ], ismi ve haberi iki mef'ûlün bih yerine geçer. Örnek:

ظَنَنْتُ أَنَّ زَيْدًا مُسَافِرٌ. Zeyd'in yolcu olduğunu zannettim.

Cümlesinde [ظَنَنْتُ] fiil ve faildir. [أَنَّ زَيْدًا مُسَافِرٌ] kısmı da [ظَنَنْتُ] fiilinin iki mef'ûlün bihi yerine geçmiştir. Mahallen mansuptur.

2- Aslı mübteda ve haber olmayan iki mef'ûlün bih nasbeden fiiller.

Bu fiillerin nasbettiği iki mef'ûlün bih, şeklen mübteda ve haber gibi görünse de anlam bakımından mübteda ve haber değildirler. Örneğin:

كَسَا الْغَنِيَّ الْفَقِيرَ ثَوْبًا. Zengin, fakire bir elbise giydirdi.

cümlesinden fiil ve fail kaldırıldığında, başka bir ifade ile başına bir fiil ve bir fail gelmeden önceki haline döndürüldüğünde:

“فَكِيرٌ ثَوْبٌ” fakir elbisedir

şeklini alacak ve anlamsız olacaktır.

Bu fiillerden bazıları:

مَنَعَ	مَنَحَ	أَعْطَى	أَلْبَسَ	كَسَا
Yasakladı	Karşılıksız verdi	Verdi	Giydirdi	Giydirdi
عَلَّمَ	سَقَى	أَطْعَمَ	وَهَبَ	سَأَلَ
Öğretti	İçirdi	Yedirdi	Bağışladı	İstedi

Örnek:

2.Mef'ûl	1.Mef'ûl	Fiil+Fâil	Cümlelerin anlamı
كِتَابًا.	الطَّالِبُ	أَعْطَيْتُ	: Öğrenciye bir kitap verdim .
الظُّلْمَ.	النَّاسَ	مَنَعَ اللَّهُ	: Allah insanlara zulmü yasakladı .
الْعَافِيَةَ.	اللَّهُ	نَسَأَلُ (نَحْنُ)	: Allah'tan afiyet dileriz .
مَاءً.	الظَّمَانُ	سَقَعَلِي	: Ali susamışa su içirdi .

B- ÜÇ MEF'ÛLÜN BİH NASBEDEN FİİLLER:

Bu fiiller şunlardır:

حَدَّثَ	خَبَّرَ	أَخْبَرَ	نَبَّأَ	أَنْبَأَ	أَعْلَمَ	أَرَى
Anlattı	Haber verdi, bildirdi.				Bildirdi	Gösterdi

Örnek:

3.Mef'ûl	2.Mef'ûl	1.Mef'ûl	Fiil+Fâil	Cümlelerin anlamı
مُفِيدًا.	الْكِتَابَ	الطَّالِبَ	أَرَيْتُ	: Öğrenciye kitabın yararlı olduğunu gösterdim.
صَادِقًا.	الْحَبَرَ	عَلِيًّا	أَنْبَأْنَا	: Ali'ye haberin doğru olduğunu bildirdik.
مَوْجُودًا.	زَيْدًا	عُمَرَ	حَدَّثْتُ	: Zeyd'e Ömer'in mevcut olduğunu bildirdim.

Yukardaki örneklerden de anlaşılacağı üzere, bu fiillerin ikinci ve üçüncü fiillerinin aslı mübteda ve haberdur. Örneğin:

أَرَيْتُ الطَّالِبَ الْكِتَابَ مُفِيدًا. cümlesinden fiili ve birinci mef'ûlün bihi kaldırdığımızda, الْكِتَابُ مُفِيدٌ. “Kitap yararlıdır” şekline dönüşecektir.

ALİŞTIRMALAR

- 1- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde geçen iki mef'ûlün bih nasbden fiillerin altını çizerek gösteriniz.

المثال: وَهَبَ الْأَمِيرُ الشَّاعِرَ أَلْفَ دِينَارٍ.

- ۱- يُكْسِبُ الصِّدْقُ صَاحِبَهُ مَحَبَّةً.
- ۲- وَجَدْتُ كِتَابِي فِي دُرْجِ الْمَكْتَبَةِ.
- ۳- اجْعَلِ التَّفَوُّقَ غَايَتَكَ أَتَيْهَا الشَّابُّ!
- ۴- يُصَيِّرُ الْأَطْفَالَ الْحَيَاةَ سَعِيدَةً لِأَبَوَيْهِمَا.
- ۵- تَعَلَّمْتُ قَوَاعِدَ النَّحْوِ وَالصَّرْفِ.
- ۶- أَلْقَيْتُ الصُّلْحَ خَيْرًا.
- ۷- تَمَنَحُ الْحُكُومَةُ الْمُزَارِعِينَ قُرُوضًا.
- ۸- مَنْ يَجْتَهِدْ فِي شَبَابِهِ يَسْتَرْخِ فِي بَاقِي حَيَاتِهِ.
- ۹- رَدَّ الْأَمَلُ وَجْوهَ الْأَطْفَالِ مُشْرِقَةً.
- ۱۰- رَأَيْتُ التَّجَوُّلَ فِي الْحَدَائِقِ يُجَدِّدُ صَاحِبَهُ.

- 2- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde geçen iki mef'ûlün bihin altını çizerek gösteriniz.

المثال: تُعَلِّمُ الْحَيَاةُ النَّاسَ الصَّبْرَ.

- ۱- اشْتَرَيْتُ كِتَابًا جَدِيدًا.
- ۲- كَسَا الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ ثَوْبًا.
- ۳- اتَّخَذْتُ الْكِتَابَ صَدِيقًا.
- ۴- تَعُدُّ الدُّوْلُ الْأَجْنَبِيَّةُ مَسْأَلَةَ الشَّرْقِ الْأَوْسَطِ صَعْبَةً الْحَلِّ.
- ۵- حَمَلَ الْمُزَارِعُ إِلَى بَيْتِهِ رَطْلًا عَسَلًا.
- ۶- تُزَوِّدُ الصَّلَاةُ الْإِنْسَانَ إِيمَانًا قَوِيًّا.
- ۸- تَعَلَّمَ غِذَاءَ الْقَلْبِ الْمَحَبَّةَ.

3- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde geçen iki mef'ûlün bihi bularak karşılıkların yazınız.

المفعول به الأول والمفعول به الثاني

المفعول به الأول	المفعول به الثاني	المثال: يَعُدُّ النَّاسُ الْعَمَلُ مُفِيدًا.
.....		١- وَهَبَ الْأَمِيرُ الشَّاعِرَ أَلْفَ دِينَارٍ.
.....		٢- مَنَحَ الْإِسْلَامُ الْمَرْأَةَ حُقُوقَهَا.
.....		٣- ظَنَّ الطَّلَّابُ الْمَسْأَلَةَ سَهْلَةً.
.....		٤- جَعَلَ الْمَوَاطِنُونَ مَدِينَتَهُمْ أَكْثَرَ جَمَالًا.
.....		٥- كَسَا الْمَطَرُ الْأَرْضَ حُلَّةً خَضْرَاءَ.
.....		٦- يَظُنُّ الطَّالِبُ الْامْتِحَانَ صَعْبًا.
.....		٧- حَوَّلَتِ الْأُمُّ الْبَيْتَ جَنَّةً.
.....		٨- عَلِمْتُ الْجِدَّ سَبِيلَ النَّجَاحِ.

4- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde boşlukları parantez içinden uygun fiillerle doldurunuz.

المثال: ظَنَّ عَصَامٌ الْهَوَاءَ لَطِيفًا.	(كَسَا / ظَنَّ / اتَّخَذَ)
١- الْقَاضِي الْمُتَّهَمَ فُرْصَةً لِلدِّفَاعِ عَنْ نَفْسِهِ. (مَنَحَ / وَجَدَ / زَعَمَ)	
٢- الْعِلْمَ يَرْفَعُ مَكَانَةَ الْعَالِمِ فِي الْمُجْتَمَعِ. (رَأَيْتُ / مَنَحْتُ / وَهَبْتُ)	
٣- اللَّهُ الْمَغْفِرَةَ. (سَأَلْتُ / ظَنَنْتُ / اتَّخَذْتُ)	
٤- الْقَائِدُ الْجَيْشِ سِلَاحًا جَدِيدًا. (أَعْطَى / أَلْبَسَ / وَجَدَ)	
٥- الصَّحِيفَةُ الْخَبَرَ مُنْتَشِرًا. (مَنَحْتُ / جَعَلْتُ / سَأَلْتُ)	
٦- مُحَمَّدًا أَخَاكَ. (عَلِمْتُ / مَنَحَ / مَنَعْتُ)	
٧- الْأُمُّ أَوْلَادَهَا حَنَانًا. (ظَنَنْتُ / وَهَبْتُ / زَعَمْتُ)	
٨- الْأَجِيرَ أَجْرَهُ. (حَسِبَ / جَعَلْتُ / أَعْطَى)	

5- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerden fiil ve failleri kaldırarak cümleyi yeni haliyle harekeli olarak yazınız.

المثال: ظَنَنْتُ الْجَوَّ بَارِدًا. الجَوُّ بَارِدٌ.

- ١- يَعْذُّ النَّاسُ الصِّدْقَ فَضِيلَةً.:
- ٢- يَتَّخِذُ الْأَطِبَّاءُ الْمَشْيَ وَسِيلَةً لِعِلَاجِ الْأَمْرَاضِ.:
- ٣- صَيَّرَ الْمُتَرْجِمُ الْكِتَابَ مَفْهُومًا.:
- ٤- حَسِبَ السَّائِحُ الْفَنَادِقَ كَثِيرَةً فِي الْمَدِينَةِ.:
- ٥- يَتَّخِذُ الْعَرَبُ اللُّغَةَ الْعَامِّيَّةَ وَسِيلَةً لِلتَّخَاطُبِ.:
- ٦- إِخْلُ صَدِيقِي حَافِظًا عَهْدِي.:
- ٧- دَرَيْتُكُمَا صَادِقَيْنِ.:
- ٨- لَا تَظُنُّ الْحَيَاةَ سَهْلَةً.:

6- Örnekte olduğu gibi parantez içindeki fiili bir fail ile birlikte cümlelerin başına getiriniz ve cümleyi yeni haliyle harekeli olarak yazınız.

المثال: أَحْمَدُ شَوْقِي أَمِيرٌ لِلشُّعْرَاءِ. (جَعَلَ)

جَعَلَ الْأَدَبَاءُ أَحْمَدَ شَوْقِي أَمِيرًا لِلشُّعْرَاءِ.

- ١- الْغُرْفَةُ وَاسِعَةٌ. (حَسِبَ):
- ٢- الْإِخْلَاصُ فِي الْعَمَلِ وَسِيلَةٌ لِلنَّجَاحِ. (رَأَى):
- ٣- الْجَهْدُ وَسِيلَةٌ إِلَى الْفَوْزِ. (يَعْذُّ):
- ٤- صِنَاعَةُ السِّيَّارَاتِ مُتَقَدِّمَةٌ فِي الْيَابَانِ. (وَجَدَ):
- ٥- اللُّغَةُ الْعَرَبِيَّةُ مُنْتَشِرَةٌ فِي إِفْرِيقِيَا. (ظَنَّ):
- ٦- الْأَخْبَارُ مُنْتَشِرَةٌ فِي الْعَالَمِ. (جَعَلَ):
- ٧- الْكِتَابُ صَدِيقٌ. (اتَّخَذَ):
- ٨- صَدِيقِي أَمَامَ الصَّيْدَلِيَّةِ. (أَلْفَى):

7- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki âyetlerde geçen ve aslı mübteda ve haber olan iki mef'ûlün bih nasbeden fiilleri bulunuz.

المثال: ﴿أَفَمَنْ زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا﴾ [الفاطر: ٨/٣٥]

- ١- ﴿وَلَكِنِّي أَرَأَيْتُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ﴾ [الأحقاف: ٢٣/٤٦]
- ٢- ﴿وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَى﴾ [الضحى: ٧/٩٣]
- ٣- ﴿وَأَلْفَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ﴾ [يوسف: ٢٥/١٢]
- ٤- ﴿إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ﴾ [الكوثر: ١/١٠٨]
- ٥- ﴿وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا﴾ [الإسراء: ١٧/١٠٢]
- ٦- ﴿إِذَا رَأَيْتَهُمْ حَسِبْتَهُمْ لُؤْلُؤًا مَنثورًا﴾ [الإنسان: ١٩/٧٦]
- ٧- ﴿فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا فَكَسَوْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا﴾ [المؤمنون: ٢٣/١٤]
- ٨- ﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ﴾ [النساء: ٤/٦٠]
- ٩- ﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ غَافِلًا عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ﴾ [إبراهيم: ٤٢/١٤]
- ١٠- ﴿لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ﴾ [النور: ١١/٢٤]

8- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde geçen ve aslı mübteda ve haber olmayan iki mef'ûlün bih nasbeden fiilleri bulunuz.

المثال: الْبَسَ الْعِيْدُ الْأَطْفَالَ ثَوْبَ الْفَرَحِ.

- ١- أَحْيَانًا لَا يَمْنَحُ الْإِنْسَانُ الْأَشْيَاءَ قِيَمَتَهَا.
- ٢- ﴿فَلَمَّا رَأَى قَمِيصَهُ قُدَّ مِنْ دُبُرٍ﴾ [يوسف: ٢٨/١٢]
- ٣- وَهَبَتِ الْأُمُّ أَوْلَادَهَا حَنَانًا عَظِيمًا.
- ٤- تُعَلِّمُ الْحَيَاةَ النَّاسَ الصَّبْرَ.

٥- رَأَيْتُ وَلَدًا يُطْعِمُ الْهَرَّةَ لَحْمَ دَجَاجٍ.

٦- ﴿فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ﴾ [المتحنة: ٦٠ / ١٠]

٧- هَبْ صَدِيقَ مَرِيضًا، فَكَيْفَ تُسَاعِدُهُ؟

٨- ﴿زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا﴾ [التغابن: ٦٤ / ٧]

٩- أَلَبَسَتِ الْأُمُّ ابْنَتَهَا فُسْتَانًا جَمِيلًا.

١٠- ﴿يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا﴾ [الهود: ١١ / ٥١]

9- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde geçen üç mef'ûlün bih nasbenden fiilleri ve mef'ûllerini bularak karşılıklarına yazınız.

المفاعيل			الفعل	
٣	٢	١		
مُفِيدًا	الصَّوْمَ	الْإِنْسَانَ	أَرَى	المثال: أَرَيْتُ الْإِنْسَانَ الصَّوْمَ مُفِيدًا.
.....				١- أَنْبَأْتُ زُمَلَائِي الْمَحَاضِرَةَ قَرِيبَةً.
.....				٢- هَلْ نَبَأْتُكُمْ الْحُضُورَ لَازِمًا؟
.....				٣- أَخْبَرَنَا الْأُسْتَاذُ الدَّرْسَ مُوَجَّلاً.
.....				٤- خَبَّرَ الْمُدَرِّبَ التَّدْرِيبَ مُسْتَمِرًّا.
.....				٥- يُحَدِّثُهُمُ الْعِلْمَ سَبِيلَ الْفَوْزِ.
.....				٦- يُرِينَا الْأُسْتَاذُ دُرُوسَنَا سَهْلَةً.
.....				٧- أَلَمْ أُخْبِرْكُمْ الْكُلِّيَّةَ قَدْ جُدِدَتْ؟
.....				٨- خَبَّرَنَا الشَّرْطِيُّ عَلِيًّا مَقْبُوضًا عَلَيْهِ.

.....				٩- أَعْلَمْنَا الطُّلَّابَ الْخَبَرَ صَحِيحًا.
.....				١٠- أَرَيْتُ وَلَدِي الْعِلْمَ مُفِيدًا .

10- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri uygun ikinci bir mef'ûlün bih ile tamamlayınız.

المِثَالُ: أَعْطَى الْغَنِيُّ الْفَقِيرَ الْفَائِزَ جَوَائِزَ.

- ١- مَنَحَتِ الْأُمُّ ابْنَهَا
- ٢- ظَنَّ الْقَائِدُ الْمَعْرَكَةَ
- ٣- أَلْبَسَتِ الْمَرْأَةُ ابْنَتَهَا
- ٤- حَسِبَ الْمُسَافِرُ الطَّرِيقَ
- ٥- مَنَحَتِ الْجُمُعِيَّاتُ الْخَيْرِيَّةُ اللَّاحِظِينَ
- ٦- حَدَّثْتُ الْأَوْلَادَ السَّبَاحَةَ
- ٧- خَبَّرَ الْمُدِيرُ الْمَسَافِرِينَ الْقِطَارَ
- ٨- عَلَيْنَا أَنْ نُعَلِّمَ الطُّغَاةَ الظُّلْمَ

11-Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerin başına iki mef'ûlün bih nasb eden uygun bir fiil getirerek cümleyi yeni haliyle harekeli olarak tekrar yazınız.

المِثَالُ: الطَّالِبَةُ نَاجِحَةٌ. : حَسِبْتُ الطَّالِبَةَ نَاجِحَةً.

- ١- الضُّيُوفُ كَثِيرُونَ.:
- ٢- الْمُسَافِرُونَ مَوْجُودُونَ فِي الصَّلَاةِ.:
- ٣- الزَّائِرَاتُ لِلْمُتَحَفِ كَثِيرَاتٌ.:
- ٤- الْجُنْدِيَّانِ يَتَدَرَّبَانِ عَلَى السِّلَاحِ الْجَدِيدِ.:
- ٥- الْمُؤَظَّفُ مُتَعَبٌ مِنْ كَثَرَةِ الْعَمَلِ.:
- ٦- الْفَرَاغُ مَفْسَدَةٌ.:

٧- الصُّلْحُ خَيْرٌ مِنَ الْمُحَارَبَةِ.

.....:

٨- غِذَاءُ الْقَلْبِ الْمَحَبَّةُ.

.....:

12-Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümlelerde boşluğa üç mef'ûlün bih nasbenden uygun bir fiil getirerek cümleleri tamamlayınız.

المثال:.....الغلمان اللعِب مفيدًا. ← أَخْبَرْتُ الْغِلْمَانَ اللَّعِبَ مُفِيدًا.

١- النَّاسَ التَّكْبُرَ مَمْقُوتًا.

٢- الْوُزَرَءَ الْأَمِيرَ قَادِمًا.

٣- عَلِيًّا الْكِتَابَ مُفِيدًا.

٤- زَيْنَبَ أُخْتَهَا مُسَافِرَةً.

٥- زَيْدًا عَمْرًا قَادِمًا.

٦- عَائِشَةَ وَالِدَهَا مُنْطَلِقًا.

٧- عَبْدَ اللَّهِ الطَّبِيبَ دَاخِلَ الْعُرْفَةِ.

٨- الْمُجْتَمِعِينَ أَمَامَ الْوِزَارَةِ الْوَاظِرِينَ مَوْجُودًا.

13-Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

..... يَعُدُّ النَّحْوِيُّونَ سَيِّئًا فِي إِمَامًا فِي النَّحْوِ.

..... نَبَّأَتِ الْأُسْتَاذَةُ زَيْنَبَ أُخْتَهَا نَاجِحَةً.

..... يَتَّخِذُ بَعْضُ النَّاسِ الْمَشْيَ وَسِيلَةً لِعِلَاجِ الْبَدَانَةِ.

..... أَعْلَمْنَا الْوَزِيرَ أَنَّ الْمَشْرُوعَ جَاهِزٌ.

..... وَجَدَ الْمُدَرِّبُ فَرِيقَهُ مُسْتَعِدًّا لِلْمُبَارَاةِ.

..... أَلَمْ أَخْبِرْكُمْ الْكَلِيَّةَ قَدْ جُدِدَتْ؟

..... أَعْلَمْنَا الطُّلَّابَ الْخَبَرَ صَحِيحًا.

-: يُحَدِّثُكُمْ الْعَالِمُ الْعِلْمَ سَبِيلَ الْفَوْزِ.
-: رَأَيْتُ وَلَدًا يُطْعِمُ الْهَرَّةَ لَحْمَ دَجَاجٍ.
-: يَمْنَحُ الْإِنْسَانُ الْأَشْيَاءَ قِيَمَتَهَا.

14- Aşağıdaki cümleleri konuya uygun şekilde Arapçaya çevirip harekeleyiniz.

-: Babama çalışkan olduğumu göstereceğim.
-: Sabahleyin yağmur yağacağını zannettik.
-: Müdür, tatilin bir hafta olduğunu bildirdi.
-: Fatihler, İstanbul'a çeşitli isimler verdiler.
-: Kardeşim, serabı göl zannetti.
-: Kitapları dost edininiz.
-: Ali'ye sigaranın zararlı olduğunu bildirdim.
-: İlim sahibine saygı kazandırır.
-: Ahmet, sırrın gizli olduğunu sandı.
-: Hayat, insanlara sabrı öğretir.

15- İ'râb örnekleri:

١- فَهَمَ الْمُدَرِّسُ الطَّالِبَ الدَّرْسَ.

فَهَمَ : فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، يَتَعَدَّى لِمَفْعُولَيْنِ.

المُدْرَسُ : فاعِلٌ مَرْفُوعٌ، وعلامة رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ.
الطَّالِبُ : مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلُ مَنْصُوبٌ، وعلامة نَصْبِهِ الفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.
الدَّرْسُ : مفعول به ثانٍ منصوبٌ، وعلامة نَصْبِهِ الفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

٢- حَسِبْتُ الطَّالِبَةَ نَاجِحَةً.

حَسِبْتُ : "حَسِبَ" فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ لَا تَصَالِيهِ بِالتَّاءِ
الْمُتَحَرِّكَةِ، يَتَعَدَّى لِمَفْعُولَيْنِ. و"ت" ضميرٌ متصلٌ مبني على الضمِّ في محلِّ
رفع فاعل.

الطَّالِبَةُ : مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلُ مَنْصُوبٌ، وعلامة نَصْبِهِ الفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.
ناجحةٌ : مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ مَنْصُوبٌ، وعلامة نَصْبِهِ الفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

٣- حَدَّثَنَا الْأُسْتَاذُ الْإِجْتِهَادَ سَبِيلَ النَّجَاحِ.

حَدَّثَنَا : "حَدَّثَ" فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، يَتَعَدَّى لِثَلَاثَةِ مَفَاعِيلٍ،
و"نا" ضميرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ، مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلُ.
الْأُسْتَاذُ : فاعِلٌ مَرْفُوعٌ، وعلامة رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ.
الْإِجْتِهَادُ : مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ مَنْصُوبٌ، وعلامة نَصْبِهِ الفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.
سَبِيلَ : مَفْعُولٌ بِهِ ثَالِثٌ مَنْصُوبٌ، وعلامة نَصْبِهِ الفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ، وهو مُضَافٌ.
النَّجَاحِ : مُضَافٌ إِلَيْهِ مَجْرُورٌ، وعلامة جَرِّهِ الكسرةُ الظَّاهِرَةُ.

٤- يُحَدِّثُكُمُ الشَّرْطِيُّ السَّارِقَ مَقْبُوضًا عَلَيْهِ.

يُحَدِّثُكُمُ: "يُحَدِّثُ" فِعْلٌ مُضَارِعٌ مَرْفُوعٌ، وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ، وَ"كُمُ" ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ فِي مَحَلِّ نَصْبٍ، مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلُ الشَّرْطِيِّ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ، وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ. السَّارِقُ: مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ مَنْصُوبٌ، وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ. مَقْبُوضًا: مَفْعُولٌ بِهِ ثَالِثٌ مَنْصُوبٌ، وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ. عَلَيْهِ: جَارٌّ وَمَجْرُورٌ، مَتَعَلِّقَانِ بِـ "مَقْبُوضًا"

Aşağıdaki cümleleri i'râb ediniz.

١- مَنَحَ اللَّهُ الْمُحْسِنَ أَجْرًا عَظِيمًا.

٢- يُعَوِّدُ الصَّوْمَ الْمُسْلِمَ الصَّبْرَ.

٣- ظَنَنْتُ الْمُعَلِّمَةَ غَائِبَةً.

٤- أَرَيْتُ الطُّلَّابَ الدَّرْسَ سَهْلًا.

٥- نَبَّأَتِ الْأُسْتَاذَةُ زَيْنَبَ أَحْتَهَا نَاجِحَةً.

٦- خَبَرَنَا الْعَمِيدُ الْكَلْبِيُّ مَفْتُوحَةً.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde boşluğa gelmesi uygun fiili seçiniz.

- ۱- زَيْدًا الْعِلْمَ مُفِيدًا.
 (A) حَسِبْتُ (B) أَخْبَرْتُ (C) فَهِمْتُ (D) زَعَمَ
- ۲- الْامْتِحَانَاتِ سَهْلَةً.
 (A) زَعَمْتُمْ (B) لَبِسْتُ (C) يَرُدُّ (D) مَنَحْنَا
- ۳- الْخُلُقِ الْحَسَنِ فَضِيلَةً.
 (A) يَعُدُّ (B) عَلِمَ (C) يُعَدُّ (D) إِتَّخَذَ
- ۴- الصَّحِيفَةَ نَشَرْتُ أَخْبَارَنَا.
 (A) فَرَأْتُ (B) ظَنَّنَا (C) تَبَدُّأَ (D) لَبَسْتُ
- ۵- زَيْنَبَ أَخْتَهَا نَاجِحَةً.
 (A) أَنْبَأْنَا (B) نَبَّأْنَا (C) نَبَّأْنَا (D) إِشْتَرَتْ

B- Aşağıdaki cümlelerde boşluğa gelecek, üç mef'ûlün bih nasbeden fiili gösteren şıkkı seçiniz.

- ۱- الظَّالِمِ الظُّلْمَ مَمْقُوتًا.
 (A) مَنَحْتُ (B) نَظُنُّ (C) أَرَيْنَا (D) سَمِعْتُ
- ۲- هَلْ الطَّبِيبُ الْمَرْضَى التَّدْخِينَ مُضِرًّا؟
 (A) مَنَعَ (B) تَعَلَّمَ (C) زَعَمَ (D) حَدَّثَ
- ۳- أَأَنْتُمْ أَبَا عَلِيٍّ ابْنَهُ فَاشِلًا فِي الْامْتِحَانِ؟
 (A) أَخْبَرْتُمْ (B) ظَنَنْتُمْ (C) تَحَسَّبُونَ (D) رَأَيْتُمْ
- ۴- الطَّالِبَاتُ الطَّبِيبَ زَمِيلَتَهُنَّ مَرِيضَةً.
 (A) تُخْبِرُ (B) يُخْبِرْنَ (C) يُعْطِينَ (D) يَحْسَبْنَ
- ۵- الْقَاضِيِ الْمُتَّهَمِ الْعِقَابَ مُؤَجَّلًا.
 (A) مَنَحَ (B) أَعْلَنَ (C) خَبَرَ (D) أَجَّلَ

C- Aşağıdaki cümlelerde aslı mübteda ve haber olan iki mef'ûlün bih nasbeden fiili gösteren şıkkı seçiniz.

- ۱- A) حَسِبْتُ التِّلْمِيذَةَ نَاجِحَةً. (A-۱)
 B) حَدَّثَنَا عَلِيُّ الْقِطَارِ مُتَأَخِّرًا. (B)
 C) كَسَا الْمَطَرُ الْأَرْضَ حُلَّةً خَضِرَاءَ. (C)
 D) أَلْبَسْتُ وَلَدِي حِذَاءً. (D)
- ۲- A) عَلَّمْتُ أَخِي السِّبَاخَةَ. (A-۲)
 B) أَرَاخَ صَاحِبَ الْبَيْتِ الضَّيْفِ. (B)
 C) وَجَدْنَا النَّحْلَ حَرِيصًا. (C)
 D) نَصَرَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ بَدْرٍ. (D)
- ۳- A) دَخَرَ الْوَلَدُ الْكُرَةَ. (A-۳)
 B) نَرَى الْفِشْلَ فِي التَّفْرِقِ. (B)
 C) بُجِيَ الرَّجُلُ الطُّفْلَ مِنَ الْغَرَقِ. (C)
 D) أَخْرَجَ الْمُدِيرُ الصَّحَفِيِّينَ مِنَ الْقَاعَةِ. (D)
- ۴- A) أَكْمَلَ الْمُهَنْدِسُ الْمَشْرُوعَ. (A-۴)
 B) رَأَيْتُ زَيْدًا مَاشِيًا أَمْسًا. (B)
 C) ظَنَّ الصَّيَّادُ أَمْوَاجَ الْبَحْرِ عَالِيَةً. (C)
 D) أَجْلَسَتِ الْمَدْرَسَةُ الطَّالِبَاتِ. (D)
- ۵- A) اشْتَرَيْتُ قَمِيصًا جَدِيدًا. (A-۵)
 B) خَلْتُ السَّرَّابَ نَهْرًا. (B)
 C) شَاعَ الْخَبْرُ فِي الْمَدِينَةِ. (C)
 D) انْتَهَى الدَّرْسُ قَبْلَ قَلِيلٍ. (D)

D- Aşağıdaki cümlelerde aslı mübteda ve haber olmayan iki mef'ûlün bih nasbeden fiili gösteren şıkkı seçiniz.

- ۱- A) مَنَحَ اللَّهُ الْإِنْسَانَ الْعَقْلَ. (A-۱)
 B) نَصَرَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ بَدْرٍ. (B)
 C) نَشَرَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ الْعَدْلَ بَيْنَ الْمُسْلِمِينَ. (C)
 D) قَسَمَ الْأَبُ الثُّفَاحَةَ بَيْنَ أَبْنَائِهِ سَوِيًّا. (D)
- ۲- A) صَرَفَ الْمُدِيرُ الصَّحَفِيِّينَ غَاضِبًا. (A-۲)
 B) اِمْتَلَأَتِ الرُّجَاجَةُ بِالْمَاءِ الْبَارِدِ. (B)
 C) يُعْطِي عَبْدُ اللَّهِ الْفُقَرَاءَ أَمْوَالًا تَكْفِيهِمْ. (C)
 D) أَكْمَلَ الْأُسْتَاذُ شَرْحَ الْقَوَاعِدِ الْجَدِيدَةِ. (D)

٣- (A) تُسَاعِدُ الْمُمَرِّضَاتُ الْأَطِبَّاءَ.

(B) إِذَا سَأَلَ الْإِنْسَانُ رَبَّهُ الْعَوْنَ أَعَانَهُ.

(C) يَحْتَاجُ الْوَطَنُ إِلَى مُوظِّفِينَ مُخْلِصِينَ.

(D) يَقْرَأُ الْمُذِيعُونَ مَوْجِزًا لِنَشْرَةِ الْأَخْبَارِ.

٤- (A) يَتَكَلَّمُ الْأَفْعَانِيُّونَ أَكْثَرَ مِنْ عِشْرِينَ لُغَةً مُخْتَلِفَةً.

(B) حَرَجَ الطُّلَّابُ مِنَ الصَّفِّ مَثْنَى مَثْنَى.

(C) نَامَ الطِّفْلُ فِي سَرِيرِهِ نَوْمًا عَمِيقًا.

(D) أَلْبَسَنَا اللَّهُ ثَوْبَ التَّقْوَى.

٥- (A) فَتَحَ الْحَارِسُ بَابَ الْبَنْكِ كَيْ يَدْخُلَ الزَّبَائِنُ.

(B) أَعْطَى حُسَامُ الْفَقِيرِ نُقُودًا أَمْلًا فِي الْفُوزِ بِالْجَنَّةِ.

(C) قَطَعَ الصَّبِيُّ الْحَبْلَ بِالسِّكِّينِ.

(D) مَدَّ السَّائِلُ يَدَهُ يَطْلُبُ النُّقُودَ مِنَ النَّاسِ.

E- Aşağıdaki cümlelerde üç mef'ûlün bih nasbeden fiili içeren cümleyi seçiniz.

١- (A) يَحْسَبُ الْإِنْسَانُ نَفْسَهُ خَالِدًا فِي الدُّنْيَا.

(B) سَوْفَ أُخْبِرُ زَمِيلِي الْإِمْتِحَانَاتِ مُتَأَخَّرَةً.

(C) بَعْضُ النَّاسِ يُحِبُّ أَنْ يَتَحَدَّثَ عَنْ نَفْسِهِ.

(D) عَمَّ يَسْأَلُ هَذَا الطَّالِبُ الْجَدِيدُ؟

٢- (A) تُرِينَا الْحَيَاةَ الْمَعِيشَةَ صَعْبَةً.

(B) تَحَالُ الدَّجَاجَةُ الْجَوْعَى نَفْسَهَا فِي مُسْتَوْدَعِ الْحُبُوبِ.

(C) يُحِبُّ عَلَيْنَا أَنْ نُفَكِّرَ فِي مُسْتَقْبَلِنَا.

(D) وَجَدْتُ الْعِلْمَ يَنْفَعُ الْإِنْسَانَ كَثِيرًا.

٣- (A) كتبتُ سعادً رسالةً طويلةً إلى صديقَتِها.

(B) حَسِبْتُ الدَّرْسَ الجَدِيدَ مِنَ الكِتَابِ القَدِيمِ.

(C) وَجَدَ القَائِدُ الجَيْشَ مُسْتَعِدًّا لِلدِّفَاعِ عَنِ الوَطَنِ.

(D) أَنْتُمْ أَنْبَأْتُمُونَا الرَّئِيسَ مُسَافِرًا إِلَى اليَابَانِ.

٤- (A) هَلْ عِنْدَ أَحَدٍ مِنْكُمْ أَنْبَاءٌ عَنِ العَدِ؟

(B) يَعُدُّ المؤرِّخُونَ عَبْدَ المَلِكِ بنَ مَرْوانَ مؤسِّسَ الدَّوْلَةِ الأُمَوِيَّةِ.

(C) يُنَبِّئُنَا اللهُ فِي كِتَابِهِ الكَرِيمِ الحَيَاةَ الدُّنْيَا فانيةً.

(D) زَعَمَ السَّارِقُ أَنَّهُ لَمْ يَدْخُلْ بَيْتًا لِلسَّرِقَةِ.

٥- (A) أَعْلِمَ زُمَلَاءَكَ السِّيَّارَةَ قَادِمَةً مِنْ تُرْكِيَا.

(B) اتَّخَذَ الأَعْدَاءُ الخِلافَاتِ العَرَبِيَّةَ سِلَاحًا ضَدَّ العَرَبِ.

(C) لَا تَعُدَّنْ نَفْسَكَ حَيًّا إِلَى الأَبَدِ.

(D) أَخَذَ المُحَامِي يُدَافِعُ عَنِ المُتَّهَمِ دِفَاعًا.

F- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin i'râbını gösteren doğru şıkkı seçiniz.

١- جَعَلَ البُسْتَانِي الحَدِيقَةَ جَمِيلَةً.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ (B) مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلٌ (C) خَبَرٌ (D) مَفْعُولٌ فِيهِ

٢- حَسِبْتُ عَلِيًّا مَوْجُودًا فِي الإِمْتِحَانِ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلٌ (B) مُبْتَدَأٌ (C) مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ (D) خَبَرٌ مُقَدَّمٌ

٣- وَجَدَتِ الأُمَمُ المُتَّحِدَةُ إِسْرَائِيلَ مُعْتَدِيَةً عَلَى العَرَبِ.

(A) مُبْتَدَأٌ (B) خَبَرٌ (C) فِعْلٌ مَاضٍ (D) مَفْعُولٌ بِهِ

٤- مَنَعَ اللهُ الْإِنْسَانَ كُلَّ مَا يُسَبِّبُ الضَّرَرَ.

(A) فَعِلَ (B) مَفْعُولٌ بِهِ أَوَّلُ (C) مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ (D) مَفْعُولٌ بِهِ ثَالِثُ

٥- أَنْبَأَ الدَّلِيلُ الزُّوَّارَ الرِّحْلَةَ سَتَبَدَأُ بَعْدَ سَاعَةٍ.

(A) مَفْعُولٌ بِهِ ثَانٍ (B) مُبْتَدَأٌ (C) حَبَرٌ (D) مَفْعُولٌ بِهِ ثَالِثُ

CEVAP ANAHTARI					
<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>	<u>F</u>
1- B	1- C	1- A	1- A	1- B	1- B
2- A	2- D	2- C	2- C	2- A	2- C
3- C	3- A	3- B	3- B	3- D	3- C
4- B	4- B	4- C	4- D	4- C	4- B
5- C	5- C	5- B	5- B	5- A	5- D

22. ÜNİTE İSM-İ MEVSÛL

Öğr. Gör. Ali Ejder DERTLİOĞLUGİL

رَأَيْتُ الرَّجُلَ الَّذِي أَمَامَ الْمَسْجِدِ. نَظَرْتُ إِلَى الْأَشْجَارِ الَّتِي فِي الْغَابَةِ.
أَكَلْتُ الْخَبْزَيْنِ اللَّذَيْنِ عِنْدِي. فَتَحْتُ النَّافِذَتَيْنِ اللَّتَيْنِ فِي الْغُرْفَةِ.
الَّذِينَ يَنَامُونَ فِي الْغُرْفَةِ إِخْوَةٌ. النِّسَاءُ اللَّاتِي يَدْخُلْنَ الْبَيْتَ أَخَوَاتٌ.

مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى. رَأَيْتُ أَيُّهُمْ (هُوَ) أَفْضَلُ
جَاءَ مَنْ عَلَّمَنَا اللُّغَةَ الْعَرَبِيَّةَ

أَعْرِفُ مَنْ كَتَبَ هَذَا الْمَقَالَ

AÇIKLAMALAR

İsm-i Mevsûl, kendisinden sonra gelen cümleyle birlikte bir anlam kazanan isimdir. İsm-i Mevsûl den sonra gelen cümleler, isim, fiil ve şibih cümle olabilir. Bu cümlelere sıla cümlesi denir. İsm-i Mevsûlden önce isim gelirse genelde marife olur. İsm-i mevsul kendinden önceki isme, müzekkerlik-müenneslik ve sayı (müfred-tesniye-cemi) bakımından uyar. Örnek:

ذهب الرجل الذي خرج من البيت.	Evden çıkan adam gitti. Müfret/Müzekker
ذهب الرجلان اللذان خرجا من البيت.	Evden çıkan iki adam gitti. Tesniye/Müzekker
ذهب الرجال الذين خرجوا من البيت.	Evden çıkan adamlar gittiler. Cemi/Müzekker
ذهبت المرأة التي خرجت من البيت.	Evden çıkan kadın gitti. Müfret/Müennes
ذهبت المرأتان اللتان خرجتا من البيت.	Evden çıkan iki kadın gitti. Tesniye/ Müennes
ذهبت النساء اللاتي خرجن من البيت.	Evden çıkan kadınlar gittiler. Cemi/ Müennes

Yukarıdaki örneklerde ism-i mevsuller aynı zamanda kendilerinden önce gelen marife isimlere sıfat olmuşlardır. Bu yüzden sayı ve cinsiyet yönünden mevsuflarına uymuşlardır

İsm-i mevsuller, 1- Hâs İsm-i Mevsuller, 2- Müşterek İsm-i Mevsuller olmak üzere iki kısma ayrılır

1- Hâs İsm-i Mevsuller:

Bunlar kişiye özel ism-i mevsullerdir. Bu ism-i mevsuller şunlardır.

الَّذِي/الَّذَانِ-الَّذَيْنِ/الَّذِينَ Bunlar erkeklere özeldir.

الَّتِي/الَّتَانِ-الَّتَيْنِ/الَّلَاتِي-الَّلَوَاتِي-الَّلَائِي Bunlar kadınlara özeldir.

Özel ism-i mevsuller/الأسماء الموصولة الخاصة			
المُفْرَدُ	الْمُثَنَّى	الْجَمْعُ	
الَّذِي	الَّذَانِ - الَّذِينَ	الَّذِينَ	الْمُذَكَّرُ
الَّتِي	الَّتَانِ - اللَّتَيْنِ	الَّلَاتِي - اللَّوَاتِي - اللَّائِي	الْمُؤَنَّثُ

Hâs ism-i mevsullerin irabı, tesniyeleri hariç mebnîdir. Bundan dolayı mahallen irab edilirler. Tesniye olanların irabı, elif ile merfu ya ile mansub veya mecrur olurlar.

İsm-i mevsullar cümlelerin bir ögesi olarak da gelebilirler. Örnek:

a- Mübteda olarak:

الَّذِي قرأ الدرس عليّ. Dersi okuyan Ali'dir.

b- Haber olarak:

سيارتي هي التي وقفت أمام البيت. Arabam,evin önünde durandır.

c- Fail olarak:

استيقظ الذين ناموا على السرير. Yatakta uyuyanlar uyandılar.

d- Meful olarak:

رأيت اللاتي خرجن من البيت. Evden çıkanları gördüm.

2- Müsterek İsm-i Mevsuller:

Bu ism-i mevsüller hariç mahallen irab olur, bunların kullanımı **ve cemi** ortaktır. Müennes, müzekker, müfred, tesniye için kullanılabilirler kimin için kullanıldıkları aid zamirle anlaşılır.

Bu ism-i mevsuller şunlardır: مَنْ, مَا ve Eyyu أيّ.

a- مَنْ: Akıllılar için kullanılır.

ذهب مَنْ نصر. Yardım eden (adam)gitti.

ذهب مَنْ نصرًا. Yardım eden (iki adam)gitti.

ذهب مَنْ نصرُوا. Yardım eden (adamlar)gittiler.

ذهبت مَنْ نصرت. Yardım eden (kadın)gitti

ذهبت مَنْ نصرن. Yardım eden (kadınlar)gittiler.

b- ما: Akılsızlar (insan dışındaki varlıklar) için kullanılır.

ما عند الله خير وأبقى. Allah katında olan şey daha hayırlı ve kalıcıdır.

c- أيّ: Murebdir, Müzekker-müennes, müfred-tesniye-cemi akıllı veya

akılsız için ortak kullanılır. İsm-i mevsûlü izafette olabilir. Muzaaf durumunda murab olur. Örnek:

يُسْرُنِي أَيّ نصرني. ~~Görevini yerine getiren~~ hoşuma gider.

أُنْصُرُ أَيّ الناسِ هو المسكين. İnsanlardan miskin olana yardım et.

نَظَرْتُ إِلَى أَيّ الاشجارِ هي الكبيرة. Ağaçlardan büyük olana baktım.

Müsterek ism-i mevsuller mübteda, haber, fail, meful, gibi cümlelerin ögesi olarak gelebilir.

Örnekler:

a- Mübteda olarak:

مَا رَأَيْتُهُ حَسَنٌ. Gördüğüm şey güzeldir.

b- Haber olarak:

ÖğretmenlerArapçayı
öğretenlerdir. الاساتذة من علّموا العربية.

c- Fail olarak:

Bize Arapçayı öğreten kimse geldi. جاء من نصر المؤمنين.

d- Meful olarak:

~~Yoksulara yardım edene teşekkür ettim.~~ اخبرْتُ من شاهد التلفاز.

Sıla cümlesi: İsm-i mevsulden sonra gelen cümleye sıla cümlesi denir. Sıla cümlesinin irabtın mahallı yoktur. Sıla cümlesi; isim cümlesi, fiil cümlesi ve şibih cümle biçiminde olabilir. Örnek:

- الجملة الفعلية : رأيتُ الذي نصر المؤمنين.
- الجملة الاسمية : تسُرُّني اللّواتي هُنَّ مجتهداتٌ.
- شبه الجملة الجار والمجرور : رأيتُ الذي في الصفِّ.
- شبه الجملة الظرفية : قرأتُ الكتابَ الذي على المنضَرِ.

Âid Zamiri: Sıla cümlesinde bulunan ve onu ism-i mevsule bağlayan zamire âid zamiri denir.. Âid zamirin cinsiyet ve sayı bakımından has ism-i mevsulle uyumlu olması gerekir. Örnek:

müşterek ism-i mevsuller zaten ortak kullanılıyor
müz-müen, müf tes cemi. dolayısıyla orada **الَّذِي** kullanılmıyor
uyum aramıyoruz.

- استحي الطالب **الَّذِي** أخطأ (هو).
- استحيت الطالبة **الَّتِي** أخطأت (هي).
- استحي الطالبان **اللّذان** أخطأ.

orada sıla cümlesindeki aid zamir sadece, ism-i mevsulün kim için kullanıldığını anlamamıza yardımcı oluyor.

- استحييت الطالبتان **اللّتان** أخطأتا.
- استحي الطلاب **الَّذِينَ** أخطؤوا.
- استحييت الطالبات **اللّاتي/اللّاتي/اللّواتي** أخطأن.

İsm-i mevsulden sonra gelen fiiller müzekkerlik-müenneslik, müfred-tesniye-cemi olma bakımından ism-i mevsullerle uyumludurlar.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki ayet-i kerimelerde geçen ism-i mevsulleri gösteriniz.

- ۱- (وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ) [لقمان، ۱۵/۳۱]
- ۲- (يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَاصْبِرْ عَلَى مَا أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ) [لقمان، ۱۷/۳۱]
- ۳- (أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ) [التوبة، ۷۰/۹]
- ۴- (فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ) [البقرة، ۲۴/۲]
- ۵- (وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ) [الأعراف، ۴۳/۷]

2- Aşağıdaki boşluklara, örnekteki gibi, uygun birer ism-i mevsul koyunuz.

المثال : إِنَّ اللَّهَ كَافٍ بِحَسَنِ إِلَى النَّاسِ.

۱- إِنَّ يَكْتُبُهُ هَذَا الطَّالِبُ وَاجِبُهُ.

33 “Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim.”

34 “Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir.”

35 “Onlara kendilerinden öncekilerin haberleri ulaşmadı mı?”

36 “O hâlde yakıtı insanlarla taşlar olan ateşten sakının.”

37 “Hamd, bizi buna erıştiren Allah’a mahsustur. Eğer Allah’ın bizi erıştirmesi olmasaydı, biz hidayete ermiş olamazdık” derler.

٢- نظرتُ إلى الزائرينِ زارا المساجدِ.

3- أحسنُ إلى أحسن إليك.

4- Örnekte olduğu gibi gerekli değişikle beraber parantez içindeki kelimelerden yeni cümleler kurunuz..

المثال : هذا هو المهندس الذي يعملُ في المصنع. (هي)

هذه هي المعلمة التي تعملُ في المصنع. (المعلمتان)

١- (الذين)

٢- (هنّ)

٣- (يُخلصان)

٤- (هاتان)

٥- (عملهم)

٦- (المعلمان)

٧- (اللاتي)

5- Aşağıdaki cümleleri, örnekteki gibi, uygun ism-i mevsul ile birbirine bağlayınız.

المثال : هؤلاء رجال. الرجال يعملون في المصنع.

هؤلاء هم الرجال الذين يعملون في المصنع.

١- هذا مهندس. المهندسون يعملون في الشركة.

..... :

٢- هذان ولدان. الولدان يلعبان في الحديقة.

..... :

٣- هذه طبيبة. الطبيبةُ فحصت المريضةَ.

..... :

٤- هاتان شجرتان. الشجرتان كبرتتا امام البيت.

..... :

٥- هؤلاء نساءٌ . النساءُ يعتنين باولادهن.

..... :

6- Aşağıdaki boşlukları, örnekteki gibi, uygun birer ism-i mevsul ile doldurunuz.

المثال : خرج المؤمنان الذان صلياً في المسجد.

١- نصرتُ السائحين يزورانِ اسطنبولَ.

٢- أكرمتُ السائلين يريدانِ أكلَ الطعامِ.

٣- نجحت الطالبتان تدُرسانِ في الطبِّ.

٤- تسلّم العُمالُ راتبَهُم يعملون في انشاءِ المبنى.

٥- شاهد الاطفالُ التلفازَ يجلسانِ على المقعدِ.

7- Aşağıdaki boşlukları, örneklerde olduğu gibi, "مَا" veya "مَنْ" ism-i mevsulleri ile tamamlayınız.

مثال- ١ : أحبُّ من نصر الناسَ.

مثال-٢ : أعطني ما عندك.

١- نظرتُ الى ينام في الصف.

٢- يقوله احمدُ حسنٌ.

٣- يسرني قرأته في الكتابِ.

٤- سلّم الرجل على امامَ المسجدِ

٥- لقد شكرتُ أنقذَ ابني من الغرقِ.

8- Aşağıdaki cümleleri, uygun birer ism-i mevsul kullanarak örnekteki gibi tekrar yazınız.

المثال: عليّ هو الكاتبُ هذه الرسالة.

الَّذِي كتب هذه الرسالة هو عليّ.

١- المرضى همُ الشاربون الدواء. :

٢- الأساتذة يعلمون العربية. :

٣- وزراءُ الاصحاء زاروا المستشفيات. :

٤- المعلمون نصرّوا الطلاب. :

٥- المهندسات يكتبنَ التقريرَ. :

9- Aşağıdaki cümlelerde ism-i mevsullerden sonraki boşluklara uygun sıla cümleleri koyunuz.

1- نصرتُ الرجلَ الَّذِي

2- نشأ الأولادُ اللذين

3- نَظَّفْتُ الحَدِيقَتَيْنِ اللَّتَيْنِ

4- هَذَا هُوَ الْبَيْتُ الَّذِي

5- رَكَبْتُ الحَافِلَةَ الَّتِي

10- Boş yerleri uygun ismi mevsullerle doldurunuz:

۱- زُرْتُ مِنَ الْأَقْوَامِ يُكْرِمُونَ الضَّيْفَ.

۲- الْأَشْجَارُ أَثْمَرَتْ زَيْنَتِ الحَدَائِقِ.

۳- مَنْ هِيَ قَرَأْتُ رِسَالَتَكَ؟

۴- أُخْرِجَ فِي جَنِّبِكَ.

۵- الْأَطْفَالُ خَرَجُوا مِنَ الحَدِيقَةِ أَوْلَادِي.

11- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye tercüme ediniz.

..... : أحمد الذي يزُرُّ هذا البيتَ في الصفِّ.

..... : سلَّم على من قام عند البيتِ.

..... : ما في يدك يدُ عليّ.

..... : هؤلاء هم الجنودُ الذين يدافعونَ عن الوطنِ.

..... :

12- Aşağıdaki cümleleri Arapçaya tercüme ediniz ve harekeleyiniz.

.....: Arapça öğrenen çocuklar sevinçlidirler.

.....: Çay içenler yatakta uyudular.

.....: Ders çalışan öğrenciler başardılar.

.....: Kitap okuyanlar öğrendiler.

.....: İstedğini yap.

13- İ'râb örnekleri:

١- الَّذِي يَكْتُبُ الرِّسَالَةَ يَجْلِسُ.

الَّذِي : اسمٌ موصولٌ مبني على السكون في محل رفع مبتدأ.
يَكْتُبُ : فعل مضارع مرفوع بالضمّة، وفاعله ضمير مستتر تقديره "هو"،
وهو عائد أيضاً، والجملة الفعلية لا محلّ لها من الإعراب، صلة
الموصول.

يَجْلِسُ : فعل مضارع مرفوع بالضمّة، وفاعله ضمير مستتر تقديره "هو".
الرِّسَالَةُ : مفعولٌ به منصوبٌ.

٢- أَعْجَبَنِي مَا قَالَهُ سَعِيدٌ.

أَعْجَبَ : فعلٌ ماضٍ مبنيّ على الفتح، والنون للوقاية، والياء: ضمير
متصل مبني على السكون في محل نصب مفعول به.
ما : اسم موصول، مبني على السكون، في محل رفع فاعل.
قال : فعل ماضٍ مبنيّ على الفتح.
هـ : ضمير متصل مبني على الضم، في محل نصب مفعول به. وهو عائد.
سعيد : فاعل مرفوع بالضمّة الظاهرة.

Aşağıdaki cümleleri i'râb ediniz:

1- أَنْتَ فِي السُّوقِ الَّذِي يُبَاعُ فِيهِ الْكُتُبُ

2- إِنَّ الَّذِينَ يَرْجِعُونَ مِنَ الْجَبَلِ الرَّعَاءُ.

3- العلماء اللذين ينصرون الطلاب كثيرون.

4- الولدان اللذان تراهما طالبان

5- يَسْرِنِي مَنْ يَهْتَمُّ بالنسائية.

DENEME SORULARI

A- İsm-i mevsul içeren cümleyi seçiniz.

- 1- (A) مَا اسْتَيْقِظَ الْأَوْلَادُ. (C) مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى.
- (B) مَاذَا تَكْتُبِينَ يَا عَائِشَةُ؟ (D) مَا تَرِيدُ يَا أَحْمَدُ؟
- 2- (A) قَرَأَ الْآبُ الْقَصَتَيْنِ اللَّتَيْنِ اشْتَرَاهُمَا. (C) قَرَأَ الْمُسْلِمُ جُزْءًا مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ.
- (B) هَلْ تَشْعُرُ بِالْأَلَمِ فِي عَيْنِكَ؟ (D) تَشْكُرُ هَؤُلَاءِ النِّسَاءَ لِأَبِيهِنَّ.
- 3- (A) مَنْ يَقُولُ هَذَا؟ (C) مَا يَرِيدُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ رَجُلًا غَنِيًّا.
- (B) مَنْ فِي الصَّفِّ؟ (D) هَلْ مَا يَقُولُهُ أَحْمَدُ الْآنَ هُوَ الصَّدُوقُ؟
- 4- (A) كَتَبَ أَحْمَدُ رِسَالَةً إِلَى وَالِدِهِ. (C) يَصَلِّي الرِّجَالُ لَصَلَاةِ الْعِشَاءِ.
- (B) اشْتَرَيْتُ الْكُتُبَ الَّتِي قَرَأْتُهَا. (D) مَنْ أَنْتَ؟
- 5- (A) مَنْ هَذِهِ الْبِنْتُ؟ (C) فَازَ مَنْ يَجْتَهِدُ.
- (B) أَيُّ كِتَابٍ اشْتَرَيْتَ؟ (D) مَنْ أَيْنَ هَذَا الرَّجُلُ؟

B- Aşağıdaki boşlukları uygun birer ism-i mevsul ile doldurunuz.

- 1- أَسَلِّمُ عَلَى..... يَحْتَرَمُ النَّاسَ.
- (A) مَنْ (B) الَّتِي (C) الَّذِينَ (D) اللَّاتِي
- 2- يَجْلِسُ بِالْغُرْفَةِ مِهْنَدِسُ الشَّرْكَةِ.
- (A) مَا (B) الَّذِي (C) الَّتِي (D) اللَّاتِي
- 3- شَكَرَ الْقَائِدَ الْجِيُوشَ..... يَحَارِبُونَ لِلْوَطَنِ.
- (A) اللَّذَانِ (B) اللَّاتِي (C) الَّذِينَ (D) الَّتِي
- 4- أَرْسَلْتُ الرِّسَالَةَ..... كَتَبْتُهَا امْسَ.

(A) الذين (B) اللاتي (C) اللتين (D) التي

٥- يجلسان في الحديقة طالبان في كلية الطب.

(A) الذين (B) اللذان (C) اللتين (D) التي

C- Aşağıdaki sorulara verilen cevaplar içinde ism-i mevsul içeren cümleyi bulunuz.

١- من أرسل اليك هذا؟

- (A) أرسل صديقي. (B) أرسل الطالب الجديد.
(C) أرسلت أمي. (D) أرسل من هو صادق.

٢- أين الاطباء الماهرون؟

- (A) ذهبوا إلى رحلة سياحية.
(B) يستريحون في البيت الذي اشتريته جديدا.
(C) يكافئهم رئيس الجامعة بسبب نجاحهم.
(D) يجلسون مع أصدقائهم في الصف.

٣- أين وضعت السيارة القديمة؟

- (A) وضعها صاحبها في موقف السيارات.
(B) وضعتها في الموقف الذي تحت بيتي.
(C) هي كانت أمام المدرسة أمس.
(D) هي في الطريق إلى إسطنبول الآن.

٤- مَنْ أَرَادَ؟

- (A) أراد الفريق الذي جاء من أنقرة.
(B) أراد فريق إزمير في المسابقة.
(C) لم يرد في المسابقة أحد.
(D) أراد الفريق القوي في المسابقة.

٥- ماذا تريدُ ان تشتري؟

- (A) أريد أن اشتري خبزا وجبنا وفواكه.
(B) أريد أن اشتري بعض الأشياء المنزلية.
(C) أريد أن اشتري الأشياء التي أحتاجها في المدرسة.
(D) أريد أن اشتري قميصا جديدا.

D- Aşağıdaki cümlelerde hatalı olanını bulunuz.

- ١- (A) جاء معلمي الذي علمني.
(B) أحبُّ التي تحبُّ أبويها.
(C) شاهدتُ الذي فازت المساجد.
(D) السيارة التي أمامك قديمة.
- ٢- (A) جاء من يتعلم العلم.
(B) هذه هي الكاتبة التي كتبت الرسالة.
(C) جاء الرجال الذين يدعون الله.
(D) المعلمان اللذين تراهما صديقان.
- ٣- (A) نصرْتُ الذين أراد الماء.
(B) تساعدُ مَنْ شئتَ من الفقراء.
(C) لم تعجبني ما قاله احمد.
(D) لم أختَر من الأطعمة التي تضرني.
- ٤- (A) ارحمُ مَنْ رحمَ.
(B) العطرُ الذي في الزُجاجةِ احسنُ.
(C) انظرُ إلى السيارة التي عند الباب.
(D) هل تراجعَت التي أخطأتُ؟
- ٥- (A) اكتبْ ما تريد من الكتب.
(B) جاءت النساء التي يخدمن الضيوف.
(C) رايتُ أيَّهن هي مخلصَةٌ في عملها.
(D) لم تُعجبني ما قالتَه الطالبات.

E- Aşağıdaki cümlelerde boşluğa gelebilecek en uygun sılayı seçiniz.

١- نَحْرُمُ الْأَمَّهَاتِ اللَّائِي لِأَوْلَادِهِنَّ.

(A) ضَحَّتْ (B) ضَحَّوْا (C) ضَحَّيْنِ (D) ضَحَّيَا

٢- تَفْرَحُ الطَّالِبَتَانِ اللَّتَانِ بِالْوَاجِبَةِ الْمَنْزِلِيَّةِ.

(A) تَقُومَانِ (B) يَقُومَانِ (C) يَقُومْنَ (D) قَامَا

٣- جَلَسَ الْفَتَى الَّذِي الْفَصْلَ

(A) دَخَلَتْ (B) دَخَلُوا (C) دَخَلْنَ (D) دَخَلَ

٤- هَلْ رَأَيْتَ الْفَتِيَّةَ الَّتِي مِنَ الصَّفِّ الْآنَ؟

(A) خَرَجَ (B) خَرَجُوا (C) خَرَجْنَ (D) خَرَجَا

٥- مَنْ هُوَ الطَّالِبُ الَّذِي أَمْسَ؟

(A) جَاءُوا (B) جَاءَتْ (C) جَاءَ (D) جِئْنَ

CEVAPLAR

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- C	1- A	1- D	1- C	1- C
2- A	2- B	2- B	2- D	2- A
3- D	3- C	3- B	3- A	3- D
4- B	4- D	4- A	4- D	4- B
5- C	5- B	5- C	5- B	5- C

23. DERS TEMYİZ

Doç. Dr. Ferruh KAHRAMAN

أَنَا أَكْثَرُ مِنْكَ **مَالًا**.

الْعِنَبُ مِنْ أَفْضَلِ الْفَوَاكِهَ **طَعْمًا**.

فَاضَ الْقَلْبُ **سُرُورًا**.

كَفَى بِاللَّهِ **شَهِيدًا**.

مُحَمَّدٌ أَكْمَلُ النَّاسِ **خُلُقًا**.

زَرَعَ الْفَلَّاحُ فِدَانًا **قَمْحًا**.

اشْتَرَى أَخِي صُنْدُوقًا **تُفَاحًا**.

بَاعَ التَّاجِرُ طُنًّا **فُطْنًا**.

صَنَعْتُ بَدَلَةً مِنْ ثَلَاثَةِ أَمْتَارٍ **قِمَاشًا**.

رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ **كَوْكَبًا**.

AÇIKLAMALAR

Temyiz: Bir kelime veya cümledeki kapalılığı ortadan kaldırmak için kullanılan müfred, mansub ve câmid bir isimdir. Örnek:

بَعْتُ كَيْسًا **قُطْنًا**. Bir çuval **pamuk** sattım.

اِشْتَرَيْتُ رِطْلًا **مِنْ سُكَّرٍ**. Bir rıtl **şeker** satın aldım. (rıtl: 3202gr.)

اِطْمَأَنَّ زِيَادٌ **نَفْسًا** لِنَجَاحِهِ. Ziyad başarısından dolayı **gönlü** huzura erdi.

Temyiz Çeşitleri

Temyiz melfûz ve melhûz olmak üzere ikiye ayrılır:

1- Melfûz Temyiz

Mümeyyezi açıkca zikredilen kelime temyizlerine melfûz temyiz denir. Melfûz temyizlerde mümeyyez vezin/tartı, keyl/hacim, misaha/yüzölçümü/alan, ölçü ve sayılar türündendir. Normal sayılar dışında ölçek ifade eden kelimelerin temyizi mansub gelebildiği gibi, izafetle veya (من) harf-i ceri ile mecrur olması caizdir. Mecrûr olan temyizler mahallen mansubtur. Örnek:

اِشْتَرَيْتُ صُنْدُوقًا **تُفَاحًا**. Bir kasa **elma** satın aldım.

اِشْتَرَيْتُ صُنْدُوقَ **تُفَاحٍ**. Bir **elma** kasası satın aldım.

اِشْتَرَيْتُ صُنْدُوقًا **مِنْ تُفَاحٍ**. **Elmadan** bir kasa satın aldım.

Melfuz temyizleri kısaca şöyle açıklayabiliriz:

Alan :

زَرَاعُ الْفَلَّاحِ فِدَانًا قَمْحًا. (الفدان ٢٠٠ م٤) Çiftçi **bir feddan** buğday ekti.

Keyl/Hacim:

اشْتَرَى أَخِي صُنْدُوقًا تَفَاحًا. Kardeşim **bir kasa** elma satın aldı.

Ağırlık :

بَاعَ التَّاجِرُ طُنًّا قُطْنَا. Tacir **bir ton** pamuk sattı.

Uzunluk:

اشْتَرَيْتُ ثَلَاثَةَ أَمْتَارٍ قِمَاشًا. Üç **metre** kumaş satın aldım.

Sayı:

قَرَأْتُ ثَلَاثَةَ كُتُبٍ. Üç kitap okudum.

Sayıların temyizi ise üç şekilde gelir.

1- 3-10 arası sayılar: Cem'i mecrûr olarak gelir. Örnek:

عِنْدِي أَرْبَعَةُ أَقْلَامٍ. Dört **kalemim** var.

2- 11-99 Arası sayılar: Müfred mansûb olarak gelir. Örnek:

قَرَأْتُ خَمْسَةَ عَشَرَ دَرْسًا. On beş **ders** okudum.

3- 100 ve 1000'nin katları: Müfred mecrûr olarak gelir. Örnek:

أَعْطَيْتُ الْفَقِيرَ مِائَةَ لِيرَةٍ. Fakire yüz **lira** verdim.

فِي الْمَكْتَبَةِ الْعَامَّةِ ثَلَاثَةُ آلَافِ كِتَابٍ. Halk kütüphanesinde üç bin **kitap** vardır.

2- Melhûz Temyiz

Mümeyyezi açıkça zikredilmeyip cümlelerin genelinden anlaşılan temyiz çeşidine melhûz temyiz denir. Bu tür temyizler cümlede “**ne bakımdan**” sorusunun cevabı konumundadır. Devamlı mansub olur. Örnek:

طَابَ الْبَيْتُ هَوَاءً. Ev **hava bakımından** güzel oldu.

إِطْمَأَنَّ زِيَادٌ نَفْسًا لِنَجَاحِهِ. Ziyad başarısından dolayı **gönlü** huzura erdi.

أَنَا أَكْبَرُ مِنْكَ سِنًا. Ben senden **yaşça** daha büyüğüm.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde verilen temyizleri örnekteki gibi belirtiniz.

المِثَالُ : أَشْرَبُ كُلَّ صَبَاحٍ كُوبًا لَبْنًا.

۱- وَصَلْتُ ثَلَاثَ مُوظَّفَاتٍ إِلَى الشَّرِكَةِ.

۲- اشْتَرَيْتُ الْيَوْمَ صُنْدُوقَ مَوْزٍ مِنَ السُّوقِ.

۳- اشْتَرَكْتُ فِي رِحْلَةِ الْحَجِّ ثَمَانُونَ طَالِبًا مِنْ مَعْهَدِنَا.

۴- اطمأنَّ خَالِدٌ نَفْسًا لَوْصُولِ ابْنِهِ مِنَ السَّفَرِ.

۵- اشْتَدَّ اللَّاعِبُ حِرْصًا عَلَى النَّجَاحِ هَذِهِ الْأَيَّامَ.

2- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek temyizler parantez içinden seçiniz.

۱- يَزِدَادُ الْمُسْلِمُونَ كُلَّمَا اتَّحَدُوا. (قُوَّةٌ - قُوَّةٌ - قُوَّةٌ)

۲- بَعْتُ صُنْدُوقَ الْيَوْمَ. (تَمْرًا - تَمْرًا - تَمْرًا)

۳- الْأَثْرَاكُ أَكْثَرُ الشُّعُوبِ (كَرْمٌ - كَرْمٌ - كَرْمًا)

۴- اشْتَرَيْتُ عَشْرَةَ أَمْتَارٍ (قُمَاشٌ - قُمَاشًا - قُمَاشٌ)

۵- قَرَأْتُ هَذَا الْأُسْبُوعَ خَمْسَ (قِصَصٌ - قِصَصًا - قِصَصٌ)

3- Aşağıdaki cümlelerde geçen failleri gerekli değişiklikleri yaparak temyize dönüştürünüz.

المِثَالُ : حَسُنَ خُلُقُ مُحَمَّدٍ. : حَسُنَ مُحَمَّدٌ خُلُقًا.

۱- اطمأنتت نفسُ فيصَلٍ لنجاحِهِ. :

۲- عَظُمَ شَأْنُ كَرِيمٍ هَذِهِ الْأَيَّامَ. :

۳- اَزْدَادَ تَصْمِيمُ زِيَادٍ عَلَى السَّفَرِ عَدَا. :

۴- اشْتَدَّ عَطْفُ الْأَبِ عَلَى أَبْنَائِهِ. :

۵- يَكْثُرُ وَرْدُ الْحَدِيقَةِ فِي الرَّبِيعِ. :

4- Aşağıdaki cümlelerde verilen temyizleri gerekli değişiklikleri yaparak faile dönüştürünüz.

المِثَالُ : اَزْدَادَ الْمُسْلِمُونَ اِيْمَانًا بَوَّحَدَتِهِمْ. اَزْدَادَ اِيْمَانُ الْمُسْلِمِينَ بَوَّحَدَتِهِمْ.

۱- سَمِيرٌ أَكْثَرَ إِخْلَاصًا مِنْ أَصْدِقَائِهِ.:

۲- زَادَتِ السُّوقُ اَزْدِحَامًا الْآنَ.:

۳- جَيْشُنَا عَظَمَ قُوَّةً هَذِهِ الْأَيَّامَ.:

۴- تَطِيبُ مَدِينَةٍ مَغْنِسًا هَوَاءً فِي الصَّيْفِ.:

۵- يَزْدَادُ الْمُؤْمِنُونَ تَعَلُّقًا بِبَيْتِ اللَّهِ الْحَرَامِ.:

5- Aşağıdaki cümlelerde verilen sayıları ve temyizlerini belirtiniz.

۱- اشْتَرَيْتُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ أَحَدَ عَشَرَ كِتَابًا وَخَمْسَةَ أَقْلَامٍ.

۲- بَلَغَ عَدَدُ الطُّلَابِ الْمَبْعُوثِينَ إِلَى الْخَارِجِ خَمْسِمِائَةَ طَالِبٍ.

۳- وَجَّهَ الْوَزِيرُ الدَّعْوَةَ إِلَى أَرْبَعَةٍ وَعِشْرِينَ صَحَفِيًّا.

۴- غَادَرَتِ الطَّائِرَةُ الْمَطَارَ وَبَدَاخِلَهَا تَسْعُونَ رَاكِبًا.

۵- أَجَابَ الرَّئِيسُ عَنْ ثَلَاثَةِ عَشَرَ سُؤْلاً.

6- Aşağıdaki şıklarda verilen uygun temyiz önüne örnekte olduğu gibi (✓) işaretini koyunuz.

المِثَالُ : رَزَقَ مُحَمَّدٌ ثَلَاثَةَ:

أ - () وَلَدًا ب - () أَوْلَادًا ج - (✓) أَوْلَادٍ د - بناتٍ

۱- عَدَدُ الرَّاعِي غَنَمَهُ فَوَجَدَهَا أَرْبَعَةً وَثَلَاثِينَ

أ - () حُرُوفٍ ب - () حُرُوفًا ج - () حُرُوفٌ د - نِعَاجٍ

- ٢- في السَّيَّارَةِ خَمْسَةٌ
- أ- () رَكَّابٍ ب- () رُكَّابًا ج- () رَاكِبًا د- رَاكِبٍ
- ٣- يَعْمَلُ عِصَامٌ فِي الشَّرِكَةِ بِرَاتِبٍ قَدْرُهُ أَرْبَعَةُ آلَافٍ
- أ- () رِيَالًا ب- () رِيَالَاتٍ ج- () رِيَالَاتٍ د- رِيَالٍ
- ٤- زُرْتُ فِي الصَّيْفِ عَشْرَ
- أ- () مَدِينَةً ب- () مَدِينَةٍ ج- () مُدُنٍ د- مُدُنًا
- ٥- يَدْرُسُ فِي هَذِهِ الْمَدْرَسَةِ ثَلَاثُمِائَةٍ
- أ- () طُلَّابٍ ب- () طَالِبٍ ج- () طَالِبًا د- طَالِبَاتٍ

7- Aşağıda parantez içerisinde rakamla verilen sayıları örnekte olduğu gibi yazıyla doğru bir şekilde yazınız.

المِثَالُ: دَقَّ الطِّفْلُ عَلَى الْبَابِ (٥ دَقَّةً): دَقَّ الطِّفْلُ عَلَى الْبَابِ خَمْسَ دَقَّاتٍ.

١- بَقِيَ عِصَامٌ فِي زِيَارَةِ صَدِيقِهِ (٦ يَوْمًا). :

٢- عَالَجَ الطَّبِيبُ (١٥ مَرِيضًا). :

٣- قَرَّرَتِ وَزَارَةُ الْأَوْقَافِ بِنَاءَ (١١٣ مَسْجِدًا). :

٤- يُشْرِفُ الْمُهَنْدِسُ عَلَى (٤ مَشْرُوعًا). :

٥- يَعْمَلُ فِي هَذِهِ الشَّرِكَةِ (١٣٠٠ عَامِلًا). :

8- Aşağıda parantez içerisinde verilen kelimeleri temyiz olarak kullanınız.

- ١- شَرَبْتُ فِي الْمَسَاءِ كُوبَ (لبن) :
- ٢- بَاعَ سَمِيرٌ صُنْدُوقَ (تفاح) :
- ٣- اشْتَرَيْتُ كَيْسًا (من أرز) :
- ٤- مَعِيَ الْآنَ خَمْسُ (ليرة) :
- ٥- تَنَاوَلَ الطِّفْلُ كُوبًا (عصير) :

9- Aşağıdaki metinleri Türkçeye çeviriniz, temyizlerini belirtiniz ve soruları da parçalara göre cevaplayınız.

رحلة إلى الأردن

قَامَ وَفْدٌ مِنْ طُلَّابِ جَامِعَةِ دِمَشْقَ يَتَكَوَّنُ مِنْ ثَلَاثِينَ طَالِبًا بِرَحْلَةٍ إِلَى الْأُرْدُنِ، فَرَكِبُوا سَيَّارَةَ الْجَامِعَةِ، وَهُمْ فِي طَرِيقِهِمْ إِلَى الْأُرْدُنِ تَوَقَّفُوا بَعْضَ الْوَقْتِ بِجَوَارِ إِحْدَى الْقُرَى لِلرَّاحَةِ وَتَنَاوَلَ الطَّعَامَ، وَذَهَبَ بَعْضُهُمْ لِشِرَاءِ طَعَامٍ، فَاشْتَرَوْا كَيْسًا سَكَّرًا وَرَطَلَ شَايٍ وَصُنْدُوقًا مِنْ تُفَاحٍ وَبَعْضَ الْمَعْلَبَاتِ. وَبَعْدَ تَنَاوُلِ الطَّعَامِ وَاصْلَوْا رَحْلَتَهُمْ إِلَى عَمَّانَ عَاصِمَةِ الْأُرْدُنِ، فَنَزَلُوا فِي فَنْدَقٍ. ثُمَّ تَجَوَّلُوا فِي أَنْحَاءِ الْأُرْدُنِ، فَشَاهَدُوا هُنَاكَ الْجَامِعَةَ الْأُرْدُنِيَّةَ، وَالْمَدْرَجَ الرَّومَانِيَّ وَهُوَ مِنَ الْآثَارِ التَّارِيخِيَّةِ الْهَامَّةِ، وَمَدِينَةَ الْحُسَيْنِ الرِّيَاضِيَّةَ لِلشَّبَابِ. فَسَعَدُوا لِمَا شَاهَدُوهُ مِنْ نَهْضَةٍ حَضَارِيَّةٍ وَعُمَرَانِيَّةٍ، فَقَدْ وَجَدُوا الْأُرْدُنَ أَكْثَرَ حَضَارَةً، وَأَرْقَى صِنَاعَةً مِمَّا تَوَقَّعُوهُ، وَأَنَّ جَامِعَتَهَا أَكْبَرُ حَجْمًا، كَمَا عَرَفُوا أَنَّ شَعْبَهَا أَشَدُّ تَمَسُّكًا بِدِينِ اللَّهِ.

مَكَثَ الطَّلَابُ هُنَاكَ أَسْبُوعًا ثُمَّ رَجَعُوا إِلَى دِمَشْقَ وَهُمْ أَطِيبُ نَفْسًا وَأَوْفَرُ نَشَاطًا.

10- Aşağıdaki Arapça cümleleri Türkçeye çeviriniz.

- : يَزْدَادُ الْمُسْلِمُونَ عَدَدًا هَذِهِ الْأَيَّامَ.
- : بَاعَ التَّاجِرُ كَيْسًا مِنْ أُرْزٍ لِصَدِيقِي.
- : زَادَتْ جَامِعَةُ ٩ أَيْلُولَ شَهْرَةَ هَذَا الْعَامِ.
- : طَابَ الْأَصْدِقَاءُ عِشْرَةً.
- : حَسُنَ التَّاجِرُ مُعَامَلَةً.

11- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

-: Bir bardak su içtim.
-: Din olarak İslam'dan razı oldum.
-: Dokuz kız çocuğu geldi.
-: Yaz sıcaklık bakımından en şiddetli mevsimdir.
-: İzmir nüfus bakımından arttı.

12- İrab örnekleri.

١- حَضَرَ أَحَدَ عَشَرَ طَالِبًا.

حَضَرَ : "حَضَرَ" فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

أَحَدَ عَشَرَ : مَبْنِيٌّ عَلَى فَتْحِ الْجُزْأَيْنِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ فَاعِلٌ.

طَالِبًا : تَمْيِيزٌ مَنْصُوبٌ وَعَلَامَةٌ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

٢- فَاضَ الْقَلْبُ سُورًا.

فاضَ : فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

الْقَلْبُ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ، وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ.

سُرُورًا : تَمَيِّزُ مَنْصُوبٍ وَعَلَامَةُ نَصْبِهِ الْفَتْحَةُ الظَّاهِرَةُ.

Aşağıdaki cümleleri irab ediniz.

۱- لَنَا خَمْسَةٌ عَشَرَ قَلَمًا.

۲- جَاءَ أَلْفُ رَجُلٍ.

۳- وَصَلَ ثَلَاثُونَ طَائِرَةً.

۴- أَقَامَتِ الْحُكُومَةُ تِسْعَةَ مَشْرُوعَاتٍ.

۵- أَزْدَادٌ فَرِيدٌ عِلْمًا.

DENEME SORULARI

A- Aşağıda boşluklara gelebilecek uygun sayı veya temyizi seçiniz.

۱- وَصَلْتُ ثَلَاثَ إِلَى الشَّرْكَةِ.

(A) مُوَظَّفَةٌ (B) مُوَظَّفَاتٍ (C) مُوَظَّفَةً (D) مُوَظَّفَيْنِ

۲- اشْتَرَكْتُ فِي رِحْلَةِ الْحَجِّ ثَمَانُونَ مِنْ مَدْرَسَتِنَا.

(A) طَالِبًا (B) طَالِبٍ (C) طُلَّابٍ (D) طَالِبَاتٍ

۳- رَأَيْتُ بَيْتًا.

(A) عَشْرَةٌ (B) عِشْرُونَ (C) عِشْرِينَ (D) ثَلَاثَةٌ

۴- تَكَلَّمْتُ مَعَ طِفْلةً.

(A) أَحَدَ عَشْرَةَ (B) إِحْدَى عَشْرَةَ (C) إِحْدَى عَشَرَ (D) أَحَدَ عَشَرَ

۵- قَرَأْتُ كِتَابًا.

(A) خَمْسَةَ وَعِشْرِينَ (B) خَمْسًا وَعِشْرِينَ (C) أَرْبَعَ (D) عِشْرُونَ

B- Aşağıda boşluklara gelebilecek uygun temyizi seçiniz.

۱- يَطِيبُ الْمَكَانُ فِي الرَّبِيعِ.

(A) هَوَاءً (B) هَوَاءٍ (C) هَوَاءِ (D) الْهَوَاءِ

۲- بَعْتُ صُنْدُوقَ الْيَوْمِ.

(A) تَمْرًا (B) تَمْرٍ (C) تَمْرٍ (D) تَمْرُ

۳- اشْتَرَيْتُ عَشْرَةَ أَمْتَارٍ

(A) قِمَاشًا (B) قِمَاشٍ (C) قِمَاشُ (D) أَقْمِشَةً

۴- الطَّائِرَةُ أَعْظَمُ مِنَ السَّيَّارَةِ.

(A) سُرْعَةً (B) سُرْعَةً (C) سُرْعَةً (D) سَرِيعَةً

۵- الْمُسْلِمُونَ أَكْثَرُ الشُّعُوبِ

(A) كَرَمًا (B) إِكْرَامٍ (C) كَرَمٍ (D) كَرِيمٍ

C- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun sayı ve temyizi seçiniz.

١- هَبَطَ فِي الْمَطَارِ الْيَوْمَ

- (A) أَرْبَعَ عَشْرَةَ طَائِرَةً
(B) أَرْبَعَةَ عَشَرَ طَائِرَةً.
(C) أَرْبَعِ عَشْرَةَ طَائِرَةً
(D) أَرْبَعِ عَشْرَةَ طَائِرَاتٍ.

٢- حَضَرَ الْمُنْدُوبُونَ مِنْ

- (A) سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ دَوْلَةً
(B) سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ دَوْلَةٍ.
(C) سِتٍّ وَأَرْبَعِينَ دَوْلٍ
(D) سِتٍّ وَأَرْبَعِينَ دَوْلَةً.

٣- فِي الْأُسْبُوعِ

- (A) سَبْعَةُ أَيَّامٍ
(B) سَبْعُ أَيَّامٍ .
(C) سَبْعَةُ يَوْمًا
(D) سَبْعُ يَوْمٍ .

٤- يَتَكَوَّنُ مَجْلِسُ النُّوَابِ مِنْ

- (A) مِائَةٍ وَتِسْعَةٍ وَأَرْبَعِينَ عُضْوًا.
(B) مِائَةٍ وَتِسْعٍ وَأَرْبَعِينَ عُضْوًا.
(C) مِائَةٍ وَتِسْعَةٍ وَأَرْبَعِينَ عُضْوًا.
(D) مِائَةٍ وَتِسْعٍ وَأَرْبَعِينَ عُضْوًا.

٥- فِي مَكْتَبَةِ صَدِيقِي

- (A) أَلْفٌ وَسَبْعُمِائَةٍ كِتَابًا
(B) أَلْفٌ وَسَبْعُمِائَةٍ كِتَابٍ.
(C) أَلْفٌ وَسَبْعُمِائَةٍ كُتُبًا
(D) أَلْفٌ وَسَبْعُمِائَةٍ كُتُبٍ.

D- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun melhûz temyizi seçiniz.

١ - يَزْدَادُ النَّاسُ كُلَّمَا اتَّخَذُوا.

(A) سِلْمٌ (B) سِلْمًا (C) سِلِمٌ (D) سِلَمٌ

٢ - اشْتَرَيْتُ صُنْدُوقَ الْيَوْمَ.

(A) عِنَبًا (B) عِنَبٌ (C) عِنَبٍ (D) عِنَبَ

٣ - الْعَرَبُ أَكْثَرُ الشُّعُوبِ

(A) لَهْجَةً (B) لَهْجَةٍ (C) لَهْجَةً (D) لَهْجَةَ

٤ - بَعْتُ ثَلَاثَةَ أَمْتَارٍ مِنْ

(A) قِمَاشٍ (B) قِمَاشًا (C) قِمَاشُ (D) قِمَاشَ

٥ - الْمَرْكَبُ أَكْثَرُ مِنَ الْحَافِلَةِ.

(A) سُرْعَةً (B) سُرْعَةٍ (C) سُرْعَةٍ (D) سُرْعَةَ

E- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun temyizi seçiniz.

١ - تَعْمَلُ ثَلَاثَ فِي الشَّرَكَةِ.

(A) مُهَنْدِسَةً (B) مُهَنْدِسَاتٍ (C) مُهَنْدِسَ (D) مُهَنْدِسِينَ

٢ - اشْتَرَكْتُ فِي رِحْلَةِ النَّزْهَةِ ثَمَانُونَ مِنْ مَعْهَدِنَا.

(A) طَالِبًا (B) طَالِبٍ (C) طُلَّابٍ (D) طَالِبَاتٍ

٣ - رَأَيْتُ عِشْرِينَ

(A) أَرْجُلٌ (B) رَجُلٌ (C) رَجُلًا (D) أَرْجُلًا

٤ - تَكَلَّمْتُ مَعَ إِحْدَى عَشْرَةَ

(D) أَمْرَاضُ

(C) مَرَضَى

(B) مَرِيضَةٌ

(A) مَرِيضًا

٥- قَرَأْتُ خَمْسَةَ وَعِشْرِينَ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ.

(D) أَجْزَاءُ

(C) جُزْءٍ

(B) جُزْأً

(A) جُزْءًا

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- B	1- B	1- C	1- B	1- B
2- A	2- C	2- D	2- C	2- A
3- C	3- A	3- A	3- C	3- C
4- B	4- B	4- C	4- A	4- B
5- A	5- A	5- B	5- A	5- A

24. DERS SAYILAR ve İ‘RABI

Doç. Dr. Ferruh KAHRAMAN

جاءَ ثَلَاثَةٌ أَطْفَالٍ.	لِلْكَلْبَةِ بَابٌ وَاحِدٌ لِلدُّحُولِ.
رَأَيْتُ ثَلَاثَةَ أَطْفَالٍ.	لِلْأَسَاتِدَةِ عُرْفَتَانِ اِثْنَتَانِ .
مَرَرْتُ بِثَلَاثَةِ أَطْفَالٍ.	جاءَ ثَلَاثَةُ أَطْفَالٍ.
جاءَ ثَلَاثَةُ عَشَرَ طِفْلاً.	جاءَ ثَلَاثَةُ عَشَرَ طِفْلاً.
رَأَيْتُ ثَلَاثَةَ عَشَرَ طِفْلاً.	جاءَتْ ثَلَاثَ عَشْرَةَ طِفْلاً.
مَرَرْتُ بِثَلَاثَةِ عَشَرَ طِفْلاً.	جاءَ عِشْرُونَ طِفْلاً.
جاءَ مِائَةٌ طَالِبٍ.	جاءَ ثَلَاثَةُ وَعِشْرُونَ طِفْلاً.
رَأَيْتُ مِائَةَ طَالِبٍ.	جاءَ مِائَةٌ طَالِبٍ.
مَرَرْتُ بِمِائَةِ طَالِبٍ.	جاءَ أَلْفٌ طَالِبٍ.

AÇIKLAMALAR

Bir küme oluşturan nesnelerin ya da birimlerin niceliğini gösteren değere sayı denir. Arapçada sayılar dört grup halinde incelenir. Arapçada, sayıya aded, sayılana ma’dud denir.

1- Müfred Sayılar : 1-10 arası sayılarla 100 ve 1000’nin katlarına denir. **1 ve 2 sayıları** sıfat olarak kullanılır ve müfred sayılar grubundadır. **3-10 arası sayılar** da müfred olarak isimlendirilip müzekkirlik müenneslik yönünden temyizle ters olarak gelir. (Ancak bu birler basamağının ters olması 10 sayısı hariç bütün mürekkeb ve matuf sayılarda geçerlidir.) 3-10 sayıların irabı cümledeki konumuna göre olup temyizi daima cem-i mecrurdur. **100 ve 1000’in katları** da müfred olarak isimlendirilip müzekkirlik müenneslik yönünden müşterektir. Temyizleri ise müfred mecrur olarak gelir. Ancak 1 ve 2 sayıları ise temyiz olmayıp sıfat olur. Bu durumda

a- Sayılan önde olur,

- b- Sayı sayılanın sıfatı konumunda olduğundan sayılanına her bakımdan uyar,
- c- Sayı hazfedilebilir,
- d- Sayılan cümledeki konumuna göre i'râba girer. Sayı da sayılanın sıfatı olduğundan ona tâbi olur. Örnek:

لِلْكَلْبَةِ بَابٌ وَاحِدٌ. Fakültenin bir kapısı vardır.

جَاءَ ثَلَاثَةُ أَطْفَالٍ. Üç çocuk geldi.

جَاءَ أَلْفُ طَالِبٍ. Bin öğrenci geldi.

Müfred Sayıların İ'rabı: Müfred sayıların i'rabı cümledeki konumuna göre'dir. Ref makamında merfû; nasb makamında mansûb ve cer makamında da mecrûr olur. Örnek:

Raf hali:

جَاءَتْ تِسْعُ طِفْلَاتٍ. Dokuz kız çocuğu geldi.

جَاءَ ثَلَاثَةُ أَطْفَالٍ. Üç erkek çocuğu geldi.

Nasb hali:

رَأَيْتُ تِسْعَ طِفْلَاتٍ. Dokuz kız çocuğu gördüm.

رَأَيْتُ ثَلَاثَةَ أَطْفَالٍ. Üç erkek çocuğu gördüm.

Cer hali:

مَرَرْتُ بِتِسْعِ طِفْلَاتٍ. Dokuz kız çocuğuna uğradım.

مَرَرْتُ بِثَلَاثَةِ أَطْفَالٍ. Üç erkek çocuğuna uğradım.

2- Mürekkeb Sayılar: 11-19 arası sayılara denir. **11-19 arası sayılar** mürekkeb sayılar olarak isimlendirilip temyizi **müfred masub** olarak gelir. Örnek:

جَاءَ أَحَدُ عَشَرَ طِفْلاً. On bir çocuk geldi.

جَاءَ ثَلَاثَةُ عَشَرَ طِفْلاً. Onüç çocuk geldi.

Mürekkeb Sayıların İ'rabı: Mürekkeb sayılar mebnîdir. İrabları cümledeki konumuna göre mahallen yapılır. 12'nin ikisi müsennâ gibi irab yapılır.

Raf hali:

جَاءَ أَحَدُ عَشَرَ طِفْلاً. On bir erkek çocuk geldi.

جَاءَتْ إِحْدَى عَشْرَةَ طِفْلاً. On bir kız çocuk geldi.

جاءَ اثْنَا عَشَرَ طِفْلاً. Oniki erkek çocuk geldi.

جاءَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ طِفْلاً. On üç erkek çocuk geldi.

Nasb hali:

رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ طِفْلاً. On bir erkek çocuğu gördüm.

رَأَيْتُ إِحْدَى عَشْرَةَ طِفْلاً. On bir kız çocuğu gördüm.

رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ طِفْلاً. On iki erkek çocuğu gördüm.

رَأَيْتُ خَمْسَ عَشْرَةَ طِفْلاً. On beş kız çocuğu gördüm.

Cer hali:

مَرَرْتُ بِأَحَدَ عَشَرَ طِفْلاً. On bir erkek çocuğa uğradım.

مَرَرْتُ بِإِحْدَى عَشْرَةَ طِفْلاً. On bir erkek çocuğa uğradım.

مَرَرْتُ بِاثْنَيْ عَشْرَةَ طِفْلاً. On iki erkek çocuğa uğradım.

مَرَرْتُ بِثَلَاثَةَ عَشَرَ طِفْلاً. On üç erkek çocuğa uğradım.

3- Ukûd Sayılar: 20'den itibaren 90'a kadar 10'nun katları olan sayılardır. **20-90 arası onlu sayılar** ukûd sayılar olarak adlandırılıp temyizi müfred masub olarak gelir. Bu sayılar müzekkirlik müenneslik yönünden müşterektir. Örnek:

جاءَ عِشْرُونَ مُعَلِّمًا. Yirmi öğretmen geldi.

جاءَ تِسْعُونَ مُعَلِّمًا. Doksan öğretmen geldi.

Ukûd Sayıların İ'rabı: Ukûd sayıların i'rabı cemi müzekker salime mülhaktır. Yani onlar gibi vâv ile **merfû**; yâ ile **mansûb** ve **mecrûr** olur.

Diğer ifadeyle ukûd sayıları **cemimüzekkeri salim** gibi و ile **merfu**;

و ile de **mansub** ve **mecrur** yapılır.

Raf hali:

فِي الصَّفِّ ثَلَاثُونَ طَالِبًا. Sınıfta otuz öğrenci var.

حَضَرَتْ ثَمَانُونَ طِفْلاً. Seksen kız çocuğu geldi.

Nasb hali:

رَأَيْتُ عِشْرِينَ طِفْلاً. Yirmi erkek çocuğu gördüm.

رَأَيْتُ سَبْعِينَ طِفْلاً. Yetmiş kız çocuğu gördüm.

Cer hali:

مَرَرْتُ بِخَمْسِينَ طِفْلاً. Elli erkek çocuğa uğradım.

مَرَرْتُ بِسِتِّينَ طِفْلاً. Altmış erkek çocuğa uğradım.

4- Ma'tûf Sayılar: 20'den itibaren atıf harfi ile kullanılan sayılardır. **21 – 99 arası küsûrlu sayılar** ma'tûf sayılar olarak adlandırılıp temyizi müfred masub olarak gelir. Örnek:

جاءَ وَاحِدٌ وَعِشْرُونَ طِفْلاً. Yirmi bir çocuk geldi.

جاءَ ثَلَاثَةٌ وَعِشْرُونَ طِفْلاً. Yirmi üç çocuk geldi.

Ma'tûf Sayıların İ'rabı: Ma'tûf sayılar da her üç şekilde de i'rablanır. Ma'tûf sayıların i'rabı cümledeki konumuna göre. Ref makamında merfû; nasb makamında mansûb ve cer makamında da mecrûr olur. Mürekkebe sayılardan olan 12'nin ikisi nasıl müsennâ gibi irab yapılyorsa ma'tuf sayıların ikisi de aynı şekilde müsennâ gibi irab edilir.

Örnek:

Raf hali:

جاءَ خَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ طِفْلاً. Yirmi beş çocuk geldi.

جاءَتْ سَبْعٌ وَسَبْعُونَ طِفْلاً. Yetmiş yedi çocuk geldi.

جاءَ خَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ طِفْلاً. Yirmi beş çocuk geldi.

جاءَتْ سَبْعٌ وَسَبْعُونَ طِفْلاً. Yetmiş yedi çocuk geldi.

Nasb hali:

رَأَيْتُ خَمْسَةً وَعِشْرِينَ طِفْلاً. Yirmi beş erkek çocuğu gördüm.

رَأَيْتُ سَبْعًا وَسَبْعِينَ طِفْلاً. Yetmiş yedi kız çocuğu gördüm.

Cer hali:

مَرَرْتُ بِخَمْسَةٍ وَعِشْرِينَ طِفْلاً. Yirmi beş erkek çocuğa uğradım

مَرَرْتُ بِسَبْعٍ وَسَبْعِينَ طِفْلاً. Yetmiş yedi kız çocuğa uğradım

ALİŞTIRMALAR

1- Örnekteki gibi parantez içindeki ibarelerden istifade ederek soruları cevaplayınız.

المِثَالُ: كَمْ مِيلًا قَطَعْتُ سَيَّارَتُكَ ؟ (١٠٠٠٠ ميل)

: قَطَعْتُ سَيَّارَتِي عَشْرَةَ آلَافِ مِيلٍ .

١- كَمْ مَكْتَبَةً زُرْتُ ؟ (٧ مَكْتَبَةً) :

٢- كَمْ مُحَاضَرَةً أَلْفَى الْأُسْتَاذُ؟ (١٥ مُحَاضَرَةً) :

٣- كَمْ نَصًّا قَرَأْتُ ؟ (٥ نَصٍّ) :

٤- كَمْ لِيرَةً تَسَلَّمْتُ؟ (٤٠٠ لِيرَةً) :

٥- كَمْ وَفْدًا حَضَرَ الْمُؤْتَمَرَ؟ (٦٧ وَفْدٌ) :

2- Örnekteki gibi parantez içerisinde verilen kelimeler arasından sayıya uygun birmadud getiriniz.

المِثَالُ : اشْتَرَكْتُ فِي الرِّحْلَةِ سِتُّ وَعِشْرُونَ طَالِبَةً . (طَالِبًا / طَالِبَةً / طَالِبَاتٍ)

١- نَجَحْتُ فِي مُسَابَقَةِ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ خَمْسُ (طَالِبَاتٍ / طَالِبَةً / طُلَّابٍ)

٢- وَصَلَ سَبْعَةٌ إِلَى الشَّرْكَةِ مِنْذُ قَلِيلٍ . (مُوظَّفِينَ / مُوظَّفُونَ / مُوظَّفَاتٍ)

٣- يَعْمَلُ فِي هَذَا الْمَصْنَعِ ثَلَاثَةٌ وَثَلَاثُونَ (عَامِلَةً / عَامِلًا / عُمَّالٍ)

٤- يَجْلِسُ فِي الْمُحْتَبَرِ تِسْعَةٌ (طَالِبَاتٍ / طُلَّابٍ / طَالِبٍ)

٥- يَدْرُسُ تِسْعَةَ وَعِشْرُونَ بِالْمُسْتَوَى الثَّالِثِ . (طَالِبَةً / طُلَّابٍ / طَالِبًا)

3- Aşağıdaki boşluklara rakamla verilen sayıyı doğru bir şekilde yazınız.

١- لي (٤) أَبْنَاءٌ و (٥) بَنَاتٍ .

٢- صَلَاةُ الْفَجْرِ رَكَعَتَانِ وَصَلَاةُ الظُّهْرِ (٤) رَكَعَاتٍ وَصَلَاةُ

الْمَغْرِبِ (٣) رَكَعَاتٍ .

٣- لي (٦) إِخْوَةٌ و (٧) أَخَوَاتٍ .

٤- وَصَلْتُ إِلَى الْجَامِعَةِ (١٢) حَافِلَةً، وَبَدَاخِلِ كُلِّ حَافِلَةٍ (١١) طَالِبًا .

٥- في هذا الحفل (١٠) أولاد و (١٠) سيدات.

4- Aşağıdaki boşluklara rakamla verilen sayıyı doğru bir şekilde yazınız.

هَجَمَ (٣٥) جُنْدِيًّا تُرْكِيًّا عَلَى مَوْجِعٍ لِلْعَدُوِّ، بِدَاخِلِهِ

(٤٦) جُنْدِيًّا عَدُوًّا و (٧)

ضَبَّاطٍ. فَدَارَتْ بَيْنَ الْجَانِبَيْنِ مَعْرَكَةٌ قَاسِيَةٌ، اسْتَمَرَّتْ (٣)

..... سَاعَاتٍ و (١٤) دَقِيقَةً فَقُتِلَ

من الجانبِ العَدُوِّ (٢٢) جُنْدِيًّا و (٤)

..... ضَبَّاطٍ، وَتَمَّ أَسْرُ (٦) جُنُودٍ

وَهَرَبَ الْبَاقُونَ.

5- Aşağıda parantez içerisinde verilen kelimeleri kullanarak ve gerekli değişiklikleri yaparak örnekte olduğu gibi yeni cümleler oluşturunuz.

المثال: انتظرتُ صديقي ثلاثَ ساعاتٍ وخمسةَ عشرةَ دقيقةً. (نحنُ)

انتظرنا صديقنا ثلاثَ ساعاتٍ وخمسةَ عشرةَ دقيقةً. (٤ ساعاتٍ)

١- (١٢ دقيقةً)

٢- (أنتم)

٣- (١١ دقيقةً)

٤- (صديقكما)

٥-

6- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri tamamlayan doğru ifadenin önüne (✓) işaretini koyunuz.

المثال : اشترك في المؤتمر.....

ج - () خَمْسَةَ عَشَرَ وَزِيرَةً.

أ - () خَمْسَ عَشَرَ وَزِيرًا.

د - () خَمْسَةُ عَشَرَ وَزِيرَةً.

ب - (✓) خَمْسَةَ عَشَرَ وَزِيرًا.

١- مَكَثَتْ مُدِيرَةُ الشَّرَكَةِ فِي مَغْنِيسَا

ج - () سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَسِتَّ لَيَالٍ.

أ - () سَبْعَةَ أَيَّامٍ وَسِتَّةَ لَيَالٍ.

د - () سَبْعَ أَيَّامٍ وَسِتَّةَ لَيَالٍ.

ب - () سَبْعَ أَيَّامٍ وَسِتَّ لَيَالٍ.

٢- يَعْمَلُ بِمَعْهَدِنَا

ب - () ثَمَانِيَةَ عَشْرَةَ أُسْتَاذًا.

أ - () ثَمَانِي عَشْرَةَ أُسْتَاذًا.

د - () ثَمَانِيَةَ عَشَرَ أُسْتَاذًا.

ج - () ثَمَانِي عَشَرَ أُسْتَاذًا.

٣- بَقِيَ عَلَى عِيدِ الْأَضْحَى الْمُبَارَكِ

ب - () اثْنَتَا عَشْرَةَ يَوْمًا.

أ - () اثْنَتَا عَشَرَ يَوْمًا.

د - () اثْنَا عَشْرَةَ يَوْمًا.

ج - () اثْنَا عَشَرَ يَوْمًا.

٤- كَتَبْتُ التَّقْرِيرَ فِي

ب - () إِحْدَى عَشَرَ صَفْحَةً.

أ - () أَحَدَ عَشَرَ صَفْحَةً.

د - () أَحَدَ عَشْرَةَ صَفْحَةً.

ج - () إِحْدَى عَشْرَةَ صَفْحَةً.

٥- رَزَقَ مُحَمَّدٌ بِ.....

- أ - () ثَلَاثِ أَوْلَادٍ. ب - () ثَلَاثَةِ بَنَاتٍ.
ج - () ثَلَاثَةِ أَوْلَادٍ. د - () ثَلَاثَةِ وَلَدٍ.

7- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki boşluklara uygun bir madud getiriniz.

المثال: رَأَيْتُ عِنْدَ الْكَعْبَةِ سَبْعَةَ عَشَرَ مُسْلِمًا.

- ١- حَمَلَتْ الطَّائِرَةُ مِائَةً..... إِلَى دِمَشْقٍ.
٢- انتَظَرْتُ صَدِيقِي ثَلَاثَ.....
٣- اشْتَرَيْتُ أَمْسَ أَرْبَعَةَ.....
٤- نَجَحَ فِي الْامْتِحَانِ ثَلَاثَةُ وَأَرْبَعُونَ.....
٥- مَعِيَ الْآنَ ثَمَانِيَةُ.....

8- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki boşluklara uygun birer sayı getiriniz.

المثال: اشْتَرَاكَ فِي بِنَاءِ الْمَسْجِدِ خَمْسَةَ مُهَنْدِسِينَ. (خَمْسَةَ / خَمْسَةً / خَمْسَةِ)

- ١- وَصَلَ إِلَى الْمَعْهَدِ..... مُعَلِّمِينَ جُدُّدًا. (سَبْعَةَ / سَبْعَةٍ / سَبْعَةٍ)
٢- رَأَيْتُ..... طُلَّابٍ فِي الْمَكْتَبَةِ. (تِسْعَةَ / تِسْعَةٍ / تِسْعَةٍ)
٣- لِحَالِدٍ..... أَخَوَاتٍ يَدْرُسْنَ فِي الْجَامِعَةِ. (ثَلَاثَ / ثَلَاثِ / ثَلَاثِ)
٤- شَكَرَ مُدِيرُ الشَّرَكَةِ..... عَامِلًا لِإِحْلَاصِهِمْ. (عِشْرُونَ / عِشْرِينَ / ثَلَاثُونَ)
٥- عِنْدِي الْآنَ أَكْثَرُ مِنْ..... دُولَارٍ. (أَلْفُ / أَلْفِ / أَلْفِ)

9- Aşağıdaki cümlelerde altı çizili kelimelerin harekesinin sebebini boşluğa yazınız.

المثال: سَبَبُ الضَّبْطِ

فاعل

سافر خمسة مهندسين إلى بغداد.

- ١- كتبت أربع صفحاتٍ من الواجب المنزليّ.....

- ٢- اشترَيْتُ أَمْسٍ خَمْسَةَ عَشَرَ كِتَابًا.
- ٣- نَجَحْتُ سِتَّ وَثَلَاثُونَ طَالِبَةً فِي امْتِحَانِ التَّارِيخِ.
- ٤- تَمَكَّنَ ثَلَاثَةَ عَشَرَ جُنْدِيًّا مِنْ تَدْمِيرِ مَوْقِعٍ كَبِيرٍ لِلْعَدُوِّ.
- ٥- اشْتَرَيْتُ هَذِهِ الْحَقِيبَةَ بِمِائَةِ لِيرَةٍ.

10- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki cümleleri tamamlayan doğru ifadenin önüne (✓) işaretini koyunuz.

المِثَالُ: تَحَدَّثَ مُدِيرُ الشَّرَكَةِ إِلَى

() أ - خَمْسَ وَعِشْرُونَ عَامِلًا. () ب - خَمْسَةَ وَعِشْرُونَ عَامِلًا.

() ج - خَمْسًا وَعِشْرِينَ عَامِلًا. (✓) د - خَمْسَةَ وَعِشْرِينَ عَامِلًا.

١- وَصَلَ إِلَى قَاعَةِ الْمُؤْتَمَرِ

() أ - سَبْعَةَ عَشَرَ وَزِيرًا. () ب - سَبْعَةَ عَشَرَ وَزِيرًا.

() ج - سَبْعَةَ عَشَرَ وَزِيرًا. () د - سَبْعَ عَشْرَةَ وَزِيرًا.

٢- قَرَأْتُ أَمْسٍ

() أ - خَمْسَةَ سُورٍ مِنَ الْقُرْآنِ. () ب - خَمْسُ سُورٍ مِنَ الْقُرْآنِ.

() ج - خَمْسَةَ سُورَةٍ مِنَ الْقُرْآنِ. () د - خَمْسَ سُورٍ مِنَ الْقُرْآنِ.

٣- مَنَحَتِ الْجَامِعَةُ مُكَافَأَةً لـ

() أ - ثَلَاثَ وَثَلَاثُونَ طَالِبًا. () ب - ثَلَاثَةَ وَثَلَاثِينَ طَالِبًا.

() ج - ثَلَاثَةَ وَثَلَاثُونَ طَالِبًا. () د - ثَلَاثَ وَثَلَاثِينَ طَالِبًا.

٤- وَصَلَ إِلَى الْقَاهِرَةِ أَمْسٍ

() أ - تِسْعَ رِجَالٍ مِنَ الْمُجَاهِدِينَ. () ب - تِسْعًا رِجَالٍ مِنَ الْمُجَاهِدِينَ.

() ج - تِسْعَةُ رِجَالٍ مِنَ الْمُجَاهِدِينَ. () د - تِسْعَةُ رِجَالٍ مِنَ الْمُجَاهِدِينَ.

٥- تَعْمَلُ بِمَدْرَسَةِ الْبَنَاتِ

() أ - سِتُّ عَشَرَ مُعَلِّمًا. () ب - سِتُّ عَشَرَ مُعَلِّمَةً.

() ج - سِتَّةَ عَشَرَ مُعَلِّمًا. () د - سِتُّ عَشَرَ مُعَلِّمَةً.

11- Aşağıdaki boşluklara uygun birer sayı getiriniz.

المِثَالُ: وَصَلَ إِلَى الْحَفْلِ ثَلَاثَةُ رِجَالٍ وَخَمْسُ سَيِّدَاتٍ.

١- قَرَأْتُ أَنَّ فِي الرِّيَاضِ فُنْدُقًا حَدِيثًا.

٢- تَمَكَّنَ مِنَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْ إِسْقَاطِ طَائِرَةٍ لِلْعَدُوِّ أَمْسٍ.

٣- مَضَى مِنْ هَذَا الشَّهْرِ يَوْمًا.

٤- يَتَكَوَّنُ هَذَا الْكِتَابُ مِنْ وَ دَرَسًا.

٥- زُرْتُ دِمَشْقَ فِي الصَّيْفِ الْمَاضِي وَمَكَّثْتُ بِهَا أَيَّامٍ.

12- Örnekteki gibi aşağıdaki soruları parantez içindeki rakamlardan yararlanarak cevaplayınız.

المِثَالُ: كَمْ سُورَةً حَفِظْتَ مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ؟ (٩) حَفِظْتُ تِسْعَ سُورٍ.

١- كَمْ صَفْحَةً كَتَبْتُ حَتَّى الْآنَ؟ (٦)

٢- كَمْ طَالِبًا فَازَ فِي الْمُسَابَقَةِ الشَّعْرِيَّةِ؟ (٣)

٣- مِنْ كَمْ جُنْدِيٍّ تَتَكَوَّنُ الْكُتَيْبَةُ؟ (١٠٠٠)

٤- كَمْ طَالِبَةً تَدْرُسُ فِي الْمُسْتَوَى الثَّانِي؟ (٢٦)

٥- مِنْ كَمْ طَابِقٍ يَتَكَوَّنُ مَنْزِلُكَ؟ (١٠)

13- Aşağıda parantez içindeki ibareleri örnekteki gibi yazınız.

المِثَالُ: يَعْمَلُ فِي هَذِهِ الشَّرْكََةِ (٩ مُوظَّفٌ). يَعْمَلُ فِي هَذِهِ الشَّرْكََةِ تِسْعَةُ مُوظَّفِينَ.

١- مَكَثَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ خَلِيفَةً (١٠ سَنَةً) وَ (٦ شَهْرًا)

- ٢- وَصَلْتُ إِلَى هُنَا مُنْذُ (٥ سَنَةً) وَ(٧ شَهْر)
- ٣- دَخَلَ فِي الْإِسْلَامِ قَبْلَ (٣ شَهْر) (٣٤ رَجُل)
- ٤- مَكَثْتُ فِي الْمَكْتَبَةِ أَمْسَ (٤ سَاعَةً) وَ(١٥ دَقِيقَةً)
- ٥- لِي (٥ أَخ) وَ(٤ أُخْت)

14- Aşağıdaki soruları örnekte olduğu gibi sayı ve temyiz kullanarak cevaplayınız.

- المِثَال: كم طائرة تَهِبُ في هَذَا الْمَطَارِ كُلَّ يَوْمٍ؟
تَهِبُ في هَذَا الْمَطَارِ سِتُّ عَشْرَةَ طَائِرَةً كُلَّ يَوْمٍ.
- ١- كم سَنَةً عُمَرُكَ الْآنَ؟
- ٢- كم عَامِلًا يَعْمَلُ في مَصْنَعِكَ؟
- ٣- بِكُمْ لِيرَةٌ اشْتَرَيْتَ سَيَّارَتَكَ؟
- ٤- مُنْذُ مَتَى وَصَلْتَ إِلَى الرِّيَاضِ؟
- ٥- كم لَاعِبًا يَشْتَرِكُ في هَذِهِ الْمُبَارَاةِ؟

15- Örnekte olduğu gibi aşağıdaki boşluklara uygun birer aded ve madud yazınız.

- المِثَال: اشْتَرَكْتُ فِي هَذَا الْمَوْثَرِ خَمْسَةَ عَشْرَ وَزِيرًا عَرَبِيًّا.
- ١- قَدَّمَ الرَّجُلُ الْكَرِيمُ لِلرَّجُلِ الْفَقِيرِ.
- ٢- شَاهَدْتُ فِي الْحَفْلِ أَكْثَرَ مِنْ
- ٣- سَافَرَ إِلَى الْجَزَائِرِ لِلْسِّيَّاحَةِ.
- ٤- رَأَيْتُ فِي الْمُحْتَبَرِ
- ٥- مَرَرْتُ أَمْسَ بِ- فِي نَادِي الْجَامِعَةِ.

16- Aşağıdaki âyetlerde adetlerin altına bir çizgi, madudların altına iki çizgi koyunuz.

- ۸ - ۱ ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ﴾
- ۲ - ۲ ﴿مَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَنْبَتَتْ سَبْعَ سَنَابِلٍ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِئَةُ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾
- ۴ - ۳ ﴿وَاخْتَارَ مُوسَى قَوْمَهُ سَبْعِينَ رَجُلًا لِمِيقَاتِنَا﴾
- ۱ - ۴ ﴿وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَبِثَ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا﴾
- ۲ - ۵ ﴿قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا﴾

17- Aşağıdaki metni tercüme ediniz, adet ve madudları gösteriniz.

رَجُلٌ يَعْلَمُ أَوْلَادَهُ

يُحْكِي أَنَّ رَجُلًا كَانَ عِنْدَهُ سَبْعَةُ أَوْلَادٍ، وَكَانَ يُدَرِّبُهُمْ وَيُعَلِّمُهُمْ كُلَّ يَوْمٍ، حَتَّى إِذَا اشْتَدَّ عُودُهُمْ بَدَأَ يَجْمَعُهُمْ فِي فِنَاءِ الْبَيْتِ الْخَلْفِيِّ، وَيُلْقِيهِمْ بَعْضَ دُرُوسِ الْحَيَاةِ. كَانَ يَدْعُو كُلَّ وَاحِدٍ مِنْ أَبْنَائِهِ إِلَى إِحْضَارِ قِطْعَتَيْنِ لَا ثَلَاثَةَ مِنَ الْعَصِيِّ، ثُمَّ يَطْلُبُ بَعْدَ ذَلِكَ أَنْ يَحْمَلَ كُلُّ وَاحِدٍ عَصًا فِي يَدِهِ، وَيَضَعُ الْأُخْرَى عَلَى الْأَرْضِ، فَإِذَا انْتَهَوْا مِنْ هَذِهِ الْخُطْوَةِ، طَلَبَ مِنْ كُلِّ ابْنٍ مِنْ أَبْنَائِهِ أَنْ يُجَاوَلَ كَسَرَ الْعَصَا الَّتِي يَحْمِلُهَا فِي يَدِهِ. وَمَا كَانَ الْأَبْنَاءُ يَخَالِفُونَ أَمْرَ وَالِدِهِمْ بَلْ يَفْعَلُونَ مَا أَمَرَهُمْ بِهِ فِي سُهُولَةٍ وَيُظَنُّونَ أَنَّ الدَّرْسَ قَدْ انْتَهَى.

38 “Ey insanlar! Sizi bir tek kişiden yaratan Rabbinize karşı gelmekten sakının”. Nisa, 4/1.

39 “Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak verip her birinde yüz tane bulunan bir başağın haline benzer. Allah dilediğine kat kat fazlasını da verir. Allah'ın lütfu geniştir, ilmi her şeyi kaplar”. Bakara, 2/261.

40 “Mûsâ ümmetinden yetmiş kişi seçti, onları alıp huzura getirdi”. A'râf, 7/155.

41 “Çok önce Biz Nûh'u halkına elçi olarak gönderdik. O da aralarında bin yıldan elli yıl eksik kaldı”. Ankebût, 29/14.

42 “Bana bir alamet göster ya Rabbî!”, dedi. Allah buyurdu: “Senin alametin, sağlığın yerinde olmasına rağmen üç gün insanlarla konuşamamandır.” Meryem, 19/10.

ولكنَّ الأبَّ لا يَلْبَثُ أَنْ يَعودَ إلى العَصِيّ التي تجمَّعت على الأرض، لقد أصبحت تضمُّ سبعَ عَصِيّ بعددِ أبنائه السبعة، وهنا يطلبُ إلى كلِّ منهم أن يحملَ العصيَّ كلّها لا بعضها، ويحاول أن يكسرها بين يديه كما فعلَ بالعصا الواحدة. وهكذا تبدأ المحاولات، ثمَّ يفشلُ الأبناء، ويضحكُ الأبُّ في سعادةٍ ويسألُ: والآن هل فهِمْتُم الدرسَ؟

18- Aşağıdaki parçayı tercüme ediniz ve parantez içerisindeki sayıları yazınız.

الإمام الشافعيُّ

هو أبو عبد الله محمد بن إدريس الشافعيُّ أحدُ الأئمةِ الأربعةِ وُلِدَ بغزّةٍ في فلسطينَ سنةَ (١٥٠) للهجرة في بيتٍ فقيرٍ. وبعدَ (٢) عامٍ من ولادتهِ نقلتهُ أمُّه إلى مكّةِ المكرمة، فنشأ في بني هُذَيْلٍ. وقد أتمَّ حفظَ القرآنِ الكريمِ وهو ابنُ (٩) سنواتٍ. تعلَّم اللُّغة والأدبَ على أهلِ البادية، كما تعلَّم الحديثَ والفقهَ وعلومَ القرآنِ الكريمِ على يدِ العلماء. ولمَّا بَلَغَ عمرُه (١٥) عامًا، رحَلَ إلى المدينة المنورة طلبًا للعلم حيثُ التقى بالإمام مالِك ودرسَ عليه كتابهُ الموطأ وحفظهُ. وفي سنة (١٩٥) هـ وصلَ إلى بغدادَ فالتفَّ حوله علماءُها يأخذونَ عنه العلمَ وكان فيهم الإمامُ أحمدُ بنُ حنبلٍ.

انتقلَ الإمامُ الشافعيُّ إلى مصرَ عامَ (١٩٩) وأقامَ فيها إقامةً كريمةً وقد عاشَ فيها بقيةَ حياته يطلبُ العلمَ، ثمَّ يعمه الناسُ، ويؤلفُ حتَّى اختاره الله لجواره سنةَ (٢٠٤) هـ ودُفِنَ بمدينة القاهرة.

19- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

يَدْرُسُ فِي الْمُسْتَوَى الْأَوَّلِ عِشْرُونَ طَالِبًا.

وَصَلَ إِلَى الرِّيَاضِ ثَلَاثَةَ عَشَرَ رَجُلًا مِنَ الزَّائِرِينَ.

تَجْلِسُ فِي الْمَكْتَبَةِ أَكْثَرُ مِنْ خَمْسَ عَشْرَةَ طَالِبَةً.

رَأَيْتُ مِائَةَ رَجُلٍ فِي صَلَاةِ الْعِشَاءِ بِالْمَسْجِدِ.	
يَدْرُسُ بِكُلِّيَّةِ التَّرْبِيَةِ أَكْثَرُ مِنْ أَلْفِ طَالِبٍ.	
يَتَكَوَّنُ كُلُّ فَرِيقٍ مِنْ خَمْسَةِ طُلَّابٍ.	
فِي الْمَدِينَةِ عَدَدُ الْمَدَارِسِ أَرْبَعِ عَشْرَةَ مَدْرَسَةً.	
اشْتَمَلَتْ وَرَقَةُ الْاِخْتِبَارِ عَلَى سَبْعَةِ أَسْئَلَةٍ.	
قَدَّمَ مُحَمَّدٌ ثَلَاثَةَ آلَافٍ لِيَرَةِ لِلْجَمْعِيَّةِ الْخَيْرِيَّةِ.	
حَضَرَ الْاجْتِمَاعَ أَرْبَعَةُ مَنُذُوبِينَ عَنِ الشَّرَكَاتِ.	

20-Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

..... :	Bizim sınıfta 25 kişi okuyor.
..... :	Sınıfta 19 öğrenci çok başarılıdır.
..... :	17 kız öğrenci 25 kitap aldı.
..... :	Hazırlıkta 400 öğrenci vardır.
..... :	Fakültemizde 3000 öğrenci okumaktadır.
..... :	Marketten 15 yumurta aldım.
..... :	Vize sınavına 26 gün kaldı.
..... :	Müdür, tatilin 9 gün olduğunu bildirdi.
..... :	İstanbul'un 12 meşhur adı vardır.
..... :	Bu arabanın fiyatı 50 bin TL'dir.

21- İrab örnekleri.

1- ذَهَبَ أَحَدٌ عَشَرَ طَالِبًا.

ذَهَبَ : فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

أَحَدٌ عَشَرَ : فَاعِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى فَتْحِ الْجُزْأَيْنِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ.

طَالِبًا : تَمَيِّزُ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

-2 جَاءَ أَلْفُ طَالِبٍ.

جَاءَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

أَلْفُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.

طَالِبٍ: تَمَيِّزٌ مَجْرُورٌ بِالْإِضَافَةِ.

-3 جَاءَ أَحَدَ عَشَرَ رَجُلًا.

جَاءَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

أَحَدَ عَشَرَ: فَاعِلٌ مَبْنِيٌّ عَلَى فَتْحِ الْجُرَائِنِ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ.

رَجُلًا: تَمَيِّزٌ مَنْصُوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ.

-4 جَاءَ مِائَةُ رَجُلٍ.

جَاءَ: فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.

مِائَةُ: فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.

رَجُلٍ: تَمَيِّزٌ مَجْرُورٌ بِالْإِضَافَةِ.

Aşağıdaki cümleleri irab ediniz.

-1 فِي الصَّفِّ حَمْسَةٌ وَعِشْرُونَ طِفْلاً.

-2 حَضَرَ تِسْعَةُ طُلَّابٍ.

-3 رَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ طِفْلاً.

-4 أَجَابَ الطَّالِبُ عَنْ ثَلَاثَةِ عَشَرَ سُؤْلاً.

-5 غَادَرَتِ مِائَةُ طَالِبَةِ الْحَفْلِ.

- 6- تَسَلَّمْتُ أَمْسَ أَلْفَ لِيرَةٍ مِنَ الْمُحَاسِبِ.
- 7- قَرَأْتُ فِي أُسْبُوعٍ أَحَدَ عَشَرَ دَرْسًا مِنْ هَذَا الْكِتَابِ.
- 8- يَتَكَوَّنُ مَنْزِلِي مِنْ أَرْبَعَةِ طَوَائِقَ.
- 9- اشْتَرَيْتُ هَذَا الثَّوبَ بِمِائَةِ لِيرَةٍ.
- 10- سَافَرَ خَمْسَةُ أَسَاتِذَةٍ إِلَى أَنْقَرَةَ.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yere gelebilecek uygun aded veya madudları seçiniz.

۱- ذَهَبْتُ.....مُوظَّفَاتٍ إِلَى الْعَمَلِ.

- (A) ثَلَاثُ (B) ثَلَاثُ (C) ثَلَاثَةٌ (D) ثَلَاثَةٌ

۲- اشْتَرَكْتُ فِي رِحْلَةِ الْبَرِّ.....طَالِبًا مِنْ مَعْهَدِنَا.

- (A) ثَمَانُونَ (B) ثَمَانِيَّةُ (C) ثَمَانِينَ (D) ثَمَانِيَّةُ

۳- رَأَيْتُ عِشْرِينَ.....

- (A) بَيْتُ (B) بُيُوتُ (C) بَيْتًا (D) أَيْبَاتُ

۴- تَحَدَّثْتُ مَعَ إِحْدَى عَشْرَةَ.....

- (A) طِفْلًا (B) طِفْلَةً (C) طِفْلَاتٍ (D) طِفْلَاتُ

۵- اشْتَرَيْتُ خَمْسَةَ وَعِشْرِينَ.....

- (A) كِتَابًا (B) كُتُبٍ (C) كِتَابٍ (D) كُتُبًا

B- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun bir sayı koyunuz.

۱- تَدْرُسُ.....طَالِبَاتٍ فِي الصَّفِّ.

- (A) سَبْعَةُ (B) سَبْعُ (C) سَبْعَ (D) سَبْعَةَ

۲- يَدْرُسُ.....طَالِبًا وَطَالِبَةً فِي صَفِّنَا.

- (A) ثَلَاثُونَ (B) ثَلَاثِينَ (C) ثَلَاثُ (D) ثَلَاثَةٌ

۳- رَأَيْتُ.....طَالِبًا فِي الْحَدِيقَةِ.

- (A) عِشْرُونَ (B) عَشْرَةَ (C) عِشْرِينَ (D) ثَلَاثَةٌ

٤- سَأَلْتُ سُؤَالَ ل طَالِبَةً.

- (A) أَحَدَ عَشْرَةَ (B) إِحْدَى عَشْرَةَ
(C) أَحَدَ عَشَرَ (D) إِحْدَى عَشَرَ

٥- قَرَأْتُ صَفْحَةً مِنَ النَّحْوِ.

- (A) خَمْسًا وَعِشْرِينَ (B) خَمْسَةَ وَعِشْرِينَ (C) عِشْرُونَ (D) أَرْبَعُ

C- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri tamamlayınız.

١- هَبَطَ فِي الْمَطَارِ الْيَوْمَ طَائِرَةً.

- (A) أَرْبَعَةَ عَشْرَةَ (B) أَرْبَعَةَ عَشَرَ
(C) أَرْبَعِ عَشْرَةَ (D) أَرْبَعِ عَشَرَ

٢- حَضَرَ الْمُنْدُوبُونَ مِنْ دَوْلَةً.

- (A) سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ (B) سِتَّةٍ وَأَرْبَعِينَ
(C) سِتٍّ وَأَرْبَعُونَ (D) سِتٍّ وَأَرْبَعِينَ

٣- الشَّهْرُ فِيهِ

- (A) ثَلَاثُونَ يَوْمًا. (B) ثَلَاثُونَ أَيَّامًا.
(C) ثَلَاثِينَ يَوْمًا. (D) ثَلَاثُونَ يَوْمًا.

٤- يَتَكَوَّنُ مَجْلِسُ النَّوَابِ مِنْ عُضْوًا.

- (A) مِائَةً وَتِسْعَةً وَأَرْبَعِينَ. (B) مِائَةً وَتِسْعٍ وَأَرْبَعِينَ.
(C) مِائَةً وَتِسْعَةٍ وَأَرْبَعِينَ. (D) مِائَةً وَتِسْعَةً وَأَرْبَعِينَ.

٥- فِي مَكْتَبَةِ صَدِيقِي كِتَابٍ.

- (A) أَلْفًا وَسَبْعُمِائَةً. (B) أَلْفٌ وَسَبْعُمِائَةٍ.
(C) أَلْفٍ وَسَبْعُمِائَةٍ. (D) أَلْفَ وَسَبْعُمِائَةٍ.

D- Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere gelebilecek en uygun temyizi seçiniz.

1- يَجْلِسُ فِي الْمُخْتَبَرِ تِسْعَةَ.....

(A) طَالِبَاتٍ (B) طُلَّابٍ (C) طَالِبٍ (D) طَالِبَةٍ

۲- يَدْرُسُ تِسْعَةَ وَعِشْرُونَ.....بِالْمُسْتَوَى الثَّالِثِ.

(A) طَالِبَةٍ (B) طُلَّابٍ (C) طَالِبًا (D) طَالِبَاتٍ

۳- وَصَلَ إِلَى مَنْزِلِنَا خَمْسُ.....

(A) رَجُلًا (B) رَجَالًا (C) سَيِّدَاتٍ (D) رِجَالٍ

۴- وَصَلْتُ إِلَى الرِّيَاضِ مِنْذُ سَبْعَةِ عَشَرَ.....

(A) يَوْمًا (B) لَيْلَةً (C) لَيَالٍ (D) لَيْلَةً

۵- كَتَبْتُ الْيَوْمَ ثَلَاثَ.....

(A) سَطُورًا (B) أَسْطُرًا (C) سَطْرًا (D) صَفْحَاتٍ

E- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek en uygun sayıyı seçiniz.

۱- تَعْمَلُ.....مُهَنْدِسَاتٍ فِي الشَّرْكَةِ.

(A) سَبْعَةٌ (B) سَبْعُ (C) سَبْعَ (D) سَبْعَةَ

۲- اشْتَرَكْتُ فِي الْمُسَابَقَةِ.....طَالِبًا مِنْ جَامِعَتِنَا.

(A) ثَلَاثُونَ (B) ثَلَاثِينَ (C) ثَلَاثُ (D) ثَلَاثَةٌ

۳- رَأَيْتُ.....رَجُلًا.

(A) عِشْرُونَ (B) عَشْرَةَ (C) عِشْرِينَ (D) ثَلَاثَةَ

۴- تَكَلَّمْتُ مَعَ.....مَرِيضَةٍ.

(A) أَحَدَ عَشْرَةَ (B) إِحْدَى عَشْرَةَ (C) أَحَدَ عَشَرَ (D) إِحْدَى عَشَرَ

٥- قَرَأْتُصَفْحَةً مِنَ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ.

(A) خَمْسًا وَعِشْرِينَ (B) خَمْسَةً وَعِشْرِينَ (C) عِشْرُونَ (D) أَرْبَعٌ

F- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek en uygun sayıyı seçiniz.

١- اشْتَرَكْتُ فِي الرَّحْلَةِ طَالِبَةً.

(A) ثَلَاثَةٌ وَعِشْرِينَ (B) ثَلَاثٌ وَعِشْرُونَ

(C) ثَلَاثٌ وَعِشْرِينَ (D) ثَلَاثَةٌ وَعِشْرُونَ

٢- سَلَّمَ الْمُحَاسِبُ مُكَافَأَتٍ لـ مُوظَّفًا.

(A) أَرْبَعَةَ عَشَرَ (B) أَرْبَعَةَ عَشَرَ

(C) أَرْبَعِ عَشْرَةَ (D) أَرْبَعَةَ عَشْرَةَ

٣- صَلَّيْتُ صَلَاةَ الْعِشَاءِ مَعَ رَجُلٍ.

(A) مِائَةً (B) مِائَةً (C) مِائَةٍ (D) مِائَةٍ

٤- فِي الْحَدِيقَةِ طَالِبَةٌ.

(A) وَاحِدًا وَعِشْرِينَ (B) عِشْرِينَ (C) سَبْعٌ (D) خَمْسُونَ

٥- قَابَلَ الْوَزِيرُ مَنُذُوبِينَ.

(A) سَبْعَةَ (B) خَمْسَ (C) أَرْبَعُونَ (D) ثَلَاثَ عَشْرَةَ

G- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek en uygun aded ve madudu seçiniz.

1- اشْتَرَكْتُ فِي الْمُسَابَقَةِ النَّثْرِيَّةِ

(A) عَشْرُ طُلَّابٍ. (B) عَشْرَةُ طَالِبَاتٍ.

(C) عَشْرَةُ طُلَّابٍ. (D) عَشْرَةُ طَالِبَةٍ.

٢- رَأَيْتُ بِالْمَطَارِ

- (A) أَرْبَعِينَ سَائِحًا
(B) أَرْبَعُونَ سَائِحًا
(C) أَرْبَعُونَ سَائِحَاتٍ
(D) أَرْبَعِينَ سَائِحٍ

٣- تَدْرُسُ بِقِسْمِ الثَّقَافَةِ الْإِسْلَامِيَّةِ

- (A) اثْنَتَيْ عَشْرَةَ طَالِبَةً.
(B) اثْنَا عَشَرَ طَالِبَةً
(C) اثْنَتَا عَشْرَةَ طَالِبَةً
(D) اثْنَتَا عَشْرَةَ طَالِبَةً.

٤- تَعْمَلُ بِالْمَدْرَسَةِ الثَّانَوِيَّةِ

- (A) سِتِّ عَشَرَ مُعَلِّمًا.
(B) سِتِّ عَشْرَةَ مُعَلِّمَةً.
(C) سِتَّةَ عَشْرَةَ مُعَلِّمًا.
(D) سِتِّ عَشْرَةَ مُعَلِّمَةً.

٥- وَصَلَ إِلَى قَاعَةِ الْمُحَاضَرَةِ أَسْتَاذًا.

- (A) سَبْعَةَ عَشَرَ
(B) سَبْعَةَ عَشَرَ
(C) سَبْعَةَ عَشَرَ
(D) سَبْعَ عَشْرَةَ

H- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek en uygun seçenek hangisidir?

١- تَحَدَّثَ عَمِيدُ الْكُلِّيَّةِ إِلَى

- (A) خَمْسَ وَعِشْرُونَ طَالِبًا.
(B) خَمْسَةَ وَعِشْرُونَ طَالِبًا.
(C) خَمْسَةَ وَعِشْرِينَ طَالِبًا.
(D) خَمْسًا وَعِشْرِينَ طَالِبًا.

٢- وَصَلَ إِلَى صَالَةِ الْمُؤْتَمَرِ

- (A) سَبْعَةَ عَشَرَ نَائِبًا.
(B) سَبْعَ عَشْرَةَ نَائِبًا.
(C) سَبْعَةَ عَشَرَ نَائِبًا.
(D) سَبْعَةَ عَشَرَ نَائِبًا.

٣- قَرَأْتُ الْيَوْمَ

- (A) خَمْسَ صَفَحَاتٍ مِنَ الْجَرِيدَةِ. (B) خَمْسُ صَفَحَاتٍ مِنَ الْجَرِيدَةِ.
(C) خَمْسَةُ صَفَحَاتٍ مِنَ الْجَرِيدَةِ. (D) خَمْسَةُ صَحِيفَةٍ مِنَ الْجَرِيدَةِ.

٤- تَتَكَوَّنُ الْقَافِلَةُ مِنْ شَخْصًا.

- (A) أَرْبَعُونَ. (B) أَرْبَعَةٌ
(C) أَرْبَعِينَ (D) أَرْبَع

٥- مَنَحَتِ اللَّجْنَةُ مُكَافَأَةً لـ

- (A) ثَلَاثَةً وَثَلَاثِينَ مُغْنِيًا. (B) ثَلَاثَ وَثَلَاثِينَ مُغْنِيًا.
(C) ثَلَاثَةً وَثَلَاثُونَ مُغْنِيًا. (D) ثَلَاثَ وَثَلَاثُونَ مُغْنِيًا.

İ- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek en uygun sayıyı seçiniz.

١- اشْتَرَكْتُ فِي بِنَاءِ الْبَيْتِ عَمَّالٍ.

- (A) خَمْسَةٌ (B) خَمْسَةُ (C) خَمْسَةٍ (D) خَمْسَةً

٢- حِطَّامٌ أَخَوَاتٍ يَدْرُسْنَ فِي الْقَاهِرَةِ.

- (A) ثَلَاثَ (B) ثَلَاثِ (C) ثَلَاثُ (D) ثَلَاثُ

٣- شَكَرَ مُدِيرُ الْمَدْرَسَةِ طَالِبًا لِإِخْلَاصِهِمْ.

- (A) سِتَّةٌ وَعِشْرِينَ (B) سِتَّةٌ وَعِشْرُونَ (C) سِتَّةٌ وَعِشْرِينَ (D) عِشْرُونَ

٤- رَأَيْتِي الْآنَ أَكْثَرَ مِنْ دُولَارٍ.

- (A) أَلْفٍ (B) أَلْفَ (C) أَلْفُ (D) أَلْفُ

٥- اشْتَرَكْتُ فِي الْمَدْرَسَةِ الصَّيْفِيَّةِ طَالِبَةً.

- (A) ثَلَاثَةً وَعِشْرِينَ (B) ثَلَاثَ وَعِشْرُونَ (C) ثَلَاثَةً وَعِشْرُونَ (D) عِشْرِينَ

J- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek en uygun sayıyı seçiniz.

١- دَفَعْتُ رِيَالًا ثَمًّا لِتَذَكِيرِ السَّفَرِ.

(A) أَرْبَعَةٌ (B) أَرْبَعِينَ (C) أَرْبَعُونَ (D) أَرْبَعُ

٢- اسْتَعَرْتُ مِنَ الْمَكْتَبَةِ كُتُبٍ جَدِيدَةٍ.

(A) ثَلَاثَةٌ (B) ثَلَاثِينَ (C) ثَلَاثُ (D) ثَلَاثَةُ

٣- زُرْتُ فِي الْمَمْلَكَةِ الْعَرَبِيَّةِ السُّعُودِيَّةِ مَدُنٍ كَبِيرَةٍ.

(A) أَرْبَعَةٌ (B) أَرْبَعُهُ (C) أَرْبَعُ (D) أَرْبَعُ

٤- وَقَفْتُ سَيَّارَةً أَمَامَ إِشَارَةِ الْمُرُورِ.

(A) أَحَدَ عَشْرَةَ (B) إِحْدَى عَشْرَةَ (C) أَحَدَ عَشَرَ (D) إِحْدَى عَشَرَ

٥- غَابَ عَنِ الْفَصْلِ طُلَّابٌ.

(A) خَمْسَةٌ (B) خَمْسًا وَعِشْرِينَ (C) عِشْرُونَ (D) أَرْبَعُ

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- B	1- B	1- C	1- B	1- B
2- A	2- A	2- D	2- C	2- A
3- C	3- C	3- A	3- C	3- C
4- B	4- B	4- C	4- A	4- B
5- A	5- A	5- B	5- D	5- A

<u>F</u>	<u>G</u>	<u>H</u>	<u>I</u>	<u>J</u>
1- B	1- C	1- C	1- B	1- B
2- A	2- A	2- D	2- C	2- A
3- C	3- C	3- A	3- C	3- C
4- D	4- B	4- C	4- A	4- B
5- A	5- A	5- A	5- B	5- A

25. DERS
MAKSÛR, MANKÛS ve MEMDÛD İSİMLER
Doç. Dr. Ferruh KAHRAMAN

جَاءَ الْفَتَى. فَرَّ الْجَانِي.
رَأَيْتُ الْفَتَى. حَبَسَ الْقَاضِي الْجَانِي.
سَلَّمْتُ عَلَى الْفَتَى. حَكَمَ الْقَاضِي عَلَى الْجَانِي.
هَذَا إِنِّشَاءٌ جَدِيدٌ.
رَأَيْتُ كِسَاءً قَدِيمًا.
خَرَجْتُ مِنْ بِنَاءٍ كَبِيرٍ.
اشْتَرَيْتُ سَيَّارَةً حُمْرَاءَ.

AÇIKLAMALAR

1. Maksûr isim: Sonu elif ile biten mureb isimdir. İsmi sonundaki bu elif, bazen [ا] bazen de “ya” [ى] şeklinde yazılır ve her ikisine de **elif-i maksûre** denir. Maksûr isimler her üç i'râb durumunda, yani merfu, mansûb ve mecrûr hallerde mutlak surette bulunur. Elif-i maksûreden önceki harfin harekesi daima fethadır. Örnek:

المُفْهَى , المُسْتَشْفَى , الْفَتَى , الْعَصَا , مُصْطَفَى

Bu kelimelere bakıldığında sonunun lazım bir elif ile bittiği ve bu eliften önceki harfin harekesinin fetha olduğu görülür. Bu yüzden sonu elif-i maksûre ile biten ve bu eliften önceki harfin harekesi fetha olan bütün mureb kelimelere maksûr isim denir.

Elif-i maksûre ya “vav” veya “ya”dan dönüşmüştür ya da zaittir:

Maksûr ismin sonundaki elif-i maksûre bazen “elif” [ا] bazen de “ya” [ى] şeklinde yazılır. Elif [ا] şeklinde yazılan bu harf asıl olmayıp “vav” dan dönüşmüştür. عَصَا gibi. Zira bu isim tesniye yapıldığında [عَصَوَانِ] olmakta

ve asıl harf olan “vav” ortaya çıkmaktadır. الْفَتَى ismindeki elif-i maksûrenin aslı “ya”dır ve “ya” [ي] şeklinde yazılmaktadır. Zira bu ismin tesniyesini yaptığımızda [الْفَتَيَانِ] “ya” harfi ortaya çıkmaktadır.

Bunların haricinde bir de müenneslik için zaid olarak gelen elif-i maksûre vardır ki bu elif daima noktasız “ya” şeklinde yazılır. Örnek:

أَكْبَرُ ← كُبْرَى ، أَصْغَرُ ← صُغْرَى ، عَطْشَانُ ← عَطْشَى

Bu kelimelerdeki elif-i maksûreler kelimenin aslından olmayıp müenneslik için gelmişlerdir ve yâ şeklinde yazılmışlardır. Bu kelimeler gayr-ı munsarîf olduklarından tenvin almazlar. Maksûr ismin irabı daima takdirene olur. Örnek:

جَاءَ الْفَتَى. **Genç adam** geldi.

رَأَيْتُ الْفَتَى. **Genç adamı** gördüm.

سَلَّمْتُ عَلَى الْفَتَى. **Genç adama** selam verdim.

Maksûr ismin tesniye ve cemi yapılması:

Maksur isim tesniye yapılırken, eğer isim sülâsi ise elif-i maksûre asıl haline döner; eğer isim rubai veya daha fazla harften oluşuyorsa elif-i maksûre “ya” harfine dönüşür. Örnek:

Maksur isim **sülâsi** olduğu için elif-i maksûre **aslına** dönmüştür.

عَصَا ← عَصَوَانِ / عَصَوَيْنِ

Maksur isim **sülâsi** olduğu için elif-i maksûre **aslına** dönmüştür.

هُدًى ← هُدَيَانِ / هُدَيْنِ

Maksûr ismin müfred, müsennâ ve cemihali:

المفرد	المثنى	الجمع
عَصَا	عَصَوَانِ	عَصَوَاتٌ
هُدًى	هُدَيَانِ	هُدَيَاتٌ
سَلَمَى	سَلَمَيَانِ	سَلَمِيَّاتٌ
مُصْطَفًى	مُصْطَفَيَانِ	مُصْطَفَوْنَ
مُسْتَشْفًى	مُسْتَشْفَيَانِ	مُسْتَشْفِيَّاتٌ

2. Mankûs İsim: Sonu “yâ” [ي] ile biten ve sondan bir önceki harfin harekesi kesra olan mureb bir isimdir. Kelimenin sonundaki bu “yâ” harfi her üç i'râb durumunda, yani merfu, mansub ve mecrûr hallerde devamlı bulunur. الجاني kelimesine baktığımızda, sonunda bir yâ olduğunu kendisinden bir önceki harfin harekesinin kesra olduğunu ve her üç i'râb durumunda var olduğunu görürüz. Örnek:

فَرَّ الجاني. Suçlu kaçtı.

حَبَسَ القاضي الجاني. Yargıç suçluyu hapsedti.

حَكَمَ القاضي عَلَى الجاني. Yargıç, suçluyu yargıladı.

Mankûs isim, elif-lamlı ya da izafet halinde olduğu sürece sonundaki yâ sabit kalır. Örnek:

جاء الرَّاعي مِنَ الغابة. Çoban ormandan geldi.

مَرَزْتُ بِرَاعِي الغنم. Koyun çobanına uğradım.

Mankûs ismin nekra hali:

Mankûs bir isim nekra yapıldığında, merfû ve mecrûr olduğu durumlarda sonundaki yâ hazfedilir, mansûb olduğu durumlarda ise sabit kalır. Nekra durumdaki mankûs ismin i'râbı, merfu ve mecrur olduğu durumlarda, hazfedilen yâ üzerine takdîr ile olur. Mansûb olduğu durumlarda ise nasb alameti olan fethayı zâhir (açık) bir şekilde alır. Örnek:

جاء راع. Bir çoban geldi.

Yukarıdaki örnekte راع kelimesi merfu konumda olduğundan sonundaki yâ hazfedilmiştir ve hazfedilen bu yâ üzerine takdir edilen damme ile merfûdur.

رَأَيْتُ راعِيًا. Bir çoban gördüm.

Yukarıdaki örnekte راعِيًا kelimesi mansûb konumda olduğu için yâ sabit kalmıştır. Zâhir (açık) fetha ile mansubtur.

سَلَّمْتُ عَلَى راع. Bir çobana selam verdim.

Yukarıdaki örnekte راع kelimesi mecrûr konumda olduğundan sonundaki yâ hazfedilmiştir ve hazfedilen bu yâ üzerine takdir edilen kesra ile mecrûrdur.

Mankûs ismin tesniye ve cemi yapılması:

Mankûs isim normal bir isim gibi sonuna elif-nûn [ان] ya da yâ-nûn [ين] getirilerek tesniye yapılır. Eğer mankûs ismin sonundaki yâ hazfedilmişse, tesniye yapılırken bu yâ tekrar yerine konur. Örnek:

Tesniye (mecrûr)	Tesniye (mansub)	Tesniye (merfu)	Müfred
جَلَسْتُ فِي النَّادِيَيْنِ.	رَأَيْتُ النَّادِيَيْنِ.	النَّادِيَانِ نَظِيفَانِ.	النَّادِي نَظِيفٌ.
جَلَسْتُ فِي نَادِيَيْنِ.	رَأَيْتُ نَادِيَيْنِ.	هَذَانِ نَادِيَانِ.	هَذَا نَادٍ.

Mankûs isim, cemi müzekkeri salim yapılırken sonundaki yâ hazfedilir ve yerine vâv-nun [ون] ya da yâ-nûn [ين] getirilir. Vav'dan önceki harfin harekesi damme, yâ'dan önceki harfin harekesi de kesra yapılır. Örnek:

Cemi (mansub)	Cemi (merfu)	Müfred
رَأَيْتُ الْمُحَامِيْنَ فِي الْحَكْمَةِ.	الْمُحَامُونَ فِي الْحَكْمَةِ.	الْمُحَامِي فِي الْحَكْمَةِ.
سَمِعْتُ الْمُنَادِيْنَ.	نَادَى الْمُنَادُونَ.	نَادَى الْمُنَادِي.

Mankûs ismin müfred, müsennâ ve cemihali:

المفرد	المثنى	الجمع
الْمُنَادِي/مُنَادٍ	الْمُنَادِيَانِ/مُنَادِيَانِ	الْمُنَادُونَ/مُنَادُونَ
الْمُحَامِي/مُحَامٍ	الْمُحَامِيَانِ/مُحَامِيَانِ	الْمُحَامُونَ/مُحَامُونَ

3. Memdûd İsim: Sonu hemze ile biten ve bir önceki harfi zâid eliften olan murab isimdir. Örneğin الصَّحْرَاءُ , البَنَاءُ , السَّمَاءُ , البَنَاءُ gibi kelimeler memdûd isimdir. Çünkü bu isimlerde hemzeden önceki elifler zaittir. Eğer zait olmasaydı memdûd isim olmazdı. Örneğin الماء ve الدَّاء isimleri memdûd değildir. Zira bunlarda hemzeden önceki harfler zait olmayıp vav'dan dönüşmüşlerdir.

Memdûd ismin hemzesinin üç hali vardır:

a-Kelimenin aslından olması: قَرَاءٌ ve إِنْشَاءٌ gibi.

إِنْشَاءٌ → إِنْشَاءٌ fiilinden gelmiştir ve hemze kelimenin aslındandır.

قَرَأَ → قَرَأَ filinden gelmiştir ve hemze kelimenin aslındandır.

b-Müenneslik için zait olması: زَرْقَاءُ ve حَسَنَاءُ gibi.

زَرْقَاءُ → الزُّرْقَةُ kelimesinden alınmıştır ve hemze müenneslik için kelimeye zait olarak girmiştir.

حَسَنَاءُ → الحُسْنُ kelimesinden alınmıştır ve hemze müenneslik için kelimeye zait olarak girmiştir.

c-“vav” veya “ya”dan dönüşmüş olması: كِسَاءٌ ve بِنَاءٌ gibi.

كِسَاءٌ → كَسَا / يَكْسُو / كِسَاوُ filindendir ve hemzenin aslı vav’dır.

بِنَاءٌ → بَنَى / يَبْنِي / بِنَايُ filindendir ve hemzenin aslı yâ’dır.

Memdûd isimler irabını zahiren alır.

هَذَا **إِنْشَاءٌ** جَدِيدٌ. Bu yapı yenidir.

رَأَيْتُ **كِسَاءً** قَدِيمًا. Eski bir elbise gördüm.

خَرَجْتُ مِنْ **بِنَاءٍ** كَبِيرٍ. Büyük bir binadan çıktım.

Memdûd ismin tesniye ve cemi yapılması:

Memdûd isimleri tesniye ve cemi yaparken onların hemzelerine bakarız. Bu hemzeler ya kelimenin aslındandır, ya vav veya ya’dan çevrilmiştir, ya da müenneslik için zait olarak gelmiştir. Örnek:

<u>Cemi</u>	<u>Tesniye</u>	<u>Müfred</u>
قَرَأُوا / قَرَأَيْنَ	قَرَأَانِ / قَرَأَيْنِ	قَرَأَ
سَمَاءَاتُ / سَمَاوَاتُ	سَمَاءَانِ / سَمَاوَانِ سَمَائَيْنِ / سَمَاوَيْنِ	سَمَاءٌ
عَرَجَاوَاتُ	عَرَجَاوَانِ / عَرَجَاوَيْنِ	عَرَجَاءُ

Memdûd ismin müfred, müsennâ ve cemihali:

<u>المفرد</u>	<u>المثنى</u>	<u>الجمع</u>
بَنَاءٌ	بَنَاءَانِ / بَنَاءَوَانِ	بَنَاءُونَ / بَنَاءُونُ
سَّمَاءٌ	سَّمَاءَانِ / سَّمَاءَوَانِ	سَّمَاءَاتُ / سَّمَاءَاتُ
بَيْضَاءٌ	بَيْضَاوَانِ	بَيْضَاوَاتُ
عَرْجَاءٌ	عَرْجَاوَانِ	عَرْجَاوَاتُ

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerde geçen mankûs ve memdûd isimleri örnekte olduğu gibi ilgili yerlere yazınız.

المنقوص والممدود

المثال : انتقل الرَّاعِي بِإِبِلِهِ مِنَ الصَّحْرَاءِ . الرَّاعِي الصَّحْرَاءِ

١- هَذَا قَاضٍ عَادِلٌ.

٢- رَبٌّ رَمِيَّةٌ مِنْ غَيْرِ رَامٍ.

٣- صَعِدْنَا جَبَلًا عَالِيًا وَافْتَرَيْنَا مِنَ السَّمَاءِ.

٤- كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ.

٥- يَعِيشُ الْبَدَوِيُّ فِي الصَّحْرَاءِ.

2- Aşağıdaki boşluklara gelmesi gereken mankûs ismin önüne örnekte olduğu gibi (✓)işareti koyunuz.

المثال : الْجُنْدِيُّ الْوَطَنِ. (✓) حَامِي () حَامِي () حَامٍ

١- يَحْتَرِمُ الْمُجْتَمَعُ الْقَائِدَ إِلَى السَّلَامِ. () الدَّاعِي () الدَّاعِي () دَاعٍ

٢- إِنَّ اللَّهَ إِلَى الْخَيْرِ. () هَادٍ () هَادِيًا () هَادٍ

٣- اِزْدَادَ نَفَوْدٌ فِي الدَّوْلَةِ الْعَبَّاسِيَّةِ. () الْمَوَالِي () الْمَوَالِي () مَوَالٍ

٤- الطِّفْلُ لَابْتِعَادَهُ عَنْ أُمِّهِ. () بَاكِي () بَاكِي () بَاكِ

٥- خَرَجَ بِغَنَمِهِ إِلَى الْمَرْعَى. () الرَّاعِي () الرَّاعِي () رَاعِيَيْنِ

3- Aşağıdaki boşluklara gelmesi gereken memdûd ismin önüne örnekte olduğu gibi (✓)işareti koyunuz.

المثال: اشترى محمود جديدًا. () كساء (✓) كساء () كساء

١- حُسامٌ مشهورٌ في المدينة. () بَنَاءٌ () بَنَاءٌ () بَنَاءٌ

٢- تزوّج الطَّيِّبُ امرأةً () حسناء () حسناء () حسناء

٣- يعيشُ الكافرُ في () شقاء () شقاء () شقاء

٤- إنّ شارعَ الجامعة في الليل. () مُضَاءٌ () مضاء () مُضَاءٌ

٥- استجابَ الغنيُّ لـ الفقير. () نِداء () نِداء () نِداء

4- Aşağıdaki cümlelerde nekre olarak gelmiş olan mankûs isimleri "ال" ile marife yaparak örnekte olduğu gibi yeniden yazınız.

المثال : استقبلتُ مُحَامِيًّا في مكْتَبِي. استقبلتُ المُحَامِيَّ في مكْتَبِي.

١- أَرْضَعْتُ الأُمَّ طفلاً باكِئًا.

٢- مررتُ بوادٍ عميقٍ.

٣- قابلتُ في طريقي راعيًا.

٤- رَفَعْنَا دِ صَوْتَهُ لِيَسْمَعَهُ النَّاسُ.

٥- سألتُ رجلًا ماشيًا: أين مَبْنَى الجامعة؟:

5- Aşağıdaki cümlelerde maksûr isimleri parantez içinde verilen kelimelerle değiştiriniz ve türünü yazınız.

المثال ١: دخلتُ سَلَمَى المسجدَ. (المُصَلِّي) دخل المصلي المسجدَ. (منقوص)

المثال ٢: وصلتُ لَيْلَى إلى المدرسة. (لَمِيَاء) وصلت لَمِيَاء إلى المدرسة. (ممدود)

١- عادتُ هُدَى إلى البيتِ ظهرًا. (القاضي):

٢- شاهدتُ الفتى في قاعة المحكمة. (المحامي):

٣- قام المهندسُ بجولةٍ في المستشفى الجديد. (البناء):

٤- اشترتُ سلوى كِتَابًا جديدةً. (سناء):

٥- أخرج مصطفى الغنمَ من المزرعة. (الرّاعي):

6- Aşağıda parantez içinde verilen mankûs isimleri örnekte olduğu gibi boş bırakılan yerlere doğru bir şekilde yazınız.

المثال: قطفَ الصَّبِيُّ من الشَّجرة ثَمَرًا (دانٍ). قطفَ الصَّبِيُّ من الشَّجرة ثَمَرًا دانيًا.

١- يضعُ اللهُ المؤمنَ في المقام (عال)

٢- يُكَافِئُ اللهُ المسلمَ (داع) إلى الإسلام.

٣- ساعدتُ شَيْخًا (ساع) بين الصَّفَى والمروة.

٤- الحارسُ (حام) البنك من اللصوص.

٥- تزدهرُ تربيةُ الماشية في البلاد التي تكثر فيها الـ (مراع)

- 7- Aşağıdaki cümlelerde verilen memdûd isimleri örnekte olduğu gibi doğru bir şekilde harekeleyerek irab sebebini belirtiniz.

المثال:	الضبط	سببه
وهب الله الأمّ طفلةً شقراء.	شَقْرَاء	نعتٌ لاسمٍ منصوبٍ
١- انتقلتِ الأسرةُ إلى بناءٍ جديد.		
٢- منح الغنيُّ الفقيرَ كساءً ثميناً.		
٣- أشفقت المرأةُ على الهرة العرجاء.		
٤- الصّحراء تحيطُ بمدينة الرياض.		
٥- قابلتُ سعادُ لمياء في المكتبة.		

- 8- Aşağıdaki kelimeleri örnekte olduğu gibi anlamlı cümlelerde kullanınız.

المثال: (داع) : كُنْ داعياً للحقِّ تَنَلْ ثوابَ الله.

- ١- محام :
- ٢- سمراء :
- ٣- أعلى :
- ٤- الثلاثاء :
- ٥- الفتى :

9- Aşağıdaki cümlelerde örnekteki gibi maksûr, mankûs ve memdûd isimleri gösteriniz.

MaksûrMankûsMemdûd المثال:

- سَلَمَى الْقَاضِي زَارَتْ سَلَمَى الْقَاضِي فِي الصَّحْرَاءِ. الصَّحْرَاءِ
- بَنَتِ الْحُكُومَةُ مُسْتَشْفًى.
 - هَذَا إِنْشَاءٌ جَدِيدٌ.
 - حَكَمَ الْقَاضِي بِالْعَدْلِ.
 - تِلْكَ فَتَاةٌ حَسَنَاءُ.
 - تَحَدَّثْتُ مَعَ مُحَامٍ.
 - كَأَفْأَنَا الْبِنْتَ الْكُبْرَى.
 - هَذِهِ زَهْرَةٌ رَزَقَاءُ.
 - جَلَسْنَا فِي مَقْهَى.
 - دَخَلْتُ نَادِيًا.
 - رَأَيْتُ فَتًى يُسَاعِدُ بِنْتًا عَمِيَاءَ.

10- Aşağıdaki memdûd isimlerdeki hemzenin çeşidini örnekteki gibi açıklayınız.

المثال: حَمْرَاءُ ← Hemze müenneslik içindir, çünkü aslı حَمْرَ şeklindedir.

1- ابْتِدَاءٌ ← :

2- بِنَاءٌ ← :

3- أَغْنِيَاءُ ← :

4- صَحْرَاءُ ← :

5- أَصْدِقَاءُ ← :

6- عَدَاءُ ← :

7- مَشَاءُ ← :

8- سَمَاءُ ← :

9- دُعَاءُ ← :

11- Aşağıdaki cümlelerde geçen mankûs isimleri örnekteki gibi nekra yapınız ve cümleyi tekrar yazınız.

المثال: جَاءَ الْمُعْغَنِي الْمَشْهُورُ إِلَى إِزْمِيرَ. ← : جَاءَ مُعَنَّ مَشْهُورٌ إِلَى إِزْمِيرَ.

1- دَخَلَ الْمُحَامِي إِلَى قَاعَةِ الْحَكْمَةِ. ← :

2- رَأَيْتُ الرَّاعِي فِي الْمَرْعَةِ. ← :

3- قَطَفَ الصَّبِيُّ الثَّمَرَ الدَّانِيَّ. ← :

4- اسْتَقْبَلَنِي الْقَاضِي فِي مَكْتَبِهِ. ← :

5- يَمْنَحُ الْعِلْمُ صَاحِبَهُ الْمَقَامَ الْعَالِيَّ. ← :

6- نَظَرْتُ إِلَى السَّاعِي بَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ. ← :

7- تَأَثَّرْتُ مِنَ الرَّجُلِ الْبَاكِي عَلَى ذُنُوبِهِ. ← :

8- أَنْتَ الدَّاعِي إِلَى الْخَيْرِ. ← :

9- يَرْعَى الرَّاعِي غَنَمَهُ فِي الْمَرَاعِي الْوَاسِعَةِ. :

12- Aşağıdaki cümlelerde maksûr, mankûs ve memdûd isimleri örnekteki gibi tesniyeye çeviriniz ve gerekli değişiklikleri yapınız.

المثال: الصَّخْرَاءُ فَسِيحَةٌ. ← الصَّخْرَاوَانِ فَسِيحَتَانِ.

1- الْمُسْتَشْفَى بَعِيدٌ. ← :

2- الرِّدَاءُ ثَمِينٌ. ← :

3- الرَّاضِي بِالْعَدْلِ مُنْصِفٌ. ← :

4- السَّمَاءُ زَرْقَاءُ. ← :

5- الْمُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ. ← :

6- الْبِنَاءُ الْقَدِيمُ انْهَدَمَ. ← :

7- الْبِنْتُ الشَّقْرَاءُ فِي الصَّفِّ. ← :

13- Aşağıdaki cümlelerde maksûr, mankûs ve memdûd isimleri örnekteki gibi gerekli değişiklikleri yaparak çoğula çeviriniz.

المثال: الصَّخْرَاءُ فَسِيحَةٌ. ← الصَّخْرَاوَاتُ فَسِيحَةٌ.

1- الْمُصَلَّى قَرِيبٌ مِنَ الْبَيْتِ. ← :

2- نَحْمِي الْوَطْنَ مِنْ أَيِّ اعْتِدَاءٍ خَارِجِيٍّ. ← :

3- يُضَاعِفُ اللَّهُ أَجْرَ الدَّاعِي إِلَى الْخَيْرِ. ← :

4- النَّبِيُّ هَادٍ إِلَى الْخَيْرِ. ← :

5- الْمُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ. ← :

6- الْعَصَا خَلْفَ الْبَابِ. ← :

7- الْبِنْتُ السَّمْرَاءُ تَبْكِي. ← :

8- أَنْتَ أَعْلَى مِنْ صَدِيقِكَ. ← :

9- أَشْفَقَتِ الْمَرْأَةُ عَلَى الْهَيْرَةِ الْعَرْجَاءِ. ← :

10- شَاهَدْتُ الرَّاعِيَّ فِي الشُّوقِ. ← :

14- Aşağıdaki isimleri örnekteki gibi bir kez merfu, bir kez mansub ve bir kez de mecrur konumda cümlede kullanınız.

المثال: المَبْنَى

← (مرفوع) : المَبْنَى قَدِيمٌ.

← (منصوب) : دَخَلْتُ المَبْنَى الْقَدِيمَ.

← (مجرور) : أَسْكُنُ فِي مَبْنَى قَدِيمٍ.

1- الهُدَى

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

2- المُنَى

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

3- قَاضٍ

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

4- الرِّضَا

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

5- الحَمْرَاءُ

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

6- الْقُرَى

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

7- الْمَاشِي

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

8- السَّمَاءُ

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

9- الوَادِي

← (مرفوع) :

← (منصوب) :

← (مجرور) :

15- Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz.

..... : يَحْمِي جَيْشُنَا الْوَطْنَ مِنْ أَيِّ اعْتِدَاءٍ خَارِجِيٍّ.

..... : يُضَاعِفُ اللَّهُ أَجْرَ الْمُسْلِمِ الدَّاعِي إِلَى الْخَيْرِ.

..... : اسْتَيْقَظَتِ الْأُمُّ عَلَى بُكَاءِ طِفْلِهَا.

..... : هَزَمَ جَيْشُنَا عَدُوًّا مُعْتَدِيًّا.

..... : اللَّهُ هَادٍ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ.

16- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapçaya çeviriniz.

..... : Çoban dağda yaşıyor.

..... : Çöllerde su azdır.

..... : Hakim avukata davayı sordu.

..... : Delikanlı sopayı eline aldı.

..... : Musa, İsa'yı hastanede ziyaret etti.

17-Aşağıdaki metni Türkçeye çeviriniz, maksûr, mankûs ve memdûd isimleri belirleyiniz.

المُقَاوِلُ وَالْعَامِلُ

مُصْطَفَى مُقَاوِلٌ مَعْرُوفٌ فِي بَلَدَتِهِ، كَانَتْ أَمْنِيَّتُهُ فِي صِبَاهُ أَنْ يُصْبَحَ قَاضِيًا أَوْ مُحَامِيًا، لَكِنْ وَفَاةً وَالِدِهِ مَنَعَتْهُ مِنْ تَحْقِيقِ ذَلِكَ، فَاتَّجَهَ لِإِقَامَةِ الْأُبْنِيَةِ وَالْعِمَارَاتِ.

قَامَ مُصْطَفَى بِجَوْلَةٍ فِي سَاحَةِ الْبِنَاءِ، فَشَاهَدَ عَامِلًا لَا يَعْمَلُ، يَنْظُرُ إِلَى السَّمَاءِ تَارَةً، وَيَتَفَرَّجُ عَلَى بَاقِي الْعُمَّالِ وَهُمْ يَشْتَغِلُونَ تَارَةً أُخْرَى، فَثَارَ فِي وَجْهِهِ قَائِلًا: أَنَا لَا أُرِيدُ شَخْصًا كَسُوْلًا، وَحَاوَلَ الْعَامِلُ أَنْ يَتَكَلَّمَ وَلَكِنْ مُصْطَفَى قَاطَعَهُ وَأَخْرَجَ مِنْ جَنِبِهِ مَبْلَغًا مِنَ النُّقُودِ وَأَعْطَاهُ لِلْعَامِلِ وَهُوَ يَقُولُ: لَا أُرِيدُ أَنْ أَسْمَعَ شَيْئًا، أَنْتَ مَطْرُودٌ، وَهَذَا أَجْرُكَ عَنِ الْأُسْبُوعِ الْمَاضِي. وَأَخَذَ الْعَامِلُ النُّقُودَ وَسَارَ فِي طَرِيقِهِ بَيْنَمَا تَوَجَّهَ مُصْطَفَى إِلَى رَئِيسِ الْعُمَّالِ وَرَوَى لَهُ الْقِصَّةَ، فَقَالَ رَئِيسُ الْعُمَّالِ: إِنَّ الَّذِي فَعَلْتَهُ شَيْءٌ جَمِيلٌ، لَكِنِّي أَحِبُّ أَنْ أَقُولَ لَكَ، إِنَّ هَذَا الْعَامِلَ لَيْسَ مِنْ عُمَّالِنَا، وَإِنَّمَا قَدْ جَاءَ يَطْلُبُ عَمَلًا.

18- İrab örnekleri.

١- بَدَأَتِ الْحَرْبُ الْعَالَمِيَّةُ الْكُبْرَى.

بَدَأَتِ : "بَدَأَ" فِعْلٌ مَاضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ، وَالتَّاءُ لِلتَّائِيثِ.

الْحَرْبُ : فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ، وَعَلَامَةُ رَفْعِهِ الضَّمَّةُ الظَّاهِرَةُ.

الْعَالَمِيَّةُ : نَعَتْ مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ الظَّاهِرَةِ.

الكبرى : نَعَتْ ثَانٍ مَرْفُوعٌ بِضَمَّةٍ مُقَدَّرَةٍ عَلَى الْأَلِفِ.

٢- الْمُصَلِّي فِي الْمَسْجِدِ.

الْمُصَلِّي : مُبْتَدَأٌ مَرْفُوعٌ بِضَمَّةٍ مُقَدَّرَةٍ عَلَى الْيَاءِ.

فِي : حَرْفُ جَرٍّ.

المسجد : مَجْرُورٌ وَعَلَامَةُ جَرِّهِ الْكَسْرَةُ الظَّاهِرَةُ. الجارُ والمجرورُ شبهُ جملةٍ

في محلِّ رفعٍ، خبرٌ.

Aşağıdaki cümleleri irab ediniz.

١- الرَّاضِي بِالْعَدْلِ مُنْصِفٌ.

٢- السَّمَاءُ زَرْقَاءُ.

٣- الْبِنَاءُ الْقَدِيمُ انْهَدَمَ.

٤- لَا يُحِبُّ اللَّهُ الْعَاصِيَّ.

٥- صَاحِبُ يَحْيَى مُصْطَفَى.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun mankûs ismi seçiniz.

۱ - أقامَ البدوُ بِ فيه زرعٌ كثيرٌ.

(A) وادي (B) وادٍ (C) وادي (D) واديًا

۲ - محمدٌ يحكمُ بالعدل.

(A) قاضي (B) قاضي (C) قاضي (D) قاضٍ

۳ - أصبحت الرياضةُ علاجًا لكثيرٍ من الأمراض.

(A) شافي (B) شافٍ (C) شافيًا (D) شافي

۴ - جاء بغنمه من المرعى.

(A) الراعي (B) الراعي (C) راعين (D) الراعي

۵ - الطفلُ لابتعاده عن أمه.

(A) باكي (B) باكي (C) باكي (D) باكٍ

B- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun memdûd ismi seçiniz.

۱ - ازدادَ التاجرُ الأمينُ

(A) ثراء (B) ثراء (C) ثراء (D) الثراء

۲ - ساعدت الممرضةُ الطفلةَ

(A) العمياء (B) العمياء (C) عمياء (D) العمياء

۳ - امتلأت بالسحاب.

(A) السماء (B) السماء (C) السماء (D) سماء

٤- استجابت الدولة لـ الفقير.

- (A) نداء (B) نداء (C) نداء (D) نداء

٥- إنَّ شارع السَّاحِلِ في الليل.

- (A) المضاء (B) مضاء (C) مضاء (D) مضاء

C- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun maksûr ismi seçiniz.

١- إنَّ هُدى الله.

- (A) الهدى (B) هدى (C) هدى (D) هدى

٢- إِنَّمَا الْغِنَى النَّفْسِ.

- (A) غنى (B) غنى (C) الغنى (D) غنى

٣- آفةُ الفكرِ

- (A) الهوى (B) هوى (C) الهوى (D) هوى

٤- جاء الرَّاعي بِإِبِلِهِ من

- (A) المرعى (B) المرعى (C) المرعى (D) المرعى

٥- مَزْرَعَةُ الْآخِرَةِ.

- (A) الدنيا (B) دنيا (C) الليلي (D) الأراضي

D- Aşağıda soru kökünde istenilene göre doğru şıkkı seçiniz.

1- اخترَ الجملة الشاملة على اسمٍ مقصُورٍ.

- (A) مَنْ طَلَبَ الْعُلَا سَهَرَ اللَّيَالِي. (B) الْوَادِي حَصِيبٌ.

- (C) تَكْثُرُ الْمَرَاعِي الْحَصْبَةُ فِي الرَّبِيعِ. (D) اللَّيَالِي فِي الصَّيْفِ طَوِيلَةٌ.

2- اِخْتَرِ الْجُمْلَةَ الشَّامِلَةَ عَلَى اسْمٍ مَنْقُوصٍ.

- (A) الْاِقْتِصَادُ سَبِيلُ الْغِنَى .
(B) الْعُلَمَاءُ وَرَثَةُ الْأَنْبِيَاءِ .
(C) سَقَطَ النَّدى عَلَى الْأَزْهَارِ .
(D) الرَّجُلُ الْقَاسِي مَكْرُوهٌ .

3- اِخْتَرِ الْجُمْلَةَ الشَّامِلَةَ عَلَى اسْمٍ مَمْدُودٍ.

- (A) تَحَوَّلْتُ بَيْنَ مَبَانٍ عَالِيَةٍ .
(B) الْحِمِيَّةُ نَافِعَةٌ لِلْمَرْضَى .
(C) أَنْشَأَتِ الْحُكُومَةُ مَدَارِسَ .
(D) الصَّخْرَاءُ كَالْبَحْرِ .

4- اِخْتَرِ الْجُمْلَةَ الشَّامِلَةَ عَلَى اسْمٍ مَقْصُورٍ.

- (A) قَطَفَ الصَّبِيُّ الثَّمَرَ الدَّانِي .
(B) الْمُسْتَشْفَى بَعِيدٌ .
(C) اسْتَقْبَلَنِي الْقَاضِي فِي مَكْتَبِهِ .
(D) يَمْنَحُ الْعِلْمُ صَاحِبَهُ الْمَقَامَ الْعَالِي .

5- اِخْتَرِ الْجُمْلَةَ الشَّامِلَةَ عَلَى اسْمٍ مَنْقُوصٍ.

- (A) أَنْتِ لَيْلَى .
(B) الْمُسْتَشْفَى قَرِيبٌ مِنَ الْبَيْتِ .
(C) الْجَانِي فِي السِّجْنِ .
(D) الذِّكْرَى صَوْتُ الْأُمْسِ .

E- Aşağıda soru kökünde istenilene göre doğru şıkkı seçiniz.

1- اِخْتَرِ الْاسْمَ الْمَنْقُوصَ الْخَاطِئَ.

- (A) قَبْضَ الشُّرْطِيِّ عَلَى الْجَانِي .
(B) كَذَبَ رَاعِيٍّ عَلَى أَهْلِ الْقَرْيَةِ .
(C) دَافَعَ مُحَامٍ عَنِ الْمُتَّهَمِ .
(D) سَمِعْتُ مُنَادِيًا يُنَادِي .

2- اِخْتَرِ الْاسْمَ الْمَنْقُوصَ الْخَاطِئَ.

- (A) يَعْمَلُ الْقَاضِي فِي الْمَحْكَمَةِ .
(B) أَدَّبَ الْمَدِيرُ الْعَاصِي .
(C) غَضِبْتُ عَلَى الْمُنَادِي فِي الشُّوَارِعِ .
(D) الرَّاضِي بِقَضَاءِ اللَّهِ مَسْنُودٌ .

3- اختر الجملة التي لا تحتوي على اسم ممدود.

- (A) اشترَيْتُ سَيَّارَةً حُمْرَاءَ. (B) شَرَبْتُ مَاءً كَثِيرًا.
(C) بَنَيْتُ الشَّرَكَةَ بِنَاءً عَظِيمًا. (D) سَاعَدَ أَحْمَدُ امْرَأَةً عَمِيَاءَ.

4- اختر الجملة التي تحتوي على اسم ممدود.

- (A) شَاهَدْتُ الرَّاعِيَّ فِي السُّوقِ. (B) أَنْتَ أَعْلَمُ مِنْ صَدِيقِكَ.
(C) النَّبِيُّ هَادٍ إِلَى الْخَيْرِ. (D) الْبِنْتُ الشَّقْرَاءُ فِي الصَّفِّ.

5- اختر الجملة التي لا تحتوي على اسم ممدود.

- (A) رَأَيْتُ فَتًى يُسَاعِدُ بِنْتًا عَمِيَاءَ. (B) السَّمَاءُ زَرْقَاءُ.
(C) تَبْكِي فَاطِمَةُ مِنَ الْأَلَمِ. (D) أَشْفَقَتِ الْمَرْأَةُ عَلَى الْهَرَّةِ الْعَرَجَاءِ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- B	1- B	1- A	1- A	1- B
2- D	2- A	2- D	2- D	2- A
3- C	3- C	3- C	3- D	3- B
4- A	4- B	4- B	4- B	4- D
5- D	5- D	5- A	5- C	5- C

26. ÜNİTE
BEŞ İSİM (el-ESMÂÜ'L-HAMSE)

Öğr. Gör. Dr. Nurullah ŞENTÜRK

رَأَيْتُ أَخَاكَ فِي الْمَلْعَبِ.	جَاءَ أَخُوكَ.
شَاهَدْتُ أَبَاكَ فِي الْبَيْتِ .	أَبُوكَ أَخُو عَمِّكَ.
زُرْتُ حَمَّاكَ فِي الْمَدِينَةِ.	حَمُوكَ أَبُو عَلِيِّ.
حَسِّنْ فَأَكْ بِكَلِمَاتٍ طَيِّبَةٍ.	طَابَ فُوكَ.
اسْتَقْبَلْتُ ذَا الْعِلْمِ.	ذُو الْعِلْمِ مُحْتَرَّمٌ.

سَلَّمْتُ عَلَى أَخِيكَ.
وَجْهُهُ أَيْبُكَ جَمِيلٌ.
سَلِمَتْ يَدُ حَمِيكَ.
وَضَعَ يَدَهُ عَلَى فِيهِ فَسَكَتَ.
تَكَلَّمْتُ مَعَ ذِي الْمَالِ.

AÇIKLAMALAR

Bazı Arapça kelimelerin irabı hareke ile değil, harfle yapılmaktadır. Bu kelimelere klasik Arapçada altı, modern Arapçada ise beş isim adı verilmektedir. Bu isimler şunlardır: فُو ، ذُو، حَمٌ ، أَخٌ ، أَبٌ ،

Bu kelimeler elif ile mansûb, vav ile merfû' ve ya ile mecrûr olurlar.

Bu isimlerin hareke ile değil de “*harf ile irap*” edilebilmeleri için bir takım şartlar gereklidir. Bu şartlar;

- a- Bu kelimeler müfred/tekil olmalıdır.
- b- Bu kelimeler muzaf olmalıdır. (Mütekellim yâ'sı hariç)
- c- Bu kelimeler mukebbir olmalıdır. (musağgar/küçültme sigasına konulmuş olmamalıdır)

Yukarıda sayılan üç şartı yerine getirmeleri durumunda bu isimler, ref halinde vav, nasb halinde elif ve cer halinde yâ alırlar. Örnek:

Kardeşin geldi. جَاءَ أَخُوكَ.

Babanı gördüm. رَأَيْتُ أَبَاكَ.

Mal sahibine selam verdim سَلَّمْتُ عَلَى ذِي مَالٍ.

Yukarıda sayılan söz konusu şartları yerine getirmeyen bu isimler esmâ-i hamse kabul edilmezler ve normal isim gibi tekil ve çoğul ise **hareke** ile ikil ise müsennânın **irabı** ile irab edilirler. Örnek:

O merhametli bir **baba**dır. (izafet şartını ihlal ettiğ için hareke ile irab edilmiştir.) هُوَ أَبٌ رَحِيمٌ.

Onlar (ikisi) gülyüzlü **iki kardeş**tirler. (Müfred şartını ihlal ettiği için müsennâ'nın irabı ile irâb edilmiştir.) هُمَا أَخَوَانِ مُبْتَسِمَانِ.

Babalar çocukları için kendilerini yorarlar. (müfred şartını ihlal ettiği için hareke ile iraplanmıştır.) الْآبَاءُ يُتْعَبُونَ أَنْفُسَهُمْ لِأَجْلِ أَوْلَادِهِمْ.

Bu öğrenciler ahlak **sahibi**dirler. هَؤُلَاءِ الطُّلَّابُ ذَوُو أَخْلَاقٍ.

Küçük(cü)k kardeşini hava alanında karşıladım. اسْتَقْبَلْتُ أَخِيكَ فِي الْمَطَارِ.

Yukarıdaki cümleler anılan şartları ihlal ettikleri için beş ismin irabı ile değil normal isimlerde olduğu gibi, ya hareke ile veya müsennânın irabı ile iraplanmıştır.

Bu isimlerden ağız anlamına gelen فُو, فُuşekline geldikten sonra muzaf bile olsa esmâ-i hamse gibi irab edilmez, normal ismin irabı ile iraplanır. Örnek:

Ağzının temizliğine özen göster. اِحْرَصْ عَلَى نَظَافَةِ فَمِكَ.

Dikkat: فُو ismi daima muttasıl cer zamirine muzaf olarak gelir. Örnek:

Her yemekten önce ve sonra **ağzını** yıka! اِغْسِلْ فَأَكَ قَبْلَ كُلِّ الْأَكْلِ وَبَعْدَهُ.

Yemek yiyen yemeği **ağzına** koydu. وَضَعَ الْأَكِلُ الطَّعَامَ فِي فِيهِ .

Dikkat: ذُو ismi daima zahir (açık) isme muzaf olur. Örnek:

يُحْتَرَمُ ذُو الْعِلْمِ. **İlim sahibi**ine saydı gösterilir.

سُمِّيَ عُثْمَانُ بِذِي النُّورَيْنِ. Osman (RA) iki nur **sahibi** diye isimlendirilmiştir.

Dikkat: Beş isim mütekellim yâ'sına muzaaf olduklarında yanın öncesindeki harfe takdir edilen hareke ile iraplanırlar. Örnek:

أَبِي كَرِيمٍ. **Babam** cömert biridir.

رَأَيْتُ حَمِيٍّ. **Kayın babamı** gördüm.

سَلَّمْتُ عَلَى أَخِي. **Kardeşime** selam verdim.

İlk cümledeki **أَب** kelimesi, mübteda olup merfudur, ref alameti Bâ'ya takdir edilen dammedir, sondaki “**ي** **yâ**” ise; muttasıl cer zamiridir, sükûn üzere mebnidir, cer mahallinde, muzafun ileyhtir. İkinci cümledeki **حَم** ham kelimesimefulun bih olup sonuna mansuptur, nasb alameti Mim'e takdir edilen fethadır, sondaki “**ي** **yâ**” ise; muttasıl cer zamiridir, sükûn üzere mebnidir, cer mahallinde, muzafun ileyhtir. Üçüncü cümlede **أَخ** kelimesi ise başında harf-i cer olduğundan mecrurdur, cer alameti Hâ'ya takdir edilen kesredir, sondaki “**ي** **yâ**” ise; muttasıl cer zamiridir, sükûn üzere mebnidir, cer mahallinde, muzafun ileyhtir.

Not: Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı gibi sondaki yâ'lar muzafun ileyh olup hep cer mahallindedir.

ALİŞTIRMALAR

1- Aşağıdaki cümlelerdeki esmâ-i hamseyi bulunuz.

- ۱- زَارَ أَبُو مُحَمَّدٍ صَدِيقَهُ الْيَوْمَ.
- ۲- رَأَيْتُ أَبَاكَ عَلِيًّا فِي الْمَكْتَبَةِ.
- ۳- يُسَلِّمُ خَالِدٌ حَمَاهُ تَسْلِيمًا.
- ۴- أَنَا طَلَبْتُ مِنَ الْمِنَةِ أَنْ يَفْتَحَ فَاهُ.
- ۵- لَقَدْ عَلِمْتُ بِأَنَّ أَبَاكَ ذُو جَاهٍ عَظِيمٍ.

2- Aşağıdaki boşlukları uygun birer esmâ-i hamse ile doldurunuz.

- ۱- نَظَّفَ كُلَّ يَوْمٍ.
- ۲- قَالَ عَمْرُو إِنَّهُ.....
- ۳- رَأَيْتُ عَلَيَّ فِي الْمَلْعَبِ.
- ۴- أَسَلَّمَ عَلَى قَبْلَ أَنْ أُخْرَجَ.
- ۵- يَقُولُونَ إِنَّ أَبُو زَوْجَتِي.

3- Aşağıdaki boşlukları anlamca uygun birer esmâ-i hamse ile doldurunuz.

- ۱- فَكَّرَ جَدِّدًا يَا قَبْلَ أَنْ تَذْهَبَ إِلَى الْبَيْتِ.
- ۲- يَعْطِفُ عَلَى ابْنَيْهِ.
- ۳- لَهْجُوقٌ عَلَيَّ.
- ۴- اِغْسِلْ بَعْدَ كُلِّ أَكْلٍ.
- ۵- لَا تَفْتَحْ فَيَدْخُلَ فِيهِ الْبُعُوضَةُ.

4- Aşağıdaki cümlelerin başına örnekte olduğu gibi **إِنَّ** edatını ekleyerek cümleleri tekrar yazınız.

المثال: أَبُوكَ ذُو جَاهٍ عَظِيمٍ. ← إِنَّ أَبَاكَ ذُو جَاهٍ عَظِيمٍ.

۱- أَبُو لَيْلَى غَنِيٌّ. ←

۲- الْإِنْسَانُ ذُو شَكْوَى. ←

۳- الْمُؤْمِنُ أَخُو الْمُؤْمِنِ. ←

۴- حَمُو عَلِيٍّ أَخُو عَائِشَةَ. ←

۵- أَبُو مُوسَى عَمُّكَ. ←

5- Aşağıdaki altı çizili kelimeleri örnekte olduğu gibi değiştiriniz ve cümleleri tekrar yazınız.

المثال: أُخُوكَ مَنْ يَنْصُرُكَ فِي الشَّدَّةِ. ← الأخ مَنْ يَنْصُرُكَ فِي الشَّدَّةِ.

۱- لَا أَعْرِفُ أَنَّ أَخَاكَ مُحَمَّدٌ. ←

۲- حَمُوهَا رَجُلٌ ظَرِيفٌ. ←

۳- أَبُو زَيْدٍ ذُو شَجَاعَةٍ. ←

۴- قَابَلْتُ أَبَا مُحَمَّدٍ فِي الْجَبَلِ. ←

۵- أَبُو بَكْرٍ أَوَّلُ الْخُلَفَاءِ الرَّاشِدِينَ. ←

6- Aşağıdaki cümlelerin başına **كَانَ** nakıs filini ekleyiniz.

المثال: فُوهَا نَظِيفٌ وَأَسْنَانُهَا جَمِيلَةٌ. ← كَانَ فُوهَا نَظِيفًا وَأَسْنَانُهَا

جَمِيلَةً.

.....:← ١- أَبُو عُمَرَ مُدَرِّسٌ بِالْمَدْرَسَةِ الْإِبْتِدَائِيَّةِ.

.....:← ٢- أَنْتَ فَقِيرٌ وَذُو حَاجَةٍ.

.....:← ٣- أَبُوكَ عُضْوٌ فِي هَيْئَةِ أَعْضَاءِ التَّدْرِيسِ.

.....:← ٤- مُحَمَّدٌ أَخٌ هَائِلٌ.

.....:← ٥- زَيْدٌ وَأَشْرَفٌ وَطَارِقٌ إِخْوَةٌ.

7- Aşağıdaki cümlelerdeki beş ismi ve i'râb alâmetlerini gösteriniz.

المثال: رَضِينَا عَنْ أَبِيكَ. ← مَجْرُورٌ بِإِلْيَاءٍ.

.....:← ١- ثِقَى بِحَمِيكَ.

.....:← ٢- يَحْتَرِمُ النَّسْ أَحَاكَ.

.....:← ٣- سَافَرَ أَبُو جَمِيلَةٍ إِلَى مَكَّةَ

.....:← ٤- لَمْ يُسَافِرْ حَمُوكَ إِلَى الْقَرْيَةِ لِلْفُسْحَةِ

.....← ٥ - مَكْتَبُ أَبِيكَ دَاخِلَ الْمَبْنَى

8- Aşağıdaki soruları örnekte olduğu gibi parantez içindekilerden yararlanarak cevap veriniz.

المثال: مَنْ لَفَّاكَ فِي الشَّارِعِ؟ (أَخُوهُ) ← لَفَّانِي أَخُوهُ فِي الشَّارِعِ.

.....← ١ - بِمَاذَا لُقِّبَ آدَمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ؟ (أَبُو الْبَشَرِ)

.....← ٢ - مَنْ قَابَلْتُمْ عِنْدَ الْمَكْتَبَةِ؟ (أَخُو الْمُعَلِّمِ)

.....← ٣ - مَنْ أَنْشَأَ هَذِهِ الْكُلِّيَّةَ؟ (حَمُو إِبْرَاهِيمَ)

.....← ٤ - عَلَى مَنْ سَلَّمْتَ فِي السُّوقِ؟ (ذُو الْمَالِ)

.....← ٥ - بِمَنْ أَتَيْتَ أُمْسَ؟ (أَخُو سَعِيدِ)

9- Aşağıdaki boşlukları örnekteki gibi beş isimden biri ile doldurunuz ve cümleleri tekrar yazınız.

المثال: عَلِمْتُ أَنَّ ذُو كَرَمٍ عَظِيمٍ. ← عَلِمْتُ أَنَّكَ ذُو جَاهٍ عَظِيمٍ.

.....← ١ - إِنَّ بِدَاخِلِ الْمَبْنَى الْآنَ.

.....← ٢ - رَأَيْتُ فِي الْجَامِعَةِ أُمْسَ.

.....← ٣ - قُمْ إِحْتِرَامًا لـ الْأَكْبَرِ.

.....← ٤ - كَانَ عُمَرُ (ر) حَفْصَةَ (ر).

٥- لا تَفْتَحِي..... إِلَّا بِالْخَيْرِ يَا رَيْمُ! . ← :

10- Aşağıdaki cümlelerdeki beş ismi gösteriniz ve i'râb alâmetlerini örnekteki gibi açıklayınız.

المثال: عَمَّ عَلِيٍّ حَمٌّ مِثَالِي لِي. ← إِعْرَابُهُ بِالْحَرَكَةِ، مَرْفُوعٌ بِالضَّمَّةِ.

١- الْمُسْلِمُ مِرَاةُ أَخِيهِ الْمُسْلِمِ. ← :

٢- اخْتَرَمَنَ أُمَّهَاتِكُنَّ وَأَبَاءُكُنَّ . ← :

٣- جَاءَ الْأَبْوَانِ إِلَى الْبَيْتِ . ← :

٤- تَوَلَّى أَبُو بَكْرٍ الْخِلَافَةَ أَوَّلًا. ← :

٥- طَلَبَ مِنَ الطَّالِبِ أَبُوهُ أَنْ يَحْضُرَ. ← :

11- Aşağıdaki metni okuyunuz, Türkçe'ye çeviriniz ve metinde geçen beş ismi gösteriniz.

عَاصِمٌ طَالِبٌ ذُو فُقَادٍ عَالٍ، يُحِبُّ الْفُقَرَاءَ وَالْمَسَاكِينَ وَيَعْطِفُ عَلَيْهِمْ، وَأَخُوهُ زَيْدٌ تَلْمِيزٌ بِالْمَدْرَسَةِ الْإِبْتِدَائِيَّةِ. وَفِي يَوْمٍ مِنَ الْأَيَّامِ خَرَجَ الْأَخْوَانُ مَعَ أَبَوَيْهِمَا لِلصَّلَاةِ فِي الْمَسْجِدِ، وَبَعْدَ الصَّلَاةِ رَجَعَ الْأَبْوَانُ إِلَى الْمَنْزِلِ. وَذَهَبَ عَاصِمٌ وَزَيْدٌ إِلَى السُّوقِ لِشِرَاءِ بَعْضًا مِنَ الْمَأْكُولَاتِ لِلْأُسْرَةِ. وَهُمَا فِي الطَّرِيقِ إِلَى الْمَنْزِلِ رَأَى عَاصِمٌ رَجُلًا فَقِيرًا كَبِيرَ السِّنِّ لَا بَسًا ثَوْبًا مُمَزَّقًا، مُرْتَعِشًا مِنْ بُرُودَةِ الْجَوِّ، فَأَسْرَعَ إِلَيْهِ وَأَعْطَاهُ مَا يَلْبَسُهُ مِنَ الْمِعْطَفِ وَكُلَّ مَا مَعَهُ مِنَ النَّفُودِ، وَوَقَفَ يَتَحَدَّثُ إِلَيْهِ.

وَلَمَّا وَصَلَ زَيْدٌ إِلَى الْمَنْزِلِ سَأَلَهُ أَبُوهُ عَنْ أَخِيهِ قَائِلًا: أَيْنَ أَخُوكَ عَاصِمٌ؟
فَأَخْبَرَ زَيْدٌ بِمَا حَدَثَ مِنْ أَخِيهِ، وَلَمَّا وَصَلَ عَاصِمٌ شَكَرَهُ أَبُوهُ قَائِلًا: "لَقَدْ
سَاعَدْتَ فَقِيرًا ذَا حَاجَةٍ، وَسَيُكَافِئُكَ اللَّهُ" ثُمَّ أَعْطَاهُ الْوَالِدُ ضِعْفَ مَا قَدَّمَهُ لِلرَّجُلِ
الْفَقِيرِ.

12- Aşağıdaki cümleleri Türkçe'ye çeviriniz.

-: ﴿إِنَّ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعَجَةً﴾
.....: ﴿يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ﴾
.....: ﴿إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَى﴾
.....: نِعَمَ الْأَبِ مُحَمَّدٌ.
.....: عَلَيَّ أَخٌ مِثَالِي.

13- Aşağıdaki cümleleri harekeli olarak Arapça'ya çeviriniz.

-: Ali'nin babası aktiftir.
.....: Fatma'nın kayın babası mal sahibidir.
.....: Hasanın babası okulda işçidir.
.....: Zeyneb'in erkek kardeşi çalışkandır

43 "Bu benim kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var." Sâd, 38/23.

44 "Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar." Tevbe, 9/ 32.

45 "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder." Nahl, 16/90.

.....: Çarşıda Ahmet'in babasını gördüm.

14- İrab örnekleri:

۱- جَاءَ أَبُوكَ.

جَاءَ : فعلٌ ماضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ.
أَبُوكَ : "أَبُو" فَاعِلٌ مَرْفُوعٌ بِالْوَاوِ لِأَنَّهُ مِنَ الْأَسْمَاءِ الْخَمْسَةِ، وَهُوَ مُضَافٌ،
وَ"كَ" ضَمِيرٌ مُتَّصِلٌ وَجَرَّ مَبْنِيٌّ عَلَى الْفَتْحِ فِي مَحَلِّ جَرٍّ لِأَنَّهُ مُضَافٌ
إِلَيْهِ.

۲- رَأَيْتُ أَخَا عَلِيٍّ.

رَأَيْتُ : "رَأَيْ" فعلٌ ماضٍ مَبْنِيٌّ عَلَى السُّكُونِ، وَ"تُ" ضَمِيرٌ رَفِعٌ مُتَّصِلٌ
مَبْنِيٌّ عَلَى الضَّمِّ فِي مَحَلِّ رَفْعٍ لِأَنَّهُ فَاعِلٌ.
أَخَا : مَفْعُولٌ بِهِ، مَنْصُوبٌ بِالْأَلِفِ لِأَنَّهُ مِنَ الْأَسْمَاءِ الْخَمْسَةِ، وَهُوَ
مُضَافٌ.
عَلِيٍّ : مُضَافٌ إِلَيْهِ، مَجْرُورٌ بِالْكَسْرِ الظَّاهِرَةِ.

15- Aşağıdaki cümlelerin i'râbını yapınız.

۱- أَرْسَلَ مُحَمَّدٌ بَرْقِيَّةً إِلَى أَبِيهِ.

۲- قَاتَلَ أَبُو بَكْرٍ مَنْ لَا يُخْرِجُونَ الزَّكَاةَ.

۳- شَكَرْتُ أَنَا وَفَاطِمَةُ أَبَانَا.

۴- أَقْدِمْ عَلَيَّ حَمِيهِ يَا بَاسِمُ.

۵- لَقَدْ يَكُونُ الرَّاجِعُ أَبَا عَلِيٍّ.

DENEME SORULARI

A- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek beş isimden uygun olanını seçiniz.

۱- أَرْسِلْ إِلَى..... هَدِيَّةً قِيَمَةً.

- (A) أَخوكُ (B) أَخَاكَ (C) أَخِيكَ (D) أَخُوهُ

۲- عَلِمْتُ أَنَّ..... طَيِّبٌ فِي هَذَا الْمُسْتَشْفَى.

- (A) أَخُو أُمِّكَ (B) أَخِي أُمِّكَ (C) أَخَا أُمِّكَ (D) أَخَ أُمِّكَ

۳- لَا تُخْرِجِي مِنْ..... إِلَّا الْقَوْلَ الْحَسَنَ.

- (A) فُوكُ (B) فَآكَ (C) فَيْكَ (D) فَيْكِ

۴- انْصُرْ..... ظَالِمًا أَوْ مَظْلُومًا.

- (A) أَخَاكَ (B) أَخوكُ (C) أَخِيَّ (D) أَخِيكَ

۵- إِنَّكَ..... مَالٍ وَفِيرٍ.

- (A) ذَا (B) ذُو (C) ذِي (D) ذَاتَ

B- Aşağıdaki cümlelerde boşluklara gelebilecek uygun ismi seçiniz.

۱- أَبُو..... ذُو خُلُقٍ كَرِيمٍ

- (A) خَالِدٍ (B) خَالِدٌ (C) خَالِدَ (D) خَالِدًا

۲- حَمُوكُمَا..... مُهَذَّبٌ.

- (A) رَجُلٍ (B) رَجُلًا (C) الرَّجُلُ (D) رَجُلٌ

٣- أَخُوكَ يَنْصُرُكَ فِي الشَّدَّةِ.

(A) مَنْ (B) مَا (C) الَّتِي (D) الَّذِينَ

٤- تَوَلَّى بَكَرِ الْخِلَافَةِ.

(A) الْأَب (B) أَبِي (C) أَبُو (D) أَبَا

٥- كَانَ عُمَرُ (ر) عَدْلٍ مَشْهُورٍ.

(A) ذَاتَ (B) ذَا (C) ذِي (D) ذُو

C- Aşağıdaki sorularda altı çizili kelimelerin doğru i'râbını gösteren şıkkı seçiniz.

١- هَذَا الطَّالِبُ ذُو عَقْلٍ نَادِرٍ.

(A) خبرٌ، مرفوع بالضممة الظاهرة ومضافٌ أيضاً.

(B) خبرٌ، مرفوع بالواو ومضافٌ أيضاً.

(C) فاعلٌ مرفوع بالضممة الظاهرة ومضافٌ إليه.

(D) صفةٌ، مرفوع بالواو ومضافٌ أيضاً.

٢- قَالَ تَعَالَى: ﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ﴾

(A) اسم كان، مرفوعٌ بِالْفِ الاثنَينِ ومضافٌ أيضاً.

(B) اسم كان، منصوبٌ بِالْفَتْحَةِ الْمُقَدَّرَةِ.

(C) خبرٌ كان، منصوبٌ بِالْفَتْحَةِ الظَّاهِرَةِ وَصِفَةٍ.

46 “Muhammed sizden hiçbir erkeğin babası değildir.” Ahzâb, 33/40.

(D) خبرٌ كان، منصوبٌ بالالف ومضافٌ أيضًا.

٧ ٤
٣- قال تعالى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ﴾

(A) خبرٌ إنّ، مرفوعٌ بالواو لأنه من الأسماء الخمسة.

(B) اسم إنّ، مرفوعٌ بالضمّة المقدّرة لأنه من الأسماء الخمسة.

(C) خبرٌ إنّ، مرفوعٌ بالضمّة المقدّرة لأنه من الأسماء الخمسة.

(D) اسم إنّ، مرفوعٌ بالواو لأنه من الأسماء الخمسة.

٤- سَلَّمْتُ عَلَى أَيْبِكَ فِي السَّفَرِ.

(A) فاعلٌ، مرفوعٌ بالالف لأنه من الأسماء الخمسة.

(B) مفعولٌ به، منصوبٌ بالفتحة الظاهرة لأنه من الأسماء الخمسة.

(C) مجرورٌ بالياء، لأنه من الأسماء الخمسة.

(D) فاعلٌ، منصوبٌ بالالف لأنه من الأسماء الخمسة.

٥- أَصْبَحَ مُحَمَّدٌ أَبَا مُنْذُ شَهْرٍ.

(A) اسم أَصْبَحَ ، مرفوعٌ بالالف ومضافٌ أيضًا.

(B) خبر أَصْبَحَ ، منصوبٌ بالالف لأنه من الأسماء الخمسة.

(C) خبر أَصْبَحَ ، منصوبٌ بالالف ومضافٌ أيضًا.

(D) خبر أَصْبَحَ ، منصوبٌ بالفتحة الظاهرة عَلَى آخِرِهِ.

D- Aşağıdaki boşluklara gelebilecek uygun kelimeleri seçiniz.

47 “Doğrusu Allah insanlara lütûfkârdır.” Bakara, 2/243.

١- فَآكَ عَنَالْقَوْلِ السَّيِّئِ.

(A) اَجْلِسْ (B) صُنْ (C) تَكَلَّمْ (D) اِسْمَعْ

٢- اَخَانَا.

(A) وَدَّعَنَا (B) وَدَّعَنَا (C) سَلَّمْنَا (D) سَلَّمْنَا

٣- أَبُو بَكْرٍ فِي الثَّانَوِيَّةِ الْعَامَّةِ.

(A) تَوَلَّى (B) قَابَلَ (C) سَافَرَ (D) تَخَرَّجَ

٤- عَلَى أَخِيكَ الْأَصْغَرَ عَطْفًا شَدِيدًا.

(A) أَقْبَلَ (B) اذْهَبْ (C) اعْطِفْ (D) نَوِّزْ

٥- أَبَا بَكْرٍ فِي الْمَسْجِدِ أَمْسَ.

(A) تَسَمَّمَ (B) سَافَرَ (C) رَأَيْتُ (D) قَامَ

E- Parantez içindekileri dikkate alarak aşağıdaki soruların doğru cevabını bulunuz.

١- مَنْ رَأَيْتُمْ فِي الْحَفْلَةِ؟ (ذُو الْمَالِ).

(A) رَأَيْنَا فِي الشَّارِعِ ذَا الْمَالِ.

(B) رَأَيْتُ فِي الشَّارِعِ ذَا الْمَالِ.

(C) رَأَيْنَا فِي الشَّارِعِ ذُو الْمَالِ.

(D) رَأَيْتُمْ فِي الشَّارِعِ ذُو الْمَالِ.

٢- مِمَّ يَشْكُو أَخُوكَ. (فُوهُ)

(A) يَشْكُو أَخِي مِنْ فِيهِ.

(B) يَشْكُو أَخِي مِنْ فَاهِ.

(C) يَشْكُو أَخِي مِنْ فُوهِ.

(D) يَشْكُو أَخِي مِنْ فِيهِ.

٣- مَنْ شَيَّدَ هَذَا الْمَبْنَى؟ (حَمُو عُثْمَانَ)

(A) شَيَّدَ هَذَا الْمَبْنَى حَمُو عُثْمَانَ.

(B) شَيَّدَ هَذَا الْمَبْنَى حَمَا عُثْمَانَ.

(C) شَيَّدَ حَمَا عُثْمَانَ هَذَا الْمَبْنَى.

(D) شَيَّدَ هَذَا الْمَبْنَى حَمُوِي عُثْمَانَ.

٤- مَنْ صَادَفْتُ عِنْدَ مَدْخَلِ الْمَلْعَبِ؟ (أَخُو الْمُعَلِّمِ).

(A) صَادَفْتُ عِنْدَ مَدْخَلِ الْمَلْعَبِ أَخُو الْمُعَلِّمِ.

(B) صَادَفْتُ عِنْدَ مَدْخَلِ الْمَلْعَبِ أَخَا الْمُعَلِّمِ.

(C) صَادَفْتُ عِنْدَ مَدْخَلِ الْمَلْعَبِ أَخِي الْمُعَلِّمِ.

(D) صَادَفْتُ عِنْدَ مَدْخَلِ الْمَلْعَبِ أَخَا الْمُعَلِّمِ.

٥- مَنْ أَجَابَ عَنِ الْأَسْئَلَةِ؟ (ذُو عِلْمٍ).

(A) أَجَابَتِ الْأَسْئَلَةَ ذَا عِلْمٍ.

(B) أَجَابَ عَنِ الْأَسْئَلَةِ ذُو عِلْمٍ.

(C) أَجَبْتُ ذُو عِلْمٍ الْأَسْئَلَةَ.

(D) أَجَابَ عَنِ الْأَسْئَلَةِ ذِي عِلْمٍ.

CEVAP ANAHTARI

<u>A</u>	<u>B</u>	<u>C</u>	<u>D</u>	<u>E</u>
1- C	1- A	1- B	1- B	1- A
2- C	2- D	2- D	2- A	2- A
3- C	3- A	3- A	3- D	3- A
4- A	4- C	4- C	4- C	4- D
5- B	5- B	5- D	5- C	5- B

KAYNAKLAR

- القرآن الكريم
- ابن منظور، لسان العرب، دار المعارف، القاهرة.
- عباس حسن، النحو الوافي، الطبعة الثالثة، دار المعارف، مصر.
- علي الجارم ومصطفى أمين، النحو الواضح، الطبعة الأولى، مصر ١٩٢٩.
- الشيخ مصطفى الغلاييني، جامع الدروس العربية، المكتبة العصرية، بيروت ١٩٩٣.
- عبد الرحمن بن ابراهيم الفوزان - مختار الطاهر حسين - محمد عبد الخالق محمد فضل، العربية بين يديك، سلسلة في تعليم اللغة العربية لغير الناطقين بها، الرياض ٢٠٠٥.
- محمود إسماعيل صيني - إبراهيم يوسف السيد - محمد رفاعي الشيخ، القواعد العربية الميسرة ١-٣، الرياض ١٩٨٢.
- معهد اللغة العربية للناطقين بغيرها وحدة البحوث والمنهج، تعليم العربية للناطقين بغيرها الكتاب الأساسي، جامعة أم القرى، مكة المكرمة ٢٠٠٨.
- شعبان صلاح، تصريف الأسماء في اللغة العربية، دار الثقافة العربية، القاهرة.
- M. Reşit Özbalkı ve diğerleri, **Arapçanın Temel Kuralları (el-Kavâ'idü'l-Esâsiyye fî'l-Lügati'l-Arabiyye) I-IV**, Tıbyan Yayıncılık, İzmir 2014.
- <http://www.mediun.org/eBooks/index.htm> (معهد تعليم اللغة العربية)
- <http://www.schoolarabia.net> (دروس في اللغة العربية)
- <http://manar9.mam9.com> (جامعة القاهرة للتعليم المفتوح منتديات المنار التعليمية)